BIBLIOT. ISTITUTO
BOTANICO - PADOVA
A.H.P.
11

R. ISTITUTO BOTANICO DI PADOVA
Sala
Palco
N. Inv.
BIBL. R. ORTO BOTANICO-PADOVA
A.H.P.
11
N. 1171
REC 2893

PROSPERI ALPINI

DE MEDICINA AEGYPTIORVM, LIBRI QVATVOR.

IN QVIBVS MVLTA CVM DE VARIO mittendi ſanguinis vſu per venas, arterias, cucurbitulas, ac ſcarificationes noſtris inuſitatas, deq; inuſtionibus, & alijs chyrurgicis operationibus, tum de quamplurimis medicamentis apud Aegyptios frequentioribus, elucescunt.

QVAE CVM PRISCIS MEDICIS DOCTISSIMIS, olim notiſſima, ac peruulgatiſſima eſſent, nunc ingenti artis medicæ iactura à noſtris deſiderantur.

AD ILLVSTRISSIMVM ET SAPIENTISS. Senatorem ANTONIVM MAVROCENVM, Supremum VENETAE Reipub. Conſiliarium.

VENETIIS, MDXCI.

Apud Franciſcum de Franciſcis Senenſem.

ILLVSTRISSIMO
AC SAPIENTISSIMO
SENATORI,
ANTONIO MAVROCENO,
Supremo Reipub. Venetæ Conſiliario.

PROSPER ALPINVS. S. D.

CVM multis ab hinc annis, Vir Illuſtriſsime, medicinæ ſtudio, ac ſciendi cupiditate ductus, patrijs & ipſe (exemplo præſtantiſsimorum virorum, qui ad hanc, & aliàs diſciplinas perdiſcendas, varias regiones peragrarunt.) littoribus relictis, in Aegyptum profectus eſſem, quod ipſam medendi artem primas ac veriſsimas radices apud illas gentes olim habuiſſe intellexerim, quando vel à brutis animalibus ibi medicinam exerceri, aliqui prodiderint, ex quibus & vacuandi ſanguinis per ſectas venas, et multorum aliorum præſidiorum vſum prodijſſe Aegyptiorum non paucis perſuaſum eſt, apud illos populos nonnullos annos moratus, ipſorum vſitatam medicinam à me eo tempore obſeruatam, & in quinque commentarios digeſtam,

post meum in patriam reditum cum perficere summopere optarem, euocatus interea Genuam ad Joannem Andream Auriam, Principem amplissimum, vt apud illum medicinam facerem, assiduis aulæ curis implicatus, ideo tempore efficere non potui: Cum vero illinc reuersus, in perfectiorem eos, quoad potui statum restituissem, decreui sub tuo nomine nunc tandem ipsos in lucem proferre. Quos tibi amplissimo Senatori, mihi iam vsque à primis meorum studiorum annis fautori, adiuctori, ac patrono vnico iure merito dicare debeo. tibi enim soli hi primarij meorum studiorum partus, ac fructus debentur. Quid? non te solo adiuctore mihi in Aegyptum proficisci, eiusq; loca perlustrasse olim concessum est? Qui, cũ me meæ iuuentutis annos in his locis medicinam facientem exigua sanè studiorum meorum expectatione terere aliquando animaduertisses, neque parum hanc meam doluisses vicem, tantum in meis rebus studij ac laboris adhibuisti, vt Georgius Hemus Patricius Clarissimus, Consul pro Cayro Aegypti designatus, me in ea loca medicinæ causa libenter conduxerit: scilicet illa peragratione varias hominum perspectas naturas, morbos, causas, ac vsus medendi penes varias gentes obseruatos, non parum vtilitatis ac splendoris meis studijs afferre posse, intelligebas. Taceo innumera alia longe maiora ex te in me collata beneficia: quanta enim beneuolentia, ac humanitate Franciscum Alpinum, carissimum Patrem meum, dum viueret (quem medicinæ causa multos annos cognoui-

ſti, ac plurimi feciſti) meq́; ac alios meæ familiæ ſemper fueris complexus, dici quidem à me ſatis non poteſt. Merito itaque non hos modo meos ſtudiorum labores, verum meipſum quoque cum his tibi deuouendum, puto. Iam diu enim pluribus de cauſis mihi fuit in optatis, vt tantorum in me munerum tuorum aliquod tibi grati animi, meæq́; præſtantis in te obſeruantiæ ſignum oſtenderem. Ad hæc illud etiam accedit, quod hos libros de illiuſce gentis medicina à me (quæ mea eſt ingenij tenuitas) conſcriptos, cum non omni plane culpa carere cognoſcerem, tui clariſsimi nominis ſplendore fultos in lucem prodire volui; quod plurimum illis auctoritatis, & exiſtimationis, te patrono, acceſſurum intelligerem. Tu enim is es, qui quidem hac noſtra ætate multis virtutibus in hac fœliciſsima Repub. Maurocenorum familiam antiquitate, nobilitate, ac auctoritate claram magis ac magis illuſtras, & ornas. De cuius quidem tuæ familiæ, atque de tuis ipſius laudibus mihi nunc agere inſtitutum non eſt, tum quia ad Oratorem magis hæc tam magna tractare, quàm ad medicum pertineat, tum etiam quod adeo omnibus eæ notæ ſunt, vt nullo, qui eas alijs indicet, indigere videantur. Quis vero hic, aut alibi nunc eſt, qui iſtius familiæ claritatem, antiquitatem atque auctoritatem ignoret? Quam tot Sereniſsimi Duces, claſsisq́; maritimæ præfecti excellentiſsimi, quam Cardinales ampliſsimi, & Patriarchæ ex ea orti (qui plurimum olim Chriſtianam Rempubl. illuſtrarunt,) quam

quam

quã Senatores alij ferè innumeri maximis honoribus, ac dignitatibus varijs temporibus in hac Ciuitate decorati, adeo nobilem, amplam, & Illustrem esse declarant, vt hoc ad eius laudes maxime sufficere poßit. Nam vt alios omittam, Hieronymus Maurocenus frater tuus nemini superiorum cedens, præclaris virtutibus & rebus gestis, dum viueret, patriam exornauit. Cuius mortem immaturam multis lachrymis non modo patricij, sed planè omnes, quos tanti viri virtutes non latuere, maxime luxerunt. Nec hercle id iniuria. In quo enim viro tantam vnquam in Deum fidem, pietatatem, charitatem vlla reperit antiquitas? Quis etiam in Reipub. magistratibus obeundis talem ac tantam sapientiam, iustitiam, prudentiam, atque humanitatem ostendit? Testes sunt Veronenses, qui in eius præfectura ita fuere tractati, vt & illius magistratus, & rerum ab eo præclare gestarum nulla vnquam sit hominibus obliuio erep tura memoriam. Ex quibus in ea ciuitate exanclatis tum vigilijs, tum maximis laboribus, ægritudo, qua ille postea defunctus est, originem habuit. Is etiam præter alios multos magistratuum, ac præfecturarum ordines, quibus sua ætate ipse magnifice ornatus est, in amplißimo Clarißimorum patrum cœtu cooptatus, multis annis præclarißimus Senator vixit. Ac tandem Decemuirum capitalium dignitate summa cum laude perfunctus est. Hæc igitur virtutum, & rectè factorum exempla Hieronymus tuus frater moriens reliquit. Hæc eadem in te postea hæreditario

quodam

quodam iure, mirifice trauslata fuisse, teq; eodem splendore claruisse, quis ignorat? Nolo enim de te etiam nunc dicere, quàm omnibus Catholicæ religionis verus amator, atque accerrimus defensor videaris, quamq; diuini cultus assiduus sis obseruator, quantaq; in Deum quoque tua sit fides, in Pauperes pietas, ac charitas. Quod maius pietatis in patriam, charitatis, fortitudinisq; exemplum de te proferri posset, quam quod tu quindecim nunc labentibus annis, hic ingenti illa grassante pestilentia, vrbemq; hanc atrocissime deuastante, tuis ciuibus edidisti? Cum scilicet sextæ partis ciuitatis peste infectæ curam à Clarissimis patribus in tanta calamitate tibi demandatam, non modo (quod plerique, sibiipsis plus quàm patriæ consulentes, tunc faciebant) non recusaueris, sed hilari potius vultu summe arduam ac periculosam illam prouinciam susceperis, non minusq; piè, quàm fortiter, sapienter, ac fœliciter obieris. Neque enim tota ciuitas hæc infecta peste in tanta sui necessitate tunc à te deseri potuit. Omitto præterea quanta in multis Reipub. muneribus, à te variis temporibus dignissime expletis, iustitia, probitate, ac prudentia rem Venetam administraueris. Præsertim ubi te patres conscripti actibus Illustrissimorum Procuratorum, atque legum conseruationi præesse uoluerunt. In quibus quidem, atque in Senatu (Senator iam diu ab ipsis creatus) plurimum laudis ac splendoris es consecutus. Simul & illud omittam, quam in graui ista prouincia, qua hoc anno supremus Rei-

pub.

pub. Consiliarius à Clarissimis patribus delectus es, vigilantissime, ac sapientissime te geras, quantaq; solertia, ac benignitate cunctos in eo magistratu complectaris, vt ea profecto causa nemo sit, qui te semel nouerit, quin statim se tibi addictissimum fateatur. Unum vero illud de te minime tacẽdum puto, domum etenim tuam sic sapienter, ac prudenter instituisti, vt meritò hac ætate plurimum sit admiranda. In ea quidem talis ac tanta penes omnes, qui ipsam habitant, rectè ac honeste viuendi elucet harmonia, vt sacer religiosorum hominum cœtus iure omnibus videri debeat. In ipsa quidem neminem inuenias, qui præter id, quod summe honestum est, quicquam aut facere, aut loqui audeat. In qua talis est futura filiorum posteritas, vt si ex præsentibus ventura præuideri liceat, maxime sperandum sit, fore, vt tuarum virtutum claritas æternis sæculis in filijs, ac nepotibus tuis refulgeat. Quales Ioannes, Petrus, Laurentius, Franciscus atque Mattheus existunt, morum profecto integritate, ac virtutum præstantia non parum hoc sæculo admirandi. Sic enim à te omnes educati sunt, vt inter ipsos nullus sit, qui vera religione, perfectaq; in Deum fide non effulgeat, qui plurima tum in te, tum in reliquos fratres obseruantia, obedientia, ac amore eximio non exardeat. Liberalitate vero, modestia, temperantia, mansuetudine, continentia, alijsq; ferè innumeris virtutibus nemo certe ex ijs, qui vel sunt, vel fuere præferendus ipsis videatur. Sed & hæc, & plura quo-

que

que huiusmodi omittam, cum hoc meum institutum non sit, atque plurimum etiam tuam his modestiam offendi sciam, qui aliorum laudes, quàm tuas libentius audire soleas. Et si tu igitur nunc is Senator sis, cui amplissima ac diuina propè munera debeantur, est tamen tuæ liberalitatis, qua cunctos perbenigne complecteris, vt hos meos libros, quos tibi nunc ego deuotissime consacro, atque voueo, libenter accipias, tenue quidem, et tenuis hominis munusculum, à summa tamen obseruantia, studio, & amore in te meo profectum. Id si tibi non erit ingratum, mihi animum ad grauiora medicinæ studia plurimum inflammabis. Vale, meq; vt soles, ama.

Venetijs, Anno Salutis humanæ. M D X C I.
Mense Martio.

PROSPER ALPINVS ERVDITIS LECTORIBVS.

EX Aegypto, in qua ego nonnullos annos medicinæ cauſa olim moram feceram, Deo annuente, in patriam reductus, Patauium quam primum me contuli, vt Melchiorem Guilandinum (virum in omni genere ſcientiarum clariſſimum, ac in plantarum cognitione nulli hoc æuo ſecundum, mihiq; plurima neceſſitudine coniunctiſſimum) ſalutationis gratia conuenirem: A quo humaniſſime acceptus, aliquot dies apud illum fui, in quibus multa inter nos de Aegypti regione, cœlo, temperie, & de illorum corporum habitu, temperamento, locuti ſumus, de medicis, ac morbis, quibus illa regio abundat, & de medicina penes illos populos vſitata, ac denique de plantis, quæ illis in locis naſcuntur ſermones aliquos habuimus. Is igitur me poſtea, vt illa, quæ inter nos commentata fuerant, litteris mandarem, obnixe rogauit, & ſuaſit, fore enim, vt non parum vtilitatis, ac voluptatis ex his ad medicinæ ſtudioſos accedat. Cui cum non parere ac obſequi, turpe putarem, quanta cura, & ſtudio potui, eoſdem ipſos à nobis per id temporis habitos ſermones in quinque libris di-

uiſos,

uisos, ac digestos, sub nomine Aegyptiorum medicinæ (quando de illa tantum agere nostrum præcipuum fuerit institutum, neque de alijs, nisi illius gratia) comprehensos, scriptis tradidi. Quos cum à multis desiderari forte intellexerim, quamplurimis etiam id mihi medicis doctissimis persuadentibus, præsertimq; Hieronymo Mercuriali, ac Alexandro Massaria hac tempestate medicis celeberrimis, ne horum voluntatem aspernari, & multorum vtilitati inuidisse videar, ipsos in lucem proferre non sum veritus. Hos itaque eruditi lectores candido animi accipite, legite, ac bene consulite. Quod si ego hos vobis gratos fuisse aliquando intellexero, alia his grauiora, atque vtiliora in arte medendi studia, à me multo labore, ac vigilijs aliàs elucubrata, atque informata, vobis medicinæ amatoribus communicare non recusabo. Valete.

INDEX OMNIVM CAPITVLORVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

De reditu in patriam fœlici congratulatio, itineriſq; longiſsimi, ingentibus periculis peracti narratio.

LIBRI PRIMI CAPITA.

DE ſtatu Aegyptiorum medicorũm, cap.j.
Aegyptij qualem nunc medicinam exerceant, cap.ij.
Quamobrem hoc tempore Aegyptij artem medicam habeant vitioſam, cap.iij.
Apud Aegyptios medicos medicam illam propoſitionem vſurpari, quæ eſt contraria contrarijs curari, atque an ipſi eam rectè obſeruent, cap.iiij.
Quæ præſciri debeant, priuſquam ad particularem mediciuæ Aegyptiorum narrationem accedatur, cap.v.
De Aegypti ſitu, atque illius aeris temperie, cap.vj.
De anni temporibus apud Aegyptios vſitatis, atque de ipſorum temperie, cap.vij.
De aeris mutatione ex ventorum ſeptentrionalium ſpiratione, atq; ex augmento fluminis Nili, cap.viij.
De Aegyptiorum corporum temperaturis, atque habitibus, cap.ix.
Quali victu Aegypti habitatores nunc vtantur. cap.x.
De cauſis cur longæui ſint Aegyptij. cap.xj.
An ad vitæ conſeruationem aquæ Nili fluminis vſus vino ſit vtilior necne, cap.xij.
De morbis patrijs, & epidemicis, qui apud Aegyptios obſeruantur, cap.xiij.
De morbis Aegyptijs familiaribus, deq; ipſorum cauſis, cap.xiiij.
De peſte, quæ ſępe loca Aegypti inuadit, atque atrociſſime deuaſtat, cap.xv.
Cur peſtis contagium ex locis Barbariæ Cayrum importatum diuturnius

turnius

turnius ſit, & magis exitioſum eo, quod ex alijs locis prouenire obſeruatur, cap. xvj.
Quo tempore peſtis loca Aegyptia inuadere ſoleat, & quo tempore ipſa deſinat, cap. xvii.
A qua cauſa Cayri qualiſcunque peſtilentia ſit, menſe Iunio omnino tollatur, cap. xviii.

LIBRI SECVNDI.

DE vſu mittendi ſanguinem apud Aegyptios medicos frequentato, & cur apud ipſos ſanguinis vacuatio ſit familiariſſimum remedium, cap. i.
De ratione variorum corporum temperamenti atque habitus, deq; Aegyptiorum vario temperamento, & habitu, cap. ii.
In quibus morbis Aegyptii ſanguinis miſſione vtantur, atque in quibus corporibns, cap. iii.
Aegyptios errare nimium frequenti ac copioſæ ſanguinis euacuationi indulgentes, & in pueris mittentes ſanguinem, cap. iiii.
Aegyptios medicos non errare ſi in pueris, qui morbis acutis corripiuntur aliquando ſanguinem mittant, cap. v.
In pinguioribus corporibus, Eunuchis, mulieribus, pueris, ſenibuſque quo modo Aegyptii ſanguinem mittant, cap vi.
An Aegyptii medici rectè ſe gerant in vſu miſsionis ſanguinis in dyſenteria, diarrhæo bilioſa, exhantematibus puncticulis appellatis, peſtiferiſq; bubonibus, & parotidibus, cap. vii.
Aegyptios medicos à cibo ſanguinem mittere, atq; an rectè faciant etiam illis, quibus ſanguinem mittere debent, potum aliquem propinare, cap. viii.
Quot modis Aegyptii ſanguinem mittere ſoleant, cap. ix.
De venis, quæ in vſu ſunt apud Aegyptios pro molienda ſanguinis miſſione, cap. x.
Aegyptios arterias pro ſanguis miſſione non ſecus quàm venas incidere. cap. xi.
De arteriis, quas Aegyptii ſecare ſolent, atq; quomodo illas ſecent, & curent, & in quibus etiam morbis ipſarum ſectione vtantur, cap. xii.
De cucurbitulis, quibus in Aegypto medici vtuntur, cap xiii.

Qua-

Qualis cucurbitularum apud Aegyptios sit vsus, in quibusque morbis iis ipsi vtantur, cap.xiiii.
An solis cucurbitulis corpora rectè ac tutò vacuari possint, & num in principiis morborum pro vacuatione sint adhibendæ. cap.xv.
An errent Aegyptii nunquam vtentes cucurbitulis pro adiuuanda exhantematum eruptione. cap.xvi.

LIBRI TERTII.

De variarum scarificationum frequenti apud medicos Aegyptios vsu. cap.j.
De aurium, narium, labiorum, gingiuarum scarificationibus, quas medici Aegyptij pro euacuatione frequentant. cap.ij.
Malleolorum siue crurum scarificationem ad moliēdam euacuationem auxilium esse antiquissimum, à Græcisq; clarissimis medicis valde vsitatum. cap.iij.
Quibus in Italiæ locis hominibus sanguis crurum scarificatione fuerit detractus. cap.iiij.
Crurum scarificationem non eam esse, quam nostri applicitis cucurbitulis frequentant. cap.v.
Inter crurum scarificationem, atque venæ sectionem maximam esse conuenientiam, ac similitudinem. cap.vj.
An crurum scarificatio vicaria sit venæ sectionis. cap.vij.
Quomodo Aegyptij crurum scarificationem exercent, atque administrent. cap.viij.
In quibus morbis vsus crurum scarificationis apud Aegyptios frequentetur, atque in quibus corporibus. cap.ix.
An crurum scarificatio in sura, vt Aegyptii faciūt, vel potius in malleolo, ut Gal. docuit, sit facienda. cap.x.
De usu scarificationis partium inflammatione, tumore, pustula, colore non naturali, insigni dolore, uexatarum, apud Aegyptios frequentato. cap.xj.
De uariis partium inustionibus, quæ selectissima secreta ad uarios curandos morbos apud Aegyptios habentur. cap.xij.
De sectione, qua in hydropicis & suppuratis Aegyptij utuntur. cap.xiij.
De lapidis è vesica extractione absque vlla incisione apud Aegyptios frequentata, & de dysenteriæ curatione empirica. cap.xiiii.

De

De vsu balneorum dulcium pro ornatu corporum, atque quid mulieres ad pinguefacienda corpora in ipsis moliantur. cap.xv.
Quæ Aegyptiæ mulieres in balneis factitent, ut ipsarum corpora impinguescant. cap.xvij.
De dulcium balneorum pro sanitate corporum apud Aegyptios vsu. cap.xvij.
De frictionibus, quibus Aegyptij in balneis utuntur. cap. xviij.
De balneorum apud Aegyptios usu ad varios morbos persanandos. cap. xix.

LIBRI QVARTI.

DE medicamentis alterantibus, quæ in vsu apud medicos Aegyptios existunt. cap.j.
De medicamentis ab Aegyptijs animi gratia usitatis, sperantibus ab his deuoratis uaria exoptata in insomnijs uidere. cap.ij.
De decoctis, quibus Aegyptij, tum in sanis, tum ęgrotis corporibus utuntur. cap.iij.
De syrupis apud Aegyptios usitatis. cap.iiij.
De purgantibus medicamentis a medicis Aegyptijs usitatis. cap. v.
Vter nobilium, uel plebeorum Aegyptiorum purgandi usus sit laudatior, siue an purgando medicamenta leniter purgantia præualidis magis præstent. cap. vj.
Apud nonnullos Aegyptios in usum esse statim ab assumpto purgante medicamento frigidam aquam multam propinari. cap. vij.
De theriaca, atque alijs compositis medicamentis, quæ in usu sunt apud Aegyptios. cap. viij.
Theriacæ compositio, quam singulis annis pro Turcarum Rege cōponunt, quam tharac faruc appellant. cap.ix.
In quo Aegyptiorum theriacæ descriptio differat ab ea, quę ab Andromacho Seniore olim fuit memoriæ prodita. cap.x.
De aliquibus simplicibus medicamentis theriacę compositionem ingredientibus consideratio. cap.xj.
Errores, quos committunt Aegyptij in componenda theriaca, atq; de ipsorum theriacę prestantia. cap.xij.
De quibusdam alijs compositis medicamentis, quibus Aegyptij etiã

utun-

utuntur. cap.xiij.
De clysteribus apud Aegyptios usitatis. cap.xiiij.
De secretis auxilijs, quorum usum ad febres Aegyptij frequentant. cap.xv.

FINIS.

Errata sic Corrigito.

Fol.2.b,lin.6.lege multarum.fol.4.a.lin.29.adijssem.fol.5.a,lin.14.negant.fol.5.a,lin.38.corporibus.fol.6.a,lin.5.Buxbaris.fol.6.b.lin.6.conabantur.fol.8.a,lin.17.frigida.fol.8.b,lin.15.proponis.fol.9.a,lin.27.obseruatus. fol.9.a,lin.31. Temperati. fol.9. b. lin.2. incalescant.fol.10.a,lin. 11.orientibus.fol.10.b,lin.26.calore. fol.11.a, lin 2. perflantibus.fol.11.a,lin.23.Campsi.fol.11.b,lin.13.accidit.fol.12.a, lin.5. Aethiopiæ. fol. 12.a, lin.34.Aegypti.fol.14.a,lin.14.Marianus.fol.14.a,lin.28. causas.fol.14.b,lin.10. Hincq;. fol.15.a,lin.29.ipsi.fol.15.b,lin.7.ferè.fol.17.a,lin.35 perge tu. fol.19.b, lin.12. temperatiorem reddit.fol.21.a,lin.19.non minus.fol.22.a,lin.34.aquam.fol.22.b,lin.32. morbos.fol.23.a,lin.35.sporades.fol. 26.a,lin.24.obuiam.fol.29.b,lin.27.effectiua. fol.31. a, lin 3.humores.fol.31.b,lin.31.profectum. fol.33.a,lin.14.in æqualem. fol.33.a,lin.36. dignoscantur.fol.34 b,lin.18.extingui.fol.35.a,lin.1.uentis. fol.36. a, lin.5. exiccantur. fol.38.a,lin.13.sic.fol.38.b,lin.37 frigidum.fol.39.b,lin.1.obseruationem. fol.40.b, lin. 23.sanguine.fol.41.a,lin.1.poros.fol.41.b,lin.8. non minus.fol.41.b,lin.2 .obseruatur. fol.42.a,lin.4 commigrarunt.fol.42.a,lin.25.uenere.fol.42.b,lin.16. uiuendi fol.43. a, lin 27. in maximis.fol.45.b.lin.11. si.fol.45.b, lin.13.didici.fol.47.a,lin.2. excretiones. fol.47.a,lin 21.Cleonactide,fol.47.a,lin.23.uirgineq;.fol.47.b, lin.23.trimo. fol.49.a, lin 19.iuuenis.fol.49.a,lin.35.copiosum.fol.51.a, lin.3. malleolos. fol.52. a, lin.7. diarrhœa.fol.54.b,lin.16 pertimescendū.fol.55.b,lin.18.intellexisti.fol.57.b,lin.1.scarificatione.fol.57.b,li.6.hirudines.fol.59.b,lin.13.usum.fol.59.b,lin.2.Cedmata.fol.59.b,lin. 19.phlegmonum.fol.60 b,lin.29.tantum.fol.61.a, lin.4. cartilaginem. fol.61. b, lin.32. secant.lin.33.secant.fol.62.b,lin.19 arterias.fol.63.a,lin.2.sinunt.fol.63.b,lin.13.ligaturaq;.fol.63.b,lin.6.conuenit.fol.63.b,lin.13.cornua parua. fol.64.a, lin. 8. chyrurgus. & ibidem.lin.9.uolens.ibidem lin.10. excipit.fol.66.b,lin.19 auribus. fol.68.a, lin.8. humorem.fol.69.a,lin.32.epidermidis.fol.70.a,lin.30.per. fol.70.a,lin.37.multa. fol.71.a, lin.16.augeretis.fol.71.a,lin. 14.adprime.ibidem,lin.35.aliquis.fol.71.b,lin.22. quæ superficiarijs.ibid.lin.37.calidi.fol.74.a,lin.5.accensa.fol.76.a,lin.33. sanem.fol.78.a,lin. 11.scarificatio fol.78.b,lin.25.dictum est.fol.79.b.lin.25. celeberrimam ibid. lin.77.uicaria.fol.80.a,lin 15.esset.fol.82.a,lin.18.in sanguinis.fol.85.a,lin.8.fundentur. fol.86. b,lin.26. morbus. fol.83.a,lin.5.quoque.ibid.lin.8. Diuineq;. ibidem , lin.15. prodidit. fol.90.a,lin.23.frustò.fol.91.a,lin.16.ligaturam. lin.24. iudico. lin.27. uel ad summam cutem.fol 92.b,lin.27.pestiferisq. obseruantur. fol.94.b, lin.21. ἀκριβέστατη. fol.95.b, lin.19.nuncupatum.fol.96.b,lin.19.frequentari.fol.97.b,lin.14.usus huius remedij.fol. 98.b,lin.1.utilitate.fol.101.a,li.7.carnosas.fol.102.b,lin.31.duxit.fol.103.a,lin.7. obseruatione fol.105.b,lin.6.fricant.ibidem lin.18.cum. ibidem. lin.22. salsedine. fol.106.a, lin.25.ex.fol.106.b,lin.10.aliquis.fol.107.a,lin.20.serico. ibid.b, lin.23. obtineant. fol. 108.a,lin.27.pingue.ibid.b,lin.10.audiuisse.ibid.lin 11.sum ne.fol.109 a,lin.6.euacuātur.ibid.a,lin.38. driasmagarb untia fol.110.a,lin.12.eas.ibid.lin.18.ex.ibid.b,lin.7.saltem.ibidem b,lin.12.mundetur.fol.111.a,lin.25.& qui in Deulcis.fol.112.b,lin.6.quam ibidem.operantur.ibid.lin.33.roburq;.fol.115.a,lin.34.temperata.ibid.b,lin.5. merguntur.ibid.b,lin.37.historiam.ibid.cætera.lin.38.tradita.ibid.iudico. fol.117.b, lin.3. mala.ibidem,lin 25.frustò.fol.118.a,lin 16.admiratus.ibid. lin.37.ban. fol.119.a, lin.6. paucum.ibid.b,lin.4.usum.fol.121.a,lin.2.imaginatrici.ibid.lin.7.somno.ibid.lin.13. internos sensus mouent,ac exercent.ibid.lin.21.capti.fol.122 a,lin.8.hæc.fol.123.a, lin.6 forbellare,ibid.b,lin.31.lauz.fol.125.a,lin.30 asportatum erit.fol.128.a, lin.35. abdelmeluch.ibid.b,lin.8.robusta.ibid.lin.14.unito.fol.131.a,lin.18.uacuationem ibid.b, lin.12. uiscerum.fol.132.a,lin.7.hic.fol.133.a,lin.20.pro usu.ibidem,lin.28. ratione.fol.134.a, lin.12.negotij.ibid.lin.7.seligentem.ibid.lin.14.seligere.ibid. lin.19.die illa. fol.135. a, lin.13.Ab balassan.ibid.b,lin.20.uno.fol.137.a,lin.24.his.fol.139.b,lin.24. Ab balassan. fol.140.a,lin.38.odorem.fol.141.a,lin.1.non deficit.ibid.lin.10.Bassà.ibid. lin.34.Rhob. fol.142.a,lin.3.thlaspi.ibid.lin.13.alindaracorum.ibid.lin.32. præditum fol.143. b, lin. 15.appetentiam.fol.144.a,Cuius gratia dictum est, medicamentorum phenoniæ , bers, atque diamusch usum eos maxime exercere.ibid.b,lin.25. daocci. ibid. lin 32. uentres. fol.145.a,lin.10.putrida cum diarrhœa biliosa.fol.146.a,lin.1.propinata.fol.146.b,lin.7. funci.fol.147.a,lin.18.araneas ipsos.fol.148.a,lin.2.nabca.ibid.lin.3.untias. ibidem,lin. 5.untias,& eodem modo,lin.6.unt.fol.150. a,lin.9.dixti.

MELCHIORIS GVILANDINI,

DE PROSPERO EX AEGYPTO AVTORIS IN PATRIAM REDITV CONGRATVLATIO.

In qua obiter multa quæ in itinere acciderunt præfationis loco habentur.

GVILANDINVS.

GRATVLOR ſummoperè Alpine te ex Aegypto tandem incolumen Patauium redijſſe, quandoquidem maximum eſſe exiſtimen, hominem multas, quas longiſſima itinera ferunt, moleſtias, crebrioraque & grandiora ſimul pericula à varia illiuſce gentis barbarie ſibi ſæpe oblata, ſuperaſſe, in patriamq; ſaluum omnino reuerſum eſſe. Quem tuum reditum difficilem reddebant variæ Aegypti locorum naturæ, cœliq; calores, quibus noſtra corpora diuerſo aſſueta cœlo, multum alterantur, atque læduntur. Quamobrem gaudeo maximoperè, atque iterum gaudeo, quod nunc te ſaluum ad nos denuo contuleris, mihiq; ita hilarem te nunc obtuleris. ALPIN. Atque ego etiam ingenti gaudio perfundor, quod te virum doctiſſimum, vniuerſis literarum profeſſoribus, & principibus multis excellentis tuæ doctrinæ cauſa acceptiſſimum, inuenerim in hac præclariſſima ſtudiorum urbe, optima valetudine tuis ſtudijs viuere, præ gaudioq; tanti tui boni, & præ voluptate vix quid loquar ſcio. Gratias etiam maiores, quas poſſum tibi nunc ago, quod ex meo reditu tantum gaudij, ac voluptatis acceperis, mihiq; tantum tribueris, quem in tua poteſtate eſſe, quicumque ſim, tibi perſuadeas volo. GVILAND. Tibi non minus multas

gratias agere debeo pro tua istac humanitate. Iter uero arduum, & periculis plenum te olim suscepisse existimo. Sed cur in Aegyptũ te conferre volueris tantisq; illis te exponere periculis, libenter audirem. ALPIN. Ego ferè vsque à pueris huius semper fui sententiæ, neminem posse perfectum esse medicum, qui varias regiones, & loca non peragrauerit, diuersosque hominum mores non obseruauerit, atque hoc pace illorum dixerim, qui instar vrbium nunquam nidos suos deserunt, neque ab his latum vnguem recedere audent. Variæ etenim regiones varios tum morbos patiuntur, tum medicinas ferunt ad eos persanandos accommodatas, atque etiam varij medendi vsus in varijs obseruantur locis, quorum obseruatione medicus fit prudẽtior, & doctior, qua sententia adductus sum, vt si in arte medica cuperem aliquid proficere, orbis partem aliquam peragrarem, aliosq; morbos in alijs familiares locis, & varias medicinas ac plantas, quæ ibi nascerentur, & diuersos vsus medendi, penes diuersas nationes vsitatos obseruarem, atque cognoscerem. Cum itaque publice medicinam facerem in proximo Oppido C. S. Petri, aliquo remotius abeundum existimaui, atque in hac sententia multum perstiti, sed quorsum versus proficisci præstaret, id uero ignorabam. Quo quidem tempore mihi Deus Opt. Max. optatissimam occasionẽ præbuit, vt in Aegyptum proficiscerer medicus cum Clarissimo Georgio Hemo, qui illlo tempore à Serenissima fœlicissimaque Veneta Republica Consul in ea prouincia fuerat electus. Adhoc iter etiam me multum hortatus est, Franciscus Alpinus Medicus paterq; meus carissimus. Tandemq; in eam veni sententiam, ut mihi facile foret ex animi mei sententia illuc proficisci. Itaque accepi conditionem, meque tunc ad iter hilari animo paraui.
GVILAND. Quoniam virtus laudata crescit, non pudebit me hoc vel te presente dicere, auctum iri vehementer tuoru m studiorum peritiam ac laudem, ob hanc tui animi non vulgarem nobilitatem, qua hanc peregrinationem sciendi gratia suscipere, ita probè in animum induxeris. Sed his omissis, cuperem tuum nu c iter audire, & quo tempore ipsum inceperis, quaque sorte etiam eo fueris usus; omnes siquidem longa itinera conficientes, multos labores patiuntur, & multa subeant pericula, quæ postea alijs narrent. ALPIN. ANNO à Virginis beatissime partu M D LXXX. Septembri mense die xxj. eam, quæ Peccatora appellatur, nauim
con-

conſcendi unà cum Georgio Hemo Conſule deſignato pro Cayro Aegypti, viro ſanè pro ſua ipſius humanitate,animiq; integritate Clariſſimo: quique in Conſulatu ita ſe geſſit, ut cuique cariſſimus fuerit, & illius diſceſſum ab Aegypto non modo Veneti mercatores, ſed vel ipſi Aegyptij ægre tuliſſe, atque adeo luxiſſe viſi ſint. Itaque datis uelis Zacynthum ſecundis uentis paucis diebus peruenimus, portumque ingreſsi ſumus. Vnde digreſsis non ita ex voto reliqua nauigatio ſucceſsit, quandoquidem paulo poſt ita ualidis procellis tempeſtatibusque agitari, turbarique cæpimus, ut facile dixiſſes nobis eueniſſe, quod Ouidius cecinit:

" Nauita ſollicitus quoque ventos horret iniquos
" Et propè tam lethum,quam propè cernit aquam:
" Quod ſi concuſſas Triton exaſperat undas,
" Qui tibi nunc toto eſt, nullus in ore color.
" Tum fœcunda uoces generoſa ſydera Ledæ
" Et fœlix dicas, quem ſua terra tenet.

Cœpit enim ea nocte,quę eſt ante diem decimum ſeptimum menſis Octobris,quem diem omnes nautæ ſtellarem, vt ita dicam appellant,ventus Helleſpōtius ita aduerſo impetu tempeſtuoſe perflare, vt coacti fuerint nautæ proram obuoluere: Qui timentes ab Africis uentis, qui eo temporis ſtare ſolent,creberrimis, grandioribusque procellis mare uerrentes, ne nauis in ſolum ab his abduceretur, naufragiumque fieret, per eoſdem Africos uentos iter ſuum direxerunt: quo ſanè ita directo itinere, nauis in uaſtiſsimū mare ab Helleſpontio vento,quem nautarum vulgus Græcum Orientalem appellat,raptim, & ingenti impetu ferebatur, ita, ut a terra magis magisq; ipſa elongaretur. Noſtrum uero nos iudicium fefellit, quod ſperabamus eum obortum uentum citò caſurum, ab eoque rurſum noſtrum iter, quod per circium uentum fuerat, breui tempore nos eſſe recepturos,ſiquidem prior ille ventus non adeo citò ceſſauit, quin potius tanta tempeſtate ac furore perauctus eſt, & nobis ita ſæue minari cępit,ut coacti fuerimus nauim uelis nudatam mari committere,& temere ab illorum inſano impetu interitum noſtris oculis millies in hora minantium expectare, atq; ab his abſque vllo regimine in uaſtiſsimo pelago alternis undis ad libitum agitari. Atque hæc horrida tempeſtas ad diem uſque vigeſimum ſecundum protendebatur, tanto omnium timore, ut nemo eſſet,qui de ſalute ſua ſperauerit quicquam. noſtram

ſtram aliquantulum demulcebāt miſeriam illa Lucretij Carmina:

„ Certa quidem finis vitæ mortalibus adſtat,
„ Nec vitari lethum pote quin obeamus.

Placuit tamen miſericordi Deo, ne ab ea tempeſtate interiremus; vt fortaſsè ad aliquam rem etiam viueremus: Cui quas poſſum maiores nunc gratias ago, ac perpetuo referam; qui me ſua clementia ac pietate ex tanto periculo incolumen ſeruauerit. Die vero vigeſimo ſecundo menſis Octobris aurora luceſcente, ad Corcyrę locum cum peruenimus, quem Fanò appellant, ventis omnino ſedatis. Et paulo poſt Zephiris placide ſpirantibus inſulæ fretum ingreſſi ſumus ſumma omnium cum voluptate ac gaudio, atque Merleras appellatum portum tenuimus: ab eoque altera die ſummo mane alium in portū peruenimus, a primo parum diſtantem, atque ab eo Corcyram. In qua per diem moram traximus. Poſtridieq; Septentrionali exorto vento, ab eius portu digreſſi ſumus; quo ceſſante non multo poſt ad portum, qui eſt apud Gomenizzas acceſſimus. aduerſis vero noſtræ nauigationi ventis diu perſeuerantibus, & largiſſimis adhuc pluuijs, magniſq; imbribus, detenti, quibus quidem Corcyrę inſulę ſitus ſex quotannis menſibus obruitur, atque alijs ſex ſiccitate exhauritur, coacti ſumus in Corcyræ portum confugere, & ſaluti noſtræ conſulere. Vbi uſque ad natiuitatem Domini permanſimus, cuius diei feſtiuitate deuote ſeruata, altera die orto Sole, triremis auxilio noſtra naui è portu deducta, vela ventis dedimus, eodemq; die Paxò vidimus. Alteraq; die Aparctia vento impetuoſe ſpirante, ſub aurora Zacynthum rurſum vidimus, portumque illum cum magna omnium eam vrbem accolentium admiratione, quod accolæ cæterique omnes ex proxima tempeſtate nos interijſſe ſibi firmiter perſuaſerint. Zacynthi vero toto Ianuario menſe commorati ſumus. Dieq; ſequentis menſis tertia ab eo portu diſceſſimus, meliorique fortuna iter noſtrum recepimus, ac per diem ante cinerem in portum Sudæ fortiſsimum Cretæ inſulæ propugnaculum peruenimus, vbi peractis quinque diebus, portum Fraſchiam uocatum, qui ab vrbe Creta decem millia paſſuum diſtat, inuaſimus. Multi ex Cretenſibus, qui pro certo habuerant noſtram nauim Octobri proximo menſe mari abſorptam fuiſſe, ſimulq; cum ipſa aliquot Cretenſes Caloyeros nobiſcum nauigantes, noſtro aduentu, tanto ſunt affecti gaudio, ut ipſorū lætitiam publicis cam-

panarum

panarum sonis in templis per multos dies publice manifestarent. ubi vero Cretæ multis diebus moram traximus, inter initia mensis Martij, vt nostro longissimo itineri finem tandem imponeremus, vela rursum ventis dedimus, in altumque nauim Circio vento, qui leniter spirabat, aduehi permisimus, cæterum tertia die Austrinis ventis rursum vehementer exortis, retrogressi in portum Standiam applicuimus, ab eaq; noua procella salui fuimus, distat & hic portus ab vrbe decem millia passuum. Ibique tribus peractis diebus, orto Sole, ab eo portu nauim soluimus, Argestiq; vento, & Fauonio impetuosissime spirantibus, mare mediterraneum ingredimur, in ipsoq; procellosa nauigatione vtentes duorũ dierũ spatio Alexandriam procul inspeximus, ingentiq; omnium gaudio iter nostrum tunc finem habiturum sperauimus, neque nos nostra decepisset sententia, ni ventus ille non modo omnem subito furorem dimisisset, verum penè omnino siluisset. Mare etenim quam citò ventis omnibus caruit, adeoque siluit, vt nauis vlterius progredi non potuerit, ob maximam eius tranquillitatẽ, à qua ualde pertimuimus, ne ab ipsa alia noua tempestas oriretur, nostrique itineris finem, quem oculis prospiciebamus, prohiberet, & in alia grauiora maris pericula nos inijceret. At Dei optimi maximi voluntate factum est, vt ope triremis Præfecti Alexandriæ, quem Sangiac appellant, in portum nauis duceretur, & die xvij. mensis Martij finem longissimę nostræ nauigationi imponeremus. Alexandriæ uerò Cayri ingenti grassante pestilentia vsque ad Iulium mensem mansimus; cuius mensis initio per Nilum flumen nauigantes, Cayrum venimus. In qua vrbe tribus annis, & adhuc amplius moram traximus. Tandemque hoc anno MDLXXXIIII. Aegyptijs littoribus relictis, naui Balbiana vocata, mensibus Octobri, atque Nouembri tantum nauigantes, Deo summa pietate patriæ redditi sumus. GVILAND. Omnia certe maris itinera in summo periculo versantur, quando nauigantium vita, quia proxima est mari, proxima semper exitio sit dicenda, atque etiam quod spes prosperi itineris in aeris inconstantissimam naturam referatur. Verum ne te pigeat hęc atque illa passum fuisse, quoniam fortassè hæc olim te meminisse iuuabit. Apprime iucundum semper existimaui, hominem posse dicere, hæc atque illa sum passus, siquidem eorum euentuum memoria hominem alacriorem ad ferendos fortunæ casus, prudentio-

rem

remq; efficit. Sed his omiſsis age quæſo, quid tu tandiu in Aegypto feciſti, quibusvè ſtudijs animum toto illo tempore oblectaſti? Neque enim eum te eſſe arbitror, qui non egregium aliquod nobileque ſtudium ſis ibi proſecutus, quando credendum eſt, plurimas eaſdemque pulcherrimas tibi non defuiſſe occaſiones, quibus aliquid te ipſo dignum in re medica meditari potuiſſes. Alpin. Quid facerem ocioſus toto illo tempore in Aegypto? niſi apud eam gentem qualis exerceretur medicina, atque quales plantæ in eo ſolo naſcerentur dignoſcere operam darem, ne ſaltem diceretur noctu me Aegyptum adijſſe, per id temporis, quo ibi moram traxi, publice medicinam exercēdo, apud illos medendi vſitatum modum diſcere ſtudij. Et quod temporis etiam ab eo ſtudio atque ægrotorum curis mihi ſupererat id ponebam, vt tu ex me quoque audiſti, in opere de præſagio medicorum multis iam ab hinc annis a me incepto. Gvilând. Gaudeo te operam Aegyptiorum medicinæ cognoſcendæ ſic dediſſe, ut apud illos frequentatum medendi modum, atque ipſorum vſitata medicamenta planè, animaduerteris, & didiceris. Quæ omnia cum adprime ſint digna, quæ à noſtris medicis cognoſcantur, te nunc obnixe rogo, hiſce diebus, quibus Patauij commoraberis, ne graue ſit tibi, mecum de his, in hoc viridario loqui, præſertim uero de morbis illi populo familiaribus, deque ipſorum medendi vſu, atq; demum de plantis ibi naſcentibus, ſic enim in his æſtiuis caloribus ſub gratiſſimis huiuſce viridarij vmbris tempus cum virtute conſumere nobis iucundiſſimum fore exiſtimo. Alpin. Dabo equidem operam libentiſſime, vt non in hac re ſolum, verum in omnibus alijs tuæ obſequar voluntati, quamquam nullam unquā tuorum meritorum partem ego aſſequi valeam. Idq; libentius faciam, quod plurimum emolumenti me ſperem ex hac noſtra collocutione pro tua doctrina, & humanitate conſecuturū. Solem vero cum nunc videam penè in Occaſum deſcendiſſe, fortaſſe præſtiterit loquendi principium in proximam diem remittere. Gvil. Rectè ſanè, ego uero vix aurora expectata me in viridarium cōferam, teq; vt quamprimum venias etiam atq; etiam oro. Alpin. Perplacet, ſed tempus eſt, ut abs te nūc abeam, meq; à multis meis negotijs nunc expediā, ut mane quàm diluculo ad te redire poſſim. interea vale. Gvilan. Quando apud me eſſe nolis, vt lubet, ut ante noctem tuis functus negotijs, mane redire poſsis abi fęlix.

PRO-

PROSPERI ALPINI DE MEDICINA AEGYPTIORVM

LIBER PRIMVS.

De ſtatu Aegyptiorum medicorum. Cap. I.

GVILANDINVS, ALPINVS.

CVM hæc dies ſereniſſima iam illuxerit, & opportune nos in hoc viridario ſimul conceſſerimus, locũ ſecretioris huius receſſus quietiſſimũ, opportuniſſimamq́; occaſionẽ nacti, de medicina Aegyptiorum iam aliquid cõmentemur, de qua quidem prius quã agamus, à medicorum, quibus ea regio abundat, narratione principium faciemus. ALPIN. Iam iã è via huc ueniendo, eminus te in viridario ambulantem, profundeq́; cogitantem proſpexi, & haud parum miratus ſum, quod tam diluculo è lectulo ſurrexeris. Neque tamen ab re credo, in uiridariũ deſcendiſti, ut frigidiuſcula ſcilicet iſtac aura matutina, ac nõ minus iſtius elegantiſſimi tui uiridarij amænitate aliquantulũ te recreares. Sed ne tuum loquendi deſiderium amplius oratione mea retardẽ, ad principium propoſiti tui ſermonis iam iam deſcẽdo. Sed quid obſecro me de medicis Aegyptijs dicturum arbitraris? an quia multis perſuaſum eſt ibi medicinam primas habuiſſe radices, plurimosq́; illuſtres uiros tũ in medicina, tũ in alijs ſciẽtijs olim in Aegypto floruiſſe, ijſdẽ etiã hac tẽpeſtate ornari regionẽ illã ac florere? GVILAND. Quid ni oẽs iſtud ipſum ſentiãt? quãdo vſq; adeo etiã ibi bruta multa animalia repe-

riantur, quibus ars insita curandi morbos aliquos existimetur? quemadmodum de Hippopotamo equo marino in Nilo flumine degente apud quosdam legitur. Hunc enim equum in quadam medendi parte etiam magistrum esse aliqui affirmant. Assidua namq; ipse, ut aiunt, ingluuie & facietate obesus, exit in litus, recentes indagaturus harundinum cæsuras, atque ubi acutissimum earum stipitem cernit, id in corpus adigens, uenam quandã sibi in crure uulnerat, atq; ita profluuio sanguinis excitato morbidum aliàs corpus exonerat, mox plagam rursus limo obducit. Quamobrem sunt, qui arbitrantur, missionem sanguinis ab huiusmodi animali homines didicisse, ueluti etiam à uolucre quadã Ibi uocata apud Nilum quoque nascente clysteriorum vsum accepisse. Quod ipsam sæpius sibi aluum exonerasse rostri aduncitate aqua per anum intromissa sæpe sit obseruatum. Si itaque bestias ipsas in ea orbis parte natura medicinam docuisse creditur, quid de hominibus erit ratione ac discursu præditus existimandum? Atque eo magis cũ priscis ijs sęculis Aegyptus plurimis doctissimis medicis semper floruerit? ALPIN. Hippopotamũ & alia bruta animalia, de quibus ea medendi miracula prædicantur, ibi reperiri certum est, at quod ego de hominibus medicinam profitentibus hisce annis obseruarim, in medium nunc tibi proferam, paucisque narrabo, quæ ex his scitu digna mihi fuere uisa, ac primum dico, Cayri alijsq. in locis Aegypti plurimos tum uiros tum mulieres reperiri, qui publice per vrbem medicinam faciunt, non tamen vllos existere, qui hanc artem aliqua ratione atque Hippocratice faciant. quando ibi nunc non literis, sed armis opera ab his populis detur: neque id quidem mirum, cum Turcarum imperio ea gens subiecta sit, qui nullis scientiarum studijs delectantur: armis tantum, auro argentoque & veneri indulgentes. de quibus vere videtur Seneca dixisse:

„ Turpis libido dominatur (scilicet nunc) potens venere
„ Luxuria victrix orbis immensas opes.
„ Iam pridem auaris manibus, ut perdat, rapit.

Deest illis studiorum exercitatio, quamquam publicas scholas, siue studia ipsi habeant, in quibus uaria scientiarum genera docentur; Cayri studij locum Gemelhazar appellant, pro quo tercenta millia aureorum anno quolibet dissipari aiunt. Siquidem ibi totius Academiæ sumptus ad libros, ad victum & ad reliqua

docto-

doctoribus & scholaribus necessaria quotannis ære publico suppeditantur. Ex omnibus vero scientijs, atq; artibus, quæ ibi docentur, ea sola pars theologica apud ipsos colitur, quæ Pseudoprophetæ Mahometis leges, institutionesque pertractat. Multi siquidem, propemodumq. infiniti sunt, qui honoris atq; vtilitatis gratia in eiusmodi scientiam incumbunt, quam qui adepti sunt in summo pretio atq. honore apud Turcas, aliosq. omnes habentur. Hos Cadi appellant, quasi dixerint, sacrę legis doctores, quos Turca illius regionis præfectus suos quoq. iudices creat, quibus authoritas concessa est, vt possint quacunq. de re in iure ciuili, ac pontificio iudicare. ob quam rem ipsi tum in summa veneratione habentur, tum maximas parant opes. In alijs vero artibus atque scientijs perpauci sunt, qui perfecti fieri studeant, omniumq. minime in arte medica, quæ cum alijs omnibus ferè in locis summo dignitatis gradu sit, infimum nunc atq. vilissimum tum ob gentis barbariem, tum ob eorum, qui per vrbem medentur ignorantiam locum tenet. quam nisi hinc ex Europa per Venetos Consules conducti medici, curandis ibi Turcarum, Arabum, & aliarum gentium optimatibus, & quamplurimis, quos alij medici desperata salute reliquerant, ad valetudinem reductis extulissent, atque illustrassent, omnium mechanicarum artium ignobilissima apud Aegyptum iacuisset, id autem diligentia vt dixi nostrorum reparatur. Illi vero cum ab omnibus contemnantur, tum etiam lucrum ipsorum exiguum est. GVILAND. Cum medici illi ita negligantur, neque multum lucri faciant, quæ occasio erit, qua ad medicinam valenter perdiscendam illi moueantur. Non est igitur mirum inter illos paucos perfectos medicos reperiri. Quod cum explicatum à te sit, nunc reliquum est prætereà nihil, nisi vt susceptum de medicina Aegyptiorum sermonem claudas, ac de alijs rebus loquaris. ALPIN. Quamobrem? GVILAND. Quoniam ex indoctis medicis, quid boni, ac scitu digni ex te obseruatum audire possum? ALPIN. Intelligo vnde tu in eam deueneris sententiam. Sed hoc fortasse non est ita existimandum, quando scientia atque doctrina ignaros homines Empirice tamē multa in arte secreta posse dignoscere, quis negabit? qualia sunt multa medendi secreta auxilia summam ob vtilitatem nobilissima, apud Aegyptios priscos medicos olim inuenta, hæreditariè potius ab alijs præclarissimis medicis his relicta, quàm aliqua doctrina ab

ipsis acquisita. Quid etenim, vt tibi de multis aliqua proferam, non ne mirum in modum laudandus esset ille mittendi sanguinis Aegyptiorum vsus ex sectione multarum venarum, quæ nostris medicis minime sunt vsitatæ? quales sunt iugulares, narium, angulorum oculorum, frontis, post aures, poplitis atque aliarum multatum corporis partium. Quis etenim medicus is erit, qui nesciat, illarum venarum sectionem ad quamplurimos tollendos morbos esse vtilissimam? Quid dicam de sectione arteriarum, quam ad mittendum in multis morbis sanguinem non minus tutò, quàm in venis ipsi familiarissime vsurpant. Cum Galenus interim ijs sectis quasi miraculo multos sæuos morbos curatos nobis scriptum pluribus in locis reliquerit. Quid de aurium, colli, occipitis, labiorum, narium, atq; malleolorum scarificatione dicemus? Cum ipsi mirabili dexteritate hoc genus auxilij præstent. Et quid de suarum cucurbitularum vsu ab hoc nostro planè diuersò? Quidq; de vstionum ratione, atq; de multis alijs ferme infinitis, quibus ipsi medendo vtuntur, medicis præsidijs, deq; etiam quam plurimis medicamentis simplicibus; ac compositis ab his multa cum vtilitate frequentatis, erit iudicandum? GVILAND. Digna istæc mihi videntur, vt ab omnibus doctis medicis desiderentur, mirumq; omnibus videri debet, quo pacto hi indocti homines tot, tantisq; nobilibus auxilijs recte vti sciant, nullo ea discursu ac medicæ artis ratione cognoscentes. Sed quo ordine his medicis per eam regionem exercere medicinam permittitur, quando ita artis medicæ dogmatum ignari existant? ALPIN. Extat Cayri inter cæteros medicos omnes quidam Aegyptius, quem Achimbassi illi appellant: qui medicorum princeps nostra lingua interpretatur. Huius officium est, illos, qui ibi medicinam exercere velint, de illiusce artis peritia sedulo percunctari, & examinare, atq. eis, qui in medendi examine recte responderint ac recte se gesserint, publica fide concedere, vt per eam regionem mederi impune possint. Istud autem in doctorum numero asciscendi munus non datur multis, vt in multis Europæ locis fieri solet, sed vni soli tantum, illiq. præsertim, qui plus auri argentive Præfecto Cayri, quem Bessa appellant, hac de causa soluerit. Parum etenim id curat hoc tempore Bessà an ille, qui Achimbassi procreandus est, sit ad illud munus rectè obeundum probè idoneus, adeo nunc apud illos omnia corrupit auaritia; non hoc inquam ille curat,

sed

ſed an potius aureos multos ipſi offerat. Eodem exemplo & ipſe Achimbaſsì etiam à Præfecto perdoctus eodem auaritiæ vitio ſublatus, pretium à cooptandis accipiens, omnes indiſtinctè cum indoctos, tum doctos mederi per vrbem ſinit. Qua facilitate numerus tum virorum, tum mulierum medentium in ea maxima urbe Cayri eſt ferè infinitus, cum quiſq; exhibito auro poſſit ab Achimbaſsì medendi authoritatem obtinere. Horum vero, qui per eam vrbem medentur alij promiſcue morbos omnes curare profitentur, alij partis alicuius tantum mala. veluti ſunt ocularij, qui omnes morbos ac ſymptomata oculos lædentia, ſanant. & dentarij, atq; auricularij, tantum malis dentium auriumq; medentes. atq; alij qui tantum inteſtinorum ægritudines, alij pudendorum, alij veſicæ & alij vteri curant; in quibus morbis mulieres medicæ viris præferuntur, exiſtimant enim ægrotę mulieres haudquaquam poſſe viros ſic rectè vteri affectus cognoſcere, vt mulieres ipſæ. Quare fit vt ægrotæ medicas potius, ut à ſuis morbis curentur, quã medicos adhibeant, ſunt etiam alij qui tantum febres ſanant, quorum alij omnium, & alij aliquarum tantum curationem profitentur, atq; hæc obiter dicta ſint de medicis Aegyptijs.

Aegyptij qualem nunc medicinam exerceant. Cap. II.

GVILANDINVS.

INTELLEXI probè omnia, verum id à te ſcire cupio, quid eſt, quod omnes medici Aegyptij Empirici exiſtant, ſectamq. Empiricam ſequantur. ALPIN. Vt per eos annos, quibus Cayri moram traxi, obſeruare potui, potius methodicæ ſimulq. empiricæ ipſos addictos iudicaui, quando ad indicandam morborum curationem partium læſarum, cauſarum, naturæ, ætatis, virium, habitus cœliq; obſeruationem eſſe neceſſariam negent, quibuſdamq; medendo vtantur communiſſimis propoſitionibus, quæ methedicorum ſectam referre videntur. Ipſi etenim affirmant omnia morborum genera, vel à caliditate, vel à frigiditate oriri, uel morborum omnium præcipuã cauſam in calorem præter naturam, vel frigiditatem referunt: Quonian vero

ipsi arbitrantur eorum omnium, qui Aegyptum incolunt, corpora ratione cœli, sub quo viuunt, valde calidi, ad summam vergere caloris intemperiem, ob id perfrigerantium medicamentorum vsum in omnibus ferè morbis sine discrimine habent frequentissimum, illisque temerè & inconsultò medendo vtuntur. Obseruare sedulo se putantes famosissimam, vulgatissimamq; in schola medicorum illam propositionem, quę est, contraria contrarijs curari; Hincq; credentes ob illiusce cœli summe calidam temperiem, ibi omnes ferè morbos, vel primo ab ea, quæ præternaturam est, caliditate procreari, vel saltem semper cum alijs causis præternaturalem caliditatem concurrere, ob quam causam vsum refrigerantium medicamentorum maxime affectant, idq; pręsertim in febribus: in quibus absq; ullo delectu, valde frigidis medicamentis semper vtuntur, maximeque in ijs, quę ex humorum putredine oboriuntur. Quod sanè contra medicinę dogmata ab ipsis fieri existimo. Nihil enim frigidorum remediorum vsus, quantum ad febrium causas, quæ sunt obstructiones meatuum, venarum, vel aliarum partium, spectat, aliquid prodesse, & multum obesse potest, cum a frigiditate humorum cruditas, atq; obstructio augeantur, maxime vero quando pituitosi succi sunt obstructionis auctores. Tales enim humores ab vsu frigidorum incrudescunt magis, & crasse fiunt magis, & ipsorum copia, ventriculo frigidiore atque ad concoquendum ineptiore ab eisdem effecto, peraugetur. quam vero sint illa refrigerantia medicamenta ab ijs frequentata posterius suis locis dicemus. Gviland. Malus mihi quoque ille in medendis putridis febribus valde refrigerantium vsus esse videtur, quando nemo rationalium medicorum, quorum sectam omnibus præferendam iudico, ignorat, obstructiones venarum, aliarumque partium in febrientibus à multis succis, vel crassis, vel viscidis, fieri, & à multa frigiditate ipsas adaugeri. Galen. in synochis putridis febribus, vt apud ipsum in libro nono, meth. medendi legitur. ea laudauit medicamenta, quæ obstructa liberandi vim haberent, absq; multo tamen calore, ne calor febrilis augeatur. ob idque eligenda illa esse, quæ exiguo calore prædita, id tamen præstare possint. Hincq; in tollendis obstructionibus vsum oxymellitis summopere commendauit. Aegyptij vero fortasse ita frigidis in ijs febribus vtuntur medicamentis, quod hæ ex biliosis tenuissimisque humoribus

ortum

ortum maxime ducunt, qui non attenuandi ſed incraſſandi ſint, vt Auicennæ aſſeclæ affirmant, hancq; fortaſsè ob cauſam illi medici frigida medicamenta adhibent, vt ex quibus genita febris fuit, bilioſi, tenuiſſimiq; humores craſſiores euadant, ad facilioremque excretionem comodo parentur. Hæc erit igitur ratio quamobrem frigidis adeo medicamentis vtantur. ALPIN. Si tu corpora illorum hominum quali temperamento ſint, rectè nouiſſes,in hãc proculdubio ſententiam non veniſſes,nam,vt ſuis locis dicam, omnium ferè illa loca habitantium corpora diuerſo conſtant temperamento, quòd aliquis cœli illiuſce ratione, credere poſſet, quando pleraque illorum corporum licet ex ſui natura ſanguinea exiſtant, multa tamen pituita, etiam ex victus ratione apud ipſos vſitata, abundare dignoſcantur. Quamquam enim Aegyptij in ipſo ortu interna viſcera valde calida ſub calidiſſimo cœlo ſuſceperint, ex potu tamen aquarũ, vſuq; continuo ciborum tum frigidorum tum refrigerandi qualitate magna ex parte præditorum, quibus ferè ſemper vtuntur, ab immoderataq; venere, atque ab vſu dulcium balneorum, quæ aſſidue frequentant, temperamentum illud calidum paulatim permutant in minus calidum, & tandem in frigidum,itaq; fit,vt qui bilioſo naſcuntur temperamento,in ſanguineum mutentur,& qui ſanguineo in pituitoſum. Hincq; quamplurima fœminarum, mariumq; corpora ibi reperiuntur pinguiſſima, cum tamen cœli calidiſſimi ratione corpora omnia gracillima eſſe potius deberent. ex his igitur omnibus illorum corpora refrigerantur. Quo fit,vt omnes eius regionis accolæ ſtomachum valde frigidum contraxerint, licet ipſi corporis habitu carnoſo, boniq; ſucci, conſtare etiam obſeruentur. Huius autem facito ex me coniecturam,qui prius quàm Aegyptum adijſcem,cum gracillimo corpore ſummeq; calido eſſem, ibi ex aſſiduo aquæ potu, cui ob illos vehementes calores continuè indulgendum erat,carnoſum effeci corpus & pingue.quo tempore ſtomachus adeo erat ad frigiditatem conuerſus, ut eius concoctrix facultas ad conconquendum imbecillior effecta ſæpe videretur,quam ob cauſam ſæpe acidis cruditatibus vexabar. Quod ſi mihi id acciderat, homini medico, & in temperata regione genito, quid de Aegyptijs ipſis exiſtimandum,qui non ſolum aquam pro potu affectant, ſed omnes frigidos cibos,quiq; immodice veneri dant operam vſumque dulcium balneorum frequentant? quæ omnia refrigerandi

facultatem habent; nisi illos crudis multis humoribus abundare? Quod confirmare videntur assiduæ ventriculi cruditates in quas ipsorum quamplurimi incidunt, frequentissimiq́ue articulorum dolores, qui continue sparsim per urbem vagantur, ac mulieres, Eunucos, & omnes absq; discrimine inuadunt ac affligunt. Ex his igitur colligo Cayri rarissimas febres ab exquito humore bilioso gigni, plerasq; verò à crudo ac pituitoso excrementorum genere. ideo arbitror vsum refrigerantium medicamentorum ijs febribus non rectè conuenire, ob illorum humorum, à quibus generantur tenuiorem substantiam, vt Arabes medici volũt, crassefaciendam, quando eos potius crassiori substantia constare quàm tenui ex nuper allatis optime pateat. Non erit itaq; frigidorum medicamentorũ vsus in febribus putridis ibi vagantibus omnino tutus, sed sæpe ijs noxius. Illi igitur medici quod ad febres compescendas attinet, probandi quidem essent, scilicet, vt illum febris focium calorem extinguant, pessime vero faciunt quòd febrium causas minime auferant. Ac potius ipsos dixerim medicinæ adulatores, quando solum ægrotantium, caloribus, doloribus, siti, occurrere, symptomataq́; solum demulcere studeant, perfectam vero curationem, quæ Galeno docente in lib. 9. meth. med. à causis exorditur, negligant. Accidit tamen aliquando, vbi febres vehementiores affligunt, in caloribusq́ue hecticis, vt recte frigidorum medicamentorum vsus administratus videatur. GVILAND. Mendosam satis illos posside re in medendo artem methodicam ex his à te narratis intellexi, quam etiam empiricam esse facile perspicitur, quod ea quæ in hac arte nouerunt, potius hereditarie à maioribus tradita, acceperint, atque in ipsorum memoria remanserint, quàm vllo discursu, uel ratione fuerint ab ipsis cognita.

Quamobrem hoc tempore Aegyptij artem medicam habeant vitiosam. Cap. III.

ALPINVS.

DIXIMVS Aegyptios medicos nostro hoc æuo non exercere rationalem, uel dogmaticam medendi viam, sed vitiatam, ac multis mendis plenam. GVILAND. Quonam.

nam modo est ibi vitium istud in medicina contractum? ALPIN. Scito hoc tempore medicos illos finem habere non sanitatem ægrotantium, quem veri medici semper intuentur scopum, sed ut gratiam atque obsequium hominum comparent; ita vt nunc ibi locum habeat illa sententia:

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Hos medicos Gal. adulatores appellat, cum haudquaquam id ipsis sit cordi, quemadmodum ægrotis recte, ac tuto medeatur, sed potius quomodo eorundem delitijs inseruiant. Respicit itaque ipsorum medendi methodus ægrotorum gratiam, atq; obsequium. & ob hāc causam victum ęgrotis gratum instituunt, omnibusq; febricitantibus, ac sitientibus permittunt, vt quantum volunt, aquæ potu se expleant, fructusq; in victu quoslibet ab ægrotis expetitos non negent, affirmantes, nihil à natura appetitum posse ægros offendere, quando naturam ipsam tutius, ac prudentius ad corporis tutelam moueri, quàm medicos, affirmandum sit. proinde multi ægrotis febrientibus non verentur in uictu concedere angurias, cucumeres, cucurbitas, melones, ficus, atque alios quoscumque ibi habere possunt fructus, & vt vno verbo dicam, omnia concedunt ægrotis, quæ grata illis esse cognoscunt. De medicamentis itidem hoc idem obseruant, vt tantum illa medicamenta ad sanitatem parandam adhibeant, quæ ab ægris non abhorrentur, eaq; tum qualitate, tum copia seligunt, quę nullo pacto corpora ægrotantium agitare possint. ob idq; maxime in communi sunt vsu, ad quoscumq; propulsandos morbos, huiusmodi medicamenta, manna scilicet, cassia, tamarindi, syrupus de granatis solutiuus, atq; rosatus. non exceduntq; mannę, cassiæ, tamarindorum vnciam, sæpissimeque ęgrotis hæc offerunt, alij singulis, alij alternis, & alij pluribus diebus offerentes. pluribus etenim uicibus eam purgationem præstant, quod nos vnica vice facere consueścimus. Ex purgantibus vtuntur, myrabolanis, Rhabarbaro, agarico, sena, atq; alijs huiusce generis multis, quorum dragmam in singulos haustus non excedunt. hicque modus purgandi inter plerosq; ciuium ac nobilium exercetur, atque in hoc se rectè gerere videntur, dum cauent à validioribus, scamoneatisq; pharmacis, in ijs purgandis corporis. Sunt tamen alij qui rusticis medentur, cum ijs vero pręualidioribus purgationibus agunt, sed, vt dixi, non nisi in rusticis. Mirumque non erit hosce medicos his

medi-

medicamentis potius lenientibus, quàm purgantibus vtentes, tardissime ægros sanare, id autem ea causa faciunt, ne purganda corpora nimium ab ijs agitentur, atque perturbentur: ob quam causam pleriq; clysteribus medentur, potius quàm medicamentis per os assumptis, vt quàm minime corpora agitent. In materia quoque chyrurgica eodem modo ęgrotorum obsequia sequuntur, hincq; multum sanguinis omnibus detrahunt, quod omnes missione sanguinis lętentur. id uero sæpe in multis, etiam à cibo, vt multis obsequantur, qui aiunt ieiuno stomacho ęgrotis non conducere id auxilium, quod nimium vires absumat. Et in omnibus denique medicamentis eodem semper spectant, vt quàm maxime ęgris obsequantur. GVILAND. Adulatores medicos non solum Aegyptus habet, sed non minus multa Italię loca, in quibus multi ignari homines eos optimis quibusq; medicis ea causa præferunt, quod obsequantur sibi, idque tantam vim ad capiendos ægrotorum animos habet, ut plurimi sæpe ab ignaris atque adulatoribus medicis vsq; ferè ad exitium perducti, neque tam grandes illorum in medendo errores agnoscant, neque si etiam agnoscant, ab his discedere velint. Sed quamobrem medici illi olim prę stantissimi ad medendi modum hunc vitiatum accesserunt? ALPIN. Hic corruptus medendi modus non à priscorum illorum medicorũ ignorantia principium duxit, sed vt ex Aegyptijs historiarum peritis audiui, à barbara priscorum Aegypto imperantium tyrannide; tempore enim quo Mamaluchi illiusce regionis obtinebant imperium, omnia ea loca medicis doctissimis florebant, qui dogmatice summaque cum ratione medicinam faciebant, sed tanta erat ea in dominis barbaries, vt optimi illi doctissimiq; medici, vel rebus bene gestis sępe lucri loco ab ijs contumelijs afficerentur. Barbara etenim ea progenies, quę moribus bestijs erat simillima, quod originem duxerit à Tartaris rusticisq;, rectam ac rationalem medendi methodum non admittebat. Illorum aliquis dolore aliquo correptus non secus quam furiens bestia subitò ut sanaretur imperabat, quod cum non semper ita citò eueniret, pessime miseros eos medicos tractabat. Idem obseruabatur in illos qui sitientibus ipsis plurimam crudam aquam in potu negabant, uel à calore febrili valde detentis frigida balnea prohibebant, in quibus immergi uolebant, & ijs multum refrigerari. si tormina ab assumpto aliquo pharmaco sentiebant, vel multum eo purgarentur,

tur,

tur, vel fastidiose vomerent, in medicos iurgia,& contumelię. miseros Aegyptios, qui fato quodam semper Tirannis subiecti fuerunt. Illi itaque optimi medici rectè medicinam exercentes indigne has contumelias ferentes, modum sanè per quam facilem in medendo inuenerunt, quo barbaris ijs hominibus satisfacerent, atque perpessas iniustè obiurgationes ac contumelias vindicarēt, ac de illorum tyrãnide in ipsos exercita hoc modo pęnas sumerent. GVILAND. Piget me tantorum medicorum iniuriarum, sed mirum non erat, eos ita à barbara ac ferina ea gente contumeliose pati, quando virtuti vitium,& sapientiæ ignorantia opponatur. Ab illorum enim barbaro dominio illis sæculis non solum medicinam, sed etiam omnes aliàs scientias ab Aegypto in alias orbis partes commigrasse existimo, atq; ideo nunc Turcarum loca studijs scientiarum omnino vacare. Sed perge modum enarrare, quo ad fugiendas & vlciscendas illorum contumelias vsi fuerunt. Si quidem haud parum esse iudico, homines illos in tanta calamitate positos, viam inuenisse, qua id periculi effugere potuerint.
ALPIN. Tunc hac ratione mederi eis cæperunt, hæcq; fuit ab his indagata methodus; Namq; eis ægroto curando proposito, primo quo ille morbo, vel miti vel magno vexaretur, atque quibus symptomatis corriperetur, eaque mitia ne an magna essent, scire operam dabant: quibus rectè perspectis ac cognitis, omnes curationis indicationes præcipue considerabant, hinc morbos tantum atque symptomata respiciebant, causis omnino neglectis, uel leuissime cognitis. morbo enim, si symptomatibus ijs vehementibus careret, contrarijs mederi omni ratione studebant, veluti exempli gratia, febre vexato, absque multis grauioribus symptomatis, victum primo frigidorum atque humidorum instituebant, quem penitus morbum extirpare, ijs ignaris bestijs facile suadebant, proinde omnes fructus, qui humidi essent ac frigidi eis collaudabant, ut sunt angurię, cucurbitæ, cucumeres, poma,& ex oleribus beta malua, bammia, colocassia, lactuca, endiuia, funcus atq; alia huiuscemodi temperamenti ac facultatis multa. Pro potu frigidissimam quamcunq; aquam, largissimeq; ad ęgrotantium libitum, concedebant. In materia uero chyrurgica in quacumque febre, quod omnes illos barbaros ad largam sanguinis euacuationem inclinatos admodum cognoscerent, multum sanguinis detrahebant. Et ex medicamentis alterantibus ea laudabant,

bant,

bant,quę refrigerarent,atque humectarent,atque de purgantibus, euacuationem per epicrasim, lenientibus medicamentis, à quibus nihil Barbarorum corpora turbarentur; moliebantur. Febris vero omnia symptomata demulcere vel omnino abigere studebant, calori enim ęstuoso interne frigidis aquis, vel syrupis, vel decoctis, vel fructibus, & frigidis epithematibus occurrere, conabantur, sitientibus quantum uellent ægrotis aquæ permittentes, inappetentijs, quoscumque cibos ab ęgrotis expetitos concedentes, vigilijs,valide somnum prouocantibus,qualia sunt opiata omnia,obsistebant, dolores vehementes tollebant, ijs medicamentis quæ insigni frigiditate partium sensum adimunt, qualia sunt stupefacientia a nostris appellata, atque sic in singulis alijs febrium symptomatibus facere cæperunt. hicq; fuit modus curandi quo ęgrotos blandè curare se aiebant,eosque medici illi suo gladio iugulabant, verique inde facti sunt medicinę adulatores, vt illorum tam importunam effugerent tyrannidem,atq; miseriam, quando ægroti obsequij vi arbitrarentur rectè à medicis illis tractari. Ortusq; est malus is medendi modus ab Aegypto imperantium tyrannide,quem postea omnes alij qui consequuti sunt medici rectè obseruarunt, mortuisq; doctissimis ijs medicis, simulque cum ijs huius artis doctrina, postea paucissimi reperti fuerunt literarum studijs dediti; siquidem dominorum ob barbariem literarum professoribus inimicam,academiæ, ac studendi commoditates defecerunt,eaq; causa studentium etiam numerus defecit,omnino pręsertimque in philosophia & medicina, indeque Aegyptus expers scientiarum, literarumq; professorumq; tunc facta est. Deindeq; ille medendi modus, iam multis ætatibus ibi frequentatus, ac per illas vrbes receptus,alijs omnibus medicis, qui posteà fuere,communicatus fuit, neque difficulter ab ijs perdiscebatur, cum pauca quadam tenenda essent. Hic igitur modus medendi, quem illi homines assecuti ibi optimi medici existimantur,tale principium habuisse,à multis dicitur. In eo vero sicuti multa corrupta,atque arte Hippocratica indigna obseruantur, sic multa etiam ueram pręclarissimorum medicorum antiquitatem redolentia reperiuntur,quæ digna sunt ob egregiam quam præstant in medicina vtilitatem, ut ab omnibus doctissimis medicis audiantur, atque perdiscantur. In qua vero parte medicinæ istæc eluceant,nuper dictum est,& inferius qualia particulatim existãt,suis locis dicemus.

Sed

Sed priusquam ad ea accedamus, multa prius erunt cognoscenda quæ ad maiorem clarioremque dicendorum cognitionem facere videntur. atque in primis, ne tempus frustra conteramus, considerandam tibi viro doctissimo eam propositionem propono, quam illi medici mordicus obseruare medendo creduntur, quæ est, contraria contrarijs curari. Quam propositionem vel mulieres ipsę medicinę & rerum omnium ignaræ perbelle ibi se putant obseruare.

Apud Aegyptios medicos medicam illam propositionem vsurpari, quæ est contraria contrarijs curari, atq; an ipsi eam rectè obseruent. Cap. IIII.

GVILANDINVS.

CVM Aegyptij in medendo vtantur ea propositione, quę est, contraria contrarijs curari, videntur hac in re non omnino carere rationali medicina, quando ea quoque omnes rationales medici ægrotis medeantur, morbos curantes ijs medicamentis, quæ ei sunt contraria. vt Gal. in lib. 11. meth. cap. 12. testatum reliquit. Quamobrem & illos, qui posito hoc principio medicinam ibi faciunt, ob id inter rationales medicos esse recensendos, aliquis assereret. ALPIN. Huic medicæ propositioni non modo eius loci medicos inniti, sed ipsas etiam mulieres, certum est. quinimo Cayri si volueris tertianam notham febrem, agrimonio, apio, vel petroselino, vel chamedrio, vel alijs curare, vt obstructiones, à quibus oritur, atq; fouetur ea febris, auferantur, non modo medici, sed mulieres inclamabunt non esse id faciendum, quando febris, quę calidissima est intemperies solis refrigerantibus remedijs curari debeat, quibus medicamentis calida intemperie præditis potius febris augeretur, nedum tolli posset. hanc igitur ob causam ea vituperant, atque suspecta habent, quę superius aperientia narraui: quę licet morbo similia videantur, tamen eius causis contraria existunt, quibus sublatis febris tollitur, ijsdemq; perseuerantibns nunquam febres illę finiuntur, idcirco dicenda sunt illa eadem medicamenta per hunc modum morbo

bo contraria. Neque tamen eò quod medendo vtantur ea quam dixi communitate, rationales appellandi sunt medici. Tibi enim doctissimo viro notissimum est, methodicos tantum appellatos medicos vsos fuisse ijs communitatibus, qui neque locum patientem ad curationis indicationem aliquid prodesse autumarunt, neque causam, neq; ętatem, neq; tempus, neq; cœlum, neq; virium robur, neque ęgrotantis habitum, neque temperamentum, sed à solius affectus indicatione remedij indicatione sumpta, ea communitate febrem exempli gratia nuper in medium propositam curant. Sed errant in cognoscendis morbo contrarijs remedijs, Namque putridę febres quę ab obstructionibus genitæ sunt & fouentur, vt rectè curentur, debemus vti ijs quę tum morbo, tum causis sint contraria, qualia sunt quę refrigerant, humectant, aperiunt, atq; abstergunt, quibus sanè si obstructiones cedant, febris proculdubio tollitur, ijsdem vero ob humorum lentorem & crassitiem curationi obsistentibus, atq; non cedentibus, contraria valentiora prioribus requiruntur, scilicet quæ maiorem vim habeāt obstructa aperiendi, vt propterea, quod omnia valenter aperientia calida sint, ad calida sit deueniendum: vbi vero causę febriū putridarum haud admodum curatu sunt difficiles, sufficient ea quæ tantum sunt morbo contraria, quę simul aperiendi vim habeant, & vbi causę non facile cedunt, morbo similibus, quo ad caliditatem, & causis contrarijs, quod ad aperiendi facultatem vti debemus. At in febribus quę causis coniunctis vacant, vt sunt hecticæ ab ephemeris, vel putridis febribus genitæ, medici solis morbo contrarijs vti debent: ambobus vero tum causa tum morbo curationem indicantibus, nos remedia sequimur, quę ambobus sunt opposita. hincq; cichoreacea omnibus putridis febribus conuenientia auxilia iudicantur, quia tum febri, ea qua prędita sunt frigiditate, resistunt, tum causę, ob eam quam adepta sunt obstructa aperiendi, facultatem. Si vero morbus mitis, ac non vehemens ingruat, ijs quę causę contraria sunt magis quàm morbo vti oportet, quemadmodum in morbo, tum vehemente, tum magno, medicamenta debent magis morbo esse contraria. Hincq; Galenus prudentissime docuit in lib. meth. med. si multa simul curationem indicent, ei medicos attendere oportere, quod magis vrget, alijs tamen non neglectis. Aegyptij vero secus in curandis morbis agunt, semper à morbo sumpta curationis indicatione, vtuntur

ijs

ijs, quæ morbo contraria esse arbitrantur, morbi causis omnino neglectis, proindeque in omnibus febribus nullo discrimine frequentissimum habent medicamentorum ualde refrigerantium usum, quòd ipsa morbo validissime obsistere arbitrentur. In putridisq. decipiuntur, pessimeq. ut arbitror se gerunt, ualde frigidis vtentes, quia frigiditate intensa obstructa augentur, & cruditas humorum crudorum fouetur. GVILAND. Mirari nos non decet, si ij medici etiam ea communitate, quæ est contrariorum contraria esse remedia, pessime, ac vitiose nunc medendo vtantur, cum se rè omnia alia, quæ à priscis doctissimis illis medicis in ipsorū memoria relicta fuere, corruptè ac pessime nunc etiam sequantur. Neq; etiam mirum ipsos ad frigidiorum vsum ita præcipites ferri quoniam omnes ob cęli caliditatem sibi ipsis in animum induxerunt, à calidis esse cauendum, ne calida corpora calidorum usu oblędantur, quod & apud Genuenses quoq; obseruari licet, ij enim biliosa corpora nacti, ita calidorum usum effugiunt, ut ad cōtraria potius ad frigida scilicet non secus quàm Aegyptij deflectant. secus verò apud Germanos, Boemos, Polonos, Anglos, Flandros, Gallos, atque alios sub frigido cęlo uiuentes, fieri consueuit; Namque illi tantum à frigidis metuentes, in calidorum usum nimium labuntur. aromatum etenim vsu, atq; generosissimorum vinorum, calidorumque non minus medicamentorum sibijpsis hepar, sanguinemq; comburunt. ALPIN. Verum profectò dicis, sed de his satis, nunc ad alia transeundum.

Quæ præsciri debeant, priusquam ad particularem de medicina Aegyptiorum narrationem accedatur. Cap. V.

GVILANDINVS.

QVAE nam isthæc erunt, quæ nunc explicāda statuisti, aliquane præcipua & propria illorū præsidia, quibus ad curandos morbos utuntur? ALPIN. Nondum eo peruenimus, ut possimus de ijs nunc agere; Etenim multa supersunt audienda, priusquam ad illorum narrationem deueniatur. GVIL. Quæ nam igitur isthæc inquam existunt? ALPIN. Multa, quippè

Aegypti

Aegypti ſitus, illius temperies cœli, anni tempora, ipſorumque naturę, & aeris mutationes ex Nili fluminis incremento. Aegyptiorumq; corporum habitus, temperamentaq;, victus, morbi ibi naſcentes, ipſorumq; cauſæ, atque alia, quæ ad medicinam illorũ rectè noſcendam facere uidentur. GVILAND. Quamobrem hæc. ALPIN. Quoniam cum eorum, quibus ad curandos humani corporis affectus illiuſce regionis homines vtuntur non ſimplicem hiſtoriam tibi ſim proditurus, ſed vna cum ea rerum illarum laudem atque uitium, ut ex horum lectione medicinę ſtudioſi ijs quę illi in medicina facienda maxime ſequuntur, tuto, & ex artis pręceptis uti ſciant, & ad morborum inſtituendam curationem, ab illis quę uitioſe, minimeque ex artis ratione ſunt apud ipſos uſitata præſidia cauere queant. GVILAND. Laudo hunc tuum loquendi ordinem, quando præter eorum, quibus Aegyptij utuntur in medendo, vtilẽ notitiam, iſta, quę prius exponenda proponis non minorem cognita, nobis afferent, & uoluptatem, & utilitatem. Perge itaque quod vis enarrare, nulla interpoſita mora, ne hæc dies ſine longa linea nobis abeat. quando multa ſuperſunt dicenda, quibus huius diei reliquum poſſe ſufficere, uix credo.

De Aegypti ſitu atq; illius aeris temperie. Cap. VI.

ALPINVS.

AEGYPTI regio poſita eſt inter Aethiopiam, Arabiam, & Marmaricam, quæ nunc Barbaria dicitur, atque mare mediterraneũ, habet enim à meridię Aethiopiam, à Septentrione mare mediterraneum, veluti ab ortu Arabiam, rubrumque mare ſpectat atq; ab occaſu Marmaricam. Cayrus, olim Babylon, uel Babulis, nunc primaria Aegypti ciuitas ab ęquatore triginta gradibus diſtat, & longitudo eius eſt, graduum circiter ſexaginta. ſex tantum gradibus cum dimidio hanc ciuitatem ad tropicum Cancri accedere Ptolemæus teſtatur. maximaque dies ibi eſt quatuordecim horarum, & minima decem. Ciuitas hæc ad radices montium Arabiæ Petreæ ab Oriente poſita eſt, Septentrionalibus omnibus vẽtis expoſita nullo monte ab ea maris parte contecta, tota meridionalis pars ſabuloſa eſt. à quibus omnibus

eius

eius aer ad frigidum & calidum alteratur. Ab Orientalibus uero atque Occidentalibus paruam suscipit ille aer alterationem. Cum itaque hęc regio prope tropicum sit, mirum non est si Sole multum calefiat, pręsertimq; ęstate, quo tempore Sol radijs ibi terram rectius ferit, copiamque radiorum uel luminis, maiorem eius terrę accolis demittit. Quem calorem ibi multum esse, ac uehementem eos populos quandoque perpeti, ostendunt multa ab ipsis refrigerationis, causa inuenta, atque usitata. Eos enim in primis terrena habitare ædium loca apud omnes ob calorem noxiū manifestum est, non minusq; in quaq; domo frigidarum aquarum in medio ędium positi fontes, eos frigiditate oblectari, significant. His etenim aquarum fontibus per totam ęstatem ipsum domorū aerem refrigerant, propè etiam illos omnes ferè dormiunt. Amplius ciuitas hęc altissimis est fabricata ędibus, quę supra uias usq; adeo latissimis expanduntur tegumentis, ut uiarum totum penè cœlum ex superiori parte occupent, obstruantq;, ne Sol (quando omnibus horis umbrę uias detinent, atque obtegant) noxam inferat uiatoribus. Vastissimis etiam fistulis, quę maximis tubis sunt similes, intra omnes domos positis ad frigidum excipiendum aerem utuntur. Hæ ex medijs domibus meatu decem cubitorum latitudinis ferè exurgunt, per mediumq; rectissime sursum feruntur in aerem, peruięq; multo latiori ore instar campanæ expanso, ad summa uestigia desinunt atq; pertingunt, quo ore Septentrionem uersus operto, frigidam auram spirantem excipiunt, infernisq; ipsum ędium terrenis locis demittunt. & hoc pacto cuiusque ędis inferna, terrenaq; loca refrigerantur. Victus frigidorum ciborum, potuumq; apud omnes nimium obseruatu, eam regionem immodico aeris calori expositam proculdubio confirmat. GVILAND. Isthęc certè omnia summe calidam aeris illius temperiem coarguunt, nihilominus calorem ęstatis tempore ibi talem esse audiui, quem facile quisque perferre possit. Temperari enim caloris illiusce temporis à Nili fluminis incremento per id temporis celebrato, atque ab assidua Septentrionalium uentorum spiratione à multis proditum est. ALPIN. Ni Deus his duabus causis ambientis illius aeris ęstiuos calores minuisset, haudquaquam fieri posset, ut animalia ibi uiuerent. Tanta est Dei Optimi Maximi prouidentia, ut in locis sub cœlo calidissimo ui radiorum, solis inflammatis, sit aliquid quo refrigerentur, sicut in

frigidissimis regionibus omni ferè calore destitutis, ut aliquid habeatur, quo ea loca incalescant. Eaq; causa in locis Septentrionalibus, sub frigidissimo cœlo preciosissimę ac copiosissimę pelles reperiuntur, & lignorum comburendorum copia, quibus se à vehementissimis illis frigoribus homines deffendant. Aer itaque ęstate proximis radijs solaribus rectius terram ferientibus valde accensus, ab aucta Nili fluminis aqua, Septemtrionaliumq; uentorum spira tione assidua obtunditur, ac multum moderatur, ex prędominio uero ipse est calidus & siccus, inæqualis, valdeq. inconstans, substantia tenuissimus, maximeq. in locis à mare remotis, ut Cayrum, alięque ciuitates & loca supra ripas Nili posita. Hic aer hyeme aliquando insigniter frigidus apparet, & aliquando calidissimus, ob siccitatem immodicam aeris (ibi etenim rarissime pluit.) quę ut rerum naturę non ignari sciunt, utramq; actiuarum qualitatum acuit, ueluti hę ab humiditate hebetantur. Quam ob causam ob tenuitatem substantię hyemalis aer frigidior, quàm reuera sit, ab his populis experitur, quoniam is ob partium etiam tenuitatem corpora penitissime penetrat; frigidamq; qualitatem introducit, lędensq. sensibiles partes, maioris est causa sensus, quàm sit ipsa uis frigoris, maximeque ex omnibus corporis partibus caput ab aeris eius loci frigiditate obleditur, multoque magis, quod antea calido aere calfactum, meatus ualde apertos habuerit, per quos facilius frigidum aerem suscipit, a quo postea facile offenditur. Hincq. nullum est genus morbi ex capitis distillatione obortum, quod illi populi non patiantur. Dominatur autem aer summe calidus, ipsius cœli, ut dictum est, ratione: quod hęc ciuitas à tropico cancri tantum sex gradibus distet. Qua breui intercapedine, dum Sol ad illum accedit tropicũ, & illorũ Zenith fit propinquior, aer ille ualde incalescit, & nisi Etesię uenti tunc à Septentrione spirarent, uehementissimus & qui vix à nostris perferri posset, caloris ęstus sentiretur. Hyeme etiam nocturnus aer admodum frigidus obseruatur, qui ab orto Sole paulo post parum incalescit, in meridieq. plurimum; adueniente uero nocte rursum in frigidum permutatur, ita, ut aer ille ualde inęqualis sit dicendus, ab ipsiusq; illa inæqualitate plurimi morbi originem ducunt, atque generantur, qui eo temporis per urbem uagantur. GVILAND. Cupio etiam eiusdem aeris temperiem pro anni temporum ratione à te explicari. Quam ob causam

ſam te in primis de anni temporibus, quæ in uſu apud eam nationem exiſtunt, atque de ipſorum temperie, loqui optimum fore arbitror. ALPIN. Libenter de his nunc ſermonem inſtituam.

De anni temporibus apud Aegyptios vſitatis, atque de ipſorum temperie. Cap. VII.

ALPINVS.

DIVIDAM annum apud Aegyptios vſitatum ac obſeruatum in quatuor, ut noſtri etiam faciunt, partes, ſed ſecus quàm illi; ac primum à vere incipiam. Quod anni tempus ibi duobus menſibus temperatum, obſeruatur, Ianuario quippè & Februario. Incipitq́, Orione & Canicula Orientibus, & deſinit ad occaſum Arcturi, quo tempore æſtas incipit, & deſinit vſque ad nocturnum Trianguli ortum: Quæ quidem ęſtas duplex ſingulis annis obſeruatur, quarum prima eſt inęqualiſſima ac ſumme inconſtans vehementiſſimo cum caloris æſtu, quæ maxime corpora offendit, præſertimq́; aduenarum eiuſce cœli qualitati minime aſſueta: id igitur anni tempus, vt nuperrime etiam dictum eſt, principium facit, Arcturo Occidente, ſcilicet in initio menſis Martij, protenditurq́; ferè vſque ad tropicum cancri, tribus, ſcilicet comprehenſum menſibus, quippe Martio, Aprile, Maio. Altera æſtas, quam ſecundam partem æſtatis appellamus, priori ſtatim ſuccedit, nam ipſa incipit Sole ſignum cancri ingrediente, terminumq́; habet propè finem menſis Auguſti. Hæcque ęſtas prioris æqualior, conſtantior, minuſque ęſtuoſa, atq; minus ſentitur noxia corporibus. Autumnus habet alios duos menſes, ſcilicet Septembrem atq; Octobrem. Hyems vero orientibus Pleiadibus, ſcilicet incipiente menſe Nouembri, incipit, atque ad Ianuarium menſem vſque protenditur. Hoc itaq; modo annum Aegyptiorum diuidi oportere iudico, ut quatuor diuerſis aeris naturis quatuor anni tempora rectè reſpondeant. Ver Ianuario, atque Februario ibi obſeruari, non eſt mirum, cum eiuſce temporis temperamentum mediocre ac temperatum in aere percipiatur. Id ipſumq́; etiam tempus ver is inquam, indicant arbores, quę per eos menſes ibi germinant, & frondeſcere incipiunt, terraq́; illa viren-

tibus herbis,ſtirpibus,floribusq; amęniſſima redditur. His autem exactis menſibus primam æſtatem, uel primam ęſtatis partem animantibus valde pro eius inconſtantia,multumq; inæquali caloris, & frigoris ſtatu,noxiā ſentiunt. Atq; hæc prima ęſtatis pars inconſtanter menſibus Martio, Aprili, Maio, obſeruatur. GVILAND. A quibus nam cauſis hæc prima ęſtatis pars inconſtantiſſima, æſtuoſiſſima,atq; inæqualiſſima fit. Memini etenim ego dum Cayri olim moram facerem, ijs vtique tribus menſibus me ventos calidiſſimos, moleſtiſſimosq; ſentijſſe,cum arenarum inflammatarū magna copia, qua aer ita obſcurabatur, ut Sol neutiquam videri poſſet. Illoq; etiam tempore quamplurimos vagaſſe epidemicos, atque lęthales morbos, maximęq; oculorum lippitudines, quas Græci Ophtalmias appellant, Quam ob cauſam arbitror huius prioris æſtatis partis cauſam eſſe ventos illos ſumme calidos, atq; ardentes à Meridie, locisq; arenoſis inflammatis perflantes;Hosq; ventos Campſim appellabant, quaſi dicerent ventos diebus quinquaginta perflantes; id vero tuis proximis verbis aduerſatur, qui dixeris iſtam ęſtatis partem non tantum diebus ijs, ſed tribus perpetuis menſibus durare. ALPIN. Euri Auſtriq. venti, ut tu rectè dixiſti,à meridie loca arenoſa, ſummoq. calore inflammata tranſeuntes atque in Aegyptum ſpirantes, tantum caloris ęſtus, puluerumq. & inflammatarum arenarum euehunt, vt ignitas fornacis flammas, nec non pulueribus obſcuriſſimas, nubes eò aſportaſſe videantur. Puluis illa vel arena copioſa ventis tum aſportata, tum ex ſolo Argypti ventis arrepta, atque per aerem agitata, non minus quàm aer ſuo calor, corpora lædit, atque offendit, oculoſque maxime, quos mordet & inflammat. Hincq; epidemias plurimas & ophtalmias, quę tunc temporis per illam vrbem vagantur,originem habere dicerem. Hi uenti interrupte ac inconſtanter,quandoque tribus, & quandoque quinque, & aliquando etiā ſeptem atque nouem diebus (quamquam rariſſime contingat) ſpirant. Ipſosq. Charonios vocare poſſumus,quod quaſi à Charonte procedant, ſemper plurimos lęthales morbos ijs populis aſportantes. Quo tempore multas peſtiferas febres, atque phrenitides homines non diebus, ſed horis paucis perdentes, ſęuiſſimasq. quamplurimas ophtalmias ibi vagari obſeruaui. Corpora omnia ita ab his lāguida redduntur,vt ferè cibos abhorrere videantur,inextinguibilique ſiti continue ardeant. Pro qua ſiti arcenda

flumen

flumen Nilum eis Deus largitus est, cuius aqua præiucundissima omnia refrigerantur, atque humectantur. Aduenæ nostri ijs pro flantibus ventis ad subterranea loca confugiunt, in quibus morantur quousque ille ventorum ardor resederit, atque cessauerit. Coniunxit hęc incommoda Deus Optimus, cum alijs quibusdam bonis, nam vbi calidissimi ij venti conticuere, statim à Septentrione flare alij incipiunt, qui subitaneum inflammatis, atque laxatis corporibus solatium præstant. Si enim illi diu perseuerarent, nemo in ea regione viuere posset. Quod autem ad primam æstatis partem attinet, quam trium mensium esse affirmarim, & ad ventos, quos Aegyptij vocent Campsim, quod nomen numerum explicat quinquagenarium, scito circa illius quinquagenarij numeri explicationem multos multa locutos fuisse. Aliqui etenim illos uentos Campsim appellant, quoniam ipsi interruptè diebus quinquaginta spirare soleant. Atq; aliqui eo nomine quinquaginta eos nuncupant, quod illorum ventorum furor ac æstuosa molestia spacio dierum quinquaginta finiatur. Et alij Campsim ob id eos dicendos affirmant, quod vt plurimum à Paschate Resurrectionis usq; ad Pascha Ascensionis ipsi flare obseruentur, quod tempus est dierum quinquaginta. Quod tamen falsum dignoscitur, quando ego obseruaui sępius ante Pascha etiam Resurrectionis illorum ventorum furorem. Alij, & uerius mea quidem sententia, dicunt, hos ventos Campsim vocatos fuisse ex morte Campsis multarum copiarum ducis, quem immodica arenarum, copia, quæ ventis illuc asportata fuerat cum toto exercitu in Africæ deserto suffocauerat, vt in vita Alexandri Magni legitur. Hæc æstatis pars est corporibus ualde noxia, quoniam per id temporis calor interim continuò, & interim frigus in aere percipitur. In hoc etiam anni tēpore per vrbem vagatur ille lęthalissimus morbus, quem Demelmuia, appellant, qui paucis horis homines perdit. Altera ęstatis pars hanc sequitur æqualis & minus calida, esset tamen & ipsa calidissima, nisi Septentrionales venti continue tunc spirarent, atque nisi Nili fluminis fieret incrementum, quibus aeris æstuosa caliditas paululum contemperatur. Hac æstatis parte, quæ a nobis secunda æstas uocatur, aer est multum & ipse calidus, sed æqualis constansq; à principio ad finem vsque, non subito, sed paulatim sensimq; caloris adferens mutationes; qui quo Septembri mensi vicinior, eo temperatior redditur. Ideo hoc anni tempus mor-

bis caret, & salubre est. Omnes agricolæ tunc vitam ociosam ducunt, quoniam terra vsque ad perauċti fluminis diminutionem cultui est inepta, inundatione aquæ supra ipsam non finiente. Atque tunc spectacula, ludique augescente flumine ab his celebrantur. Autumnus Septembri, Octobrique mensibus celebratur, in cuius fine cessante fluminis inundatione, triticum serunt, quod Martio mense maturum ab ipsis euellitur, atque colligitur. Huius temporis aer est temperatissimus, æqualis, morbis carens. Alijs sequentibus duobus mensibus frigidior fit, atque hyemalis. Raro decidunt pluuię, quod si contingat, tanquam ros est: Cayri inquã, quandoquidem Alexandrię Pelusijq; & in omnibus locis mari adiacentibus pluit largissime, & sæpe. Nouembrique facilius, quam Decembri, id accedit, quod eo mense aer sit frigidior: rarissime glacies, nunq; nix, neque grando ibi visitur, cum aer careat tanta frigiditate qua hęc gigni queant. Hęcque est temperies aeris locorum, qui a mare longe distant, per omnia anni tempora obseruata. loca mari proxima aere utũtur minus calido, & minus sicco, ibique largissime, ut dictum est, pluere solet. GVILAND. Tuo de anni in ea regione partibus diligenti habito sermone mirum in modum sum delectatus, sed quoniam dixisti, Sole tropicum cancri ingrediente aerem ibi ex immoderate calido atque ęstuoso, ad minus calidum ob uentos à Septentrione spirantes, atque ob incrementum Nili fluminis mutari, id illius cœli naturæ uidetur maxime contrarium, quando quis crederet, in calida regione Sole terram ad angulos rectos feriente, aerem à magis calido ad minus calidum mutari posse. Ideo cupio te de hac eademq; aeris mutatione rursum clarius loqui. ALPIN. Tibi vt soleo semper etiam hac eadem in re satisfaciam.

De aeris mutatione ex ventorum Septentrionalium spiratione, atq; ex augumento fluminis Nili. Cap. VIII.

ALPINVS.

VENTI, quibus ad calorem & frigus aer Aegypti, pręsertimque Cayri permutatur, sunt Meridionales atque Septentrionales. Ab his ętenim, ut nuper etiam dictum est,

est, ea loca maxime incalescunt, velúti à Septentrionalibus refrigerantur. His omnibus tota illa regio est exposita, sed magis Septentrionalibus, quibus Aegyptus libere euentatur, à Meridionalibus vero, cum inter ipsum & meridiem montes quam plurimi sint, præsertimq; Lybiæ atque Ethiopiæ, non ita libere perflatur. raro etenim ipsi perflant, atque non nisi, ut superius dictum est, in prima æstatis parte. Perflant vero à Septentrione sæpissime in anno, sed præcipue tota æstate. Summa enim Dei sapientia Aegyptum cœli causa valde calidum Septentrionalibus magis, quàm alijs expositum esse voluit, vt ipsorum refrigeratione aer illiusce regionis summe calidus multum refrigeraretur. Ab Orientalibus autem parum uel nihil illorum locorũ aer alteratur, quoniam & rarissimi, & paucissimi existunt, quod tota ea regio montibus ab Oriente supposita sit, atque ab his contecta. Et ex his, qui ab occasu spirant, non multum aer alteratur, cum hi temperati sint. Septentrionales itaque venti, qui mense Iunio flare incipiunt, mirum in modum aerem refrigerant, quoniam longissimos maris tractus, priusquam illuc accedant, per transeunt, in tam longoq; itinere ipsi ab aqua maris refrigerantur. Mirari itaque non debemus, si hi venti in secunda æstate continue frigus per iter susceptum spirantes, aerem illorum refrigerant. Quam aeris ad frigus alterationem fouet etiam fluminis Nili incrementum, à perau-cta fluminis aqua refrigerato siue moderato caloris æstu. Gvilan. Quęso fluminis huius ortum, incrementum, eiusq; causas, ibi ab ijs populis auditas, mihi etiam narrare, non pigeat. His etenim probè cognitis, quo pacto Aegyptijs refrigerationem conciliet, facile dignoscemus. Alpin. Quamquam ego certò sciam tibi viro doctissimo huiusce fluminis incrementum, & eius causam ex multorum scriptis esse planè cognitam, nihilominus, cum istud etiam ex me narrari volueris, operam dabo, vt tibi morem geram. Hoc flumen, omnium vt audio, longitudine maximum à diuina sapientia in arenosa squalidioriq; Africa factum esse creditur, ut illa mundi pars foret habitabilis. Quando summum admirandumq; omnibus videatur miraculum, terram Aegyptij, Sayeth, aliarumque multarum Africæ regionum loca esse fœcundissima ob solam huiusce fluminis inundationem, nihil enim terræ, arena excepta ea loca habent. Deus flumen illud ijs populis largitus est, ut ea arenosa loca pingui limo fluminis aqua asportato, fœcunda-

rentur, atq; irrigarentur. Qui accuratius eius ortum indagati sunt, atque nouerunt, affirmant nasci proxime brumali tropico ad radices quorundam altissimorum montium, lacum uastissimum sexcentum mille passuum circuitus, facientes, à quo flumen Gion ab his appellatum directè Septentrionem versus procedit, tandemque in mare mediteraneum descendit, ipsumque ingreditur, & ab ipso propè æquinoctium magnus riuus procedit, per mediumq; totius Africæ transit ab Ortu ad occasum procedens. Quo flumine Nigro à nostris vocato, hi populi perinde ac Aegyptij vtuntur. Nilus vero, vt ad ipsum nunc redeam, terram Aegypti arenosam, ac omnino sterilem limo pinguissimo aquæ larga inundatione obtegit, fœcundissimamque ac cultui aptissimam reddit. Deusque etiam, quod eorum locorum corpora summe calida, & squalida, præmultoq; cœli calore admodum sitientia essent, illis hoc flumen largitus est: cuius aqua omniũ pro vsu humano optima epota, corpora ipsorum ab his aeris ardoribus deffenderentur. Cayri vero, vt huiusce fluminis augmentum nunc dicam, singulis annis cõstantissime (cuius veram causam me ignorare fateor.) mense Iunio, die decima septima, Oriente Sole flumen illud augeri incipit, & nunquam obseruatum est, eiusdem augmenti principium ab ea die, & hora consueta deflexisse; quod certè magnum naturæ a rcanum omnibus videtur. Mox magis & magis perauctum, sing ulis aliquando diebus ad octo, vel decem, uel ad pauciorum digitorum altitudinem crescit: ad summum quatuor & viginti cubitis. Aliquando etiam, quod tamen rarissime obseruatum est, vsque sex & viginti cubitorum altitudine perauctum fuisse, illorum memoria constat. Ipsumq; decem tantum & octo cubitis a uctum sat est pro agrorum inundatione facienda. Terminatur uero totum augmentum mense Augusto, & plerunq; vsque ad medium Septembrem, vel ipsum augmentũ vsque ad istud tempus vigere obseruatur, loquor de aqua extra fluminis ripas aucta, quando intra ripas flumen semper decrescat vsque ad Maium mensem, & ex hoc tempore inundatio decrescere incipit, continuat hoc aquæ decrementum vsque ad medium Octobrem, quo tempore omnis aquę tumor inundatioque absorpta est, terræq; ob id agricolæ semina committere solent. Decrescit autem intra ripas Nilus paulatim ac paulatim ad Maium vsq; mensem, in quo mense eius aqua paucissima, & ferè stagnans cernitur. De huius aquę

vtilitate

vtilitate, atq; de magna voluptate pro his mittigandis caloribus, postea loquemur. Verum à quibus causis arbitreris tu huiusce fluminis augmentum istud pendere? GVILAND. Ab Etesijs eo tempore flantibus ventis, vt dicebat Thaletes philosophus, non arbitror, quando nihil in eo flumine cernatur, quod prohibeat, quin ipsum omnem aquam euomet in mare. Neque minus puto, vt Ephorus affirmabat, solum Aegyptium, quod instar spongię ęstate expressum aquam hyeme susceptam exudando, possit flumen istud augere: Minusque etiam, vt Euripides, atque Anaxagoras dixere, à liquatis Aethiopiæ niuibus id fieri posse, quod Euripides his verbis expressit, dicens:

Aqua pulchra deferens
Fluminis Nili, quæ ex terra defluit,
Nigrorum hominum, & tunc tumefacit vndas,
Quum Aethiopiæ niues liquantur.

Niues intra tropicos fieri nequaquam existimo, cum nusquam in Aegypto cœli longè minus calidi Aethiopico niues, aut pruinæ præ aeris caliditate visæ sint. Equidem multo ueriorem iudico sententiam Democriti Abderitæ, Agatarchidis, Diodori Siculi, Plinij atque Hieronymi Fracastorij, qui dixere huiusce fluminis augmentum pluuijs in Aethiopia cadentibus acceptum referri, quæ ibi Sole cancri signum ingrediente fiunt largissimæ, ac copiosissimæ quadraginta vsq; diebus perseuerantes. Quam sententiam Fracastorius, his versibus memoriæ prodidit in libro de vita Ioseph, dicens.

Nam septem annos qui deinde sequentur
Infœlix steriles, durosq; Aegyptus habebit;
Ipse intra ripas demisso flumine Nilus
Curret iners supraq; caput, limumq; feracem
Non tollet: Sicca arebunt arua omnia, sicca
Solstitia, & nulli descendent è montibus amnes
Consueti pluuiarum amnes sub sydere cancri
Aethiopum populis, nec hyems æstiua redibit.

Quod verissimum esse illius regionis accolæ affirmant, cum sæpe audiant ex multis ab Aethiopię varijs locis Cayrum profectis diebus quadraginta singulis annis perpetuoq; tempore ibi largissimos imbres, atque continuos è cœlo decidere, Cayri in toto ferè augmenti fluminis tempore Etesiæ, vt iam dictum est, perflantes

singu-

ſingulis ferè diebus ab orto Sole, vſque ad meridiem multas nubes nigras, craſſas, pluuioſas in altiſsimos vſque Lybiæ, Aethiopiæq; montes propellunt, atque aſportant, in quibus montibus hæ concreſcentes in pluuias vertuntur, quæ ab his in Nilum cadentes, ſunt cauſæ ipſius augmenti. Obſeruatur quotidie Cayri dum flumen hoc augetur, qua die multæ nubes ſupra Aegyptum verſus Meridiem à Septentrionalibus ijs ventis aſportatæ tranſierint, multum flumen augeri, atque ex contrario clara apparente die, nullisq; nubibus in eo cœlo apparentibus, parum creſcere. Et hæc eos nunquam fallit, obſeruatio. ego igitur fluminis huius augmentum ab Aethiopicis largis pluuijs fieri cum illis doctiſsimis viris vnà exiſtimo. Alpin. Neque immeritò, ab ipſorum ſententia te eſſe, opinor, quando ex ea nubium ex te nunc narrata experientia, multis obſeruationibus facta, ego etiam animaduerterim veriſsimum eſſe aſsiduas, largiſsimasq; ibi decidere pluuias, atque imbres, à quibus flumen creſcit. Imbres nuper dictos in montibus Aethiopiæ fieri à quamplurimis mercatoribus, qui loca Africæ propè Nilum poſita peragrarunt, ſæpiſsime audiui. Addo maiorem pluuiarum copiam in montibus illis, à quorum radicibus id flumen naſci ex multorum mente, dictum eſt, fieri oportere, quoniam ea loca per id temporis frigidiora exiſtunt, Sole ab ipſis quamplurimum elongato, atque excelſos montes habent, quorum iuga aerem ſeruare admodum frigidum credendũ eſt, quia etiam flumen, quod Nigrum appellant, non falsò à multis creditum eſſe Nili riuum, æque vt Nilus creſcere obſeruetur. Pluuiæ itaque augmenti fluminis huius cauſæ creduntur. Quod etſi veriſsimum eſſe arbitror, tamen duo de flumine iſto tibi nunc dicenda eſſe iudico, quorum cauſas naturalibus principijs poſſe cognoſci, nullo modo fieri poſſe arbitror. Primumq; eſt, flumen iſtud in Aegypto conſtantiſsime perpetuo tempore ſingulis annis menſe Iunio dieque decima ſeptima, incipere augeri. Secundum eſt, obſeruatio futuri huiuſce incrementi: qua ad quotos cubitus flumen ſit peruenturum, prænoſcunt, nunquamque à ſuo iudicio aberrant, neque falluntur. Gviland. Quomodo hoc uerum eſſe poteſt, & quo pacto ipſi augmenti huius magnitudinem præſcire queunt. Alpin. Nilum incipere augeri perpetuo tempore menſe Iunio, dieq; ſeptima decima, omnibus ibi habitantibus notiſsimum eſt, ſed qua cauſa id fiat, ego prorſus ignoro.

Menſe

Menſe itaque Iunio ante ſolis ad tropicũ acceſſum, multis diebus Aegyptij terram illiuſce fluminis toto integro anno adſeruatam, & ſiccatam, arefactamque accipiunt, quam lance expendunt, faciuntq; vt ponderum numerus, addentes ac ſubtrahentes dragmis ſedulo reſpondeat, vt exempli gratia, terra ſit trium dragmarum pondere, quam in loco ſicco, vndique concluſo reponunt, & conſeruant, quotidieq; librantes, ipſam obſeruant nihil auctã, nihilq; imminutam pondere eſſe vſque ad diem decimam ſeptimã menſis Iunij, in qua die auctam ipſo pondere inueniunt, ex cuius pondere multum vel parum aucto, multum vel parum flumen illud auctum iri prę noſcunt, à diligentiq; perauċti illiuſce ponderis notitia, quotis etiam cubitibus ipſum ſit augendum certò prę-ſciunt. Huius obſeruationis, atque veritatis teſtes erunt Paulus Marcinus Venetus illo tempore pro Gallorum Rege Conſul clariſsimus, & ex ſocietate Ieſù Reuer. Baptiſta Elianus, & Franciſcus Saxus, & Franciſcus, Bonus, Ioannesq; Varotus Anglus nobiliſsimus, qui in multis obſeruationibus interfuerunt. Ex qua vero cauſa hęc terra pondere augeatur, non eſt nunc dicendi locus. GVILAND. Hęc certè duo ſunt multa admiratione digna, de quibus niſi à ſermone de medicina Aegyptiorum proſequendo, atque abſoluendo nunc aberraremus, quando hoc pręcipuum ſit nobis inſtitutum, ac propoſitum, cuperem multo copioſiora, ac altiora loqui. quę quidem in commodiorem occaſionem conſideranda remittemus. Sed tempus eſt, vt ad alia tranſeamus, proinde optimum fore exiſtimo, vt tu nunc de Aegyptiorum corporum temperamentis, atque habitu loquaris, poſtquã ambientis illiuſce aeris temperamentum probè narraſti; atque omnes quibus ſolet mutari, cauſis rectè es contemplatus. Expecto itaque vt de his ſermonem inſtituas.

De Aegyptiorum corporum temperaturis, atque habitu. Cap. IX.

ALPINVS.

DARE operam, vt Aegyptiorum corporum temperiem indagemus finitam, ſiue terminatam, nihil ſanè aliud erit, quàm tempus fruſtra conſumere, quod ſi tu mihi indi-

indicaueris Cayri tantum accolarum temperiem dicendam, non secus quàm Xanthus ab Esopo perdoctus, illis, quibus totum mare se potaturum promiserat, dixerat, ipsum prius à fluminibus segregari oportere, responderem itidem, vt Aegyptij à cunctis alijs populis segregarentur, quod sanè difficillimum est, quando Cayri habitatores sint Aegyptij, Arabes, Aethiopes, Abissini, Indi, Persæ, Assirij, Damasceni, Græci, Armeni, Turcæ, Tartari, Prussi, Vngari, Sclaui, Mauritani, omniumque aliarum ferè nationum. Semper hęc ciuitas fuit publicum ac famosissimum emporium totius orbis terrarum. Hinc; apparet difficultas constituendi, atq; designandi vnum aliquod temperamentum, huiusce vrbis accolis omnibus commune. GVILAND. Videtur tamen necessarium, omnes, qui eam vrbem per multos annos habitarunt, ad aliquod reduci temperamentum, eodem tum cœlo, tum victu vsi, quę proculdubio natiuum temperamentum mutare solent. Nam cęlum, cibus, potus, & alię conseruatrices causæ, corpora necessariò, ut dicebat Gal. in lib. artis med. alterant, atque permutant. Audio vero ibi triplex genus hominum reperiri, Vrbanos scilicet, vrbem habitantes, Arabes, qui degunt sub tentorijs, atque demum Agricolas Rusticosve villarum habitatores. Non videtur igitur tam difficile eis temperamentum unum constitui, atque asignari posse. ALPIN. Illorum corpora, quod posterius etiam, atque ex me accuratius audies, vbi rursum ipsorum, tum temperamenta, tum habitus sumpta ex missione sanguinis occasione, cum id apud ipsos valde frequens sit, considerabo, pleraque sanguinea existunt. Certò enim affirmare possumus ipsa cœli ratione esse valde calida & sicca statuenda, cum sub calidissimo & sicco cœlo habitent. omniumque maxime rusticorum, & secundo loco, Arabum demumque Vrbanorum: Quorum caliditatem & siccitatem minuunt, & permutant vsus frequens, & assiduus potus aquę, ciborumque refrigerandi facultatem habentium, atque immodice veneris. Quæ omnia ita possunt pro refrigerandis corporibus, vt calidissima corpora summe frigida reddere queant. Idque in meipsum facto periculo verum esse cognoui. Nusquam gentium memini me vidisse in tanto numero ita perpingues homines, quales Cayri obseruantur ex viris. Plurimos vsque adeo pingues inspexi, vt mãmas haberent longè mulierum maximis mammis maiores, crassiores, ac pinguiores. Balneis etiam ibi ex dulci aqua paratis,

quibus assiduo vtũtur, corpora illorum maxime refrigerantur, ex his itaque colligo, pleraq; illorum corpora sanguineo, vel pituiso temperamento constare. præsertimq; mulierum atq; Eunuchorum. Ex corporis partibus præcipuis hepar calidum & humidũ plerique obtinent, atque temperatũ, qua re multo sanguine abundant. Stomachum vero frigidum, multaq; pituita refertum. atq; hoc tum ex cœlo, tum ex victu, nam ab ambiente summe calido quemadmodu hepar admodum incalescit, ita stomachus frigesit. dicebat etenim non immerito Diuinus Hippoc. hyeme ventres esse calidissimos, & æstate frigidissimos. Quare ex aeris multa caliditate, naturali corporis calore, tum extra ad extimas corporis partes euocato, tum exoluto stomachus frigidior redditur. ex vsu vero victus refrigerantis quis dubitat corpora ad frigidum mutari. Habitus illorum est, vel moderate carnosus & pinguis, vel valde pinguis. loquor de urbanis, quando Arabes habeant corpora graciliora, atque minus pinguia; Omniumq; maxime rusticorum, quorum corpora tum gracillima, hirsuta, squalida, & ferè combusta à Sole conspiciuntur. GVILAND. Ex cœlo, cuius nunc qualitatem perfectè ex te percipi, possum illorum corporum temperamenta, qualia tu constituisti confirmare, sed ex victu, quem hactenus non intellexi, nequaquã. proinde cupio cæteris in aliam occasionem reiectis, ut tu victum illorum mihi enarres, quo non solum ea, quæ de ipsorum corporum temperamentis tu in mediũ attulisti laudare possim, sed multo plus etiam quibus morbis ob hanc rationem ipsa sint obnoxia dignoscam. ALPIN Verum dicis, At non minus ex cognito ipsorum uictu, longæuæ illiusce gentis rationem speculari poteris, quando præcipuam illorum longæuitatis causam in ipsorum viuendi modo consistere, ego existimem. Victum itaq; quem ipsis affectant, tibi detegere operam nunc dabo.

Quali victu Aegypti habitatores nunc vtantur. *Cap. X.*

ALPINVS.

AEGYPTII tenui, admodumq; sobrio victu utuntur: sæpius tamen quàm nostri, in die comedunt, ter siquidem quaterve singulo die cibum sumẽtes quantitate & qua-

litate

litate paucum,vnicoque ac simplici cibo sunt contenti, ciborum varietatem abhorrentes. neque multum carnium vsu delectantur. atq; plerique illorum aquam epotant, lege illis interdicto vino. Sunt tamen etiam multi Christianorum,Turcarum, atq; Hebreorum, qui vinorum potationibus non secus quàm Vltramontani indulgent. Vsus carnium apud Aegyptios est temperatissimus, atque non minus simplicissimus, omnes ferò arietum castratorum carnibus vescuntur. Aliqui ipsorum pullis gallinaceis frui nunc cæperunt, à nostris mercatoribus perdocti; tamen in carnium esu sunt parcissimi. GvilAND. Qualis igitur est cibus illis familiaris, quo perpetuo aluntur, cum ipsos carnibus parcissime vesci dixeris? Forsitam leguminum, lacticinorum, piscium, fructuumque vsum illos pro cibo frequentare, atque ijs cibis ali dices. Alpin. Omnes humido cibo oblectantur, ipsumque affectant, hincque orizam in iure carnis castratorum paratam, lentesque pisa, & albos ciceres, melochiam, maluam,atriplicem betam,caules, bammiam,cucumeres nostrates,& quos Chatè appellant,colocassiam, scilicet eius radices, melones, angurias, dactilos, musas,ficus nostrates,& sycomori, armenica, persica, vuas, mala aurantia limonia, citria, granata. Ex carnibus,vt nuper etiam dictum est,arietum castratorum, quæ cæteris omnibus ibi in pretio habentur, pullos gallinaceos. multi pauperum carnes bubulorum, aliquandoque etiam camelorum esitare consueuerunt. Et ex piscibus, quorum vsus ibi est aliquanto familiarior, comedunt lupum, cephalum & multos alios ex Nilo flumine expiscatos, crocodili etiam carnes non secus quàm aliorum piscium multi mandunt. In locis prope mare positis omnia piscium genera, in multa copia optima reperiuntur, quibus omnibus ipsi vescuntur, salitis quàm maxime ac interim semiputridis. Ex lacte quam plurimos cibos parant, omniaque genera lacticiniorum apud ipsos sunt in vsu frequentissimo. atque hęc de cibis particularibus, qui in vsu apud eos sunt,dicta sufficiant, hoc uno tantum cognito, ipsos ciborum varietate non delectari,sed cibo simplicissimo. Multi etenim sunt, qui prandium vel cœnam perficiunt, sola anguria vel pane tritico, quo omnes vescuntur. ibi etenim nulla alia panis genera cognoscuntur, quàm ex tritico parata. vel solo iusculo ex radicibus colocassiæ, vel bammiæ fructibus, vel melochia,vel oriza, vel lentibus,vel cum alio legumine parato, vel facchari cannis

uiri-

viridibus commanſis, vel ſolis vuis, vel ficubus, vel cucumeribus, alijsq; ſimilibus. GVILAND. Sunt ne apud illos optima olera atque fructus piſcesque & carnes, quibus illi veſcuntur? ALPIN. Omnia olerum genera, illorumque fructus omnes noſtris ſunt longè multò humidiores, atque hinc etiam inſipidiores, quando omnia hæc terram non modice irrigatam, at multis diebus inundatam producere, te vidiſſe certò ſciam. Tanta eſt eius terrę ſiccitas & ariditas, vt ſi ea à terra abigenda ſit, terraque ipſa fęcundior reddenda, non ſat eſt ipſam tantum modice aqua irrigari, ſed quamplurimis diebus largiſſima copioſiſſimaq; aqua vndantem, atque tectam manere. Hincq; hortorum viridariorumque diebus ſingulis terram ſæpius aqua inundare vel demergere ſolent, ut fęcunditati aptiorem reddant. ea item cauſa omnia illorum olera, atque herbas eſſe valde humidas, atque noſtris inſipidiores arbitror, quibus animalia q̃ paſcuntur carne fieri valde humida, excrementoſa, atq; guſtui minus ſuauia non eſt mirum. Piſces etiam in Nilo naſcentes tametſi pingues atque guſtui ſuaues ſint, nihilominus ad ſanitatem tuendam peſſimi putantur. nam flumen illud ſaxoſum fundum non habet, ſed limoſum, neque admodum celeri ac vehementi motu agitatur, ipſius aqua limoſa & cænoſa exiſtit. Quæ omnia non obſcura eſſe inditia inſalubrium piſcium in eo flumine naſcentium Gal. in lib. de ſuccorum bonit. cap. 19. memorię prodidit. Pro potu omnes Aegyptij Mahometis aſſeclæ ſuauiſſima illiuſce fluminis aqua vtuntur, quæ alijs omnibus bonitate videtur præferenda. Chriſtiani verò atque Hebręi etiam vinis vtuntur. GVILAND. Hippocrates in lib. de aere loc. & aq. docuit optimam aquam eſſe quampuriſſimam, cuiuſuis coloris, atque mali, tum ſaporis, tum odoris expertem. Qualis uero ſit puriſſima Gal. in lib. 1. de ſimp. med. facult. cap. 5. his verbis docuit, inquiens: Aqua quæ eſt puriſſima tribus ſenſibus iudicatur, guſtu videlicet, viſu, olfactu, guſtu ſi nullam planè qualitatem præſeferat, ſed videatur ab omni qualitate immunis: Viſu, ſi pura ſyncera, & exquiſite clara: olfactu, ſi eorum nihil eſt, quæ in aquis vitioſis eſſe olfactus teſtatur, vt aciditas, putredo, acredo, ſalſedo, aliquodve aliud vitium, quod nomine caret. Docet etiam cognoſcere, omnium optima atque peſſima aqua quo pacto dignoſcatur, in primo de ſanit. tuenda. cap. 2. dicens: Quod ſi quis eſt, qui ex notis potius vim eius prænoſce malit, cuius fons è pe-
tra

" tra ſcaturiens contra Septentriones fluit, Solemque auerſum ha-
" bet, hanc ægre concoctum iri, tardiq; tranſitus eſſe, putandum eſt:
" eadem nimirũ calefiet, frigefietq; tardè: Contra, cuius ad Orientẽ
" Solem fons erumpit, quæq; per meatum aliquem mundum, aut
" puram colatur terram, eademq; calefit ac refrigeratur ocyſſime.
hanc omni ætati vtiliſſimam eſſe exiſtimandum eſt. Hisque notis peſſima ab optima aqua dignoſcitur, quibus certi ſumus aquam Nili fluminis probè clarefactam optimam iudicari, quando ipſa ſit omnium puriſſima limpidiſsimaq;, ſubdulci ſapore, nulloque malo odore. Alpin. Quis non credet illiuſce celeberrimi fluminis aquam omnium ad vſum humanum optimam ac præſtantiſſimam eſſe, ipſa tum longo itinere (Nilus etenim in locis propè ſub tropicum capricorni poſitis naſcitur, vltraque alterum tropicum ſcilicet cancri in mare vſque mediteraneum labitur) tum quoniam vniuerſam terræ plagam à Sole exuſtam, quam inhabitabilem antiqui eſſe arbitrati ſunt ob caloris nimium æſtum, pertranſit, in longiſſimoque itineris tractu fere à Sole percoquitur, & à motu vel agitatione, quæ in tam longi itineris proceſſu fit, & à colapſu ſiue deſcẽſu a ſummis montibus facto, flumine ab excelſis locis ad ima præcipitato probè attenuetur & purgetur. Quod uero non ſaxoſum alueum id flumen habeat, ſed pinguiſsimę terræ, atque optimæ, ipſam aquarũ omnium minime frigiditate poſſe nocere, erit iudicandum. Quibus notis Auicenna aquam illam multis laudibus commendandam literis tradidit. Gviland. Rectè loqueris, ſed hoc tempore quo pacto illam quę turbidiſsima eſt, claram efficiunt, ad vſumq; idoneam reddunt. Galenus etenim in libro primo, de ſimp. med. facult. dixit, Aegyptios olim ipſa per fictilia vaſa percolata vſos fuiſſe. Alpin. Alium quoq; nunc modum apud ipſos adhiberi, ac frequentari vidi, quo aquam illam puram, ac claram efficiunt. Ipſi etenim ſtatim camelis in vtribus è flumine domum aſportatam aquam in magno fictili vaſe oblongo, aluum latiorem ac rotundam obtinente, binasq; aquæ amphoras continente, reponunt, eaque ibi repoſita, & proiecta confertim, quinq; dulcibus amygdalis modice contuſis labra vaſis inungunt, & ſubito manum cum amygdalis in pugnum obſeratum concluſis, ſimul cum toto cubito in aquam demergunt, valideque hinc inde per aquam cubitum pugnumque impetuoſe mouent, atque agitant, donec ipſa longe multo turbidiorem reddiderint,

indeq;

indeque è vase detracto brachio, amygdalis intra aquam relictis, ipsam clarefieri sinunt. quę spacio trium horarum probè clarescit. quam è magno illo vase in paruulis fictilibus rursum reponunt, in quibus & clarescit magis, & refrigeratur. Plerique incolarum hac aqua ita clarefacta pro potu, atque cibo vtuntur. Alij multi eam pluribus diebus residere ac purgari, permittunt, vt purissimam, atque quam tenuissimam reddant. quæ proculdubio omnium est aquarum pręstantissima. Rectè quidem ipsi, quo ad conseruandam sanitatem, se gerunt, illa vtentes aqua, quę ita est tenuis, vt epota subito omnes partes corporis penetret, quamplurimi ab epota illa aqua, statim largissime sudant, Aliqui mingunt copiosius, atque alij per aluum deijciunt. est enim partium tenuissimarum, leuissima, atque à Sole concocta, ita vt ob id mirum non sit illā immodice die noctuq; epotam corpora non lædere. Quinimo calida corpora ipsa multum iuuantur, nam internorum illorū viscerum calorem, atque incendium contemperat. Hinc quùm Cayri Io. Iacobus Manne medicus doctissimus, & ego de curanda cuiusdam Turcæ domini Sangiach renum calida intemperie consuleremus, cum ego pro illo affectu serum lactis caprini commendarem, ridens ait, ecquid sero lactis indigemus, si Nili aquam habemus? Hoc ego tunc risu dignum esse iudicaui, sed multis post annis facta de eius aquæ facultate experientia, non irridendā sententiam doctissimi medici, quinimo sumopere laudandam ac commendandam esse, cognoui. Gviland. Gaudeo tantas laudes aquę Nili fluminis audiuisse, minusque ob hanc causam miror, si eius regionis accolę sibijpsis persuaserint, aquam illam intra ipsorum corpora susceptam in sanguinem mutari. Siquidem omnes vno ore clamant, ipsam in nostris corporibus non aliū humorem, quàm sanguinem generare, & hoc illi à Deo datum fuisse, vbi Moysi præceperit, vt aquæ in sanguinem mutarentur. Ex quo tempore creditur hanc aquam vim sanguinis obtinuisse. Hanc diuites omnes epotant, tum simplicem, tum saccharo & succo limonis mistam. Sed hęc sint satis de illorum cibo & potu. perge quam tu reliqua mihi enarrare. Alpin Omnes eius regionis homines vigiles existunt, paucissimique somni; Venerem copiosam exercent. licet enim per legem illis plures, tum vxores, tum seruas mancipias habere pro ueneris vsu. Hilares existunt, ociosam quamplurimi vitam agentes, exceptis Arabibus & rusticis, qui

asperiorem vitam degunt, dulcium balneorum vsum omnes cuiusuis sexus & ętatis ibi frequentant, corporis ornatus gratia, atq; refrigerandorum corporum ab itineribus inflammatorum, non minusq; pro demenda corporum illorum humorum plenitudine.

De causis cur longæui sint Aegyptij. *Cap. XI.*

GVILANDINVS.

AVDIO in Aegypti locis homines viuere longiorem vitam, quàm alibi, quando ipsorum permulti annos plus centum viuant. Communis ferè omnibus ijs habitatoribus vita annorum nonaginta solet esse. Causam igitur vitæ apud ipsos longioris te mihi nunc referre cupio, quando hominis vitam conseruare, & corrumpere ea, quæ vulgus medicorum res non naturales, & Gal. causas conseruatrices, appellat, quisq; nostrum non ignorat. Quę sunt aer, cibus, potus, motus, quies, somnus, vigilia, excretio, atq; retentio, animiq; pasiones. Ab aliqua igitur harum causarum, vel à multis simul coniunctis longiorem illorum hominum vitam pendere arbitror, sed à quibus præsertim id fiat ex te audire desidero. ALPIN. Aegyptios longæuos esse, uirissimum est, atq; ex causis nuperdictis nō minus: de his etenim Galenus cap. 35. lib. art. med. hæc scripsit: Alteratur igitur corpus à nonnullis quidem necessario, à quibusdam uero non necessario. Dico autem necessario, quæ nulla est euitandi ratio, non necessario autem reliqua. Nam aerem quidem nos ambientem semper attingere, comedereq;, ac bibere, & vigilare, & dormire est necessarium. Ex his itaq; ea corpora alterantur, ac mutantur, atq; conseruantur. Quamobrem aerem, cibum, potum, ijs populis longiorem vitā concedere proculdubio existimo. Effectus namque communes à communibus causis pendere omnes sciunt, ob id ab aere, cibis, potuq; longam illorum hominum vitam fieri arbitror, quod aere, cibis, potuq; nihil ipsi habeant inter se communius, sed obseruato ac cognito ipsorum aere calido & sicco inæquali, simulque cum cibis, quibus vescuntur, & etiam potu, anceps sum an vitæ apud eos obseruata longitudo ab his pendeat, vel non ab alijs. Teq; idcirco rogo, qui tum aerem illorum locorum, tum

victum

victum incolarum nuper narratum audisti, ac nouisti, cuius hac de re sis sententię mihi manifestare velis. GVILAND. Causam, ob quam hi populi nostris longiorem vitam degant, in primis esse, iudico, sobrium ipsorum victum, abstinentiamq; tum a copia, tum varietate carnium, atque vsum optimæ aquæ Nili fluminis in potu, atque in cibis. Siquidem omnes Europei, qui crapulas, atque vina frequentant, breuius viuunt, Germaniæq; ob id & Poloniæ accolas cœlo Aegyptio contrario vtentes, quia multis carnibus vescuntur, vinorumq; ebrietatibus assidue operam dant, breuiorem agere vitam non est mirum: Pleriq; etenim (vt audio) non excedunt annum suæ ætatis sexagesimum. Contra Lyguri longęui sunt, quam plures enim Genuensium nonagesimum vsque uel centesimum etiam annum attingunt, temperatissime enim viuunt, vinisq; pauciferis vtuntur, atque ebrietates abhorrent. Ob has igitur causas homines Aegyptios longæuos fieri arbitror. ALPIN. Non videntur mihi hæc vsquequaque veritatem continere, neque ita facile te posse medicis persuadere, arbitror vsum carnis & vini esse causam, vt nostra corpora (quæ illo victu assidue vtuntur) sint breuioris vitæ, quàm Aegyptiorum obseruentur, quæ paucissima carne vescuntur, & minime vinis indulgent, aquamq; in potu frequentant. Hoc sane paradoxum ab omnibus iudicatum iri sentio: Namq; quis credet cibos melius nutrientes, probioremque & copiosiorem sanguinem gignentes corporibus breuioris vitæ esse causam, atque alia minus, peiusq; nutrientia, & paucioris sanguinis ad durabilitatem conducere? Hęc certe tibi quoque à veritate aliena esse videbuntur. Quis enim medicorum dubitat, vel ignorat vsu optimarum carnium, optimique vini naturalem calorem augeri, atq; roborari, mutatumq; à suo naturali statu, imminutumq; carne & vino citò reuocari, pristinæque sanitati restitui. In omnibus etiam morbis pręcipuam victus rationem, in qua carnes primum locum sibi vendicant, omnes medici laudant, maximeque vbi uires collabuntur. quibus quam citò probior multusque sanguis gignitur, quo calor naturalis augetur, atque fouetur. Vinum vero quam citò nutriat, resolutumque calorem restituat, peraugeat & foueat, neminem medicorum ignorare certò scio. Quid igitur dicemus, optimarum carnium, vinique vsum causam esse quin minus corpora viuant, quando eo victu naturę vires augeantur, atq; conseruentur? Hoc profectò qui affirmabunt im-

possibile dicere possibile videbuntur. GVILAND. Litem mecum nunc cæpisti pergrauem, cum me proculdubio multum aberrasse hac in re existimes. At nunc etiam edico tibi, dubij causa à me propositum, paradoxum non esse, scilicet homines vsui carnium, viniq; indulgentes minus viuere, quàm illos, qui ab his abstinent, aliaq; in victum assumunt, neutiquam vini potationibus operam dantes. Porrò vt de hoc nunc mihi certior apud te sit fides, conabor rationibus tibi illud persuadere. Nam secus eius regionis hominibus accidit, ac cœli ratione esse deberet: Siquidem calidiorem regionem accolentes citius mori deberent, ijs, qui frigidiora loca inhabitant, ratio vtiq; suaderet, ut hinc non immeritò Nicolaus Leonicenus in lib. Aristotelis de long. & breuit. vitæ hæc scri-
,, pta reliquerit: Asclepiades inter medicos rari nominis memoriç
,, prodidisse videtur; Aethiopes quidem trigesimo ętatis anno sene-
,, scere, apud Britanos uero multos ad centesimum usq; & uigesimũ
,, peruenire ætatis annum: quoniam Solis calore apud Aethiopes
,, resoluantur, arescantq; corpora, apud Britanos uero compacta,
,, densaq; fiant cœli algentioris causa, & exhalationi caloris nullũ relinquant locum. Si viuunt igitur Aegyptij multis annis in calidiori illo cœlo, non ab aere, qui multo calore corpora illa resolueret, aresceretque, sed à uictu longæuos euadere dicendum erit, pręsertimq; à multarum carnium usu parcissimo, atq; ab assiduo & continuo vsu aquæ illiusce fluminis omnium aquarum optimæ. Quod quidem ex hoc fieri facile sciri poterit. Namq; veluti vsus moderatissimus, quem ipsi sequuntur optimæ carnis, modicum sanguinem generans, natiuum calorem fouet, consumptumq. humidum substantificum reparat; ita immoderatus, frequens, uel assiduus, atque continuus, non modo humidũ nõ reparat, caloremq; auget, sed eum sępe suffocat, corrumpit, atque dissoluit. ALPIN. Quonam modo id fieri poterit, cum multus sanguis genitus humidum substantificum deperditum restauret, caloremque natiuum non minus perauget? GVILAND. Duobus sanè modis hoc fieri ex me audies, & primo, quoniam multus carnium usus multam sanguinis copiam generat, quæ si reparandę humiditati substantificę, calorique restaurando, & augendo apponatur, tantum abest, ut humidum caloremque ea alimenti copia augeat, ut magis sępe suffocet, atque dissipet. Quo sane modo Gal. dixit in lib. de caus. morb. paruam flammam multo oleo suffocari & extin-

gui.

gui. Secundo quia multa carnis copia in ſtomacho ſuſcepta à calore ipſam alterante, atque in alimentum permutante, vt fiat pro nutriendis partibus alimentum opportunum, omnino vinci, atque mutari non poteſt. ideo illud alimentum non modo calefacit, ſed refrigerat. Hincque doctiſſime Galenus in libro tertio, de temp. docuit, omne nutrimentum, quatenus eſt nutrimentum, calorem animalis augere. & ex hoc fieri, quod ab ipſo calore vincitur, probeque concoquitur, & mutatur in ſubſtantiam partium nutriendarum, vt ipſis omnino ſimilis fiat, quod ibi ita ſcriptum reliquit: Si namque ex nutrientium ſunt genere, ſiquidem vincantur, calfaciunt, ſi non vincantur refrigerant. Et quomodo fiat, in libro de cauſ. morb. cap. tertio, ita ſubiunxit. Immodicum alimentum refrigerare, ſi enim ligna vniuerſim & multa ſupra paruam flammam coaceruaueris, ob immodicę quantitatis exceſſum, ipſam extingues. Quibus hęc etiam addidit: ſic optimi cibi, quique plurimum animali afferunt nutrimentum, ſupramodum aſſumpti morbos frigidos generant. Modica vero ſumpta caro probè vincitur a calore naturali, & ob id natiuo humido ſimilis facta ipſum nutrit, fouet, & auget. eoque aucto vitam quoque foueri, ac conſeruari, certum eſt. Hinc illiuſce regionis populi, quo ad carnium uſum temperatiſſimi, longæui fiunt. Addo etiam plurimos illorum vino non vti pro potu, lege illis interdicto, quod quantum valeat eius vſus aſſiduus & copioſus, ad hominis ſanitatem peruertendam, Galenus ibidem ijs verbis docuit, dicens: Quamquam vinum modice hauſtum, vt quod maxime proprium alimentum ſit, natiuum calorem adaugeat, tamen morbum attonitum, Epilepſiam, lęſiones motus, ſenſusve immodice ſumptum ipſum facere. Et in ſecundo libro de ſympt. cauſis dixit: tremore corripiuntur, qui ſe vino meraco amplius impleuerunt, vel multis cruditatibus laborarunt, vel longo tempore cibis repleti. Et in tertio etiam de temper. ait: Proinde nec vinum ipſum ſemper animal calfacit, ęque, vt nec oleum flammam accendit, tametſi aptiſſimum eſt ignis nutrimentum, immo, ſi imbecillę & exiguę flammę conſertim multum oleum infundas, ſuffocabis eam, prorſusque extingues potius, quam augebis, ſic igitur & vinum vbi plus bibitur, quàm vt vinci poſſit, tantum abeſt, vt animal

calfaciat, vt etiam frigidiora vitia gignat. Ideo cum illorum locorum accolę sobrie viuant, lacte, oleribus, fructibusque vescentes, minimeque in esu carnium, neque in vinorum potationibus delinquant, mirum non est, si ipsorum corpora multum sanguinem gignentia (quod in plerisque illorum obseruatur) longam agant vitam. Vinorum generosissimorum vsum temperate etiam adhibitum ijs posse prodesse non satis mihi constat, quando non calore pleraque ipsorum corpora indigeant, sed frigore, ne amplius natiuus calor in biliosis corporibus exoluatur, sed retineatur, atque ne sanguis bilisior magis etiam fiat. Vsus enim illiusce aquę pręstantissimæ multorum illorum corporum sanguinem, cœli occasione calidissimum, tenuissimumq; reddit, atque ipsum cohibet, minusque aptum morbis efficit. Hinc Germaniæ, Polonię, Gallię, Anglię, Flandriæ & aliorum frigidorum locorum quamplurimi, vt etiam dictum est, ob assiduas ebrietates, quibus assidue operam dant, paucis annis viuunt. Multi etiam in Italia quotidie à medicis obseruantur, qui ob crapulas, & ebrietates, tum pauco tempore viuunt, tum vitam miserrimam quamplurimis morbis continue afflicti, transigunt. Ipsorum alij podagricis doloribus, alij conuulsionibus, vel tremoribus, vel vertiginibus, vel aliquo illorum morborum à caloris naturalis iminutione, atque imbecillitate nascente, fere per totam vitam vexati.

Ad vitæ conseruationem aquæ Nili fluminis vsus, num vino sit vtilior necne.

Cap. XII.

ALPINVS.

QVAMQVAM omnia de longæ Aegyptiorum vitę caussis te rectissime locutum fuisse, atque planè de his veritatem attigisse certo sciam, nihilominus liceat adhuc mihi, de eiusdem aquæ vtilitate dubium aliquod tibi resoluendum proponere, quando ex ijs, quę nuper in medium proposuisti

fuisti

fuisti, aquę vsus ad corporum illorum calidorum vitam producendam, vsu uini accommodatior, atque vtilior esse uideatur. Quod ijs contrarium omnino uidetur, quę de usu aquę Hippoc. & Galenus literis mandarunt. namque apud eos constat ab aquę potu corpora parum iuuari. ex Galenoque hæc in libro tertio de
,, rat. uict. in morb. acutis, de usu aquę leguntur: Tarde igitur iu-
,, re optimo meat aqua, difficulter concoquitur, atque ęgre de-
,, scendit; quamquam alioqui & optima sit, & culpa omni uacet. Hic etiam ex Hippoc. mente docet aquam, quamquam omnium purissima sit, multo tempore manere in ventriculo, fluctuationesque vt plurimum parere, atque in bilioso uentriculo etiam corrumpi, difficulterque in hepar, thoracem, pulmones, renesque distribui: ob idque ipsam, neque sputum educere, neque vrinam, neque sudorem, neque aluum ciere, neque sitim tollere, (quod ipsa moretur in amplis uentriculi intestinorumque cauitatibus, nec penitius imas partes permeet, neque eas humectet.) neque alere, neque uires roborare. sed hypochondrijs ualde esse noxiam, præsertim, hepati linique obstructis, uel in tumorem elatis. Quamobrem cum hæc de aquę facultate uera utique sint, quis ille erit, qui non uiderit, aut nouerit, Aegyptios falsò ab aquæ etiam illiusce usu fieri longæuos dici posse, quando, ut iam audiuimus, paucissime ijs corporibus conducere ac prodesse possit, sed potius sit multum incommoda, ac noxia. Quis igitur audebit affirmare, usum aquæ in ijs corporibus in potu frequentatum vsui uinorum pręterri utilitate debere? nemo, vt arbitror, in medicina initiatus, id affirmabit, quia hoc ex Galeno diffinitum est in libro sexto epidem. comment.4. text. secundo, hisce
,, vtique uerbis: Siquidem uinum aquę pręstat, non solum ad con-
,, coctionem, quę in uentriculo fit adiuuandam, sed etiam ad con-
,, cocta distribuenda, ad sanguinem creandum, ad nutriendum, ad
,, lotium citandum, & ad corpora difflanda in rectè ualentibus: Valde itaque hinc dubium uidetur, quod aqua ad potum assidue usitata possit corporũ cõseruationi conferre, quinimò magis contrarium facere eius usum, ut apud Galenum nostrum nunc legimus, aqua uinum pręstare. neque immeritò dictum esse, quando aqua neque concoctionem adiuuare possit, quod frigida ipsa existat, atque à calidis omnis coctio fiat; neque concoctorum

distributionem, cum minime tenuissimarum sit partium, difficulterque ac tarde uiscera permeet: neque sanguinis procreationem cum ipsa fiat à calido, sanguis enim & ipse facultate calidus dicitur: neque nutritionem, cum ipsa non alat: neque urinarum, sudorumque excretionem, neque corporum difflationem, quia vt nuperime etiam dixi, tenuissima substantia non constat, qua citò facileque corporis partes penetret, atque transeat: Atque si optimam hęc facere aquam uerum sit, quid de mala dicendum erit? nonnisi pessime conferre ipsam nobis posse. Quam multos enim morbos, sęuissimosque ex earum aquarum usu oriri, in libro de pręuidendis morbis a me dictum est. Sed cum hęc uera existant, quęso quomodo poterit usus illiusce aquę Aegyptiorum longæuitati conducere? Cupio itaque hac in re me ualde ancipitem tuę sententię acquiescere, quam nunc audire expecto. GVILAND. Neque omnibus corporibus aquam improbandam, neque laudandam iudico, quinimò magis credendum, atque affirmandum existimo aquæ usum multis proficuum esse, & multis etiam noxium: Hinc in quibusdam corporibus aquã vino utilitate esse pręferendam, & in quibusdam uinum aquę. Calidioribus siquidem corporibus, cui dubium erit magis fore proficuum aquę, quam uini usum, quoniam a uini potius caliditate lęderentur, quàm iuuarentur. Quam rem non ego, sed Galenus tuus docet cognosci, ac obseruari pro corporum temperaturarum, habituumque uarietate oportere: quam ob causam, uinum damnat, tum in pueris, tum in ijs, qui sunt calidi humidique temperamenti. quibus aquam multum conferre affirmat, ipsamque pro ijs summe laudat, ut apud ipsum in primo libro de sanit. tuenda cap. vndecimo, legitur: apud diuinumque Hippocratem non minus in libro sexto epidem. comment. 4. text. 15. his profectò uerbis: "Percalido natura refrigeratio, potus aqua, quiescere. Et Galen. in eius commentario, dixit Hippocr. eam sententiam fore intelligendam de summe calidis corporibus. quod clarius explicauit in libro quinto, de sanit. tuenda cap. 12. cum dixit: "Vinum autem frigidis siccisque naturis vtilissimum esse prius dictum est. An vero calldis, omnibus idoneum non sit, sed utilior his aquę potio sit, sicuti in libro de popularibus morbis, siue Epidemion legimus, nunc existimandum. Fortassis enim

absur-

,, absurdum omnino cuipiam videbitur iuuenem, qui athleticus ,, uel militaris sit, aut etiam fossor, messorve, aut arator vel deni- ,, que, qui robustum aliquod opus exercet, aquę tantum potione ,, uti: atque in hoc falli Hippocratem, cum calida temperamenta ,, aquæ potionem poscere, absolute pronunciet. Mihi uero Hip- ,, pocrates non absolutè id, sed de naturis summe calidis, quę uti- ,, que propter intemperiem tales sint, dixisse uidetur. Et si qui- spiam contradixerit nobis, quod ei non uideatur aquę potu cor- pora iuuari posse, quia ipsa quamquam omnium aquarum sit optima, multum in uentriculo moretur, fluctuetque, & tarde meet per corpus, iecurque atque lienem obstructos vel tumefa- ctos adaugeat, inutilisque obseruetur ad omnem corporis eua- cuationem, scilicet ad sputorum eductionem, alui, vrinarum, su- dorumque excretionem adiuuandam, atque non minus ad con- coctionem & distributionem concocti alimenti, demum quod etiam ipsa minime corpora alat: Respondebitur, hoc planè verum non esse, quoniam aquę reperiuntur, quę concoctionem adiuuant, non minusque alimenti distributionem citò viscera permeantes, sanguinisque generationi fauent, atque nutritioni, minus, quæ adiuuant omnem corporis euacuationem. Alpin. Quo pacto id esse poterit, quando aquæ facultas frigida sit, quæ semper conco- ctionem, sanguinis procreationē, nutritionem, quæ omnia à calo- rore fiunt, impediet, & substantia prȩterea eius crassa sit, difficulter- que corpus permeet, qua vtiq; euacuationes promouere posse non videtur, quando si hæc præstare debeat, necessarium sit, ipsam te- nuium esse partium, ut angustos meatus membrorum peruadere queat. Gviland. Aquæ optimæ reperiuntur, quæ neq; insigni- ter frigidæ sunt, queq; dulces existunt, quales esse cœlestes Hippo. in lib. de aere locis & aquis cap. 4. memorię prodidit, qui de his ita ,, scripsit: Aquæ igitur leuissimę, & dulcissimę, & tenuissimæ, ac splen- didissimæ sunt. Non minusq; aquę nuper dictę Nili fluminis cla- refactæ, dulces, tenuissimæq; splendidissimæ, atque leuissimæ exi- stunt. Quæ sanè omnes prȩterquam quòd ex dulci sapore non valde frigidę esse creduntur, sunt etiam tenuissimæ, ita, vt celerri- me corporis viscera permeent. Audio etenim (quod olim cum Cayri moram facerem etiam obseruaui) in singulis ferè corpori- bus ab ipsis epotis aquis statim vel copiosas vrinas, vel sudores, vel

per

per aluum deiectiones obseruari, atq; in hypochondrijs nullam fluctuationem ab ipsis ostendi, loquor de ijs, quæ Cayri habentur, & potantur, quando Alexandrię aquę constent substantia crassiori, quę pessimę existunt, tardissimeque viscera permeant. ALPIN. Confirmo tuam sentētiam, atq; me in omnibus corporibus obseruasse, citissime illas aquas Cayri clarefactas, vel per aluū, vel p vrinam, vel sudorem exijsse, non secus quam serum lactis ac aquę thermales facere obseruantur. Omnes aduenę cum Cayrum statim venerint in primis diebus semper, ob illiusce aquę potum, diarrhęā pati soliti sunt. Mihi vero aquam illam per vrinam, atq. sępissimę per sudorem exire cōtingebat. In ęstiuis caloribus nocte qualibet sæpissime ob sitim intensissimam, quā omnes tunc temporis ex calore ambientis cruciātur, largissime sępissimeq; ex ea aquę bibebā, à qua semper in copiosissimum sudorem statim erumpebam, ita, ut quoties eius aquæ ebiberem toties semper exudarem. Hyeme vero, atq; alijs annis temporibus non ita calidis non per sudorem, sed per aluum, atq. vesicam aquam illam epotam ferè totam excernebam. Non omittam tibi narrare, me huiusce aquę largissimo potu vsum, a dolore renum uehementissimo atq; acutissimo ex calculis orto sanatum fuisse. Porrò cum interim illo iam dicto renū dolore afflictus valde sitirem, multa vasa fictilia frigidæ ac purissimę illiusce aquę plena in ferratis meis fenestris aeri exposita prospiciens, vno ipsorum auidissime arrepto, item altero, atq; mox tertio, totam aquam deuoraui, quæ ad minus sex librarum pondere fuerat. à qua assumpta somno, labore doloris defessus, capior, quo paulo post expergefactus minxi, cum multa copia assumptę illiusce aquę quinq; lapillos phaseolorum magnitudine, quibus excretis statim a dolore liber euasi. GVILAND. Perplacet exempla, successusq; hos audiuisse, quos vtique veros esse iudico, cum ea aqua sit tenuissimarum partium, neq; multum frigida, sed potius concoctam esse omnes pro certò habere deberent, cum Nilus totam illam mundi partem permeet, quę omnium orbis terrarum, vt nuper etiam dictum est, calidissima est, atq; terrā habeat pinguissimam cuiusuis frigoris expertem. Itaq; cum hęc vera sint, quisq; nostrum poterit affirmare, epotam eam aquam posse optimi sanguinis procreationem adiuuare, quę summum biliosorum illorum corporum hepatis calorem obtemperando, causa est, ut non bilis

multa

multa, sed multus temperatus sanguis gignatur. Iuuabit non minus cõcocti alimenti distributionem, ob eius partium tenuitatem, qua quascumq; partes corporis penetrat, qua etiam substantiæ tenuitate minime in uentriculo, aut hypochondrijs moratur, neque fluctuationem parit, neq. hypochondria lędit, quinimo iecori lienique inflammato auxilio est. Experientia didici, potum eius aquæ valde conferre melancholicis ab hypochondrijs effectis. Hac eademque ratione ad omnes excrementorum excretiones utilis est. An vero nutriat, quando latissima sit apud omnes medicos sententia; aquam non nutrire, videtur & ipsa ad nutritionem inutilis censenda. Sed Aegyptij affirmant contrarium verum esse, quia hi omnes aquam illam totam in sanguinem in nostris corporibus mutari arbitrantur, ac pro certo habent. Vimque gignendi sanguinem aiunt obtinuisse, postquam Dei concessione, à Mose aquę in sanguinem olim fuere mutatæ. Confirmantque hanc sententiam, quod cernant corpora pleraque illorum incolarum habitu bene carnoso, copiosi temperatique sanguinis obseruari. Non minusque etiam quod ipsa dulcis existat. quem saporem, rem haud plane à nutritione alienam significare dicunt. Sed vtcunque sit, hoc unum scimus, eius aquæ usu corpora illa optime, ac salubriter viuere. & ob id falsam iudico Galeni sententiam, qua omnẽ aquam noxiam potius, quàm utilem affirmat. si enim hoc verum esset, quomodo tot infinitarum regionum populi viuere vtique possent, continue aquam potantes. Infiniti propemodum sunt populi tum in Africa, tum in Asia aquam solam potantes, qui rectissime ualent; Corporaque habent boni tum succi, tum habitus: præsertimque in locis calidis, atque in summe calidis corporibus aquę vsus est saluberrimus. Sed non modo in sanis, at in ægrotis non minus aquæ usus adprime opportunus ac utilis obseruatur. Cum omnibus ferè ęgrotis aqua in potu pro vino substituatur. Plures existunt, qui uini vsu omnino omisso, aquam frequẽtantes in potu, à podagra, alijsque multis morbis præseruati sunt. Quamobrem, vt ex dictis conclusionem colligam; dico aqua optimam dari, quæ neque admodum frigida est, & quæ tenuissima substantia constat, quæq; utilissima erit corporibus calido temperamento refertis, ueluti frigidis naturis eadem ratione incommoda, atque inutilis erit iudicanda, in quibus ipsum vinum præferendum absque dubio erit.

At

At de his satis. Ad alia enim à te transeundum puto, fortasseque his hactenus auditis non foret inutile, neque nostro ordini auersum, te nunc eorum corporum morbos recensere, quando nunc aeris, ipsorumque temperamenta, & victus rationem omnem audierimus. ALPIN. Rectè suades, atque nunc tibi morem geram. Quoniam hæc, priusquam prçsidia apud eam gentem vsitata tibi narrare incipiam, nos nouisse vtile erit.

De morbis patrijs, & epidemicis, qui apud Aegyptios obseruantur. Cap. XIII.

GVILANDINVS.

AEGYPTIORVM corpora haud multis malis esse obnoxia cogito, quod ipsa aere fruantur ficciore, qui pauciorum morborum solet esse causa. atque etiam quia eos populos sobrie viuere nuper dictum est, quem victum corpora ab ægritudinibus prçseruare quisque nostrum non ignorat. ALPIN. Aliter euenire audies, quando ad gignendos morbos plures aliç etiam concurrant causç, neque omnes eius regiones habitatores æque viuere possunt. Multi enim inopia coacti, quorum numerus ibi ferè est infinitus, pessimis, tum cibis, tum turbida ac putrida aqua ali coguntur. Multi etiam ibi reperiuntur qui vino vtuntur, non modo ex Christianis & Hebreis, qui omnes vinum vt nostri affectant, sed ex Turcis etiam aliqui, prçsertimque milites, etsi lege interdictus apud omnes Mahometi asseclas uini vsus sit, non tamen a vino temperare possunt, sed longe Germanis, Pollonisque magis vino & ebrietatibus operam dant. Cayri quotidie Turcæ vino ebrios ab asinis domos suas portari conspiciuntur. Vinis vero plerique vtuntur è Creta insula, Rhodo, Cypro, asportatis, quç omnium sunt generosissima, omnia enim alia ex Italia, Corcyra, Zacyntho, aduecta, prç nimio cœli calore, acida fiunt. Quamobrem cum ibi multi malo uictu utantur, aerisque inçqualitate, & uenere immoderata, non erit mirum, eos quoque in multos morbs incidere. Proinde non expers morborum Aegyptus erit, sed quamplurimis, diuersisque

ac periculosis morbis semper scatebit. GVILAND. Suntne apud ipsos multi morbi proprij, vel patrij, quos endimicos Græci appellant? ALPIN. Multi sane, quales sunt oculorum lippitudines, quas Græci ophtalmias appellant, lepræ, Elephantiases, phrenitides exitiosissimę homines paucis horis perdentes, variolę pestilentes in pueris, articulorum dolores, omniaque genera morborum, quæ a capitis defluxu ad inferas partes excitantur, herniæ, renum & vesicę calculi, phtyses, obstructiones, hepatis lienisq; & stomachi imbecillitates, febres tertianæ, ardentes, hecticæ & pestilentes. GVILAND. Non arbitror patrios ijs solum eos morbos dici debere, cum apud alias quoque nationes ipsi obseruentur, namque in multis alijs locis omnes nuper dicti morbi obseruantur. ALPIN. Verum est eosdem morbos alijs non minus populis esse infestos, sed nō perpetuo tempore, vt apud Aegyptios. Apud multos enim populos ophtalmias vagari aliquibus temporibus reperiemus, non tamen semper. Semper etiā homines hernioſi, leprosi, atq; elephantiasi correpti, eaq; præsertim, qua pedes vere pedibus elephantum omnino similes habere cernuntur. Neq; exitiosissimas phrenitides paucis horis ægrotos perdentes vbique reperiri arbitror. quando Gal. in lib. 3. epidem. dixerit, nunquam vidisse phreneticos mortuos ante tertiam diē. nihilominus tribus, quatuorq; horis multos perijsse phreneticos vidi, quorū casus posterius suis locis tibi referam; Neq; singulis annis, ut alibi fit, bis in anno in pueros pestiferę variolæ uagantur, neque continue arthritici quāplurimi homines quales ibi existunt, reperiuntur, neque renum vesicæq; à calculis læsi, neque singulis annis certo tempore uagantur febres pestilentes exitiosę plurimę, neque inumera hominum caterua a cruditatibus stomachi ubique affligitur, ac vexatur. ob quam morborum nuper dictorum familiaritatē, ni Aegypti proprios vel patrios eos appellare volueris, dices tamen ijs populis ipsos esse admodum familiares. GVILAND. Vagantur ne per eam vrbem Cayri isti morbi quandoque epidemici? ALPIN. Ophtalmiæ, febres pestilentes, nuper dictæq; phrenitides, variolæq; pestiferę epidemice grassantur. Alij vero morbi sparsim per vrbem obseruantur, quos spirades Gręci nuncupant, quod sparsim, & non gregatim homines peruadant. etsi omnes, quasi endemij etiā sint, siue patrij, quia ceteris alijs morbis nuperdicti ijs populis sint magis familiares. GVILAND. Cupio te nunc illos rursum mihi

clarius

clarius dicere,atque ipsorum causas. Quibus à te narratis,de peste,quæ sæpe eam gentem infestat sæuissimeque deuastare solet, te sermonem habiturum cupio, quod illud morbi genus, quo tempore in ea regione moram traxisti, Cayrum inuasisse, multumq; deuastasse, audierim:ob quam rem te de eo morbo admodum scite ac distincte loqui posse iudico. De patrijs itaque vel de ijs populis familiaribus morbis, qui tum epidemice, tum sparsim grassari per eam vrbem solent, nunc si videtur, edissere.

De morbis Aegyptijs familiaribus deq; ipsorum causis. Cap. XIIII.

ALPINVS.

ALEXANDRIAE autumno grassantur febres pestilentes multæ,lęthales,quæ ferè quamplurimos inuadunt, cum vrinis, pulsibusq; & calore febrili vsq; adeo parum à naturali statu mutatis,vt sæpe medicos atque ęgrotos decipiant. His vero notis pleræq; dignoscuntur,in principio enim vomitus multi biliosi,ac virulenti obseruantur,à quibus cibum assumptum continere nequeunt, assiduisq; corporis agitationibus inquietudinibusq; vexantur, stomachiq. angore anguntur. In plerisque etiam obseruantur multę symptomaticæ deiectiones, liquidæ, biliosæ, variæ,admodum ægreolentes siue fœtentes. Plures cibum abhorrent,neque valde sitiunt, etsi linguæ ipsis sint siccæ,asperę & nigrę. Incolæ quàm aduenæ difficilius corripiuntur, atque ab his intereunt.De harum febriũ causis illiusce vrbis medicorũ uarię sententię obseruantur. Siquidem aliqui ipsorum aiunt, à ventis nasci, qui à proximo vrbis lacu spirant. prope ipsam à meridie positus est Mareotis lacus circuitus, ut audio,tercentum mille passuum. Hi etenim venti vim habent putredines insignes gignendi, quod putres veneficosq; è lacu halitus Alexandrię populis ipsi inducãt. Aliqui earum pestiferarum febrium ortum referunt potius in putridos,ueneficosq. halitus,qui a subterraneis urbis locis, cauitatibusve palustri ac pessima aqua plenis aeri tunc permiscentur.Vrbs etenim hęc tota super columnas marmoreas numero fermè infinitas posita,& fundata est,ita, vt fundamenta hę solum omnium domorum sint, quæ vniuersam omnium ędium basim substentant. Ideo loca urbis omnia subterranea, inania, ac peruia existunt,ut

affir-

affirmant aliqui, quod ea causa factum fuit ne vrbs terremotibus foret obnoxia, uel alijs ita putantibus, vt aquã à Nilo flumine per riuum in vrbem manãtem populus copiosissimam in subterraneis illis magnis cauitatibus ad vsum per annum conseruaret. Singulis annis peraucti fluminis illius riuus Caleg vocatus in eas urbis cauitates copiosissimam aquam euomit, quę sequenti ęstate fere tota absumitur, paucissimaq. remanet, quę cœnosa, palustrisq; reddita, corrumpitur, veneficaque euadit, ex qua tunc multi uapores sursum eleuati aerem inficiunt, qui pestiferarum illarum febrium causa existit. Quod neq. credendum est; quia eo tempore ad paucam eam palustrem aquam corruptam multa noua ex riuo nuper dicto tunc aucti fluminis accedit, atq. ei permiscetur, quę vtiq. antiquę vitium, malamq. qualitatem corrigit. Quamobrem veriorẽ causam illarum febrium esse autumo, vt multi alij quoque confirmant, vsum eiusdem nuper dictę antiquę aquæ in potu & cibis. Quę sanè quousq. nouę confluxę aquæ, qua ipsi ad cibũ & potum tunc vti incipiunt, permista remanet, antiquaq. rectè non residet, neq. ab ipsa noua illuc confluxa rectè expurgetur, semper vsum suspectum ad eos sæuos morbos reddit. Ideo antiqua aqua palustris ac putrefacta nouę permista, ad potum & cibũ vsitata insignes parit in corporibus putredines, a quibus eę pestilentes febres facile fiunt. Hyeme oculorum lippitudines ibi multæ vagantur. Plurimasq. Cayri easdemq. per omnia anni tempora homines inuadere ob nitrosum puluerem, qui continue oculos habitantiũ mordicat, & calefacit, obseruatur, longe maximeq. in ęstatis prima parte, quo tempore calor ambientis summe calidi oculos inflammat: taliumq. morborũ numerum auget. Sparsim uero per urbem toto anno hę oculorũ inflammationes vagantur; atque epidemice plurimę in prima ęstatis parte calidissima, inęqualissimaq. ob uehementissimũ Meridionalium ventorum calorem, atq. inflammatarũm arenarũ copiam, quę ab ijsdem uentis asportantur. Eo enim anni tempore è centum hominibus quinquaginta saltem lippientes obseruantur. Multi pręseruantur ab his inflammationibus oculorum sępius in die algida aqua large oculis lauatis, vel rosacea, vel aliqua stillatitia, uel Nili fluminis clarefacta. Eodem etiam tempore uagantur ibi epidemicæ febres pestilentes multæ, atque ille apud eam gentem horrendissimus morbus, Dem el muia ab ijs appellatus, qui paucissimis horis hominem perdit:

Cuius

Cuius morbi exemplum, quod apud nos nouus sit morbus, tibi subiungere optimum esse puto. Erat enim Cayri Paris Christianus omnibus Venetis mercatoribus valde familiaris, annos natus quinquaginta, temperamēto bilioso & habitu gracili, qui vna die febre ephimera, cũ capitis dolore correptus, sudauit toto corpore multum, excepto capite, quod nihil sudauit. & febre integre est iudicatus. Dolor tamen capitis remansit citra febrem: manè surrexit, solitaque munia obiens illa die, circa finem dolore perseuerante, in angulo dextri oculi rubor cum paruo tumore apparuit sine dolore. noctem prę solito dolore inquietam duxit, rubor tumorque oculi euanuit, disparuitque, tamen erat immunis omnino à febre, nullisque alijs symptomatis, quàm à nuper dicto dolore ipse conflictabatur, absque ullo calore febrili, circa meridiem ab assumpto cibo dolor perauctus est, cæpit febrire, fereq; continuò vomuit cum cibo multa virulenta, uocemque defecit articulata, ualde gemebat, non audiebat, non cognoscebat, manuum phrenitica gesticulatio, flocos carpebat, festucasque colligebat. Respiratio magna, inęqualis, rara per interuallum edita. Pulsus inęqualissimi, durissimi: Hypochondria in principio mollia, mox valde tensa. Extrema omnia frigida, minimeque recalescentia, stertebat, conuulsus est. atq; subitò obijt. Tempus, quo febrijt ante exitium, non excesit duarum horarum spacium. Plurimi sunt, qui hilariter cęnantes instar apoplecticorum moriuntur, phreneticorum etiam notis. Notę uero humorum cerebrum lędentium mistę sunt ex his, quę tum pituitam, tum sanguinem, vel bilem significant. Omnesque simul significare videntur cerebrum eiusque membranas inuasisse, tum calidos humores, tum frigidos, esseque ex his factum apostema. Quam sanè affectionem mistam ex lethargo & phrenitide iudicare possumus, illamque esse, quam Gręci Tiphomaniam appellant. Quod & nomen non minus arabicum, quo hunc morbum nominant, explicare videtur. Nam ipsi hunc morbum appellant Dem el muia. Dem enim arabica lingua sanguinem denotat, & muia, aquam, quasi morbum dixerint ex sanguine & aqua genitum. His humoribus coniungitur insignis putredo ac venefica qualitas, quæ subitanei atque celerrimi exitij est causa. GVILAND. Neque mirum uidetur mihi in hoc anni tempore, quod est prima ęstatis pars, fieri huiusmodi cerebri inflammationes ex illis humoribus pituitosis ac biliosis, uel ex san-

guine,

ne,atque ipsas sequi etiam exitium quàmcitissime, Nam cui medico erit dubium, primæ illiusce æstatis partis constitutionem austrinam, summe calidam potuisse subuehere à toto corpore in cerebrum maximam partem humorum,in illis corporibus exuperātium. Quo sanè modo Gal.in lib. 1. epidem. multos phreneticos factos fuisse narrauit ex bile,ab austrina cōstitutione in caput sublata. Proprium esse videtur austrinorum ventorum subuehere ad caput humores, atque ipsum lædere. vt Hippoc.in lib.3.aphorism.docuit cum inquit: ,, Austrini flatus caput grauantes, sensusque hebetantes, & reliqua. ,, Cum itaque in illa æstatis parte uigeant huiusmodi venti calidissimi, mirum non erit, si capita illorum habitantium quam maxime lædantur, ab eoq; calore inflammentur, multisq; ab ipso calore in caput sublatis vaporibus, humoribusque à toto corpore in caput à calore, veluti à cucurbitula attractis,atq; insigniter putrefactis ab immodica ambientis aeris caliditate. Exitium etiam tam cito illos sequi,non à copia illorum humorum,sed à uenefica qualitate, ab intentissima putredine genita, vt Gal.in phrenitico ab Hippoc. in lib.3. epidem. descripto tribus diebus mortuo accidisse, memoriæ prodidit. Illiusce vero vrbis habitatorum corpora succis pituitosis,& multo sanguine, atque amara bile abundare à te superius dictum est. Sed hęc obiter dicta à me sint, tu uero ne vacuum tempus demus,perge reliqua mihi enarrare. ALPIN. Rectè sanè dixisti, ex illa primæ æstatis constitutione austrina summe calida, inæquali, atque ab eorum humorum exuperantia fieri eas cerebri lęthalissimas inflammationes, in quibus fit paucis horis exitium,ob intensissimam putredinem illorum humorum,cerebrum, eiusq; membranas pessime oblædentem, ita,ut subitò virtus animalis extinguatur, atque cum ea vitalis, continuò communicata cordi à cerebro læsione. singulis annis semel Aegyptij hoc malo conflictantur. aliquibus annis plus,ubi plus à Campsinis ventis molestantur,atque ubi minus ij perflant,minus etiam id morbi genus ipsi patiuntur, quo innumeri semper intereunt. Eodem etiam tempore grassantur in pueris plurimę variolę pestiferę, contagiosę,quæ oriuntur à ueneficis uaporibus in aerem tunc à putrida aqua riui fluminis,Caleg vocati,sublatis. Singulis etenim annis aucto eo flumine ad altitudinem decem & octo cubitorum, aqua ab ipso in riuum Caleg vocatum ingressa, perque ipsum transiens, totam urbem per-

Marginal notes: com.2.in text.73. — aphor.5.

meat, fluitque semper per ipsam à tempore, quo Nilum nuper dicta altitudine auctum esse dixi, quousque flumen ipsum crescere desijt, quę, finito augmento fluminis, in alueo Caleg remanet, pauloq; post stagnans facta, putrescit, viridisq; primo cernitur & mox nigra, admodumq; fœtida apparet. Cuius putredo contracta in ipsa (quando fluminis augmentum terminetur mense Octobri, vel ad summū Nouembri, & Iunio rursum mēse augeri incipiat) adueniente prima æstatis parte, adhuc magis augetur, intenseque putri reddita, halitus in aerem exhalat corruptos valdeq; ueneficos, à quibus aer infectus, pueros omnes partem riuo proximam habitantes in pestilentes eos morbos incidere est causa. Quam ob causam omnes ciuitatis habitatores illam riui partem habitare timentes, ne ipsorum filij ab illo venefico aere moriantur, alio cōfugiūt. Hæcq; sunt mala, quę Cayri epidemice grassari solent. Multa alia existunt, quę sparsim multos offendunt, quales sunt lepræ, elephantiasis, herniæ, arthritis, cattarrhi maligni ad pulmones, phtyses, viscerum obstructiones, inflammationes, & scirrhosi tumores, stomachi cruditates, flatus hypochondriaci, melancholiæ, renum vesicæq; calculi. Lepra atq; Græcorum elephantiasis in multis pauperibus semper cernitur. qui inopia aquam cœnosam, semi putridamq; epotant, atque pro victu carnem bubulam, camelorumque & pisces salitos semiputres, in stagnisq; lacubus, captos, caseumque quendam immodice salitum ac semiputrem (est enim is omnium ciborum pauperibus familiarissimus, tum quia ob insignem salsedinem illorum appetitui sit acceptissimus, tum etiam, quia ibi vilissimo pretio venditur. hunc Gibnehalon appellant. Ex quo victu ipsorum corpora multum sanguinis fœculenti, perustæq; flauæ bilis, & pituitæ crassæ, viscidæ, salsuginosæ generare ac coaceruare, necessarium est. à quibus humoribus, ad cutim protrusis eos excitari morbos cuilibet nostrum manifestum est. Vagatur & altera elephantiasis, vt nuper etiam dictum est, qua correpti, pedes multis magnis duris tumoribus tumidos magnos atque deformes habent, pedibus elephantium maxime similes, cruribus tumefactis etiam coniunctos, quibus tamen æger nihil doloris sentit, sed ad ambulandum ineptus redditur. Multos uidi ipsorum, qui ipsis pedibus calceorum loco ligneis capsulis indutis, incedebant passu lentissimo ac difficillimo. Hoc morbo correpti multi Cayri cernuntur, ex malo victu, quem affectant, scilicet

licet ex piſcium Nili, ac multorum lacuum ſtagnantium, ſemipu- tridarumque aquarum, & colocaſſiæ radicum, bammiæ, melochiæ olerum uſu, quo multam pituitam craſſam, lentamque gignunt, quæ ad pedes defluxa illos ſcirrhoſos ædamatoſosq; tumores pedibus creat. Non minusq; multas carnoſas hernias parit. Atque ab hac eademque cauſa inumeris fieri viſcerum obſtructiones, tumoresq; ſcirrhoſos arbitror. Herniarum omnes ſpecies ibi ſemper uagantur, plurimæque magnæ anguriæ magnitudine cernuntur. Autumant, aquoſas oriri ab vſu aſſiduo illarum anguriarum, quas appellant Batechel muia. Hęc anguriarum ſpecies intra corticem non palpam, vt in alijs viſitur, ſed ſolam aquam dulciſſimam cum ſeminibus obtinet: quarum aquam, (cui in illis caloribus omnes libentiſſime indulgent,) aſſidue ebibitam ad teſtes deſcendere ob partium ipſius tenuitatem, atque ſcrotum implere aiunt. Ex flatibus non minus multæ herniæ obſeruantur ab imbecillo calore ſtomachi, ab vſuq; leguminum, radicum, fructuumq; à quibus multi craſſiores flatus ortū habent, qui multis hypochon dria quoque tendunt, atque alias etiam partes. Ab vſu aſſiduo aquę in potu, & crudorum frigidorumq; fructuum, olerumq;, & ab immodica venere, uſuq; frequenti dulcium balneorum, & ab intenſis cœli caloribus pleriſque ſtomachus frigidior redditur. Hincq; multi illorum aſsiduas ſtomachi cruditates patiuntur, quorum numerus ferè infinitus Cayri conſpicitur. Ego enim cum in via (vt apud ipſos conſuetudo eſt, vt ſemper cum obdiam alicui medico fiunt, ipſi brachium porrigant, vt pulſus tangat, etſi ſani omnino etiam ſint, atq; ab eo intelligant ipſorum ſtatum vel ſanum uel ægrotū,) mihi aliquando neceſſe fuiſſet cuiuſpiam Turcæ Domini pulſus tangere, vt ei corporis ſtatum detegerē, hac arte ſum vſus, vt (quando omnes ferè eius loci homines opinentur, pulſus obſeruatione medicum poſſe, uſque etiam anularem, ut ita dicam, digitum manus dolentem dignoſcere.) ſemper inſpecta facie naturalem ſuum colorem, habitum, figuram habente, poſtquam pulſum recte tetigiſſem, dicerem illum rectè ſe habere quo ad ſanitatē vniuerſi corporis, ſed tantum omnium ipſius corporis partium ſtomachum non omnino ſanum, ſed ſępe à cruditatibus læſum, qui frigidior imbecilliorque ſit, nequeatque cibos omnes probè concoquere. ſemperq; hac arte uſus plurimum honorem apud ipſos ſum conſecutus, qui me optimum medicum inde crederent. Arthritici

multi ibi existunt,ex multis humoribus crudis, quibus ob uictum pleraque corpora abundare superius dictum est, & à multis etiam frigidis flatibus in articulos decumbentibus, à capitisq; distillationibus creberrime ab inęqualissimo, tenuissimoq; aere caput maxime lędente,excitatis,ad articulos delabentibus. A qua uero causa multi habeant articulos imbecillos, atque ad suscipiendos humores faciles, non est scitu difficile,quando illi utuntur immodica venere,& frequentissime dulcibus balneis, quę quanto articulos debilitent,atq; laxent,tu recte nosti. Accedit etiam multa hyemalis aeris frigiditas,quę ob tenuissimum siccumq;,inæqualemq; aerem vehementior quàm sit, à corporibus sentitur. Demũ consuescunt etiam multi uestibus ijsdem tantum uti hyeme, quibus utebantur per ęstatem,& multi nudis pedibus tota hyeme ambulant,quę omnia articulos lędere scimus. Renes permulti contraxerunt ex immodica uenere ualde calidos,ac debiles,in quibus cum multa confluat,ea qua corpora illa scatent, cruditatum copia, non erit mirum eos sępissime calculis conflictari, & vlcera etiam in ijs pati. Calculorum etiam maxima ijs occasio esse solet, aqua non rectè purgata,clarefactaque, quę quia diuretica est,facile ad renes permeat, terramq; secum ducit,quę amplius calore siccata, in calculos mutatur. Hiq; morbi omnes existunt, qui sparsim per urbem illam semper vagantur. GVILAND. Scio etiam ibi multos melancholicos reperiri, quos sanctos multi esse autumant. ALPIN. Innumeri ij propemodum existunt, qui uitam agere omnino a peccatis immunem profitentur,sanctitatemque habere existimantur, atq; viuunt in locis asperis Deo seruientes, moreq; Hęremitarum. Hiq; in summo honore, apud omnes Mahometis asseclas habentur. Diuitias spernunt, & mundi uoluptates ac cõmoda fugiunt. abhorrentes uitam inhonestam,cœlibemq; amplexantes. Humanissime cum omnibus cuiusuis religionis se gerunt,errores omnes acriter accusantes, mundumq; homini esse miseriam prędicant. Mæsti semper existunt,à Deo multa supplicia ob mortalium flagitia expectantes. Habent corpora nigra, squalida, gracillima mumiarum arefactis corporibus omnino similia. Quæ melancholica existunt,consumpto calore naturali ob immodicum ambientis calorem, & tenuissimum uictum, asiduis vigilijs ac laboribus multis. Sed his nunc finem imponamus, quando opportunum tempus sit, de peste illorum locorum nunc loqui, de qua nihil in

narran-

narrandis morbis Aegyptiorum meminimus. Sępe tamen ipsa ea loca, Cayrumq; maxime atrocissime deuastat, ipsorumque gentem depascitur.

De peste, quæ sæpe loca Aegypti inuadit, atq; atrocissime deuastat. Cap. XV.

GVILANDINVS.

AEGYPTIORVM loca sæpissime à peste atrociter deuastari multis notum est, atq; illā ex proximis finitimisq; locis sępe in illa asportari, in ipsisque sponte rarissime nasci, neq; multos latet. Sed tu de ipsa verius, qui ipsam rectè obseruasti loquere. ALPIN. Illiusce gentis pestem alijs omnibus sæuiorem, atrocioremq; esse existimo, pro erronea Turcarum Aegyptiorumque credulitate, qua omnes pro certo habent, singulis à Deo pręconstitutum esse exitium, exitijq; qualitatem, ita, vt, in bello morituros nullo pacto à peste interrimi posse arbitrentur. & solum peste eos mori posse, quibus quidem ab ipsa exitium præfixum sit. Qua vana credulitate omnem pestiferum morbum negligunt, atq; parui faciunt, nihilq; ab eo timent, pro certo credentes, si illis vitam eo morbo finiendam distinatum sit, quin ab eo moriantur nullo pacto ipsos posse effugere, neq; in bello, neque in mare, neq; alio modo mortem sibi pertimescendam. Atque hinc peste Aegyptum depopulante, vrbem Cayrum sæuissime depascēte, nemo ipsorum in ipsa fugam arripit, neque una cum peste infectis versari timet, neq; vestibus, alijsq; laneis, lineisq; pannis pestis contagio infectis uti abhorret. Vestes enim, aliaque peste interremptorum defunctorumq; suppellectilia, subito in emporijs publice venduntur, & quod magis mirum videtur, quisque ea emit absq; ullo pestilentis contagij timore. Quæ sanè lues nullo pacto ab ijs formidata, cum de ipsius cōtagio nulla habeatur ratio apud ipsos, fit vehementissima, sęuissimaq; per vniuersam vrbem citissime expanditur, & dissem natur, tantamq; tyrannidem in ipsos ac stragem exercet, eius contagio ob hominum hac in re negligentiā, in plurimos propagato, mirumq; etiam in modum aucto, vt Cayri anno à Virginis Beatissimæ partu 1580. sex septemve tantum

mensium spatio quingenta millia hominum, vt audio, peste perierint. Hoc boni habent ibi peste infecti, atq; ægroti, quod à nullis deseruntur, quinimo medici omnes peste correptis libere non secus, quam alijs in omnibus morbis, medentur, citraq; ullum timorem astantes ipsorum curam habent, non secus quàm ęgrotis ab alio salutari, minimeq; contagioso morbo facerent. Gviland. Mira loqueris, at suæ ignorantię à peste exitium subsequens illis pœna fit, ac supplicium. Quid stultius esse potest, quàm oculis cernere pestilenti contagio plurimos interremptos esse, atque non credere, vel dubitare saltem sibi ipsis idem contingere posse, quasi credere nequeant ignem omnia combustilia comburere posse. Certe stultissima ea est opinio, planeq; erronea ac falsa, quam non immeritò apud eam stultissimam gentem multorum hominũ strages, ac ruina sequitur. Quid etenim, non ne naturę etiam repugnat, dicere quoslibet homines ab excellenti aliqua putredine affici non posse, quamquam non ęque omnes corripi ab ea possint. prædestinatamq; cuilibet exitij qualitatem esse, liberaq; non esse animalia, at ad particularem moriendi modum prędestinata. Cæterum hęc omittamus, quando huius disputationis hic non sit locus. Nunc ex te audire cupio, illorum locorum pestilentia à qua causa fiat, atq; vtrum ab aeris putridi inspiratione ex stagnantibus lacubus, vel ab insigni, vehemẽtissimoq; calore corpora, ob prauũ victum pessimis multis humoribus scatentia insigniter putrescant, vel demum si pestis aliunde contagio illuc potius asportetur. Alpin. Plerumq; pestilens contagium in Aegyptum ex multis locis peste infectis asportari solet. Rarissimeq; ab aeris uitio pestis illa nascitur. & hoc nonnisi vbi Nilus immodice ea loca inundat. Aqua etenim longiori tempore terram occupante fit, ut vniuersum illud solum lacus euadat palustris ac stagnans, qui accedente primę ęstatis calore austrino, multo insigniorẽ recipit putredinem. Vel aer illorum locorum suapte natura calidus, & siccus fluminis larga Nili inundatione perseuerante, immodice humidus redditur, quod aeris temperamentum ad gignendam pestilentiam esse valde opportunum ac facile Gal. in 1. lib. de temp. memoriæ prodidit. Ab halitibus uero putridis ac corruptis palustrium locorum Aegypti, lacuumq; aquarum corruptarum singulis annis si multi essent, quales sequi solent immodicas fluminis inundationes aliquando ibi factas, pestis annis singulis ibi ex aere fieret. Ex ca-

liditate

liditate aeris immodica pestilentiam obortam fuisse nemo hactenus ibi uidit. Obseruatum vero est, ab insigni aeris calore potius omne pestiferum contagium extinctum esse. nunquam tamen à calore primę ęstatis,quod sua inęqualitate, atque calore suffocante potius putrefactionis generationi non parum faueat. Plerumque igitur id genus morbi ibi contagio ex alijs locis asportari solet, rarissimeq; ab aeris vitio. Neque minus verum est,per septennium ibi pestem nasci, uel reuiuiscere. Ex tribus vero locis pręcipuè pestis in Aegyptum accedit, scilicet ex Græcia,Syria, & Barbaria. Quę autem ex Gręcię, & Syriæ locis illuc uehitur,Cayrumque corripit, satis mitis, & minus fera pauciores homines interimere obseruatur,breuique tempore tollitur: Sed quę a Barbaricis locis in eam urbem inuehitur, omnium est pernitiosissima, sęuissima,longissima, plurimos populos depascens,atque stragem multam ipsis inferens. Qualis fuit, quæ Cayrum, ut superius etiam dictum est, anno 1580. ex Barbaricis locis mense Octobri inuasit, sęuijtque per uniuersam eam urbem atrocissime, tantamque stragem intulit, vt ad Iunium usque mensem (quo tempore pestis contagium,qualecumq; sit, desinere consueuit,perijsse dicantur ad minus quingenta millia hominum. GVILAND. Forsitan id contingere maioris minorisque illorum locorum ab vrbe ista distantię ratione dicendum erit. Quando Barbarica ea regio Aegypto, tum proxima,tum contigua sit. aliaque loca Gręcię & Syrię, pręter quod distant, etiam ipsa ab Aegypto mare quoque separata sunt. ALPIN. Minime profectò huiusce rei causa est, locorum ab vrbe Cayro distantia, quoniam etsi vrbs Bizantium, à qua sępissime peste infecta pestilens contagium asportatur,ab ipsa Aegypto multum distet, tamen ut tu probe nosti, Syria multo propinquior est,quam Bizantium. Cur itaque contagium pestilens Cayrum ex Barbaricis locis asportatum diu affictet, miserrimeq; vrbem hanc diruat, & deuastet, eiusq; omnem ferè populum depascatur, atque ex alijs locis nuper dictis asportatum minus sęuire sit obseruatum, breuiusq; tollatur, & minorem stragem pariat,ex te nunc audire desidero, qui altioris in abditis naturę arcanis contemplationis te nouerim. Ideo istuc ex te discere expecto.

Cur pestis contagium ex locis Barbariæ Cayrum importatum, diuturnius sit, & magis exitiosum experiatur eo, quod ex alijs omnibus locis prouenire obseruatur. Cap. XVI.

GVILANDINVS.

NE videar nunc propositæ dubitationis laborem velle subterfugere, etsi rectius ad te is sermo attineret, qui in ijs locis longiorem quàm ego moram traxeris, nihilominus non desinam tibi satisfacere, de propositi dubij causa meam sententiam in medium proferendo. Causam itaque cur pestis ex Barbaria illuc profecta, sit diuturnior, sęuior & exitiosior, existimo esse præstantiam excellentiamve pestilentis illiusce putredinis, cuius contagium uestibus lineis, laneisq; multis pãnis (quas merces plurimi ab ijs locis Cayrum sæpe aduehunt) asportatum, ob eam causam excellentius esse, atq; citius eos inuadere, multamq; in ipsos tyrannidem exercere, diutiusque vigere posse ratio expostulat. Putredine igitur pestis Barbariæ locorum existente pręstantiori, venenosum ipsius contagium asportatum validius sęuiusque eos populos inuadere, quã ex locis Græciæ Syriæq; illuc profectũ, quodq; fiat in his locis pestis, eiusq; uenenum non ita excellens, non est mirum. Alpin. Veram sanè nuper propositi dubij causam dictam ex te fuisse existimo, sed nondum tamen dubium explicatum ac resolutum esse videtur. Quando non demonstraueris quam ob causam pestis Barbaricæ putredo vehementior sit dicenda ac iudicanda illa, quæ in Gręcię, Syriæque locis obseruatur. Multoq; magis, quod facile aliquis dicere posset, Græciæ & Syriæ, pestis putredinem Barbarica maiorem potius iudicandam, quoniam vtręque hæ regiones aere vtuntur minus calido, multoque humidiore. Quem quidem aerem ad excitandam pestilentiam esse aptissimum & facillimum Gal. in 1. lib. de temp. & in primo de diff. feb. testatum reliquit. Hinc Aristoteles in libro 3. de hist. animal. dixit, corpora sanguinea, quod alijs sint temperantiora facilius computrescere. & Hippo. in 3. lib. aphoris. docuit putredines humidis temporibus & pluuiosis fieri, atq; uideri. Quas quidem

aphor. 11. & 16.

aeris

æris qualitates magis habere Græciam, atque Syriam, quàm Barbariam multi nouerunt. Nam scimus, Barbariæ aerem cœli calidissimi ratione calidissimum, atque siccissimum esse, & Græciæ, Syriæque illo temperatiorem, atque humidum magis. ob id eorum locorum corpora ad putrescendum erunt valde apta, & facilia, atque ipsorum non minus putredo illa erit excellentior, quæ in Barbariæ corporibus excitatur. quia vt etiam nuper dictum est, ficciora illa sunt corpora, minusque ad putrescendum apta, quinimò magis vt putrescant ualde difficilia. GVILAND. Hoc tamen non est ita facile credendum, quando calidioris sicciorisq; corporis putredo longe multo difficilior, mea quidem sententia, ea sit iudicanda, quæ in corporibus minus calidis & humidis, ad putrescendum facillimis ac aptissimis excitatur. Quæ res tibi clarior uidebitur, si me altiori m[illegible]gis stilo ipsam contemplari siueris. ALPIN. Nihil est, quod ego nunc libentius magis faciam, quàm te de eadem re loquentem, audire. sermo etenim tuus mihi semper nō minus pro tua doctrina utilis, quam gratus esse debet. GVILAND. Neminem nostrum esse arbitror, qui ignoret, pestem siue pestilētiam esse corporum ingentem ac summam putredinem perniciosissimi veneni qualitate præditam, quæ sæuissimam stragem in loca ab ipsa infecta inducit. Quam duplicem habere causam, ex qua fit, cognoscitur; scilicet putrefaciens, atque putrescibile, siue causam efficientem, & materiam. Quæ efficiens sit causa non est scitu admodum difficile, quando omnes medici affirmēt, ipsam esse calorē nō naturalem, siue extraneum, naturali contrarium, planeq. inimicum. Naturalis enim calor corpus conseruat, & quicquid in ipsum agit conseruationis causa agit. Extraneus vero, innaturalisque ad corruptionem omnia operatur, atque hic est, qui putredinem efficit, naturalem calorem corrumpendo ac dissipando, cum ita comparatū sit, Galeno in 4. lib. de simp. med. facult. docente, ut res quælibet in propria seruetur natura ex calore proprio, quo dissipato necessaria sequitur corruptio, cum humores nequeant proprio calore destituti, imputres manere ac seruari, ut in lib. 2. de differ. feb. Gal.
cap. 14.
cap. 8.
„ scripsit, inquiens: Neque enim fieri potest, ut aliquis quispiam
„ ex humoribus talis permaneat, qualis erat ab initio, ne dum qui
„ ita deprauatus, ut naturæ cultum non amplius suscipiat, sed alte-
„ rum omnino sequitur, ut scilicet coquatur, apponatur, assimiletur
„ solidis partibus animalis, aut corrumpatur, & putre fiat. Qualis

vero

cap.9. vero ſit hic calor in eodem libro, his verbis ſubiunxit paulo poſt
,, inquiens: Nam recte ſentire uidetur Ariſtoteles, ab aliena cali-
,, ditate oriri putredinem. vocat autem alienam, externam non in-
,, ſitam, neque natiuam in quocumque genere rerum, nam hęc con coquere apta eſt, externa autē corrumpere & putrefacere. Naſcitū uero hic calor, uel extrinſece, uel intrinſece; Extrinſece ab aere immodice vel calfacto. ob quā cauſam aere exiſtēte immodice calido etiā putredines propagantur. Hincq. fortaſsè Gal. in li.3. de tēp.
,, dixit: At quę corporis noſtri naturam putrefaciunt, calida poteſtate exiſtunt. Ex quo quidem aeris calore interdum ortū fuiſ-
cap 4. ſe peſtilentiam in hunc modum in primo lib. de diff. feb. teſtatum
,, reliquit, dicens: Contingit autem quandoq; pręcedere ambien-
,, tis aeris caliditatem immodicam, quemadmodum in ea peſtilen-
,, tia, quę Athenienſes inuaſit, ut Thucidides inquit: Sed in tugurijs
,, ſuffocantibus æſtatis tempore habitantium corpora corruptione laborant. intrinſece vero calor hic extraneus excitari ſolet, prohibita caloris naturalis reſpiratione. quod ſignificant omnes putridæ febres, quas à putredine humorū ab obſtructis uaſorum meatibus orta excitari ſolent. Omnes enim humores, ſiue craſſitię, ſiue copia obſtruentes, aliquo tempore neceſſario putreſcunt. Fit etiam à quocumque calore immodico naturalem diſſipante, atq; corrumpente. Per calorem etiam extraneum nos intelligere debemus, omne illud, quod naturalem calorem diſpergit, ac extinguit, ut halitus uenenoſi, non tantum caliditas aeris immodica, quę ad putreſcendum concurrit ſolum in corporibus, quę multis peſſimisque humoribus ſcatent, non tamen ſemper. Hęcque de cauſa effectiue putredinis à me obiter dicta ſint. De eo uero, quod putreſcit, dicimus, humores omnes, omnesq. corporis partes putrefieri poſſe, calore ipſarum naturali ab extraneo corrupto & diſſipato, uel eodem ipſo etiam calore partis natiuo vincente morboſam cauſam, quam putrefactionem noſtri ſuppurationem & concoctionem appellant, quarum illa in abſceſſibus ſuppuratis, & hęc in febribus putridis obſeruatur. Altera uero putrefactio, quę fit natura uel in parte, vel omnino ſuperata, ut in uehementiſsimis inflammationibus, quę in cancrenas, ſphaceloſque, diſsipato ac extincto proprio partis calore ab extraneo, permutantur, obſeruari ſolet. Omnes itaque tum partes corporis, tum humores computreſcere poſſunt. ALPIN. Crediderim ego humida quę tantum

exiſtunt,

existunt, posse putrescere, at sicca nequaquam, cum putredo sicco potius tanquam contrario tolli obseruetur, ut Gal. in nuperrime
,, abs te recitato libro ita scripsit: Promptissime enim putrescunt,
,, quęcunque calida ac humida, & multa sunt in calidis locis, nisi
,, dissari, simul ac refrigerari contingat. & in primo lib. de temp. ait: cap.4.
,, Deprehendas ex Borea (qui siccus natura & frigidus uentus est)
,, omnia quam diutissime imputria durare. Contra putrescere fa-
,, cillime austrino flatu. Est enim is ventus calidus & humidus.
Idemque affirmauit in primo lib. epidem. his utique uerbis: Au- comm.1. text.62.
,, ster dissoluere corpora consueuit, humoresque fundere, adeoque
,, putrefacere simul, ubi cum largioribus sit coniunctus imbribus.
At manifestiorem hanc rem fecit in lib.3. epidem. dicens: Et pu- comm.3.
,, tredo omnis ex materia quidem gignit humida, ex causa vero effi- text.1.
,, ciente, extraneo & pręter naturam calore. Sed quid Galeni testimonio egemus, cum omnibus medicis manifestissimum, atq. apud ipsos obseruatissimum sit, carentia humiditate non putrescere, quamquam corrumpi queant. Carnes etenim aceto, saleque imputres ob id seruari per multum tempus, quod minus ob hęc humidæ reddantur, cuilibet nostrum notum est. Hinc colligam solum humida putrescere posse, minimeque sicca. GVILAND. Recte sanè dixisses, si actu quæ sunt humida & sicca intellexeris, cùm fieri nequeat, ut aliquod putrescat, quod omnino siccum actu deprehendatur, necesse enim ei esse aliquam humiditatem, in quam putredo accendatur. Nihilominus possunt multa putrescere actu humida, quę sicca etiam sint potestate, veluti vinum putrescit, flaua, atraque bilis, potestate omnia sicca. Biliosæ enim febres, inflammationesque erisipelatodes flauam bilem putrescere significant. Humida uero actu, atque potestate facilius putrescunt, ut sanguis, lac, & alia multa. Difficiliusque aliquo modo sicca, & impossibile est actu potestateq. sicca posse putrescere. Hæcq. sufficient de pręcipuis causis ad putrefactionem concurrentibus. Demonstratumq. est putredinis causam effectricem esse calorem extraneum, & materialem, & omnia quę actu habent humiditatem aliquam, facillimeque putrescere actu & potestate humida, ut sanguis, difficulterque sicca potestate, & humida actu, vt bilis, minime vero omnium putrescere actu, & potestate sicca, vt ossa. Ab his igitur discam, putredinem pestis Barbaricę regionis habitantium esse vehementiorem, intensioremque ea, quę è Syrię locis

rum-

erumpit. Apud me enim constat priorum hominum corpora calidi siccique esse temperamenti, vt indicare satis aperte videtur habitus ipsorum omnium fere corporum squalidus, gracillimus, durus, ac nigri, exustiq. coloris: Grçcorum vero, atq. Syriorum corpora calida & humida existunt, temperata, multique sanguinis, & habitus carnosi moderateq; pinguis, floridiq; non minus coloris. Ideo hæc ob humiditatem facillima sunt, vt putrescant, & illa ob siccitatem ad putrescendum difficillima. Quæ cum ita intense ac excellenter putrescant, putredinis intensiorem gradum, lapsus à suo naturali statu, certe explicat, qui in ijs maximus est. Nam sicca omnia corpora non ex quauis causa facile, vt humida, putrescunt, sed ex præualidissima causa, qua necessario præualidam putredinem illam etiam iudicabimus. Hinc hyeme atque in senibus febres exortas maiores ijs, quæ in æstate, atque in iuuenibus fiunt, affirmamus. quod ijs magnus lapsus obseruatur, qui illarum esse præualidas causas explicet. Barbarica itaq. corpora sicca ac squalida, peste correpta, necesse est affirmare, ex magno in ipsis lapsu obseruato, causas putredinis habuisse præualidas: & consequenter putredinem factam intensiorem ac excellentiorem illa, quç in temperatis corporibus (qualia sunt Græcorum, & Syrorum.) fit. in illis enim ad putredinem ob siccitatem magnus, & in his ob humiditatem paruus lapsus obseruatur. in quibus paruas ad putrefactionem, & in illis præualidas concurrisse causas dicendum erit, ut in febre æstatis, & hyemis. in hac enim ad concitandam febrem præualida causa est necessaria, veluti æstate quam facile ex qualibet causa homines in febres incurrunt. Quam prçualidam causam putrefacientem corpora Barbarorũ, prç squalore ac siccitate ad putrescendum valde inepta, necessario esse calorem extraneum in ijs corporibus susceptum existimo: si enim prauo victu ipsi vterentur, suspitio esset de intensissimo ambientis calore, ut ab ipso ita excellentem susciperent putredinem, veluti apud Athenienses olim ortam fuisse pestilentiã ex Gal. nuper dictum est. Cæterum vel ab aere, vel ab aliqua alia causa hic externus naturali contrarius calor ea corpora putrefaciens, accedat, obscura non est causa, cur illi ita intensius ab ea putrescant. Quando iam priori causæ, (quam ego omnino ignoro.) alia coniungatur, quç cur in illis corporibus intensiores illæ generentur putredines, declarat. Namque omnibus manifestum est, humores

omnes,

omnes, partesq; corporis proprio calore destitutas, ab alieno vel extraneo computrescere. vt Gal. docuit in lib. 4. de simp. med. facult. atque, ut nuper quoque dictum est, hmores naturali ac proprio suo calore destitutos ac priuatos, putredinis expertes seruari non posse, sed necessario putrescere. quo fit, vt qui humores magis suo calore destituantur, & qui minus, maiorem, atque minorem necessario subeant putrefactionem. Cur igitur ijs probè auditis cur Barbarica corpora sub continuo calidissimo cœlo degentia, tam intensam contrahant putredinem, admirabimur? quando maximus continuusque, quod semper experiuntur, calor absque aliqua refrigeratione, illorum corporum naturalem calorem dissipet, & dissoluat, ipsaq; corpora extraneo ad putrescendũ agenti subijciat, atque etiam cum frigore careant, non difflетur, ac refrigeretur. Aer enim summe calidus, continuè marcescit, pessimusq; fit, atq; corporũ calorem innatum corrumpit ac dissoluit. quo dissoluto intensissimas fieri putredines non est mirum, atque ab his pestiferos morbos, qui caloris adiumento, & latius expanduntur, & acutiores sæuioresque euadunt, non secus quàm dicunt medici, uenenorum calidiora magis, & minus calida, minus ad nocendum esse efficacia. Hincq; colligunt multi, in locis sub frigidiori cœlo positis homines mitiorem pestilentiam pati, ut in Boemia, Germania, Polonia, & alijs frigidioribus orbis plagis obseruatum est. ibi etenim pestilentiam mitissimam, ac ipsis admodum domesticam patiuntur. Cum igitur Barbari ex continuo immodicoq; cœli calore (summa enim calida regio est Barbaria) naturali calore imbecilli, ac pauco fruantur, mirum non est si ipsorum corpora excellentissimas suscipiunt putredines, & Gręci & Syri temperatiori cœlo utentes, si multum innatũ habentes calorem non ita intensas excipiunt putrefactiones, quoniam apud ipsos calor extraneus debilis est, & insitus multus, ueluti apud Barbaros insitus paucus, & extraneus multus. mirumque ob id non est, si Barbarorum corporum peste infectorum putredo sit pręstantior ea, quam Gręci, Syrijq; patiuntur. & eius non minus contagium apud hos minus excellens sit, ad hominesque inficiendos præpotentius apud illos, excellentius, acutius, pręualidiusque. atque hæc de uehementia pestilentis illorum putredinis, contagij fortitudine, ac imbecillitate, ex efficientis causę ratione indagata dicere volui. Nunc vero de eadem re ex materię putrescentis occasione differa-

differamus; Nam multa exiſtunt, à materia, quæ ibi putreſcit, cognita, quæ eam peſtiferi contagij præſtantiam maiorem & minorem confirmant. Siquidem corporum humores ibi putreſcentes maiori ex parte, cœli utique ratione bilioſi, atque exuſti exiſtunt, qui quanto ſunt ad putreſcendum difficiliores, eo putrefacti inten ſiorem acutioremque putredinem excipiunt. Quod quidem clariſſime ſignificāt ſymptomata, ac morbi ex putrefacta bile, ac atrabile, vel exuſtis humoribus orta. quæ omnia acutiſſima, vehementiſſima, atque horrendiſſima exiſtunt, vt medicis praxim exercentibus notiſſimum eſt. In febribus à putredine bilioſorum exuſtorumq; humorum ortis, ſæuiſſima ſymptomata, ac horrendiſſima obſeruari, quæ ægrotos male habent, citiſſimeq; aliquando interrimant, cuiq; planè clarum eſt. Accedit quod putredo in ſicca materia ſuſcepta, longe illa, quæ in humida accenditur, acutior, atque diuturnior exiſtit, ut cognoſcere poſſumus in omnibus formis arte factis tum in ſicca, tum in humida materia receptis, in hac enim quæ excepta ſunt facile corrumpuntur, atque citò delentur, in illa, maxima difficultate, atq; longo tempore. Cui enim ignotum eſt, figuram in ceram facile imprimi, atq; facile corrumpi, ac deleri, in ferro & lapide quàm difficillime, & tardiſſime? Non videtur itaq; à veritate alienum affirmare, contagium peſtis Barbariæ in corporum humores ſicciores accenſæ acutius, excellentius, diuturnius, Grçco ac Syriaco, quod à putredine promanat in corporum humores humidiores, (quando hæc corpora calida & humida, & illa calida & ſicca exiſtant.) eſſe iudicandum, ideoque in Aegypto ex Barbaria aduectum, vehementius incolas peruadere, atque ipſos atrociter depaſci, diutiusque quàm alibi vigere atque perſeuerare, inſignemque ibi hominum ſtragem inducere. Hasq; puto cauſas, cur peſtiferum contagium ex Barbariæ locis peſte infectis illuc aſportatum, citius plurimos homines inuadat, quàm ex Græciæ Syriçque locis profecto, atque diutius ibi uiuat, atrociusq. eam gentem feriat, atque perdat. His auditis, audiendum etiam eſt tempus, quo ibi peſtis manifeſtatur, & non minus cognoſcendum eſt, quanto tempore duret, quando audierim, Iunio menſe Sole çſtiuum tropicum permeante, omnem peſtilentiā ibi conſumi, atq. aboleri. Ideo iſtud mihi nunc narrare non te pigeat. Alpin. Libentiſsime à te nunc expetita, dicam. atq; nunc, ne tempus fruſtra conteramus, etiam loqui incipiam.

Quo

Quo tempore pestis loca Aegyptia inuadere soleat, & quo tempore ipsa desinat. Cap. XVII.

ALPINVS.

PESTIS Cayri, atque in omnibus locis Aegypti inuadere eos populos solet ineunte Septembri mense, vsque ad Iunium, his enim omnibus mensibus à Septembri ad Iuniũ vsque pestis aliunde per contagium illuc asportata, eam gentem inuadere solet. Quæ primis in his mensibus accedit omnium est sæuissima, maximeque si à Barbariæ locis proficiscatur, uniuersam etenim ipsa illam urbem aspere depascitur, multos, propemodumq; infinitos mortales perdit. Minus sęua est, quo tardior illuc accessit, uideriq. incipit, ita ut quo tardius uenerit, eo mitior ac breuior sit iudicanda: quoniam cum angustum habeat temporis spacium, quo serpere per populum possit, nequit omnes suas in homines illos vires ostendere. Iunio vero mense, qualiscumq. & quantacumq. sit ibi pestilentia, Sole primam Cancri partem ingrediente, omnino tollitur, quod multis planè diuinum esse non immerito videtur. Sed quod etiam ualde mirabile creditur, omnia supellectilia pestifero contagio infecta tunc nullum contagij effectum in eam gentem edunt, ita, ut tunc ea vrbs in tutissimo ac tranquilissimo statu reducatur, ex summe morboso. atq. morbi particulares sporadici à Gręcis uocati, tũc apparere incipiunt, qui nusquam gentium tempore pestis apparebant. GVILAND. Sed nunquid alijs tribus sequentibus mensibus pestis illuc profecta populum illum corripiat, atque quam ob causam omnis pestilentiæ mense Iunio abigatur, atque omnino desinat, libenter etiam nunc ex te audirem. ALPIN. Iunio, Iulio & Augusto mense nunquam vt Aegyptij affirmant, uisa est pestis illuc ex infectis locis profecta, quę eos populos inuaserit. Quam uero ob causam ab Aegypto illo mense omnis pestilentia, qũantacumque & qualiscumque sit, tollatur, nunc uenari ac indagari conabor. Arduam sanè ac difficillimam hanc cognitionem esse existimo, proinde non ita facile à me excogitata causa proferenda est, sed prius ipsam ueritati comparare, ac rectè contemplari debeo, & mox in lucem proferre. GVILAND. Sapienter istuc illo pacto facies, sed quoniam tandiu ibi cum ea gente uersatus es, non dubito illiusce effectus ueram ac

certam

certam causam te ab ijs accepisse, atque didicisse, uel teipsum ratione atque euentibus indagasse. Cupio igitur te nunc de his audire.

Qua causa Cayri qualiscunq; pestilentia sit, mense Junio omnino tollatur. Cap. XVIII.

ALPINVS.

NIHIL est, neque fit aliquid eo in mense, scilicet Iunio, quod vrbem à pestifero morbo infectam in salubrem statum mutare dignoscatur, Nili fluminis excepto augmento, quod ipsum constantissime die septimadecima mensis iunij, aeris illiusce temporis mutatione ab immodico caloris æstu inęqualissimo, ab Austrinis, Eurisque uentis, ut nuper dictum est concitato, ad aerem minus calidum, sed ęqualem, & continuum, siue ab Austrina morbosa constitutione in Septentrionalem salubrem facta. Namque aer tribus fere mensibus ante æstiuum Solstitium, quo tempore vniuersum pestis contagium absumitur, interruptè calidissimus, fereque suffocans animalia, ex Austrinis, Eurisq; uentis interruptè, ut superius sedulo narratum est, calidissimum spirantibus, obseruatur, inæqualissimusq. etiam, quia ij venti nondiu perseuerant, sed paucis quibusdam tantum diebus, plerumq. tribus spirare soleant, & mox desinere, a quibus subitò venti alij perflant, admodum corpora refrigerantes. Atque ab his paucis post diebus rursum summe calidi redeant, aeremq; non parum ab alijs refrigeratum ad immodicum calorem confertim mutant. Quamobrem aer calidissimus, ęstuosissimus, inęqualissimus, pessimusq; ijs tribus mensibus ingruit, & qui ipsum itidem sequitur, accedente Solstitio ęstiuo, etsi ualde & ipse calidus sit, est tamen continue ęqualis, uniformis, non confertim, sed sensim ac sensim mutationes, quę cœli ratione fiunt, inferens. Accedit etiam per id tempus Septentrionalium uentorum, quos nostri Etesias appellant, spiratio. Incipiunt etenim Sole signum cancri ingrediente, è Septemtrione ij uenti spirare. qui totis Iulio, Augusto mensibus constanter, placidissimeq; perflant, & toto fere Iunio mense Campsinis uentis absorptis, ijdem Septentrionales uēti orti, constanter

ſtanter ſpirare incipiunt, hique proculdubio exiſtunt, quos Gal. alijq. Prodromos uocant. Hęcq. per id temporis incipiunt obſeruari, à quibus fortaſsè non immeritò cauſam extinctionis peſtis, morboſique in ſalubrem ſtatum mutationis pendere arbitror, quando nulla alia ex conſeruatricibus cauſis, quas vulgus medicorum res non naturales appellat, aere excepto, ibi eo tempore appareat, in quam morboſi ſtatus inſalubrem mutationem referre poſſimus. Ideo neceſſarium erit, huiuſce mutationis cauſam aeris mutationi acceptam referre:& quoniam tunc aer mutatur ab æſtuante calore, inæquali, in minus calidum, & æqualem, atq; continuum, mirum non erit, ſi, quemadmodum prius aere à Campſinis uentis, calore ſuffocante, atq. inęqualiſſimo, quippè modo calidiſſimo, modo frigido effecto, ac vigente, morboſus ſtatus obſeruabatur, ita eodem in minus calidum, atq; inęqualem, & continuũ mutato, etiam morboſum ſtatum in ſalubrem mutari, non immeritò dicendum erit. Corpora enim in hoc aeris ſtatu valde calido, continuo, ac omnino æquali, ſemper calfaciente, diſſtantur, aperiuntur, euacuantur atque exſiccantur. Nam quiſq ue per id temporis ſępiſſime per diem largiſſime exudat, quo fit, vt peſtiferum etiam contagium ab aeris inſigni & aſſi duo calore exolui, atq. diſſipari non iniuria ſit credendum. A Nili fluminis facto augmento, aerem in hunc ſtatum mutari poſſe aliquibus forſitan videbitur, quod eodem tempore, ſcilicet Sole Solſtitium tenente (cùm annis ſingulis flumen creſcere incipiat die decimaſeptima menſis Iunij) conſtantiſſime obſeruetur, hunc aeris ſalubrem ſtatum uagari. Quod ſanè ita non eſſe oſtendit illo tempore, quo ibi omne peſtilens contagium abſumitur, Nili incremẽtum obſcuriſſimum, ac pauciſſimum eſſe, ex quo aer non poterit vſque adeo alterari, ac à priori ſtatu mutari, qui poſſit morboſum eius ſtatum corrigere, aut omnino tollere. Itaque illiuſce fluminis incrementum eſſe in cauſa vt peſtilentia illa deſinat, non erit credendum, quando alio tempore euaneſcit peſtis, & alio flumen ſuum ſuſcipiat augmentum, quod aerem multum alterare queat. Peſtis extinctio nihilominus coincidit cum fluminis augmenti principio, ſed quia incrementi initia tenuia ſatis ſunt, atq. ita obſcura, ut uix ab omnibus dignoſcatur, per id temporis inceptam eſſe illiuſce auctionem ita, ut uel nihil, uel parum aer prę́ſentis eius temporis, à priori ſtatu mutatus ſit. quomodo itaque aer vel nihil, vel paruiſſime mutatus

tantam vim habere potuerit,qui poſſit mutare ſtatum peſtilentem in ſaluberrimum? certè nemo hoc affirmare audebit, niſi dixerit etiam tolli peſtilens contagium ab oculta aliqua cauſa,ueluti principium quoque augmenti fluminis illius per ſingulos annos,eodē menſe,die, & hora cōſtantiſſime ac ſemper obſeruatum,ab eadem oculta cauſa pendere multi non immeritò affirmant, quando huius perpetuo incipientis augmenti cauſam poſſe naturę principijs indagari, ac uere cognoſci,nullo modo poſſe fieri mihi uideatur. Hincq; ancipites nos nō immeritò fieri, quod Nili aquę illud augmentum ex pluuijs Aethiopum principium habeat,quoniam nullibi pluuiæ ſemper fieri incipiunt eadem tum die, tum hora, ut poſſint eadem die ſemper flumen aliquod augere, quod ſi uerum eſſet, utique dubitare omnes poſſent, cauſam generationis pluuiarum, in aeris temperiem inconſtantiſſimam referri debere. Quare non videtur verum eſſe,peſtis illam diſſolutionem tempore eodem, quo flumen augeri incipit obſeruatam, poſſe a Nili augmento cauſam habere. An uero ipſa referri poſſit in Eteſiarum ſpirationem,quando hi venti tunc ſpirare incipiant, placidiſsimeque per totam ęſtatem continuent? Sed non deſunt aliqui,qui ventos (quod ipſi incipiant accedente Solſtitio cancri,) eſſe Eteſias denegent. Namq; omnes,qui de his ſcripſere,eos flare incipere à canis ſideris ortu affirmant, vt Gal. in lib. de cauſ. procatarct. atq; in 1. epidem. memoriæ prodidit. De his uero Plinius in 2. lib.Nat.hiſt.ſcripſit, ita dicens: Ardentiſſimo autem ęſtatis tempore exoritur Caniculæ ſidus,Sole primam partem Leonis ingrediente,qui xv.ante Auguſti Calen.eſt.huius exortum diebus octo ferme Aquilones antecedunt, quos Prodromos appellant. Poſt biduum autem exortus,ijdem aquilones conſtantius perflant diebus quadraginta,quos Eteſias uocant. Cum igitur Cayri hi venti conſtanter flare incipiant ſub Solſtitio ęſtiuo, non poterimus ſtatuere eos eſſe Eteſias. GVILAND. Non ob id tamen ita facile negandum erit,quod Cayri venti illi ſolitum tempus, quo in Italia Eteſias flare multi ſcripſere, antecedant, ferè per menſem non eſſe Eteſias, quando alia eorum uentorum ſigna obſeruentur. Nam ex Septentrione ipſi ſpirant, conſtanterq; flant diebus quadraginta,& multo pluribus etiam,non aſperique,ſed ſumme placide ſpirant,dieq; ab ortu ſolis incipientes auram frigidiuſculam efficientes,quæ omnia tales uentos denotant. Quam uero ob cauſam ibi inci-

cap.1. comm.1.

incipiant sub Solstitio ęstiuo,& Italiæ in locis eo tantum Solstitio peracto ab ortu caniculę per aliquot dies, ibiq; longiori quoque tempore, quàm hic obseruetur, spirent, non est nostrum nunc considerare, ac contemplari. Neque planè veram esse Aristotelis sententiam in lib.2. meteororum literis traditam, hinc dubitari posset, quando is dixerit, à reuersione Solis à Solstitio Cancri, dum Leonem ingreditur, Septentrioni multo calore communicato, ab eoq; eorum locorum niuibus glacieq; liquatis, flatus inde excitari, à quibus Etesiæ ortum habuerint. Quando in Aegypto Sole ad tropicum accedente, Etesiæ fiant. Quod si ita esset, proculdubio aut eodem tempore, tum in Italia, tum in Aegypto obseruarentur, aut prius in Italia sentirentur, quàm ad Aegyptum peruenissent. Sed cum prius ibi conspiciantur, dicendum erit ab eadem effectrice causa ab Aristotele significata, scilicet calore, eos ventos nasci, sed non à liquatis niuibus, glacieq. locorum Septentrionalium, sed Gręcię aliorumq; Asiæ minoris, quę sunt Aegyto proxima, quæ habent excelsos montes, à quibus niues calore liquatę halitus Aegyptijs locis mandantes, illos profectò uentos efficiunt. Non puto igitur ab re nunc ex te dictum esse, illos uentos incipientes flare in Aegypto, Sole Cancrum ingrediente, & perdurantes fere toto mense Augusto, esse Etesias. Tu modo perge ad inceptę reliquum orationis. ALPIN. Ab his igitur ventis aerem alteratum, esse causam cur pestis illa dissoluatur, multi illorum affirmāt. Quod etiam non videtur penitus à ueritate alienum, quando id multis etiam rationibus nobis persuaderi possit, in primisque ex contrariorum naturę ratione, namque nulli dubium est, austrinos eos uentos, quos diximus ab ijs populis Campsim nuncupari, natura ac qualitate opponi Septentrionalibus Etesijs vocatis: Quod cum verum sit, non erit mirum, diuersum planeq; contrarium statum, cum Etesij ventis dominātur, aerem habere, ab eo, qui Campsinis oppositis spirantibus prius obseruabatur. Ideo si his vigentibus in aere status aeris fuerat morbosus, proculdubio ipsis absorptis, Etesijsq; oppositis flare incipientibus, cōstanterq; flantibus, in oppositum, qui est salubris, ipsum mutari debere affirmandum erit. Accedit natura Etesiarum, quæ aduersatur pestilentibus constitutionibus, quemadmodum austrina putrefactionibus fauere, obseruatur. quod Gal. in primo lib de temp. ita scriptum cap.4.
,, reliquit. Deprehendas ex Borea, qui siccus natura & frigidus uen-

,, tus eſt, omnia, quamdiutiſſime imputria durare, contra putreſcere facillime auſtrino flatu. Amplius particulatim Gal. hos ventos aeri ſalubritatem inducere in multis locis nos docuit. in lib. enim 3. epidem. dixit: Si Eteſiæ in ęſtate fiant, multa mala prohibere, quę ijs non flantibus fierent, ideo de peſtilenti ſtatu inquit: Quo ,, tempore ſi Eteſię ſpiraſſent, morboſum humani corporis ſtatum ,, omnem abſterſiſſent. Aeſtatem Eteſijs carentem admodum morboſam eſſe pluribus in locis ſcriptum reliquit. Et proinde Hipp. ,, ęſtatem peſtilentis naturę deſcribens, ait: Aeſtus ſerena erat & calida, magni erant ęſtus. Eteſiæ paruę diſperſim ſpirarunt. Ex his igitur dicere poſſumus illiuſce peſtis abolitionem uel extinctionem ab Eteſijs tunc flare incipientibus, aeremq; in oppoſitam temperiem mutantibus, non paruam occaſionem, vel cauſam habere poſſe. Dicunt etiam multi, quod calor ęſtatis immoderatus diu durans, abſque quod contrario aliquo frigido vento diffletur, ac ventiletur, non poterit diu ſeruari quin corrumpatur uel putreſcat, veneficamq; acquiret qualitatem. Non poſſe uero peſtem illam extingui atque deleri ab Eteſiarum ſpiratione hinc etiam dubitari poteſt, quod peſtis in multis locis, quamquam Eteſię valde ſpirarint, non fuerit extincta. vt in peſte anni 1575. Patauij obſeruatum eſt. Itaque cum ex nuperrime dictis de his dubius non parum hac eadem de re ſim, obſecro ne te pigeat, de cauſis, quibus illam apud Aegyptios peſtilentiam deleri putas, tuam ſententiam proferre. GVILAND. Peſtilens contagium totum per illud temporis perpetuo annis ſingulis extingui, ſcilicet menſe Iunio cum Sol primam cancri partem ingreditur, id ex aeris mutatione accidere mihi videtur, quando nulla aliarum ſanitatem conſeruantium cauſarum obſeruetur ibi eſſe, quę id facere queat. Aerem uero ipſum ex morboſo ſtatu in ſalubrem mutari tunc, temporis ex particulari temperie ſuſcepta, alienum eſſe à ueritate non iudico. Is etenim, uti ex te audiui, eo tempore fit priori minus calidus, quamquam ualde & ipſe calidus ſit, ſed continuus, æqualis, eodemq; modo perpetuo conſtans, qui ſi quas ſuſcipit alterationes ac mutationes, illas nõ confertim, ſed ſenſim ac ſenſim recipit: Quo ſanè tempore ab ipſo corpora (cum remiſerit calor ille æſtuoſus à Campſinis ventis euectus, ſuffocans, melius ſe habent, eumq; calorem facilius ac melius perferunt. quoniam is tunc habet calorem à cœlo, cui illa corpora iam aſſueta ſunt, in ipſoque

3. epid. comm. 3. text. 71.

nata,

nata, non autem à uentris, ueluti antea fuerat, aduenã temperiem ipsorum aeri inducentibus. Hincq; æqualis & constans fit, quod à uentis mutationem nullam suscipiat. Illo itaque aere tunc multum calfaciente, atque perpetuo eodem modo perseuerante, corpora ipsorum admodum exudant, aperiuntur, atque siccantur. quibus tum in ipsis corporibus, tum in uestibus, alijsque omnibus suppellectilibus, omnis excrementitia humiditas dissoluitur, atq; consumitur, eaque maxime, in qua pestilens illud contagium fundatur, atque ab ipsa fouetur. A uehementi aeris caliditate omne contagium dissolui posse, uel omnes mulierculæ sciunt, quę laneos pãnos, cęteraq; domorũ suppellectilia quouis contagio infecta, per multos dies Soli, ut ab his contagij omnem suspictionem abigent, exponunt, neque longa experientia, ut cognitum est, sua spe unquam frustrantur, reddentes hęc omnia ab omni contagio munda, ac libera. Atque hinc mirum utique non est, si hi populi infecti pestifero contagio, aeri summe calido, ęquali, corpora multum difflanti, aperienti, tum per insensibilem trãspirationem, tum per copiosum, assiduumque sudorem euacuanti, & exiccanti expositi, ab eo liberi fiant. Certum enim est, ac apud omnes ibi obseruatissimum, omnia corpora per id temporis summe difflari, sudoribusque assiduis copiosisque, ac insensibili transpiratione exiccari. Quę quantum conducant ad abigendam è corporibus omnem putredinem, neminem medicorum ignorare certò scio, qui tamen in Gal. scriptis sit uersatus. Namque is in 1. lib. de diff. feb. cap. 4. hos duos esse præcipuos scopos ad præseruanda corpora à pestilentia dixerat, his verbis: „ Erat autem eorum summa, vt ostendit „ idem Hippocr. ipsa putrefactio. quod cum nos præuidissemus sta„ tim ab initio, quæcunque corpora humida videbamus, omni via „ exsiccare conabamur. quæ vero sicciora, in ijs antiquum habitum „ conseruabamus. at in quibus superfluitates redundabant, hæc pur„ gationibus sanabamus: Obstructiones autem foraminum aperi„ re, atque abstergere studebamus. Pauloq; post dixit: vna siqui„ dem ac prima est in omnibus communis intentio, quod corpus „ quam maxime superfluitatibus vacet, atque optime spiret. Quamobrem, quod ea aeris temperies admodum, corpora exiccet, atque difflet, existimo non immeritò fore putandum, inde absumi eam pestilentiam, eiusque omne contagium, exiccato scilicet uel dissoluto ab eo calore aeris humido in pannis, & omni suppellectili

aeſte, qua putredo, eiuſque contagium fouebatur, atque iis corporibus euacuatis, exiccatisve, atque difflatis. ALPIN. Hæc veritas videtur non parum obſcura, ac dubia, cum in prima æſtate, vel æſtatis parte, in qua ſummā vigere peſtilentiam diximus, oporteret etiam eandem corporum vigere ſalubritatem, quando aeris tunc ſumma caliditas queat & ipſa omnem contagij humiditatem à pannis, cæterisque alijs ſuppellectilibus conſumere ac reſoluere, non minusque illorum corpora, tum per ſudorem copioſum, tum per inſenſibilem euacuationem exiccare, atque difflare. GVILAND. Intelligere arbitror ex his, vnde tibi orta ſit hęc difficultas, reſpondeoque, aerem primæ ęſtatis partis etſi calidiſſimus ſit, ea utique efficere non poſſe, tum prę immoderata caliditate ferè animalia ſuffocante, tum præ eius inęqualitate, namque vt dixi, poſtquam ęſtuantiſſimi Campſini flarint, ſubito oppoſiti validiſſime ſpirare ſolent, frigidi, quibus neque contagij humiditas conſumi poteſt, cum calor diu non perſeueret, neque corpora exiccentur, neque difflentur ob eandem cauſam. Calor etenim eius prioris ſtatus non eſt aptus, vt putredinem deleat, ſed potius ipſam concitet, quando ab eo natiuus calor ſumme labefactetur, ac exoluatur. Nam corpora ſuperfluitatibus ſcatentia, ad hoc, vt à putredine ipſa vendicari poſſint, non ſolum exiccatione, quæ fieri poteſt ibi præ intenſo calore molita euacuatione vel per ſudorem, uel per halitus, opus habent, verum non minus difflatione atque naturalis ſpiritus, caloriſve reſtauratione, aliter calor natiuus diſſipabitur: in aere uero immoderate calido corpora euacuationibus exiccari poſſunt, & difflari, ſed non reſtaurari vitales ſpiritus, qui ſola refrigeratione, quę fit frigidi aeris inſpiratione, nutriuntur, fouentur, atque reſtaurantur. Hincq; ſecundę æſtatis aſſiduus calor calidus, continuus, ęqualis ac vniformis poterit corpora exiccare, ipſorumque meatus aperire, atque Eteſijs ſimul frigidum temperatum ſpirantibus toto illo tempore, corporum etiam vitalis ſpiritus poterunt reſtaurari, ac foueri. Nili uero augmentum eodem tempore inceptum poſſe huic aeris ſalubritati conducere, planè ignoro. quod tunc & obſcuriſſimum ſit, atque etiam, quia potius humiditate, quàm ſiccitate aerem refert, atque alterat, quæ aeris qualitas omnino inutilis ad tollendam putredinem, cognoſcitur, quando potius omnem putrefactionem pro cauſa in qua ſit, humiditatem habere omnes nouerint. Hæc idonea iudicaui, quæ

propo-

propoſitam dubitationem probè ſoluere potuerint, quippe Iunio menſe omnem peſtilentiam, eiuſque omne contagium aboleri ex aeris temperie calida, æquali, uniformi, atq; continua, Eteſiarumque ſpiratione, quibus corpora, tum per ſudorem, tum per inſenſibilem tranſpirationem exſiccantur, diſſlantur, atque refrigerantur. & hęc de peſte loca Aegypti inuadente ſufficiant. tuq; perge alia enarrare. ALPIN. Omnia iam vna die, quę in ipſa dicenda propoſueramus, peracta vides, eſſetq; ad alia tranſeundum. Sed quia nos Solem ſub horizontem deſcendere perſpicimus, in aliam diem alijs de rebus ſermonem differamus, ad ipſorum autem medicinam mane accedemus. Domum itaque eo, atque huc mane Deo annuente reuertar. Quidq; tunc præciſe ſit dicendum, ſimul terminabimus. Vale. GVILAND. Vale & tu dum huc etiam veneris. Diluculoq; in viridario me conferam, atq; te, vſq; dum redeas expectabo.

FINIS PRIMI LIBRI.

PROSPERI ALPINI
DE MEDICINA AEGYPTIORVM
LIBER SECVNDVS.

De vsu mittendi sanguinem, apud Aegyptios Medicos frequentato, & cur apud ipsos sanguinis vacuatio sit familiarißimum remedium. Cap. I.

GVILANDINVS, ALPINVS.

CVM te nondum ad me rediisse Sole iamdudum diem aperiente admirarer, demum in uia te conspicio, externis ferè sopitis sensibus gressus cum profunda quadam animi cogitatione mouere, quasi semistupidum, atq; comatosum, viridarium versus deambulantem, à qua tamen non ausus sum te reuocare, ne tuam aliquam voluptatem perturbarem, sed quid istud est, quod tu ambulando ita profundè cogitas, atque ita altius contemplaris. ALPIN. Ne frustra tempus contererem, eundo, atque more Peripateticorum deambulando, varia præsidia, quibus Aegyptij medendo vtuntur, in memoriam reuocaram, materiamq; ita paratam mecũ ipse reputabam ad futuram de ipsa hodierno die tractationem, ne ego, vbi te in viridario conuenissem, in mora interim essem nostris iam cæptis sermonibus. GVILAND. Rectè sanè fecisti, eam te nunc vbi in huiusce amænissimi viridarij secretiori solito recessu ambo conuenimus, referre æquum est. ALPIN. Tres esse medicinæ curatricis partes, (quas fontes auxiliorum, vel præsidiorum vulgus medicorum appellat.) omnibus manifestum est, ea scilicet, quæ victu, quę medicamentis & quæ manu exercetur. has vocant nostri diæteticam, pharmaceuticã, & chyrurgicam. prima omnem victus rationem continet, quæ ægrotis conducit, secunda, medicamentorum vsum

vſum complectitur. Tertia ea præſidia pertractat, quæ manus opera adhibentur. Cum itaque omnes hæ medicinæ partes iuxta illorum populorum vſum percurrendę nobis ſint, ne quippiam ad medendum vtile omittamus, in primis à poſtrema parte exordiri, ab hiſtoria quippè auxiliorum, quæ manu exercentur, optimum fore iudicaui, præſertimq; à mittendi ſanguinis ratione, quam illi ſequũtur, quòd hęc medicinæ pars apud ipſos in curandis morbis ſit cæteris partibus vſitatior, atque familiarior. Pręcipua vero huiuſce partis capita, de quibus nunc inſtituenda eſt oratio, eundo & cogitando, priuſquam huc perueniſſem, planè firmaui. Quę omnia nihil aliud decernunt, quàm mittendi ſanguinis rationem, atque vſum apud Aegyptios frequentatum. tum nonnullos etiam vſus partes varijs morbis addictas, innurendi, cauterizandive, atq; quaſdam etiam pręcipuas alias chyrurgicas operationes, tum ad ſuppuratos, tum ad hydropicos, tum ad illos, qui ex lapidibus in veſica dolent, atque ęgrotant, ad aliasq; etiam multas affectiones. Sed quid in his amplius moror, melius eſt, vt de his nunc loqui incipiam, ne inceptum hunc diem ſine longa linea abire ſinamus. GVILAND. Iam his pręmiſſis, tempus eſt, vt ad vſum mittendi ſanguinem apud ipſos frequentatum, te conferas. Ideo, ſi lubet incipere poteris. ALPIN. Communiſſimum eſt, admodumque familiare in tota Aegypto medicum pręſidium, quod ſanguinis miſſione tractatur. Ita, vt omnes cuiuſque ſexus, ætatis, complexionis, quocumque anni tempore, in quouis morbo libentiſſime largius, ſępiusq; uarijs modis mittere ſanguinem conſueſcant. Omnesq; ſanguinis euacuationem libentius, quàm alia medica pręſidia admittunt. quiſque etenim huic remedio nimium confidens, ipſum quocũmq; morbo correptus magna ſpe arripit, idq; triplicem ob cauſam, in primisq;, quòd omnibus plane perſuaſum ſit, vt ſuperius dictum eſt, quoſlibet ferè morbos ibi vel à caliditate omnimoda oriri, vel cum alijs cauſis caliditatem etiam adeſſe. Ex quo quęlibet ſanguinis euacuatio multum refrigerat, ſanguinis miſſione ita facile vtuntur. Secundo, ibi quiſq; arbitratur, corpora illa multo ſanguine abundare, ob largum aquæ Nili fluminis vſitatum potum, quę ut illorum eſt opinio, tota in ſanguinem vertitur, vimque gignendi ſanguinem ipſam ex eo tempore putant adeptam, ex quo Moſes Dei pręcepto aquas in ſanguinem mutauit. Demum addunt etiam, ea corpora nõ eſſe mali ſucci, quę cachochyma Grę-

ci vocant, sed boni multiq; sanguinis, quę plethorica plenitudine correpta, dicunt. GVILAND. Omnium morborum causam pręcipuam habere, caliditatem, quod isti autumant, planè falsum, atq; à veritate alienum est. neque hoc vlla egere demonstratione, existimo, cum nulla ex parte id verum esse possit, nam si ex vno homo constaret elemento, vtique, vt dicebat Hippocr. non doleret. Corpora enim varijs pro varietate pręcipuorum membrorum, naturis constant, varijsq; humoribus redundant, adeo, ut interim à caliditate, unoq. humorum exuperante laborent, & interim à frigiditate, ac alio humore, vel aliquando à multis simul iunctis. Et si corpus aliquod calidis pręcise morbis, ob eius temperiem, obnoxium erit, non tamen omnino. Redundare vero plurima ipsorum multo sanguine utique uerum est. quoniam omnia eorum viscera quo ad calorem, vt dictum est, temperata, boniq; succi existunt, quo temperamento omnes cibos in bonum sanguinem mutant, veluti contra, cachochyma corpora mali temperamenti, causa quoscumque etiam optimos cibos in malum sanguinem vertunt. Atque hinc vsus mittendi sanguinem ita apud eos inualuisse dici potest, quando ex omnibus medicis pręsidijs, omnia fere corpora, quia sanguine potius, quàm alijs humoribus plerumq; offendi soleant, sanguinis euacuatione promptius iuuentur. ALPIN. Verum dicis, sed de sanguinis euacuatione, idem, quod ex usu alterantium medicamentorum illis aliàs euenisse dictum est, contingit. Etenim quia illorum locorum populi, ob cœli, sub quo degunt, multam caliditatem, putant omnia illorũ corpora esse summe calida, atque à calore fere semper affici, minimeque à frigore, quæ corporum credita temperies omnem calidorum medicamentorum usum eos abhorrere coegit; frigidaque complecti, atque frequentare: non secus quam etiam frigidorum locorum accolæ immodice calidis operã dare, à frigidis timere consueuerunt, ita Aegyptij in missione sanguinis se gerunt, putantes corpora omnia, tum a calore ob cœli statum, pati, tum à copia sanguinis, quod assidue ipsa multum sanguinem congerere arbitrentur, & quia sanguinis euacuatio utrique incommodo prompte, ac tutò succurrit, quoniã tum refrigerat, tum plenitudinẽ demit, libentissime eam amplectuntur. sanguinemq; tum largius, tum frequentius quàm deceret, atq; necessitas exposcere videretur, in omnibus pueris, iuuenibus, viris, senibus, mulieribus, eunuchis, atq; in quocumq;

cumq; cœli statu, & tempore anni, atque morborum differentia sæpissime uacuant. Demum eo redacta res est, ut tantum euacuationis sanguinis uiribus sibi incumberent, vt alia auxilia spernentes, hoc immoderatè vtantur. ualdeq; in usu huius præsidij errare mihi videntur: quando tum largius, tum crebrius quàm deceret, audacter mittant sanguinem, atque adeo in multis, in quibus pluribus de causis hoc remedij genus non conueniret. Dictum siquidem est, multa ex illis corporibus ad frigidam temperiem inclinare, hincq; & pinguissima ibi multa, & pleraq; mollia, rariq; habitus, & facile dissolubilis esse, his nulla sanguinis euacuatio familiaris esse potest. ut Gal. in lib. de curat. per sang. miss. testatum reliquit. Quamobrem hoc remedium multis opportunum, in omnibus ab ea gente vsurpari non est laudandum. GVILAND. Non rectè hoc intelligo, sed accuratiorem, atq; absolutiorem illorum corporum temperamentorum cognitionem ex te libenter audirem, sine qua fieri non posse videtur, ut mittendi sanguinis ratio apud illos vsitata nobis innotescat. proinde itera mihi rursum Aegyptiorum corporum temperamenta. ALPIN. Sed ut rectè ea cognoscere possimus, primo ineundam esse puto rationem illius, quæ in uarijs corporibus est temperies, atque habitus. Quę rectè explicata, facilius illorum hominum naturas, atque habitus varios demonstrabunt. GVILAND. Verum dicis, atque ut commodius videtur, sit agito.

De ratione variorum corporum temperamenti, atq; habitus, deq; Aegyptiorum vario temperamento, & habitu. Cap. II.

ALPINVS.

CVM corporum, eorum qui Aegyptum habitant, temperies atque habitus rursum accuratius à nobis sit cognoscendus, vt apud ipsos mittendi sanguinis vsus rationem verè consequamur, prius vniuersali quadam via ratio varietatis temperamentorum, atque habitus a nobis est cognoscenda. Siquidem illorum corpora omnia esse sanguinea, sanguineq; multo abundare, neque dici potest, neque utiq; uerum est. Nusquam

enim

enim corpora omnia vnico pr̨edita temperamento obſeruantur. Neceſſarium etenim eſt, ubique multa ex varijs conflata temperamentis reperiri, ſcilicet quæ ſanguinis, qųe pituit̨e, qųe bilis, quæ melancholįe naturam ſint adepta. qųe temperamenta ſequuntur cordis, hepatiſque temperaturam: ab his ſiquidem duobus membris vniuerſum corpus propriam nanciſci temperiem Gal. in lib. artis medic. teſtatum reliquit, uel etiam ab alterius illorum dominantis temperamento. Qua quidem ratione quale utriuſq; membri, vel pr̨eualentis temperamentum, atque habitus erit, tale obſeruabitũ in vniuerſo corpore. Quo fit, ut ſi alicuius cor heparq; ſimul calidum humidumq; temperamentum à natiuitate obtinuerint, idem in vniuerſo corpore intueri ſit neceſſarium, idemque erit totius corporis temperamentum, quod in hepate cordis temperamento præualente, vel in corde hepatis temperiem vincente, obſeruabitur. Ex quibus dici non immeritò poteſt, Socrates conſtat calido humidoq; temperamento, igitur vel vtrumq; eius membrum, cor & hepar, erunt calida & humida, vel ipſorum alterum alteri pr̨eualens. Corporis itaque totius hoc temperamentum pr̨edictorum duorum membrorum, vel alterius altero præualentis naturam ſequi eſt neceſſarium, veluti calidum & ſiccum, biliosum cordis & hepatis ſimul, vel alterius altero dominantis caliditatem & ſiccitatem. Et frigidum ſiccumq; melancholicum, frigiditatem & ſiccitatem, frigidumq; & humidum, pituitoſum, frigiditatem, atque humiditatem eorumdem viſcerum, vel vnius tantum, quod altero pr̨eualet, naturam ſequitur. Hæcq; ſunt omnia compoſita corporum temperamenta, quæ à temperamento cordis atque hepatis ſimul, vel alterius horum alteri pr̨eualentis, proficiſcuntur. Cum igitur vniuerſum aliquod corpus caliditate & humiditate conſtat, quod temperamentum ſanguineum dicimus, illius corporis vtrumque ſimul cor, atque hepar calidũ & humidũ temperate eſſe, vel alterum illorum non temperate, ſed intenſe, ita, vt ſi cor ſit calidum & humidum diſtemperate, hepatis temperatam frigiditatem ac ſiccitatem ſuperare neceſſarium eſt, & eodem modo hepar, ſi hanc ipſum obtinuerit temperiẽ, ac cor ei obſtiterit. Si uero cor & hepar æque oppoſit̨e fuerint naturæ, ita, ut cor tantum ſit calidum & humidum, quantum hepar eſt calidum ac ſiccum, atque è contra, temperiem corporis totius temperatam efficient; quòd ſi cor caliditate hepar ſuperauerit, totum corpus tantum

tum in caliditate excedet, quantus erit caloris cordis excessus supra hepatis frigiditatem. quemadmodum si excesserit hepar frigiditate cordis caliditatem, tantum fieret corpus frigidum, quantus erit excessus frigiditatis supra caliditatem cordis. Hæcq; sunt corporum temperamenta, modo nuper dicto à temperie cordis & hepatis, prodeuntia, ac genita, quę omnia non in vno, veluti neque illorũ unum tantũ tẽperamentũ, in omnibus hominibus reperitur. Quod quamobrẽ sit, idest cur oĩa corpora non uno eodemq; tẽperamẽto cõstent, sed multis ac inter se uarijs, ex te nũc libenter discerem. GVILAND. Miror cur cum tu sis adeo astronomis addictus, huius rei causam ab ipsorum obseruationibus addiscere nolueris, quando omnes astronomi corporũ naturas à cœlestis schematis in hora natiuitatis supputati obseruatione speculentur. Considerant enim quæ cœli facies, in ea hora, qua quis natus est, terris incumbebat; cœlum siquidem in duodecim partes diuidũt, & in qualibet illarum (quas ipsi domus appellant.) considerant signum, quod ex duodecim cœlestibus imaginibus ea hora reperiatur, atq; ex erraticis stellam ibi simul inuentam. ex horumque omnium, scilicet ex domo, signo, & stellis ibi ortus tempore obseruatis iudicium excipiunt, naturasq; hominum venantur à prima domo, quæ est orientalis cœli pars, & ex signo ac stellis, quæ in ea domo inuenta fuerunt, vel eam domum respiciunt. Tuam itaque naturam calidam humidamq; illi affirmarent, quoniam in tuæ generationis schemate libra ascendens obseruetur, quam naturam ab eo libræ signo manifestari aiunt calidam humidamq; temperatam, hincq; etiam hilarem ac musicæ non minusq; veneri deditum hominem significari, a venere libræ domina. literarumq; studijs præsertimq; astronomiæ, philosophiæ, medicinęq; operam te maxima delectatione deditum, Mercurius in nona domo in signo Geminorum clare iudicabant. eodemq; etiam in nona inuento, nuper dictarum scientiarum causa te longissimas peregrinationes, fastidiosissimaq; itinera prosecuturũ. Sed cur ego de te tanta ex astronomorum mente loquor, de quo exempli causa dicendum suscepi, vt ostenderem cum astronomis, hominum temperamenta, ac naturas ex signi natura, atque stellarum, orientis in prima cœli domo inuentarum cognosci. Sed istis causis omissis, aliæ ad hanc rem firmiores ac veriores sunt indagandæ. ALPIN. Gratissimum mihi fuit ea ex te audiuisse, quibus meam ad astronomorum ob-

seruationem

ſeruationes naturã retuliſti: quæ cum haud planè verum attingãt, perge modo phyſice magis me docere, cur varij homines inter ſe varijs conſtent temperamentis, vel naturis. GVILAND. Qui de natura ſcripſerunt, in multis hominibus diuerſorum temperamentorum, vel naturarum cauſas, verius, ac manifeſtius nobis demonſtrarunt. Namque Ariſtoteles omnium philoſophorum facile primus in lib. 2. de phyſico auditu affirmauit, Solem atq; hominem, hominem ſanè generare, ut ipſe doceret, ad animalis generationẽ duo agentia eſſe neceſſaria, quippe agens proximum, atq; remotũ, proximum eſt homo, qui ut animal ad ſui ſimilis generationem, agit. Sol uero eſt vna ex cauſis efficientibus remotis; quæ etiam concurrit ad eandem animalis generationem adiuuandam, & efficiendam. Agunt vero utraque in materiam bene diſpoſitam ad agentis formam introducendam. Tria itaq; ad noſtrorum corporum generationem prima concurrunt principia, quarum primum eſt cœlum, vtpotè cauſa efficiens, ſub qua omnia cœleſtia corpora comprehenduntur. Secundum eſt homo, mas ſcilicet & fœmina. Tertium materia ex qua homo generatur, id uero eſt ſemen humanum. Qualis igitur temperamenti erunt hæc generationis principia in homine gignendo, talis itidem homo genitus erit, quando perpetuo uerum ſit, generatum generanti eſſe ſimile. Siquidẽ omne agens vel animatum, vel inanimatum, agit, vt ſibi ſimile generet, hincq; quodlibet generatum erit ſimile generanti, & generans generato. ALPIN. Mihi non omnino hæc veritas manifeſta videtur, cum multi homines ijs, à quibus geniti ſunt, haud planè ſimiles exiſtant. Plures etenim filij patribus ac matribus diſſimiles apparent. quod quidem non eſſet, ſi generata omnia, ijs, quæ generant eſſent ſimilia, & generantia generatis. GVILAND. Aliam ſuſcepiſti nunc quęſtionem ſolutu non ita facilem, quam nunc ut diſſoluam, neq; locus, neq; occaſio de qua loquimur expoſtulat. Multa tamen ſunt, quibus efficitur, vt generati hominis patris, ac matris fruſtretur ſimilitudo. Sæpe enim accidit fœtus ſimiles produci cuipiam vel viro, vel fœminæ in hora coitus imaginatis. Legitur mulierem ſæpe coeundo, Ethiopis nigri pictam figuram intuendo, atq; imaginando tandem nigrum filium peperiſſe. Hincq; affirmant multi, adulteras mulieres prę timore ne à maritis in adulterio comprehendantur, aſſidua de illis dum coeunt, cogitatione filios maritis ſimiles parere. Aegroti itidem ſemen vitiatum habentes,

text. 16.

bentes, ſimiles ipſis natos efficiunt. Semina etiã auorum uel aliorum conſanguineorum aliquando vim retinuerunt, à quibus ipſorum ſimilitudo in conceptis non raro efformatur, atque exprimitur. Cæterum tametſi aliqua occaſione generatorum a generantibus figura deformetur, tamen natura generatorum (quam philoſophi intelligunt) nihil ab ijs, quæ generant unquam mutatur. Quales enim erunt cauſarum ad generationem concurrentium naturæ, tales quoq; erunt eorum conſtitutiones, quæ ab ijs generabuntur. atque in hunc ſenſum non errat philoſophorum ſententia, quę ſemper generantis & generati ſimilitudinem docet, ideo generans ſimile eſt generato, & generatum generanti natura, atque ſpecie. Pręcipuum igitur agens eſt cœlum, ſub quo comprehenduntur omnia corpora cœleſtia, quod agit (vt Ariſtotelici aiunt) in hæc inferiora ſublunaria motu & lumine. In qua igitur orbis parte Sol, qui ex omnibus illis cauſis in hęc inferiora efficacius agit, maiorem inducet calorem, generata omnia natura vel temperamento calido referentur, atque vbi parum calefacit, minus etiam calida animantium corpora obſeruabuntur. In qua re in primis occurrunt terrarum regiones conſiderandæ, locorum ſitus, anniq; tempora. Quicquid igitur temperatis in regionibus, & locis, ob ſitus rationem temperatis, atque ex anni temporibus in vere producetur, temperato proculdubio temperamento conſtabit, maximeq; ſi natura animalis vtriuſque generantis, ſcilicet maris & fœminæ temperata & ipſa ſimul fuerit. Semper enim in temperata regione, & loco, & in vere ex anni temporibus, homo à temperato homine proximo generante, genitus erit temperamenti temperati, iccirco ei ex quo ipſe genitus eſt, temperamento temperato erit ſimilis. Homo enim locum habitans temperatum, ſi temperati ſit vnà temperamẽti, & ex anni temporibus in vere hominem generauerit, ei natura, vel temperamento omnino ſimilem efficiet. Si vero iſthæc omnia agentia inter ſe ſimul vnico non conſtabunt temperamento, ſed potius inuicem diſcrepabunt, non omnino generati generantibus cauſis ſimilitudo reſpondebit. Similitudo ſiquidem naturæ id quod alijs præſtabit abſque dubio ſequetur. vt ſi exempli gratia, quiſpiam ex patre naſcitur temperato, ſed in cœlo minus temperato, natura ſimilis magis patri quàm cœlo, erit. Siquidem in generatione magis poteſt agens proximum, & particulare, quàm remotum & vniuerſale,

quam ob cauſam quando agens proximum,& agens remotum inter ſe differunt, proximum ferè ſemper ſuperabit remotum, vbi præſertim vis agentis remoti non ita ſit præpotens, vt poſſit vim proximi agentis ſuperare, veluti exempli gratia, ſi daretur aliquis qui temperamento natus temperato, in Ethiopiæ maximis caloribus hominem generaret, abſque dubio hominis illiuſce generantis natura vinceretur à vehementiſſimo illius regionis calore, ibiq; natus ob id homo magis cauſæ efficienti, videlicet cęlo, quàm proximo agenti quippè patri, temperamento ſimilis conſtituetur. Quando igitur omnia generationis principia ſimul in unà natura inter ſe conueniunt, efficiunt partus eis omnino ſimiles: ac illis inter ſe diſſidentibus geniti ſimilitudo illud ſequetur, quod aliorum vires ſuperabit. Hinc colligo homines multis varijsq; conſtare temperamentis, ob variam principiorum uel cauſarum ad generationem concurrentium vim, atque potentiam: etenim ex patre calidi temperamenti homines orientur, eodem itidem temperamento præditi, niſi cœli præualida frigiditas patris temperamento calido obſtiterit. Nam ea immoderata ob regionem, vel locorum ſitum, vel anni tempus hybernum exiſtente, homines temperamenti potius calidi, quàm frigidi producentur. Atq; ſi pater & cœlum calidi fuerint temperamenti vel frigidi, ſoboles calidam vel frigidam itidem naturam præſeferet. Si uero paterno ſanguini calidi exiſtenti temperamenti, cœli obſtiterit frigiditas no mul ta, homines geniti potius calidi, quàm frigidi erunt temperamenti. Et è contra, ſi homo generans frigidi temperamenti ſit, in cęloque moderate calido, generabit hominem quo ad temperamentum frigidum. in cœloque immoderato calido, calidum efficiet. Hæcq; erit naturarũ, temperamẽtorumve diuerſorum in hominibus ratio. ALPIN. Nę tu omnia, quæ ad temperamentorum varietatem explicandam rationem attinent, doctiſſimè atq; accuratiſſime comprehendiſti. Et niſi materia medica Aegyptiorum nos breuiores eſſe cogeret, cuperem ex te etiam hac eadem de re vberiorem ſermonem haberi. De quibus ego in libris de præuidendis morbis Cayri conſcriptis multa literis tradidi. Vnum tamen hic non eſſe prętermittendum cogito, quippè corpora in lucem cum prodeunt, vel ſtatim enixa, uterumq; egreſſa, ex ambientis qualitate vel temperamento multum alterari, atq; mutari, ita, vt corpora infantium habitus rariſſimi, ab aere alterata facile accedant

cedant

cedant ad aeris temperamentum. cum per poris cutis facile ambientis qualitas ad viscera permeet, ipsaq; ad suum temperamentum alteret. Hoc autique verum esse, id nobis persuadere potest, quòd uaria anni tempora, cuiuslibet ætatis corpora vsque adeo alterant, & mutant, vt suscepti ab ipsis temporibus anni temperamenti, varia humorum redundantia clarissimum sit argumentum, hyeme corpora, quòd ab aere frigido alterentur, & mutentur, frigidos humores gignere, ac coaceruare. Et vere ob aerem temperatum, sanguinem, Aestateq; bilem, ob caliditatem, & Autumno melancholiam, ob frigiditatem & siccitatem. Itaque si perfecta adultorum corpora, densissimæ cutis, vsque adeo ab aeris mutationibus alterentur ac mutentur, quid in tenellis corporibus infantium continuò ex vtero egressis fieri iudicabimus? Ipsa videlicet quam plurimum ab ambientis qualitate alterari, & mutari. Quod non videtur usq; mulierculis esse ignotum, aliquando dicentibus, de homine in hyeme nato à frigoreq; facile patiente, mirum non est, si hic homo ita a frigore multum ac facile patiatur, quando in lucem proditus hyeme fuerit. Quamobrem existimo, corpora statim enixa à cœlo maxime alterari ac mutari, presertimq; sub calidissimo cœlo nata. Vehementissimus etenim aeris calor, quocumq; modo fiat, remedijs, quibus moderetur atque contemperetur, omnino uacat. Cuius quidem rei ego in æstiuis Aegypti caloribus certum periculum feci. Frigido vero aeri multa vbique sunt, quæ opponuntur, ab ipsoque corpora defendunt. Ob quam rationem in calidissimo aere orti, quin à calore multum alterentur, & mutentur, defendi nequeunt. Quod multò facilius fiet si ex homine calidi temperamenti etiam geniti sint. Si uero à frigido mare, atque fœmina gignantur, ambiens calidus aer eos reddet ad temperiem minus frigidam. Et qui ex calido semine, siue patre matreq; geniti in lucẽ eduntur sub cœlo frigido, quum ex calido proximi agentis hominis, & frigido agentis remoti cœli medium quo ad temperiem exurgere sit necessarium, temperatiori natura obseruabuntur. In calido vero cœlo, ijdem fient calidissimi. In aere vero frigido inopes tantum alterantur ac mutantur, cum diuites igne, pellibusq; à frigore liberos defendant. A caliditate vero omnes patiuntur, contra quam nullum hactenus validum remedium inuentum est. Cæterum his auditis, de illorum corporum, qui Aegyptum habitant, temperaturis, atque habiti-

bus iam loquamur. GVILAND. Ex cœli Aegyptij ratione, atque ex incremento Nili fluminis, vna cum Septentrionalium ventorũ flatu, qui per æstatis calores percipitur, aerem calidum ſiccum, inęqualem, tenuiſſimumq́; eſſe ex te audiui, neque in omnibus locis vniformem: quando aer locorum propè mare poſitorum longe minus calidus ſit, valdeq; craſſus, qui quo ad humiditatem & ſiccitatem temperatus eſt. In locis verò longe à mare poſitis aer calidior, & ſiccior, exiſtit, ſubſtantiæq́; minus tenuioris. Ex quibus, ratione cœli illorum quidem corpora, ob temperatum calorem, atq; humidum, temperata, ſanguinea, habitusque moderate carnoſi & pinguis, horum verò calidiora, ſicciora, biliosa, graciliorisq́; habitus eſſe colligimus. Quod tamen agentis tantum remoti ratione iudicatum, niſi proximum quoq; concurrat, non erit credendum, proinde de illorum hominum proximo agente, de homine ſcilicet mare, atque fœmina ibi ad generationem proxime coeuntibus, tempeſtiuum eſt te nunc loqui: ALPIN. Audita locorum Aegypti, quo ad temperamentum, diuerſitate, atque probè habitãtium illorum loci ratione perſpecta, vnaq; illarum naturarum diuerſitate, quę in illos, aeris temperamenti ratione obſeruari deberet, quę tamen à proximo, tum agente, tum à potus, ciborum, dulciumque balneorum & veneris vſu mutata non obſeruatur, de Cayrinæ ciuitatis hominibus agam, (idemque de alijs loca longè à mare poſita, ha bitantibus, erit intelligendum, quod de ipſis nunc à nobis dicetur.) de ipſorumq́; temperamento, atq; habitu loquar, quando à cognita ipſorum temperie, atque habitu, haud difficile aliorum locorum mari adiacentium hominum, & temperamenta & habitus intelligemus. Sunt vero ij populi triplicis differentiæ, vt etiam aliàs dictum eſt, ſcilicet vrbanorum, qui in vrbe degunt, Arabum extra vrbem ſub tentorijs habitantium, atque demum ruſticorum, terræ cultui incumbentium. Primi corpora in caliditate, atque humiditate temperata obtinent, multi ſanguinis, habituſq; bene carnoſi & pinguis. Secundi ſcilicet Arabes, corpora biliosa, gracilia; Demũ ruſtici ſqualidis corporibus pręditi ſunt, quę melancholica exiſtunt, quòd à Solis caloribus exurantur. Quamobrem ſingulos hos homines inter ſe ſeminis differentiam habere diuerſitati temperamentorum reſpondentem, hinc colligi debet. Ciuium enim ſemen, quo ad caliditatem & humiditatem, temperatum erit: Et Arabum calidius, ſicciuſq; ac biliosius, atque

Ruſti-

Rusticorum frigidius, siccius, & melancholicum. Hæcq; est illorũ sanguinis diuersitas, quę tamen nunc ob aliorum populorum permistionem haudquaquam perspicitur. GVILAND. Ab aduenis fortaſsè, qui illuc ex alijs regionibus commigrarint illorum sanguis permutatus est, apud eos facta multiplici imperij permutatione. Extant aduenæ multi, qui illuc ex quamplurimis locis, tum Ethiopiæ, tum Abissiæ accesserunt; præsertimq; mulieres mancipię, quarum utriusq; regionis numerus fermè ibi infinitus existit. maximeq; ex Abissiæ locis aduectarum. Hæ siquidem eam habent pulchritudinem & gratiam, vt longè cariori pretio venundentur, quàm omnes aliarum omnium regionum. Neque Aegyptij eas ad domorum obeunda opera emunt, sed pro veneris usu. Quam Aegyptij sanguinis mutationis causam minime spernendã existimo, quod ex te an sit verum melius audire expecto. ALPIN. Veris Aegyptijs, (Christianis exceptis) nunc tota ea regio ferè penitus caret. Quorum pleriq; sanguinis temperamento dignoscuntur. Fuere autem, vt a multis audio, antiquitus temperiei calidioris, atque ficcioris, quippè biliosæ, sed tũ aquæ fluminis Nili, tum frigidorum ciborum assiduo vsu corporibus ad frigidum mutatis, tale temperamentum illos accepisse a multis proditum est. In alijs vero sanguis maior varietas videtur, quando & vrbani omnes Aegyptij sanguinem permiscuerint mulieribus, Arabibus, Turcis, Syris, Damascenis, Græcis, Italis, Sclauonicis, Vngaricis, Prussis, Tartaris, Abissinis, Ethiopibus, & in omnib. Africę locis Aegypto proximis ortis, in uenere vsi. Sunt pręterea ibi, vt aliàs dictum est, homines etiam plurimarum nationum, qui cum omniũ locorum mulieribus coeuntes, sanguinem illum euariant. quem necessariò varium quoque sequitur temperamentum. Sanguis etenim Aegyptiorum sanguini Turcarum, Armeniorum, Vngarorum, Tartarorum, Sclauorum, Assyriorum, Gręcorum, Italorum, aliarum similium nationum cœlo minus frigido vtentium permistus, temperamentum constituit temperate calidum atque humidum, sanguineum. & cum Aegyptij, Arabibus, Barbaris, Abissinis, Ethiopibus, atq; ijs, qui Aegypti partem superiorem habitant, quam Sahit illi appellant, miscentur, calidum, siccumq; biliosum, atq; adustum sanguinem reddunt. Duo itaque videntur esse illorum corporum temperamenta, quæ omnibus illis dominantur, sanguineum scilicet, vocatum atque biliosum. Quæ illorum tempera-

menta maxime permutat ipsorum frequentata victus ratio, vt sæpissime hactenus à nobis traditum est. Vsu etenim potus illiusce optimæ aquæ, ciborumq; vim refrigeratoriam habentium, dulciũque balneorum, corpora summe biliosa contemperantur, sanguineaque euadunt, & sanguinea ab his, pituitosa fiunt. calore quippè hepatis refrigerato. Pituitosis uero ea viuendi ratione utentibus, maiori facta caloris refrigeratione, valde humidum, atq; frigidum temperamentum succedit; hincque Mulieres, Eunuchi, & prouectioris ætatis multi, pinguissimi ibi hac ratione facti conspiciuntur. Quamplures ibi reperiuntur naturę temperatæ, ac multi sanguinis, præterea intemperatæ ad frigidum, ex multa pituita. Non paucię; ad calidum, ex multa bile, ac ad frigidum, per adustionem sanguinis, in melãcholiam vergentes; ut in quamplurimis Ethiopum, Arabum, Rusticorumq; uisitur. Atq; hæc de uniuersa illorum corporum temperie à nobis dicta sint. Addo, stomachũ ferè omnes imbecillum, frigidum ex nuper dicto viuendo modo obtinere, atque ex cœlo summè calido, quo vtuntur, calore aeris calidiore natiuum dissoluente, ad extimasque partes euocante: ut æstate in nostris fieri corporibus obseruamus; atque ab immodico usu ueneris, qui quantum stomachum refrigeret, debilitetque non est alicui nostrum immanifestum. Ad has causas illorum ventriculum labefactantes, accessit adhuc larga, ac crebra apud eos frequentata sanguinis missio. Quę quidem quomodo illis conducat, & quomodo etiam officiat posterius considerabimus.

In quibus morbis Aegyptij sanguinis mißione utantur, atq; in quibus corporibus. Cap. III.

GVILANDINVS.

POSTEAQVAM tu illorum corporum temperamenta, atque habitus ita accurate complexus es, nunc opportunum est, ut ad euacuationem sanguinis apud ipsos consuetam redeas, deq; hoc medico pręsidio nunc loquaris. quandoquidem ita familiarissimum omnibus auxilium esse dixisti. In primis verò sedulo à te narrari cupio, quibus morbis eo auxilij genere ipsi occurrant, cum enim magnum sit remedium, atque in

magnis

magnis tantum morbis, ut Hippoc. atque Gal. docuerunt, expetitum, eos in ijs tantum curandis illo vti debere arbitror. ALPIN. Vsque adeo familiaris apud ipsos facta est sanguinis missio, vt non modo in omnibus acutis magnisq; morbis, verum in paruis quoq; non minus eam adhibeant. Cuius instituti causa videtur esse, vt nuper etiam dictum est, ea, quę ab illis omnibus corporum omniũ fere illorum putatur esse plethora, siue sanguinis redundantia, atq; etiam, quoniam ipsi hoc auxilij genus multum refrigerare experiuntur, iccirco omnibus ferè morbis opportunissimum id remedium arbitrantur, quando certissimum ipsis sit, ibi omnes morbos, ac symptomata, cœli calidioris, corporumque illorum ratione, à calida causa præcipue pendere. Sed vt particulatim rem colligã ac perstringam, dico eos confugere ad missionem sanguinis in omnibus putridis febribus, pestilentibus, & non minus in variolis, puncticulisq; pestilentibus, atque in omnibus internis inflammationibus, scilicet, phrenitide, atque in ea phrenitidis specie, quam Del el muia illos vocare diximus. sæpissimeq; in lethargo, in Angina, pleuritide, peripneumonia, hepatis, lienis, ventriculi septi transuersi, intestinorum, renum, vteriq; inflammationibus. In externis non minus copiosa vtuntur sanguinis vacuatione, præsertimq; in erysipelate quancumq; corporis partem occupante, sed pręcipue caput. Oculorumq; in lippitudinibus, ophtalmijsvè, gingiuarum, colli glandularum, fauciũ, linguę, in omnibus inflammationibus, parotidibus, bubonibus, carbunculis, cancris, alijsque omnibus tumoribus ortum a calidis humoribus ducentibus, atq; non minus in omnibus ab ijsdem succis obortis vlceribus. Idemq. etiam pręstãt maximis doloribus capitis, oculorum, gulę, aurium, dentium, pectoris, intestinorum, renum, crurum, articulorumque omnium, si modo non à flatulento spiritu, vel à frigido humore illi oriantur. Sæpe etiam in sanguinis profluuijs, aluiq; dysentericis fluxionibus. Pariterq; in conuulsis, epilepticis, vertiginosis, resolutis apoplecticisque, ac in immoderatis vigilijs, & in omnibus amentijs, in obstructis, hydropicisq; in principio multis. Cardiacis, hypochondriacis, leprosis, elephanticisq;, atque ferè in omnibus alijs morbis, vel symptomatis, quæ humana corpora inuadere solent, copiosam, frequentemq. exercent sanguinis missionem. In quamplurimis etiam corporibus sanitatis tempore, ad alios morbos pręcauendos id audent. Quam sanè euacuationem in omni-

bus corporum temperamentis, habitibus, ætatibus exercent, nullaq; prȩcautione, quam obseruandam in hac euacuatione omnes docti medici docuerunt. Atque nihil minus ab assumpto cibo sanguinem uacuare moliuntur. GVILAND. Nunquid missionem sanguinis etiam frequentant in gracillimis illis squalidissimisque corporibus, quæ semitabida videntur, ac in pinguibus, mollibus; maximeque in mulieribus, atque Eunuchis. & non minus in pueris & senibus, absque debita prouidentia omnium, quæ obseruanda sunt, vt istud prȩsidium conferat? Sed qua tandem illi prouisione pro missione istac sanguinis vtuntur. ALPIN. Cauent multi illorum, cum mittere sanguinem cogitant, ne corpora ieiuna sint, atque hinc ab assumpto cibo mittere sanguinem plerique solent. Minimeque, vt nostri medici in praxi, qui non immeritò animaduertendum censent, sanguinem educturi, ne crudi humores in ventriculo, cibusq; sit inconcoctus, itaque prius lenienti aliquo pharmaco, uel clystere purgatorio, aluum lenire fæcesq; educere nituntur, vel dietam tenuiorem imponunt, ut rectè cruditates concoquentur & expelluntur, ne ab emisso sanguine e stomacho ,, in uenas rapiantur. GVILAND. Galen. in lib. 9. meth. med. ait: si cap. 5. ,, præcedat ciborum cruditas, tantopere differre venȩ sectionem iu- ,, bebis, quantum satisfacere, tum ad eorum concoctionem, tum, vt ,, excrementa descendant, videbitur. Atque in multis locis prȩcepit, ante missionem clysterem purgantem prȩmitti oportere, ut ne euacuato sanguine cruditates in stomacho, atque in primis uenis contentæ à uenis rapiantur, atque in uniuersum corpus excipiantur. Nunquam enim crudo cibo existente in uentriculo mittendum esse sanguinem voluit, quod in lib. 6. de sanit. tuend. docuit. cap. 5. Quid? illi ne hȩc in molienda sanguinis vacuationi obseruant? ALPIN. Paucissimi sunt, qui prius quam mittere sanguinem instituant, uelint differre uenæ sectionem uel scarificationem, quousq, stomachi, primarumque uenarum cruditates uel concoctæ, uel aliquo clystere uel medicamento eductæ sint. quinimò (quod posterius audies) à cibo multi sanguinem detrahunt, vt etiam nunc dictum est. GVILAND. Illos in istac sanguinis euacuatione minime rectè se gerere, sed potius multum in ipsa exercenda errare, cogito. Ea isti spe in omnibus ferè morbis ad missionem sanguinis confugiunt, ut quam primum ad eam ruant, vtentes illa tum copiosius, tum crebrius, tum inordinatius quàm deceret pro morbo-

morborum curandorum ratione, atque etiam corporum temperamentorum, habituum, at..., ætatum vlla habita consideratione. Alpin. Quo pacto existimas ipsos in huiusce præsidij vsu multum errare, quando pro certò habeant, non modo uerum non esse quinimo magis omnes, qui in mittendo sanguine non eo modo se gerunt, errorem cõmittere asserant. Si itaque vir doctissime quomodo hac in re errent demõstraueris, ego illorum partem defendendam, tum disputandi, tum aliquid ex te discendi causa recipiam. Mihi non minus vtile, quàm summe gratum erit ex te illorum errores, quos in vsu missionis sanguinis cõmittunt, nunc audire. Gviland. Operam dabo, vt tibi hac in re omnino satisfaciam, & illos quantũ potero reprehendendo, ipsorum errores tibi manifestos ac planè notos reddam.

Aegyptios errare, nimium frequenti, & copiosæ sanguinis euacuationi indulgentes, & in pueris mittentes sanguinem. Cap. IIII.

GVILANDINVS.

Medicos Aegyptios multifariam in frequenti sanguinis largioris euacuatione, plurimum errare, atque à veris medicinæ fundamentis desciscere facile demonstrabitur. quando sæpe mittere sanguinem, atque copiosius non nisi eos iuuet, qui immoderata sanguinis copia grauati, magnum futurum morbum expectant. Alia vero corpora omnia, quæ neque immodica sanguinis copia redundant, neque ab eius plenitudine magni alicuius futuri morbi occasionem subeunt, non modo ea non iuuantur, quinimò valde læduntur, quoniam inde immodice natiuus calor dissoluitur, quo resoluto quis ignorat, omnes totius corporis functiones lædi. Quod apud Galenum in lib. de Cucurb. cap. 4.
,, & scarif. his profectò verbis legitur: Eodem namq; anno venam
,, frequenter incidere, minime quidem rationi consentaneum arbi-
,, tramur: quandoquidem cum larga sanguinis copia vitalis quoq;
,, spiritus emittitur, quo sanè absumpto, crebrius quidem moles
,, vniuersa frigescit, tum animales functiones omnes deteriores red-
duntur. Omnia verò illorum populorum corpora non ita multo

ſanguine abundare (etſi Aegyptij id arbitrantur) vt ſæpe in morboſam plenitudinem incidant, manifeſtum eſſe arbitror. Quod cum ſit, neceſſe eſt à crebra copioſaque ſanguinis miſſione illa offendi. Nec illi accolæ omnes temperamento apto ſanguinis euacuationi cernuntur. etſi multi, in quibus amplæ venæ cernuntur, quique ſunt modice graciles, neque candidi, neque tenera carne præditi, ibi exiſtant, quos copioſæ ſanguinis euacuationi cæteris aptiores eſſe Gal. in lib. de curan.rat. per ſang. miſſ. memoriæ prodidit. Quibus non ita damnanda ſanguinis miſſio videtur, tamen plurima corpora etiam ibi exiſtunt, ut tu nuper enarraſti, maxime craſſa, & pinguia, qualia omnium Eunucorum, exiſtunt. Præter eunuchos plurimos ibi, tum mares, tum fœminas reperiri habitu quam craſſiſſimo & pinguiſſimo aliàs dictum eſt. Sunt etiam nihilominus multa corpora gracillima, nigra, ſicca, & ſqualida pauciſſimi ſanguinis, quibus quãcumque ſanguinis miſſionem nocuam eſſe quiſque noſtrum affirmabit. Pręterea illud accedit, quod in omnibus fere ijs corporibus, quorum temperamentum in multo ſanguine ſitum eſt, caro mollis, eſt, rariſſimæq; cutis, ob frequentiam dulcium balnearum, quibus ſæpiſſime eos uti diximus. Itaque non poſſum uſum mittendi ſanguinis apud illos, ita frequentatum planè laudare, ſi quidem, vt dixi, in cœlo calido, ſub quo degunt, multa ex illis corporibus, pręſertim Eunuchorum, aliorumq; plurimorum, qui pinguiſſimo habitu, molli ac raro pręditi ſunt, minime commode talem euacuationem ſubſtinere poſſe iudico; Quare non niſi in magnis morbis illi medici neceſſitate coacti, deberent ad ſanguinis miſſionem accedere, atque etiam ea in pauciori quantitate uti. Idemq; in gracillimis nigris, ſqualidioribus multis Ethiopum, Arabum, Ruſticorumq; corporibus faciendum cenſeo. ALPIN. In pleriſq; illorum corporum, quæ temperamento ſunt, uel pituitoſo vel melancholico exuſto, (quorum numerus Cayri extat non paruus,) aut habitu pingui, teneraq; carne, vel etiam arido & gracillimo, errare illos medicos, ita copioſe ſæpius ſanguinem mittentes, mihi planè obſcurum nõ eſt, quando hæc corpora ſanguinis miſſioni inepta ſint, at non modo hæc ea ſanguinis miſſione iuuari non poſſe cogito, ſed neque alia etiam, quæ multo ſanguine redundant. Huncq; mittendi ſanguinis uſum apud illos frequentatum, abuſum uoco. Sed quid tu cenſes de vſu mittendi ſanguinis vel in pueris, atque non minus

in infantibus apud omnes ita frequenti? Hanc etenim euacuationem, quamquam Arabes multi pręclarissimi medici non omnino abhorruerint, tamen à Galeno alijsq; in Græca schola medicis omnino prohibitum est, ne in pueris ante annum decimum quartum vllo pacto sanguis mittatur. GVILAND. Certissima, atque omnium non modo antiquorum Græcorum, sed nostrorum etiam recentium communissima sententia, in pueris ante illud tempus non esse sanguinem educendum, quocumq; etiam magno, atque acuto morbo correptis. Maiorem etenim noxam ab emisso in pueris sanguine esse, quàm sit utilitas, quæ eam euacuationem consequitur: eo quod corpora illorum substantificæ humiditatis, naturalisq; caloris resolutioni ualde sunt obnoxia, cum humidissima, mollissimaque carne constent. Quod in lib. 9. meth. med. Gal. his cap. 7.
„ verbis scriptum reliquit, dicens: Puerorum ergo substantia om-
„ nium facillime digeritur, ac dissipatur, propterea quod est omniũ
„ humidissima: nulla vero frigidior. Quo minus uacuantis præsi-
„ dij eget, cum habeat ex seipsa, vnde naturaliter euacuetur. Tanta itaque ab emisso sanguine in pueris pertimetur futura exolutio virium, vt quàm facillimo negocio à morbo ipsi vincantur. Quam ob causam Gal. sanguinis missionem ijs, in lib. de curandi rat.
„ per sang. miss. interdixit, ita dicens: Hac ratione nec pueris venas cap. 13.
„ tundes vsque ad decimum quartum ætatis annum, post quem si
„ multus congestus sanguis appareat, tempusq; anni vernum fue-
„ rit, regioq; natura temperata, & pueri natura bene sanguinea, san-
„ guinem minues, multoq; magis, si aut peripneumoniæ, aut angi-
„ næ, aut pleuritidis, aut alterius acuti grauisque morbi periculum incumbat. Idem fere scripsit in li. 4. comm. de uict. rat. in morb. tex. cõ. 9.
„ acut. ita inquiens: At certè pueri quamquam uitali facultate va-
„ leant, tamen neque hi sanguinis sustinent missionem. Promptè
„ enim eorum substantia, tum propter humiditatem, tum propter
„ temperamenti caliditatem euaporatur. Atque in lib. 11. meth. med. præcepit in iuuene annum suæ ętatis decimum quartum nõ cap. 14.
excedente, etiam si synocho inuasus sit, non esse sanguinem mittendum. Quamobrem ex Galeno colligitur, eos medicos in pueris mittentes sanguinem satis aperte errare, à veraq; medendi ratione deflectere. ALPIN. Neque tamen ita statim eos accusatos hac de re vellem, quando neque Aegyptij carent rationibus ab experientia, atque ratione desumptis, quibus contraria defenditur il-

lorum

lorum ſententia. GVILAND. Forſitam illorum aſſidua, quam cum ipſis habuiſti Cayri, conſuetudo, atque familiaritas, ita eos tibi in gratiam reduxit, vt ſummos ipſorum errores non videris, neque cognoueris. Sed te commoneo, & hortor, ne tantam medicorum turbam ita manifeſtos illorum errores deffendendo, in te concites, vereor enim ne male contra illos hunc errorem poſſis defendere. Siquidem ſi nobis cętere deeſſent rationes, non ne ſat eſſet authoritatem tanti medici Galeni, quæ illis omnino aduerſatur, tibi ante oculos ponere, qui expreſsè miſſionem ſanguinem in pueris damnauerit? ALPIN. Profecto magis adduci debeo, vt Galenum ſequar, quàm illius regionis medicos, quibus cum ſi, dum in ea regione morarer, familiarem conſuetudinem habui, nihilominus à Galeno artem medicam dedici. tamen non amicos in ſcientijs ſector, ſed ueritatem, cui ſemper adhæreo. At ſi potes me pauca dicentem audire, auſculta, quæ Terentius in Adelpho comœdia
,, his uerbis nos docuerit, dicens: Nunquam ita quiſquam bene
,, ſubducta ratione ad vitam fuit, quin res, ætas, vſus ſemper aliquid
,, adportet noui, aliquid moneat, vt illa, quæ te ſcire credas, neſcias,
,, & quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies. Ita nobis fortaſsè accidere potuerit, vt multa artis medicæ dogmata vera eſſe putauerimus, quæ mox falſa, atque ab artis ratione aliena agnita fuerint. Hoc auxilium in pueris totius Arabiæ, Ethiopiæ, Abiſſiæ, Aegyptiq; eſt familiariſſimum. Quod verum eſſe conſtat ex hominum illorum relatione. Qui vſus in ijs mittendi ſanguinis ſi error à noſtris iudicetur, errare proculdubio ſit affirmãdum totius Aegypti, Arabiæ, Abiſſiæ, Ethiopiæ, quibus hoc remedij genus eſt familiariſſimũ, omnes medicos. Ni enim ij aliquid vtilitatis ex illo pręſidio in pueris tanto tempore cognouiſſent, vel clarius, ſi ex ea ſanguinis in pueris adhibita miſſione damnum aliquod accidere longa & antiqua illa experientia ipſi didiciſſent, tot ſæculis, atq; luſtris in omnibus illarum regionum locis, vſque in hanc diem illam non frequentaſſent. Cayri dum eram, & poſtea Baſſani, poſtquam ex Aegypto in patriã me contuli, multos vidi, quibus meo iuſſu ſanguis miſſus fuerat, à quàmplurimis acutis morbis caratos. Tandem colligo, atque confirmo, in vniuerſa Aegypto medicos vti in pueris ſanguinis miſſione, idque non parua ſemper cum vtilitate. GVILAND. Cuperem nunc te nuper dictorum eſſe memorem, quando nuperrime vtrique in id conuenimus, vt medicos il-

los

los valde culpandos censeremus, qui in isto mittendi sanguinis vsu ita facile ac frequenter labantur, non in pueris modo, in quibus omnis sanguinis missio, ob ipsorum humidissimam substantiam, atque habitum facile euaporabilem, magis detestabilis uidetur, sed in adultis etiam. Cur igitur nunc studes mihi suadere illorum antiqua etiam experientia in pueris, in quibus maior erroris, ac manifestior creditur esse occasio, non errare, si mittant sanguinem, cum eosdem in adultis nuperrime errare dixeris. Cessa igitur id amplius asserere, ne ita leui occasione tentes contra te tan tam nostrorum medicorum turbam concitare, quam profectò rectè nosti non modo non probare hoc auxilium in pueris, sed maxime abhorrere. Quando ad mittendum sanguinem etiam in iuuenibus sint difficillimi. Quamobrem longè melius consulo, vt de sanguinis in pueris missione, iuxta illiusce populi placita opinionem, & consilium, susceptumq; ea de re sermonem dimittas, atque ad alia narranda accedas. Siquidem ego misereor tui, qui tantos medicos facias inimicos tibi. ALPIN. Quinimo susceptum sermonem, ego prosequi cupio, quod non arbitror illos medicos tam grandem errorem, ut tu atque alij putant, comittere, in aliquibus pueris acute ægrotantibus, si sanguinem aliquando demant. Quam in his missionem etsi Gal. non laudauerit, alijs etiam præclarissimis viris in arte medica, vt Rasi, Haly, Auenzoar, Auicennæ, Celso, secus persuasum est. GVILAND. Gaudeo te in hanc esse sententiam, quoniam, vt hoc mihi rectè persuadeas, spero te omnes in medium rationes laturum, quibus missionem sanguinis in pueris esse faciendam, Aegyptij statuerint, proinde illas ex te audire nunc desidero. Permagnum erit, quamplurimis Erasistrateis medicis illud te posse persuadere, mihi vero, qui cum Aegyptijs clam sentio, quam facile persuadebitur.

Aegy-

Aegyptios medicos non errare, si in pueris, qui morbis acutis corripiuntur, aliquando sanguinem mittant. Cap. V.

ALPINVS.

NEmo est, qui neget, medicum esse naturę imitatorem, atque ipsam ob id medendo semper quantum fieri potest sequi, atque imitari debere. Quod satis erit pro pręsenti re, in nostrorum corporum euacuationibus, atque purgationibus ostendere. Siquidem cum obseruassent medici naturam sępissime, nullo medico auxilio adhibito, multos homines febre uexatos, excernẽdo humorem, à quo febris illa orta fuerat, per aluum, uel vomitu, uel per urinam, uel per sudorem, uel sanguinis eruptionem ex naribus, aut ab hæmorrhoidibus, aut ab utero, aut ex aluo factam, sanauisse, ideo & ipsi à naturę expulsionibus exinde perdocti arte vsi sunt, ad educendos humores, à quibus ortæ fuerunt febres. Alij uerè, sectis venis, aut cute scarificata cum obseruassent sæpius naturam, ea ratione ægrotos, uacuata multa copia sanguinis, in pristinam sanitatem restituisse, sanguinem & ipsi mittere tentarunt, atque etiam eadem copia, qua sępe obseruarunt sanguinem critice à natura excretum fuisse. Alijq; purgatorijs pharmacis aluum subducentibus humores, à quibus morbi originem duxerant, purgare, studuerunt. Atque alij medicamento, urinam mouente, vel sudorem, student corpora per urinam atque sudorem exiccare. Nonnulli etiam per insensibilem euacuationem, idem pręstant. Exemplum habetur apud Hippocratem
,, in lib. 6. aphoris. in quo scripsit: Lippientem alui profluuio cor-
aphо.17. ,, ripi bonum. & Gal. in comm. ait: Est autem & hoc apud ipsum
,, exemplum vnum eorum, quæ sponte & vtiliter euacuantur, quod
,, medicum imitari oportet, & proculdubio sic etiam omnes fa-
,, ciunt, in lippitudinibus aluum & clysteribus, & purgationibus subducentes, omnes verò euacuationes, quas natura critice, ut medici appellant, operatur, bonas esse in dubio non est reuocandũ,
aphor. 2. hincq; non minus easdem arte medica paratas, idem facere. dicen-
,, dum est. Nam dicebat Hippoc. in 1. lib. apho. In perturbationi-
,, bus ventris, & uomitibus spontinis, si talia purgentur qualia pur-

gari

,, gari oportet: confert, & leuiter ferunt, ſin minus contra. Omnes enim excretione à natura non coacta factas optimas eſſe, ægrotisq; ſalutares, veriſſimũ eſt, eodemq; etiam modo arte factas, modo eas, quas natura recte operatur, hæ recte, & ex arte imitentur. Quibus poſitis, quis quæſo neget, à natura factas criticas euacuationes & purgationes, eandem vim habere in ægrotis pueris, iuuenibus, adultis, ſenibus, mulieribus, virginibus, nuptis, viduis, atq; in qualibet regione, loco, anni tempore atque conſtitutione aeris. neque ob ætatis, temperamenti, ſexus, cœlique diuerſitatem ab ipſis euacuationibus, purgationibusq; differentem eſſe vtilitatem dici poterit, quod ſi diceretur, à veritate eſſet alienum. Nam alui profluuium in omnibus cuiuſuis ætatis, temperamenti, ſexus, cœli, lippientibus bonum erit, quoniam in illis omnibus oculorum inflammationem ophtalmiam vocatam ſoluet illa purgatio. ita Hippocrate in 2. lib. prognoſt. docente, in omnibus acutis, periculoſisq; pulmonijs correptis, omnes abſceſſus in cruribus facti boni erunt iudicandi. Atque omnibus etiam acutis febribus afflictis omnes ſudores critici vtiles exiſtunt, qui omnes profectò, tum pueros, tum viros, tum ſenes, tum fœminas vbique rectè iudicant, atque ab his febribus liberant, quales ab Hippocrate (veluti apud ipſum legitur in libris epidemicis) in Cleoniſtide Methone, Muliere trimeſtri fœtu grauida, Melidia in Dealcisque horto decumbente, Cherione, Pericle, Virgine Abderæ, Anaxione, Muliere Moroſa, Virginesq; Lariſſæ fuere obſeruati. De ſanguinis vero euacuatione, vel eruptione in morbis, Hippoc. in 4. de vict. rat. in morb. acu. text. 10.
,, ait: Etſi ex naribus fluxerit ſanguis ſoluitur ęgritudo. Galenus
,, etiam de Methone loquens dixit: Largę de naribus eruptiones in 3. lib. epidem.
,, ſanguinis liberant ferè, ſanè enim videtur à ſola ſanguinis eruptio-
,, ne, & iudicatus, & ſeruatus, quamquam non omnino tuta ſigna
,, haberet. & Hippoc. in 1. epidem. ſcripſit. Febribus autem arden- comm. 2. text.
,, tibus hęc accidebant, quibus rite & largiter ſanguis per nares eru-
,, pit, eadem cauſa maxime ſeruabantur. Nec vllum noui, ſi recte
,, ei erupiſſet ſanguis in hoc ſtatu, quemquam mortuum. & in 6. etiã
,, lib. aphoriſmorum: In inſanientibus ſi varices, vel hæmorrhoi-
,, des ſuperuenerint, inſaniæ fit ſolutio. Eodem quoque modo vte-
,, ri inflammatio ex ſanguinis è naribus eruptione liberatur.

Quare omnes ſanguinis excretiones critice apparentes in omnibus, tum pueris, tum iuuenibus, tum viris, tum ſenibus, bonæ erunt

iudicandæ, ægrotisque salutares. Cur itaque aliquis contendat, has quoque arte confectas sanguinis euacuationes, quæ naturam idem rectè molientem imitantur, bonas non esse, ægrotisque tum pueris, tum iuuenibus, tum alijs omnibus alterius ætatis corporibus non conferre? Certè non video quo pacto veritati addictus aliquis negare queat. & si dicet, in pueris sanguinis eductiones nõ esse vtiles, quia maximè ipsorum vires resoluunt, respondebunt Aegyptij medici, neque igitur natura poterit vnquam pueros febre correptos, larga sanguinis per nares ab ipsa præstita euacuatione sanare. Quod falsum tamen est, cum infinitus prope sit puerorum numerus, quos larga sanguinis sponte facta eruptione sanatos quisque versatus senex medicus certò comperit, atque cognouit. Neque profectò mensis adhuc est, cum Bassani puelullam annum suæ ætatis octauum non excedentem, filiam Bonazontę calceorum sutoris, maligna febre afflictam, sanguinis sponte facta larga eruptione, planè à febre liberam, atque iudicatam, obseruaui. Nos igitur, vt Aegyptij, sanguinis missione vel etiam in ęgrotis pueris vti debemus, cum natura ipsa nostrorum corporum affectus edocta, non timeat emisso in ijs sanguine, a virium resolutione, sed potius eos eo auxilio sanet. Nec putandum huic sententiæ solos illius regionis medicos esse addictos, sed alios quoque multos clarissimos, atque grauissimos, vt de Auenzoare legitur, qui cum suo filio primo venam secuisset, per eam multo educto sanguine, ipsum à morbi periculo vindicauit. Auicenna etiam posse medicos, vel in secundo anno affixis cucurbitalis, sanguinem vacuare, testatur. Et Haly Abas ait: quod si ad flebotomum puer pellitur, & virtus eius surrexit, ac possibile est passionis alicuius sanguineæ causa difficilis, qualis est suffocatio, phrenitis, pleuresis, & simile ijs, non tamen præter parentum minuas voluntatem. Sed quid? nonne alij etiam multi reperti sunt, qui mittere sanguinem in pueris, sumpta à magnitudine morborum occasione non ita abhorruerunt. Ac dum hæc scriberẽ, pro confirmanda, in pueris sanguinis euacuatione, mihi in memoriam venerunt, quæ aliàs Rasim in lib. de flebotomia, vt ijsdem interpretis verbis vtar, de ventosis & sanguisugis hęc memorię tradita legeram; quæ hęc sunt? Dico considerare debere in negocio infantium, quoniam forte uidemus in ijs infantibus esse febrem: deinde erit ex caliditate eius fluuius sanguinis de naribus fortis: quare si minutio esset nociua

[Margin: In 1. lib. fen. 5. ca. 22. — lib. 9. c. 2.]

eius,

,, eius,& dissolutio de eis fieret competens, iam expelleretur huius-
,, modi febris & natura. Hac itaque grauissimi medici ratione du-
ctus,hoc idem à me videtur posse decerni, scilicet quia nos sæpe
vidimus in pueris naturam sanguinem euacuare, eaq; euacuatione illos rectè sanare, non perdere, etsi multum ipsorum substantia dissoluatur, ideo eodem modo in ijs arte facta sanguinis missio non erit abhorrenda. Idem Rasis paulo post ex mente Costanti-
,, ni dixit: Quidam sustinent minutionem, & quidam non susti-
,, nent,quidam indigent ea vehementer, quidam pereunt per ean-
,, dem in ipsa ætate: Vnde non est considerandum in numero annorum, sed in cute corporis & necessitate. GVILAND. Arbitror ex præcipuis maximisq; auxilijs, ad sanandos pueros a febribus putridis esse sanguinis missionem,quod nobis facile suasum est,quia nos sæpissimè vidimus pueros larga sanguis eruptione confertim à natura facta,à putridis febribus continuò iudicatos,ex indeq́ue sanatos. Hinc non immerito Cornelius Celsus in libro 2. de
,, ijs,quę indicant sanguinis missionem ait: Interest enim non quę
,, ætas sit,neque quid in corpore intus geratur, sed quæ uires sint.
,, Ergo si iuuenis imbecillus est,aut si mulier, quæ grauida non est,
,, parum ualet, male sanguis mittitur: emoritur enim uis, quæ his
,, supererat, & hoc modo erepta est. At firmus puer, & robustus
,, senex, & grauida mulier valens tuto curatur. At quid miremur, eos populos nunc in pueris ægrotantibus sanguinis missionem frequentare, cum Amatus quoque Lusitanus medicus Hebræus, non spernendus,in quamplurimis puerulis hac sanguinis missione fœlici cum successu semper vsus fuerit. In prima enim suarum centuriarum ait, puellam annos septem natam, à febre liberasse sanguine ex secta dextri cubiti vena interna, ad sex vsque vncias educto. Ibiq; hanc missionem sanguinis ex Arabum medicorum mente contra Græcos in pueris faciendam consulit. Amplius in secunda Centuria, itidem à febre continua puerulum octo annorum misso sanguine per uenam sectam sanitati restitutum narrat: & in quarta, alium puerum eodem morbo vexatum, eodem auxilio sanatum meminit, atque in quinta,quinque annorum pleuriticum puerulum; Atque in septima puellam maligna febre correptam sanitati missione sanguinis restituitam fuisse, testatur. de
,, qua ipse ita scripsit: Puella pulchra, & filia formosæ à Saqua na-
,, ta annos octo biduo continuo febriebat, & caput dolebat, huic

Curat. 10
Curat. 96
Curat. 62.
Curat. 49.

secta

,, secta communi in brachio vena, sanguis, ad vncias quatuor, fuit
,, extractus, tunc exanthemata veluti culicum morsus erupere, sed
,, postea perextensa vniuersam ferè cutem occuparunt, & per nares
,, illi multus sanguis fluebat, & fluxus ventris quoque illi superue-
,, nit, sed rectè gubernata, & per interualla cochleari ebibito syru-
,, po violaceo recenti, libera & immunis euasit. In scholijs vero hęc
,, quoque auditu digna memoriæ, ab eo prodita leguntur: Aduer-
,, tant, qui Galeni præceptis adstricti ante quartum decimum annũ
,, sanguinem per uenę sectionem extrahere timent, quum ex se natu
,, ra in hac puella sanguinem copiosum per nares deposuerit, vt sæ-
,, pe aliàs in alijs pueris obseruatum est. Quam sanè sanguinis eua-
cuationem Hispani omnes in pueris frequentant, præsertimque vt Aegyptij faciunt, cruribus scarificatis. Neque desunt alij multi præclarissimi medici nostrorum temporum in pueris etiam laudantes missionem sanguinis, inter quos est doctissimus Fernelius, qui Galenum, cum pueros ineptos sanguinis missioni dixerit, intellexisse de pleniori, siue copiosiori eductione, qua usque ferè ad deliquium antiqui uteb antur, affirmauit. ALPIN. Sed quæ nam illorum sunt rationes, qui negant, in ijs hanc sanguinis missionem esse faciendam, quibus rationibus non decere in pueris euacuari sanguinem affirment; & quid illis responderi potest. GVILAND. Negant eam pueris conferre posse euacuationem, quoniam ipsi sponte nimis exoluuntur, cum corpora humidissima, mollissima apertissimaq; obtineant, admodumq; propensa vaporationibus quæ quamcitò, detracto sanguine, vel, supra addita alia euacuatione deficiũt, quãdo ipsi corpora habeant, quę continue euacuantur. quibus euacuatione sanguinis etiam addita vires valde collabuntur, quibus diminutis non poterunt puerorum corpora morbum superare. Quam ob causam Galenũ ijs missionem sanguinis prohibuisse affirmant. Quæ res non videtur omnino veritati consentire, quoniam, etsi corpora puerorum habeant substantiam humidissimam, mollissimam, apertissimamq;, qua continue multum per insensibilem euaporationem difflantur, ac euacuantur, nihilominus possunt etiam aliam sanguinis moderatam euacuationem perferre, absque detrimento. Puerorum siquidem ætas multo substantifico humido abundat, naturaliq; calore ferocissimo; atque hinc non minus viribus multis, ac validioribus puerilis ætas est referta. Namq; quia plurimum habent, vt Hippoc. in aphorismis

ait;caloris innati,egent plurimo alimento,eaq; causa omnes pueri sunt uoracissimi,plurimumq; comedunt:quo fit, vt semper plurimum sanguinem coaceruent,eoq; abundare puerilem ętatem Gal. docuit in breui denotatione dogmatum Hippocratis, atque hinc est, quod in pueris sępissime sanguis multus per nares profluere obseruatur. etsi copia caloris etiam ad idem concurrat; cuius euacuationem ferunt citra aliquam noxam,tum ob eius copiam, qua ipsi abundant, tum ob vires, quibus sunt prędit. Preterea quis ignorat,inter omnia, quę missionem sanguinis indicant, virium robur pręcipuam habere partem in admittendo illo auxilio, quandoquidem corporibus,quę viribus planè careant, nullus, ni ipsa interimere velit, audebit elicere sanguinem,datis etiam duobus corporibus eiusdem ętatis,temperamenti,eodem morbo correptis,si alteri tamen languidiores extent,iure nulli dubium quin in robustiori satis audacter sanguinem euacuabimus, in altero uero parum,& non absque aliquo timore. Quamobrem cum pueri habeant corpora validioribus viribus munita, multoq; sanguine referta,cur aliquo acuto morbo illis infestis sanguinem in moderata copia non mittemus? quoniam etsi vacuantur continue per insensibilem euaporationem,tamen moderatam quoque ferre poterunt euacuationem, quod nobis certo suadere debet, pueros obseruari sæpissime ac familiarissime per nares multo sanguine profluxo, absque noxia uacuatos. Pueritiæ profluuium sanguinis per nares est familiarissimum, quod cessat ubi adultiorem attigerunt ætatem. Quid? an non in pueris etiam lactentibus acuto aliquo morbo correptis obseruatur,eos aliquando inediã multis diebus sine noxa perferre, & mox quasi mortuos reuiuiscere? quod illis contingit,quia pręterquam quod viribus constant robustioribus, etiam plurimum pituitosi humoris inconcocti habent, quo calor in optimum sanguinem mutato, facile nutritur, atque fouetur. & proinde quamquam mittatur in ijs modicus sanguis, non fit tanta virium iactura. Multa sunt præterea quę non ita valde dissolui puerorum corpora denotant, in primisque multos illorum febricitantes, eodem tempore posse sanguinis copiosam fluxum, sudores, aluique copiosas deiectiones. sępe absque vllo ipsorum detrimento etiam perferre, atque potius ab ijs sanari, non admodum extenuati vel graciles facti. quinimò si recte,tum puerorum,tum aliarum ętatum cadauera in-

ſpiciantur, proculdubio puerorum ſemper, ſi tum morbi ſpecies, tum tempora, quibus ægrotarunt inter ſe comparentur, minus diſſoluta, atque attenuata alijs inſpicientur, quod vtique haud tantæ ipſorum corporum reſolutionis argumentum etiam eſſe poteſt. Quamobrem probe ſatis facere medicos illos, dicendum eſt, qui miſſione ſanguinis vel in pueris vtuntur, neque vt mittant ſanguinem, quartus decimus expectandus eſt peractus annus. Ridiculum ſanè videtur, annorum numero miſſionem ſanguinis præfiniri
,, oportere, quando ipſe quoque Gal. dixerit: Itaq; non numero ſo-
,, lummodo animum aduertes, quod quidam faciunt, ſed corporis
,, habitui, nam ſunt, qui ſexageſimo ætatis anno venæ ſectionem nõ
,, ferant, cum quidam, qui ſeptuaginta nati ſunt annos, perferant. minusq; ętates certis annorum numeris poſſint à medicis deffiniri.
cap. 28. Galenus idem in lib. de ſectis dixit, non mittendum eſſe ſanguinẽ in puero admodum paruo. Atque hęc obiter de ſanguinis miſſione in pueris à me dicta ſint. ALPIN. Admodum hoc tuo doctiſſimo ſermone ſum delectatus, pręſertim cum ex te multa didicerim, quæ in pueris faciendam eſſe vacuationem ſanguinis demonſtrant. Aegyptij itaque in pueris hanc euacuationem non ſecus, quàm in aliarum ætatum hominibus frequentant, tum per venę, arterięq; ſectionem, tum etiam per ſcarificationem malleolorum, crurumve, atque aurium. Magis vero per ſcarificationem quam per venæ ſectionem in ipſis conſueuerunt id agere. Eodem quoque modo non minus ſanguinis euacuatione in ſenibus utuntur, in ijs tamen, qui nõ ad ultimum ſenium producti ſint, ſed optimi temperamenti & habitus, quique ſatis validis viribus conſtent. GVILAND. Cum hactenus dixeris miſſionem, uel euacuationem ſanguinis illorum locorum, medicos in omnibus ijs corporibus exercere, non minusq; in Eunuchis, mulieribus, pueris, ſenibus, & pinguioribus hominibus, quibus ſatis Aegyptus abundat, Cupio etiam ex te audire, an per uenę, vel arterię ſectionem, uel per ſcarificationem alicuius partis corporis, vel per hyrudines, vel cucurbitulas, talem vacuationem familiarius pręſtant, quãdo his tantum vijs quælibet ſanguinis miſſio peragatur. Hęcq; nunc ex te audire expecto.

In pinguioribus corporibus, Eunuchis, Mulieribus, pueris, senibusq́ quomodo Aegyptij sanguinem mittant. Cap. VI.

GVILANDINVS.

CVm corpora pinguia, mollia, alba, atque valde humida ibi in omnibus ferè mulieribus, vel saltem in plerisque obseruentur, quibus sanguinis mißionem non omnino conuenire his verbis Gal. in lib. de curat. per sang. miss. docuit; di- cap. 13.
,, cens: Deinde considerandum, quæ sit naturalis hominis tempe-
,, ries. Nam quibus amplę sunt venę, quiq; modice graciles sunt,
,, nec candidi, neque tenera carne prędit, copiosius euacuabis: con-
,, trarios autem parcius: quippe qui exiguum habent sanguinis, cap. 14.
,, carnemq́; facile transpirabilem. Sicq; in lib. 11. methodi, loqui-
,, tur: Quod si corpus decimum quartum annum excesserit, existi-
,, mandum est, qualis nam eius natura sit, nũ gracilis & spissa, & du-
,, ra, & copiosi sanguinis, an contra: atque ita in priori mißionem
,, sanguinis adhibebis: in secunda nequaquam. Quinetiam mo-
,, dus vacuandi sanguinis ex ijsdem indicantibus sumetur. Si enim
,, cui sanguis mittitur triginta annos natus sit, sed laxus, & mollis, &
,, pinguis, & albus, & gracilibus venis, huic planè sanguinem non mittes, aut parum detrahes. Hæc cum in multis hominibus, pueris, Eunuchis, senibusq́; spectentur, Aegyptios non parum in vsitanda sanguinis euacuatione errare dicemus. Namq; crebra ac copiosa sanguinis eductio, quæ apud eos omnes est, etiam ex leuissima causa familiaris, ijs omnibus valde incommoda ac noxia erit, quando quælibet nuper dictorum corporum, ex paucissima etiam euacuatione multum resoluantur, atque ipsorum moles vniuersa inde non parum perfrigescat. Sed quoniam nostrorum medicorum quamplurimi existimant, cucurbitulis præstitam sanguinis euacuationem in his corporibus minorem facere spirituũ resolutionem vel consumptionem, ideò per has potius, quam per sectam venam ipsis sanguinem mitti suadent, cum per sectam venam sangnis euacuatus multum caloris naturalis absumat, ut Gal. in lib. de cucurb. hirudinib. scriptũ reliquit, itaq; nunc quonam illorum modorum mittendi sanguinem illi populi vtantur, narres

velim, num per uenarum, arteriarumq; sectionem, an potius per cucurbitulas, vel simplicem scarificationem, vel hirudines appositas venis. ALPIN. In omnibus ijs nuper dictis corporibus, scilicet pinguioribus, albidioribus, mollissima ac tenerissima carne præditis, habituque raro, qualia plurimorum, tum virorum, tum mulierum, senum, omniumq; Eunuchorum, (quorum ibi adest haud paruus numerus,) ac puerorum multa cernuntur, quamquã etiam sectis venis sæpe ab his sanguinem euacuent, nihilominus familiarius cruribus antiquorum more scarificatis mittere sanguinem consueuerunt, omnium maxime in valde pueris, scilicet infantibus, quibus ibi detrahunt etiam sanguinem cruribus, vel auribus scarificatis, ne peracto quidem primo anno. Prouisionis quidem causa in prima æstatis parte æstuosa, inæquali, in qua multi pessimi morbi, vel etiam puerulos ac infantes inuadunt, in pluribus eorum scarificatis auribus mittunt sanguinem, itaque vix inter centenos, tercenos aliquando reperies, quibus aures scarificatæ non sint. Quamobrem in infantibus, atque pueris omnibus sanguinem scarificatis auribus, atque cruribus mittunt. In Eunuchis verò, & mulieribus pingui, raroque habitu præditis, atq. demum in cæteris hominibus, eodem ferme habitu, tum molli, tum raro refertis, per scarificationem moliuntur sanguinis euacuationem. GVILAND. Rectè sane illi in istis corporibus per cutis scarificationem sanguinem vacuantes, se gerunt, quando hæc corpora facile transpirabilia, ex sanguinis euacuatione per sectas venas confecta valde resoluantur. Quod ex Galeno didicimus, qui de scarifica- (cap.4.)
„ tione ita scripsit: Eodem namq; anno venam frequenter incide-
„ re, minime quidem rationi consentaneum arbitramur: quando-
„ quidem cum larga sanguinis copia vitalis quoque spiritus emit-
„ titur: Quo sane absumpto, crebrius quidem moles vniuersa fri-
„ gescit, tum animales functiones omnes deteriores redduntur.
„ Quamobrem ab ignobilioribus membris, vtpotè cruribus, educendus est, scilicet scarificatione. Sed talem vsum mittendi sanguinem per scarificationem optimum esse, atque artis ratione comprobatum, in lib. de curat. per sang. miss. docuit his verbis: Por- (cap. 11.)
„ rò quæ ex mulieribus albidiores sunt, sanguinem acerrare te-
„ nuem solent: quocirca adhibitis malleolorum scarificationibus
„ maxime iuuantur. At quæ nigriores sunt, secta vena curato: cras-
„ siorem enim sanguinem, ac magis melancholicum colligunt, ma-

gis

,, gis vero etiam si magnas habere venas appareant, quod illis acci-
,, dit, quæ graciliores sunt, ac nigriores: Carnosis verò & candidis
,, paruæ insunt venæ, quibus malleolus scarificare, quam venam se-
,, care prestiterit, quippe cum hæ paruas in cruribus venas habeant:
,, itaque etiam si probè secentur, quod iustum tamen sit, non profluat. Commodior hęc per scarificatos malleolos sanguinis euacuatio in ijs corporibus est, vtilioŕq; non immerito iudicanda, cōmodior inquam, quoniam corpora pinguia, candida, mollia, exiles paruasq; venas, & sanguinem tenuiorem habent, quarum aliquæ rectè etiam sectæ, iustam sanguinis copiam non dabunt: faciliorq; sanguinis hęc quantitas scarificata cute crurum siue surarum, multis, neq; minimis referta venis. Vtilior, quod ex ea scarificatione celebrata sanguinis missione, non tanta spirituum copia resoluitur. Sed quid? isti hac scarificatione non ne cucurbitulis affixis sanguinem extrahunt? vel non appositis, venis aliquibus, ut nostri faciunt, hirudinibus sanguinem mittunt? ALPIN. Neque vsum cucurbitularum pro sanguinis euacuatione facienda, neque per hirudines euacuationem nobis cognitam, illi norunt. Missionem sanguinis per cucurbitulas, ad tollendam plenitudinē, maxime damnant, neq; ijs vnquam sanguinem euacuationis causa mittunt, sed tantum reuulsionis vel diuersionis gratia, priori loco per sectam venam euacuata copia sanguinis, veluti in ophtalmijs occipiti affixis cucurbitulis vti solent. Neque dorso, neque lumbis, neq; cruribus eas vnquam affigunt. Collo tantum, occipiti, ac eius proximis partibus cucurbitulas apponere consueuerunt. Hirundinum vsum prorsus ignorant, dicunt enim veneficam eas habere naturam, illarumq; morsum non minus noxium experiri.

An Aegyptij Medici rectè se gerant in vsu mißionis sanguinis in dysenteria, diarrhæa biliosa, exantematibus, puncticulis appellatis, pestiferisq; bubonibus, & paroditibus. Cap. VII.

ALPINVS.

DIxi illos medicos, cruribus scarificatis exercere mißionem sanguinis in omnibus pinguioribus, albidioribusq; corporibus, Eunuchis, mulieribus, puerulis, in quibus rectè illos ex Galeni sententia facere dices, sed in dysenteria, biliosa diarrhęa, exantematibusque à nostris peticulis, uel puncticulis vocatis, inq; pestiferis tumoribus eos sanguinem mittentes, nescio an laudabis, quando multi medici etiam doctißimi exclament in ijs ferè omnibus morbis summoperè noxiam, ac exitiosam ferè esse illiusce humoris euacuationem. Neque fortaßè citra rationem ipsis id persuasum est, quando tum vires admodum ab ea vacuatione collabantur, tum etiam ea plures optimi medici in ijs, vsi non fuerint. GVILAND. Cupio audire ex te rationes, quibus illis persuasum sit, in illis affectibus inutilem esse sanguinis mißionem. Quibus auditis, meam quoque sententiam in medium postea proferam. ALPIN. Sigillatim tamen de quolibet affectu hę dicendę sunt. In primisq; recensebo, quę in dysenteria à sanguinis mißione arceant, & mox de alijs loquar. Sed quæ illi pro ipsorum sententia dicunt, hęc sane sunt. In primis Galeni auctoritate se muniunt, cui omnes medicos addictos esse debere affirmant, atque quod ipse dum de dysenteria loqueretur, mißionis sanguinis nusquam meminiße legerint, affirmãt iccirco errare oẽs pro illo affectu mittentes sanguinem: Multoq; magis, qui obseruauerint, tantum medicum manifestißime in his sanguinis euacuationem damnaße. ut in lib. 4. de vict. rat. in morb. acut. legi-
com. 118. ,, tur, his profecto uerbis: Fluente aluo sanguinem non detrahes.
,, Nam si post detractionem perseuerat fluor, virtutem prosternit.
Cuius sententiam constat repetitam fuiße in libro 1. ad Glauc.
,, quando scripsit: Sed neq; si fuerit febris cum alui profluuio, alia

est

,, est opus euacuatione. Quicunque his plus adimere fore necef-
,, farium putantes, aut sanguinem mittere, aut ventrem mouere tentarunt, in grauiora pericula duxerunt. An in dysenteria, ac diarrhęa sanguis sit mittendus, vtique his uerbis explicauit? Quid dubij igitur est amplius, quin ex eius sententia in eo affectu sanguinis aliqua euacuatio non sit facienda. Quod remedium cum tantus medicus dysentericis, atque diarrhæę correptis interdixerit, cur quisque nostrum tanto à pręceptore perdoctus, idem faciendum nō suadebit. Quā sententiam multi confirmant dicentes, in dysenteria admodum vires resolui, quando tum sanguinis crebra fiat deiectio, interdumq; etiam copiosa, & dolores uehementes ferè assidui, quos etiam vigiliæ sequi solent immodicę; quę omnia multum vires labefactare, ac resoluere omnibus est plane cognitum. Quapropter si in ijs medici sanguinis euacuatione vtantur, proculdubio erunt in causa, vt in maiores virium lapsus, ac resolutiones incidant ægroti, quibus collapsis natura necessariò morbo succumbet. Itaq; hac ratione confirmari posse Galeni sententiam statuunt. Cui libenter ego me etiam subscriberem, cum dysenteria (dico illum affectum, in quo vlcerata intestina apparent) fiat ex cachochymia, siue ex malis humoribus, qui non euacuatione, quo auxilio plethora curatur, sed purgatione, tolluntur. Intestina etenim abraduntur, & exulcerantur vel à biliosis acrioribus succis, vel à salsa pituita, quę sanè non sanguinis uacuatione tolluntur, sed vt nunc dixi, purgatione. Maximè itaque hic errare medici Aegyptij dicendi sunt, vtentes sanguinis missione vel etiam in dysenteria. GVILAND. Erras (mea quidem sententia, si id credis, quando in ijs affectibus sanguinem euacuare ab artis vera methodo alienum esse, non iudicauerim. quinimo in ea re illi multa sunt laude digni, atque Hippocratice dysentericis mederi mihi videntur. Namque sanguinis in ijs euacuatio dolorem vehementem, quo dysenterici cruciantur, mitigare potest, vt ex Galeno colligitur, qui nullum maius remedium in maximis doloribus euacuatione, atque purgatione se inuenisse scriptum reliquit. Non minusq; intestinorum partium vlceratarum inflammationem, atque febrem imminuit, fluxumq; humoris ab intestinis reuellit, somnumq; inducit. itaque in dysenteria, viribus, ætate ac alijs consentientibus, circa initia reuulsionis gratia, præsertim ubi magna affuerit humorum copia, aut sanguinis impetus valde

vrgeat, vel maxima inflammatio, aut dolor vehemens obſeruetur, vel iecur malè affectum ſit, à quo acres ſucci ad inteſtina cõfluant, adprime vtilem ſanguinis euacuationem eſſe exiſtimo. Atque illi qui exordiuntur à ſanguinis miſſione curationem, eandem rationem ſequi videntur, quam medici omnes febres putridas curantes, ab ablatione cauſarum curationẽ incipientes, quis enim ignorat, tria in ijs curationem indicare, ſcilicet morbum, cauſam, atque ſymptoma, ut in 9. meth. med. Gal. docuit. veramq; ac optimam curationem illam eſſe, quæ à cauſa exorditur. nunquam enim morbus tolletur, non ablata prius eius cauſa. Dyſenteria uero ex Galeno in 4. lib. aphoriſm. & in 3. de ſympt. cauſ. atque in 6. de loc. affect. alibiq; in ſexcentis alijs locis, vlcus eſt inteſtinorum ex flaua bile, vel atra, Galeno in 4. lib. aphoriſm. docente, aut à ſalſa pituita, vt in 3. lib. aphoriſ. apud ipſum legitur, abradentibus, ortum. Quo pacto igitur quis dyſenteriam, quæ eſt vlcus inteſtinorum, rectè vnquam curabit, niſi cauſam prius, a qua ortum ducit, adimere ſtudebit. Cauſa uero, vt dictum eſt, cum ſit bilioſus ſanguis acris, & mordax ab vniuerſo corpore vel à iecore ad inteſtina demãdatus, is proculdubio euacuatione tollitur, nam per ſanguinis euacuationem non ne huius redundantis, humoris copia diminuitur? quæ diminuta vel nihil, vel minus ad inteſtina confluit. Amplius cum bilioſus ille ſanguis ex calore multo iecoris gignatur, eiusq; multa copia ſubminiſtretur, quis eſt, qui ex miſſione ſanguinis iecore refrigerato, minus illius humoris gigni poſſe, ignoret? Medici enim omnes, calidorum humorum redundantiam factã, ſanguinis miſſione prohibere ſtudent. Demum cui obſcurum, atque ignotum eſt, eorum humorum acrimoniam, qua inteſtina mordentur, atque abraduntur, immodico iecoris calore fieri? intenſus etenim ac immodicus calor eiuſce membri, ſanguinem efficit calidiorem, ac acutiorem, quis inquam ille erit ita artis medicæ ignarus, qui neſciat, iecore præ multo calore gignente ſanguinem bilioſum, acremque, eo euacuatione ſanguinis refrigerato, minus acutum atque acrem producturum eſſe ſanguinem? Cum igitur ſanguinis miſſio copiam bilioſi ſanguinis diminuat, eiuſque acrimoniam obtundat, talemque ſanguinis curſum ab inteſtinis auertat, id nihil aliud erit, quàm cauſam, qua ulcera fiunt in inteſtinis, planè adimere, qua ſublata facile facta vlcera ſanabuntur. Quæſo quis ille eſt (ſanguiſugarijs enim vſque eſt manifeſtiſſimum) cui homo

aph. 24.

aph. 12.

aliquis

aliquis ob ulcus in quacumque extrinſeca corporis parte, ex bilioſo humore confluente ortum, ſanandus occurrerit, qui vt illum hominem rectè curet, priuſquam medicamentis exſiccantibus vtatur, non in id incumbat, ut corpus prius, tum euacuetur per ſanguinis miſſionem, tum aliquo medicamento purgetur? ſanguinis enim euacuationes prohibent, quin minus illiuſce calidi humoris amplius gignatur, purgationes vero genitam eiuſce humoris copiam diminuunt. hæc enim magnorum vlcerum, localibus remedijs non cedentium rationalis, ac uera curatio exiſtit, quam cur nō eandem fieri oportere in ijſdem vlceribus internam quampiam partem occupantibus, præſertimq́, inteſtina, omnes uelint aut nolint fatere cogentur? ſi dicerent hanc euacuationem, quamquam ipſa opportuna ſit, non conducere dyſentericis, quia eſt in cauſa, ut uires multum reſoluantur, atque collabantur, qua poſtea imbecillitate non poſſent alui profluuium firmare, reſpondebitur naturam non ita pati ex modica ſanguinis euacuatione, vt ea ualde viribus deſtituatur, ad morbum peruincendum, quod ſi æque à miſſione ſanguinis in omnibus læſis vlceratisq́; partibus corporis natura debilitari exiſtimanda ſit, cur inteſtinis læſis tantum patietur, ſi mittetur ſanguis? ex alijs vero corporis partibus nequaquam? ſi dicent, quia vlcerata inteſtina ex ſanguinis euacuatione diminutis viribus, minus poterūt firmari & ſiſti, & ita profluuium ægrotos perdet, nos dicemus, ſi non mittatur ſanguis, atque eo modo ſtatim in principio diuertatur fluxus ab inteſtinis, multo ſanè maiorem ſanguinis copiam per aluum, perſeuerante illo affectu, emanaturam, quę longè plus, quàm arte facta, vires reſoluet. Optimum itaque eſſe remedium dyſentericis, modicam ſanguinis euacuationem exiſtimo. Cuius ſententię fuere Alexander Trallianus, Aetius, atque alij multi grauiſſimi medici. ex recentioribus verò Donatus Antonius ab Altomari paucis his verbis optimum eſſe auxilium miſſionem ſanguinis in veris dyſentericis ſcriptum reliquit, dicens: At ſi male admodum affecto iecinore flauę bili admixtus ſanguis ab eo ad inteſtina deferatur, ita, vt ſtrigmenta quoque inteſtinotum deijciantur, ſumma inteſtinorum tunica humoris acrimonia deraſa, quiſnam verebitur internam in dextro cubito venam ſecare? ne dum reuulſionis gratia, verum etiam ipſiuſmet iecinoris alterationis. Cur plerique medici in hoc caſu, qui ſolam inteſtinorum exulcerationem, neglecto iocinore curare

con-

,, consueuerunt,in causa sunt,vt ægri moriantur ex Galeni sententia
,, lib.4.de articulis com.4. Rursus ubi uehementissimus infestauerit
,, dolor propter rodentium humorum acrimoniam, ad intestina à
,, toto,seu ab aliqua corporis parte confluentium, & propterea ue-
,, renda sit phlegmonis generatio,aut virium defectus, cui absonum
,, videbitur venam secari debere? Cum & idem Gal. in maximis do
,, loribus nullum maius inuenerit remedium,quam vsq; ad deliquiũ
,, animi sanguinem mittere,aut purgare, vt patet aphor. 23. lib. 1.
,, Quamquam venam secandam dicimus,vbi cuncta ea admiserint,
,, nec vsq; ad animi deliquium,sed paulatim, ac sensim,ne vires im-
,, becilliores reddant, ipsam probamus prout Aetius & Alexander probarunt. Atq; hæc Altimarus medicus sua tempestate clarissimus,qui omnibus dysentericis fęliciori semper euentu sanguinem secta vena mittebat.cuius rei excellens Ascanius Caracciolus à dysenteria sola sanguinis missione absq; alijs auxilijs sanatus, atq; alter filiorum Ioan. Ferdinandi Rocchi dysentericus eo auxilio seruatus;testes fuere. Cum eodem etiam tempore eodem morbo alter frater correptus,cui sanguis non fuerat missus,mortem obierit. Amatus Lusitanus medicus non spernendus Chiam mulierem dysentericam misso sanguine,atq; alios multos curauit, ut in eius centurijs memoriæ traditum est. Multi alij medici doctissimi usi sunt hoc auxilio in curandis dysentericis, quos omnes hic recensere nimis molestum foret. ALPIN. Conspicuam hanc veritatem mihi nunc planè ita reddidisti,ut deinceps maxime mihi cõstitutum sit, missionem sanguinis pro curanda dysenteria opportunissimum fore auxilium, atq; absq; eo maxima cum difficultate homines à dysenteria sanari posse. At optimum etiam erit, vt aduersariorum nuper allatis rationibus, quibus hoc auxilium in hoc affectu damnant,nunc etiam satisfacias. GVILAND. Ad ea,quæ apud Galenum scripta leguntur,præsertimq; in lib. 1.ad Glauc. quæ illorum opinioni magis fauere creduntur, respondendum est, ibi Gal locutũ fuisse de alui profluuio, qui febris symptoma existit,febremq; sequitur,vt accidens,quòd eius morem significare videtur. Nos vero cũ de dysenteria loquimur,prout morbus est, cui sit febris coniuncta,eius est symptoma. itaq; verba Galeni nihil nobis obsunt, dum loquimur de dysenteria, quæ morbus est a febre distinctus.
tex.com. 116. Quòd si alibi,vt dictum est,in 4.lib. de vict.rat.in morb.acut.dixit,
,, Fluente aluo sanguinem non detrahes. Nã si fluor post detractio-
nem

,, nem perseueret, vires prosternit, ego, vt recte hanc rem intelligam, ita rursus distinguo, alui profluuium fieri læsis intestinis primario affectu, aut stomacho. vel illis communicata læsione ab uniuerso corpore, aut ab aliqua parte, præsertimq; à iocinore, quo sane modo pleræq; diarrheæ biliosæ, & dysenteriæ gigni solent. Vbi igitur profluuium fit læsis intestinis, vel uentriculo, primario affectu, tunc sanguinis missio, atq; purgatio videtur damnanda, quãdo quidem ex illa euacuatione partes illæ pauco calore natiuo refertæ plus alijs debilitentur, & idcirco hoc auxilij genere non iuuantur, sed potius læduntur. Orta uero fluxione biliosa, quæ abraserit intestina, idq; uel uniuersi corporis, vel epatis uitio, quo uiscere lęso pleræq; fieri solent, proculdubio sanguinis euacuatio vtilis erit, quę non intestina labefactauit, etenim ab ipsis diuertendo biliosum sanguinem intestina ulcerantem, ipsis potius nõ parum roboris adijciet. Hinc uero fit, ut omnes ulcera tantummodo intestinorum curantes, & non hepar, tanquam causam, ex qua id mali creatur intestinis, pessime curant, ut dicebat Gal. in lib. 4. de artic. his uerbis: com. 40.
,, Interdum enim quũ propter deiectiones acres, principio quidem
,, pinguedo, processu temporis quędam strigmenta, quę ab intesti-
,, nis deradantur, vnà excernantur, pleriq; medici neglecto iocinore,
,, ulceri duntaxat intestinorum medentur, atq; idcirco ægrotantes
,, præcipitant. hoc igitur modo responsum sit ad eorum adductas rationes. Superest ut Aegyptios in biliosis dysenterijs, atque diarrhæis, quę non intestinorum, sed uel totius corporis, uel hepatis uitio obortæ sunt, sangninem mittentes laudemus. ALPIN. Idem faciunt in omnibus pestilentibus morbis, maximeq. in omnibus exanthematibus, non minusq. peticulis uocatis, atq. parotidibus, carbunculis, atq. bubonibus. In ijs enim in principio, uiribus consistentibus, largè sanguinem mittere solent; in omnibusq. corporibus cuiusuis ætatis, uel temperamenti. Multis uero, puerisq. maxime scarificatis cruribus, atque multis secta uena sanguinem euacuant, & hęc de missione sanguinis à me dicta sint. Quibus ita cognitis, antequam mihi è memoria effluat, aliud tibi narrare cupio, id uero est, illorum multos à cibo mittere sanguinem. Quod fortasse tibi doctissimo medico, non parum rationi aduersari uidebitur, hoc unum scio multos usum hunc in mittendo sanguine sectari; sed an optimus sit is usus, & à nobis recipiendus, ex te libenter audirem.

Aegy-

Aegyptios medicos à cibo sanguinem mittere, atque an rectè faciant etiam, illis, quibus sanguinem mittere debent, potum aliquem propinare. Cap. VIII.

ALPINVS.

VLGVS Aegyptiorum medicorum à cibo consuescere mittere sanguinem nuper dictum est. Nuncque idem confirmo. Sæpissime etenim, qui ieiuno stomacho fieri missionem sanguinis alicui ægroto preceperim, ab Aegyptijs accusabar, me corpora ægrota alimento vacua tunc euacuare velle, atque ipsorum tum uires, tum functiones labefactare. Sæpius rogabam, ut mihi clarius hanc rem explicarent, vel docerent. qui in ipsorum sententiam ducere conabantur, dicebant, omnibus optimis medicis notum esse, sanguinis euacuatione corpora valde labefactari, facta plurima innati caloris ab emisso sanguine resolutione. Ideo si id fiat ante cibum ieiuno stomacho pertimescendam fore absque dubio a multa virium resolutione. Addunt non minus corporum amaram bilem ab euacuato sanguine fieri acutiorem, multosq; in syncopim stomachi iam vocatam inducere. GVILAND. Sed quæso, non tu rationibus illos falsos esse demonstrabas, an potius ab illis gratiam inire cupiebas, ipsos verè aut fictè laudando magis, ut cum ijs lites detrectares? ALPIN. Non ego vnquam fui tam viliori animo, vt eos mihi contradicentes pertimuerim, quinimo magis sępe medicas difficultates coram nonnullis Turcis dominis persequi studebam, vt illi cognoscerēt quanti plus Aegyptijs nostri saperent medici. Negabamq; illis ab omni sanguinis missione ægrotantium corpora debilitari, ac resolui. veluti ijs, qui ex multa plenitudine vel sanguinis, vel aliorum humorum grauati, ab emisso multo sanguine, vel pharmaco quoppiam in humoris copia exhibito exonerati, vires acquirant, sæpe fieri obseruatur. idq; exemplo alicuius humeris multum pondus gestantis, qui uel omnino ab onere, vel aliqua in parte subtractus, collapsas ferè à labore vires recipit, illis persuadere conabar. Quos etiam redarguebam, qui in mittendo sanguine post assum-

ptum cibum, cum vſum non modo ipſorum multi ſectarentur, verum etiam artis medicæ rationi illum conſentire affirmarent. Hunc igitur vacuandi ſanguinis peſſimum eſſe vſum mordicus affirmabam, veluti neque alterum illum eorum vſum laudabam, qui apud omnes eſt frequentiſſimus in miſſione ſanguinis, vt ægrotis priuſquam ſecent venam, potum aliquem frigidum propinent. GVILAND. Fortaſsè cibum aſſumendi ante ſanguinis euacuationem vſum ex Arabum clariſſimorum medicorum mente illi defendere poterant, quando Auicenna lib. 1. ſen. 4. hæc ad vnguem ſcri- cap. 22.
,, pta reliquerit, dicens. Subtilitatem vero ſenſus habenti, & debi-
,, litatem, buccellę mūdi panis in rob acetoſo bonum habente odo-
,, rem infuſæ ſunt dandæ. Et ſi fuerit debilitas complexionis frigi-
,, dæ, ſint intinctæ in aliquo, quod ſit ſicut aqua cum zuccharo cum
,, Alefniati, aut in ſyrupo mentæ muſcato, aut in myua muſcata, po-
,, ſtea minuatur ſanguis. Optimum igitur eſſe, priuſquam ſanguis euacuetur, eos aliquid cibi capere, qui ſtomachum debilē, vel ſenſus acutioris obtinent, cum Auicenna dici poterit. Cuius ſententiæ Raſim non minus grauiſſimum medicum eſſe, legitur in libro de phlebotomia, Vent. & Sang. ex mente Conſtantini, cum dixit:
,, Cholerici debent primo comedere, & poſtea minui: tamen de ci-
,, bo tenui admodum gallicelli, aut carnis hædinæ, aut de pane infu-
,, ſo in vino, aut ſucco granatorum. Sed ipſi, quorum corpora ſunt
,, rara, condenſentur, & poſtea minuatur. Cum itaq; hi præclariſſimi medici in biliofis ſtomachis, in ventriculo debilioris oris, vel acutioris ſenſus laudauerint prius aliquid cibi fore ab ægrotis capiendum, quam ſanguis mitteretur, mirum non fuit, ſi & Aegyptij, cum obſeruaſſent pleraque illorum corpora habere ſtomachū debilem, ac biliofum, idem fore ab ipſis obſeruandum ne animo linquerentur, ſibi ipſis perſuaſum ſit. Quod tamen minime aliquē Græcorum medicorum præcepiſſe legitur. quin potius contra in miſſione ſanguinis eos memorię prodidiſſe compertum eſt. Gal.
,, in lib. 9. meth. med. dixit: Nam ſi pręcedat ciborum cruditas, tan-
,, to tempore differre venæ ſectionem iubebis, quantum ſatisfacere,
,, tum ad eorum concoctionem, tum vt excrementa deſcendant, videbitur. hoc idem in pluribus alijs locis docuit, præſertimque in lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. atque in tertio epidem. Cui non modo omnes Græci planè aſſentiunt; verum etiam Arabes præcipui.
,, Quod ex Raſe in nuper citato libro his verbis legitur: Quoties

,, in ſtomacho cibariũ fuerit, nulla fiat minutio, dum non fuerit di-
,, geſtum, & egredietur ſubſtantia de inteſtinis, qui niſi emitti pote-
,, rit, emittatur cum clyſtere, deinde minutio fiat. & paulo poſt idem
,, ijs verbis clarius patuit, quæ ſunt. Horribilis eſt minutio ante
,, digeſtionem cibi, qui eſt in ſtomacho, & meſeraica, quoniam
,, facta minutione attrahitur aliquid de eo, quod in venis & ſtoma-
,, cho eſt ad hepar, & meatus eius, reſpectu vacuitatis ſunt ſtricti, &
,, incongruum eſt, quod attrahat crudum, ne fiat in venis humor
,, crudus nociuus, & eis non digeretur, ſed putrefit & augebit fe-
,, brem, aut infert ei aliquid peius, ideo expectanda eſt minutio ſi
,, opportuna fuerit, donec integre fiat digeſtio. Cuius ſignum ha-
,, bebitur per urinam croceam, & alleuiationem corporis, ſuſcitato pauco appetitu cibi. Quid igitur dicemus, quando ita periculum ſit (his grauiſſimis medicis docentibus) poſt cibum mittere ſanguinem, vt multos Aegyptiorum facere, dictum eſt. reprehendemus ne illos hac in re, an potius eos recte facere affirmabimus? Hactenus tu quid ſit pro utraque parte ſentiendum, reſpondendúmque, rectè intellexit. ALPIN. At ego ex te hoc dubij explicari velim. GVILAND. Hæc in reſponſione ſunt prænoſcenda. In primisq́;, in ſanguinis miſſione primam operationem eſſe, eiuſdem euacuationem, quam duo alij effectus ſequuntur, ſcilicet venarum inanitio, & ſpiritus caloriſvè diminutio, quam ſequitur vniuerſi corporis refrigeratio, veluti inanitionem venarum omnium ſucceſſiua partium attractio. Atque à modica ſanguinis facta in uenis inanitione, pauca, & ab immodica multa fiet ſanguinis attractio, quemadmodum etiam immodicam ſanguinis uacuationem ſequitur immodica caloris naturalis reſolutio, vel diminutio, atq; hanc omnium corporis partium refrigeratio, qua omnes functiones in deterius abeunt. Ab hac poſtrema ſpirituum immodica reſolutione, ſyncopis vel animi deliquium fit, quæ plerumque fit reſolutis viribus a plurima ſanguinis euacuatione. Excitatur etiã ſæpiſſime is affectus, ſtomacho valde imbecillo effecto, cuius uires facile à modica etiam ſanguinis uacuatione reſoluuntur, vel eius ore valde ſenſibili exiſtente, vel bilioſis humoribus acrioribuſque oppleto. In ijs itaque uentriculo aliquo trium, nunc dictorum modorum læſo, atque ægroto, non eſſet mittendus ſanguis. Quan-
cap. 5. do Gal. lib. 9. meth. med. os ventriculi nimium ſenſibile, aut imbecillum, uel amara bile redundans, dixerit, prohibere ſanguinis miſ-

missionem, quam dum moliri cogimur, acutorum morborum vrgente aliqua occasione, Arabes multi volunt os ventriculi pauxilo cibi muniendum esse, ac roborandum, ne in syncopim ægroti labantur, malumq; augescat bile amariore facta, à uentriculoque intra uenas rapta. Qua mẽbri roboratione ac defensione à sincope, ut iam dixi, multi ægrotis euacuandis pauxilum cibi offerunt, atq; multi vice cibi exhibent aliquem frigidum potum, cum aliquo syrupo robur ventriculi respiciente, atque hic vsus potandi ante missionem sanguinis, vel statim ab emisso, uel dum educitur, est ferè apud omnes satis frequens, qui etiam ut alter cibandi in malum est apud ipsos deductus vsum, sed de potu paulo post dicemus. De cibo uero ante missionem sanguinis, ægrotis concedendo sum huiusce sententiæ, illud institutum inutile esse, neque citra periculum exerceri. In corporibus enim stomachum, neque imbecillum, neque nimium sensile eius os, neq; cum multa amara bile obtinentibus, cui dubium summum errorem esse, à cibo mitti sanguinem. Nihil enim ipsa ab emisso sanguine patientur, neque vires admodum resoluentur. Cibus vero multi mali causa fieri poterit, namque incoctus intra uenas attraheretur, quo venæ obstruerentur, quibus obstructis putredo & febris necessario augeretur. Quare in ijs non erit exercenda sanguinis missio statim à cibo. In alijs vero ęgrotis, habentibus, vt supra dictum est, ventriculum vel imbecillum, vel acutioris sensus, vel amara bile redundãtem, nunquam si fieri potest ad missionem sanguinis est veniendum, quòd si à magno morbo cogemur id facere, possumus præcepto Aegyptiorum vti, ut detur aliquid cibi vel potus. Mihi tamen magis potus, quã cibus arridet. proinde illos magis laudo, qui aliquo potu vtuntur, quo acutum oris ventriculi sensum, vel bilis calorem, atque acrimoniam obtundant, atque attemperent. ALPIN. Quibus sanguinem mittere uolunt, ne in syncopem incidant, aquam simplicem crudam saccaro commixtam, cum modico, succi limonum, exhibent: quam potionem, vt postea dicemus, ipsi per excellentiam sarbet appellant, atque ipsam vel stillatitiam calaf, vel de nenuphare, vel de sonco, vel endiuia cum aliquo syrupo refrigerante veluti est violatus, nenupharinus, rosatus, de succo limonum, vel de acetositate citri. Alij eandem cum vino granatorum, atq; saccharo, atque alij exhibent aquam infusionis, florum calaf, vel berberorum, vel tamarindorum cum saccharo. Atque alij aliam offerunt

ferunt potionem, de quibus poſtea loquemur. Quæ omnia videntur idonea auxilia ex calida temperie imbecillo ventriculo, vel acutioris ſenſus, atque biliofo ſiue picrocolo, ab eo enim potu, exiente ſanguine, non facile in deliquium animi ægroti concidũt. Quid mirum enim eſt, frigidæ aquæ potu à ſyncope ęgrotos defendi poſſe, cum ea tantum in facie proiecta, iam ortum deliquium animi miteſcere compertum ſit? GVILAND. Aquę illiuſce potus vſum ijs, quibus ſanguis ſtatim mittitur, noxium potius, quàm vtilem apud eos iudico, quando vt ex te audiui, non modice, ſed large frigidam aquam illis propinent, qui etſi videantur tunc iuuari, qui rectè perferant ſanguinem miſſionem, tamen paulo poſt nimium refrigerato ventriculo, aliquam noxam ſentient, maximeq; etiam quia ab ipſa intra venas rapta ægrotos in hydropem incidere poſſe Auicennas teſtatum reliquit. Quod eius uerba ita explicant:
,, In eo, qui phlebotomatur, ſuper potum aquæ plurimæ timetur
,, hydropiſis, propter expulſionem aquæ attractæ cum ſanguine ad
,, profunda membrorum: Quare oportet, vt ſit occupatus in prouocanda vrina, & ea, quæ ſequuntur. Neque rectè vtilitatem aquæ in facie proiectæ calorem intus protrudentis, qui tunc viuidior in ventriculo, alijſq; internis membris fit, ei utilitati eſſe cõparandam iudico, quę per os potu aquæ in ſtomachum aſſumitur, quando hæc non modo calorem non uiuificet, ſed potius imminuat, atque extinguat, & illa foueat, atque roboret, ab extrinſecus partibus ad interna uiſcera eo recurſo. hęc ſufficiant, de ijs quæ manduntur, & potantur, in miſſione ſanguinis: vtilius nunc erit, ut ad modos, pro quibus illi ſanguinem mittunt exponendos, accedas. Ne tempus in his amplius conteramus.

Quot modis Aegyptij ſanguinem mittere ſoleant. Cap. IX.

GVILANDINVS.

QVOT modis medici illi ſanguinem mittere nunc conſueuerint, ex te audire deſidero, ex quo ſermone non parum ego uoluptatis accipiam, quando apud illos medicos cogitem, pręter eam rationem, qua noſtri medici in mitten-

da

do ſanguine utuntur,aliquos alios in uſu eſſe mittendi ſanguinis modos,quos noſtris non minus pro uarietate pręſidiorum, quàm utilitate multa,maxime gratos fore exiſtimo. Igitur ſi placet, de his ſermonem inſtituas. ALPIN. Tribus modis eos mittere ſanguinem ibi obſeruaui, ac cognoui, quippè per uenarum, & per arteriarum ſectionem, atque tertio per ſcarificationem cutis. Venarum enim ſectione non ſecus quam noſtri,nacti ab acutis, atque magnis morbis occaſionem, ſanguinem mittunt. ſed à plurimis uenis, quæ apud noſtros medicos non ſunt in uſu, miſſionem ſanguinis exercent,ueluti ſunt uenæ temporum, frontis, aurium, angulorum oculorum,naſi, labiorum, gulæ, atque aliarum partium aliæ,quas paulo poſt recenſebimus. Arteriarum pro miſſione ſanguinis etiam ſectionem, apud ipſos eſſe non minus in uſu, quàm uenarum ad multos chronicos morbos profligandos,omnes, qui ea loca habitarunt teſtes exiſtunt. Et ego hiſce oculis ſępe uidi frontis,aurium,manusq; arterias ſectas, quę non ſecus quàm uena breui tempore coaluerunt. Harum uſum pro mittendo ſanguine, Aegyptiorum,Arabumq; proprium eſſe exiſtimo,quando alibi nuſquam gentium, neque uiderim, neque audierim obſeruari talem miſſionem ſanguinis,quę etſi multis ad multos morbos idonea,ac multum utilis eſſe uideretur, non tamen arteriarum ſectionem tutam, atque ſine magno periculo exerceri poſſe quiſquam affirmabit. magna ſi quidem cum difficultate, & non ſine multo uitæ diſcrimine ſectæ arterię coaleſcere poſſunt,ut & apud Galenū & alios pręclariſſimos medicos planè conſtitutum eſt. Sed de his ſuis locis loquemur accuratius, atque uberius. Cute etiam ſcarificata,frequentiſſime,atque familiariſſime mittunt ſanguinem,in pueris,mulieribus,atque Eunuchis. Scarificant autem ad mittendum ſanguinem, crura,aures,nares, labia, & ab his partibus ſcarificatis abſque ulla cucurbitula ſanguinem euacuant. Aduertant medici noſtri temporis,illos nunquam ab illis ſcarificatis partibus pro eductione ſanguinis ullo cucurbitularum genere uti,ſed earū uice dulcis aquę calido balneo,nec unquam pro uniuerſali corporis euacuatione cucurbitulis ſanguinem educunt, ſed ſolum pro partis alicuius euacuatione molienda, pręſertimq; capitis, neque pręterea partibus corporis cucurbitulas affigere ſolēt pro mittendo ſanguine, occipite atque collo exceptis,à quibus in oculorum morbis, multisque alijs calidis morbis capitis, ſemper facta uni-

uersali corporis euacuatione, scarificationi cucurbitulis appositis sanguinem mittũt. Cucurbitulę etiã, quibus illi medici vtuntur ab ijs, quę apud nostros in vsu exististũt planè diuersæ spectantur, illicq; diuerso modo ijs vtuntur. Quando eas non igne, vel aqua, vt nostri faciunt, sed spiritus attractione cuti affigunt. Sanguinis missionem per hirundines prorsus negligunt, quod ibi hæ fortassè non nascantur, neque reperiantur. Hicq; modi existunt, quibus illi medici sanguinem mittunt. Nunc vero de omnibus uenis, quarum sectionem pro sanguinis missione frequentant, loquendum est.

De venis, quæ in vsu sunt, apud Aegyptios pro melienda sanguinis mißione. Cap. X.

ALPINVS.

APVD medicos Aegyptios pro missione sanguinis facienda omnes vtique venæ in vsu existunt, sed quæ magis familiares apud ipsos habentur, sæpiusq; frequentantur, sunt temporum, frontis, magnorum angulorum oculorum, auriũ, nasi, narium, labiorum, præsertimq; inferioris labij, linguæ, occipitis, colli, atque iugulares, cubiti, manus, poplitis, surarum, atque tali. Vsus vero uenarum capitis apud illos frequentissimus, atque familiarissimus est, quod sæpe ingens ipsorum caterua oculorum lippitudinibus corripiantur, atque afflictentur. Quibus occurrunt, sanguinis in primis facta euacuatione, ex cephalica, cubiti directe parti affectæ uel magis læsæ respicientis, & mox secta vena frontis, deincepsque non desinente morbo, magnorum angulorum oculorum. Multi priusquam ad venã frontis accedant, missionem sanguinis ex occipite, atq; partibus proximis post aures positis, cum scarificatione appositis cucurbitulis procurant, atque mox non sublata oculi inflammatione, ad alias nuper dictas secandas descendunt. GVILAND. Rectè in ijs secandis se gerere videntur, quando, ut Gal. in lib. de constit. art. med. docuit, sanguinis euacuatio- cap. 17.
nem affectæ parti per vicinarum partium venas fieri oportere, veluti his uerbis apud ipsum legitur: „ His ergo docentibus, qui in „ coxendicem fluxus decubuere, per poplitum ac malleolorum eua-

cuabimus

,, euabimus venas, uti sanè, & quæ in veteris hæreſcunt: quæ in thorace ac pulmone habentur, per uenam cubiti internam: Quæ in capite & in collo ex humeraria. Proximarum enim, omniumq; affectæ particulæ venarum euacuatio optima eſt ac facillima. Prouidere itaque oculorum inflammationibus per has ſectas uenas rectè videntur. Sed quo nam modo ipſi paruas, uixq; apparentes multarum partium uenas ſecare queunt. ALPIN. Certè Chyrurgi Aegyptij, ſiue operarij in ſcindendis venis, longe noſtris accommodatiores, ac peritiores obſeruantur, tenuiſſimas ſiquidé ac multum obſcuras venas commode ac tutò ſecant. Quod etſi tutò faciant, nihilominus in multis partibus, ubi hæ minimę uenę, vixq; conſpicuæ cernuntur, ſcarificatione vtuntur, pro euacuando ſanguine, veluti faciunt ab auribus ſanguinem mittere volentes, venis intra extraq; ipſas ſcarificatis (Quamquam Gal. in 6. epidem. Hippocratem reprehenderit, dicentem: Oedmata curantur ,, ſcarificatis uenis quę intra aures ſunt) Idemq; in labijs, gingiuis, naribus, collo, cruribusq; facere obſeruantur. à quibus partibus ſcarificatis non æque copiam ſanguinis euacuant, namq; ab auribus, labijs, gingiuis, collo, paucus emanat ſanguis, cuius pauca quantitate ex auribus infantium detracta (hęc enim aurium ſcarificatio propria ferè puerorum ibi exiſtit.) atque etiam à labijs, gingiuisq; eductum ſanguinem etiam in adultis pręcedente vniuerſali euacuatione, mederi poſſe malis illarum partium arbitrantur. GVILAND. Expecto etiam ut dicas, quibus malis occurrant ex ſectis ijs ſingulis nuperdictis venis, pro ſanguinis euacuatione facienda. De cuiuſque igitur ſectionis, qua hi utuntur pro miſſione ſanguinis, vtilitate, nunc te uerba facere cupio. ALPIN. Dico igitur a uena frontis facto principio, eam Aegyptios ſecare, atque ab ea ſanguinem mittere, in maximis capitis doloribus, ac inflammationibus: quibus malis ſanguinis euacuationem ex iſta uena celebratam verè conducere Hippocr. lib. 5. aphoriſ. & Gal. aph. 68. tum in lib. de curandi rat. per ſang. miſſ. tum in 13. meth. nos docuerunt. cap. 19. cap. 11. Itidemq; uenas temporum, magnorumq; angulorum oculorum ipſi in ijſdem affectibus ſecant, quibus ab ijs ſectis uenis miſſionem ſanguinis conuenire Gal. in lib. de Anatomia viuorum, ſcriptum reliquit; quippè in capitis doloribus, pręſertimq; hemicraneis, atq; in antiquis ophtalmijs, & lachrymis, pano, ſcabie palpebrarum, nyctalope. Venas uero poſt aures, atque intra aures

ſecant in pueris aliquo acuto morbo vexatis, prȩſertimq́; in calidioribus capitis morbis. Nariumq́; & naſi venas incidunt in antiquis doloribus capitis, atque in oculorum etiam paſſionibus, facieiq́; ruboribus, & inflammationibus, proximas naſo particulas lædentibus, vt eſt gutta roſacea. GVILAND. Hunc venarum vſum, atque vtilitatem fortaſsè eos à Galeno accepiſſe, dicendum erit, qui in lib. 1. de comp. med. ſecundum loc. hæc eadem à te narrata
„ ad unguem his verbis ſcripſerit, dicens: Quod ſi affectio (vt potè
„ dolor capitis) perſeueret, venæ ſectione à naſo, aut fronte, aut cu-
„ curbitis affixis vtitor, ſanguinis à locis affectis detractiones in affe-
„ ctionibus inueteratis conuenire omnes medici fatentur. ALPIN.
Et labiorum, gingiuarumq́; venas ſecant, vel potius ſcarificant, in faucium, gutturis, oris, gingiuarumq́; inflammationibus, atque in dentium maximis doloribus, à dentium gingiuarumq́; morbis, atque labiorum fiſſuris ſcarificatione gingiuarum, ad dentium radices ter quaterq́; in menſe facta, ſe longo tempore præſeruant, eas vero ſcarificant acutiſſimo ſtilo argenteo, vel aureo. Mittunt etiã ſanguinem ſectis ſub lingua venis in gutturis, aſperæ arteriȩ, faucium, & tonſillarum inflammatione, non ſecus quàm noſtri faciãt. Collum vero atque mentum ſcarificant, in gutturis maximis inflammationibus, ab ijsq; ſanguinem mittunt, appoſitis cucurbitulis. Quod ex Galeno faciendum, in ijs morbis in 6. de compon.
cap. 3. „ med. ſecundum locos, his uerbis docemur. Si vero nihil tale ap-
„ paruerit, augeſcat tamen malum, ita, vt ægre transglutire poſſint
„ ægri, vt ſuffocationis principium ſit nobis ſuſpectum, aluus forti
„ clyſtere, aut glande ſubducenda eſt, & uena cubiti ſecanda cucur-
„ bitæq́; cum ſcarificatione collo ac mento affigendæ. GVILAND.
Quaſi iſtæc omnia Gal. confirmat de miſſione ſanguinis à venis ca-
cap. 19. pitis, quæ tu nunc dixiſti, in lib. de curat. per ſanguinis miſſ. ita di-
„ cens: Quo circa quæ in gutture & arteria graui torquentur in-
„ flammatione, in principio quidem ſecta in cubito vena, poſt prin-
„ cipium autem in ipſa lingua magnifice prodeſt, inciſis videlicet
„ venis, quæ in ea ſunt, ambabus. Sic induratæ phlegmones in ocu-
„ lis reliquiæ, ſecta, quæ ad magnum decurrit angulum vena, mi-
„ rifice iuuantur: Sicut capitis grauitates, & inueteratos in eo ex
„ plenitudine dolores leuare, manifeſte ſolet tuſa in fronte uena: ac
„ incipientes, aut etiam vigentes per cucurbitam in ceruice procu-
„ rata retractio, interim quidem ſolam, interim cum ſcarificatione.

Sed

Sed tu perge reliqua enarrare. ALPIN. Iugulares venas non minus secant in maximis, tum gutturis, tum cæterarum partium respirationi subseruientium inflammationibus, atque tumoribus, maximeque in angina suffocante. Multo etenim sanguine ex altera iugularium secta uena, euacuato, multos ferè planè suffocatos ad vitam reddijsse, à multis illorum, atque à me obseruatum est. Neque mirum, quando & Auctor lib. de Anat. viuorum hęc scri-
,, pta reliquerit: Et ex istis sunt duæ iugulares, & minuuntur in prin
,, cipio lepræ, & fortis anginæ & angustia anhelitus, & in asthmate
,, acuto & in raucedine vocis, & in apostemate pulmonis, & in spi-
,, randi difficultate, quæ ex multo sanguine fit calido, & ægritudinibus splenis, & laterum. De aliarum vero venarum vtilitate nihil amplius dicam, quando satis omnia, quo ad illorum vsum hactenus dixerimus. De crurum uero auriumq; scarificatione, à quibus partibus per scarificationem absque cucurbitulis mittunt sanguinem, aliàs suis locis loquemur. Atque hic est illarum omniū venarum apud Aegyptios frequentatus vsus, & utilitas. Quæ omnia non dissentire videntur a Galeni doctrina. In lib. enim nuper dicto, si tamen eius est, de venarum temporum, iugularium, magnorumq; angulorum oculorum, atque omnium aliarum vsu atq; vtilitate eadem planè leguntur, & illarum, quę in naribus existunt, fronte, lingua, in lib. 2. & 6. de comp. med. secundum loc. non mi- cap. 2.
nusq; usus cucurbitularum in collo & mento, atque post aures in cap. 3.
lib. de oculis, atque in 6. epidem. GVILAND. Priusquam ulterius comm. 5.
progrediaris lubet aliqua aduersus ea, quæ de vsu uenarum, quæ text. 22.
sunt in magnis oculorum angulis atq; post aures positæ, ex Aegyptiorum instituto dixisti, nunc in medium afferre. Nam author
,, lib. de anat. viuorum dixit: Et duæ uenę temporum, quæ flexuo-
,, se incedunt: & duæ uenæ quæ sunt in angulis oculorum lachry-
,, malibus, nō apparent multum, nisi propter constrictionem suffo-
,, cantem, & in ipsis non est profundandus phlebotomus, quoniam
,, fortè fierent fistulæ, & non egreditur sanguis nisi paucus. Ex his igitur apparet usum uenarum, magnorum angulorum oculorum neque tutum, neque multum vtilem esse, quando ab ijs sectis uenis, & fistularum impendeat periculum, ex parte subiacente ad suscipiendas fistulas facillima, atque cum parum etiam sanguinis per earum uenarum sectionem euacuetur, parum vtilitatis esse possunt. Eas uero quę intra, extraq; aures cernuntur, quas tu se-

care illos affirmasti, certum est Galenum, Hippocratem in 6.epid. reprehédisse, qui dixerit, Oedemata curari scarificatis quæ in aures sunt. De uenis autem post aures positis Hippocr. hæc in lib. de
cap. 11. ,, aere loc.& aquis memoriæ prodidit: A principio morbi utramque uenam retro aures incidunt, quo facto, sanguine multo promanante somnus eos corripit præ imbecillitate, sicque obdormiscunt, quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui uero minime. Acq; mihi sanè uidentur ea medicatione seipsos perdere: venæ enim retrò aures sunt, quas si quis secet, sterilitatem inferet his, quibus secantur: Quamobrem ex ijs apparet, primo magnorum angulorum venas paruę esse utilitatis, quòd per ipsarum sectionem paucus sanguis educatur, & secundo, auriū nuper dictas sectas uenas sterilitatis, atque exitiosi somni aliquando esse causam, ideo illarum usum haud à nostris medicis arripiendum puto. ALPIN. De uenis magnorum angulorum in oculis Galenum dixisse, paucum sanguinem uacuari, atque impendere periculum ex ipsarum sectione futurę fistulę, uerissimum est, si ta-
cap. 9. men is eius est liber. quando in alio libro de curat. per sang. miss. ,, de ijs uenis, hęc etiā scripserit: Sic induratę phlegmonarū in oculis reliquię secta, quę ad magnum decurrit angulum uena, mirifice iuuatur. Ego uero semper quantam volui sanguinis copiam, ab his sectis uenis in multis corporibus detraxi. Francisco enim Rigono, Georgij Hemi, eo tempore ibi pro Serenissima, simulq; fœlicissima Veneta Republica, Consulis clarissimi, Oeconomo, difficili oculorum lippitudine afflicto, uena, quæ dextri oculi magnum perreptat angulum, dissecta, sanguis ad librarū pondus sępe detractus est. Nullisq; etsi in pluribus istius uenę sectionem obseruauerim, exinde fistulam obortam fuisse obseruaui. De uenis uerò, quę tum intra, tum extra aures existunt, quas omnes scarificatione secant, quamquam in illarum sectione Gal. Hippocratem reprehenderit, nos posterius, ubi de scarificatione aurium sermonem habuerimus, quid sentiendum sit dicemus. Quod verò apud Hippocratem legitur in lib. de aere loc. & aq. de uenarum post aures positarum sectione, atque ab illa uacuato copioso sanguine, cum sterilitatem induci, tum immoderatos somnos, partim uerum, partim falsum est. Etenim ex larga sanguinis per illas uenas dissectas euacuatione homines in profundissimos, longissimosque somnos, prolabere, non est mirum, multa ex inde cerebri facta refrigeratione,

ne, ab imminuto calore natiuo, ob multam cum ſanguine ſimul ſpirituum factam diſſolutionem. Minime tamen obſeruatum eſt, aliquam ab ea ſterilem euaſiſſe. Memini iuuenem Chriſtianum natione Cophtum, annos natum ſupra viginti, Aois appellatum, Cayri ab appoſitis cum ſcarificatione cucurbitulis poſt aures, ob oculorum difficilem ophtalmiam, illisq; venis profunda, more illorum, ſcarificatione facta inciſis, ac plurimo vacuato ſanguine, in profundiſſimum ſomnum incidiſſe, ex quo multi mortuum ipſum ſunt arbitrati, qui tamen poſt tres dies expergefactus, conualuit, paucosq; poſt menſes puellam pro uxore duxit, cum qua filium habuit. hæcq; à me obiter de his dicta ſint. GVILAND. Venas capitis multas quippè temporum, angulorum oculorum, naſi, frontis, & alias non niſi propter conſtrictionem ſuffocantem apparere, vt commode ſecari poſſint, Author libri de anatom. viuorum docuit. Propterea neſcio an Aegyptij illas ita parent, ut intumeſcant more noſtrorum linteo quam fortiter collo deuincto, vel alio utantur, vt idem pręſtent, artificio. Amplius duo etiam alia ſcire ex te cupio, quorum alterum eſt, quo pacto iugularem venam apparere faciant, quaq; in parte rectè appareat. non minuſque quomodo ab ijs ſecetur. Demum idem de ea, quæ in poplite ſcinditur à te dicendum puto. ALPIN. Eodem modo, quo noſtri facere obſeruantur, Aegyptij vtuntur in ſecandis omnibus capitis venis, ligantes collum linteo, quam fortiter, vel etiam frontem proſcindenda vena frontis; In ſecanda uero altera iugularium, in primis collo eodem modo fortiter linteo deuincto, ægrotum caput flectere, atque inclinare ad oppoſitam partem iubent, venamque per rectitudinem tundunt: ac vacuato ſanguine, caput pręter quod ad oppoſitum inclinantes diſtendunt, obliquè flectunt, vt venæ ſectio obtegatur, faciliusque coaleſcat. Secant itidem ſub poplite venam, facta ligatura ſub genu, interimq; etiam ſupra genu. Sed ſępe non apparet, maximeq; in ijs quorum corpora venis exiguis referta ſunt. Sed tempus eſt, ut ad arteriarum ſectionem, qua Aegyptij non ſecus quam in venis vtuntur, transſeamus.

Aegyptios arterias pro sanguinis missione non secus quàm venas secare. Cap. XI.

ALPINVS.

AEGYPTIIS sanguinis vacuatio per sectas arterias non minus quàm per uenas, familiarissima est, & absque ullo timore eas secant ad quamplurimos curandos morbos. Vsumque sanguinis vacuationis per ipsas sectas frequentissimum habent, ac pro tutissimo auxilio, diuinoque secreto, ad diuturnas oculorum ophtalmias, atque inueteratas, nec non ad capitis, viscerumq; multorum antiquos, diuturnosque dolores. In hisq; malis audacissime illi non secus quàm venas, arterias secant, atque ab ipsis sanguinem mittunt. GVILAND. Mirabile nunc ex te de arterijs audio, quòd ipsas pro mittendo sanguine illi medici secare audeant, atque ita familiariter & tutò, perinde ac in venis facerent, hoc certè non possum non multum admirari, maximeq; cum nemo nostrum hanc prouinciam aggredi hactenus ausus fuerit. Harum siquidem sectarum arteriarum vsum pro missione sanguinis, non modo omnibus medicis recentioribus, verum etiam antiquis maxime suspectum fuisse, multorum testimonijs planè constat.
cap. 13. Neque immeritò Gal. in lib. de cur. rat. per sang. miss. hęc loquente: „ Quin & interijsse quosdam noui ab arteria interiori in cubito, „ venæ subiecta, nonnullos quidem protinus ob uinculum circum„ positum, uolentibus medicis sistere sanguinis eruptionem, in gan„ grenam incidentes: alios postea in aneurismate manu curando defunctos. Quo timore non iniuria in animos, tum antiquorum, tum recentiorum medicorum iniecto, exinde omnes abhorruere sanguinis missionem per arteriarum sectionem faciendam, tantiq; remedij usum hinc paruifecerunt, atque neglexerunt. quid itaque ais, tantam illis medicis Aegyptijs nunc inesse audacię, ut omni abiecto timore, magnisq; neglectis periculis, arterias, usq; ad mittendum sanguinem secent? ALPIN. An non tibi videntur medici tutò posse arterias secare, quia fortasse sectæ arterię nequeant coalescere, atque hinc aneurismatis periculum impendere, tandemq; exitij? Fortasse nunc eorum tibi non uenit in mentem, quæ Gal.
cap. 6. hac de re scripserit in libro 5. methodi, quæ sunt huiusmodi.

De

,, De arteria autem vulnerata iam dictum est, nõnullis medicorum videri non posse fieri, ut coeat. Atque asserunt aliqui quidem sola experientia se contentos professi: Alij uero etiam ratione usi eiusmodi, siquidem duram esse ac cartilaginem aiunt alteram arteriæ tunicam, talium uero nihil posse in unum coire, cum sit mollium tantum corporum in unum coeundi habilitas: ut tum in externis, videlicet nullo nec lapide cum lapide, nec testa cum testa unquam coeunte: tum vero in nobis ipsis, quando nec cartilago cum cartilagine, nec os cum osse coalescat. Non enim fracta ossa per unionem cohęrent, sed per callum eum, quem Gręci poron vocant, ceu glutino iunguntur: siquidem arteriæ natura difficultatem quidem durioris tunicæ suę glutinandæ, prorsus indicat, non tamen eiusmodi, quæ euinci omnino nequeat, neque ita est sicca & dura, ut os uel cartilago, immo lõge his mollior, ac magis carnosa. Quo utique minus de unienda sectione eius est desperandum, ubi tum ipsa sit parua, tum hominis corpus natura molle. Videtur autem experientia quoque ipsa rationi subscribere: cum & in pueris & in mulieribus propter corporum humiditatẽ, & mollitiem, eam uiderim glutinari, & in uno iuuene, cui (vt dictum est.) exigue erat incisa. Cum vero sanatu difficilior sit arteria, quàm uena, non tamen est medicamentorũ admodum diuersus in utraq; usus, immo specie planè idem maioris, minorisque ratione euarians. Quippè tanto siccioribus medicamentis eget arteria, quàm uena, quod si carnem circa gigni est opus, eadem ambę requirunt. atque hęc Gal. Ex quibus cum constet arterias sectas posse coalescere, quamquam non ita facile id sit, cur & nos non fatebimur, tutò posse earum aliquas pro mittendo sanguine secari? nec ab ipsarum sectione, semper aneurismatis pendere periculum? Mihi quidem hoc videtur, verum ratione in primis, quod arteriæ sectę possint coalescere, atque mox experientia Aegyptiorum omnium, quos sæpissime viderim multas in multis ęgrotis secuisse, absque ullo discrimine uel timore, nullumque à secta aliqua arteria obijsse vidi. quinimo multos exinde sanatos fuisse. Galenus etiam uisus est hoc non modo, non reiecisse remedium uerum tutò medicos utique arterias secare posse confirmasse, atq; easdem coalescere posse. Etenim ipse in libro de curat. per sang. miss. circa finem dixit: postquam per insomnia monitus arteriam secui, quę est inter pollicem & indicem, & sanguinem ea secta misi,

beneq;

beneq; ſucceſſit, atque uidi etiam magiſtrum quendam Pergami arteria cubiti ſecta, à lateris dolore liberatum abſque ullo aneuriſ-
,, mate. atque hæc etiam ſubiungens, ait: Hæc itaque mihi perſua-
,, ſerunt, ut ſubinde in ſummis artubus, immo & in capite arterias
,, ſecarem in omnibus doloribus, qui à calida, ſpirituoſaq; ſubſtan-
,, tia naſci uidebantur, & maxime in membranis: quorum dolor
,, punctioni ſimilis eſt, ac ſenſim expanditur, pungente quidem ſen-
,, ſu una in parte, tanquam in affecti loci centro infixo. GVILAND. Non differt mea hac in re è tua ſententia, quinimo eidem addictus ſum, exiſtimoq; non eſſe diſperatam arteriarum ſectarum unionē, atque coaleſcentiam. duo tamen exiſtunt, quæ mihi huius rei ueritatem non parum ancipitem reddunt, quorum alterum eſt, pulſus in arterijs motus, qui uidetur ualde efficax ad uitandam arteriæ unionem, ulceriſque ſanationem. Gal. enim pulmonum vlcera ſanari non poſſe ob continuam pulmonum motionem, non immeritò docuit, cum ex motu vulnera, quæ coaluerunt, facile denuo rumpantur, atque aperiantur. Cogito itaque motum continuuum arteriarum ipſis, quo minus coaleſcant, atque ſanentur eſſe multo impedimento, quæ difficultas augetur à duriori ſubſtantia arteriarum, qua ſectę arterię multo difficilius uenis ſanari poſſunt. ALPIN. Galenus ait, arterias dura ſanè ſubſtantia præditas eſſe, non tamen ea, quæ nullam recipiat coaleſcentiam, atq; unionem. Illi uero arteriarum, præualido motui facillimo ac tutiſſimo remedio occurrunt. Sectioni enim arteriæ, probè in primis vnitæ digitis fruſtrum æris planum, rotundum, & craſſum ſuperponunt, ipſumque ualide, ei annectunt, & fortiter ligant, vt ualide arteriam comprimat, atque eius pulſui valide obſiſtat, ne rurſum vulnus aperiatur. GVILAND. Hæc ſufficere mihi videntur, ad demonſtrandum rectum in arteriarum ſectione vſum, & hac ratione tuto illos medicos operari poſſe exiſtimo. Nunc te quas illi ſuant arterias narrare decet, atque quonam modo, tum illas ſuant, tum ſectas ſanent, ab aneuriſmateque defendantur, & in quibus malis earum ſectione pro mittendo ſanguine, illi utantur.

De arterijs, quas Aegyptij secare solent, atque quomodo illas secent, & curent, & in quibus etiam morbis ipsarum sectione utantur. Cap. XII.

ALPINVS.

EIVS regionis medici omnium arteriarum, quæ in capite cernuntur, sectionem pro sanguinis uacuatione aggredi solent. In antiquis enim capitis doloribus, maximeq; cum pulsu affligentibus, in omnibusq; etiam capitis inflammationibus, arteriam frontis, temporum, atque eam quæ post aures est posita, secare solent, idq; fœliciter ipsis accidit, ex his uero omnibus eam, quæ in fronte existit, frequentius ad illius affectus scindere solent, præsertimq; in antiquatis ophtalmijs. Multos, qui uel antiquum capitis dolorem pertulerant, uel oculos longo tempore habuerunt lippientes, per sectam frontis arteriam sanguine euacuato subitò, quasi præstigio quodam sanatos fuisse Cayri uidi. Harum itidem earundem arteriarum usum Galeno fuisse plane cognitum, verba ab eo in lib. 14. meth. tradita probè „ manifestant, quæ hęc existunt: Oportet autem deraso capite cu„ riose tangere, tum quæ retro, tum quæ secundum vtramque au„ rem sunt arterias: præterea, quæ in fronte, & quæ in temporibus „ sunt. Quarum quæ calidiores alijs apparebunt, ac maiorem exhi„ bentes pulsum, hæ sunt incidendæ. Quæcunque uero & paruæ & „ propè cutem resident, harum uel si partem aliquam excideris, ueluti facere in crurum uaricibus solemus, aptius erit. Quod & apud illos frequens est, neque immeritò, quando arteriæ, quæ calidiores atque grandiores apparent, multum sanguinem excalfactum, uel aliquo flatu permistum contineant, eoq; repletæ distendantur: qui per eas sectas, tum euacuatur, unà cum halitu, tum refrigeratur. GVILAND. Quæso ne te narrare pigeat, an apud illos medicos videris nuper dictarum arteriarum aliquam sectam, ut venæ à nostris secari solent, simulq; extractam, uel exustam fuisse. „ Quando in lib. de Anat. viuorum hęc de his legantur: Ex arterijs „ verò, quæ sunt in capite est arteria temporis, quæ quandoq; aduritur,

" ritur, & hoc fit, ut rheumatiſmi ſubtiles conſtringantur, qui ad
" oculos deſcendunt. & duæ arteriç, quç ſunt poſt aures, quç phle-
" botomantur propter ſpecies ophtalmiæ, & principium aquç, &
" nyctalopes, & antiquum dolorem hepatis, in earum tamen phle-
" botomia ſemper exiſtit timor, & tardatur conſolidatio. ALPIN. Nunquam illos medicos vidi arteriam aliquam totam ſecuiſſe, vel extraxiſſe, ſæpiſſime tamen phlebotomatam non ſecus quàm venam fuiſſe in multis oculatim uidi. Sæpiſſime ad prohibendos catarrhales fluxus in oculos, temporum arterias exurunt. In omnibus ſanè Aegypti locis quamplurimos exuſtis temporibus, ob eam cauſam cernes, is uero arterias illas, atque alias exurendi uſus ab Aethiopia illuc delatus eſt. Nam Aethiopum, Abiſſinorumque plurimi eum modum exurendi affectant. Nunquam uidi aliquem uſum fuiſſe ſectione arteriarum, poſt aures poſitarum, pro lippientibus, atque ijs, qui hepatis dolorē patiuntur, hepate enim affecto illam ſecare ſolent arteriam, quæ inter pollicem digitum, & indicem manus pulſat. Quod a Galeno quoque comprobatum fuiſſe legitur in lib. de curat. per ſang. miſſ. Audiui ab illis medicis etiam iugulares uenas in ſuffocantibus affectibus ſecari, quod ego nuſquam in illis locis uidi. Secant in manu, ut dictum eſt, poſitam inter pollicem & indicem digitum, ab eaque mittere ſanguinem ſolent ad omnes internorum viſcerum dolores, atque inflammationes. Hæcq; ſunt arteriæ, quas eos ad ſanguinem detrahendum, ſecare per id temporis obſeruare potui. GVILAND. Illos mihi in multam gratiam reduxiſti, qui non modo omnes Grçcos, Arabesq; antiquos medicos longè in hoc ſuperarint, cum nunquam ipſorum aliquem fuiſſe legatur, qui ſectione arteriarum ita familiariter, & tutò uſus fuerit, ſed fortaſsè multis ſecretis auxilijs uel medicamentis ſectas illas arterias, magis tutò cōglutinant, & ipſarum vulnus ſanant, ALPIN. Duo nunc tibi narrò quorum primum eſt, quomodo illi ſecent arterias, ſecundum, ſectas quo pacto facile ſanent. Operarius itaque in primis partem in qua arteria ſcindenda exiſtit, faſcia linea non ſecus quàm in venarum ſectione fieri ſolet, ligat, arteriamq; ſanguine impleri, atque tumidam fieri ſinit, quam tunc acutiſſimo phlebotomo, ſiue ſcalpro oblique ſecat (phlebotomis Aegyptij ad ſectionem arteriarum longè noſtris acutiores vtuntur.) in ſectioneq; etiam illarum ſemper minimam efficiunt ſectionem, quia ſanguis tenuiſſimus eſt, atque

cap. 13.

etiam

etiam quod magnum vulnus difficilius coalescit. Secta itaque arteria sint sanguinis tantum effluere, quanto opus habet, cuius quantitatis regula à multis obseruatur, quando ex semetipso sanguis desinit effluere. Sanguineq; vacuato, non secus quàm nostri in sectis uenis ad vnionem digitis labia deducunt, ita sectam arteriam unit, eiusq; vulneri modicū gossypij superponit, supra quem ęneum magnum denarium ibi vsitatum, (quem illi Follera appellant, estq; ipse latitudinis communis veneti aurei, & crassitie argentei aurei) fortiter, alligat permittitq; hoc modo arteriam ligatam, & adstrictam tribus diebus manere, quibus finitis, ligaturam detrahit, nullo alio ad ipsius curam auxilio ab ijs vsitato. nullumque ex plurimis, uidi, cui sectæ arteriæ fuerunt, qui detracto ęneo denario, ligatura post tres exactos dies, aliquo alio auxilio opus habuerit, sed integrè sanatos omnes obseruaui. Sunt uero aliqui qui priusquam ligent arteriam, gossypiumq; ei superponant, parum thuris accensę candelæ flamma calfacti apponunt, eoq; arterię vulnus rectè digitis uniunt, & mox gossypium, & tandem follara superponunt, atque alij lentium nigrarum puluerem arteriæ vulnus aspergunt, & mox gossypium & follaram apponunt. atq; hęc de sectione arteriarum apud illos vsitata sufficiunt, ex quibus colligitur duo in sectione illa obseruari, scilicet in ijs effectum minimum vulnus, per obliqueq; acutissimo phlebotomo adactum, & applicationem ęnei denarij supra arterię vulnus. Quo & frigiditate, & duritie pulsus arterię motus cohibetur, atque ne valide arteria pulsu vulnus percutiat, atque ne uehemens ille motus fiat, quo possit arteriæ vulnus rursum dilatari, atque obstare, quin arteria secta rectè coalescat, prohibetur. GVILAND. Hactenus vsum sectionis arteriarum probè narrasti, atque modum, pręterea tuto eas, tum secandi, tum sectionem sanandi, quare omnes facile nostri medici audacter ipsum usum aggredi, atq; experiri possunt. Quum posse multis ægrotis prodesse, ubi tutò administrari queat, nemo nostrum contendet. Sed de his satis. Nunc opere pretium esse existimo, ut etiam de cucurbitulis, quibus illi medici vtuntur, aliquid disseras.

De cucurbitulis, quibus in Aegypto medici utuntur. Cap. XIII.

ALPINVS.

DVo cucurbitularum genera illorum locorum medici vſurpant, unum quippè uitreum, corneum alterum. Vtrumque tamen genus ſimul conueniat, quod ſpiritus ſiue oris attractione, ſiue ore attracta, uel retracta reſpiratione apponuntur. Omnes ij medici hoc ſcilicet modo illas pertractant. Igne enim, uel calenti aqua ipſas cuti affigere nemo illorum nouit. Sed ore tantum attracta reſpiratione, moliuntur opus, & ſic cuti affigunt. Qui modus admouendi cucurbitulas planè ei ſimilis uidetur, quem Hero Alexandrinus in lib. ſpiritualium nobis prodidit. Corneę, taurorum parua, perpolita & perforata exiſtunt, quibus utraque extremitas, latiſſima quippe & anguſtiſſima, ſiue acutiſſimā, meatu peruio conſtat. Earum formam ſubiectæ figurę demonſtrant.

Cornu

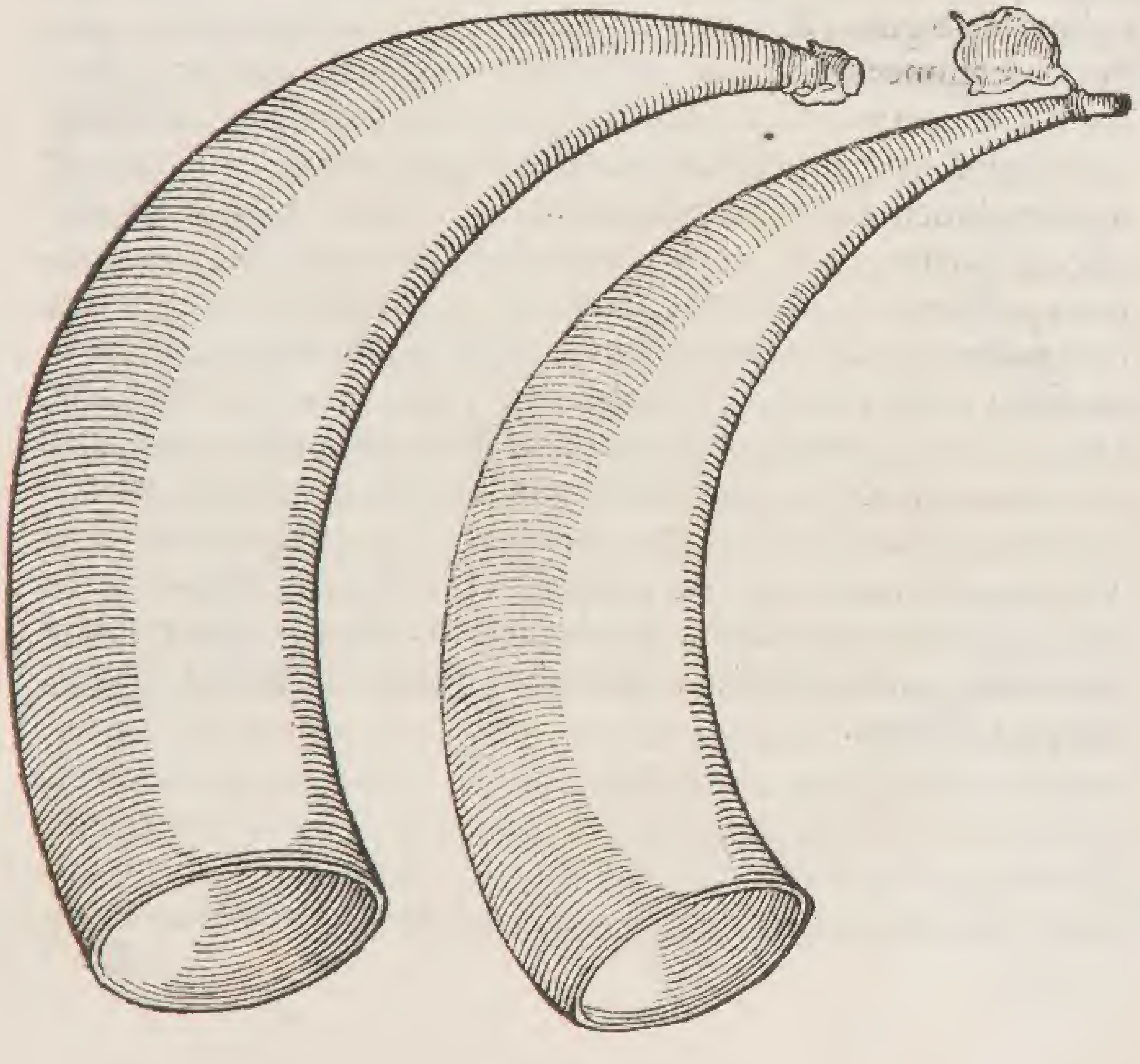

Cornu anguſtior extremitas eſt perforata, ut operator ore eam excipiendo,per ipſum ſpirationem intro attractam, cucurbitulam altero ore expanſo latiori,affigere cuti poſſit.ea vero cuti eo modo affixa,anguſtioris extremi acuti meatus, uel foramen continuò ex ore detractum fruſtulo pellis ouilis ſaliua madefacta, & emollita clauditur,cuteque exinde in aliquem tumorem ducta,cucurbitulæ paruum foramen pelle obductum, & clauſum detegitur,atq; aperitur,quo aperto continuò cucurbitula à cute excidit,atque Chyrurgo rurſum eam cuti apponere volente, rurſum os latum magnum cuti aplicitum, extremi cornus paruum foramen ore excipi, rurſumq; ſpiritum intro trahit, quouſque probè affixam illam cuti adhęrere viderit, quo viſo continuo extremum pellicula nuper dicta lingua reuoluta claudũt,ne flatus exinde reſpirare queat. Hoc idem illi faciunt, volentes vnà ſanguinem mittere eadem cute ſcarificata. namque eodem modo cucurbitulam cuti anectunt, vel affigunt. atque extremi cornus paruum foramen ore excipiũt, ſpiritumq; in ſe trahentes ſanguinem foras trahunt. quem etiam ualenter trahit ſola cucurbitula cuti, eo modo affixa: quam non trahere, ut uolunt ſanguinẽ, cum viderint, opem ferunt ſpiritum ore valenter per paruum extremi cornus foramen trahentes. Hincq; ijs cucurbitulis eo modo uſi, quàm noſtris copioſior ſanguis euacuatur. Talium cucurbitularum igitur apud illos medicos eſt vſus. Cæterum hę ſępius chyrurgis ore ſanguinem, vt dictum eſt,trahentibus in cucurbitulam affixam, illud incommoditatis afferunt, ut ſanguis ſæpius in trahentium chyrurgorum ore trahatur, quando ipſę roſtrum vel cornu acutum extremum, cuius per foramen fit attractio, nõ altius multum emineat à corpore cucurbitulę, neque corpus eſt ita magnum, vt multum ſanguinem contineat,quod ſanguinem eductum ſuſcipit,atque retinet. Hincque vſum inſtituerunt vitrearum, quæ maiori corpore rotundiore ventre conſtarent, & in medium ventris ab eminentiori parte roſtrum longiſſimum peruium ſiue cauum ;haberent. cuius munus foret, ut per ipſius foramen ſiue roſtri extremi os in ore chyrurgi exceptum,cucurbitulæ cuti applicarentur,atque ſanguinis miſſionem commodiorem molirentur, qua ſanguis eductus per roſtrum ad os trahentis non duceretur, ſed totus intra corpus cucurbitulæ retineretur, minimeque ad attrahentis os efflueret, cum roſtri extremitas à corpore eminẽtiſſima,ac remotiſſima ſit, roſtrum enim

lon-

longissimum existit. Vsus uero omnium nuper dictarum cucurbitularum unus, atque isdem est, tum cornearum, tum vitrearum, singulęque eodem modo ab ijs adhibentur. Visus est etiam Cornelius Celsus hæc nouisse, cum lib. 2. hæc scripsit: Cucurbitularum æneam & corneam. Aenea altera patet, altera clausa est. Cornea altera parte æque patens, altera foramen habet exiguum. In Aeneam linamentum ardens conijcitur, ac sic os eius corpori aptatur: imprimiturque donec inhæreat. Cornea per se corpori imponitur, deinde ubi ea parte, qua exiguum foramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cauum id clausum est, æque inhærescit. Verum in Aegypto cauum facilius, atque non minus tutò pelle siue membrana saliua emollita, linguæ opera claudunt, & non cera, qua foramini ita citò aptare, atque abigere, vt opus est, non possumus. Aeneæ apud illos in usu non sunt. sed illarum loco uitreis utuntur, quę hac figura, siue effigie efformantur, & cernuntur.

cap. 10.

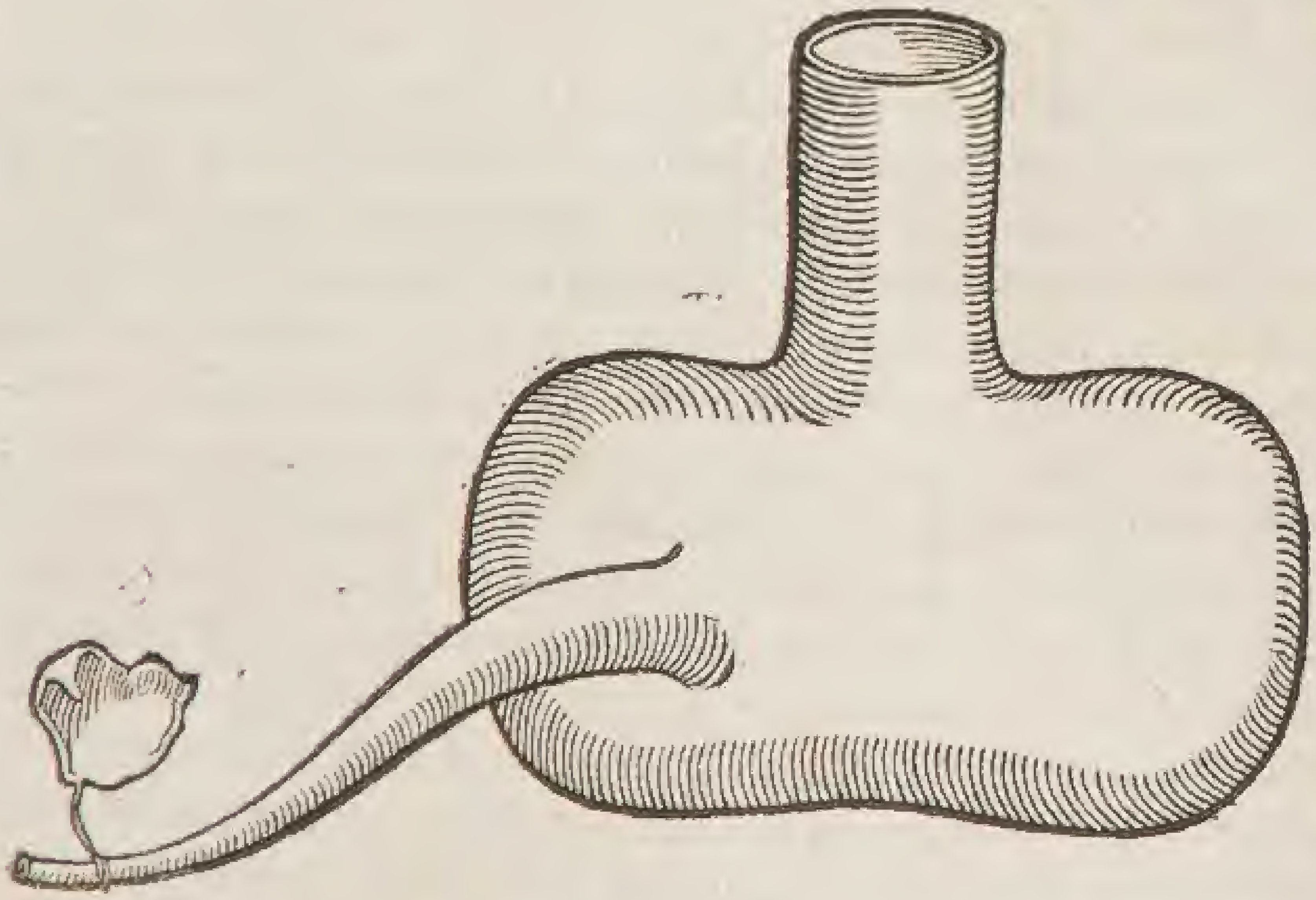

Nullæ

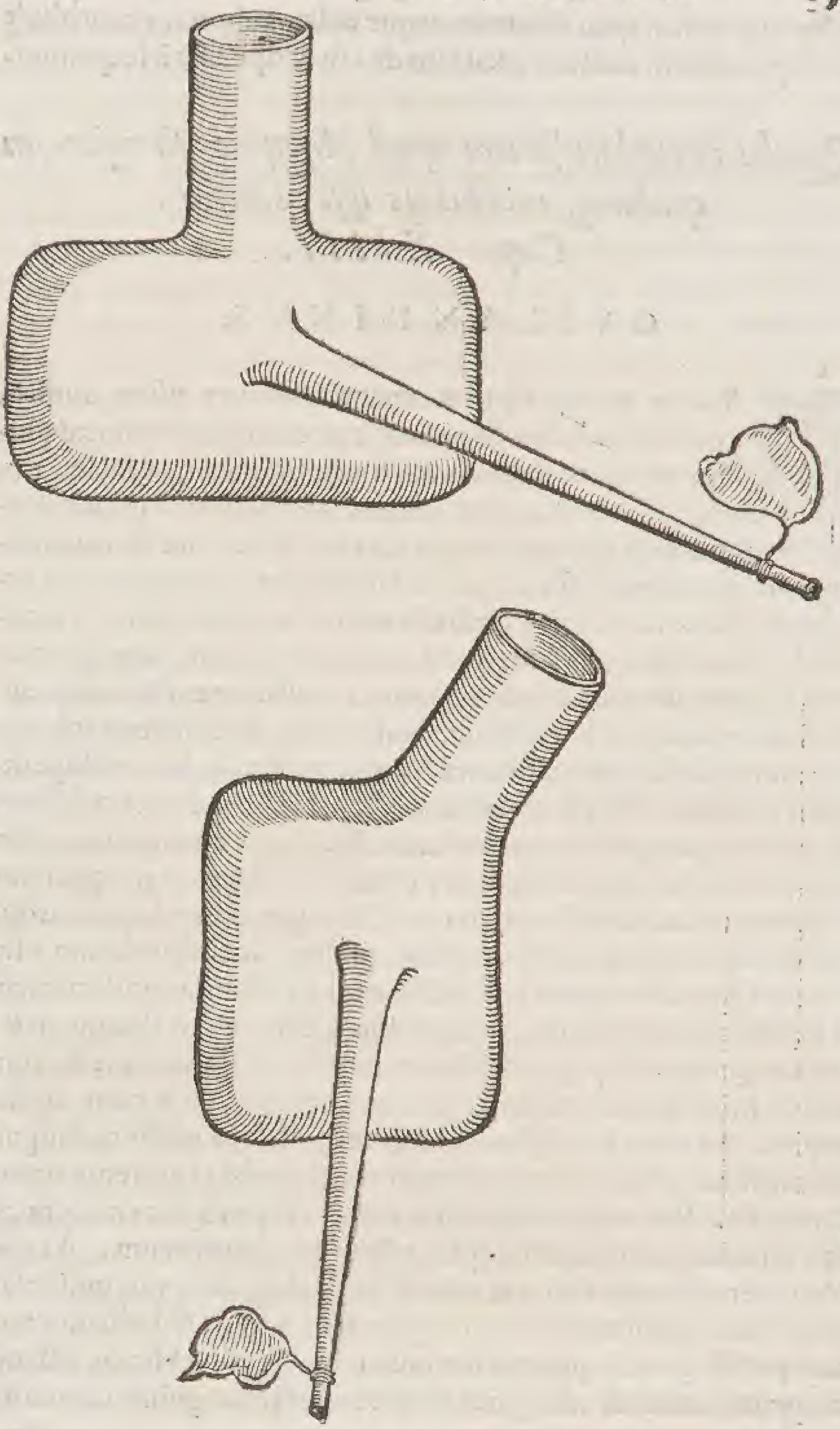

Nullæ alię ab his, quas diximus, atque delineauimus, cucurbitulę apud ipſos in uſu exiſtunt, ſed iam de vſu & ope illarũ loquamur.

Qualis cucurbitularum apud Aegyptios ſit vſus, in quibusq; morbis ijs ipſi vtantur. Cap. XIIII.

GVILANDINVS.

CVPIO modo illarum cucurbitularum uſum audire, quando apud noſtros medicos cucurbitularum ad plures morbos ſanandos celeberrimum ſit remedium, neque id immeritò, cum hoc præſidij genus tantopere à multis præclariſſimis medicis ferè, ad omnes morbos laudatum ſit: quandoquidem ex antiquioribus medicis, Herodotus celeberrimus ijs ſæculis medicus hæc de ijs (Oribaſio referente:) ſcripſerit: Cucurbitula materiam, quę in capite eſt, euacuare poteſt, itemq; dolorem ſoluere, inflammationem minuere, inflationes diſcutere, appetitum reuocare: imbecillum exolutumq; ſtomachum roborare: animi defectiones amouere: quę in profundo ſunt, ad ſuperficiem traducere: fluxiones ſiccare, ſanguinis eruptiones cohibere, menſtruas purgationes prouocare, facultatis corruptionis effectrices attrahere, rigores ſedare, circuitus ſoluere, à propenſione in ſomnum excitare, ſomnum conciliare, grauitates leuare, atque hęc quidem, quęq; his ſimilia ſunt, pręſtare cucurbitularum uſus poteſt: Quę eadem apud Galenum in lib de Hirud. reuulſ. cucurb. & ſcarif. ſcripta leguntur, & Cornelius Celſus vſum illarum in febribus quouis tempore utiliſſimum, atque tutiſſimum prędicauit. Iccirco hunc ipſarum vſum apud eam gentem, ex te nunc audire cupio. ALPIN. Dixi illos cucurbitulis abſque miſſione ſanguinis rariſſime uti, ſed in corporum euacuationibus eas frequentare. GVILAND. Pro uniuerſali ne ſiue totius corporis euacuatione, an pro alicuius tantum partis, ipſas adhibere conſueuerunt. ALPIN. Neminem illorum vidi, qui cucurbitulis aliquando pro uniuerſali facienda uacuatione ex toto corpore uſus fuerit. ſed alicuius tantum partis gratia, pręcedente tamen uniuerſali. Hincq; illarum frequentiſſimus eſt vſus, prius facta vniuerſali ſanguinis uacuatione

lib. 7. cap. 17.

ne ex fectis in cubito venis, in capitis doloribus, & inflammationibus: preſertimq; in phrenitide, amentijs, morbo Dem el muia vocato, oculorum, auriumq; doloribus,ac inflammationibus applicant unam occipiti, atque duas partibus circumpoſitis, uel in collo. Cuti verò pro qualibet cucurbitula tres,vel ad plus quinque ſcarificationes infligunt, longas tamen atque profundas. roſtrumq; cucurbitulę cauũ ore excipientes,ac ſpiritum fortiter trahentes quantum ſanguinis uolunt euacuant. Frequentiſſimus cucurbitularum eſt vſus, cum ſcarificatione occipitis, atque partium circum ipſum poſt aures poſitarum, atque colli. emiſſo ex ijs partibus ſanguine. qui multis officit, ipſiſq; maxime,qui non admodum calido conſtant capite, quemadmodum in calidiſſimis capitis morbis ſanguinis multa euacuatio, eo modo ab ijs ſcarificatis partibus ope cucurbitularũ, ſummopere ſemper prodeſt. Nihil eſt preſtantius ad excitandum ſomnum, quàm copioſa ab ijs partibus ſcarificatis ſanguinis euacuatio. Sed hęc admodum cautè eſt adminiſtranda etiam in calidiſſimis capitis affectionibus, quando multos acutè febrientes ob continuas vigilias iſtac vſos immoderata ſanguinis uacuatione,in veternoſos, lęthalesq; ſomnos incidiſſe,obſeruauerim. Hinc fortaſsè non immerito ab Hippoc.in lib.de aer.loc.& aq.proditum eſt, Scythas vſos hac immoderata vacuatione,vel in ſomnos lethales incidiſſe, vel inde viros impotentes factos, quippè immodice vniuerſo corpore exinde refrigerato. In capitis verò doloribus, grauitatibus inflammationibus,oculorumq; lippitudinibus, & alijs calidis omnium capitis partium affectibus ex plenitudine obortis, ſummo ſemper adiumento erit iſta moderata cucurbitulis procurata vacuatio. quod Gal.lib.de Hirud.reuulſ.cucurb. his verbis planè etiam confirmatum reliquit,dicens: Incipientes,aut & vigentes capitis grauitates dolores à plenitudine per cucurbitulam in occipite poſitam, vel ſolam, vel cum ſcarificationibus iuuat: uerum totum corpus antea vacuatum eſſe oportet. idemq; in lib.de curat.per ſang.miſſ. cap.1. apud ipſum, legitur. Aegyptij medici in nuper dictis affectibus primo ſecta cubiti uena cephalica vel communi, occipiti applicãt cucurbitulas, mox cum morbus illis vacuationibus non ceſſerit, vel ad frontis, vel angulorum magnorum, vel narium, vel temporum venam ſecandam confugiunt. eaſdem etiam pro ijſdem malis ad vacuandum ſanguinem ſupra occiput,in auerſa capitis parte

applicantes. Certumq́; est, ab his partibus, ita scarificatis, quantam sanguinis uolunt copiam vacuare. Cauent tamen hac uti vacuatione in ijs, qui caput frigidum, humidum molle, rariq́; habitus obtinent, quod eorum ab hoc auxilio immodice cerebrum refrigeretur. Quo ita refrigerato, necessarium sit, mox ægerrime suas functiones obire posse. Siquidem hoc membrum suapte natura frigidum, haud facile sanguinis missione refrigeratum, recalescere potest. In occipite etiam & collo cum scarificatione cucurbitulas administrant ad gutturis inflammationes, fœlici cum successu, nam præter quod à parte affecta euacuant, etiam naturam excitant, vt per eam viam noxium humorem expellat. Quasi conentur cucurbitularum ad eam partem facta attractione, naturæ motum ad exteras illas partes imitari. Siquidem ad eas partes humorum decubitum sæpissime naturam critice facere, ex Hipp. lib. 6. apho-
aph 37. risin. colligi potest; Quum ipse dixerit: Ei, qui ab angina corri-
„ pitur si tumor factus fuerit in collo, bonum est. atque etiam in lib.
„ 7. aphoris. Ei, qui ab angina corripitur, si tumor & rubor in pe-
aph. 49. „ ctore superuenerint bonum, extra enim vertitur ægritudo. A dorso, lumbis, scapulis, pectore, naribus, atque cruribus nusquam in Aegypto aliquem vidi, qui sanguinem per cucurbitulas, eduxerit. GVILAND. Non ne euacuant plenitudinem totius, aliquando cucurbitulis? An non, vt nostri, præter occiput posterioresq́; capitis partes, scapulis etiam dorso, lumbis cruribus, atque alijs corporis partibus eas applicant, atque sanguinis per eas vacuationem procurant? nonne etiam vtuntur in pestiferis febribus ad iuuandam exanthematum eruptionem, ijsdem scarificatis, atq; etiam sine scarificatione, quas nostri appellant leues cucurbitulas, uel siccas. Quales uerò facere illi scarificationes consuescant libenter ex te audirem. ALPIN. Illi rarò vel nunquam vtuntur cucurbitulis sine scarificatione, neque pręter nuper dictas capitis partes, occiput, scilicet, omnemq; auersam partem, atque post aures inter occiput, & collum, alias ab his pro uacuando sanguine usquam scarificatas, potui obseruare, iccirco neque dorso, lumbis, natibus, coxendicibus, cruribusq́; applicant cucurbitulas, pro adiuuandaq́, exanthematum apparitione multo minus ijs vtuntur. quinimo potius aduersus nostros omnes, qui pro adiuuandis variolis, morbillis, vel puncticulis malignis, vsum illarum in nuper dictis partibus consectantur, multa (me audiente) dixerunt quibus earum

vsum

vſum in peſtiferis ijs febribus cum exanthematibus ab animis noſtris penitus eruerent. Demum nullis cucurbitulis tollere poſſe plenitudinem vel vniuerſalem, etiam vel particularem affirmant, atque hinc nemo ipſorum vſum cucurbitularum aggreditur, niſi poſtquam uniuerſum corpus probè fuerit vacuatum. Pro qualibet cucurbitula applicanda quattuor, aut ad ſummum quinque infligit ſcarificationes ea longitudine, qua eſt indicis latitudo profundè adacto ſcalpello, non epidermidem tantum, ut peſſime noſtrorum medicorum multos paruas, ac tantum in ſuperficie cuti ſcarificationes infligentes, facere dicunt. ſed multo profundius ſecundam cutem, atque adeo carnem vulnerantes, atque ſcindentes. GVILAND. Mihi haud mirum eſt, vſum cucurbitularum in occipite, eiuſque proximis partibus apud Aegyptios ita eſſe frequentiſſimum, & familiariſſimum, quando etiam veterum clariſſimorum medicorum non pauci eundem morem ſecuti ſint, pręſertimq; Hippoc. atque Galenus. ab occipite enim eiuſq; proximis partibus ad capitis dolores, grauitates, atque longe magis ad lippitudines oculorum, ſanguinis miſſione cucurbitulis, nuper dictis partibus applicatis vſos fuiſſe, hæc in libr. aphoriſm. à Galeno memorię mandata explicant: In doloribus, itaque partis capitis poſterioris, cum auerſione euacuatio ex fronte fiet: ſicut anterioris ex occipite. Sic itaque diuturnæ oculorum fluxiones ſæpius ſanatam ſunt, ex partibus ſecundum occiput ſanguine miſſo unà cum cucurbitulæ vſu, atque in lib. 13. meth. med. hæc habentur: Præterea cucurbita in occipite defixa efficax eſt remediũ ad oculorum fluxiones: & in lib. de curat. per ſang. miſſ. ipſe eadem, quæ ſuperius in eiuſdem de Hirud. cucurb. libro ſcripſiſſe, annotauimus, ſcripta reliquit, ita dicens: Sicuti capitis grauitates & inueteratos in eo ex plenitudine dolores leuare manifeſte ſolet tuſa in fronte vena. At incipientes aut, etiam vigentes per cucurbitam in ceruice procurata retractio, interim quidem ſolam, interim cum ſcarificatione. Cæterum pręuacuatum eſſe corpus vniuerſum oportet. & Hippoc. in lib. de paſſionib. vbi agit de faucium inflammationis auxilijs, dixit: Si uero ex his gracilis non fiat, retro raſo capiti cucurbitæ duæ adhibentur, & ſanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ fluxus retrò reuellatur. & Gal. in lib. de medicamentis facile parabilib. de oculorum vitijs ſermonem habens, ſcripſit: Quod ſi vehemens fuerit capitis grauitas, aufe-

cap. 19.

cap. 19.

,, renda erit, ac occipitio cucurbitula affigenda, concifa prius cute
,, fcalpello, copiofusque inde fanguis detrahendus. Quare cum apud Hippocratem & Galenum medicos præclariffimos vfus cucurbitularum in occipite, & circum ipfum fuerit frequentiffimus, non eft mirum eodem modo Aegyptios eandem retinere confuetudinẽ; ita, neq; in his folum, fed in alijs partibus grecos illos imitantur. Hippocrates enim in libro de loc. in homine (fi tamen eius eft liber.) prope aurem ad alterius auris dolorem apponendam effe cucurbitulam memoriæ prodidit, non minusque etiam in coxendico dolore coxendici, ad foras trahendum humorem.

Eiufdemque coxendici applicatæ ufum ad procidentiam vuluæ

aph. 50. in lib. de natura humana laudauit. & in lib. 5. aphorifm. de ijfdem
,, ad mamas adminiftrandis, & utendis ait: Mulieri fi uelis men-
,, ftrua cohibere, cucurbitulam quàm maximam ad mamas appo-
,, ne. & Gal. idem in lib. 13. meth. med. fcriptum reliquit, atque de
,, earundem ad præcordia etiam ufu. Sic namque ad mamillas cu-
cap. 19. ,, curbitam imponimus, cum fanguis ex utero profluit, defixo ma-
,, xime in ipfis communibus pectoris, & uteri uafis eius ore. fic fi
,, ex naribus fanguis profunditur, præcordijs maximas cucurbitas
cap. vlt. affigimus. & Gal. in 1. lib. ad Glauc. docuit: ad firmandum fanguinis fluxum ex liene prodeuntẽ, hypochondrio finiftro, & ex hepate dextro cucurbitam effe affigendam. idemque omnino in lib. de curandi rat. per fang. miff. affirmauit. eademque umbilico pofitam
cap. 19. cum multa flamma incantamenti modo dolorem uentris a flatulento fpiritu ortum fanare, in lib. 12. meth. med. fcriptum reliquit. Meminitque etiam cucurbitæ ufum ad lapidem renum, in lib. de ren. aff. dignot. & med. Cordi, thoracique etiam ad deriuandam humorum ad pulmones fluxionem, adhibendam cucurbitulam effe in lib. 11. meth. med. docuit. Cæterum non folum Hippoc. &
cap. 4. Gal. ufi fuere cucurbitulis in occipite, eiufq; partibus & collo, uerum, ut ex iam in medium allatis patet, quamplurimis etiã in alijs corporis partibus, non fine Aegyptiorum medicorum reprehenfione, quos cucurbitulis in illis omnibus partibus, raro uti nuper dixifti. Maxime uero, ipfi videntur etiam damnandi, quod rariffime ficcis, fiue abfque fcarificatione illis utantur. neque dorfo, fcapulis, lumbis, cruribusque affigere, in febribus peftiferis eas confuefcant, in quibus fanè partibus, tum corporum euacuationis gratia, tum in malignis febribus, ad foras trahendam improbita-

tem

tem ueneni nostri ferè omnes eas apponunt. ALPIN. Nescio an nostri illis de vsu cucurbitularum plus errent. Aegyptij enim planè contendunt, nũquam affigendas fore cucurbitulas, ni prius uniuersalis uacuatio præcesserit. Proindeq; negant solis cucurbitulis plena corpora posse vacuari. Demum summopere aduersus nostros damnãt vsum illarum in febribus, scapulis, dorso, lumbisq; maximeq; in pestiferis, ad extrahendum veneno imbutum humorum, GVILAND. Quibus rationibus corporum plenitudinem posse solis cucurbitulis vacuari, contendunt, in principijsque morborum haud facta prius vniuersali vacuatione per uenę sectionem, cucurbitularum vsum habere, atque non minus cur easdem in pestiferis febribus ad humorem extrahendum damnent, ex te nunc libenter scire cupio, nam polliceor tibi, me deinceps in medium laturum etiam meam sententiam.

An solis cucurbitulis corpora rectè, ac tutò vacuari possint, & num in principijs morborum pro uacuatione sint adhibendæ. Cap. XV.

ALPINVS.

IN primis de vsu cucurbitularum pro sanguinis vacuatione loquemur, atque postea de earundem usu pro attractione humoris uenefici ex alto, siue ex penitioribus partibus corporis ad cutim. Verissimum itaque est, Aegyptios damnare usum scarificatarum cucurbitularum, pro tollenda corporum plenitudine, quam aiunt non cucurbitulis illis rectè ac tuto tolli posse, sed solum vel secta uena, vel scarificatione crurum, malleolorumve præstita. Quam sane scarificationem solam vicariam uenæ sectionis affirmant, nequaquam vero cucurbitulas, de qua re posterius nos deliberatius agemus, ubi de ea scarificatione sermonem habebimus. Non debere igitur, neque rectè ac tutò plethorica corpora solis cucurbitulis vacuari posse affirmant, ijsq; rationibus ipsis hoc persuasum est, quoniam arbitrantur, sola sectione magnæ alicuius uenæ, communem corporis plenitudinem vacuari posse, vel etiam cruribus (vt iam dictum est) scarificatis, atque ab appositis cum scarificatione cucurbitulis scapulis, dorso,

atq; lumbis, solam fieri particularem euacuationem, quando secta magna uena, à qua plurimæ uenæ ramificatæ, per plures partes corporis expanduntur, absque dubio in vniuerso corpore fiat inanitio, & sectis cutaneis uenis nuper dictarum dorsi partium, non possint, nisi eæ partes vacuari, quæ ijs venis refertæ sunt. Quare ab ijs scarificatis nō posse à toto corpore fieri vacuationem asserunt. GVILAND. Cur magis à scarificata cute crurium volunt uniuersum corpus posse vacuari, minimeq; scapularum dorsiq; cute eodem modo scarificata? quod tamen aduersari veritati iudico, quoniam dorsi cutis venæ sunt sanguinis fonti propinquiores, quam crurum, qua vicinitate cui dubium, quod à caua magna vena illis proxima citius attrahent, atque in maiori etiam quantitate sanguinem. ALPIN. Respondent, quod etsi uenæ dorsi, ac lumborum uenæ cauæ propiores, quam crurum uenæ sint, nihilominus, quia ad dorsi partes non ita rectè à vena caua venæ illæ accedunt, vel admodum etiam exiles existant, ineptiores esse ad euacuandum sanguinem, quam crurum uenæ, quæ ijs longe grandiores, cum maximis uenis, a uena caua rectius ad crura procedentes

cap. 3. in suras sparguntur. Quod docuit Gal. in lib. de dissectione uenarum & arteriarum, dicēs. „ Hinc reliqua magna uena in crus ipsum „ diuiditur, primam iuxta inguinem emittentes propa ginem, quæ „ cum parua arteria in anteriores musculos spargitur, secundum „ utrinque unam, quæ ex internis partibus ad genu vsque subter „ cutem dissipatur, ac alias non paucas ad profundiores femorum „ partes. Cæterum paulo altius quam femur, cum tibia articulo „ iungitur, in tres partes diuiditur: quarum media, quæ maxima est „ per ipsam deorsum ad poplitem fertur, atque inde per profundū „ posterioris tibiæ partis, quam suram dicunt, procedens, non mo „ dicam in musculos eius ramorum sobolem spargit. Sed his dictis iam redeo ad ea, quæ aduersus cucurbitularum nuper dictum vsum afferunt. Aiunt siquidem non solum, quia cucurbitulæ dorsi partibus cum scarificatione applicatę particularem, & minime totius vacuationem prę̨stare possunt, iccirco illis tātum post vniuersalem factam sanguinis uacuationem, pro particulari capitis facienda euacuatione, in occipite, atque nuper dictis capitis par tibus vti non immeritò consueuerunt, sed quòd etiam cucurbitulæ sanguinem tenuiorem tantum euacuāt, crassumq; relinquant qui obstructa fouet, atque exinde putredinem concitat, atque or-

tam adauget. Tenuiorem verò ſanguinem cucurbitulas euacuare cum Auicennæ, multorumq; aliorum Arabum grauiſſimorum medicorum auctoritate, tum non minus ratione uerum eſſe arbitrantur. Auicenna & enim, quem pręcipue in arte medica obſeruant, hęc in lib. 4. ſuæ medicinę ſcripta reliquit, dicens: Ventoſæ fen. 4.
,, cutis partem magis mundificant, quàm phlebotomia, & plus ex- cap. 21.
,, trahunt ſanguinem ſubtilem, quam groſſum. Et ipſarum quidem
,, iuuamentum in corporibus groſſis & craſſis, habentibus groſſum
,, ſanguinem eſt paruum; quoniam ex iſtis non extrahunt ſangui-
,, nem, neque extrahunt ſicut oportet, immo qui ex eo vehementer
,, eſt ſubtilis, & cum difficultate, & in membro uentoſato debilitatē efficiunt. Et hoc, vt dixi, ratione confirmare conantur, dicentes uenas, quas pro cucurbitularum vſu operarij ſcarificant, eſſe tenuiſſimas, atque ferè capillares, per quas craſſus ſanguis exire non poteſt. proindeq; ab ijs ſcarificatis non niſi tenuiorem ſanguinem educi poſſe. Tertio ſubcutaneum etiam ſolum earum ſcarificatione educi affirmant, quando tantum contentus in capillaribus ijs uenis per ſcarificationem ſectis euacuetur, minimeq; ille, quem aliæ penitiores, grandioresq; venæ continent, cum præ ipſius craſſiori ſubſtantia, exiles illas cutaneas uenas ingredi nequeat. quem uiolenti ſua attractione ipſę mouentes, trahentesq; & non vacuantes, multas in ijs venis obſtructiones, ſanguine craſſiore in ipſis multo attracto, atque inculcato, efficiunt. Quamobrem ipſas ſanguinem multum uiolenti ſua attractione commouere, parumque uacuare, eumque ſolum, qui tenuior exiſtit, quique commode cutaneas illas uenas ſectas tranſire poteſt affirmant, hincque multas in corporibus concitari obſtructiones, maximeque in ijs corporibus, quæ à natiuitate uenis, atq; arterijs paruis effecta ſunt. Demum addunt, partes ſcarificatas debilitari, quod & Auicen. in loco nuper audito memoriæ prodiderat. Cæterum quiam bifariam ſolent cucurbitulæ a noſtris cuti applicari, quando ipſorum alij applicent eas, ſcarificatis ſolis uenis minimis epidermicis, cuticulam enim hi quàm leuiſſime ſcarificant. Alijque profundius non epidermidem tantum, verum cutem etiam, atque carnem ſcindentes utuntur ſcarificatis cucurbitulis. Priores in omnia nuper recitata incommoda, ex cucurbitularum applicatione incurrunt. & iſti etſi nō ſolum cutaneū ſanguinem euacuent, ſed etiam ex profundo internarum magnarum uenarum, & multum, tamen

& ipſę

& ipsę tenuiorem educunt, & obstructiones pariunt, scarificatasq; partes labefactantes refrigerant, densant, atque obstruunt. GVILAND. Sed quo pacto has cucurbitulas profundioribus scarificationibus cuti defixis, quæ copiosiorem, quantus desideratur, sanguinem euacuant, ista omnia incommoda corporibus facere persuadebunt? cum proxime accedat sanguinis per ipsas facta uacuatio ad eam, quæ per sectam venam molimur. ALPIN. Obstructiones in uenis sæpius eas cucurbitulas facere, non eo quod multum sanguinis solum ab vltimis uenis euacuant, sed quod id ualde uiolenter trahunt ad ipsas, vt uacuent. GVILAND. Multum quoque sanguinem vena secta euacuat, non tamen obstructionem parit. licet aliquãdo fiat, ubi in stomacho & hypochondrijs plurimæ cruditates existunt. Gal. in lib. de sanit. tuenda ait, quod si illis qui cruditatibus in stomacho, & hypochondrijs exuberant, sanguis dematur, vel frictiones, ac balnea moliantur, proculdubio, omnes cruditates illæ in uniuerso corpore à uenis rapientur, atq; ijs obstructiones, putredines, febresq; contingere. ALPIN. Cucurbitulas, cum magnis profundioribusq; scarificationibus adiectas, plurimum sanguinem exhaurientes, obstructionum multarũ sæpe esse causam eorum locorum medici ex hoc demõstrant, quod necessariò ex copiosa per ipsas facta sanguinis uacuatione, tota massa sanguinis in uenis contenta per corpus ad cutaneas capillaresque uenas cutis trahatur, cuius crassior pars, uel sanguis crassior transiens per angustiores uenas, eas sæpe obstruit. hincque in corporibus crassiori sanguine exuperantibus, simulque venis à natura minoribus, refertis, qualia sunt melancholicorum multorum corpora, ualde suspecta istæc per cucurbitulas sanguinis vacuatio non immeritò esse solet. Cur vero itidem venæ sectione facta, sanguinis copiosa euacuatio non ita, ut cucurbitulis operata facile obstruet, dictu (aiunt) non est ualde difficile, quoniam uena secta, multoq; sanguine inanita, non solum à radicibus uenarum, in quibus pars sanguinis crudior crassiorq; residet, sed multo plus à uenis omnibus ab ea procedentibus, vsque ad cutem, quæ multò minores ipsa existunt, quæque sanguinem continent puriorem, atque tenuiorem trahit, hincq; probè à medicorum vulgo creditur, uenæ sectionem trahere à circumferentia ad centrum, quoniam is sanguine in amplioribus prioribus venis contento, longe purior & tenuior existit, ut in substantia illarum nutrienda-

rum

rum ab ipſo corporis partium quàm facile mutari poſſit,à quo ſanè ſanguine non ita facile, veluti à primis venis prodeunte, venæ illæ obſtrui poſſunt. GVILAND. Vulgaris tamen medicorum opinio eſt, quod cucurbitulæ à centro venarum ad circumferentiam trahant,quod tamen ſi uerum Aegyptij dicerent,contrarium uerum eſſe nos fateri oporteret, ſcilicet non ſolum cucurbitulas a centro ad circumferentiam, ſed contra potius à circumferentia ad centrum ſanguinem trahere,quod nulli hactenus ex noſtris animaduerterunt. tamen veriſſimum etiam hoc eſſe iudico, quando verum ſit, atque planè expertum,venas ſanguine inanitas, uacui ratione, ut repleantur, trahere à uenis proximis, & proximas à proximis uſque ad ultimas uenas,quæ uenarum radices,chylum à ventriculo inteſtiniſque exugentes uocantur. Venarum itaque centrum æque in medio radicum venarum, quæ in menſenterio ortum habent, meſeraicæq; dicuntur, atque capillarium,cutanearumve poſitum eſt, atque meſeraicæ & cutaneæ extrema, per quę fiet circumferentia.ſit enim venæ meſeraicæ, uel uenarum principium A, & ipſarum centrum B, atque cutanearum uenarum finis ſit C. Quantum igitur uenæ C, cucurbitulis trahent à B, tantundem B, trahet ab A. Quamobrem veriſſimum erit quod cucurbitulæ multum ſanguinem uacuantes, trahent ſanguinem contentum in venarum centro,& venæ centri a primordijs vſque ipſarum venarum. Qua ratione apparet manifeſtiſſimum, cucurbitulas à centro trahentes puriorem ſanguinem, atque tenuiorem in ijs uenis contentum ad cutim trahere,& euacuare, & ad centrum inanitum trahi impuriorem, crudioremque & craſſiorem, qui a primis venis chylum à ſtomacho exugentibus,ad magnas uenas trahitur, atque alijs in alias. ALPIN. Ad vnguem illorum mentem conſpicuam effeciſti, qua uia, purum tenuemq; ſanguinem, venas cutis pro cucurbitulas ad ſe ab internis, & crudum craſſumque internas iecoris uenas à meſeraicis trahere planè cognoſcitur,atque ab hac vltima uenarum attractione obſtructiones fieri poſſe. Quod eaſdem facere cucurbitulas trahentes per uenas ſanguinem, uiolentia,& non ſenſim ac ſenſim,ac in uenæ ſectionis, & crurum ſcarificationis uacuatione fit,etiam ſtatuunt, quando earum uiolenti attractione, craſſi crudique humores indiſcriminatim per uenas trahantur,a quibus multæ facile obſtruuntur. Hiſq; de cauſis Aegyptij nunquam plenitudinem corporum cucurbitulis tollere audent,

dent,ijsq; tantũ utũtur pro partis alterius uacuatione poſt vniuerſalem vacuationem molienda. GVILAND. Rectè ſanè mihi uidentur illi vſum cucurbitularum pro euacuatione complecti, atq; affectare,ſecuriusq; corpora uacuare,quàm noſtri medici ferè omnes faciãt, qui ferè in omnibus corporibus ſtatim nulla effecta totius uacuatione,ad affigendas ſine diſcrimine cucurbitulas ſe conferunt, ſæpeq; non citra ęgrotantium noxam, & ipſorum non paruo cum dedecore, purgatis etenim corporibus eas tantum uſum habere Gal.multis in locis docuit.in libro enim de curat.per ſang. ,, miſſ. de his ita ſcripſit: Cucurbitulę purgatis prius corporibus, ,, vtiles quidem,ſed in repletis (quę plethorica Græci uocant.) prętermittendę ſunt. & in lib.11.meth.cap.17.ait: Quippe foras trahere potius,quàmr eprimere in eo debemus: itaque etiam cucurbitula vtiliter ijs,qui ſic laborant,ſi prius ſint uacuati, applicabitur.ſi uero abundantia ſuccorum, quam vocant plethoram,in his ſit, non magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi transfert, quam ex toto corpore attrahet in utrumque.& cap.18. dixit: In phlegmonis cerebri, membranarumq; initio cucurbitulis uti medici non debent, ſed finita fluxione, & prius toto corpore vacuato.& in lib.13.cap.19.dixit: Verum utendum cucurbita in ipſa parte, quę phlegmone urgetur inter initia non eſt, immo poſtea quam totum corpus uacuaueris,ac neceſſarium ſit eorum, quæ in inflammata parte continentur, aliquod educas, atque eruas, aut etiam foras uerſus attrahas. ALPIN. Multi reſpondent Galenum locutum ibi fuiſſe de cucurbitulis citra ſcarificationem affixis,quas vulgus medicorum ſiccas appellat. quarum uſum pręcedere debere aiũt totius corporis vniuerſalem vacuationem, quod in ſcarificatis non eſt neceſſarium,quum hę poſſint abunde corpus uacuare. GVILAND. Gal.in lib.de cucurbitulis explicat, vtriſque vacuationem pręire debere, his profectò uerbis: Incipientes au- ,, tem & vigentes capitis grauitates, ac dolores a plenitudine reuulſio per cucurbitulam in occipite poſitum, vel ſola, vel cum ſcarificationibus iuuat: verum totum corpus antea vacuatum eſſe oportet. idemque ijſdem omnino verbis in lib.de curat. per ſang. miſſ. cap. 19. planè confirmauit, ibi enim iubet omnino totum corpus uacuari priuſquam cucurbitulę applicentur, vel id fiat cum ſcarificatione vel ſine ſcarificatione. Non deſunt medici grauiſſimi, qui Aegyptiorum uſum laudare nituntur, pręſertimq; in febribus peſtilentibus,

tibus,in quibus solent exanthemata, uel maculę in cute apparere, quibus plerique his cucurbitulis vacuantes sanguinem,medentur, cum uideant naturam per cutim excernere, atque Hippo.in apho. pręceperit medicos sequi debere motus naturę, atque per uiam qua ducere natura humores tentat,ipsos vacuare humores debere.
,, Dicebat olim quidam medicus Clarissimus, aliqui aiunt euacuare
,, nolumus nisi per cutim,quia quo natura vergit, si per conuenien-
,, tia loca,eò ducere oportet, & cum cutis sit conueniens regio,quo-
,, niam inter membra, quę naturaliter suscipiunt excrementa, cutis
,, est talis,ideo per eam euacuare poteritis. Cum scarificationibus
,, etiam? respondebitis quod si materia erit pauca,nec multa in ue-
,, nis,nec multum crassa, ita quod repletio pauca sit, potest tunc na-
,, tura adiuuari: Sed in febre pestilenti,ubi materia est multa,si cum
,, illis maledictis cucurbitulis exterius trahere velletis,nihil esset de-
,, terius,quia subtile traheretis,& remaneret crassum: Calorem mi-
,, nueritis, & putredinem augeritis: ideo vel cum phlebotomia, vel cum medicinis euacuantibus euacuabitis. Addunt Aegyptij,quod vsus cucurbitularum in feb. pestilentibus pro uacuatione molienda non est utilis iudicandus,tum ob ea multa, quæ ab ijs eueniunt incommoda,tum præsertim, quia hæ corpora non vacuant, ut facit natura rectè operans,vel vt docuit Gal.in lib.de diff.feb.qui dixit,febrium pestilentium curationem duobus comprehendi, atq; administrari, scilicet siccatione, atque meatuum transpiratione; corpora etenim ipsa ita febrientia, vt curentur, debent exsiccari a copia humorum, tum obstructionem faciente, tum obstructa fouente, atque transpirabilia fieri. secus autem facere cucurbitulas in ipsis corporibus statuunt,cum ipsæ euacuando exsiccandoque, obstructiones multas pariant,modo nuperrime iuxta ipsorum sententiam explicato. Non desunt multi medici etiam illustrissimi contrariam sententiam ueram affirmantes, qui vsum cucurbitularum in vacuandis corporibus idoneum, ac vtilissimum esse statuunt: præstantissimumque auxilium, venæ sectionis uerè uicarium, & in corporibus virium causa non ferentibus uacuationem sanguinis per uenam sectam,ad primę tutum,ut ex Auicenna (à quo fortasse alicuius cucurbitularum vsus originem duxit.) lib. 1. legitur,qui dixit, cucurbitulas in multis corporis partibus sanguinis vacuationem rectè pręstare, sed præsertim cruribus applicatas, proximas esse ei,quæ venæ sectione fit. ipse enim ibi scri-

psit

,, psit de his in hunc modum: Et ventosæ quidem, quę cruribus su-
,, perponuntur sunt minutioni propinquæ, & mundificant sangui-
nem, & prouocant menstrua. Hoc vero clarius à Cornelio Celso,
cap. 10. ijs vtique verbis nobis etiam persuasum est. in secundo enim libro
,, hæc scripta reliquit: In acutis quoque quibusdam si & leuari
,, corpus debet, & ex vena sanguinem mitti, vires non patiuntur, id-
,, que auxilium, vt minus vehemens, ita magis tutum. Neque vnquã
,, periculum est, etiam si in medio febris impetu, etiam si in crudita-
,, te adhibetur. Ideoque vbi sanguinem mitti opus est: si incisa ve-
,, na pręceps periculum est, aut si in parte corporis etiam vitium est, huc potius confugiendum est. Non minus apud Antyllum fuisse in vsu scarificatas cucurbitulas pro oppletis partibus, ex Oribasij libro septimo, manifeste constat. Nec minus pauci ex recentioribus medicis existunt, qui ipsarum vsum pro corporibus vacuandis summopere commendant, neque difficile est, medicorum nostratium ferè omnibus id persuaderi, quando hic euacuandi per cucurbitulas modus sit familiarissimus, plebique admodum receptus. Patroni cucurbitularum, nuper ab Aegyptijs allatis rationibus alijs medicis, aduersus cucurbitarum asseclas excogitatis, atque obiectis, respondent, cucurbitulas copiosissimam sanguinis vacuationem, magnis factis scarificationibus, necnon eas, etiam quæ etiam superficiarijs moliuntur, epidermidis incisionibus in multo numero applicatas, varijs corporis partibus efficere posse, qua detracta per partem post partem, cui dubium, partibus multis ab ipsa vacuatione inanitis à toto corpore trahentibus, fieri totius corporis vacuationem. Nequeunt tamen ijs sanguinem
li.4.sen.4. cap.11. tenuiorem tantum vacuari, atque crassiorem egerrime, non fateri, cum Auicen. hoc idem admodum aperte confirmauerit, literisq; tradiderit, in corporibus crassiori sanguine constantibus per cucurbitulas sanguinis vacuationem paruæ esse vtilitatis, quoniam in ipsis hę non extrahunt, vt par esset, sanguinem, & id ipsum cum difficultate. Neque recta ratione negare possunt, per tenuissimas cutis venas crassum sanguinem non facile transire posse. Sed aliqui in medicina etiam viri grauissimi non omnino abeunt sine ratione, dicentes, ut huic dubio satisfaciant, antiquos ob id medicos doctissimos monuisse, vt applicationes cucurbitularum, frictiones fotusq; calidos pręcedere debeant, ut sanguis sic attenuetur, pareturq; ad excretionem. Quod tamen non videtur omnino creden-

dum,

dum, quando, priusquam applicentur cucurbitulę, cute vel fricata, vel fotu aliquo vel balneo laxata, sanguinem in vniuerso corpore contentum posse attenuari non sit dicendum, is si quidem tantum attenuabitur, qui sub cute erit, ad quem facultas frictionum vel fotuum peruenerit. Cucurbitulæ vero iuxta ipsos vacuant non à partibus subcutaneis, verum etiam ab omnibus venis corporis, ad hoc vt per ipsas facta euacuatio, totius & non alicuius partis, vel particularis, sed vniuersalis sit dicenda. Oporteret uerò, ut æquè rectè omnium corporis venarum crassus sanguis attenuaretur, vniuersum vel corpus fricari, vel in balneo per multum spacium temporis morari, ut Auicennas in lib. 1. his uerbis testatus est, Et
,, oportet quidem, ut à uentosis sibi quilibet caueat post balneum,
,, nisi cuius sanguis fuerit grossus, quoniam ipse se prius balneari
,, debet, & una hora morari, & postea uentosas apponere. Sed quam tutum sit in plethoricis corporibus, non præcedente vacuatione totius, præsertimq; in principio febrium putridarum, balneum vel frictiones, quæ omnia sequi debent corporis probam euacuationem, administrare, illis relinquo iudicandum. etenim notissimum est omnibus in Galeni doctrina versatis, nunquam febricitantes balneis uti posse ante humorum concoctionem, qua morborum principia omnino carent. Negant etiam isti cucurbitulas scarificatas a primordijs vsque uenarum incoctum sanguinem trahere, multoq; minus obstruere venas, quod tamen, si hæ copiosam vacuationem præstiterint, necesse est fieri debere, cum nequeat educi copiosus sanguis à cutaneis uenis, nisi eędem à proximis attrahentes, & proxime à proximis vsque ad ipsarum radices peruenientes repleantur. Quod non eueniet si paucus sanguis his extrahatur, quoniam priusquam attractio ad primas uenas perueniat, sanguinis in venis cutaneis inanitis repletio, siue reditio fiet. Neq; etiam necessariò, etsi fiat vsque a prioribus venis ad vltimas attractio, venas obstrui erit affirmandum, cum corpora ita latioribus uenis prædita sint, ut sanguis etiam crassissimus, non ita difficile ipsas permeare ac transire queat. ueluti tenuioribus venis referta corpora ad obstructionem ea uia non erunt inepta. Paucum etiam sanguinem ducentes, vel nullum, multumq; attrahentes & modicũ vacuantes, cui dubium quod, quàm facile ex multo in illis uenis vi attracto, & conculcato, obstruendi occasionem dabunt. Aiunt uero vtroq; modo applicatis, cutem, cui sunt applicatæ, debilitari, ex

con-

contentiq; in ipsa sanguinis vacuatione primo refrigerari, & mox eius omnes meatus constipari, atque obstrui. Quod febricitantibus inutile & noxium erit. cum una indicationum curatiuarum sit corporum obstructa liberare, ipsaq; corpora transpirabilia reddere. Quibus si responderent, cutis eundem calorem amissum ex vacuatione sanguinis, ex nouo attracto sanguine restaurari, uerum haud planè erit, cum tunc temporis nequaquam pars queat restitui in pristinum statum, ob suscepta vulnuscula, minusq; solita copia sanguinis repleri, quanta cutis per cucurbitulas fuerat priuata. Negant non minus dorso appositas cucurbitulas probam sanguinis vacuationem facientes, posse ad cordis regionem, multum sanguinem trahere, etsi etiam intra aliquod viscus aliqua fuerit inflammatio, eam posse magis augeri. Cum tamen Gal. contra illos
,, apertissime sentiat, qui in lib. 11. meth. ita scripsit: Quippe foras
cap. 17. ,, trahere potius, quam reprimere in eo debemus: Itaque etiam cu-
,, curbitula utiliter ijs, qui sic laborant, si prius sint vacuati, applica-
,, bitur. Si uero abundantia succorum, quam uocant plethoram.
,, in his sit, nō magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi, trās-
,, fert, quàm ex toto corpore attrahet in utrumq;. Sed ex me hæc obiter dicta de his sint. ALPIN. Verum cum tu GVILANDINE doctissime utrorumq; de vsu cucurbitularum pro vacuatione corporum rationes animaduerteris, easq; fueris contemplatus, quęso tuam profer sententiam hac de re ita ancipiti, qua ego uere possim de illarum vsu atque vtilitate statuere, quando hactenus pro isto negotio huiusmodi usum non parum pertimuerim, ac ferè abhorruerim. GVILAND. Non paruam occasionem fuisse arbitror, ut medici non modo doctissimi, uerum etiam grauissimi existimauerint, cucurbitulis posse corpora etiam plethorica rectè vacuari, quod ipsi tum apud Gal. tum apud alios celebres medicos legerint, crurum scarificationem posse idem prestare, quod uenę sectio, unumque atq; idem putantes esse hanc scarificationem, & cucurbitulas scarificatas. Quam ob causam non est mirum si vsum cucurbitularum tātum pro uacuandis corporibus, ubi uel uires non prævalidæ, uel ætas, vel aliquod aliud non ferat missionem sanguinis per uenam sectam, laudauerint. sed quanto in errore isti uersentur, posterius, ubi de nuper dicta scarificatione sermonem habebimus, ex te rectè audire spero. Diuersissimam uero rem esse nuper dictam scarificationem a cucurbitulis, ex Galeni, Oribasijq; testimonio,

monio planè constare videtur, ipsi enim & Apollonius, Antyllus separatim de utroque auxilio scripsere. Quam ueritatem medici aliqui etiam huius temporis præclarissimi rectè nouerunt. Cum itaque plerique idem auxilium cucurbitulas, atque scarificationem illam afferre pro certo haberent, mirum non est, si legentes apud Galenum in 2.lib.aph.eam esse proximam uenæ sectioni, atque in lib. de sanit.tuen tantundem valere, quod uenæ sectio ualet, & in lib. 13.meth. corpus plethoricum vacuari aut venæ sectione, aut scarificatis malleolis, usum cucurbitularum vicarium esse statuerint. Sed an nos tutò uti possimus in plethoricis corporibus tali uacuatione, vel in febribus putridis etiam uacuationis gratia, nunc dicam, quid huius rei sentiam: in primisq; censeo nullo pacto medicos moliri debere sanguinis uacuationem in plethoricis corporibus per cucurbitulas, ubi nihil sit, quod uenæ sectionem uel crurum scarificationem prohibuerit. nam sum huius firmissimæ sententiæ, quod cucurbitulæ sint auxilia partis, quę sequi debeant totius corporis vacuationem, quod ex Galeno superius cognitum est, qui dixit cucurbitulas occipiti applicandas uel cum scarificatione, uel sine, sequi debere totius corporis vacuationem, atque in hoc non possum non nisi multum Aegyptios hoc modo illis utentes post vniuersalem uacuationem, summopere laudare, minimeq; tutum auxilium in corporibus plethoricis cucurbitulas esse existimo: multoq; magis, si ea corpora crassioribus succis abundarint, in quo casu eas omnino abhorrerem, ne ab ipsarum tractione, sanguine illo multo in uenas attracto multæ obstructiones fierent. Hincq; Galenum in lib. de curat. per sang. miss. in corporibus gracillioribus, nigrioribus, scarificationi crurum prætulisse venę sectionem non immeritò iudicaui, quia ea corpora constant sanguine crassiori, qui neutiquam per uenas cutis paruas facile uacuari potest. Quare si ijs ait eam non conuenire scarificationem, quæ fit, maioribus illis crurum venis profundius scarificatis, quanto magis putandum erit cucurbitulas scarificatas non conuenire, tum ob periculum obstruendi ex crasso illo sanguine uiolēti attractione peruenas moto, tum ob paruas cutis uenas, non etiam profundius scarificatas, quas ob crassitiem commode transire nequit. Itaque neque in ijsdem corporibus putrida febrę correptis per ea molienda erit euacuatio, pręsertimque in quibus copiam crudorum crassorumq; humorum adesse significatur, in ijs enim summe exitiosus

aph.17. cap. 4. cap. 5.

in lib. de curat. per sang. miss.

K tiosus

tiosus creditur usus cucurbitularum, quoniam purior, tenuiórque sanguis vacuatur, crassior & crudus remanet, atque natiuus calor diminuitur. Talium verò crassorum humorum crudorumq; copiam attestantur, vrinæ crassę, vel cum crassis contentis albis pituitosis obseruatæ, quales ego Cayri, Genuæ, Bassani in epidemica pestiferarum febrium constitutione, ferè in singulis obseruaui. Sudoresq; frigidi, vel multi noctu apparentes non ex multo cibo orti, atque alia huiusce modi generis multa, quæ breuitatis causa hic taceo. In interna etiam visceris alicuius inflammatione dorsi partibus applicatæ cucurbitæ summe erunt perniciosæ, quoniam in partem affectam sanguinem multum trahentes, augebunt necessario putredinem. Non conuenient etiam in febribus putridis ijsdem partibus appositæ, quia cutem, sanguine multo ab ipsa vacuato, refrigerant, atque constipant. Vbi uero sanguine neq; multo neque crasso abundarint, pro moderata sanguinis uacuatione facienda, necessitate coactus aliquando mitti sanguinem etiam tutò posse ijs affirmarim, multoq; magis cruribus applicatas. sed consulo tamen omnes medicos, vt vice harum, libentius vtantur surarum scarificatione more Aegyptiorum absoluta; atque hæc est mea sententia circa vsum cucurbitularum pro vacuatione corporum, cum scarificatione applicandarum. ALPIN. Rectissimam atque verissimam esse tuam istam sententiam iudico, meq; ei libenter totus subscribam: quare lubet mihi nunc nonnulla exempla, huic veritati planè conducentia, narrare. Cayri enim dum morarer, duosq; iuuenes Gallos maligna febre correptos in Aede Pauli Mariani Veneti pro Galliarum Rege Consulis clarissimi, prę manibus haberẽ, non tamen eodem vtrumq; tempore, obseruaui ab applicatis dorso cucurbitulis, paulo post in lethalem pulsus intermissionem deuenisse. Idemq; Bassani in Minerua Forcatura matrona honestissima eadem febre laborante a me obseruatum est. Quo in loco binos etiam homines euacuationis gratia Vastaniam villam profectos, atque in æstuarijs, à multis applicatis vniuerso corpori cucurbitulis in acutas febres incidisse, quorum alter, qui Bassanum habitabat, qui meæ curæ commedatus fuit vix seruatus fuit, alterum ruri degens inopia medicorum non rectè curatus, obijt. Venetijs etiam filius Bartholomæi Falgherij iuuenis eodem modo à cucurbitulis in ęstuario in acutam febrem incidit, qua tamen liber euasit. ex his ergo videre possumus

atque

atque planè etiam cognoſcere, cucurbitulas & obſtruere, & ad intimas partes corporis trahere, nam quis non fatebitur, binos illos viros Baſſanenſes, atque nunc Falgherium a cucurbitulis in venarum magnarum obſtructionem craſſis, crudisq; vi cucurbitularum intus deductis primo, atque non minus in meatuum cutis conſtipationem, & inde auerſa putredine in febrem putridam incidiſſe? vt & Gallos illos & Forcaturam, pariter in pulſus intermiſſionem, ex multo ſanguine crudo in regione cordis ui ipſarum attracto, quo ſuffocati perire, vt ex Gal. in 3. lib. de pręſag. ex pul. proditum eſt. Sed his auditis, melius erit, ad alterum propoſitorum diſſoluendum pertranſire.

An errent Aegyptij medici nunquam vtentes cucurbitulis pro adiuuanda exanthematum eruptione. Cap. XVI.

ALPINVS.

ALTERVM caput reliquum erat explicandum de vſu cucurbitularum propoſitum, quippè Aegyptios in febribus malignis ad apparitionem exanthematum, nullis vti cucurbitulis, quod multis ex noſtratibus medicis auxilium ſelectiſſimum eſſe ſolet. Nam hi in iſtis febribus applicant ad decem vſque & plures cucurbitulas vniuerſo corpori, interdum ſcarificatas, atque interdum citra ſcarificationem, vt ex alto a partibus nobilibus ad cutim uenenum auellant. Quem vſum omnino illiuſce regionis medici omnes formidant, atque abhorrent, pręſertimq; ſi eæ dorſo applicentur, eumq; multis de cauſis damnare ſolent, pręcipueq; quod omnibus fere corporibus à peſtilenti febre vexatis communiſſima res ſit, copia multa craſſorum crudorumq; humorum, quod arguere ſudores frigidos, uel multos in ipſarum febrium principijs, viſos, vomitusq; craſſos, ac viſcidos, & vrinas craſſas, vel ipſarum craſſa, multa pituitoſaq; contenta, atq; alia huiuſce generis multa, affirmant. Neque abſque ratione in his febribus adeſſe multi in venis humores craſſi, & viſcidi dici poſſe videntur, quando in illis corporibus non deſit copia caloris febrilis, humorum ichorem cõſumentis, qua via illi tum craſſeſcunt, tum len-

torem accipiunt. Qua humorum istorum copia in ijs corporibus existente, applicare cucurbitulas valde timent, ne ex attractis crassis ijs, viscidisq; per venas succis, multas concitent obstructiones. Non scarificatas inquiunt, plurimum trahere, & parum vacuare. ex quo multo attracto facile partes hæ obstruuntur. Scarificatas etiamsi aliquid educant sanguinis, puriorẽ tamen, & tenuiorem vacuare crassioremq; relinquere, & violenta attractione inęqualiter omnium humorum copiam attrahere. Præterea nullo pacto aiunt, vt supra dictum est, dorsi partibus applicatas posse ijs febribus esse alicuius vtilitatis, cum hæ primo in uenas proximas cordi trahant noxios succos, atque vacuato etiam sanguine, cutem refrigerent, densent, atque eius meatus obstruant, & calorem naturalem imminuant, vacuato multo ijs sanguine puriori, & tenuiori; Præterea addunt, eruptiones exanthematum esse adiuuandas trahentibus ex alto ad cutem veneficos humores, sensim ac sensim sine violentia, vt natura facere sæpe solet, quæ sæpe incipit expellere puncticulas ad cutem quarta die, & paulatim singulis diebus paululum expellendo, vsque ad septem, & plures etiam dies quandoque expellere desinit, quoniam per tenuissimas venas non est ita facile noxios totos humores posse semel deducere, atque expellere: & ob id paulatim, & non sine magno iudicio pluribus diebus expulsionem perficit, scilicet modicum coquendo, & illud modicum vacuando. nam cum succos veneficos habeat inæqualiter concoctos, quod illorum paratum est ad expulsionem, statim expellit, mox crudum atque ineptum digerit, & parat, cuius cum modicum percoxerit, atque deuinxerit: statim (nequit enim ipsum ob eius improbam, & venenosam naturam intra venas continere, ne alios corrumpat, uel ad nobile viscus deferatur.) expellit, atque ita totam expulsionem perficit, paulatim, vt dixi coquendo, & paulatim etiam expellendo. Sed cucurbitulæ statim ad partem cui affixæ sunt attrahunt multum tum concocti, tum crudi humoris intra uenas existentis, neque solum expulsioni per concoctionem paratum humorem trahunt, sed incoctum etiam, qui cum nequeat per paruas illas uenas egredi, proculdubio obstruit, putredinemq; auget, & febrem, & malignitatem. Proinde medicus attrahens per cucurbitulas, naturæ motum non imitatur, quia natura tantum præparatum humorem expellit, at cucurbitulæ simul etiã crudum, hæcq; aduersus cucurbitulas in febribus pestilentibus ap-

plicandas

plicandas illi obijciunt. Gviland. Hæc eadem multi alij ex nostris medicis dixere, sed multi tamen sunt Clarissimi medici oppositæ Aegyptiorum sententiæ addicti, qui summum esse auxilium cucurbitulas in pestilentibus febribus persuadent, aiuntque quocumq; modo à nobilibus partibus longius uenenum detrudatur, siue cucurbitulis id fiat, siue alia ratione, summum semper inde sequuturum auxilium, naturæq; plurimum adiumenti; quoniam vbi à membris nobilibus longè aberit venenum, natura erit fortior, agetq; in reliquum humoris commodius, & robustius. Quod si humor venenosus, naturæ ex toto genere inimicus propè præcipua membra in uenis magnis relinquatur, naturam necessario labefactabit, siue ut ita loquar, coarctabit, vel in angustum rediget, quæ nihil aut parum roboris præstare poterit ad concoquendos, & expellendos noxios succos, qui facile in pręcipua viscera recurrentes exitium inferent. Quare tutissimus erit usus cucurbitularum, quæ ex alto ad cutim venenum pertrahant, neque cutis partes, quibus applicitæ fuere cucurbitulæ, etsi vacuato sanguine modicum refrigerentur, & constipentur, debemus vllo pacto ab ijs prohibere, corpore tamen toto prius, tum vacuato, tum purgato, quoniam quam leui negotio nuper dictis partibus proprius calor restituetur, atque meatus etiam cutis aperientur, uel aliqua frictione leui, uel calida illinitione, qualis est, quæ ex Ruffi mente paratur oleo aliquo laxatiuo, & nitro, et si dicant, ab ijs fieri obstructiones, à quibus augetur putredo, eiusq; gradus, alij respondent, neutiquã posse fieri obstructiones, quando præcesserit illis totius exquisita uacuatio. quoniam cum ijs vel nullus, vel paucissimus sanguis uacuatur, tollitur occasio trahendi à radicibus venarum sanguinem crudiorem, quod illucusque attractionis motus nequeat peruenire. & si obstructiones aliquæ in paruis, sub cute existentibus uenis accident, cum totus sanguis attractus illuc remaneat, eæ & minoris sunt momenti, atque etiam non difficili negotio tollentur, aliqua leni frictione, vel illitione illo attenuato sanguine, atque resoluto. parum etiam naturalis caloris dissipari potest, cum uel nullus (ut iam dictum est.) vel paucissimus sanguis in ijs vacuetur. Quod etiam non sit timenda attractio in cordis regionem, apparet ex Galeno, qui vt iã superius visum est, in lib. 11. meth. in pulmonum inflammatione cucurbitulam pectori tutò esse applicandam statuit. uerba eius hæc existunt: Ac longè quidem magis in pul- cap. 17.

,, monis phlegmone abſtinendum ab adſtringentibus eſt: quando
,, in eo ipſis quoq; relaxantibus admiſcendum aliquid acrium quo-
,, damodo, & euidenter calfacientium eſt: quippè foras trahere po-
,, tius quàm reprimere, in eo debemus. Itaque etiam cucurbitula
,, vtiliter ijs, qui ſic laborant, ſi prius ſint vacuati, applicabitur. Ad id vero quod de inæquali cucurbitularum attractione obijciunt, eas ſcilicet, inæqualiter coctum crudumque humorem abſque diſcrimine attrahere, neque naturæ excretionem criticam imitari paulatim coquendo, & paulatim expellendo, fatentur uerum eſſe, ſed hoc nihil tamen eſſe detrimenti, quod vtilius ſit uenenum a corde longius diſtrahi, quam crudum humorem in paruis ijs uenis vi attrahi, atque ipſo ſic attracto aliquas fieri obſtructiones, quas mox poſſumus attenuato humore rurſum aperire, ſed non ita facile uenenum intra uenas contentum, & in uiſcera recurrentem prohibere poſſumus, quo in uenis magnis retentò, natura ita læditur, labefactaturq́;, ut nihil, uel parum contra, tum ipſum iam vehementer putrefactum, tum illum, qui in uia ad putredinem eſt, agere poſſit, quare ſatius erit ipſum cucurbitulis a magnis uenis amoliri. ALPIN. Itaque ex his errare Aegyptios uideris affirmare, cum à cucurbitulis illis omnino abſtineant, neque immeritò uſus illarum laudabitur, cum foras ad trahendum venenum cucurbitula cæteris pręſidijs preſtet. GVILAND. Neque dicam ipſos omnino errare, neque rectè ſe gerere, cucurbitularum vſum non ſequentes in febribus illis, earum loco quibuſdam illinitionibus, ac frictionibus idem potius pręſtantes. In corporibus ſiquidem craſſis multis ſuccis ſcatentibus, eas eo modo applicatas haudquaquam laudare poſſum, cum eæ certo certius obſtructiones multas pariant, a quibus putrefactus humor maiorem putredinis gradum neceſſario adipiſcitur, neque etiam in alijs corporibus, vbi nondum apparet ad viſcera noxios humores venenoſos inclinare, quod facile oſtendunt, ęgrotos non omnino eſſe inquietos, rectéq; reſpirare, nulloq; dolore, vel angore ipſorum cor angi, rectéq; dormire, beneq; mente ualere: veluti contraria accidentia ſi extent, contra arguent, proindeq; vrgente occaſione tantum applicationem cucurbitularum laudarem, quibus uenenum longe à principalibus membris auelleretur. Quibus vero partibus tutius vtiliusq; ſit eas affigere, ego dorſo magis, quàm cruribus affigendas fore cenſeo, niſi uacuationis gratia ijs applicarentur, quo

caſu

casu vacuatio multò sanguine procuratur. post vniuersalem vero factam vacuationem, venenosos humores diuertendi a visceribus gratia, nō videtur idonea larga sanguini missio, qua necessario vires collaberentur, sed ipsis cucurbitulis diuersionis gratia applicatis, paucum sanguinis mittitur, qui si a cruribus ijs mitteretur, vim non haberet à corde venēnum attrahendi ad ignobiles partes, quoniam sanguinis illa modica vacuatio, attractionem in uenas concitabit, quæ vel non perueniet ad cor, vel si peruenerit, admodum, debilis atque inefficax erit ad trahendum venenum ad partes quibus applicitæ sunt. Quod inutiles non sint cucurbitulæ in febribus pestilentibus, præsertimq; in apparitione exanthematum experientia quotidiana confirmat. In elapsa enim pestilentia sępissime expertum est vel ad tumores, bubonesq; maxime, & parotides promouendas vel ortas, quin retrocedant, retinendas, vel quę euanauerint uel retrocesserint rursum euocandas, nihil cucurbitulis præstantius. Multis enim scio eo tempore cucurbitulas summe contulisse ad magnificandos tumores, atque ad intus absconditos reuocandos. Exemplum dignissimum habeo, quod maxime faciet ad illustrandam hanc veritatem. Georgius Selaccus Chyrurgiam Venetijs exercens, in ea pestilentia vxore eius peste correpta cum tumore in inguine, narrat, se cum uidisset tumorem illum insignem (quam facile sæpissime imminutum, & euanescentem) vel imminui, atque intus recurrere, quòd continuò mulier delira euadebat, quo statim cucurbitula sæpe inguini cum igne apposita, iterum ad solitam magnitudinem tumore illo reuocato, atque peraucto, statim sana mente redebatur, sæpissimeq; dum ipsa ægrotaret hoc obseruauit, coactusque iccirco fuit sæpissime cucucurbitulis diminutum ac fere euanescētem tumorem foras trahere, quod sanè semper succedebat. Quo facto semper eius uxor ad sanam mentem redibat, atque vbi rursum aliquo pacto bubo minueretur, delirium ipsam rursum inuadebat. Testaturque mulierem, quo tempore ab apposita tumori cucurbitula affligebatur, semper mente sana extitisse, qua subitò excidebat, tumore intus recurrēte, sanaq; rursum eo cucurbitula foras attracto. Quod sanè exemplum conspicue satis ostendit, quantæ vtilitatis sit iudicanda cucurbitula ad auellendos venenosos humores à membris præcipuis, atque adiuuandas omnes naturæ excretiones, vel symptomaticas vel criticas illas vocemus, atque hæc arbitror sufficere

nobis posse in hac die, quando sermonem nostrũ longius nos prosequi nunc nox, quę iam nostris oculis tenebras obducere incępit, prohibeat, proinde finem hodierno sermoni demus. ALPIN. Rectè suades, nam totum quod de missione sanguinis apud Aegyptios vsitata, nos loqui proposueramus, vix toto sequenti die absoluere poterimus, nam de uarijs pro sanguinis euacuatione scarificationibus, quibus illi vtuntur, etiam superest loquẽdum, quibus peractis, si aliquid temporis eo die supererit, nos multa alia ad partem chyrurgicam pertinentia, valde & ipsa scitu digna prosequemur.

FINIS LIBRI SECVNDI.

PROSPERI ALPINI DE MEDICINA AEGYPTIORVM LIBER TERTIVS.

De variarum ſcarificationum frequenti apud Medicos Aegyptios vſu. Cap. I.

ALPINVS, GVILANDINVS.

GVilandine adſum nunc tibi, ſed tu multo tardius quàm heri in viridarium deſcendiſti, Salue. Gviland. Et tu quoq; neſcio qua de cauſa tardius huc te contuliſti. Sol enim ſupra horizontem ita ſe extulit, & aerem ita inflammauit, vt nos ſub huius latiſſimæ Platani vmbra conſedere, nunc optimum ſit. Alpin. Rectè ſuades, ſed vbi hic conſedimus, præſtiterit de medicina Aegyptiorum inchoatum ſermonem recipere, & abſoluere. Gviland. Cur te igitur ad rem ipſam accingere cunctaris? Nihil mihi iucundius eſſe poteſt, quàm te hic de Aegyptiorum medicina loquentem audire, ac multa ad medendi artem ſpectantia ex te cognoſcere. Supererat opinor, de uarijs ſcarificationibus, quibus illi medici ad vacuandum ſanguinem familiariſſime vtuntur, agendum. Ideo tuum nunc erit eas narrare, atque docere, teque vt id facias etiam atque etiam rogo, ſpero ſiquidem hunc ſermonem mihi non minori fore utilitati, quàm cætera de uarijs mittendi ſanguinem modis ſuperius explicata. Alpin. Omnibus in Aegypto verſantibus uariarum cutis ſcarificationum pro mittendo, uacuandoq; ſanguine uice ſectarum uenarum, uſus eſt notiſſimus. Quis etenim certis anni temporibus, atque in primis in æſtatis prima parte, innumeris infantibus aures ſcarificatas ibi nō uidit? eo ſiquidem tempore è centenis quibusq; pueris quadraginta uix ibi reperias, quorum aures ob ſcarificationem goſſipia

non

non gestent. nec minus frequens est crurium scarificationis pro sanguinis vacuatione vsus in omnibus Aegypti locis, præsertimque in pueris, Eunuchis, mulieribus, atque omnibus corporibus molli carne præditis. Hoc etenim vacuandi præsidium ab illis vno assensu venæ sectionis, vt paulo post dicam, vicariũ creditur; proq; tali auxilio, in ijs, qui præ virium imbecillitate sanguinis vacuationem per venam sectam non ferunt, hoc scarificationis genus apud eos medicos præsto esse solet. In pluribus etiam sæpe nasum, vel potius nares ab ijs scarificari, atque labia ac gingiuas non minus obseruatur. Ex his igitur colligo, partes quas illi pro sanguinis vacuatione scarificare solent, esse aures, nares, labia, gingiuas, loquor de ijs, à quibus citra applicatas cucurbitulas sanguis educitur, nam adhibitis cucurbitulis plures alias partes scarificãt. Amplius quascumq; partes etiam corporis extrinsecas, aut aliqua inflammatione antiqua, admodumq; difficili, vexatas, vel cancrena ob malignitatem, vel ob copiam humoris naturali illarum partiũ suffocato vel extincto calore, vel aliqua pustula, vel tumore, vel quacumque re præter naturam detentas, scarificatione sanant. in hydrope, atque suppuratis hoc præsidio ad vacuandum utuntur, vt de his suis locis nos loquemur. Sed ad eas scarificationes, quibus ad vacuandum sanguinem Aegyptij vti consueuerunt redeamus, quarum duæ præcipuæ vel primariæ in puerorum uacuandis corporibus ab ipsis adhibentur, aurium quippè una, atq; crurium altera. Reliquarum verò vsitatior, atq; vtilior est, quæ intra nares administratur. Præsentaneum etenim remedium apud eos habetur in omnibus acutis febribus, in capitis cum doloribus, tum inflammationibus uenas intra nares scarificari, atque ab ijs tepido dulcis aquæ balneo sanguinem educi. GVILAND. Dignæ sunt hę apud illos populos vsitatæ scarificationes, ob ipsarum multam vtilitatem, vt locupletiori sermone, atque pleniore stilo à te rursum considerentur, præsertimq; cum harum plerę́q; nostris medicis ignotæ sint, is enim, qui hactenus de ipsis à te sermo est habitus me admodum delectauit, sed quæso eadem clarius mihi atque accuratius exprime. ab illis si lubet quas auribus infligunt, deducto principio.

De aurium, narium, labiorum, gingiuarum scarificationibus, quas medici Aegyptij pro euacuatione frequentant. Cap. II.

ALPINVS.

PRIMA eius regionis ineunte æstate, Campsinis ibi spirantibus uentis calidissimis, plerumq; aduersus infantes tonsillarum epidemicæ inflammationes vagantur, febresq; acutæ, atque circa pudendorum partes inflammationes, & vlcera. Quibus malis, atque alijs etiam omnibus ex calore ortum ducentibus, succurrunt aurium scarificatione intus vel extra præstita, sanguinis vacuationem molientes, vt uero hanc scarifiaationem operentur, in primis collo infantium lineo panniculo uincto, atque paululum ea ligatura angustiori reddito, tumidiores aures fieri student, quas eodem tempore simul itidem manibus multum contrectant, atque perfricant, aqua calenti dulci easdem sæpius irrigantes, & abluentes, uel spongiam calenti aqua plenam auribus scarificandis applicant. Quarum exinde magnitudine aucta, atque ruborem insignem adepta, tribus, vel quinque incisionibus oblongis rectè per latitudinem, cutem ante vel retro cultro scarificant, à quibus scarificationibus parũ sanguinis calidò aquæ balneo sæpe illas abluentes, educunt, atque ferè nullam infantulis tamen lamentationem ploratu aliquo edentibus, ita sine molestia hæc sanguinis vacuatio conficitur. effluxo deinceps sanguine, scarificationibus probè lineo panno detersis, atque siccatis, gossypium adaptant, quod tribus ad summum diebus in auribus scarificatis gestant, atque mox ab ipsis rectè conglutinatis, illud abigunt. In omnibus uero acutis febribus, atque omnibus inflammationibus oculorum, aurium atque cæterarum capitis partium, cutim ante uel intra aures positam scarificant, atque in ijsdem malis partes infernas occupantibus, retro uel extra aures positam.

GVILAND. Hoc remedij genus non omnino fore spernendum ac negligendum videtur, nec penitus antiquis medicis ignotum fuisse, quando apud Hippocratem in 6. epidem. hęc ad unguem legan- comm. 5. text. 21.
„ tur. Cum adsunt oedmata, uenę in auribus posteriores scindendę sunt. Sed Galenum aurium istam scarificationem minime nouisse

ſe hinc ſuſpicari poteſt,ex quo ipſe in commentario Hippocratem
„ reprehendendo hæc dixerit: In his quidem verbis locutio im-
„ propria, & vitioſa eſt, ipſo ſcribente,venas in auribus : neq; enim
„ venas in auribus, ſed circum aures dicere oportebat: ſiquidem
„ venę quędam poſt aures grandiores ſunt, in ipſis uerò auribus per
„ exiguæ,vixq; aſpectabiles, & plerumque neque perſpicuæ. Non nouerat Gal uſum ſcarificandarum aurium eo modo, quo Hippocrates ſenex ſapientiſſimus cognouiſſe legitur.Sed tamen hũc uſum aures ſcarificandi audio multis Saracenorum admodum familiarem extitiſſe. Quod & Doctiſſimus Franc. Valeſius probè confirmare uidetur, qui in comm. ſexti lib.epidem. Hippoc. hæc
„ ſcripſit: Id quod didici à Saracenorum filijs, quos nuper Philip-
„ pus dominus meus deuicta rebellione, à Granatæ finibus in inte-
„ riorem Hiſpaniam ſecedere imperauit. illi utebantur aurium ſca-
„ rificatione, quam poſſit quiſpiam in hunc Hippoc.locum referre.
Non eſt itaque difficile credere nunc Aegyptios etiam hac aurium ſcarificatione uti. Neq; hinc Hippoc.orationem impropriam,vt Gal.uoluerat, eſſe certò cognoſcitur,ſed potius hanc Galeno fuiſſe ignotam putauerim. ALPIN. Verumtamen id aut nullius, aut parui adiumenti (cum aurium hę partes,quæ ſcarificantur ex carnes ac exangues ſint, uenisq; vix apectabilibus refertæ) eſſe quis exiſtimabit, quòd ab harum ſectione pauciſſimus ſanguis educatur, qui aut nullum, aut obſcuriſſimum auxilium ijs prę̨ſtare poteſt. Valeſius ut Hippocratem a calumnia ſeruaret, qui aurium ſcarificationes ad coxendicum affectum (vt dictum.) laudauit,ait ijs,quibus ex capite fluente humore ad femora, in eos affectus inciderunt, cauterio aurium partibus, vel ante vel retrò poſitis inuſtis uel diſectis,poſſe conferre. Sed quia negare non poterat,hanc ſcarificationem apud multos Saracenos in vſum eſſe, iccirco ſubiunxit,etiam Saracenos hac uti ſcarificatione, quia ſunt timidiſſimi à miſſione ſanguinis, neutrum iure uidetur credendum, quando Hipp. maniſeſtiſſime non de aurium cauterizatione uel inuſtione,ſed de ſcarificatione locutus ſit. Neque Saracenos ita ſanguinis uacuationem formidare hominum relatione certò conſtat. Aegyprij uerò atque Arabes, quibus copioſa ſanguinis eductio eſt familiariſſima, aurium, ut nuper dixi.) utuntur etiam ſcarificationibus ad euacuandum ſanguinem. GVILAND. Puto timorem miſſionis ſangninis in pueris non aliunde venire, quàm ex

ipſorum

ipſorum ſumme calido atque humido temperamento, habituque maxime aperto ac molli, facillimeq; diſſolubili. ex qua copioſa ſanguinis uacuatione corpora illorum nimium exoluerentur, quare Aegyptij pueris quàm parciſſimam imperāt vacuationem, cum ſua corpora habeant ex temperamento, atque habitu, unde euacuentur promptiſſima. Hincque in pueris aurium ſcarificatione ſanguinis vacuationem moliuntur, quod ipſa pauciſſima, tum ijs ſufficere, tum minime multum vires diſſoluere, queat. ALPIN. Non ſolum aures, ſed & nares ad multa mala non in pueris modo, uerum in omnium ætatum hominibus, Aegyptij ſcarificare ſolēt, venas enim intra nares maxima dexteritate ſcarificant, & ut ipſis lubet ſanguinem interim copioſiſſimum exinde euacuant. Idque naturam immitari in febribus acutis, in quibus præſertim caput, uel doloribus uel aliqua inflammatione læſum obſeruatur, atque in phreniticis, alijsq; ex calidis ſuccis delirantibus, præcipueq; ex ſanguine. Arcanum etenim quoddam apud illos copioſa ſanguinis a naribus intus ſcarificatis miſſio creditur. In omnibus doloribus, ac inflammationibus capitis partes occupantes, non minuſque in ijſdem affectibus oculos infeſtantibus, in continuis putridis febribus, ubi ruborem in facie, uel aſſiduas uigilias, uel deliria ęgros uexare conſpexerint, ſtatim ad hanc ſanguinis uacuationem confugiunt, maximeq; in diebus criticis, in quibus criſis aliqua per ſanguinis eruptionem ſperatur. In phreniticis, atque acute febrientibus, quibus in aliquo creticorum dierum ſtillæ ex naribus illabentes obſeruatæ fuerint, minimeq; exinde ſperantes ſanguinem poſtea large fluxurum, intus nares phlebotomo ſcarificantes, eruptionem per ſtillas inceptam adiuuant, atque perficiunt. Noua hęc apud noſtros medicos, pro molienda ſanguinis miſſione ſcarificatio erit, neque puto quempiam ipſius rationem, atque uſum habuiſſe. Multi enim intra nares appoſitis hirudinibus ſanguinis vacuationem pertentarunt. Amatus Luſitanus Medicus Hebreus non ſpernendus, ſe rectum uſum a naribus educendi ſanguinem reperiſſe in tertia ſuarum centuriarum memoriæ prodidit, qui tamen ſolis hirudinibus illam vacuationem moliri oportere, putabat. GVILAND. Gal. viſus eſt his uerbis hunc uacuationis modum nouiſſe ac docuiſſe in 2. lib. de compoſ. medicam. ſecundum loc. cap. 2.
,, qui dixit: Quod ſi amplius ſanguis redundare uideatur, etiam ex
,, naribus aperta vena, & quantum ſufficere videtur ſanguinis uacuatur.

cuatur. Hinc intelligi poteſt Galeni temporibus uſum mittendi ſanguinem à naribus fuiſſe probè cognitum, atque frequentatum. Sunt aliqui, qui exiſtimant fieri hanc vacuationem, ſecto naſi mediaſtino, quam multi laudant in faciei, naſiq; ruboribus, atque in aliqua inflammatione. ALPIN. Errant illi certiſſime id credentes, quoniam apud Aegyptios omnes narium ſcarificatio, atque mediaſtini, vna, eademq; non eſt, neque ad eadem mala vtriſq; his vtuntur. Narium enim ſcarificatione multum ſanguinem euacuant, qua vacuatione omnibus capitis inflammationibus cum internis, tum externis, & in febribus ſæpe utuntur: à Mediaſtino vero ſcarificato pauciſſimus ſanguis exit, qui tantum faciei naſiq; ruboribus adiumento eſſe ſolet. GVILAND. Sed quomodo nares ſcarificant, atque naſi mediaſtinum? ALPIN. Naſo in primis, poſtquam collum faſcia deuinctum eſt, vt venæ craſſeſcant, tum multũ perfricato, tum aqua calida multa dulci aſperſo, atque tumefacto cutem narium ambarum, vel vnius, per longum tribus, vel ad ſummum quinque ſcarificationibus ſecant, à quibus ſanguis calido aquæ dulcis balneo educunt. Mediaſtinus verò & ipſe eodem modo vnica ſcarificatione ſecatur, guttæq; tantum ſanguinis ex eius ſectione promanant. Vtuntur etiam illi populi labiorum, præſertimque inferioris ſcarificatione pro oris, gulæ, inflammationibus, ſed longè maxime vbi fixuris labia fuerint obnoxia, gingiuaſque ſcarificant, ex confluſſo ſanguine dolentes, vel aliqua inflammatione vexatas. Sed his omiſſis, vtilius erit, nos tandem accedere ad celeberrimæ crurum, malleolorumve ſcarificationem, qui enim habebitur ſermo de tanto pręſidio, nõ poterit non niſi multũ medicis adiumenti afferre, quando hæc ſcarificatio venę ſectionis vicario mea quidem ſententia ſit. de qua nunc prolixius tecum loqui cupio. ſperoq; huius ſermonem maiori, quàm cæteri nobis voluptati fore, nec minori vtilitati. quem totum in hac die vix credo a nobis poſſe abſolui. GVILAND. Quęſo, quę in ſermone huius ſcarificationis, quæ a noſtris etiam ijs partibus applicatis cucurbitulis communiter in quibuſdam malis ita facile molitur, tam copioſam orationem accerſunt? Vellem igitur hac de cauſa, ut quam primum ad illam te conuerteres. ALPIN. Faciam vt lubet, ſed vereor ne tu in communi multorum errore verſeris, qui celebrem hanc malleolorum ſcarificationem, ab antiquiſq; medicis pręclariſſimis pro venę ſectionis vicario auxilio receptam, atque

vſita-

vſitatam, in cucurbitularum cum ſcarificatione applicatarũ vſum commutarunt. Verum ſi quid de illa Gal. & Oribaſius in multis locis, ex quamplurium celebratorum medicorum ſententia, nobis prodiderint, nunc meminiſſes, fortaſsè ita hic ſermo te delectaſſet, vt longiorem hac de re explicationem à me peteres. GVILAND. Nihilo minus ego fortaſſe, quam tu, ſermonem, qui de huiuſmodi prçſidio accurate habeatur, expecto. Sed antea ſcire ex te uolo, an eodem modo Aegyptij mentum ſcarificare ſoleant, & brachia, quando horum ſcarificationem apud Hiſpanos confici aliqui prodiderint: atque & menti ſcarificationis Gal. in 6. lib. de compoſit. med. ſecundum loc. ad multa mala meminerit. ALPIN. Etſi vtrumque fieri meo quidem iudicio poſſet, tum brachijs, cruribus, quo ad venarum ordinem ferè omnino reſpondentibus; tum etiam quia menti ſcarificatio, & commode adminiſtrari poſſet, & multis affectionibus eſſe utilis. Cuius vtilitatem antiquitas medicorum nos rectè perdocuit. Sed tempus eſt, ut ad propoſitam ſcarificationem redeamus.

Malleolorum, ſiue crurum ſcarificationem ad moliendam euacuationem auxilium eſſe antiquiſſimum, à Græciſq; clariſſimis medicis ualde frequentatum. Cap. III.

ALPINVS.

OMNIVM maxime crurum, ſurarum, uel malleolorum ſcarificationem pro ſanguinis molienda euacuatione in pueris, Eunuchis, mulieribus, atque carnoſis uel pinguibus omnibus hominibus uſurpant, tutiſſimumq; apud eos creditur uacuatorium remedium. quo quiſque multorum morborũ occaſione ingenti ſalutis ſpe utitur ad uacuandum ſanguinem, prçſertimq; uiribus uacuationem per uenam ſectam prç imbecillitate non ferentibus. Scarificant enim, ut inferius proprijs locis dicam, in utroque crure ſuram, ſiue partem cruris craſſam, quæ malleolo contermina eſt, multis adactis profundis, ac longis ſcarificationibus, a quibus ſçpe tepida aqua dulci ablutis, quantum

uolunt.

uolunt ſanguinis ſine multa corporis commotione,educunt. Ad hoc auxilium illi in omnibus morbis, ab humoribus calidioribus ortum habentibus, veluti ad ſacram ancoram confugiunt, neque id immeritò,cum tot, & tantas habere ad ſanitatem vires ſæpiſſime ſint ſcarificationem experti. Mirorque iccirco GVILANDINE doctiſſime, noſtrates medicos nolle tam utile, atque à multis doctiſſimis Græcis medicis antiquis, ad morbos profligandos,hominesque ab his præcauendos, adeo laudatum auxilium agnoſcere, atque in vſum reuocare. Et quamquam eos medicos non omnino laudem, qui ita promptè in quouis ferè morbo ſanguinem per venam ſectam mittant,rectius tamen eos agere putamus, quàm qui eandem vacuationem ſanguinis per cucurbitulas dorſis partibus cum ſcarificatione applicatas moliri conſueuerunt. GVILAN. Priores illos medicos eo auxilij genere,quippè venę ſectione,poſſe morbos eos profligare tutius ac certius iudico, quàm alios cucurbitularum uſu.Quòd miſſio ſanguinis per venæ ſectionem procurata,magnum utique ſit remedium, atque ob id magnis meritò occurrat morbis. Ab vſu uerò cucurbitularum tantum abeſt, ut magnos morbos a plenitudine humorum ortum ducentes, profligari poſſe credam, vt potius ijs applicatis,eos in deterius ſeccedere poſſe autumem. Quod a nobis heri diligentius diſputatum, atque conſtitutum fuit. Sed cur ego te tandiu interpello,teq; ab incepto tuo ſermone his uerbis amplius diſtraho? perge igitur reliquum hac de re ſermonem abſoluere. ALPIN. Pro tollenda corporum plenitudine Gal.nullum cucurbitularum verbum fecit, ut noſtrorum multi cogitant,ſed ſolum venæ ſectionis,atque cru-
aph.17. rum ſcarificationis meminit. Quod ab ipſiuſmet verbis in 2.aph.
„ Hippoc.commentario proditis colligitur, quæ hæc exiſtunt:Eua-
„ cuatio omnium humorum æqualiter, quę quidem exquiſitiſſima
cap.3. „ eſt,fit per uenę ſectionem; proxima autem huic illa eſt, quę fit per malleolorum ſcarificationem. In libro etiam de hirud. cucurb. ſcarif. dixit: Cucurbitulas in plethoricis corporibus non modo eſſe inutiles, ſed etiam noxias. Atque in lib. de curat. per ſang. miſſ. docuit, ante cucurbitularum adminiſtrationē totum corpus euacuatum eſſe oportere, illiſq; vel cum ſcarificatione vel ſine ea applicatis. Ex quibus noſtri medici perdocti neſcio cur in magnis morbis,viribus ſanguinis eductionem per uenę ſectionem nō ferentibus,ad hanc,relictis illis cucurbitulis,ſaltem crurum ſcarificationem

cationem non accedant vel confugiant, cum hæc tutiſſimum ſit
auxilium, vacuationeque (ut ait Gal.) venæ ſectioni proximum. cap. 11.
Hocque etiam venæ ſectioni vtilitate pręferendum Gal. in eodem
,, lib de hirud. cucurb. alijs verbis meminit: Eodem namque anno
,, venam frequenter incidere, minime quidem rationi conſentaneũ
,, arbitramur: Quandoquidem cum larga ſanguinis copia, uitalis
,, quoque ſpiritus emittitur, quo ſanè abſumpto, crebrius quidem
,, moles vniuerſa frigeſcet, tum animales functiones omnes deterio-
,, res redduntur. Quamobrem ab ignobilioribus membris, utpotè
a cruribus ſanguis educendus eſt. Atque in libro de curat. per
ſang. miſſio. in quibuſdam corporibus crurum præfert ſcarifica-
tionem venę ſectioni, vt ipſe hunc in modum prodidit, dicens:
,, Porrò quę ex mulieribus albidiores ſunt, ſanguinem accruare te- cap. 11.
,, nuem ſolent. Quocirca adhibitis malleolorum ſcarificationibus
,, maxime iuuantur. Et paulo poſt ait: Carnoſis vero & candidis
,, paruę inſunt venę, quibus malleolos ſcarificare, quàm venam ſeca-
,, re pręſtiterit: quippè cum hę paruas in cruribus uenas habeant.
Eſt & Apollonius ille atque Antyllus, medici olim grauiſſimi, vt
apud Oribaſium legitur, qui huius ſcarificationis clariſſima mo-
numenta poſteritati reliquerunt. Oribaſius vero hęc de ipſa cru- lib. 7.
,, rum ſcarificatione ſcripſit: Et ſanè dum peſtilentia vehemens A- cap. 20.
,, ſiam deprehendiſſet, multosq; perdidiſſet, meq; etiam morbus at-
,, tigiſſet, ſecunda morbi die remiſſione febris facta, crus ſcarificaui,
,, duasq; ferè ſanguinis libras detraxi, hacq; de cauſa periculum vi-
,, taui. Pleriq; igitur etiam alij hoc pręſidio uſi ſuperſtites euaſe-
runt. erant enim plenitudinis ſigna. Crurum itaque ſcarificatio-
nis vſum Galeno, Apollonio, Antyllo, Oribaſio, pluribusq; etiam
alijs ex antiquis clariſſimis medicis & cognitum, & ualde apud eos
frequẽtatũ exinde planè conſtat. GVILAND. Vera ſanè pręedicas,
ſed quid mireris multos etiã doctiſſimos medicos hoc ita ab opti-
mis medicis laudatum auxilium minime velle agnoſcere, ac in pri-
ſtinum vſum reuocare, quando multorum inſanabilem in defen-
dendis erroribus peruicatiam tu rectè noueris. Quid mireris in-
quam, cum ipſi aliquid habeant, quo culpa carere aliquo pacto
videntur? Nam quis vnquam ab Aegypto huc profectus eſt, qui
eius ſcarificationis verum modum nobis manifeſtarit? Certe ne-
mo nos eam edocuit. ego magis mirandum eſſe puto, hactenus
multis in Italię vrbibus, pręſertimq; Venetijs perinde ac Eraſiſtra-

tei faciebant, medicorum multos sanguinis missionem per uenam sectam ita abhorruisse, ut maximum timorem id genus auxilij plerisq; incuteret. Qua in re non parua gratia Alexandro Massariæ medico clarissimo est habenda, qui cum vrbem illam olim ingressus ita a sanguinis missione abhorrentem, ac timentem inuenerit medicæ artis Hippocraticis principijs veritatem illis sæpe suadendo ac demonstrando, errorem in medicina summum, è mentibus doctissimorum multorum medicorum eripuit. Tamen caterua medicorum, (ita morbus inualuit) superfuit, adhuc antiquis erroribus planè addicta. qui affirmant, non esse conficiendam sanguinis vacuationem per uenę sectionem, ob plurimi caloris resolutionem, sed tantum cuti dorsi alijsque partibus applicitis cum scarificatione cucurbitulis. Hincque earum vsus eò gratię deuenit, ut nunc frequentissimus apud multos, ac familiarissimus factus sit. Hacq; de causa multi audent affirmare cucurbitulas scarificatas venæ sectionis vicarium esse auxilium. Quorum opinio quam erronea, & à veritate aliena sit, preter ea quę dicta sunt, patet etiam ex Galeno, qui & in 2. lib. aphorism. & in 4. de sanit. tuenda, atque in libro 13. meth. med. alijsq; multis in locis dixit apertissime, secundum locum, a sectione uenæ, crurum scarificationem obtinere. nam in secundo lib. aphor. ait: hanc scarificationem uenę sectioni esse proximam: atque in lib. 4. de sanit. tuen. asserit, tantundem ac uenæ sectio ualere malleolorum scarificationem. & in lib. 13. meth. med. scripsit: Si corpus fuerit plethoricum, sanguinem mittendum esse, aut vena incisa, aut cruribus scarificatis. ALPIN. Rectè sanè dixisti, sed hactenus excusari poterant nostri hi medici, quod nemo ipsorum hanc scarificationem, quo pacto administraretur ab aliquo didicerit. Nunc uerò quisque summe redarguendus erit, nisi uoluerit hoc genus presidij vtilissimum a nobis saltem accipere, & in antiquum usum reuocare. Maximeque cum audierit, huius scarificationis usum cum in tota Aegypto, tum in tota etiam Hispania apud omnes familiarissime frequentari in omnibus pueris, Eunuchis, mulieribus, pinguibusque corporibus, fœlici semper cum successu. GVILAND. Amatus Lusitanus medicus non spernendus hoc remedium maximi semper fecit, atq; sępissime eo pro vacuatione sanguinis usus est. vt paulò post fusius etiam narrabitur. Eademq; atq; tu Ioan. Iacobus Manni posteritati tradidit. Quamobrem crurum scarificationem

cap. 52.

tionem multis & antiquis, & recentioribus medicis fuisse cognitam,& ab eis adhibitam manifestissimum est. Quod vt apertius omnes cognoscant, ac ne ab hoc vacuationis vsu, ideo se abstinere dicant, quod ignari sint an eodem modo hæc scarificatio, tum in Aegypto, tum in Italia hominibus conducat, ideo si postquam tu in patriam redieris, in aliquibus ipsa fueris vsus, ac quali etiam salutis successu vel fœlici, vel infœlici, intelligere ex te nunc cupio.

Quibus in Italiæ locis hominibus sanguis crurum scarificatione fuerit detractus. Cap. IIII.

ALPINVS.

AB Aegypto ego in patriam reuersus, Bassanum oppidũ loci amœnitate pulcherrimum meorum studiorum gratia me contuli, ibique medicinam publice faciendo multos scio ægrotos crurum scarificatione, sanguinis sæpe euacuatione more Aegyptiorum procurata, sanitati restitutos. Scis etenim postquam in Italiam ex illis locis peruenerim, me perpetuò optima Aegyptiorum vestigia in medendo sequi voluisse, præsertimq; sanguinis vacuatione molienda, maximeq; in vsu crurum scarificationis, pro qua exercenda diligenti, atque experto inuento huius operis ministro, in multis sanguinem mittere more Aegyptiorum pertentaui. Quod mihi fœliciori cum successu semper euenit. Primusq;, cui eo modo sanguis fuerit vacuatus, puer fuit annos decem natus, quem in humanarum literarum cultu Franciscus Lanzarinus Bassanensis in eius schola à Castro franco exercendum susceperat. Qui duplici tertiana correptus, cruribus ambobus scarificatis, & educto sanguine conualuit. Huic enim propinato prius pharmaco, quo eius corpus noxijs paulisper expurgaretur humoribus, ijsq; maxime, qui in stomacho & uenis meseraicis continebantur, quarta die ambobus cruribus vel suris more Aegyptiorũ scarificatis, sanguinis fere libram commodissime eduximus, a qua præstita vacuatione febris iminuta, alia tantum accessione desijt. Paucos ab hinc menses ab huius pueri morbo mulier ferè sexagenaria, Bona vocata, quæ apud Bassanos famosissimos pictores habitabat, hepatis pessima inflammatione correpta continue cum

dolore,& tensione dextri hypochondrij, assiduis uigilijs atq; difficillima respiratione,ingentiq; siti, lingua nigra admodumq; squalida febricitabat. In qua vrinæ tenues,coloratiores, cum contentis crudis spectabantur,diesq; duodecimus ab ægritudinis principio agebatur, quando accersitus illam inueni eo modo ægrotantem,cuius morbo, causis,ac symptomatis recte perspectis ac cognitis, atque chyrurgo acersito,internam dextri cubiti venam secari iussi,à qua nullo sanguine, muliere in syncopim collapsa, vacuato,ne misera cæteris neglectis remedijs moriretur, ex eius corporis habitu bene carnoso, pingui atque albo,Galeno in libro de curan.rat.per sang.miss.docente, malleolorum siue crurum scarificationem magis quàm venæ sectionem, præstare ei posse: probè cruribus scarificatis, sanguis ad libræ pondus commodè eductus est,à quo statim melius se habuit, nocteq; subsecuta somnum cœpit, melius respirauit, atque adeo febris minui exinde cœpit; die quartadecima ferè libera fuit, at decimaseptima in vniuerso corpore critica exorta scabie, prorsus conualuit. Post hanc aliam eosdem annos natam,habitu admodum pingui, ac valde carnoso præditam,villam Angaranum habitantem,febre continua, acuta, correptam cum intensissimo capitis dolore, assiduisq; vigilijs,delirio,atque multa inquietudine curandam præmanibus habui, cui die tertia præmisse clystere, ambobus itidem profundis incisionibus cruribus scarificatis,sanguinis libra & plus fuit educta,a qua mulier melius statim se habuit. dieq; septima omnino a febre libera euasit. Puer etiam duodecim annorum Citadellensis in domo Ioseph Caratelli pharmacopolæ, cum febre surdus omnino factus,eius a scarificatis cruribus,plurimo sanguine euacuato,statim audiuit, atque paucis diebus etiam a febre conualuit. Duæ itidem eodem tempore puellæ virgines in Valle Stagna, decumbentes, in pestilentem febrem collapsę à suppressis menstruis, ea scarificatione adiuuatæ sanitatem citò receperunt. Citò enim ambabus ijs copiosi mēses denuo fluxerunt septima die cum iudicio. Criticeq; ambę iudicatę in eadem die fuerunt. Audisti ex me igitur,quos vacuatione sanguinis,surarū scarificatione prętita, Deo annuente,Bassani sex fere mensium spacio sanitati restituerim. In principio dum ea uti cęperim,propter multas magnasq; ac profundas scarificationes ferè omnes hoc auxilium formidabant. Deinceps vero multi fuere,tum viri, tum mulieres,quę ab vtilitate persuasę

suasę

ſuaſi hoc genus remedij facile complexi ſunt. GVILAND. Gaudeo te tantam de huiuſce ſcarificationis vtilitate periculum feciſſe, cui facile omnes acquieſcere poſſent. Ego vero, vt idem confirmem, puto non inutile fore, ſi tuis experientijs aliàs ab Amato Luſitano memoriæ traditas ſubiungam. ALPIN. Gratam rem facies ſi eas mihi etiam indicaueris. GVILAND. Is in prima ſuarum centuriarum hæc literis tradidit: Paucis interpoſitis diebus huius dicti frater, duos annos natus in eaſdem oris vlcerationes incidit, qui ſurarum ſiue tibiarum ventrium ſcarificatione, & topicis adhibitis enumeratis medicamentis ſanitati illico fuit reſtitutus. Curat. 18.

Et in ſcholia, poſtquam tum omnes medicos præter Hiſpanos, quod hos ſolum crederet huiuſce ſcarificationis peritiam obtinere, reprehenderat, ſubiunxit alterius pueri hiſtoriam, his verbis: Dominicus Maria à Bala mercator Bononienſis cum filiolum grauiter ægrotantem haberet, vt illum inuiſerem me rogat, ad quem accerſitus iubeo protinus crura ſcarificari, prius ea per ſpongiam fouentes aqua calida, & ad poplites ligatura ac ad ſuras euocato ſanguine, eas ſæpe harundine feſſa percutiendo, ſed inuita matre puerulí natione Græca, patria Bizantina, quæ quum intra duos dies puerum ſanum conſpexerit, ad me poſtea, tanquam ad ſacrã anchoram, quum pueri ſui vel amicorum ægrotarent, confluebat, vt illam illis iuberem euacuationem facere, tantum videlicet huic euacuationi tribuens: nec ſanè immeritò, quia præter multa, quę ſecum adfert commoda crurum ſcarificatio, materiam in corpore exundantem minuit, & caput à dolore & malis affectionibus liberat. In ſecunda centuriarum pueri hanc ſubtexit hiſtoriã dicens: Curat. 58.

Filius Barboſij natus annos nouem cum febri continua corriperetur, & inter medicos conſultum eſſet pro eius ſalute de ſanguinis miſſione, primo à ſurarum ſcarificatione cæptum fuit; qua uel tantum illicò ſanus eſt factus. Hæc extant monumenta illiuſce doctiſſimi medici de miſſione ſanguinis per crurum ſcarificationem poſterum memorijs prodita.

Crurum ſcarificationem non eam eſſe, quam noſtri applicatis cucurbitulis frequentant. Cap. V.

GVILANDINVS.

NON video hoc auxilium Arabibus medicis notum fuiſſe. Quanquam nunc ipſorum ferè proprium illud eſſe dixeris, quando nemo illorum de eo aliquid ſcriptum reliquerit. Auicennas enim hanc ſcarificationem à cucurbitulis ſeparatam minime cognouit, quod ex eius his uerbis facile perſpicitur: Et ventoſæ quidem, quæ cruribus ſuperponuntur ſunt minutioni propinquæ, & mundificant ſanguinem, & prouocant menſtrua. Quod apud alios quoque Arabes medicos multos vſitatum, ac creditum eſt. Nam neque Auerroes, neque Rhaſis, neque haly Abb. neq; alij multi de ſcarificatione crurum, ut quid diſtinctum à cucurbitulis ſcripſere. Itaque apud hos uacuatio per crurum ſcarificationem procurata nihil aliud erit, quàm communiter noſtris cucurbitulis, cum ſcarificatione applicatis ſanguinis facta eductio. Cui opinioni id fauere videtur, quod alios multos præclariſſimos medicos, ne verbum quidem de hac diſtincta a cucurbitulis ſcarificatione feciſſe videam. Nulla ſiquidem apud Hippocratem ipſius extat memoria, neque apud Celſum ſecũdum vt multi aiunt, Hippocratem, neque apud alios multos. Hincque multi etiam doctiſſimi medici nullam differentiam inter hanc & cucurbitulas ſcarificatas fecerunt, exinde malleoloru m ſcarificationem cum cucurbitulis interpretantes, vt Hieronymus Cardanus in lib. 2. controuer. med. qui hæc Galeni verba de ſcarificatione ita interpretatus eſt: Sunt autem quæ æquiualent ſectioni uenæ retentarum hæmorrhoidum apertio, vel menſium ſuppreſſorum, uel in quibus nihil eſt tale, malleolorum cum cucurbitula ſcarificatio. Quæ tamen interpretatio (pace tanti medici dixerim) longe à ueritate eſt aliena, cum Gal. per malleolorum ſcarificationem diſtinctiſſime eam abſq; cucurbitulis intellexerit. Nam in libro de hirudinib. diſtinctè duo capita ſcripſit, alterum de ſcarificatione, atque alterum de cucurbitulis. Qui ſi idem intellexerit ſcarificationem, & ſcarificatas cucurbitulas eſſe, proculdubio cucurbitularum vſum nuſquam meminiſſet. Nam in libro nuper citato

[Margin: lib. 1. fen. 4. cap. 21.]

" citato dixit: At incipientes aut etiam uigentes (supple capitis
" dolores) per cucurbitam in ceruice procurata retractio interim
" quidem solam interim cum scarificatione. Quod prorsus confirmauit in aphoris. lib. atque in lib. de curat. per sang. miss. Cur igitur ibi Gal. meminit cucurbitularum cum scarificatione, si nomine scarificationis semper cucurbitulam subintelligat? Certè ex Galeni sententia, vtrunque esse vnum & idem, falsissimum est. ALPIN. Cui dubium idest, uarijs utramque operationem moliendi modis perspectis, atque vtriusq; auxilij facultatibus? Nam modus vacuandi applicatis cucurbitulis planè est diuersus ab eo, qui in vsu scarificationis adhibetur. Cucurbitulam siquidem linamento ardescente, vel igne vel aquę calidæ halitu, cuti primo applicant, quæ ualide intra se cutim attrahit, à qua cutem in rubore m atque tumorem elatam scarificant, eiq; statim rursum cucurbitulam affigentes ea sanguinem à scarificationibus extrahunt. Secus vero in molienda scarificatione obseruatur, nam qui volunt crura scarificare pro vacuando sanguine, primo arctè crus sub poplite ligant, & mox totum crus in primis multum perfricatum, in dulcis aquæ calidum balneũ immergunt, sæpeq; abluunt suram, ac harundine ipsam percutiunt, vt totum crus intumescat, multumq; erubescat, atque obtorpescat, ne incisionum acutum dolorem ægroti sentire queant. Quibus omnibus peractis crus ordinatis longis, ac profundis incisionibus scarificant, à quibus quantum volunt sanguinis aqua calida vulnera sæpe irrorantes vel totum crus in aquam obruentes, euacuant. Quis igitur scarificationem à cucurbitulis diuersum quippiam esse non fateatur, ex modorum omnino variorum, quibus administrantur, obseruatione? Quæ etiam inter se ex vtriusque facultatum dignotione diuersa vtique esse, facile suadebitur. Differunt quidem hæc in ea quam præstant, euacuatione, quantitate sanguinis qui euacuatur, nec minus attrahendi modo. Etenim cruribus scarificatis libræ sanguinis facile non secus quàm per venæ sectionem educi possunt. Quod sæpissime experientia verum esse didicimus. Oribasiusq; in libro de cucurb. scarif. hirud. sibi cum peste ipse vexaretur, altero crure scarificato binas ferè sanguinis libras extraxisse testatus est. Adde, per crurum scarificationem tantum sanguinis vacuari, quantum per venæ sectionem euacuari potest. Quæ sanguinis copia non ita facile cucurbitulis exhauriri poterit. GVILAND. Neq;

citra rationem aliquam hoc fieri arbitror, namque ſanguis à ſcarificatis cruribus abſque cucurbitulis calidæ dulcis aquæ balneo continue educitur, ex qua caliditate ſanguinem attenuante, mouente, atque attrahente, humiditateq; inciſiones venasq; plurimum laxante, facilius ſanguis effluit. In eius verò eductione, quę cucurbitularum attractione fit, aliæ cauſæ exiſtunt, & tales quidē, ex quibus potius ſanguinis fluxio cohiberi, quàm adiuuari poſſit. namque non adeſt caliditas, quæ fluxurum ſanguinem attenuet, neque adeſt quod relaxet cutem, ſed magis cutis ex vacuato ſanguine frigeſcens, denſatur, & ſanguis extra venas egreſſus in trombos concreſcens, fluxionem potius coercere poſſunt. Hinc mirum non eſt cucurbitulis non poſſe tantam ſanguinis copiam vacuari, quanta per nuper dictam ſcarificationem educi poteſt. ALPIN. Differuntetiam ſanguinis vacuationes cucurbitulis factæ ab ijs, quas hac ſcarificatione molimur, quòd illæ violenti attractione, atque hæ ſine vlla violentia procurantur, ſed ſenſim ac ſenſim ſine multa agitatione. Galen. enim in lib. 13. meth. dixit: Cucurbitulam ad hoc eſſe inuentam, ſtrenuumq; planè ad id eſſe auxilium, vt foras euocentur, quæ ſunt in alto, atque vt eximantur & eruantur, quę iam in ſcirrhum abeunt. neque cucurbitæ attractionem violentam eſſe noſtrum cuipiam ignotum eſſe cogito. Scarificatione uerò ſanguinem dulcis aquæ calido balneo ſenſim ac ſenſim citra commotionem multam corporis educi, ſenſui patet. ut Apollonius non minus antiquus quàm grauis medicus his verbis ſcriptum reliquit. Quæ apud Oribaſium leguntur ex illiuſce medici grauiſſimi mente de hac ſcarificatione, hęc exiſtunt: plethorā

Orib. lib. de cucur. ſcarif. c. 9.

„ autem commoderatam, quę aliquid mali, factura ſit, ac iam euer-
„ ſionem in morboſum ſtatum attingat, tibia quę ſcarificationibus
„ vexata fuerit, innoxiamq; totam quam volumus ſanguinis illiga-
„ tionem reddiderit, citra validam totius molis commotionem ſoluit. Amplius Gal. atq; alij Gręci medici multi dixere, ſcarificationem hanc tollere plenitudinem, quod in pleriſq; locis legitur, pręſertimq; in lib. nuper citato de Hirud. reuulſ. cucurb. cum di-

cap. 4.

„ xit: Si qua exuperans materia in corpore minuenda eſt, atque ob
„ id potiſſimum exuperantia ea oriatur, quod materia ipſa, quæ emitti ſolet, ſupprimatur, ſcarificatione vtimur. Cucurbitulis vero ſcarificatis vel ſine ſcarificatione ante quam corpus totum uacuatum ſit, nunquam medicos vti debere, Gal. pluribus in locis,

quos

quos supra adnotauimus, memorię prodidit. GVILAND. Differentia euacuationis, hac scarificatione factæ, atque eius quę cucurbitulis celebratur, in alio consistere non videtur quàm in attractione, quę in his calido balneo, in illis uero cucurbitulis perficitur. Vna eademq; scarificatio cutis utraque erit, sed ab vna sanguis calida aqua euocatur, & ab altera cucurbitula ex alto ad cutē trahente. ALPIN. Neque hęc duo existunt vacuationis instrumenta, tametsi utraque in scarificationem cutis fundetur, etenim in vtrisque non eadem fit scarificatio. Nam ad usum cucurbitularum cutem multis incisionibus, neque longis, neque profundis, neque ordinatis scarificant. Quę omnia in hac scarificatione Aegyptij ad unguem obseruant. Quod etiam Oribasius ex Antyllo in lib. de cucurb. scarif. faciendum pręcepit. Quare multis differentijs crurum scarificatio, & cucurbitulę scarificatæ distinguuntur, vnumq; & idem non pręstatur ab utrisq; auxilium, nec ijsdem utraque viribus est referta, diuersamque inter se ambo promunt operationem. GVILAND. Non possum iccirco non multum Auicennam cæterosque alios Arabes medicos præclarissimos admirari, qui de sanguinis vacuatione agentes hanc scarificationem minime à cucurbitulis distinctam cognouerint. ALPIN. Quid igitur de his diceres? tantos medicos tantum auxilium ignorasse? multi nobis non credent. GVILAND. Hoc auxilij genus proprium ferè fuit Aegyptiorum, atque Arabum. quæ loca cum neq; Auicennas, neque Rasis, Auerroes, Haly, atque alij habitarint, nosci ab his eam scarificationem non potuisse putandum est. Quod an uerum sit, nemo nostrum certus est. hoc vnum tamen scio, quod cum hoc remedium apud Galeni scripta, Apollonijq;, Antylli, Oribasij inueniatur, & apud alios Gręcos medicos nulla extet de eo memoria, istorum scripta male uersa in Arabicam linguā habuisse certo certius iudicari potest, atq; hinc eos non potuisse hoc auxilij genus probè didicisse. Quod quidem apud Auicennam manifestissime comprehenditur ita fuisse. Cum quæ Gal. loquebatur de scarificatione citra cucurbitularum applicationem, ipse in cucurbitulas scarificatas transcripserit. Galen. si quidem in lib. de curat. per sang. miss. de scarificatione hac ita scri-
,, psit: Porrò quę ex mulieribus albidiores sunt, sanguinem tenuē cap. 11.
,, aceruare solent, quocirca adhibitis malleolorum scarificationibus
,, maxime vacuantur, atque quę nigriores sunt, secta vena curato.

Crat-

,, Crassiorem enim sanguinem, ac magis melancholicum colligunt,
,, magis vero etiamsi magnas habere venas appareant, quod illis ac-
,, cidit, quę graciliores sunt, ac nigriores. Carnosis vero ac candidis
,, paruę insunt venę, quibus malleolos scarificare, quàm uenam se-
,, care præstiterit, quippè cum hæ paruas in cruribus venas ha-
,, beant, itaque etiamsi recte secentur, quod iustum tamen sit non profluat. à quibus sanè uerbis de scarificatione, & non de cucurbitulis à Galeno proditis, male in aliam linguam versis Auicen na eadem hæc ad unguem transcribens, de cucurbitulis scarificatis, & non de scarificatione intelligens; dixit: Et ei quidem quæ ex mu-
,, lieribus alba existit, ac laxa, sanguinem habens subtilem, ventosæ
,, in cruribus positæ sunt meliores quam phlebomia, quæ fit in saphena. Sed hæc satis fuisse existimo, ad demonstrandam differentiam, quæ est inter scarificationem, & cucurbitulas scarificatas. Quibus ita explicatis non inutile foret, si quæ inter malleolorum hanc scarificationem, & venæ sectionem sit conuenientia ac similitudo, nos aperiemus. ALPIN. Iure quidem hoc dixti, neque puto facile nos huius scarificationis vtilitates persequi posse, nisi harum similitudinem sedulo prius cognouerimus.

Inter crurum scarificationem, atque venæ sectionem maximam esse conuenientiam, ac similitudinem. Cap. VI.

ALPINVS.

SANGVINIS vacuationem per crurum scarificationẽ factam, ei, quæ uenæ sectione fit; admodum similem esse cognoscitur. Quantitas enim sanguinis per huiusmodi scarificationem educta vel eadem omnino est cum ea, quæ vena aliqua secta educitur, vel saltem ei proxima. libras sanguinis ista scarificatione vacuari à nobis nuper dictum est, non minusq; Oribasium inseipsum ex seipso eam sanguinis copiam crure scari-
aph. 17. ficato eduxisse: Galenumq; exinde in comm. 2. aphorism. dixisse, vacuationem per malleolorum siue crurum scarificationem præstitam proximam ei esse, quæ fit per uenæ sectionem. Simili etiam modo & sanguinis quantitas per eam scarificationem, non secus

quàm

quàm ex uena secta sensim ac sensim sanguis effluit, lente & absq; vlla violentia benigne balnei ex dulci aqua calefacta parati adiumento educitur. Quomodo naturam sæpissime critice, vt verbis vtar medicorum, sanguinem excrere cernimus: atque hinc sanguinis vacuationem, tum quæ per venam sectam fit, tum quæ nuper dicta hac scarificatione perhibetur, proficuam ęgrotis esse, quod prorsus à natura factam imitetur, existimo. Quemadmodum etiã ex purgationibus eas ægrotis esse valde proficuas dicimus, quæ naturæ optimas excretiones imitãtes nulla violentia vel corporis molesta commotione lædentis humoris redundantiam eijciunt. Cuius rei signum esse ægrotos purgationes leuiter perferre, Hippocrates in 1. lib. aphoris. nobis prodiderat. GVILAND. Dubia hęc ueritas haud parũ multis uisa est, neque immeritò de ea quantitate sanguinis, quę educitur crurum scarificatione. etenim quæ ratio est, quamobrem a cute crurum scarificata plus quàm ex aliarum partium scarificatione sanguinis copia maior educi ac vacuari debeat? Certè nulla, quando dorsi cutis multis venis referta eandem copiam scarificata exhibere queat, vt hinc scapularum venas scarificatas iecorariæ venę vicarias Arabes dixerint. ex quibus non videtur crurum scarificatio quantitate sanguinis venę sectioni proxima, vel saltem alię etiam partes corporis scarificatę eandem copiam sanguinis exhibentes venę sectioni itidem proximę erunt. ALPIN. Memini aliàs de hac eadem quęstione nos verba fecisse, remq; planè sic absoluisse, quia surę cęteris alijs cutaneis partibus, tum numerosiores venarum ramos, tum grandiores obtinent. ex quibus scarificationibus multis uenis dissectis copiosior, quam ab alijs corporis partibus scarificatis sanguis exit. GVILAND. Verum dicis, neque immeritò cum Gal. crurum hanc scarificationem semper uenę sectioni facultate vel utilitate proximam tradiderit, ait enim plenitudinem corporum ipsam fere, ut venę sectio, tollere. Cuius loca nunc, in quibus hoc nos docuit, audire nõ erit inutile. ex quibus clarè cognoscemus quanta apud Galenum fuerit inter scarificationẽ hanc & uenę sectionem similitudo ac in iuuando affinitas. ALPIN. Exopto illorum locorum auctoritate, ueritatem hanc ex te confirmari. GVILAND. In lib. 2. aphoris. Hippoc. ut aliàs etiam dictum est, hęc ad unguem uerba scripta reliquit, dicens: Euacuatio omnium humorum ęqualiter, quę quidem exquisitissima est, fit per uenę sectionem, proxima au- aph. 17.

tem.

cap. 4. ,, tem huic illa eſt,quę fit per malleolorum ſcarificationem. Quod
non minus clare etiam in libro 4. de ſanit. tuenda confirmauit ijs
profecto uerbis ita poſterorum memoriæ traditis: Nam uirium
,, robore conſtante ſi laſſitudo adhuc infeſtat,exiſtimandū eſt, cum
,, ſanguinis ne copia,an cum crudis ac minime coctis humoribus,an
,, per ſe ſolus conſiſtat uitioſus humor, qui laſſitudinem creet: Nam
,, ſi cum ſanguinis copia,aut vena incidenda,aut aliquid, quod tan-
,, tundem ualet, agendum. Sanè tantundem poſſunt hęc, quibus
,, hæmorrhoides ſunt retentæ ſi has apperueris, ſi mulieri menſtrua
,, conſuetudo ceſſauit, hanc ſi prouoces: ſi horum nihil eſt,malleo-
,, los ſcalpello incidas. Et in lib. 13. meth. med. Cogimur ergo
,, aliàs ſanguinem mittere,idq; aut uena inciſa aut membris ijs quę
,, lęſa non ſunt ſcarificatis, manu enim laborante ſcarificabis crura:
,, altero crurum male habente, reliquum. Has namque euacuatio-
,, nes indicat ipſa copia, ſicuti etiam ſuccorum vitium redundantis
,, ſucci purgationem. Idemq; etiam in lib. de Hirud. reuulſ. ſi tamen
cap. 4. is Galeni liber exiſtit,proditum eſt,atq; hiſce uerbis. Si qua exu-
,, perans materia in corpore minuenda eſt,atque ob id exuperantia
,, illa oriatur,quod materia ipſa, quæ emitti ſolet, ſupprimatur, ſca-
rificatione vtimur. Hæc eadem fere apud Oribaſium ex Apollo-
nio, Antyllo, & à ſemetipſo leguntur. quę cum aliàs, tum relata
ſint, tum quia quiſq; apud Oribaſium ea legere poterit, repetere
nolumus,exceptis ijs,quę Oribaſius de ſeipſo memorię prodidit,
quę ita inſtituto noſtro quadrare videntur, ut nos ea audire fas eſ-
in lib. de cucurb. cap. 19. ,, ſet. Quę ſunt huiuſmodi: Et ſanè dum peſtilentia uehemens A-
,, ſiam deprehendiſſet, multosq; perdidiſſet, meq; etiam morbis at-
,, tigiſſet,Secunda morbi die remiſſione febris facta,crus ſcarificaui,
,, duasq; ferè ſanguinis libras detraxi, hacq; de cauſa periculum ui-
,, taui. Pleriq; igitur etiam alij hoc pręſidio uſi ſuperſtites euaſere.
,, erant enim plenitudinis ſigna illiq; pręcipue ſaluabantur,qui ſan-
,, guinem copioſum exhauriebant. ALPIN. Hęc ſufficiunt ex Ga
leno,Apollonio,Antyllo,Oribaſio, pro demonſtranda huiuſce ſca
rificationis malleolorum cum uenę ſectione conuenientia,hacte-
nus demonſtrata. Ex quibus omnibus conſpicuum fit, hanc ſca-
rificationem uicariam eſſe uenę ſectionis, quādo ſi quod eſt,quod
ex pręſidijs uacuatorijs,ad uenę ſectionem propè accedat,hoc unū
ſcarificatio malleolorum eſt,cum nullum aliud ex vacuatorijs pręſidijs adſit,quod ea proximius ad uenę ſectionem accedere queat.

GVI-

GVILAND. Res conſpicua uidetur ex Galeni aliorumq; Grȩcorum medicorum monumentis, ſed difficillimum eſt, multis pro vicario auxilio cucurbitulas, cum ſcarificatione applicatas ſubſtituentibus, iſtud poſſe ſuaderi. quȩ res nobis non leuem anſam prȩbuit altius eorum ſententiam ſpectandi ac iudicandi, ne tam grandis error, tam alte in multorum medullas defixus, non ſine aliqua ȩgrotantium iactura ulterius progrediatur.

An crurum ſcarificatio vicaria ſit venæ ſectionis. Cap. VII.

ALPINVS.

MALLEOLORVM ſcarificatio an non venæ ſectionis vicaria erit affirmanda? cum nullum euacuans præſidium & proximius ex Galeni aliorumq; priſcorum medicorum monumentis, eſſe, hactenus cognitum ſit. equidem non video cur in hac aſſertione nos iure quis reprehendat, etſi plures etiam grauiſſimi medici fuerint, quibus alia præſidia pro ſectione uenæ ſubſtituenda magis placitum eſt: Quorum alij ſcarificatas cucurbitulas pro tali vacuanti auxilio ſubſtituere, atque alij hyrudines non modo hæmorrhoidibus, uerum etiam aliarum partium uenis appoſitas, quemadmodũ ſæpe in pueris, quibus ex eorũ ſententia cum meritò vt ſuperius à nobis dictum eſt, miſſio ſanguinis alia via prohibita ſit, ſanguinem hirudinibus alicui venæ appoſitis mittere non diſplicet. Scarificatas cucurbitulas pro ſectione uenæ ſubſtituentes. quibus rationibus, atq; auctoritatibus moueantur alias a nobis proditum eſt. Quas etiam prȩſentis occaſionis cauſa itidem repetere non grauabor, ex quibus huius propoſiti ratio clarius innoteſcet. Aiunt ſiquidem cucurbitulas, medijs ſcarificationibus adminiſtratas, non ſecus quàm uenæ ſectio, uel ſaltem proxime, ad uenæ ſectionem accedere, ut ſanguinis optatam copiam euacuent, prȩſertimq; ſcapulis applicitas. quas venas ab Auicenna edocti iecorariæ venȩ vicem gerere affirmant. ſanguinis multam copiam euacuari nobis dubium non eſt, atque ab ea etiam totum corpus inaniri, ex quo dubium cui erit, ipſas vicem gerere venarum ſectionis poſſe, certè nemini latet omnes Arabes

cla-

clarissimos medicos huic opinioni fuisse addictos, pręsertimque Auicennam, qui dixit, cucurbitas cruribus appositas minutioni esse proximas. & ex Latinis Celsus magni nominis medicus manifestissime post venam sectam vsum cucurbitularum celebrauit, ex Gręcis uerò Paulus Simia Galeni appellatus, nusquam scarificationis crurum meminit, vacuationem uero laudare uidetur, quæ applicatis cucurbitulis cum scarificatione procuratur. Quid igitur? a prędictis rationibus, atque a grauissimis illis medicis dissentiemus? GVILAND. Prętereà ex Galeno etiam crurum huic scarificationi obijcientes, per eam fieri posse totius corporis perfectā euacuationem, negant. quando non quamlibet humorum redundantiam ea tollat, neque cuiuslibet humoris: neque in quolibet habitu fieri debeat, & vt paucis dicam, tantummodo vbi cum uacuatione ad partes inferas trahendum sit, utilem istam crurum scarificationem censent. Gal. enim in lib. de hirud. reuul. cucurb. de ea

cap. 4. ,, agens inquit: Corporis partes scarificandę sunt, quæ phlegmone ,, vel duritie vrgentur, quæ vel tensæ fuerint, vel dolore aliquo affliguntur: quęq; fluxionibus vexantur, ubi eæ ipsæ fluxiones desierint: aut cum acrem materiam subesse viderimus, seu vis aliqua venenosa extrinsecus illata fuerit: pręterea si ab altera ad alteram partem deducere materiam volumus, sicuti scarificatis cruribus, affecto capiti medemur: Siq; exuperans materia in corpore minuenda est, atque ob id potissimum exuperātia illa oriatur, quod materia ipsa, quæ emitti solet, supprimatur, scarificatione vtimur. ,,

cap. 11. Atque in lib. de curan. rat. per sang. miss. Gal. dixit crurum scarificationem solis albidioribus corporibus, exilioribus venis, atque tenuiori sanguine prędditis conducere, minimeq; nigriores latiores venas ac sanguinem crassiorem pręseferentibus. Ibidemque non omnem sanguinem scarificationem hanc uacuare, sed solummodo tenuiorem. Hęcq; ei scarificationi isti obijciunt. ALPIN. Ab Aegyptijs igitur nos dissentire, atque abscedere hęc hortantur; Quod tamen faciendum nō puto, quando ipsorum veriorem sententiam putauerim. Neque ipsi carent rationibus, quibus scarificationem hanc probè tueantur, atque ab illorum machinis uarijs oppugnatam defendant. Superius a nobis demonstratum est scarificationem hanc maiorem sanguinis copiam uacuare, quàm cucurbitulas, neque immerito, cum illa sanguis calenti aqua dulci educatur, quæ cutem laxat, sanguinem attenuat, atque attrahit: &

cucurbitulæ neque ſanguinem attenuent, neque cutim ac uenas relaxent, quinimo magis ex ſanguine educto, in ipſiſq; contento ac paulo poſt coagulato, cutim ſtipandi, ſanguiniſque fluxum ſiſtendi non parua occaſio datur. Falſumq; etiam hoc eſſe experientia a quoque in vtriuſque remedij vſu exercitato, comperitur: quando plurimæ ſanguinis libræ iſtac præſtita ſcarificatione facile, vt volumus educantur, quod non ita certò de cucurbitulis affirmari poteſt. Diuineq; hinc Galenũ docuiſſe in 2. lib. aphoriſm. pro vacuanda corporum plenitudine, crurum ſcarificationem proximam eſſe venæ ſectioni, vel melius ſanguinis vacuationem illa effectam ſcarificatione proximam ei eſſe, quæ fit per venæ ſectionem, quippe copia, vel quantitate ſanguinis, quæ uacuatur, ſunt admodum ſimiles, vt paulo ſuperius dictum eſt. Qua cauſa Gal. cum Apollonio, Antyllo, Oribaſio, ſcarificationem hanc humorum exuperantiam tollere nobis prodiderunt, cucurbitulaſq; non niſi prius toto corpore vacuato. minimeq; ante totius vacuationem medicos his vti debere. in lib. enim 13. meth. med. de illa cap.5.
„ ita ſcripſit: Cogimur ergo aliàs ſanguinem mittere, idq; aut ve-
„ na inciſa: aut membris ijs, quæ læſa non ſunt, ſcarificatis: manu
„ enim laborante, ſcarificabis crura: altero crurum male habente,
„ reliquum. Has namq; vacuationes indicat ipſa copia, ſicuti etiã
„ ſuccorum vitium, redundantis ſucci purgationem. Atque in 4. de ſanit. tuenda, idem docuiſſe viſus eſt, tantundem valere ſcarificationem hanc, vt venæ ſectio. Atque Orib. in lib. 7. hoc identidem meminit. Cucurbitulis uero Gal. ſcarificatis aliter ſentit, in cap.19.
lib. enim de curan. rat. per ſang. miſſ. tradidit eas non eſſe accerſendas, niſi prius totum corpus probè vacuatum ſit. Quamobrem verò iſtud? niſi quia hæ debitam ac exoptatam ſanguinis copiam vt ea facit ſcarificatio, non euacuant. Preterea violentia etiam ipſæ ſanguinem attrahunt ab vniuerſo corpore, vt ſuperius dictum eſt. Quo motu non videntur ſectionem venæ in molienda euacuatione rectè imitari, quæ non violentia, ſed paulatim, ſenſimque ac ſenſim fit. Quo ſanè modo eam crurum ſcarificationem vacuare ſanguinem dulcis aquæ calentis balnei adiumento, paulo ante a nobis proditum eſt. Sed ad ea, quæ huic illi obijciunt reſpondere conſentaneum eſt, atque ad id, quod in primis afferunt, quippè illam non cuiuſcumq; humoris, vel ſanguinis exuperantiam tollere poſſe, ſed tantum ſanguinis tenuioris, idq; ex Galeno

in.

cap. 11. in lib. de curan. rat. ubi dixit, in corporibus crassiori sanguine exuperantibus magis præstare venę sectionem, quam crurum scarificationem. At hi, qui ex hoc loco oppugnationem aggressi sunt, non rectè videntur Galeni mentem assecuti, quando ipse non negarit per hanc scarificationem non posse in mulieribus, quibus menstruę purgationes suppressę sint, etiam crassum sanguinem vacuari, quod fieri utiq; posse non uidetur a ratione remotum, quando calido balneo sanguis crassus utique attenuari queat, quòd ab
fen. 4. cap. 21. Auicenna etiam in lib. . . proditum est. Sed affirmarit in huiusce sanguinis redundantia, vacuationem commodius fieri per uenæ sectionem posse, quàm per scarificationem, atque iccirco illam scarificationi præstare, veluti neque negat ibidem uenæ sectione posse utique tenuiorem sanguinem uacuari, sed cōmodius quàm per uenæ sectionem scarificatione vacuari posse, dixit enim: Porrò
„ quæ ex mulieribus albidiores sunt, sanguinem aceruare tenuem
„ solent: quocirca adhibitis malleolorum scarificationibus maxi-
„ me iuuantur. At quæ nigriores sunt, secta uena curato: & paulo
„ post: Carnosis uero & candidis paruę insunt uenę, quibus mal-
„ leolus scarificare quàm uenam secare pręstiterit, quippè cum hę
„ paruas in cruribus uenas habeant: itaque etiam si probè secentur, quòd iustum tamen sit, non profluat. Hic enim Gal. sibi proposuerat tollendam esse sanguinis plenitudinem, ex suppressis mensibus in mulieribus ortam, pro qua missionē sanguinis copiosam vtilem supponens, atque ideo fore moliendam a uenis crurum solummodo, ut simul & semel plenitudinem uacuando, mensibus naturalem etiam motum reddat. considerabat an scarificatis à cruribus, uel à crurum persectis uenis melius esset eam moliri, ita, vt ea vacuanda sanguinis copia commodius uel uno, vel altero modo educeretur, proinde in cruribus amplioribus venis refertis, atque in crassiori sanguine redundantibus etiam tutò per aliquam crurum sectam uenam, facileq; educi posse, & in ijs, quibus uenę crurum sunt paruę, sanguisque est tenuior non nisi scarificatis cruribus, quoniam & difficillime hę cum paruę sint, secari possunt, atque ab una etiam exsecta, minime postulata sanguinis copia vacuatur. Iccirco plurimas in cruribus scarificandas iure censuit. Qua in re interim uenam sectam pręfert scarificationi, atque interim hanc uenę sectioni. Neque ex his colligi potest, scarificationem hanc non posse sanguinem crassiorem vacuare, quoniam su-

rarum

rarum uenę non ita pa rue existunt, ut in alijs partibus corporis cer nuntur, sed ea scarificatione profundius facta, venarum crassiores rami secantur, calidiq; aquæ dulcis balnei crassities sanguinis absque dubio attenuatur, ipsaq; fluxilis redditur. & asserentibus scarificationem hanc non esse idoneum istrumentum ad vacuandum crassiorem sanguinem, è contra dicemus, nos quoque eodem modo se habere venam sectam ad tenuiorem sanguinem, in exilibus venis contentum ducendum; nam vt dicebat Gal. etiam ab ea recte secta eius iusta copia non diffluet. mirumque hinc non est, si Galenus in albidioribus corporibus sectioni venæ scarificationē præferat, atq; in nigrioribus, amplioribusq; venis a natura donatis venæ sectionem. Ex suppressione verò mensium exortæ plenitudini hanc scarificationem maxime conducere certum est, ut à uiro excellentissimo ex multorum sententia proditum est, atque etiam non minus id Galenum in lib. de Hirud. reuulf. scarif. nos docuisse; sed quod ob id plenitudinem tantum, a nuper dicta suppressione menstruarum purgationum effectam ipsa tollat, minimeq; aliam ab alijs causis ortam, falsum planè ex Galeni mente existit, etenim ipse non absolute in supradicto eius libro tradidit, hac tolli plenitudinem ex suppressis purgationibus vteri ortam, sed tali plenitudini præcipue conducere, quod ex eius verbis planè manifestum videtur. Neq; id iniuria, cum hæc scarificatio præter quàm quod euacuat, etiam reuocare interceptos menses soleat, quinimo in lib. de curan. rat. per sang. miss. ad reuocandos menses præsentaneā esse scarificationem illam statuit. Verum siquidem est, hanc præter vacuationem sanguinis, quam præstat, etiam ad inferas partes sanguinem trahere: quod ex Galeni supra recitatis verbis planè
„ constat; quæ hęc existunt: Neque enim profectò proroganda in
„ his vacuatio est, non tamen necesse est illis venam scindere: Quip-
„ pè cum malleolorum scarificationes superfluitati, quandoq; eua-
„ cuandæ satis esse queant, quæ & alioqui hoc etiam habent, quod
„ mensium vacuationem ciere possunt, sicuti etiam in malleolis ac poplitibus incisæ venæ. Quamobrem ex Galeni sententia potest isthæc malleolorum scarificatio non modo nuper dictam humoris redundantiam tollere, sed quascumq; alias, quas venæ sectionem abigere scimus. Quod quidem ex uerbis eiusdem Galeni in 4. lib. de tuenda sanitate aliàs etiam recitatis cognoscitur; Nam ipse cap. 4.
„ scripsit: Nam si cum sanguinis copia, aut vena incidenda, aut ali-

,, quid,quod tantundem valet,agendum. Sanè tantundem possunt
,, hęc, quibus hęmorrhoides sunt retentæ si has aperueris, si mu-
,, lieri menstrua consuetudo cessauit: hanc si prouoces: si horum
,, nihil est,malleolos scalpello incidas. Quam scarificationem ple-
nitudinem quocumq; modo obortam tollere posse Gal. ut nuper dictum est, multis prodidit in locis,quę iam à nobis antea commostrata sunt,in quibus ait,hanc ad minuendam sanguinis exuperantiam proxime accedere ad venę sectionem; neque vt de cucurbitulis sępe ab ipso dictum est,ipsam egere alia vacuatione, vel post totius corporis factam euacuationem esse administrãdam uoluit, ex quibus quanto in errore versentur cucurbitulas scarificatas uenæ sectionis vicarias facientes,satis cuiq; manifestum erit,cum has semper post vacuationem totius locum habere ipse in lib. de curat.per sang.miss.aperte prodiderit. GVILAND. Ita probè aduersus scarificationis calumniatores rationibus te erexisti, ut non difficile sit,me in tuam venisse sententiam. Hoc tamen verum est, perpetuo huius scarificationis proprium esse, simul uacuando ad crura etiam attrahere, quod certè ab ea separari non potest, nequit enim hæc scarificatio sanguinem uacuare, & ad inferas partes è supernis exinde euocatum etiam non attrahere. non semper vero illa attractione est opus, atque ut paucis rem nunc colligam, malleolorum hanc appellatam scarificationem euacuans est, reuulsorium,atque etiam simplex reuulsorium, ubi scilicet non multus ea sanguis vacuatur, vacuatorium atque reuulsorium simul, vbi plurimus. ALPIN. Verum prędicas,sed quid quęso mali est, scarificatione hac euacuando etiam à nobilioribus partibus, ad ignobiliores humorem auellere, pręsertimq; in febribus putridis, malignis,pestilentibus, in quibus plerumque superiora membra noxijs succis infestantur,caputq; potissimum,vigilijs assiduis, diuturnis somnis,delirijs,& doloribus, quibus quanti adiumenti auxilium futurum sit, quod plenitudinem vacuando simul ad crura partes ignobiles etiam attrahat veneficos succos,alijs iudicandum libenter relinquo. Quinimo tantę esse in his morbis tollendis, vtilitatis iudico, ut omnium ad id pręstandum celeberrimum sit remedium,quando ipsum cum euacuet exuperantiam humorum, tum à supernis nobilibusq; partibus ad infernas ignobilesq; noxios humores attrahat. Hinc admirari Oribasium tantum medicum non debemus, qui ex seipso ea adhibita scarificatione, ut à

peste,

peſte,qua uexabatur, periculum euitaret,ſanguinis uacuationem pertentaſſe, hocque auxilio multos alios à peſte vexatos liberaſſe, cum illo plenitudinem dempſiſſet atque ad crura ueneficum humorem attrahendo ſine corporis multa commotione, viſcera ab infeſtatione humoris liberaret. Rectiſſimeq; hac ratione arbitror tunc Aegyptios ſe gerere,qui ad eorum, qui peſte infeſti ſunt curationem, a ſcarificatis cruribus plurimum ſanguinem mittere conſuerint. Sed tempus eſt, ut priuſquam ad alia tranſeamus, in hac ſcarificatione conſtituenda, modum prius obſeruemus, quo crura Aegyptij ſcarificant, atque quomodo ſanguinem demunt. Quod nihil aliud erit,quam modum ab ijs crura ſcarificandi diſcere. GVILAND. Probè: idq; ut facias, tempus ipſum ſuadet.

Quomodo Aegyptij crurum ſcarificationem exerceant, atq; adminiſtrent. Cap. VIII.

ALPINVS.

AEGYPTII à cruribus ſcarificatis ſanguinem mittere volentes, in primis ſuras multum perfricant, paululumq; retractant,& mox in uas aqua dulci calida plenum collocant, eaſq; multum ac ſępius calenti ea aqua irrorantes,manibus, atque arundine modice percutiunt, quas perfricatas per tractatasq;,ac ita uerberatas, calidaq; aqua incalefactas ſub poplite arctè zonula coriacea ligant,atque à ligatura etiam calida aqua ſępe eas calefacientes, manibusq; ac arundinis fruſtro rurſum ſępe ac ualide totam ſuram verberantes, eam tandem ſummo rubore afficiunt,quo valde adaucto,partem non parum exinde obſtupefaciunt, ne ex ſcarificationibus ęgroti pręualidum dolorem tunc ſentiant. Alterius cruris itaque primo ſuram rubore multo ſuffuſam ac affectam, non minusq; cum magnitudinem adeptam, tum ferè obſtupefactam vſque ad medietatem à malleolo incipiendo ad ſummam vſque eminentiam, vel craſſitiem multis longis ac profundis inciſionibus,æqualibus interſtitijs ordinatim per muſculorum longitudinem non κατὰ πληγὴν, ideſt, per percuſſiones, ſed κατασυρμὸν, ideſt,per tractum cultro factis,ſcarificant, ab illisq; ſcarificationibus ſinunt ſanguinē exire aquę calentis,qua creberrime

furæ irrorantur, & aſperguntur, adiumento. cum vero voluerint ſcarificare ſuram inferne trahentes valide diſtendunt, vt cutis commodius ſcarificari queat, aliquando etiam difficulter ac in modica quantitate manantem ſanguinem adiuuant manibus, arundineq; ſæpe eas verberantes, ſanguinisq; copiam metiũtur expenduntve, obſeruata ſcilicet aquæ cruentatæ copia, vt noſtri etiam in ſectionibus venarum pedis facere ſolent, vel accuratius æqualibus temporis interuallis dorſo cultri egreſſum, atque concretum ſanguinem abſtergentes à ſura ſcarificata, itaq; ſingulis vicibus abſtergere vnciam ſanguinis obſeruant. Qua quidem ratione copiam educti ſanguinis rectiſſime ipſi conijciunt. Interea alij ambas ſuras ſcarificant, atque ab ijs ſanguinem mittunt, & alij ex vno tantũ crure, vbi partem quampiam particularem reſpiciunt, vbi uero ſimpliciter pro facienda ſanguinis vacuatione, abſque alicuius viſceris læſi, reuellendi cauſa, reſpectu, ſemper ex vtroque crure ſcarificato ſanguinis vacuationem comparant, vbi uero vel ex iecore, vel ex alia parte inflammata, aut quoppiam dolore cruciata, vacuando ſimul reuellere uolunt, ab uno crure ſolum ſanguinem ducere ſtudent. Numerus vero ſcarificationum, atque magnitudo apud varios medicos uaria etiam conſtituitur. ſiquidem alij vſq; quadragenas faciunt, alij viginti, alij plures, alijq; pauciores. Pleriq; verò in viris ætatem perfectam agentibus circiter triginta infligunt, atque in pueris circiter viginti. Qui plures faciunt, eas minores, & qui paucas maiores infligere ſolent. ſunt uero qui in peſte infligunt tres, aut ad ſummũ quinque in ſuris non dicã ſcarificationes, ſed magna vulnera, quæ ſaltem quatuor digitorum latitudine per ſuram extenduntur, eamq; ab euacuata ſanguinis deſiderata copia, apertam, vſque dum à febribus immunes euaſerint, adſeruant, illisq; quotidie medicamentis attrahentibus medentes, ſuccos veneficos exinde vacuare conantur. Auxilium in ijs morbis ſummę efficatiæ, ſed admodum barbarum expertum eſt. Incipiunt vero ſcarificationem ab inferiori parte, vbi tendones muſculorum deſierint, quippe in principio malleoli ſe extendentes, vſque ad cruris maiorem craſſitiem, quę paulo ſupra ſurarum medietatem terminat. Inciſionesq;, vt etiam dixi, ordinatas, æqualibus ſpacijs interſtinctas, atque cultri tractu, ſurę infligunt. Hicq; eſt modus, quo crurum ſurarum ſcarificationẽ Aegyptij moliuntur. GVILAND. Habeo tibi multam gratiam, qui ita clare me

modum,

modum, quo crura Aegyptij ad missionem sanguinis scarificant, edocueris: is autem non videtur diuersus ab eo, quo prisci medici olim vtebantur. Quod ex Antyllo facile conijci potest, qui ita (referente Oribasio) de hac scarificatione olim scribebat; Et sanè
,, pars, quę scarificari debet, prius si fieri potest lauanda est: sin mi-
,, nus aqua tepida, quousque rubesiat est perfundenda, aut spongijs
,, fouenda, aut soli igni ve exponenda, ac postea scarificanda. & pau-
,, lo post: Magnitudine porrò inter sese sint ęquales incisiones, &
,, quę inter eas sunt interualla, inter sese ęqualia sint: Scarificatio-
,, nisque initium ab infernis partibus sumatur: ita enim sanguis
,, ad superficiarias partes decurrens, eam, quę scarificari deinceps
,, debebit, non obscurabit. Incisionum situs per ęquales inter se
,, ordines fiat. Scarificatio autem non κατὰ πληγὴν, idest, per per-
,, cussiones, sed κατὰ συρμὸν, idest per tractum est facienda, hoc enim pacto citra dolorem fiet. Numerum, magnitudinem, scarificationum, atque legaturam, vt quod cuique suis temporibus sit notissimum, omiserunt: de vapulatione vero uel percussione suræ scarificandę, quę apud illos populos arundine fit, quod & apud Hispanos pro hac facienda scarificatione ad unguem obseruari Amatus Lusitanus in suis Centurijs tradidit, nihil meminerunt, quam cum ad trahendum sanguinem, tum ad stuporem parti scarificandę obducendum, inuentam Aegyptios fateri audio: de magnitudine uero illarum scarificationum quod ex te relatum est verissimum iudicio, quippè eas esse longas, ac profundas, longas quidem digiti crassitie, & profundas vsque quo etiam carnē attingant, ac feriant, paruę enim, quę communiter apud plerosque medicorum in epidermidem uel ad summum ad cutem, quam nec perforant quidē, perueniunt, paucissimam euacuationem pręstant. Quod ex Galeno confirmari videtur, in lib. 2. ad Glauc. ita scribente: Tentaui
,, autem sępius plurimas, & valde tenues in superficie scarificatio- cap. 7.
,, nes: contrario autem his modo alias profundiores magnas: &
,, tertias, quæ medium tenebant in lōgitudine, ac profunditate. Quę
,, igitur in superficie fiebant debile auxilium afferebant; quę uerò
,, longę erant, ac profundę, plurimum quidem sanguinis exhaurie-
,, bant, adeo, vt ferè animi defectum afferrent: Rursus uero ipsę propriam curationem ueluti vulnera exigebant. Hincque mirari nō debemus, si illi medici cruribus eo modo scarificatis quantum uolunt sanguinis detrahunt, cum ipsi longis, ac profundis utantur

ſcarificationibus. Alpin. Longas ac profundas crurum eſſe ſcarificationes, quas ipſis pro vacuatione infligere ſolent, ueriſſimum eſt. Vacuato ſanguine, atque rectè cruribus abſterſis, manuum volis oleo ſeſamino, uel ſepo inunctis per longum, valide ſupra ſcarificationes inferne manum trahendo comprimunt, ut vulnerum labra probè uniantur, mox goſſypio undiq; aptato, arctè linea faſcia totum ſcarificatum crus ligant, indeq; poſt tres dies ligaturam ſoluunt, omniaq; abigunt. Gvilând. Inſigni dolore dum ſcarificantur homines affligi debēt, cum hæc ſcarificatio non niſi multis ac profundis inciſionibus conficiatur. Durum atque perdifficillimum erit, hic ob doloris timorem iſtuc auxilium in vſum reuocari. Alpin. Suras, dum cæ ſcarificantur, dolere dubium non eſt, ſed prævalido dolore, ut putas, atrociter uexari nequaquam uerum eſt. Nam dolor multus eſſe non poteſt, tum, ut dixerat Antyllus, quia ſcarificatio tractu fit, tum maxime quod priuſquam crura ſcarificentur, & aquę calidę perfuſionibus, & crebris factis in illam uapulationibus, ac arundine percuſſionibus, ſtupeſcit, ſenſuque illo inſigni deſtituitur. Teſtes multi mihi eſſe poterunt multos pueros, quibus ſanguinem eo modo vacuare curauimus, dum ſcarificarentur, vllos vel paruos ploratus edidiſſe. Hoc vnum priuſquam hinc abeam, monere uolui, quippè crura ſcarificata arctiſſime, ac omni ſedulitate deuincienda eſſe, vt inciſiones ſtatim recte coaleſcant, & ſanentur. Aliter enim ni ſumma diligentia ſimul vnirentur factę ſcarificationes, periculum eſſet, ne ęgrotus, cui per hunc modum miſſus fuerit ſanguis, citius à morbo ſanetur, quam eę ſcarificationes coaleſcant, atque priſtinę vnioni reſtituantur.

In quibus morbis vſus crurum ſcarificationis, apud Aegyptos frequentetur, atque in quibus corporibus. Cap. IX.

GVILANDINVS.

AEGYPTIOS ad hanc ſcarificationem pro tollenda ſanguinis plenitudine, veluti ad ſacrum quoddam auxiliũ recurrere ex te audio, præſertimq; in ægrotis pueris eunuchis, atque in alijs pinguioribus hominibus. Præcipuos vero morbos, qui illa vacuatione iuuantur, te mihi referre cupio expectoq; nunc vt de his loquaris. ALPIN. In omnibus febribus putridis in principijs vberiorem ſanguinem hac via demunt. In puerisq; nullum remedium apud eos eſt, eo vſitatius, atque magis expertum, vt paulo poſt dicam. Huius itaque præſidij vſus frequentiſſimus eſt, ad omnes putridas febres, quibus ſanguinis per venam ſectam conueniſſet euacuatio, quandoquidem vires præ debilitate minime patiuntur, potiſſimumq; in continuis, acutis, malignis, atque peſtiferis. Hoc enim auxilium parum vires labefactando maximam ægrotis adfert vtilitatem, quoniam ſimul euacuando, plenitudinem à nobilibus partibus, ad ignobiles noxios humores auellit, caputq; ex hac ſcarificatione maxime iuuatur, ita, vt nõ facile ſit uel in vehementes, aſſiduosq; dolores, vel diuturnas vigilias, vel deliria, vel phrenitides vel in alia ſymptomata ab eius huiuſmodi vacuatione ipſum incidere, neque eo modo vacuatis, ita facile hypochondria tenduntur ac inflammantur, neque ita ſunt obnoxij inquietudinibus, cordiſq; angoribus, reſpirandi difficultatibus, alijsq; viſcerum læſionibus, quæ in febribus acutis, malignis, peſtiferiſque. Mirifice igitur in his febribus id auxilij prodeſt, quando liberet internas partes noxios ſuccos ad crura trahendo. Quid quæris? noxium humorem à nobilibus partibus, ad ignobiles protrudere, motus eſt ſimilis ei, quem ſæpe naturam critice facere obſeruamus, dum à viſceribus detrudit humores ad partes ignobiles, perpetuo etenim ipſa non poteſt humores vel conſumere reſoluendo per halitus, vel foras reijcere, interim ſat ei eſt, humorem à uiſceribus ad quaſdam ignobiles partes detrudere, veluti ijs contingit, quibus poſt

longas

longas febres tumores in cute fiunt. In omnibus verò internis inflammationibus frequentissima ac tutissima isthæc scarificatio est. Certis anni temporibus puerorum multitudo epidemice glandularum fauciumq; inflammationibus uexatur. pro quo expellendo malo in omnibus pueris, infantibusq; etiam istuc auxilij genus exercent. etsi infantibus multi huius vice aures, ut superius dictum est, scarificent. In peste ad hanc sanguinis vacuationem tanquam ad sacrum, & diuinum auxilium confugiunt, neq; immeritò, cum, vt nuperrime dictum est, hac scarificatione tum plenitudo minuatur, tum ad ignobiles partes a nobilibus noxij humores attrahantur. Quare quid dicam, de frequentissimo vsu huius scarificationis, quæ tribus uel ad summum quinque scarificationibus, longis tamen ac profundis, speciem vulnerum præ se ferentibus in peste administratur, quæq; non solum in principio copiam sanguinis tollit, sed toto morbi tempore cum hę apertæ reseruentur, perpetuo noxios succos ad eam partem accersit, atq; vacuat, quod in curanda peste nihil utilius, desiderabiliusq; esse putarim? GVILAND. Remedium prę dolore barbarum, atque fortasse hinc abhorrendum neque iniuria, tamen in peste ipsum laudandum censeo, quando ipso venenum a visceribus euocetur, ad ignobiles partes, atque per eas perpetuo euacuetur. Quemadmodum illi, qui in peste, pestiferisq; febribus vesicantibus vti consuescunt, ut excrementa per eas partes ulceratas effluant, ita non esset improbanda illarum scarificationum uel melius vulnerum euacuatio. Sed perge dicere in quibus corporibus vtantur hac crurum scarificatione. ALPN. Vsum huiusce scarificationis euariant corporum ætas, sexus, habitus, atque temperies. Aetas enim huic auxilio accommodata est infantia, pueritia, iuuentus, atque ętas senilis. Infantes uix annum nati ad hoc auxilium ab ijs admittuntur: vsque adeo pueris familiaris est, crurum scarificatio, ut mulieres, pueros a ploratu firmare uolentes, eos deterreant, dicentes se uelle accersire scarificatorem, quem illi Mezaim appellant. Quo audito pueri subitò silent. Eo autem auxilio medici non nisi in pueris magno morbo correptis vti deberent, quia eorum pręmollia, humida, ac summe calida corpora non sunt ita temere vacuanda, quando ipsa suapte natura siue ex se continue vacuentur. Quę noxam etsi non citò, tamen post longum tempus sentiunt. Hinc plerosq; illiusce gentis crura ac pedes habe-

re

re imbecillos existimo, in plerisq; enim crura edematosa, ac male affecta spectantur, non immeritò cum Aegyptij ex quacumque causa, minimeque semper ex magnorum morborum occasione; in pueris per hanc consuetam scarificationem largius sanguinem mittere consuescant. In iuuenibus etiam atque senibus scarificationem hanc exercere cernuntur, iure id quidem, cum in illis corporibus ob redundantiam sanguinis tenuioris, atque ob viriũ debilitatem ex Gal. hic modus euacuationis sit opportunissimus.
cap. 11. in lib. enim de cur. rat. per sang. miss. ait corporibus tenuiori sanguine redundantibus magis præstare hanc scarificationem, quàm sectionem venæ, quæ tenuioris sanguinis redundantia, tum in pueris iuuenibus, tum senibus obseruatur, etsi horum sanguis frigidior sit, atque illorum calidior. In his etiam singulis ætatibus
cap. 7. virium lapsus pertimescitur, in pueris, & iuuenibus ex multa qua in ijs sponte fit vacuatio, cum Galeno in lib. 9. meth. med. docente eorum corporum substantia omnium facillime digeratur, atque resoluatur, quia est omnium humidissima. In senibus vero uires per se imbecillas esse nemo ignorat. Quamobrem in ipsis meritò scarificatione hac potius quàm venæ sectione vtuntur, qua corpora admodum resolui, & debilitari Gal. in lib. de hirud. reuulf. testatum reliquit. Promptam etiam habent hanc scarificationem in varijs temperamentis, in calidis scilicet, atque humidis, in frigidis & humidis. In siccis vero eam abhorrent. Eodem modo pro ea seligunt corpora pinguia, mollia, & laxa, mulieresq; atque eunuchos exinde ea scarificatione vacuare solent. GVILAND. Rectè sanè cum omnia hæc corpora sanguine tenuiori scateant, qui facillime, vt docebat Gal. paulo supra citato loco, huiusmodi scarificatione vacuatur, quoniam ea corpora minimas venas habent, quas etiam si quis rectè secet, Galeno docente, iusta sanguinis copia non profluit. Itaque calidi & humidi, & frigidi ac humidi rectè ea via vacuantur, atque quàm per uenæ sectionem magis tutò, quando utraque corpora sanguine tenuiori exuperent, qui facile per scarificationem vacuatur: ijs adduntur pingues ac molles, vt eunuchi, atque mulieres multæ, quæ omnia sanguine tenuiori prædita sunt. Calida vero & humida, molliaq; corpora facile ex quacunque vacuatione resoluuntur, eaque causa non tolerant per uenæ sectionem præstitam euacuationem, quoniam nimium ab ea debilitantur, ob idque rectè Aegyptios se gerere

arbi-

arbitror in his corporibus, dum vsum scarificationis uenæ sectioni præponunt. frigida vero & humida, qualia sunt mulierum multarum, eunuchorum, & senum si vacuanda sunt, non nisi hac via, ne immodice refrigerentur docuit Gal. in lib. de hirud. uenæ sectione corpora multum refrigerari. In siccis uero vel calidis vel frigidis, quando vtraque crassiori sanguine abundare solent, idcirco per scarificationem non recte vacuabuntur, vt dicebat Gal.
,, his uerbis: Porrò quæ ex mulieribus albidiores sunt, sanguinem in lib. de cur. rat. p
,, acervare tenuem solent, quocirca adhibitis malleolorum scarifi- sang. c. 11
,, cationibus maxime iuuantur, at quæ nigriores sunt, secta uena
,, curato. Crassiorem enim sanguinem ac magis melancholicum
,, colligunt, magis verò etiam si magnas habere venas appareant,
,, quod illis accidit, quæ graciliores sunt ac nigriores. Carnosis
,, verò & candidis paruæ insunt uenæ, quibus malleolos scarifica-
,, re, quam venam secare præstiterit. Sed his finem nunc imponamus, cum de ipsis satis superq; dictum a nobis fuerit. Verum vnũ habeo in hac scarificatione apud me valde dubium, de parte scilicet ex Galeni mente scarificanda, deq; ea quàm huiusce temporis medici Aegyptij promissione sanguinis scarificant. ALPIN. Nescio quid in ipsa amplius dubij habere possis, cum in ea, tum iuxta Aegyptiorum usum, tum Galeni sententiam literis proditam manifestissimum videatur, suras esse scarificandas. Sed ne tibi graue sit, hoc dubium clarius proferre, vt solutionem meditari possimus, cui nobis sit acquiescendum.

An crurum scarificatio in sura, vt Aegyptij faciunt, vel potius in malleolo, vt Gal. docuit, sit facienda. Cap. X.

GVILANDINVS.

QVINIMO ex Galeno hæc dubij occasio ortum habere videtur, quando ipse crurum scarificationem particulatim dicat, malleorum, esse, siue in malleolis fieri. Et Aegyptij in sura parte cruris carnosiori Gastrocnomia Græcis, vt Ruffus Ephesius tradidit, appellata, eam moliantur. Ex quibus illam crurum a Galeno celebratam scarificationem, ab ea, quam

medici

medici illi frequentant, planè diuersam esse non immeritò à multis uideri potest. Quando sura atque malleolus pars eadem cruris non sit, sura etenim, quamquam etiam de osse dicatur, cruris posteriore, est uenter cruris siue carnosa pars, inter poplitem atq;
cap.8. malleolum media: malleolus uero vt Gal. habet in lib. de sect. uenarum est imus processus tibiarum, a talo incipiens in suramque desinens. Crurisq; hæ partes existunt, quarum ex situ, atque diuisione facile suræ atque malleoli differentia manifesta est. Ex Galeno cruris scarificationem in malleolo faciendam esse probè ex
aph.17. ipsius uerbis, uarijs multisq; in locis manifestum fit. In lib. etenim 2. aphoris. dixit uenæ sectionē præstitæ vacuationi proximam esse, quæ fit per malleolorum scarificationē. idemq; in lib. de curandi rat. per sang. miss. & in 4. de sanit. tuenda. testatum reliquit.
cap.18. Quare hinc iure dubitare possumus crurum ab Aegyptijs frequē-
cap.11.
cap.4. tatam scarificationem, non esse illam, qua antiqui præclarissimi illi medici utebantur. Neque aliquis in malam Galeni uerborum versionem causam referre poterit, cum ipse partem cruris scarificandam nomine hoc quipè σφύρα significauerit. Quod ex Græca lectione commentarij lib. 2. aph. qui omnium locorum præcipuus est, patebit, ibi etenim hunc in modum scripsit: κένωσις δ' ὁμοτίμως ἁπάντων τῶν χυμῶν ἡ μὲν ἀκριβεστάτη διὰ φλεβοτομίας ἐστὶν, ἐγγὺς δ' αὐτῆς ἡ τε ἀποσχαζομένων τῶν σφυρῶν ὥσπερ ἡμῖν εἴθισται. Per σφυρα autem omnem intelligunt imum tibiarum processum, quam partem Latini malleolum uocauere. Alpin. Docta sanè ac diligens dubitatio uidetur, non tamen quæ possit, aut debeat aliquo pacto usum scarificationis apud Aegyptios vsitatæ dirimere, vel damnare. Quod sanè si etiam esset, ego potius cum Galeno errare vellem quàm cum Aegyptijs, si alia cruris in parte a sura diuersa, scarificationē
aph.17. faciendam intelligerem. Ille enim in comm. 2. lib. aphorism. ait vacuationem malleolorum scarificatione factam proximam ei es-
cap.4. se, quę fit per uenæ sectionem. & in 4. de sanit. tuen. hanc in uacuanda plenitudine tantundem ualere, vt uenę sectio: Atque in
cap.11. libro de curat. per sang. miss. eandē pro uenæ sectione ad minuen-
cap.19. dam plenitudinem in mulierum corporibus albidioribus laudat. Quæ res quo pacto uera erit, si malleoli scarificabuntur? cum ab ijs sanguinis paucissima quantitas educi possit, etiam si profundius incisiones infligerentur, cum ea pars excarnis, atque exanguis sit, neruis ac tendonibus tantum referta. ex quo illiusce partis scarificatio

catio

catio cum fumme dolorofa erit, tum periculo fcarificata minime carebit. Quamobrem huiufce partis fcarificatio ad reuellendum præftans erit remedium, ad euacuationem vero nequaquam, cum ex ea pauciffimus fanguis mitti, vel educi poffit. Quo pacto igitur vacuationi per venæ fectionem abfolutæ, qua copiofus fanguis promanare poteft, proxima erit? Dixit euacuationum omnium eam effe exquifitiffimam, quæ fit per venæ fectionem, huicq; proximam effe, quæ per malleolorum operatur fcarificationem, quomodo autem erit proxima, fi illa fanguis pauciffimus promanat, & vacuatio omnis quantitatem fanguinis refpicit, veluti purgatio qualitatem. Nullo profecto pacto effe poterit proxima, cũ non habeat, quod in vacuatione obferuatur, fcilicet copiam fanguinis, quæ uacuatur cum vena fecta copiofiffima, atque malleolo fcarificato pauciffima. Certe nullo pacto verum effe poteft, Galenum per malleolum intellexiffe extremã cruris partem offibus, tendonibus, neruisq; tantum refertam, omninoq; excarnem. Nãque eius mentem fuiffe arbitror, vacuationem ex cruribus faciendam, poftquam meminit, ipfum velle medicos debere partem cruris ad vacuationem aptam feligere, ex qua queant defideratam copiam fanguinis educere, quæ vtique neque poples, neque malleolus erit, cum hæ partes tendinofæ ac ferè exangues fint, & ad fcarificandum riculofæ, neceffario igitur erit afferere ipfum furam, fiue ventrem cruris, carnofam, ac multis venis repletam, intellexiffe. Quod verifimile videtur, cum plerifque in locis à cruribus fcarificatis fore moliendam fanguinis vacuationem docuerit, neq; immeritò, cum crus ex triplici parte conftet, fcilicet, poplite, fura, & malleolo, non extremis, fed potius medio fignificetur, nam fi cuippiam crus oftendere voluerimus, non poplitem, vel malleolũ, quæ funt eius extrema ei detegemus, fed magis furam. Crura uero fore fcarificanda pro molienda vniuerfi corporis vacuatione, ex Galeni locis plerifque conftare facile hinc cognofcemus. Is fiquidem in lib. 13. meth. med. ait: Manu enim laborante fcarificabis crura. Et in lib. de Hirudinibus: Quemadmodum fanguinis perfufionibus fuppreffis (quas hæmorrhoidas Græci uocant) crura ipfa lota quidem prius, vel fpongia calido fomento adhibito fcarificantur. & paulo poft: à cruribus vtpotè fanguis ducendus. in pluribus etiam alijs locis licet legere apud ipfum crurum fcarificationem. Cui fententiæ addicti quoque vifi funt, Antyllus, Oribafius,

cap. 5. capit. de fcarificatione.

basius, qui omnes crurum scarificationem nominarunt. Apollonius verò rem apertius significasse videtur, cum hæc scripserit: ple-
cap. 19.
,, thoram autem commoderatam, quæ aliquid malefactura sit, ac
,, iam euersionem in morbosum statum attingat, tibia, scarificatio-
,, nibus uexata, innoxiamq; totam quam uolumus sanguinis illiga-
,, tionem reddiderit, citrà validam totius molis commotionem, soluit. GVILAND. Tuæ sententiæ me quoque addictum habes, sed cur aliquando Gal. partem scarificandam particulatim edocens, dixerit, esse malleolum? vt ex Greco etiam nomine σφυρά planè cognitum est. ALPIN. Aliqui ex Aegyptijs respondent, Galenum scarificandam partem uocasse malleolum, quoniam ea pars, quam nostri suram appellant, proprio nomine vsitato carebat, licet aliqui eam appellarint γαστροκνημίαν, apud omnes tamen illud nomen non erat usitatum vel cognitum, ob idq; nomine malleoli, quæ est scarificandæ parti pars proximior, partem scarificationibus uexandam indicauit. Suræ uerò nomen ei non proprie conuenire aiunt, cum proprie illo nomine os cruris posterius, & non musculum illum, ventrem etiam à quibusdam cruris nuncupatam. Alij uero melius respondere putantes, scindunt, vel diuidunt crus in tres partes, scilicet in malleolum, suram, & poplitem. Malleolumq; cruris partem esse aiunt à pede incipientem, quæ ad cruris partem crassiorem, carnosioremque, eleuatioremve definit. Suramq; esse crassiorem partem cruris, atque ab ipsa declinare incipiente poplitem accedere, qui ad genu vsque terminatur. Ex qua diuisione clarissime apparet, Aegyptios malleolum, & non suram scarificare, non crassiorem, atque eleuatiorem, sed quæ ea minus esse crassam, & carnosam superius dictum sit. Incipiunt enim scarificationem parum supra clauiculam, ferè ad cruris eleuatiorem crassioremq; partem eã continuantes. Quare iuxta istorum sententiam uerè malleolum scarificãt, minimeq; suram, uel partem malleoli, & suræ. Qui uerò hanc cruris diuisionem minime laudant, saltem fateri debent, Galenum vo-

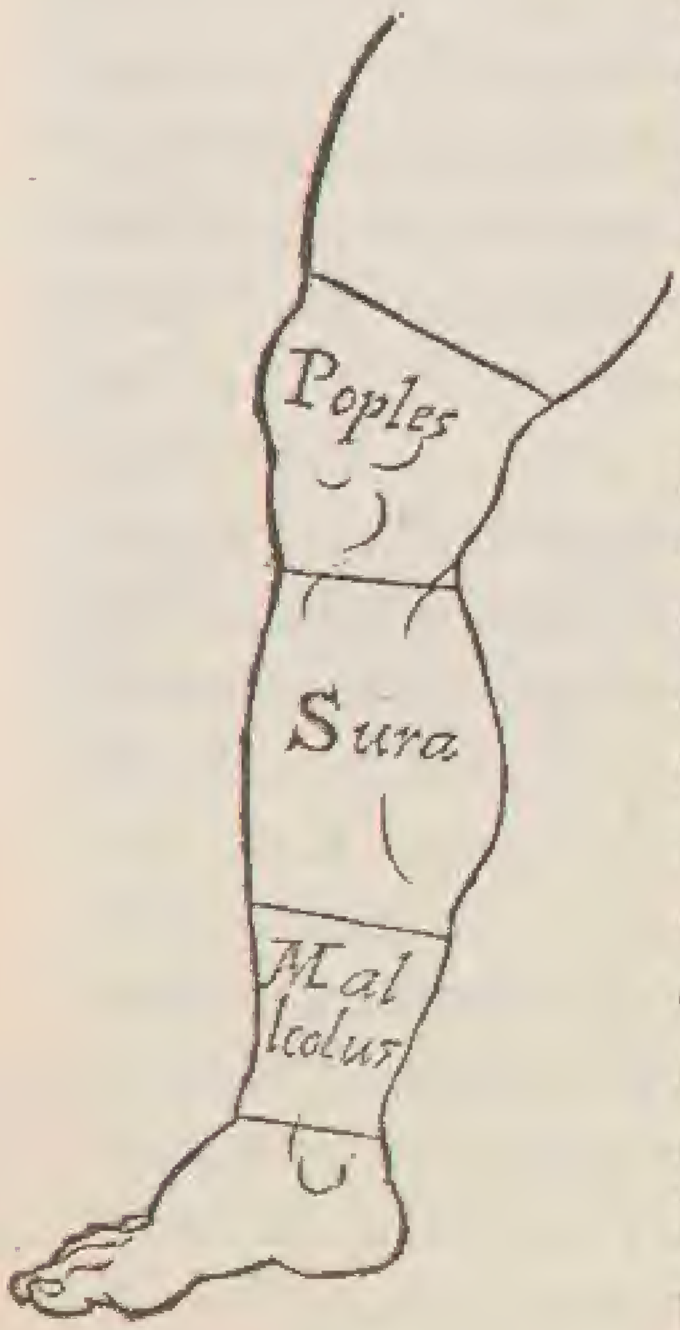

casse

caſſe malleolum,quoniam vult ſuræ tantum medietatem malleolo contiguam ſcarificari,ad differentiam illius,quæ ad poplitem peruenit, vel demum uocauit malleolum, quoniam ſcarificationem deorſum incipientes,ab ipſo malleolo omnes illam exordiuntur. GVILAND. Rem hanc perdoctè, atque diligenter hactenus es perſecutus,atque ita, ut hinc dubitare amplius de cruris parte ſcarificanda non liceat. Sed tempus eſt, ut ad alios uſus ſcarificationis narrandos te transferas,vt quæ ſuperſunt de hac materia dicenda,hac die abſoluere poſſimus.

De ſcarificatione partium inflammatione, tumore, puſtula, colore non naturali, inſigni dolore, vexatarum apud Aegyptios frequentata. Cap. XI.

GVILANDINVS.

AN non illi alias partes pro alijs vſibus ſcarificant? quando priſci medici eam ad multa alia ſcarificationem commendarint. ALPIN. Itidem & ipſi pluribus alijs affectibus cutem uexatam ſcarificare ſolent. In uehemētiſſimis enim doloribus potiſſimum uel ex copia, uel venefica qualitate ſenſibiles partes ledente in fluxione paululum firmata, pręmiſſa vniuerſali, tum purgatione,tum vacuatione, partes dolore afflictas, vel proximas illis alte ſcarificant, multumq; ſanguinis emanare ſinūt. In ſingulis enim inflammationibus diu perſeuerantibus ſolent, partem inflammatam alte ſcarificare, veluti in pleuritide latus dolens,atque in peripneumonia pectus,dextrumq; hypochondrium iecore inflammationem patiente, atque liene ſiniſtrum; atque ſic de alijs inflammatis partibus facere ſolent, pręſertimq; in magnis eryſipelatis,uel aliqua alia inflammata parte, ubi pertimetur ne in gangrenam degeneret, uel in ſcirrhum abeat. In vſu frequentiſſimo habent in podagricis doloribus ex ſanguinis defluxu obortis poſt vniuerſalem uacuationem,tumefactos digitos dolentes ſcarificare:ea enim ſcarificatione modico defluxi ſanguinis uacuato, mirifice eis conducit. Eodem itidem modo, tum in tumoribus,

tum

tum in vlceribus ad cicatricem non venientibus, scarificatione vtuntur. Ad omnes etiam cutis defœdationes, maculas pustulasque, idem præstare solent. Non minusq; etiam partem à scorpione sauciatam, vel ab aliqua alia fera demorsam alte scarificant, multumq; eo modo sanguinis ab ea parte detrahunt. Ad hæc igitur Aegyptios etiam partis scarificatione vti obseruaui; quem vsum planè à nostris laudatum etiam intelligo. Sed te de ipso aliquid loqui decet, vt sciamus, an ille scarificandi afflictas partes vsus ex artis ratione laudari queat. GVILAND. Cur non hic vsus etiam scarificationis laudandus erit, quando respiciat partis moliendam vacuationem. Cui etenim dubium est, in omnibus vel inflammationibus, vel fluxionibus, humorum ex plenitudine obortis, binas indicari vacuationes, alteram totius vniuersalem appellatam, atque alteram partis, in quam humor decubuit. Qua vacuationis distinctione in his affectionibus, quemadmodum in primis necessaria est totius corporis vniuersalis vacuatio, sic postea inflammatæ partis particularis, illa enim causam respicit abigendam, atque hæc affectum ipsum. Nostri vero medici multi hunc vsum partis scilicet, inflammatæ scarificandi tutò frequentari posse negant, eo maiorem defluxi sanguinis copiam in partem affectam ferri asserentes, ex quo non posse iuuari ægrotos autumant. Quod tamen vanum esse existimo, corpore prius probè vacuato. Quinimo in ijs etiam cucurbitularum vsum Galenũ laudasse certum est, quibus facilius ex prævalida, quam præstant, attractione, ad læsam partem humorem copiosiorem deduci posse, atque exinde inflammationem, vel fluxionem peraugeri suspicandum esset. Sed de scarificationibus satis. Ad vsumq; variarum partium inustionis, quem maxime eam gentem affectare audio, transeundum est. Quem te sedulo apud illos obseruasse, certò scio, de ipso igitur cupio modo te sermonem facere, vel ipsum vsum probè, vt reliqua fecisti narrare, quem mihi non minus vtilem, quàm reliqua ex te audita fore spero.

lib. 13. meth. cap. 17.

De

De varijs partium inustionibus, quæ selectißima secreta ad varios curandos morbos apud Aegyptios habentur. Cap. XII.

GVILANDINVS.

AVDIO igitur apud eos populos variarum partium inustionem, non secus quàm olim apud antiquos medicos in vsu fuerat, adhiberi tanquam præstantissimum auxilium ad multos morbos sanandos, quod remedij genus, veluti priscis sæculis notissimum ac vsitatissimum semper fuit, ita nunc apud nostros ferè omnino obsoleuit, atque non sine aliquo artis medicæ dedecore, ac etiam non leui ægrotantium iactura, cum hoc præsidio multis ægrotis desperata sanitas miraculo quasi restituta fuerit. De hoc igitur præsidio aliqua ex vsu Aegyptiorũ nunc ex te scire desidero. ALPIN. Homines ibi quasi infinitos licet spectare, quibus ex cicatricibus multas partes inustas fuisse certò conijcitur, Siquidem permultis capitis partes, præsertimq; sinciput, occiput, aliasq; pericranei, non minus tempora, post aures, collum, pectus, latera, hypochondria sub vmbilicum, spinam dorsi, articulosq; vel brachiorum, vel manuum, vel crurum, vel pedum inustos fuisse ignis relictæ cicatrices facile, ac certo significãt. Et ut uno verbo dicam, omnes eius regionis incolæ, inustionem ad multos morbos alijs remedijs non cedentes pro secreto habent auxilio. GVILAND. In primis inurendi modum mihi narrato, atque an ipsi inurant ferro, vel auro, vel medicamento igneam facultatem obtinẽte, & ad quos morbos inustionis ille vsus apud illos ita familiaris euaserit. ALPIN. Non ferro, non auro, neque alio metallo ignito ad inurendas partes illi vtuntur, neque vt aliqui vtebantur, buxeis lignis, sed gossypio, & lineo panno ignito inustionem moliri consueuerunt. Volentesq; inurere aliquam partem corporis, sumunt lineam petiam, cubiti longitudine, latitudineq; trium digitorum, atque gossypij iustam quãtitatem, quod totum linea prædicta petia inuoluunt, ac filo serico ligant ad formam piramidis, ipsiusq; latiorem extremitatem vrendæ parti applicant, probeq; cuti adhærere student, alterumq; caput vel ex-

tremum succendunt, comburiq; permittunt, quousq; fasciculus ille ex linea petia, atque gossypio omnino crematum sit, continue dum cutis uritur, carnem circum circa ferro tangentes, ne ex eo calore oboriatur interea aliqua inflammatio. obseruant etiam dũ inuolucrum illud parant, vt in eius medium sit foramen, vel meatus, per quem fiat aliqua respiratio, atque euentatio. Post inustionem in parte exusta vtuntur ossium medulla, quoad eschara cadat. Hicq; est inurendi modus apud eam gentem obseruatus, ac frequentatus. Estq; non modo Aegyptijs familiaris, sed multo magis Arabibus equitibus sub tentorijs degentibus, atque alijs omnibus loca deserta habitantibus, qui cum alijs careant loci inopia auxilijs, inustione multos morbos sanant. Paucissima etenim ipsorum corpora inuenies ab igneis cicatricibus non defœdata. Vsus remedij ibi est frequentissimus, ob multos genuum, aliorumque articulorum atque partium aliarum dolores antiquos, ex frigidorumque humorum defluxu obortos, aut à simplici frigida intemperie, uel a flatulento spiritu aliunde elato, uel in ipsa parte genito. Doloribus igitur, ijsq; antiquis hac inustione occurrunt, qua partium omnem imbecillitatem corrigunt, contentos humores, vel flatus resoluunt, articulosq; calfaciunt, & uasi de siccando roborant. Hincque mirum non est, si prospere hoc remedium in omnibus articulorum doloribus curatu difficilioribus experiuntur, potissimumq; in coxendico dolore multas vstiones non modo supra articulum, sed etiam supra femur facientes. Et non minus in podagra & chyragra, priusquam pedes vel manus tophi inuaserint, uel geniti sint. Exurunt enim articulos, atque illis superpositas venas. in podagra, ex qua dolor occupat nodum policis exurunt supra ipsum inquam nodum inter policem, & indicem. Qua facta ipsarum partium vstione, per quas humor ad debiles articulos fluit, uiæ angustiores redduntur, neque ita facile post humor ad articulos fluet; ex quo, neque ita facile in podagram incidunt. Gal. siquidem in 6. lib. aphorism. dicebat, duplicem esse causam podagricorum dolorum, alteram humoris redundantis fluxionem ad articulum, atque alteram articuli imbecillitatem, qua articulus defluxioni succumbit. Altera uero harum deficiente nõ posse homines simili malo corripi, a Galeno ibi proditum est. Itaque Aegyptij inustione, articulorum laxitatem uel debilitatem corrigunt, roburque ipsis conciliant, quo ab humoribus illuc decurrentibus

currentibus

currentibus defendantur, minimeq; ipsis succumbant. Probatissimum igitur est remedium ad quascumque partes ab humorum defluxione vexatas. Verum non tantum partes fluxione vexatas inurunt, sed illas quoque, quæ ipsis humores demandant. Atque ea ratione caput multis vstionibus afficere solent. Ad omnem etenim fluxionem vel destillationem à capite ad pectus, aut pulmones, vrunt synciput, verticem, occiput, ac quod est post vtramque aurem, quod etiam faciunt in antiquis lippitudinibus, atque alijs diuturnis oculorum malis. In epylepticis non minus, paraliticis, apoplecticis, uertiginosis, amentibus, patientibusque in capite grauitatem, stuporem, stoliditatem, atque somnos immoderatos. In vehementibus doloribus ex capitis distillatione effectis, oculorum, aurium, atque dentium, tempora inurunt. Periodicos dentium dolores, commotiones atque putrefactiones gingiuarum, ipsorumq; dentium, perustione sanant. Quamobrē inustione partibus, tum humores mandantibus, tum ijs, quę ipsos præ imbecillitate recipiunt, obsistunt. Qua de causa vtiliter inurunt suspiriosis à frigidis crassisq;, ac lentis humoribus pulmones ac asperam arteriam inuadentibus, vel obsidentibus, pectus: & vexatis à malignis ex capite ad thoracem distillationibus, sanguinemq; etiam expuentibus, ab ijsdem humoribus aliqua vena erosa, caput & pectus. Phtysicis, & suppuratis empyjs uocatis pectoris tantum partes exurunt. Dominicus à Rege quadraginta annorum Cayri multos annos ab asthmate difficillimo vexatus, à nullo ex inumeris ab ipso expertis auxilijs iuuatus, demum ad pectoris ustionem Aegyptiorum modo præstandam, ad ultimam salutis spem, quasi totus consumptus ac ferè tabidus, sibi pectus triplici ustione inussit, vlceraq; diu aperta seruauit: quo auxilio sanatus est. Habentibus quoque stomachum frigidū humidumque, & ab humorum defluxu, à flatibusq; multis vexatum, eo auxilio succurrunt. Hepar etiam ac lienem induratum, refrigeratumque multa cum vtilitate inurunt. Et in hydrope sub vmbilico, sub hypochondrio sinistro. In doloribus dorsi, lumborum, colli, articulorumq; omnium hoc auxilium frequentant, in spina dorsi, lumbis, collo, & alijs partibus dolore cruciatis ustionem adhibentes. In tumoribus à crudis pituitosisq; humoribus obortis inustione vtuntur pro secreto. Demumq; hoc auxilium, quod citò multa mala sanet, inopum proprium esse affirmant. Hoc igi-

tur est illorum propositum auxilium, quod multis alijs vtilitatem in morbis antiquis præferunt, de ipsoq; illi populi non parum iactantur. GVILAND. Gloriam hanc alijs concedant, satisq; eis sit tanti remedij commodo, ac beneficio uti posse. Vbi ex te nũc modum audiui, quo id genus remedij factitant, fere præ tanta illorum doctrina obstupui. Etenim quod fortasse alij paruifaciendum fore putarint, quippè ipsos inuolucrum ex linea petia cum gossypio piramidali forma paratum, acutiore altero eius extremo ignito, alteroque latiore parti vrendæ applicato, ac aptato, sinentes cutim inuri, non sine multa ratione ab ijs fieri existimo. Nam eos non vti ferro ignito, vel aliquo alio metallo, sed inuolucro ex gossypio, & linea petia parato, accenso, quod ignis cum sit in materia rariori, clementius agat, alteret, ac resoluat, mitiusque dolorem ac inflammationem cuti, dum uritur, inferat, ex quo hic inurendi vsus non est apud ipsos ita horribilis, qualis est nostras. Ignito enim quouis metallo, intensissimus, ac intolerabilis dolor excitatur, qui ægrotos misere dilacerat, ob quem dolorem hoc genus remedij nostri non immerito abhorrent. Materiam hanc vstionis creditur nouisse Polybus in lib. de affectionibus, quando in coxendico dolore, ac podagra scripserit, ustionem esse faciendã lino crudo. Censeo igitur illos rectius agere, quàm nostri, qui ferro ignito vtuntur, dum gossypio, atque lino ignito utentes, ut mitius in resolutione se gerant, neque ita partem vrendo inflamment, præsertimq; vbi nerui, tendinesq; reperiuntur, periculum si quidem est, ex præualido igne ne multum lædantur. Sed maius artificium ex vrendi modo detego, aptantes cuti urendæ alterum inuolucri extremum non ignitum vel succensum, atque alterum, quod semicubiti longitudine a cute distat, in primis succendentes igniunt. quo sane modo primo illos vrendam partem, non ignire apparet, ut nostri ferro cauterizantes facere solent, pessimeq; mea quidem sententia, quando subitaneas mutationes natura recte nõ ferat, uel etiam ab ijs non modice lędatur. Atque sensim ac sensim partem à succenso inuoluti extremi ad calorem disponi, atque ita calefieri, vt toto inuoluto cremato, igneque ad cutem deducto cutis prius calfacta, fereq; stuporem ex eo adepta, ignis incendium non omnino totum sentiat, neque ab eo admodum doleat, quòd etiam ignis incendium rarioris inuoluti substantię ratione, neque immodicum sit. Duo igitur ex huius præsidij operatione scitu

digna

digna animaduertuntur, quippè partem ab igne clementius inuri, atque ab ea haud immoderatum, qualis ex igniti ferri ustione sentitur, percipi dolorem, primum ab accensæ atque ignitæ raræ substantiæ, scilicet gossypij, & lini ratione fit, atque secundum, pręaccepto calore ex totius inuolucri combustione, quę sensim ac sensim procedit, cute calorem stuporemque adepta, non ita acute sentiente. Ex his hoc auxilij genus facilius ægroti admittent, neque prę intensissimo dolore, qualem ferro factæ inustiones inducere solent, ipsum abhorrebunt. ALPIN. Hac ratione ęgroti facilius admittent ustionem non ferro, uel aliquo alio metallo, uel supradicto inuoluto, sed medicamento ignea vi prędito, clam ustionem faciente pręstitam, quando hoc nullo, vel saltem leuissimo dolore vstionem pręstet, quo etiã remedio multi fonticulos apud nostros vsitatos factitae solent. GVILAND. Nostri appellant hęc medicamenta caustica potestate, ueluti inustiones actu dicuntur caustica, quæ tamen auxilia inter se non parum differre, medici omnes cognoscunt, quando ea minime urendo, roborẽt partes ob ipsorum veneficam naturam, calorem naturalem partis exoluentia: & hęc ipsum viuicantia, humidumq; excrementitium resoluentia, multũ vstas partes roborent. ALPIN. Possunt itaque Aegyptij medici meritò tanti auxilij cognitione non parum gloriari, lętariq; se his sęculis solos auxilij huius vsum, atque vtilitatem pręstare posse. GVILAND. Neque hoc uerum erit, quando neutiquam huius remedij inuentores fuerint, vel ipso soli vsi sint. Antiquis etenim ipsum probè fuisse cognitum multorum testimonijs constat. Namq; Hippoc. de capitis vstionibus in lib. 2. de morbis, in capite humoribus repleto post totius pręstitam purgationem, ait:

„ Crustas octo capiti inurito, duas circa aures, duas in occipitio
„ hinc atque ad ceruicis neruum duas, in naso circa angulos ocu-
„ lorum. Venę autem circa aures vrendę sunt, donec pulsare desi-
„ nant. Ferramentis uero cuneoli forma paratis, obliquas uenas

perurito. & in lib. de loc. in homine easdem capitis ustiones laudat, pro capitis dolore tollendo. Et Gal. in ijs, qui morbo laterali ęgrotant, de hoc auxilio in 7. comm. aphor. ita dixit: Quos urere

„ consuetos esse ueteres discere licet ex his, quæ dixit Plato Comi- aph.44.
„ cus de Cinesia, hisce uerbis: Post hęc Euagorę filius Cinesias è
„ morbo laterali aridus, puris expers, calamacea gerens crura, tabis
„ nuncius, plures escharis corpus inustus, in concionem prodijt.

Hippoc. etiam in pręcitato libro de morb. laudat, ijs, quibus pulmones sunt inflammati, vt pectus, & dorsum inurant. Ibidemq; non minus in sputo sanguinis, priusquam adpuris sputum deuentum sit, vrendum esse pectus, atque dorsum ex vtroque latere memoriæ prodidit. In suppuratis vero vtilem quoque esse vstionem in 7. lib. aph. docuit. necnon in lib. de internis affectibus idem confirmauit, quod etiam in 3. lib. de morb. apud ipsum legitur: pręsertimque vstiones ad eos morbos curandos propè septum transuersum fieri oportere meminit. In hepate vero indurato, vel inflammato, ita in lib. de inter. affect. scriptum reliquit, dicens: Si uero

,, neque sic desinat, vrere oportet, quum maximum factum fuerit, &
,, maxime eminuerit. Vrito autem per buxeos fusos in oleum fer-
,, uens tinctos. Apponito autem donec tibi bene habere, & vstio-
,, nem factam esse visum fuerit, aut per fungos octo crustas inurito.
,, Ibidemq; in liene tumefacto faciendum esse docuit, his uerbis: Si
,, vero ab his non melius habeat, splenem fungis vrito decem magnis crustis inustis, cum maximus fuerit splen, & maxime eleuatus. Idemq; in eodem libro pluries confirmat, atque docet. Ad articulos uero, qui ob multam humiditatem vel dolent, uel luxantur, ustionem summopere conducere scribit. Quod manifestissime apparet ex his, quæ apud ipsum leguntur in lib. de aere loc. &
,, aq. in hunc modum: Magnum autem argumentum humiditatis
,, corporum Scitharum hoc exhibeo. Multos enim ipsorum, præ-
,, cipue qui Nomades sunt, reperias exustos humeros ac brachia ha
,, bentes, manuumq; iuncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullam sa
,, nè aliam ob causam, nisi ob humoris, & mollitiei naturæ detra-
,, ctionem. Nam neq; arcus intendere, neque telum torquere pos-
,, sunt, præ impotentia humiditatis humororum. Quum autem
,, vruntur, humor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntq; corpora ipsorũ
,, validiora, melius nutriuntur, & magis redduntur articulorum vsu
,, potentia. Particulatim uero in coxendico dolore in lib. 7. apho.
,, ait: Quibuscumq; a coxendicum dolore molestatis diuturno ex-
,, cidit coxa, ijs crus tabescit, & claudicant si non vrantur. In hisque

aph. 60. malis utilitatem ex ustione Gal. in comm. hisce uerbis comprehendit, dicens:

,, Cum ipse suadeat aduri coxam, sicut in lib. de artic.
,, docebat, vt & id, quod mucosum est absumatur, & laxitas cutis, ad
,, quam articulus lubricat magis ex adustione contracta, arctet, ac prohibeat articulum transponi. Et in lib. de internis affect. Hippoc.

poc.ait,in coxendico dolore esse crus urendum multis, atque profundis inustionibus. Atque in lib.de affect.quem Polybi Gal.esse autumat, legitur crus esse inurendum lino crudo. Hoc idem ex Græcis Paulus in lib.3. confirmat his utique uerbis: Quare cum
,, vitium longius se prorogat,articulum tribus,quatuorve locis vre- cap.77.
,, re oportet,ut in chyrurgia dicetur, ac compluseulis diebus ulcer
,, ra adaperta,sine cicatrice seruare,quod clarius docet etiam in sexto libro. Cornelius Celsus ex latinis in lib. 4. suæ medicinæ scri-
,, bens de coxendico dolore ait: Vltimum est, & in ueteribus quo-
,, que morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam
,, cutem candentibus ferramentis exulcerare, & genuum inueteratos dolores uix citra ustionem finiri. In podagra uero uenas paulo supra pollicis digiti articulum,uel nodum inuri oportere lino crudo Auctor lib.de affect. nobis prodidit. Quod Aetius in lib. cap.25. 12.ubi scribit de articulorum morbis planè confirmat. Quem locum hic non inutiliter referendum esse duxi, quia ad omnium articulorum dolentium curationem mirifice faciat. Ibi itaque ab
,, ipso literis tradita,hæc existunt. Crustas igitur inurere oportet
,, aliquas quidem paulo altius loco fluore infestato, aliquas uero
,, propius, atque id cauterijs facere præstat, aut si id æger ferre re-
,, cuset,cum medicamentis, longe autem pręstantior est cauteriorũ
,, vsus,nam & citius, & siccius perurunt. In vniuersum uero pedi-
,, bus ex fluxu infestatis,loci circa utrumq; talum forinsecus, & in-
,, trinsecus inurendi sunt,cauterijs iuxta magnas ibidem sitas venas
,, admotis,paulo altius supra talorum locum. Inurendus item lo-
,, cus inter magnum pedis digitum,& eum,qui ei proximus est,me
,, dius,ubi sane venæ magis tumefactæ conspiciuntur,pręsertim ex
,, eis maxime. Quibusdam autem & articulos ipsos exurere expe-
,, dit,quùm submucidi ualde conspiciuntur,priusquam durities ad
,, modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen inquit Ruf-
,, fus,quod in articulorum submucidorũ perustione ulcera ægre cu
" rabilia oboriuntur, uerum ubi cicatrices coaluerint, maximum
,, robur ipsis articulis prębent,ut non amplius ad suscipiendum influentia excrementa sint apti. Hæcq; ac multa alia multi antiqui medici de ustionum utilitate,& usu scripsere. omitto multos alios ex Arabum schola, ueluti Haly Abb. atque alios, quos hęc eadem cognouisse ex ipsorum scriptis constat. Non tamen modum inurendi,qualem Aegyptij frequentant,ullum antiquorum, vel

uel iuniorum medicorum cognouisse comperi. Nisi dixeris Auctorem lib. de affectio. tali experientia aliquando vsum fuisse, cum ad coxendicum dolorem, & ad podagram, inustionem lino crudo faciendam tradiderit. At isti non lino crudo, sed cocto, atque gossypio id præsidij genus exercent. Audio etiam Barbaros multos urere solis petijs lineis coctis simul glomeratis, & inustis. ALPIN. Fortassè hoc auxilium non videtur omnino tutum, quando apud Hippoc. lib. 5. epidemiorum legatur, Eupolemum coxendico morbo afflictum, ex multis magnis inustionibus supra coxam factis interijsse. GVILAND. Respondet eius libri Auctor, & rectè sanè, Eupolemum mortuum fuisse, à magnitudine, & multitudine vlcerum, atque ex virium imbecillitate. quæ morbo admodum imbecillæ redditæ, tam grande remedium ferrè non potuerunt. Sed his nunc finem imponamus. ALPIN. Quin huic de ustione sermoni paulisper adhuc immoremur; siquidem ea gēs hoc præsidio familiarissime ad empyos, hydropicos, herniosos, atque ad omnes frigidos tumores utuntur. GVILAND. Age igitur aliquid hac de re, si quid habes, afferas. ALPIN. Vstione vtuntur in suppuratis, quos Empyos Græci uocant, hydropicis, herniosis, atque in frigidis omnibus tumoribus. Qui pectus, ac dorsum inurere solent, tribus uel quinque vstionibus inflictis, modo antea narrato, eo auxilio multi suppurati sanitati fuere restituti, nam per factas inustiones pus continue resudabat, quousque totū uacuatum fuerat. Hic modus non admodum periculosus est, quoniam modicum sic puris sensim, ac sensim trasmittitur, & uacuatur. Rectèq; Hippoc. hi sequuntur in copia puris educenda, qui in lib. 6. aph. scripsit. Quicumq; suppurati aut, aquam inter ,, cutem patientes uruntur, aut secantur: si pus, aut aqua vniuersim effluxerit, omnes moriuntur. In pectoris, pulmonumq; inflammationibus, atque in tumoribus frigidis, & non minus in anhelosis ex frigida temperie, frigidoq; humore, vstione vtuntur, quem vsum in ijs morbis Hippoc. in libro de morbis, & de internis affec. docuit. Vrunt hydropicos aqua affectos, multis in locis, quorum alij sub umbilico in tribus locis, aperta vlcera seruantes, ut per ea aqua exsudare queat, alij in stomacho, liene, hepate, atque sub umbilico inustiones infligentes, vtuntur in plerisq; ustione prænarrata, atque in multis etiam medicamento potestate urendi prædito, alij sub clauiculis pedum, atque alij supra genu intus extraq; inuren-

inurentes, vlcera aliquandiù aperta seruantes. Alij etiam tibias eo modo inurunt, vel uesicant, vesicisque ex istis ulcera eodem modo faciunt, per quæ paulatim aquam vniuersam uacuant. His omnibus inustionibus hydropem ascitem sanant. itidemque hernias aquosas, atque etiam carnosas, de aquosis mirum non est, si inustione ea, quæ cum actu est, tū potentia, sanentur, quando aqua eo auxilio absumatur, sed carnosis etiam eo auxilio curatas in multis fuisse hernias vidi, quemadmodum & tumores omnes frigidos Oedematosos, atque scirrhosos. GVILAND. Quid de cancerosis obseruasti? ALPIN. Paucos eo auxilio curari, nisi in principio, ubi neque occulti, neque magni tumores sint. Scirrhos uerò ex phlegmate crasso obortos eo auxilio tolli, certum est. Sed de vstionibus iam satis, etenim de ijs multa locuti sumus, eaq; attulimus, quæ etiam apud Hippocratem, Galenum, Auicennam, atq; alios grauissimos medicos passim leguntur. Ad nonnullas alias administrationes chyrurgicas iam transeamus, in primisque ne hydropicorum, empyorum, hernioforumque alijs remedijs disperata salus, sectione aliquando multis restituta in obliuionem abeat, de ea sectione aliquid prodam, ac interea de nobilissimo modo, quo illi lapides è vesica sine vlla incisione educunt, deque ridiculo experimento, quo dysentericos fluxus sanare autumant. GVILAND. Multam tibi gratiam habeo, qui hæc etiam proferre in medium velis, non inutilem fore mihi hunc tuum sermonem spero, quamobrem expecto, quid loquaris.

De

De

De sectione, qua in hydropicis, & suppuratis Aegyptij vtuntur. Cap. XIII.

ALPINVS.

CVRANT etiam non raro hydropicos, sectione aquam educentes, quorum varij varias sectiones ad id celebrant, alij siquidem sub umbilico per tres digitos versus partem, a qua hydropis ortum duxit, terna vulnera infligunt. Atque alij paruis scarificationibus ventrem tumidum scarificant, per quas aqua paulatim exit. Alij uero tutius supra, uel infra pedum clauiculam intus extraq; binas adigunt sectiones, per quas commode, sensimq; ac sensim aqua educitur. Quo sane modo sectionis aliquos ab hydrope essatu digna sanatos obseruaui. Sed periculum tamen est, ne à lõgo aquæ ad eas sectiones defluxu illiusce partis, tum ulcera aperta, tum cæterę alię partes mortuo ferè calore in cancrenas mutentur. Mulierem etenim Venetijs vidi, ijs sectionibus omnino ab hydrope sanatam, & paulo post vlcera illa in cancrenas degenerasse, à quibus gracillima mortua est. GVILAN. Nouum illud remedium non est, quando omnibus antiquis medicis, iunioribusq; non minus probè notum fuisse, multorum scriptis planè constet. Hippocrati enim id notum, aphorismus vigesimus sexti libri certe explicat, Cuius uerba hæc sunt: Quicumque
,, suppurati, aut aquam inter cutem patientes vruntur, aut secantur
,, si pus, aut aqua vniuersim affluxerit, omnes moriuntur. Et in lib. de loc. in homine hæc leguntur. Cęterum in puero hydropem sic
,, curare oportet. Partes tumidæ, & aqua plenę aperiendę sunt scal
,, pello & frequenter, ac parum educendum est. Educendum autem
,, est à singulis corporis partibus, & fomentis utendum, & semper
,, locum apertum, unde eduxeris calfactorio medicamento illines. In lib. uero de affect. ubi curationem hydropis recenset, idem con-
,, firmauit, dicens: Si igitur a pharmacis, & alia uictus ratione ęger
,, vtilitatem percipiat, & uenter ipsius euacuatur, bene est: sin minus
,, sectione facta aquam emittat. secatur autem vel iuxta umbilicum vel retro iuxta lumbos. Gal. etiam de hoc auxilio multis in locis meminit, sed clare satis in comm. 6. aphorism. cum dixit: In ijs au- aph. 27.
,, tem, qui aquam intercutem patiuntur, illę, quæ a Gręcis paracen-

teses

tefes,ideft punctiones nominantur, magis quam vftiones,medicis
cap.30. funt confuetæ. In lib.uero de compof.medicam. fecundum loc.9.
hæc ita etiam fcripta de hydropicorum curatione, ex Archigene
" reliquit: Scarificatis item ipforum talis, & vulnufculis impactis
" ipfos in ferculo,aut lectica geftato,ac circumuehito:multus enim
humor hoc modo ipfis profluere folet. Quam curationem ad un-
cap.21. " guem ferè meminit Celfus in lib.3. ubi fcripfit: incidendum quo-
" que fuper talum quatuor fere digitis ex parte interiore, qua per
lib. 6. aliquot dies frequens humor feratur. Et Paulus, & Aetius proli-
cap. 50. xe fatis huiufce remedij vfum ac adminiftrationem prodiderunt,
lib. 10. cap. 20. præfertimque Aetius, ex quo quifque noftrum poterit fectionis in
hydrope rationem habere. Arabes etiam omnes eodem modo fę-
pe hydropem afcitem, atque leucophlegmatiam curandam effe
nobis tradiderunt,ut apud Auicennam, Albucafim, Haly, atque
Rafim legere poffumus. Antiquis igitur medicis id auxilij genus
notiffimum fuit,& non modo ad duas hydropis differentias,quip-
pè ad afcitem, & anafarcam,vel leucophlegmatiam, verum etiam
ad hernias aquofas,& ad omnes aqueos tumores. Herniæ aquofæ
tutiffime hac fectione ab omnibus curantur. Quod autē cognofca-
tur hoc remedium pro hydropis curatione etiam ab omnibus iu-
nioribus,atq; præfentis temporis medicis, id ut manifeftum omit-
to. Non eft itaque remedium hoc tantum Aegyptiorum,fed om
nium ferè aliarum nationum, ad id mali inuentum. Non eft ta-
men admodum in frequenti vfu, tum quia,ut recte monent opti-
mi medici,poft alia omnia auxilia tentandum eft, tum etiam quia
rarò eo hydropici iuuantur. ALPIN. In Aegypto eft fatis fami-
liaris fectio hæc apud plerofq; prope talum,fupra cauiculas admi
niftrata,tum in afcite,tum leucophlegmatia, in utraque enim diu
apertis vulnufculis adferuatis,humor omnis uacuatur, atque ex
ea vacuatione humoris non minus fublata caufa, a qua hydrops
originem dixit, aliquot fanatos vidi, nullum vero fecto ventre,
quamquam ibi audierim à multis, per eam fectionem aliquot fa-
natos fuiffe. Plerique vero tutiorem effe fcarificationem malleoli
affirmant, atque fub talo, in parte enim interiore duas fcarifica-
tiones alte infligunt, atque vnam in exteriore, per quas quale-
cumque tumidiffimum corpus commode exficcari, certum eft, nō
femelque ego infpexi. Hac uero fectione plerofque fanari arbi-
tror, fi in principio, vel non longe ab eo fecentur. Quo tempore
vires

vires validæ existunt,cômodeq; talem aquæ vacuationẽ ęgroti ferũt.Quod rectè Hippocratẽ in 6.epidem.nos commonuisse Palladius in eius Commentario prodidit: siquidem Hippoc.ait:Aqua suffosos celeriter secare oportet; tabescentes statim vrere. Nostri uerò sectione vti solent,iam destitutis ęgrotis omni spe salutis,quo tempore vires tale remedium non patiuntur. Vnum ex illorum obseruationem addo, quippe multos insigni uentris tumore eo modo omnino curatos, vlceribus tamen ac pedibus ipsis in cancrenam versis obijsse, quod non aliunde illis accidisse arbitror, quàm, quòd vlcera illa atque partes item proximæ ex larga aquę fluxione diu eas partes lędente, atque refrigerante, calore multum diminuto,facile in Cancrenam labuntur.eaq; causa doctissime Hippocratem vel auctorem lib.de locis in homine, post sectionem,aquæq; eductionem,hęc etiam addidisse existimo, & semper locum apertum vnde eduxeris, calfactorio medicamento illines. Quo calido medicamento non alia ratione vlcera fouenda esse statuit, nisi vt calor naturalis conseruetur, neq; a fluxione frigida ullo pacto extinguatur. Quod Aegiptij non animaduertentes, sæpe infelicis successus causæ existunt,eorumq; auxilio hydrope homines sanati,sæpe alterius morbi causa moriuntur. sed iam tempus est, vt ad supparatorum curationem, quam itidem sectione non raro administrant, sermonem conuertamus, de hydrope satis superque locuti GVILAND. Rectè putas, quando, ut audio, homines suppuratos non minus secare,quam vrere ipsi soleant. Operatio sanè valde celebris,quę magno etiam periculo non vacat. ALPIN. Cum illi viderint pleuriticum, vel peripneumonicum, multum,vt par esset,non expuere,doloremq; cum febre perseuerare,atque cætera alia symptomata,pus fieri arbitrantur. neq; immeritò cum in ijs morbis si tussi non purgantur, contenti in pulmonibus humores suppurentur.Quod Hippoc.his verbis docuisse visus est, Quicunq; morbo laterali laborantes,in quatuordecim diebus non repurgantur,ij ad suppurationem vertuntur.Ex pondere in latere percepto, & fluctuatione obseruata, miriorique dolore effecto,cũ difficili respiratione suppurationem certam intelligunt. Quam statim tollere sectione conãtur,neq; dant ad id perficiendum inducias, secant vero plerunq; latus sinistrum inter costas spurias,propè septum transuersum,pleriq; tamen inter secundam ac tertiam costam phlebotomo perforãt,atq;per intromissam in uulnere cannu-

lam argenteam modicum puris educunt, eamq; quantitatem, quã suppurati vires commode patiuntur, omniq; pure educto, vulnus exsiccantibus sanant. Qui inter secundam & tertiam costam perforant, rectius ac tutius rem transigere putant, vt totum pus, quod ad septum transuersum grauitate residet, commode vacuetur. Cæterũ alij ipsorum septum transuersum lędi phlebotomo formidantes partem ab eo magis distantem, seligunt, quare ex ipsis omnes secãt inter tertiam & quartam costã. Atq; hic est vsus secandi empyos, vel suppuratos, quo Aegyptij multos sanatos fuisse prædicant. GVILAND. Vsus hic, ex sententia etiam priscorum medicorum, qui summe hunc modum empyos perforandi commendarunt, non est spernendus. Hippocrates enim in lib. 2. de morbo ipsum clarissimis verbis hunc in modum docuit: Hunc vbi decimusquintus ab eruptione dies adest, multa calida lotum in sella firma collocato, & alius quidem manus ipsius teneat: tu vero humerum concutito, vt audias in vtrum latus affectio strepitum edat. Optandum autem in sinistrum. Hunc ipsum igitur locum seces, minus enim lethalis est. Si vero crassitudine, ac copia strepitum non edat, quo ipsum cognoscere possis (nam hoc aliquando contingit) vtrum latus tumuerit, ac magis doluerit, hoc infimo secato retro tumorem magis, quàm ante ipsum, quo puris exitus facilem fluxionem habeat. Secato autem inter costas per nouaculam primum cutem, deinde scalpello acuto, quod panniculo sit obligatum, ita, ut summa ipsius pars ad vnguis magni digiti mensuram expedite restet, quã intromittas, postea emisso pure quantum visum fuerit, vulnus linamento ex lino crudo alligato, foras propendente filo, concludito & quotidie semel pus educito. postquã autẽ decimus affuerit dies omni pure emisso linamentum ex linteo indito. Apud multos ẽt alios grauissimos, medicos tale pręsidium ad suppuratos, quibus nulla spes salutis reliqua erat, laudatum atq; celebratum reperias. Veruntamen empyos tutius magis vstione curari posse Gal. tradidit, hisq; proprie vstionem conuenire, veluti hydropicis sectionẽ. Rarò etenim in curandis suppuratis sectionis meminit, sed magis vstionis Quod etiam ex traditis in comm. 6. aph. Hippoc. facile confirmatur, ibi enim scripsit: Vstione igitur indigent, qui plurimum habent pus, adeo, ut desperent per sputiones posse expurgari. Nos vero ipsos & difficultas anhelitus vehementer infestas ex loci angustia, quæ etiam nos cogit, vt eos vranus, in comm. etiam

in aph. 77.

7. aphorism.

7. aphorism. veteres vrere ſuppuratos conſueuiſſe, prodidit. Hippocratesq́; in 6. epidem, dixit: tabeſcentes ſtatim vrere oportere. Quare in ijs tutiorem eſſe vſtionis, quam ſectionis vſum putauerim, quanquam me non lateat apud Hippoc. præſertim, vtraq; auxilia pro illo affectu vſitata fuiſſe. ut ex 6. lib. aphoriſm. atq; ex 7. apparet, atq; adeo, in pluribus alijs locis. Arabibus quoq; multis hoc remedij genus cognitum ſane fuit. ALPIN. Vbi puris multum non eſt, vſtio accommodatior videtur, quæ reuera, vt illi affirmant eos tuto magis quàm ſectio ſanat. Sed puris immoderata copia thoracē obſidente, vſtionem rectè ſanare raro obſeruatum eſt, quos ſi curare velint, ſectione vti debent, qua totum pus vacuatur. Vtrumq́; tamen remedium pro eodem affectu apud eos familiare eſt, ſectioneq́; uſtio familiarior. Nam formidant & ipſorum multi ſectionem, de qua ſatis locuti ſumus, proinde ad alia orationem noſtram traducamus.

De lapidis è viſica extractione abſq; vlla inciſione apud Aegyptios frequentata, & de dyſenteriæ curatione empirica. Cap. XIIII.

GVILANDINVS.

OPTAREM priuſquam de alijs ſermonem haberes, vt modū, quo audio, Aegyptios lapides è veſica abſq; vlla inciſione extrahere nunc mihi explicares. ſummę enim vtilitati huius actionis cognitionem noſtratibus medicis fore exiſtimo; auide igitur id, quonam modo ſe habeat, audire expecto. ALPIN. Certe hic modus extrahendi lapides è veſica valde vtilis eſt, eo quòd nulla inciſione operetur. Extrahunt lapides è veſica colem in primis vento replentes, atq; cum eo os etiam veſicæ dilatantes, atq; laxantes, vt os veſicæ lapis facile meare poſſit, colisq́ue dilatatum & ampliatum meatum, ex quo ipſos lapides vento ſubreptos foras extrahunt, ipſo continuo toto violenter euocato. GVILAND. Haud probe intellexi quid dixeris, uſq; adeo obſcura oratione vſus es. Duo tamen mihi videris dixiſſe, quorum alterum eſt, illiuſce regionis medicos, lapides è veſica extrahere volentes, in primis colis veſicaq; meatum vento laxare ac dilatare, per

quem

quem commode lapides exire possunt, atq; eosdem lapides vento eodem foras educi, an non hęc dixit? ALPIN. Planè eadem, sed quid te dubij cæpit. GVILAND. Quoniam vix credere possum os vesicę, colisq; meatum tantum dilatari ac ampliari posse, vt magni lapides in vesica contenti, qui magnę nucis instar sæpe cernuntur, commode exire queant. ex quo dubia fit apud me ea lapidum eductio, quo nam pacto ita possit administrari, maxime cum tu etiam affirmaueris, eos vento subrepi, forasq; educi, quod mihi haud fieri posse videtur. ALPIN. Vtrumq; verum esse cognosces, neq; omnino à veritate id alienũ putaueris, os vesicę, colemq; eo modo dilatari posse, quando neruosa, ac pelliculosa substantia illi meatus cõstent. Admirandum magis existimare debemus, Vteri os in mulieribus neruosum durum, atq; ita angustum, tempore partus tantum ampliari ac augeri, vt fętus per ipsum exeat, atq; foras propellatur. Vnum hoc scio, me colis meatũ ita dilatatum inspexisse, vt per eum facile magna auellana transijsset. At vtilius erit, vt nunc modum ostendam, quo ad extrahendum lapidem ij vti soleãt. GVILAND. Hac eadem de causa apertis auribus tuum hunc sermonem expecto. ALPIN. Eo tempore, quo ego in Aegypto moram faciebam, Arabs quidam Haly vocatus ad extrahendos lapides sine incisione celeberrimus erat, quem ego sane cuidam duci Turcarũ Horam Bei vocato multos lapides extraxisse uidi. Quo in opere absoluendo ille ligneam cannulam accipiebat, longitudine octo digitorum, & latitudine digiti policis, Quam colis canali admouebat, fortiterq; insufflabat, atq; ne flatus ad interiora perueniret, altera manu extremum pudendi perstringebat, foramẽ deinde cannulę claudebat, vt virgam canalis intumesceret, & latior fieret, ac appareret. Quo facto minister digito in ano posito, lapidem paulatim ad canalem uirgę, atq; in eius extremum deducebat. Qui ubi prępputio lapidem appropinquasse sentiebat, cannulam à uirgę canali fortiter impetuq; amouebat, ut magna dexteritate lapis ad nuclei oliuę magnitudinem fuerit extractus, & ego interfui huic duci Turcarum, & postea duobus item Iudeis, quorum alter puer erat, cui octo lapillos extraxit, & alter adultus, cui extraxit lapidem ad magnę oliuę magnitudinem. Hicq; est extrahendi lapidem è uesica modus, quo utebatur ille medicus Arabs. Audiui tamen alios etiam ibi esse, qui alio etiam modo lapidem extrahebant, quem modum nunquã ab aliquo, quandiu Cayrum habitauerim, potui

cogno-

cognoſcere. Cum vero GENVAE pro Illuſtriſ. ac Eccellentiſſi: Ioan. Andrea Auria Melphorum Principe, atque Philippi Hiſpaniarum Regis, maritimæ Claſſis præfecto medicinam facerem, atque hæc mea ſcripta reuiderem, Octauius Roueretus Medicus Doctiſſimus, mecũ multo amore coniunctus, quiq; poſt me in Aegypto pro natione Veneta, medicinam multa cum laude faciebat, extrahendi lapidem hunc modum à priori ſatis diuerſum mihi litte-
,, ris ſignificauit, his verbis. Aliud etiam ſatis ſcitu dignum, tuæ Ex-
,, cel. narrare non omittam, eſtq; modus aliquis è veſica lapidẽ ex-
,, trahendi ſine inciſione, hìc à quodam Arabe viro Chriſtiano Sa-
,, ietico ad quendam Chriſtianũ Cophtum vocatum, ab hinc non-
,, nullos menſes operatus. Atque is eſt huiuſmodi. Hic habet
,, quaſdam cannulas vnam maiorem altera, in modum muſici inſtru
,, menti Syringæ appellati, è ſubſtantia Cartilaginea, quæ facile di-
,, latatur. Harumq; graciliorem in virgæ canalem intromittit, fi-
,, gitq; quouſque ad veſicam peruenerit, moxq; ore inſufflando ip-
,, ſam inflat quantam plus poteſt, poſteaq; hæc maiorem, vel craſſio-
,, rem introducit, inſufflandoq; inflat eodem modo, & poſt tertiam,
,, vel etiam quartam omnium maximam. Et cum ſic ijs virgam di-
,, latauerit, vt putet viam canalis fuiſſe ſufficienter dilatatam, per
,, eamq; lapidem exire poſſe, Aegroto in primis commode colloca-
,, to, digitoq; in anno poſito, lapidem ad collum veſicæ vbi maioris
,, cannulæ extremitas peruenit, deducit, in cannulam lapidem con-
,, ducere conatur. Quo facto altero cannulæ meatu ore excepto
,, conatur ſpiritum ad ſe trahendo, lapidem ſimul trahere, qui ſi ni-
,, mis craſſus ſit, ſæpe rumpitur, atque infruſtra attrahitur, veluti con
,, tigit ſupradicto viro Cophto. Cui fruſtum, & reliquum lapidis
,, admodum craſſum, & durum, intus remanſit, non eductũ. Hic mo-
,, dus ſcitu eſt facilis, atque ab alio fortaſſis medico exercitatiori, &
,, acutiori multo plus facilitari poterit, ac in meliorem atque vtilio-
,, rem vſum reduci, quòd multorum ab eo malo hominum infortu-
,, natorum auxilio ſummæ efflagitandum ac expectandum eſſet. Ha
ctenus Roueretus. Ex his igitur cogito te rectè audiuiſſe binos hos modos, quibus Aegyptij ad extrahendos lapides è veſica vtuntur. Addo aliam operationem, quam pro ſecretò in dyſentericis cunficiunt, quæ res cum ratione, vt arbitror; demonſtrari non poſſit, tibi, qui omnia ex ſuis cauſis ſpectare ſoles haud facile ſuadebitur, ſed cum ego vna cum alijs ſępe viderim ex illa operatione em-

pirica fluxus dysentericos interdum curatos fuisse, non sinam te hinc aures ad alia retrahere, priusquam hanc quoque audieris. Illi siquidem empirici hoc pacto fluxus dysentericos sanant, illosque præsertim, qui diuturniores facti sunt, minimeque alijs remedijs cesserunt. Quod vt efficiant primo hypochondria manibus molliter siccant, atque mox sesamino oleo, vel amygdalino dulci ea inungunt, digitoq; postea intra vmbilicũ posito, ipsum pluries circumuertũt. terq; mane ieiunis ea re repetita, aliquos dysentericos sanitati fuisse restitutos memini, hocq; genus remedij familiarissimũ apud multos existit, qui varijs alijs remedijs ad dysenteriam inutiliter tentatis, ad hoc veluti ad sacrum confugiunt. Pauci tamen existunt, qui rectè hanc moliri circumuolutionem vmbilici sciant. GVILAND. Secretum, teq; vnà ridendum censeo, qui ipsum non modo verum credideris, verum etiam alijs confirmes. Casu siquidem arbitror, (si aliquis tamen vnquam eo modo sit sanatus,) accidisse, vt inde aliquis à dysenteria sanatus fuerit, veluti accidit, vt Socrate ambulante tonaret, hocq; experimentum ex ijs est, quæ cum nullam in se rationem habeant, nullo pacto sunt credenda. Ni dixeris, eos defendendo, frictione hypochondriorum, atque inunctione iuuari hepar, vel aliquod aliud membrum sub ipso locatum, quod biliosum humorem tenuissimum atque acrem, acrimonia, vel salsidine intestina abradentem, vel exedentem, fluxum gigneret, ad intestinaq; ipsa demandaret, vel humorem illum tenuissimum ea frictione, & inunctione digestum resolui, vel eius fluxionem ad intestina, diuerti, vel vmbilici illa præstita digito circumuolutione motioneuè, intestina mota in meliorem situm mutari, ex quo non sint fluxioni ita obnoxia. Sed de alijs loquamur. ALPIN. Meliccrides, Stheatomata, atheromataq; vocatos tumores, atque etiam strumas optimè secant, radicem auellentes. Carnem etiam, quę palpebris adnascitur, maxima elegantia abigunt, palpebras in primis secando, & postea sectionem consuentes, & conglutinantes. Sed postquam de his à nobis satis dictum est, de dulcium balneorũ vsu, quo non secus quàm priscis sęculis, vtuntur, atque de frictionibus, & vomitibus, qui in balneis fiunt, dicendum est. GVILAND. De his quoque libentissime nunc te audiam, horumq; sermo mihi erit gratissimus, neque minorem nobis afferre posse vtilitatem arbitror, quòd hoc genus remedij apud nos minime nunc sit in vsu, atque etiam quia ipso pluribus morbis mederi

deri ab antiquis proditum ſit. proinde ut de eo loquaris nunc à te vehementer peto.

De vſu dulcium apud Aegyptios balneorum. Cap. XVI.

ALPIN. GVILANDVS.

QVEMADMODVM populi frigidarum regionum multa habent, quibus ad calorem conciliandum familiariſſime, vti ſolent, ita calidarum, ad refrigeranda corpora multis itidem vtuntur. Ex quibus Aegyptij inter multa ad id excogitata, qualia ſunt fontes multi, domorum tubæ ſuperius recitatæ, ad ipſarũ refrigerationẽ inuentæ, terrenæq; habitationes, balnea quoque ex dulci aqua parata, in vſu habent frequentiſſimo, tum ad refrigeranda corpora, tum ad varium illorum ornatum. GVILAND. Arte illa ibi parari exiſtimo, quando Aegyptus (vt audio) ſponte natis balneis nunc planè careat. Proinde ſi ita eſt, ea mihi ſedulo narrato. Atque an ex aqua ſimplici, qualia priſcis antiquis medicis in vſu fuerant, an potius medicata illa parentur. ALPIN. Arte ſanè ab illis parantur, ex dulciq; aqua Nili fluminis clarefacta, eaq; ſimplici, minimeq; medicamentis alterata. Sed in primis balneorum loca tibi in memoriam reuocanda cenſeo, ſi quidem te olim Cayri, ac Alexandriæ, cum tu ea loca inuiſiſſes, multas, fereq; inumeras ædes magnifice pro balneorum vſu conſtructas, inſpexiſſe intellexerim. Dicam præterea quot, ac qualibus cameris ſiue cellis ea conſtent, atque aerem in ſingulis quomodo illi calefaciãt, qualiſque calor eo in aere ſentiatur. GVILAND. Domus ea balneorum, ſi rectè memini, multis cellis inter ſe diſtinctis conſtructæ erant, in quibus homines ſudabant, fricabantur, atque lauabantur. Permagnaq; in ipſarum medio tanquam in domus centro cella extabat, in qua homines lauandi nudabatur, veſteſq; omnes reponebant. quam ſpoliarium vel Apodyterium noſtri appellant. Alię vero cellæ omnes ea cauſa conſtructæ erant, vt in ijs lauarentur: ſpoliarijq; aer temperate calidus eſt, atq; humidus, ipſeq; aliarum cellarum calidior ita, vt variæ cameræ varium aerem quo ad calorem haberent. ALPIN. Rectè meminiſti, innumeras perm agnas

gnas ædes ibi pro balneis paratas spectari, multis varijsq; cameris inter se distinctis, præditas, eodemq; modo vt tu dixisti, constructas atque ordinatas, vt in qualibet camera idoneus, quoad caliditatẽ, aer esset pro variorum corporum vsu vario paratus. Namque varia hypocausta, siue cameræ varium, quoad caliditatem, aerem habent, vt varijs corporum temperamentis auxilio sint. Nam factæ sunt pauimentis marmoreis, emblemate constructis; duoq; labra marmorea quilibet illorum locorum obtinet, in quã aqua ex alto decidit. Tectum siue culmen illa habent orbiculari forma, ex vitreis laminibus perbelle laboratum, vndiq; conclusum, ne aer aliqua ingrediatur. Hypocausta illa calfaciunt calentis aquæ vapore in singularum labra elabentis. Non enim, vt nostri igne illorum balneorum aerem calfaciunt, sed humidis calidisque aquæ calidæ vaporibus loca illa complentibus. GVILAN. Cum varia corpora varijs indigeãt balneis, quippè ipsorum alia multum calidis, & alia moderatè, aliaque tepidis, atque demum alia etiam frigidis, qualia hecticorum esse Gal. in lib. 7. meth. med. scriptum reliquit, quæso an non illa omnes has partes obtinẽt, quippè vt corpora varijs illis modis alterare queant? ALPIN. Balnea illa calida, tepida, frigidaq; quolibet tempore, quando quis velit ibi reperiet. Sed plerumq; ea balnea sunt temperatè calida, quandoquidem præcipuus vsus sit, apud plerosq; ad refrigeranda, humectanda, euacuanda atque mundanda corpora. GVILAND. Recta sanè ratione calidarum regionum incolas tepida balnea ex dulci aqua parata cupere dicendum est, quando ob aeris ambientis insignem caliditatem corpora inflãmentur, arescantq;, quæ vtique dulci aqua irrigata, ac humectata refrigerantur, & humectantur, cutisq; eorundem corporum meatus relaxantur, densatique aperiuntur, exindeq; naturalis calor per eos difflatur, refrigeriumq; capit. Sed his obiter dictis, cupio ex te audire omnes illorum balneorum vsus apud eos populos frequentatos. ALPIN. Balneis illis ea gens vtitur ad corporis ornatum, atque ad multos morbos ex plenitudine humorum prohibendos, demumq; ad multos variosq; obortos etiam morbos abigendos. Hos vero omnes vsus tibi ordine libenter narrabo, ab eorumdem vsu ornatus gratia comparato, exordiens. GVILAND. Atque ego libentissimè hac de re te dicentem audiam.

De vsu balneorum dulcium pro ornatu corporum, atque quid mulieres, ad pinguefacienda corpora in ipsis moliantur.

Cap. XV.

ALPINVS.

A Pvlveribvs, quæ Aegyptijs ferè toto anno, ventorum, terræq; ſiccitatis occaſione perpetuo familiares exiſtunt, atque ab aſſiduis ſudoribus, quibus cœli calore omnia corpora continuè abundant, illuuiæq; quadam immunda redduntur, atque fœtentia, ex quo pleraque ipſorum, & fœtere & pediculis abundare ſolent, Balneis omnes hi populi vtuntur familiariſſime, pro corporum abſterſione, maximeque mulieres, quibus curæ magis eſt corpora ipſarum, pulchriora facere ipſorum illuuiem, & fœtorem corrigentes, vt cariores ſint ſuis viris. Eæ etenim ſæpiſſimè corpora in ijs lauant, & mundant ab illuuie, perlotaq; varijs ornāt odoribus, vt rectè vnguentis oleant. Ac veluti Italæ mulieres, atque aliarum multarū etiam nationum ad capillorum, facieique cultum omne adhibent ſtudium, ita Aegyptiæ capillorum cultum negligunt, ex conſuetudine omnes capillos in burſam ſeriro panno paratā cōcludentes, ac ad pudendorum, abditarumq; corporis partium ornatum omnem diligentiā adhibent. Pudendis igitur tota cura in balneis ab ijs adhibetur. Ea ſiquidem in primis lauant, pilisque nudant, locaque pudendorum perpetuo glabra geſtant, turpeque ibi eſt mulierem pilis obſitam vuluam habere. Demum lotas eas partes, glabraſque effectas varijs vnguētis etiam exornant, Muſco, ſcilicet, Ambra, Aloe, Zebet, ſumptum ferre potentes, aliæque alijs vnguentis rectè olentibus, quæ ibi uiliori pretio ubique uenduntur. Copia unguentorum ferè incredibilis in vuluæ ornatu, eiuſque corrigendo fœtore, ac ad coeuntibus uoluptatem conciliandam, ibi cōtinuè diſſipatur. Gviland. Quæque regio ſuos mores habet, ibique omnes nimis libere Venere utuntur. Sed quid? nonne aliud in balneis ijs præter ornatū moliuntur? Alpin. Multæ etiam pinguedinem

guedinem in ijs procurant. gracilesque præsertim, ita ibi carnis vitium hominum medullas inuasit, quando mulieres, quo carnosiores, & pinguiores sint, eò libentius à viris expeti putent. Ex quo ibi plurimas pinguissimas reperies. quid turpius corporum obæsitate ob sceleſtiſſimum carnis vitium, effrenemq; libidinẽ desiderari potest? Quod vitium ita ibi frequentatur, vt illarum plurimę perinde ac sues cernantur pinguissimæ humi recumbentes. maximeq; Hebreæ, quibus istud vitij alijs familiarius obseruatur. Quod vt obtineant, multis diebus dulcibus, tepidis balneis indulgent, in ijsq; diu morantes, comedunt, potant, clysteribusq. ibi ex varijs pinguedinibus ac adipibus paratis vtũtur, multaque etiam medicamenta per os assumunt. GVILAND. Rectè sanè videntur pro pinguefaciendis corporibus, vsum illorum balneorum, à cibo,
cap. 14. asseruare. Quod Gal. in lib. 14. meth. med. his verbis docuit. „ Cæterum quibus totum corpus extenuatum, ijs lauari quoque post „ cibum est idonem. Quod sanè etiam nobis ratio persuadet, quando dulci illo balneo à cibo adhibito, ad cutim plurimum alimenti
tex. cõ. 14. trahatur, atque deducatur, vt Hippoc & Gal. in lib. de Salub. dięta prodidere. ALPIN. Verum istud esse sæpe experientia didici, plures etenim mulieres illorum balneorum multis diebus à cibo vsu frequentato, pingues euasisse vidi. Atque in hæc balnea præcipuam ego causam confero, qua illiusce calidioris cœli corpora pleraque habitum pinguem obtineunt. Cum tamen cœli ratione gracilia potius, quàm pinguia esse debuissent. Hincque Gal. in lib. septimo, de Comp. med. secundum loc. dixisse, dulcium balneorum vsu corpora reddi effæminata. At dubium est, quomodo gracilia corpora eorum vsu balneorum possint pinguefieri, cum potius contrarium arbitrari quispiam meritò posset, quippè ab illis balneis plurimis largioribusque vacuatis sudoribus potius corpora vacuata gracilescere, quàm crassescere deberent. Pinguia enim à plurima aliqua vacuatione contabescere, cerrum est. GVILAND. Balnea, quibus mulieres eæ pro impinguefaciendis corporibus, vtuntur, tepida existunt. quando calida in triplici sint caloris differentia, etenim illorum quædam multum, & quædam parum calida sunt, hæc tepida, atque illa calida medici appellant. Tertio sunt alia medio modo se habentia, quę scilicet
cap. 4. temperate calida existunt. Quorum omnium balneorum Gal. in lib. 3. de sani. tuen. facultates ac vires his profectò uerbis prodidit:

Dulcium

„ Dulcium calfactarum aquarum si media temperie sint, uis calida,
„ & humida est: Sin tepidiores sint, humida & frigida, quòd si iusto
„ calidiores fiant, calida quidem, sed non perinde humida. Ex quibus dixerim, eos, qui pinguefieri uolunt, balneo dulci tepido uti oportere, quali ex te audio mulieres illas uti. Cætera enim sua caliditate uim habente resolutoriam, uel uacuatoriam, potius ad gracilitatem, quàm crassitiem comparandam corporibus conducunt. ALPIN. An non precipua causa est, quam naturales proximam appellant, & materialem, ex qua corpora crassefiunt ac pinguefiunt, copia multa humiditatis? GVILAND. Facilè cognoscitur, cum mulieres uiris sine dubio humidiores, etiam ipsis corpora pinguiora obtineant; & crapulis, ocioq; indulgentes alijs sint pinguiores. Qui enim multum comedunt, atque potant, quòd multum pinguedinis alimentum assidue suppetat, cæteris pinguiores meritò fiunt. Sed qualis sit hæc humiditas, ex qua corpora pinguescunt, atque quomodo ipsa in corpore concrescat, Gal. in
„ 2. lib. de temp. hisce verbis prodidit, dicens: Quicquid in sangui-
„ ne pingue, leue & tenue est, id in calidioribus corporibus alimen-
„ tum quodam calido fit, in frigidioribus seruatur, cumq; id venæ
„ extra se transmiserint, ubi in frigidas particulas incidit, quod ge-
„ nus membranæ sunt, circum eas concrescit, in partibus vero natu-
„ ra calidioribus, cuiusmodi carnosæ sunt, à calore ipso absumitur,
„ ac digeritur, nisi sicubi frigiditati temperamenti etiam vita indul-
„ gentior accedens ipsis carnosis particulis aliquid adipis allinat.
Causas, quibus corpora pinguia fiunt, probè Gal. attulisse, censeo, etenim ad gignendam pinguedinem, ac adipem, concurrere debent alimentum pingne, leue, & tenue, atque calor remissus, vel frigiditas partium, in quibus adeps ac pinguedo concrescunt. Hęc inquam duo, alimentum, atque partium frigiditas, ad impinguescenda corpora sunt necessaria. Citra pingue alimentum nulla pinguedo fieri potest, ideo ipsum ad id efficiendum necessario, vt materia concurrit. A diminuto uero calore, quod frigus vocare possumus, id alimentum in adipem ac pinguedinem concresci docent corpora frigidiora, quę facilius calidis impinguescere solent. Ex quo Gal. dixit, corpora latioribus maioribusq; venis præditis difficilius pinguefieri, quòd ea valde calida sint, frigida siquidem paruis venis gaudent, atque ab eo calore, pinguedinis, adipisq; alimentum absumitur. Et paruarum, angustarumq; venarum cor-

pora ob oppositum temperamẽtum, quippè frigidum, impinguescere quàm facillime, quoniam in his multum eiusce adest alimenti (quando parum ex eo consumatur,) quod ob frigus non dissoluitur, faciliusq; concrescit. ALPIN. Cui mirum, mulierum Aegyptiarum corpora alimento crasso ac pingui referta, balneorum tepidorum vsu refrigerata, in balneis ad cutim deducto, & coagulato alimento, carnem ac adipem acquirere? GVILAND. Quæso omnia, quæ illæ in balneis, vt pinguefiant, moliuntur, mihi nunc paucis narrare non te pigeat. Ea siquidem etiam audiisse summæ iucundum erit.

Quæ Aegyptiæ mulieres in balneis factitent, vt ipsarum corpora pinguescant. Cap. XVI.

ALPINVS.

MVLIERES Aegyptiæ multa factitant in balneis, vt pingues euadant, quæ omnia vtramque nuper dictam pinguedinis causam respiciunt, eamq; præsertim, quæ pinguedinis alimentum suppetit: Multa siquidem agunt, è quibus multum humorem pinguem generent, ex quo multa fiat pinguedo, balneiq; calida vi ad cutim deducere ipsum student, in qua tepido balneo refrigerata concrescat. Potant itaque ob eam causam iura multa varijs ex adipibus, & pinguedinibus parata. Bammia melochia, & Culcassia alterata, nam his viscosiora redduntur, ex quo facilè partibus adhærent. In vsu familiarisimo apud multas est ius gallinarum pinguium Maluph ab ijs appellatarum, vel nigrarum arte pinguefactarum. Ipsum etenim totum ex vnica gallina confectum vnaquæque mulier potat, totamque gallinam in balneo comedit. Multæ ex pauperculis fæcem olei sesamini, quam thainc vocant, vel oleum ex Indicis nucibus expressum, vel chinæ radicis decoctum, carne nuperdictarum gallinarum simul cum Indicæ nuce percoctã epotant, vel oleum sesaminum, in quo sit dissoluta nux Indica, uel expressum ex pisis, fructibusque therebinti, & amygdalis dulcibus, nucibus auelanis, & pistachijs. Comedunt etiam adhuc multa, gallinas quippè arte pingues factas, nucemque Indicam in iure dissolutam, ac in massam redactam.

Sed

Sed ex omnibus pro secreto habent singulo die, dum eunt dormitum, ad decem vulgares bulbos, pro hermodactilis à nostris pharmacopeis receptos, quos aliqui potius Colchicum esse autumant, contostos mandere, eosque pluribus diebus, quindecim scilicet & uiginti ad usque, frequentant. Ex quorum vsu, quod nostris mirum uidebitur, nihil uel per aluum, uel uomitum euacuantur, minusque aliqua molestia mulieres uexantur. GVILAND. Hinc nostros falsis uti hermodactilis cognoscitur, dubiumque etiam sit, eos esse Dioschoridis Colchicum, cum per os sumpti nullam noxiam inferunt, minimeque strangulent. Nisi loci diuersitate illis collecti aliam à nostris facultatem obtineant, minimeque uenenosam. Sed hæc omittamus, atque tu reliqua dicito. ALPIN. Nulla alia sunt à te hac de re audienda, quàm quę à doctissima medica Aegyptia, publice per urbem Cayri mulieres olim artem pinguefaciendi profitente, audiui. Ex quibus omnibus aliqua fortassè ex artis medicę principijs ad hoc negotium desumpta cognosces. GVILAND. Gratum erit hæc ex te etiam audire. ALPIN. Aliquę in balneo hoc oleum epotant. Accipiunt sarcocollæ, olei sesamini an. libram mediam, Mirabolanorum chebul. xiij. Citrinorum xij. omniaque probè contusa cum oleo miscent, sinuntque sic permanere, quousque in ea massa niger color cernitur, moxque colant, & reliqua siccari sinunt, oleum hoc totum in balneo unica uice calidum bibunt, reliquaque in puluerem tenuissimum redacta cum uino dum eunt dormitum, assumenda pluribus diebus exhibent. Aliud, quod eodem modo factitant. Accipiunt pisa, amygdalarum dulcium, pulpæ nucũ auellanarum, pistachiorum an. dra. 6. fructuum terebinthi, pulpę nucis Indicę an. dra. 3. omnia simul contundunt, ab ipsisque oleum exprimunt. Quod quatuor uicibus in balneo bibunt, & quæ remanent ab expressione, quatuor ijsdem diebus euntes dormitum deuorant. Aliud. Accipiũt gallinam nigram probè pinguem ac carnosam, in cuius ventrem inijciunt auellanarum contusarum, amygdal. dulc. pistachiorum pineollorum, pisorum an. dra. 3. quam hoc pacto paratam in aqua concoquunt ipsamque percoctam unica die in balneo mulier una totam comedit, eiusque ius, in quo etiam sarcocolla ebulliuit, absorbet, pluribusque diebus hoc mulier pinguefienda factitat. Eodem ferè modo aliam concoctam gallinam eandem comedunt, & eius ius bibunt. Sed prius tritici mundi in aqua cum driasmagar-

buntia

buntia una decocti libram unam comedenda, exhibent, Quod cum ipsa comederit, ab ipsis decapitatur, & coquitur, totaq; in balneo comeditur, & ius totũ bibitur. Idem factitant alię, sed alio modo gallinam coquendam præparant, nam pisa, & triticũ ad libram semis in aqua decoctum gallinę comedendum exhibent, quod vbi totum comederit, decapitatam decoquunt, solamque comedunt, eiusq; ius bibunt in illa die quinquiesq;; hoc illæ factitare solent. Aliæ ijs non contentæ, addunt vsum variorum clysteriorum, quibus in balneo non bis vnica die, sed ter quaterque utuntur. quos aliæ sola pinguedine vrsi præparant, aliæ hoc clystere vti solent. Accipientes pinguedinis vrsi dra. 3. olei siris, Idest sesamini dra. 3. furfurum triticearũ man. ij. quas furfures in aquæ calidæ per aliquod temporis infundunt, à quibus mucilago exprimitur, qua adipi oleoque permista clysterem faciunt. Ex his, quibus extra balneum vtuntur, hæc à multis factitari solent. Siquidem ante prandium exhibent quasdam pilullas ita paratas. Accipe mirobal. Indorum puluerizatorum dra. 1. iuiubarum ab ossibus mundatarum, dra. 3. ex quibus vna commistis fiunt pilullæ. Aliæ consuescunt singulis diebus per plures dies, vbi eunt dormitum, deuorare quinque mirabolanos Indos, ad vsque etiam septem. Vel aliæ eorundem prius intra pulpam vnius batech, per noctem vntiam singulis diebus ante prandium deuorant. Aliæ etiam dum eunt dormitum singula die sumunt mirabol. citrinorum puluerizatorum, vntiam, mistam cum fęce olei sesamini atque saccharo candido. Alię sumunt gummi draganthi vntiam semis, quod infundũt in modico aquę per horas duodecim, cui admiscent facch. candidi tantundem, atque vbi dormitum eunt, deuorant, pluribusque diebus factitant. Aliquæ armonicaco vtuntur pluribus diebus, eius drag. semis assumentes. Demum aliquæ in balneo nouem diebus sumunt fellis vaccini chirat in aqua calaf dissoluti. Nonnullæ ex nobilibus vtuntur in balneo decocto radicis chinæ, nucæ Indicę, atque colcassiæ radice alterato, viginti diebus, & plus, ex quo auxilij genere plures vidi emaciatas mulieres pingues euasisse, præsertimque parato in pingui gallinarum iure. Pauperculæ multis diebus simplicem aquam, in qua per noctem infusa fuerit feminum fęnu Gręci, atque zizib Cretici semuncia, cum eunt dormitum potant, prius fęnu Græcum, & zizib comedentes. Hęc ex Aegyptia medica illa muliere, quæ pinguefaciendi artem publicè per vrbem

bem profitebatur olim audieram.

De dulcium balneorum pro ſanitate corporum apud Aegyptios vſu. Cap. XVII.

GVILANDINVS.

HABEO tibi gratiam, qui ad pinguefacienda mulierum corpora ſecreta mihi etiam communicare volueris, quæ neque prorſus nobis fore inutilia ſpero, nam multa materiam, ex qua pinguedo fit, reſpiciunt, & dulcium balneorum tepidorum vſus, adiuuat attractionem illiuſce alimenti pinguis ad cutim, in qua refrigerata facilè toto illo pingui alimento concreſcente, pinguedo fit. At tempus eſt, vt tu eorundem balneorum vſum nõ ad corporum ornatum, ſed magis ad ſanitatem apud eos gentes vtilem etiam narres. Scio etenim illos populos plurimum illorum balneorum habere vſum, tum ad ipſorum tuendam, tum ad vitiatam corrigendam, atque denuo reſtituendam ſanitatem, proinde de vſu illo te in primis loqui, quos ſe à morbis præſeruant, deſidero. ALPIN. Vſus illorum balneorum maximus ibi ſeruatur ad eos, qui ex itinere inflammantur, ipſorumq; cutis areſcit, ac conſtipantur meatus. his ſiquidem vtentes, refrigerantur, atque humectantur. Quando talis ſit illorum temperies, Galeno in tertio, de ſanit. tuend. docente, vt refrigerent ac humectent, corporaq; illorum difflantur, ijs etenim ita affectis mirum in modum ea balnea conducunt. Quod in multis ſæpiſſimè cernitur, qui ab itineribus calidorum locorum, arenoſorumque, in quibus nihil eſt, quo ab vrente Sole illi deffendantur, inflammati atque exuſti illis tepidis balneis utuntur. At non ſolum ab externa cauſa inflammatis exuſtiſq; corporibus uſus illorum balneorum magnopere conducit, ſed omnibus quoque ex iecore immodicè calido ita affectis. Qua de cauſa ſępiſſimè corpora immodicè calida, ac exuſta ea ingrediuntur, atque ipſis lauantur. Omnes etiam, qui ex quacunque cauſa in meatuum cutis obſtructionem inciderunt libere ijs utuntur, calidis, qui ex frigiditate, tepidis, qui ex uſtione, & ſiccitate id paſsi ſunt. Multi uero ijs balneis utuntur uacuationis gratia, quando ipſorum corpora plurimo ſanguine redundant, ita

vt ab

ut ab ea plenitudine morbus aliquis oriri possit. Trifariam itaq; illi plenitudini ipsorum corporum prouidere balneorum vsu assolent, si quidem alij in ijs sudando, alij vomendo, alijq; perfrictionibus ad vniuersas corporis partes adhibitis plenitudinem tollere conantur, & alij etiam omnibus ijs tribus modis vacuantur. Horum plerique semel in mense ijs vacuationibus vtuntur, alijq; non pauci bis saltem. Sunt qui singula hebdomada id facere studeant. GVILAN. Quam tutò illi has omnes vacuationes in balneo exercere queant, non intelligo. quanquam rectè nouerim, quam vtilis sit vomitio multis facilè vomentibus; maximeq; biliosis atque per æstatem, quando hac vacuatione stomachus ab excrementis multis mundet. Multos etenim noui à podagra, renumq; calculis vexatos, vomituum crebro vsu magnopere iuuatos, eodemq; modo, & exudatione atque frictione vario tempore vsitatis idem multis contigisse. Sed quam inquam tutò eodem tempore simul halitus resolutionem, exudationemq;, atque vomitum quispiam possit perferre, non rectè intelligo. Etenim naturam à multiplici illa vacuatione haud leuem iacturam subire, stomachique præsertim calorem natiuum, eiusq; omnes functiones in deterius abire posse dubitarim. Stomachi naturalis calor in ambiente calidiore multum exolui ex Hippoc. colligitur, qui dixit in aphorismis: Hyeme ventres esse calidissimos, & æstate frigidissimos. Neque immeritò, cum multus ambientis calor naturalem calorem dissipet ac resoluat. Corporaq; in summè calido cœlo degentia continuis vacuationibus subijciuntur, ex quo mirum haud est, si multis, atque magnis non egeant vacuationibus, vel potius eas non rectè perferant. Hincq; doctissimus senex Hippocrat. sub canem, & ante canem fugiendas à medicis vacuationes insignes prodidit, hac eademq; ratione, quòd puerorum corpora præ multo calore habeant vnde vacuentur, magnis uacuationibus inepta esse Gal. pluribus in locis statuit. Cui igitur dubium erit, stomachum in balneo ab illis multis vacuationibus lædi oportere, atque exinde admodum imbecillum ad concoquendum euadere, eiusque calorem tum à calore balnei ipsum foras euocante, tum ab halitus resolutione, exudatione, vomitione, admodũ pati? ex qua illiusce membri labefactatione quamplurimos Aegyptiorum ijs vacuationibus sæpe indulgentibus, ad concoquendum ventriculum ineptum habuisse, atque crebrius, familiariusq; eiusce membri cruditatibus

tatibus acidis vexari minimè miror, & si non hanc solam causam illiusce membri susceptæ imbecillitatis esse certo sciam, siquidem à venere immoderata, ciborumq; refrigerantium atque aquæ crudæ in potu vsu, etiam stomachum multis lędi ex te ipso audierim. ALPIN. Vomere nihilominus in balneo humido homines facilius posse, cum id stomachum relaxet, ad motumq; accommodatiorem reddat, nemo sanè contendet. Hacq; vomitione homines à multis morbis defendi, vel pręcaueri posse itidem sępius à multis comprobatum est. Illo vero crebrius frequentato homines ventriculo imbecillitatem aliquam comparare verisimum est, quando huiuscemodi membrum ex validioribus crebrioribusque his motionibus, fieri non potest, ne modo aliquo laxetur debiliteturq;. Posse vero aliquando eodem tempore simul hominē in balneo multiplices illas innoxie ferre vacuationes, experientiæ repugnare non videtur. Quando, & naturam id sæpe in multis ægrotis fecisse obseruatum sit, ex quo non videtur omnino à ratione alienum, medicum, qui omnimode naturam semper immitari debet, quiq; hinc eius imitator à Galeno in aphorismorum Hippoc. Comm. vocatus est, itidem in homine aliquando multiplici simul eodem tempore vti posse vacuatione. GVILAND. Verum dicis, nam & Hippoc. in multis ægrotis id planè se obseruasse in libris epidemicis memoriæ prodidit. Etenim in primo lib. de Metone, scripsit, ipsum quarta die sanguine è naribus atque sudore decretorie vacuatum fuisse. Et mulierem trimestri fętu ægrotam decumbentem in Dealcis horto, exudatione, aluiq; pituitosa excretione. Virginesq; Abderæ, & Larissæ sanguinis sudorisq; eruptione. Si itaq; ægroti possunt innoxie multas aliquando ferre eodem tempore vacuationes, cur non multo tutius rectè valentes, pręcauendi à morbis causa? Quinimo hoc necessariū videtur pro molienda alicuius corporis vniuersali vacuatione, medicis esse, quando varij purgandi humores varios vacuationis modos exposcant, tenues etenim ichorosi humores per vrinam, insensibilem transpirationē, exudationemq; facilius, prętertimq; in vniuerso venarum ambitu contenti, vacuabuntur, quemadmodum pituitosi ac melancholici per aluum, & per vomitum biliosi. ALPIN. Dico itaque non ita malè Aegyptios aliquos aliquando pro tollenda vniuersali plethora simul vti vomitione, sudatione, atque frictione. Non omnes vero ijs omnibus simul vtuntur, aliquibus sola vomitione ac exu-

com.3.

cō.3.tex.3

ac exudatione contentis, & aliquibus sola exudatione, & frictione totius corporis. Plerique vero, quibus non est difficilè vomere priusquam sudent, & fricentur, copiosa excitata vomitione, in primis stomachum à cruditatibus multis, atque etiam alijs humoribus vexatum exonerant. Vt vero quisque vomat, ad decem vsq; libras aquæ, in qua glycirizæ radix, seminaq; fęniculi sint percocta, epotat, cum qua euomunt multa, & quam facilè. Sed illi tamen ea multum iuuantur, quique, & facilè vomunt, atque stomachum multis excrementis repletum habent. Difficulter vero vomentibus, quibusque stomachus minimè copia excrementorum redundat, neque tutus est, neque vtilis, siquidem qui difficulter vomunt, non mediocre periculum subeunt, ne vena aliqua pectoris rumpatur, & visus oblædatur, non minusq; fauces, columella, & gula inflammentur. Qui etiam duro stomacho constant, minimeq; excrementis multis redundante, vomitus ipsum laxiorem facit, labefactat, aptumq; facit ad recipiendam excrementorum quancunque redundantiam. Neminem siquidem latet, partes imbecilliores factas facilius sibipsis mandata excrementa à robustioribus partibus suscipere, neque fluxionibus obsistere possunt. Quamobrem ijs neque tutum, neque vtilem esse vomitum puto. GVILAND. Omnia veris medicinę principijs planè respondere videntur, at de exudatione, & frictione, qua ipsi ita familiariter in balneis ijs vacuationis, atque partium roborationis causa vtuntur, velim aliquantulum agas. ALPIN. De exudatione haud multa sunt dicenda, cum nullis ij medicamentis sudores prouocare soleant, sed solo calido balnei aere. Quo quisque vtens, large, & facilè sudat. De frictionum autem vsu prolixior sermo futurus est, tum quoniam illi in ijs peragendis magno studio vtuntur, tum quòd sunt omnibus admodum familiares, proinde de ijs nunc prolixius loquar, quando de exudatione apud eos frequentata illud tãtum dixisse sat erit, quod illi postquam vomuerint, exudant: tempus autem exudationis, apud varios varie obseruatur, etenim aliqui horæ spacio, & alij binis atque ternis etiam horis sudare solét, nunc vero de frictionibus sermonem facere incipio. GVILAND. Rectè facies.

De

De frictionibus, quibus Aegyptij in balneis vtuntur. Cap. XVIII.

ALPINVS.

VSVS frictionum in balneis apud Aegyptios ita eſt familiaris, vt nemo ex balneo non fricatus abeat. Eas vero exercentes, hominem in primis per horam ferè in calido balneo commoratum, qui vomuerit, vel ſaltem exudauerit, in ſolio ſedere iubent, ac ſedentis omnes partes corporis manibus varijs modis pertractant, atque exercent. In primisq; à pedibus incipientes, eos antrorſum, retrorſum, ſiniſtrorſumq; mouēt, & mox crura, & coxendices vndequaque ter quaterque: poſtea ad manus exercercendas pertranſeunt, quas itidem eodem modo mouentes, ac manibus flectentes exercent, ſigillatim vero ſingulos manuum digitos, & mox cubitos, atque ab his humeros, & ſcapulas, ab hisq; collum primo, caput ſecundo, tertioq; pectus atque dorſum, ut vndequaque flectatur ſtudent. Qua ſingularum partium motione finita, quam ſingulis ter, & quater fieri contendunt, hominem ſupinum humi decumbere, atque hic diſtendi ſupra pauimentū, (quod omnes cameræ habent ex lapillis marmoreis perbelle paratum,) iubent, corpusq; vniuerſum molliter fricare deorſum verſus à pedibus incipiunt, in primis anteriorem vniuerſi corporis faciē, molliter per ſingulas partes perfricantes. In hac vero uniuerſali frictione tribus frictionum generibus utuntur. Prima etenim, quam moliuntur eſt mollis, & mediocris. Secunda mediocris ac multa. Tertia eſt dura, & mediocris. In perfricanda uero tota anteriori corporis facie, à pedibus, ut dictū eſt, exordiuntur, ipſorumq; omnes muſculos per rectum, ſiue per ipſorum longitudinem, manibus ſuperne deorſum dimotis, ab articulo ad articulum pertractant, quod illi tanta concinnitate, & peritia perficiunt, ut non fricatum nullum articulum relinquant. In primis itaque anterioris faciei pedum omnes muſculos mediocriter, ac molliter volis manuum fricant, ſimulq; etiam omnes articulos, & poſtea muſculos, malleolorum, tibiarum, poplitum, ac coxendicum, molliter, ac mediocriter fricant, & mox manuum, cubitorum, humerorum, & ſcapularum, & poſt hos vultus, colli, pectoris, uentrisq; interioris

idem

idem per omnes musculos præstant. Finita hac in postica corporis parte frictione, corpus in oppositum, uel contrarium mutant, vt posterior pars rectè fricetur, quam non secus, quàm anteriorem perfricant. Atque hæc prima est frictionum differentia, quam primo in toto corpore exercent, quæ vt dictum est; est mollis, & mediocris, quum volis manuum plerique operentur, & nonnullis inunctis oleo sesamino. Post hanc, paulo post secundam factitāt, quæ inter mollem, & duram media, atque multa existit, nam fit in nuperdictis omnibus corpis partibus prolixius, & durius, quam panno lineo crudo omnes exercere solent. Tertia, quæ postremo fit, aspera, præduraque est, atque mediocris, hancq; panno aspero ex caprina lana parato præstant. His tribus frictionum differentijs absolutis, corpus vniuersum à planta pedis vsque ad verticem capitis communi sapone illi emplastrant, & deinde calido dulci balneo cutim lauant, atque ab ea immunditias abstergunt. A lotioneq; pudenda pilis nudant emplastro casum illorum subitaneum præstante. Demum pedes per horam emplastrant massa quadam ex puluere archenda, & aqua communi parata. Puluis hic fit ex folijs ligustri Aegyptij, Alcanna, & elhanne ab ijs vocati. Hæc pasta mirę humidis, & fętentibus pedibus iuuat, nam valenter siccat, adstringit, ac roborat, ita vt multò adiumento sit ijs, qui pedes imbecillos habent. Colore etiam aureo eos exornat. Populares etenim mulieres consuetudine sibi manuum, pedumq; vngues eo colore tingunt. GVILAND. Vsus harum frictionum in illis balneis optimis medicinæ conseruatricis principijs rectè respondere cognoscitur, quandò & Gal. in 2. lib. de sanitate tuen-
,, da dixerit: Frictio vim habet soluendi, ligandi, carnem augendi,
,, minuendi. Nempe dura ligandi, mollis soluendi, multa minuen-
,, di, mediocris carnē augendi. Atq; vt audio pleraque Aegyptiorū corpora, multo sanguine exuperant, quibus tum balnea, tum frictiones illas posse conducere arbitror, quod ijs ipsorum plenitudo tollatur, exindeq; corporis oborta grauitas, lassitudinesque nō minus, ipsisq; interim deperdita appetentia robur, quàm facilè comparatur. Etenim in balneo primo calido, & humido corpora per insensibilem transpirationē, atq; sudorem tenuioribus succis vacuantur, moxq; contentos in musculis, articulisq; motione, & frictionibus mollibus humores resoluunt. Prima vero, quam in balneo tentant, frictio, quę mollis est, cutem aperit, atque laxat, in

xat, in

xat, in qua multus sanguis ex vniuerso corpore trahitur, ex qua frictione mediocriter vsa is parum resoluitur, caroq; ab eo gignitur. Vsusq; ob id huius frictionis apud mulieres, vt impinguescant, ibi est affectatissimus, ea siquidem de causa molli à cibo frictione hæ vtuntur; vt ex ea attractum alimentum non dissoluatur, sed in carnem, vel adipem vertatur. Secunda frictio, quæ mollis est mediocriter, atque multa, multum attracti sanguinis resoluit, & euacuat, cutaneosq; multoplus meatus aperit, & laxat, ex qua corpore multum tum vacuato, tum laxato, tertiam frictionem, duram, mediocriter moliuntur, ad sistendam resolutionem ac vacuationem, atq; ad cutim densandam atque firmandam. Duro etenim asperoq; panno ex caprina lana cōtexto, cutem parum vel mediocriter omnium corporis partium fricant. Apparet itaque illarum frictionum vsum non esse pro vacuandis corporibus omnino spernendum. Cęterum hinc non leuis oriri difficultas videbitur, quando non ęquè illas frictiones omnibus corporibus, pro qualibet tollenda humorum plenitudine, conducere posse non immeritò sit suspicandum: Siquidem humores calidi atque tenues, suaptè natura, & quàm facilè per cutim uacuari queũt, frigidi uero ac crassi nequaquam, quod Gal. in lib. 3. epid. his uerbis docuit, dicens: Sępe
„ enim dictum iam est, ut humores corporis calidiores tenuioresq;
„ paratissimi sint ad excretionem: Crudis uero & crassis, aut per ab-
„ scessum aut per sympepsim, idest concoctionem natura medeatur.
Ex quibus frigidis humoribus atque crassis corporibus exuperantibus pessimè has frictiones posse conducere arbitror, quando ob crassitiem per tenues corporis meatus illis permeatio non sit commoda, veluti ijs quę tenuioribus calidioribusq; abundant multi fore adiumenti has affirmare possumus. ALPIN. Quanquam eam ob causam multi crassis, frigidisq; humoribus exuperantes mirum in modum ab ijs frictionibus lędantur, multosq, ego hac causa in difficiles viscerum obstructiones incidisse obseruauerim, & alios in putridas febres; nihilominus uomitibus copiosioribus, ut Aegyptij priusquam fricentur, facere consuescunt, stomacho à cruditatibus probè purgato, illos innoxie ac tutò fricari eo modo posse dicerem. GVILAN. Cum, te affirmante, pleraq; illorum corpora, stomachum ex superius à nobis cognitis causis imbecillum atque infirmum obtineant, crebrioribusq;, cruditatibus vexentur, non minusq; exinde continuè ea corpora hypocondria habeant aliqui-

bus cruditatibus,ac flatibus repleta,nō uideo,eos tutò fricari posse, etiamsi copiosius in balneo prius vomant, vnica etenim die in multis multa redundantia excrementa, posse vomitu expelli non cogito, quamobrem cogito illas frictiones multis multarum obstructionum occasionem esse posse,vt ex Gal. lib. 4. de sanit.tuen. & 8. meth. med. proditum est. Auerrhoesq; acriter Galenum, in lib.de sanit.tuend.docentem febres ex cruditatibus ortas frictionibus curari debere,damnat, quòd corpora illa perfricata, quin in obstructiones incidant,minime effugere possint.Cautè itaque vsus ille vacuandi corpora per frictiones tractandus erit. Sed nunc tempus est,vt ad quos morbos tollēdos ijs vtantur balneis, narres, quando iam satis superque de his frictionibus à nobis dictum sit,non desunt rationes multæ vtriq; parti fauentes, quibus earum vsus suaderi,& dissuaderi poterit,quod nostrum non est in præsentia contemplari. Sequere itaque reliqua de vsu balneorum in curatione multorum morborum enarrare.

De balneorum apud Aegyptios vsu ad varios morbos persanandos. Cap. XIX.

ALPINVS.

BALNEIS illis ex aqua dulci paratis non secus quam antiqui vtebantur, Aegyptij nostri temporis ad varios tollendos morbos vti solent: nam ijs interim humorum minuentes eo modo, quo dictum est, plenitudinem, corpora à multis morbis ex plenitudine ortis subleuant: interim, cutis meatus adstrictos, atque ex calore, vel frigore, vel siccitate conniuentes aperientes,multas febres exinde genitas sanant. Multis etiam morbis ex sola sicca & calida temperie, vel ex sanguine, vel bili acutiori,vel ab exusto humore obortis,opem præstant. Multasque tum internas tum externas inflammationes persoluunt. Etenim balnea illa, vbi volunt,vacuant humorum exuperantiam, cutis meatus laxant, aperiuntq;,& inflammatas partes aliquando refrigerant,ac siccatas humectant, carnemq; nō minus à cibo vtentes generant,atque ob id gracilioribus vtiles existunt. GVILAND. Pro quibus autem particularibus morbis,ijs Aegyptij vti soleant,

ſcire cupio. ALPIN. Vſum illorum exercent ad febres ephimeras omnes ex caliditate, frigoreq́;, nec minus ex ſiccitate obortas, atque etiam ad putridas, quę ex copia ſanguinis, bilis amarę, atque exuſtæ oriuntur, ad hecticas quoque, & ad omnes inflammationes, melancholicas, variasq́; cutis defędationes, & ad luem veneream, ad ſuppreſſasq́; menſtruas purgationes, atque etiam ad earundem immoderatos fluxus, ad ophtalmias, hemorroidum dolores, & vrinæ ſuppreſſionem. GVILAND. Mirum non eſt, ſi balneorum ille vſus, vel illorũ morborum cauſis, vel ipſis morbis, dum rectè omnia comparentur, eos prodere poſſit effectus, in febribus ferè omnibus balnea ex dulci aqua parata vſum vſque in antiquis temporibus apud omnes præcipuos medicos, habuere, neque immeritò, cum ea tali ſint temperie ac facultate prædita, qua calfaciunt, humectant, refrigerant, ſiccant, euacuantes per porros cutis. Gal. enim in 3. lib. de ſanit. tuen. de ijs dixit: „ Dulcium calfactarũ aquarum, ſi media temperie ſint, uis calida, & humida eſt: ſin tepidiores ſint, humida, & frigida: quod ſi iuſto calidiores ſiant, calida quidem, ſed non perinde humida. Ex quibus dignoſcitur illorum balneorum uſum febribus, atq; inflammationibus etiam eſſe utiliſſimum. Siquidem omnes febres in hoc conueniunt, quod in calore, & ſiccitate conſiſtunt, ſiue ipſarum eſſentia ignea exiſtit, quam corrigere ac delere poſſunt tepida dulcia balnea, quippè quæ refrigerant atque humectant, ex quo omnibus febribus cauſis coniunctis carentibus ipſa ualde conducere uidentur, atque etiam alijs ſimul cauſas habentibus quales putridæ exiſtunt, quæ pro cauſis, exuperantiam uariorum humorum putridorum, atque uaſorum obſtructiones habent. In ijs etenim & ſi febrium ratione balnea conueniant, non tamen in principijs ipſarum, quãdo prius febriũ cauſæ ſint auferendæ, quæ ferè contrarijs medicamentis auferuntur. In Ephemeris vero febribus cauſis carentibus ſtatim in principijs homines in balnea tepida ducũt, ueluti eos quibus una cum febre quæpiam etiã cauſa adeſt, qualis obſtructio cutis meatuum exiſtit, uel meatus ijdem ex ſiccitate conſtipati, in eadem balnea moderatè calida in primis ducunt, & mox in tepida, illis etenim conueniunt calida, quia apperiunt obſtructiones, quibus ſublatis, mox tepida conueniunt, & ijs quibus cutis ex ſiccitate conſtipata remanſit, tepida maximè conueniunt, quæ refrigerando atque humectando tum cauſam, tum morbum reſpiciant. Quod Gal. in lib.

8.meth.cap.3.docuit,ijs verbis: Quippè in prima accessione inclinante ducendi in balneo omnes sunt: tum pinguiter simul ac molliter fricandi, ij quidem qui ex aliquo, quod cutim adstrinxit, laborant, sicut dictum est. Qui vero ex siccitate, fricandi quidem & ipsi, sed parcius, lauandi autem uberius. Qualia uero illa sint, quæ ad hecticas febres atque ad putridas, ex te nunc scire cupio. ALPIN. Vsus eorum balneorum apud eos non unus obseruatur, sed multiplex, quando alij balneo utantur tepido, & alij frigido. eo profectò modo, quo Gal. hecticos lauandos docere in lib. 10. meth. mede. uidetur, attamen illis non ualde frigidis utuntur. Tepidum balneum, quo utuntur, alterant lactuca, uiolis, loto Aegyptio scilicet nenuphare, endiuia, iunco, hordeo, coriandro, solatro, malua, folijs uitium, papauere, alijsq; refrigerandi, & humectandi facultate prędìtis. Hi uero obseruantes ex his febrilem calorem hecticorum nihil diminui, ad frigidum balneum accedunt, sensim ac sensim ad frigiditatem per tepiditatis gradus ascendẽtes, à tepido, siquidem ad minus tepidum, & ab eo ad frigidum, & postea ad magis frigidum ascendẽtes, corporaq; tandem tota subitò in aquam frigidam inijciunt, ut æque simul omnes partes corporis alterentur. In putridis etiam febribus, apud illos usus balneorum est frequentissimus, eo etenim in omnibus tum continuis, exceptis pestilentibus, tum intermittentibus familiarissimè utuntur, non tamen in principijs, sed quando febres statum adeptæ sunt, uel declinare cæperint. In his etenim calidis balneis singulis diebus ante cibum ægrotos immergunt, eosq; ibi per horam morari iubent. GVILAND. Corpora cruditatibus scatentia balneis uti non debere Gal. pluribus in locis docuit, præsertimq; in lib. 10. meth. med. quando ex balneo cruditates funduntur, ac liquantur, atque facilè in uiscera fluere possunt, præsertimq; si aliqua sint imbecilla. Gal. etenim in balneis tria fore obseruanda præcepit, nempè ne qui balneantur aliquo pacto horreant, secundo, ne ullum uiscus imbecillum habeant, demumq; ne multitudo crudorum humorum in primis uenis adsit: Quæ ab
„ ipso in lib. ij. meth. med. hisce uerbis docentur: Tribus enim his in
„ balneo, quod in quacunque febre adhibebis, intentus sis opor-
„ tet: uni quod citra horrorem sit administratum: Secundo, quod
„ nullum primæ notæ uiscus sit imbecillum: Tertio, quòd multitu-
„ do crudorum humorum in primis uenis non contineatur. Horror
„ namque (ut prius dictum est) non solum intendere eam præsen-

tem

,, tem febrem potest, sed cum non fuit, eam interim excitare: Partes
,, uero imbecillæ, liquatos iam humores magis recipiunt: quam an-
,, te quàm liquarētur: Crudorum uero humorum copia in totū cor
,, pus digeritur. Horum si nihil obstet, ex balneis duo hæc ægro
,, compendio accedant, & quod redundantiæ humorum aliquid
,, vacuabitur, & quod multum febrilis calor transpirabit. Quam-
obrem ex his colligitur, quomodo febricitantes balneis vti de-
beant, vt ipsis vtilitatem afferant; ex quibus non video, quam-
obrem Aegyptijs corporibus, tātopere balnea conducere queant,
quando alias ex te audierim illorum corpora ferè continuò in pri
mis venis multas cruditates habere A LPIN. Verum est, at quis
est putrida febre correptus, cuius nunquam ad vigorem vel decre
mentum etiam febris, venæ mesenterij cruditatibus minime reple-
tæ sint? idcirco illo tēpore balnea neutiquā tuta esse, assero. sed vbi
illæ cruditates consumptæ sunt; qua ratione neq; in principio ac-
cessionis, neq; in incremento, quādo neq; cutis meatus peruij facti
sunt, neq; excrementa digesta, Gal. ægrotantes balneis vti debere
meminit in lib. 2. meth. ita dicens. Quo rationabilius nec in febri-
,, lis significationis principio, nec incremento quisquam ęgrotantē
,, lauit: quippe densata est hoc tempore, coarctataq. & cutis ipsa, &
,, quæ sub hac habetur, carnea substantia. At in febris inclinatione
,, incipiente, aut iam progressa, & nos sæpe, & alij medici nonnulli
,, multos sæpenumero ægrotos lauantes, non parum his contuli-
,, mus. Quare cum Aegyptijs quoq. ægrotantibus in primis duo-
bus morbi temporibus, quippe in principio & augmēto, primarū
venarum cruditates, quibus & ipsi exuperāt, planè digerātur, mea
tusq. cutis, & carnis substātiæ aperiantur, balnea importuna, & no
xia esse videntur, in alijs vero tēporibus ipsa utilissima existūt, prę-
sertimq. corporibus calidioribus, calidioribusq. febribus corre-
ptis, quibus vsus illorum balneorum familiarior, ac magis pecu-
liaris ibi obseruatur. Etenim quanquā his balneis omnes indiscri-
minatim febricitantes vtantur, tamen corpora biliosa, atq. adus-
ta, quæ acrioribus excrementis abundant, igneis febribus correpta
magis in familiari vsu illa habent. Neque id iniuria, cum si ea tēpe
rati adhibeantur, non modo fuliginosorū excrementorum acrimo
nia, verum etiam totius massæ sanguinis, hepatisque præsertim fer
uorem ac acutiem compescant, euacuent, & humectent, cutimque
laxent. Quare in biliosis febribus, atque adustis illorum balneo-

rum ibi iuremeritò est frequentissimus vsus. Corporaque illa in primis in aerem temperate calidum paululum versari sinunt, in quo exudant, atque cutanei meatus laxantur, mox oleo uiolaceo uel nenupharino ab eis inunguntur: & tertio in aquam tepefactam mergunt, sinuntq; ibi tantisper morari, quousque aqua balnei omnem calorem amiserit, frigidamque redditam ęgri amplius innoxie ferre non possunt: qui è balneo educti linteis abstergũtur, atque exsiccantur, in lectuloque positi aliquantisper dormiunt, mox cibo reficiuntur. in intermittentibus febribus, diebus tãtum, quibus ægri febre non tentantur, in balneum ducuntur, speciatinque in febribus amphimerinis, duplicibusque spurijs tertianis, quartanis, in iis etenim tempore accessionum à balneis abstinent, in tertianis uero exquisitis, vel multum ad ipsarum naturam accedentibus, quotidie balneo utuntur, atque aliquando bis & ter, in corporibus graciliori ac squalidiori habitu, temperamentoque exusto præditis, quotidie frequentant, neque mirum cum Gal. de his in primo libro ad Glauc. tertianarum febrium curationem do-
cap. 7. cens, dixerit: ,, Balnea vero calida ex aqua potabili prosunt tũ quia ,, aliquid bilis educunt, tum etiam, quia sua qualitate plurimum ,, iuuant: nam huiusmodi omnia balnea humectant, ac potentia ,, refrigerant, atque hęc obiter de usu balneorum in putridis febribus diximus, quibus illi nil minus familiariter vtuntur ad plures alios morbos, nẽpe ad oculorum inflãmationes: nec ad oculos modo ipsos, sed ad vniuersum corpus, ut corpora exsiccent, atque contemperent. Sunt aliqui, qui pluribus diebus in baneis illis exudantes, atque hepatis flammeam quilitatem ijs contemperantes, à Gallica lue sanari arbitrantur, qui quanto in errore sint, postea cognoscunt, qui intermissa uictus sobrietate, & usu balneorum, quibus ipsorum corpora inaniebantur, ac siccabantur, rursum eodem morbo ægrotant, ijsdemque symptomatis gallicis conflictantur. Sed quid dicemus de melancholicis, qui his tepidis balneis tum in uniuersum corpus, tum pręcipue supra capitis suturam coronalem stillantibus perfectè sanantur, de his satis. Ac si placet hoc tandem sermone diem claudamus. Crastina die polliceor me tibi viro doctissimo omnia tum simplicia, tũ composita medicamenta, quę apud eos in frequenti usu existunt narraturum. Quorum historicam non minus, quam cæterę hucusque à nobis traditæ, utilitati, & uoluptati fore iudicio, finem igi-
tur

tur hodierno ſermoni imponamus. Gvilandinvs. Satis loquendo ambo defeſſi ſumus, ut nunc conſultius ſit, paululum quieſcere. Libentiſſime te craſmane expectabo, ut medicamenta, ab ea gente vſitata ex te etiam audire queam. Vale.

FINIS LIBRI TERTII.

PROSPERI ALPINI
DE MEDICINA AEGYPTIORVM
LIBER QVARTVS.

De medicamentis alterantibus, quorum est apud Aegyptios vsus. Cap. I.

GVILANDINVS.

ORTO Sole, quando iam in locum nostris sermonibus constitutum oportune venimus, ne tempus frustra conteramus, cum multa hodie de medicamentis ab Aegyptijs vsitatis nobis dicenda supersint, iam de his ipsis sermonem aggrediare. In primis vero illa medicamenta, quæ pro alterandis corporibus, & mox purgandis ea gens sequitur, mihi prius narrato. spero enim illos medicos aliqua ex illis in vsum habere, quorum notitiam, & nouitate rei, & eximia vtilitate, mirum in modum nobis profuturam, voluptatique futuram arbitror. Expecto itaq; de his nunc, vt loquaris. ALPIN. Quanquam nihil ferè habeam, ex his, quod tuis auribus dignum esse iudicem, nihilominus, ne laborem subterfugere videar, quæ per hos annos ibi medendo obseruaui; tibi dicere non recusabo: Quæ qualiave sint, tu quoque facilius coniectura assequi potes. Situs enim locorum, hominumq; loca habitantium perspectæ ac cognitæ naturæ, vsum familiarium medicamentorum communi quadam ratione medicis significare videntur. Siquidem cœli frigidiores plagas habitantes, quòd corpora exinde habeant frigidiora, calida medicamenta frequentare obseruamus. Contra, qui sub calidiori cœlo degunt, quia calidioribus corporibus præditi sunt, frigida appetunt, ac pro tuenda ipsorum valetudine, refrigerantium medicamentorum vsus apud illos est frequentissimus. GVILAND. Vera loqueris: Hincque Germani, Boemi, Poloni, Angli, Flandri, atque alij frigidarum regionum populi, vsqueadeo aromatum vsu delectantur, vt maxima piperis, zinziberis, Garophyllorum, nucum, aliorumq; omnium

nium

nium aromatum apud illas nationes copia absumatur, itidem arbitror, vt hi calfacientia medicamenta sequuntur, ita calidarum regionum incolas frigidis oblectari ac gaudere, atq; exinde vsum præfrigerantium medicamentorum ipsis esse familiarissimum, pręsertim verò Aegyptios, vt ex te alias audiui, ea de causa plus ęquo refrigerantibus indulgere. Ex quo etiam malos ibi cum uiuendi, tum medendi vsus, uel potius abusus originem duxisse rectè arbitrari possumus. Quandoquidem incolæ frigidorum locorum ab vsu refrigerantium plusquam opus esset, timentes, vsque adeo à refrigerantibus tum cibis, tum medicamentis cauere, & abstinere solent, vsque adeoq; vsum calidorum amplecti, vt refrigerantia planè negligant, non tantumq; inutilia, verum etiam sibi valde noxia esse autument: exindeque refrigerantia omnia medicamenta abhorreant, ac fugiant, adeoque vulgo ob eam causam calfacientium usus receptus est, ut illum immodicè sequentes, in causa sit, ut plurimi populares morbi, per ea loca ferè assiduè grassentur. Plures enim Germani, Poloni, atque alij frigidarum regionum populi ob eam causam à frigidis cauentes, uinis generosis, aromatibusq; nimium indulgentes, hepar immodicè calfaciūt, atque exurunt, ex qua temperie qualia oriri soleant mala, nobis obscurum nō est, & cum ab his tamen abstinere nolint; eos breuiorem uitam viuere, mirum non est. Eodem quoque modo aliàs me dixisse memini, ex frigidorum frequenti, & continuo vsu, Aegyptios in multos morbos incurrere: atque hanc esse ex pręcipuis causis unam existimo, qua terra Aegypti calidiori cęlo utens, corpora pleraq; sanguinea, ac pituitosa gignat, & quod magis admirandum nobis videatur, ea loca populares morbos frigidos plerosq; pati, ab hisq; plusquam à calidis incolas uexari; Sed cur mihi cupienti ex te cibos, atque medicamenta, quibus illi utuntur, audire, egomet impedimento sum? ALPIN. Ne ab incepto sermone discedamus, dico in primis, Aegyptios ob multū ambientis calorem, uictum, medicamentaq; vi refrigerandi atque humectandi prædita præcipuè consectari. Plerique enim pro uictu omnia edulium genera, quæ ex lacte parantur, usurpāt, maximeq; lac acetosum, quo omnes ibi libentissime, atque familiarissime uescūtur. Plebsq; paupercula lac comedit, cucurbitę, cucumeri, lactucę, endiuię, portulacę, uel alijs oleribus refrigerandi vi preditis minutissime incisis, mistum. Oleraq;, quibus eos uesci consuetudo est, sunt Melochia, bammię, fructus,

ctus,

ctus, lactuca, endiuia, soncus, coriandrum, portulaca, culcassięq; radices, quas quisque ibi familiarissime varijs modis paratas comedit. Atque ex fructibus, cucurbitæ, cucumeres, mela insana, Melones, anguriæ, Musæ fructus, ficus nostrates, & sicomori, qui sunt nostris latiores, breuiores, atque longe insipidiores, limonia, atq; aurantia, dactili, fabæ, ciceres, atque pisa viridia. Ex radicibus, vt nuper dictum est, culcassiæ est frequentissimus vsus. Arundinum quoque viridium, ex quibus saccharum ibi exprimitur, in cibo apud eos vsus est familiarissimus. Pro potu plerique fluminis Nili aqua perpetuo vtuntur, siquidem illis vinum lege interdictũ est. De medicamentis itidem dicendum est, illa etenim sequuntur, quæ refrigerandi, atque humectandi facultate sunt prædita, qualia existunt Nymphea, papauera, ipsorumq; succus, ab ipsis affion, à Græcis meconium; & à latinis opium vocatus. Psyllium, coriandrum viride, quod etiam in ferculis in frequentissimo est vsu. Endiuia, soncus, cichoreum, lactuca, plantago, Melochia, malua, rosa, sandala, limonia, cytria, atq; acacia. Interim etiã ex calidis vtuntur, meliloto, fænugręco, amaraco, menta, camomelo, anetho, liquiritia, fęniculo, aniso, atque alijs multis. Berberis fructus in medicinæ vsu valde frequentant, quos putant cor multum roborare, viresq; reficere, ac perfrigerare, sitimq; extinguere, in febribusque ardentibus, atque pestilentibus ijs paratis vti solent. Horum siquidem libram in vase magno aqua pleno, vel duodecim etiam aquæ libras continente, mittunt cum nonnullis seminibus fęniculi, uel frustro panis, atque per noctem, vel diem sic manere volunt, deincepsq; de frigida hac expressione, per colum transfusa, cum saccharo multo rosaceo, vel simplici, vel syrupo ex acido citri largè ægrotis propinant, qua potione calorem febrilem sitimq; extinguunt, viresq; reficiunt, atque etiam putredini præualide obsistunt. Præstantissimum auxilium ad alui fluxiones apud eam gentem sua adstrictione, habetur, eoque potu ego olim ibi pestifera febre correptus, cum immoderata diarrhęa biliosa, libentissimè fęlici cum successu, Aegyptiorum medicorum consilio sum vsus. Cum autem volunt, hos fructus non modo roborare, sed etiam aluum soluere, tamarindos ipsis miscent, aut manam, aut terengibil. Chinæ radices ex proximis Indijs delatæ vsus apud eos est familiarissimus, non tantum ad Gallicam luem, sed ad multos alios innumeros morbos curandos, præsertimque pro

emaciatis,

emaciatis, atque gracilioribus corporibus. Huiusce radicis recentis ex iure gallinarum nigrarum pinguium decoctum per multos dies propinantes, corpora carne replent, pinguiaq; reddunt. Id etenim, prӕterquam, quod corpora pinguia reddit, cutẽ etiam faciei sic pulchram efficit, vt si illiusce vires nostrę mulieres rectè aliquando experientia didicissent, huiusmodi chinӕ radix apud nos cariori pretio, sine dubio venderetur. Raro ligno Indo, vel salsaperilla ij vtuntur, eius regionis merito calorem timentes. Mulieres pauperculӕ sumptum pro alijs ferre nequeuntes, vulgares hermodactilos, quibus communiter nostri pharmacopolę vtuntur, modicè contostos, ęquè atque nos castaneas edimus, multos vnica vice, ad impinguescendum, deuorant, ex quibus neque aluus aliquo pacto turbatur, neque aliud quippiam mali accedit. Hinc nostri pharmacopolӕ scire possunt, quantum illis, pro vero hermodactilo vtentes, hactenus errauerint. Egoq; hos non parum admiratum sum, quando Aegyptiӕ mulieres earum radicũ (quas sine dubio, si modo Dioscoridi credendum sit, Cholchici esse quisque herbarum materiӕ peritus fatebitur.) per multos dies ad decem, & plures etiam euntes dormitum sumpsisse, instarq; castanearum comedisse, sine vlla noxa ibi sӕpius compererim. Est etiam illis in vsu frequentissimo semen illud bon ab ipsis appellatum, & quo illud decoctum parant, de quo posterius loquemur. Huic omnes non secus quàm nostri in publicis tabernis, vinorum potationibus, operam dant. De eoque figulis diebus sӕpe admodum calenti interdiu, sed maxime mane ieiuno stomacho large bibere consueuerunt. Si quidem ipso ventriculum calefieri, roborariq; apud eos compertũ sit, non minusq; etiam viscerum obstructiones tolli, quotidie experiantur; Mulieribus ad euocandos menses prӕsentaneum est remedium, apud easq; in vsu est frequentissimo, quibus diminutè fluentibus, eius decocti probè calentis multum epotant, paulatim modicum sorbitantes. Sic enim in vsu est apud omnes, ut paulatim ipsum deglutiant. In vsu etiam satis frequenti sunt semina lactucę, Altheę, maluę, cucumeris, melonis, abdellaui vocati, papauerisque vtriusque. Albi quidem semina sanitatis tempore libentissime, largissimeque comedunt. Vtuntur etiam fruticis cuiuspiam floribus, salicem ęmulantis, quem alij dan, alij calaf appellant, ad multos morbos, prӕsertimq; ubi cor patitur, nam aiunt, cor ijs maxime roborari expertum esse, satisq; valenter

ſenter excellentiori putredini obſiſtere, febreſque delere. Hincq; eis ad peſtiferas febres utuntur frequentiſſime. Flores etiam alterius fruticis el hanne dicti, qui eſt Alcanna Auicennę, maximè frequentant, ad dolores, caput ex frigida cauſa infeſtantes. Et quos pręterea ex caſſię arbore colligunt, pro omnibus leniendis doloribus, maximeque in podagra habent itidem in vſu. Vtuntur frequentiſſime & ſeminibus pſyllij, maximeque in febribus ardentibus, quorum infuſum, ſeu mucilaginem, in his febribus tutiſſimè propinant ęgrotis. Ex quo proſpicitur errare cum Dioſcoride omnes, qui pſyllium venenum eſſe ſcribunt; quando ibi tutiſſime nemine ab eo unquam lęſo, pſyllium aſſumatur. Opobalſami quoque, quod illuc ex fęlici Arabia legitimum, ac ſyncerum defertur, ad multa mala vſus apud eos eſt familiariſsimus, pręcipuuſque ad mulieres ex vteri frigiditate, atque humiditate ſteriles, per clyſtere intra uterum iniecti. Expertum eſt ſępiſſime, ipſum ad id magnum auxilium eſſe, quibus imbecillus, laxus quippe, ac frigidus eſt uentriculus, id per os ſumptum maximi eſt adiumenti Eius ſiquidem calorē ualde fouet, auget, ac roborat. ex quo ad iuuandam concoctionem cęteris omnibus ſine dubio pręſtat. Opij, quod ij affion nuncupant, vtūtur hi frequentiſſime, cui longo tem pore ſic illi aſſueſcunt, ut mox, vel trium etiam dragmarum pondus aliqui tutò per os aſſumere audeant, eo homines duarum horarum interuallo hilares fieri arbitrantur, promptioreſque in obeundis ipſorum muneribus, maximeq; ad bellum, atque uenerem. Ibique vulgus fabulatur, milites in bello, qui eum ſuccum ſumpſerunt, omnes belli timorē deponere, ſicque ferociores ad ſubeundam pugnam fieri, vt quęlibet belli incommoda fortiſſime ac ſtrenuiſſime deinde ferant. Non pauci etiam ſunt, qui eum aſſumentes, opinantur, ſe per ſomnum varia pulcherrima, amęniſſimaq; viridaria, atque amatas puellas viſuros, ſeque cum ijs oblectaturos. GVILAND. Neſcio unde affirmes, eam gentem opio, Gręcis meconio, atque ab ipſis affion dicto, tutò vel innoxie vti, quando tute ipſe in libris de pręuidendis morbis, à te olim conſcriptis, plurima ſęuiſsimaque ſymptomata ex vſu huius ſucci concitari ſcriptum reliqueris. atque ab omnibus tum Gręcis, tum Arabibus medicis meconium, ſeu opium, ſeu affion in numero frigidorum medicamentorum recenſeatur. ALPIN. Haud eſſe abſurdum, ut homines aliquorum venenorum vſui aſſueſcāt, tibi planè notum eſt,

pre-

præſertim, ſi quiſpiam eo vti à minima quantitate incipiens, paulatim, ac gradatim ad maiorẽ quotidie aſcẽdat. Quod Anus Athenienſis, Galeno his verbis in lib. 3. de alimen. facul. docente, cuius percelebris memoria eſt feciſſe dicitur, etenim ea à minima cicutæ portione auſpicata, nullo detrimento ad permagnam progreſſa eſt copiam: principio enim pacuum exiguitate ipſa deuictum eſt, at conſuetudo naturale reddidit. Multi Aegyptiorum in iſta erronea opinione adeo permanent, vt ab aſſum pto opio multa ſe per ſomnium ſpectare imaginentur, atque pro certo habeant omnes opium per os ſumentes multa optata viridaria, puellas, & alia id genus eſſe ſpectaturos. Quot deliramenta læſa imaginatio aliquando in homine pariat, neminem medicorum latere arbitror. Mirumq; idcirco haud erit, illos ea imaginatione, quòd omnes vſu opij multa videant, deductos, eo deuorato ſomno grauiori captos, quippiam rerum deſideratarum ipſorum imaginationi obiectarum, ſomniare. An verò verè quicquam eis opij vſus conducere poſſit, non eſt, quod tibi perſuadeam, quando te non lateat, ipſum præualidum venenum eſſe, ac nullo pacto iuuare, & omnino homini nocere. Negandum tamen non eſt, quamplures Aegyptios opium quotidie ſumentes, nullam noxam ſentire, eo longa ſcilicet conſuetudine à natura ſuperato, & in alimentũ quoquo modo verſo. Hincq; fieri puto, eos qui ipſum quotidie deuorare conſueuerint, aliqua die intermittentes, hora, in qua aſſumebant, in grauiſſima ſymptomata incurrere; Animi ſiquidem deliquio faſtidioſiſsimo ipſi tentantur, nulloq; auxilio ſic tuto liberantur, quàm rurſus opium euorantes. Multos ab hac ſeruitute liberatos vidi, ſi in hora, qua ſoliti ſunt ipſum capere, largius ex vino cretico, pipere, atque alijs aromatibus alterato potent. Verum etſi ij affirment eo vſu rectè ſe valere, minimeq; lædi, tamen eorum corpora valde frigida reddũtur, functionesq; deteriores fiunt, ebrijq;, atque torpidi ferè perpetuo apparent. Singula, quæ ſunt à me viſa, ex opij vſu ſymptomata, in libris de præuidendis morbis in Aegypto memoriæ proditis, extant, ad quos, qui hac de re plura ſcire volunt, nos remittimus. Sed ad rem modò redeo, reliquaq; medicamenta ab illis vſitata perſequor. Habent ſiquidem alia multa compoſita medicamenta, quibus animi gratia vtuntur, veluti de opio nunc dictum eſt. A quibus per os ſumptis inquiunt ſe multa per ſomnium videre, de quibus, niſi nunc multa decocta, quæ

medicinæ

medicinæ causa vsurpant, expositurus essem, longiorem sanè sermonem tibi fecissem, cui tamen finis iam est imponēdus. GVILAN. Haud inutile, neque iniucundum fore existimo, si ante quam ad illorum decus te conferas, illa eadē medicamenta, quæ animi gratia ab ea gente assumuntur, edisseras. In memoria sanè habeo, dum per Aegypti loca olim diuersarer, multos eiusmodi medicamentis veluti ebrios, ac amentes factos, multa capite, oculisq; præsertim deliramēta facientes inspexisse, de quibus aliqui ex Turcis, qui mihi tum ad securitatem astabant interrogati, responderunt, illos esse, qui herbam animi gratia comedere assolent, quiq; etiam confirmabant illos tunc in somnijs multa lætissima viridaria, amatasque puellas videre. Multaq; alia de ijs dixere, quæ mihi risu valde digna uidebantur. Itaque de his etiam aliquid aliud te loqui, desidero.

De medicamentis ab Aegyptijs animi gratia vsitatis, quibus sperant his deuoratis, varia exoptata in somnijs se visuros. Cap. II.

ALPINVS.

PRIVSQVAM tibi ea medicamenta recenseam, quibus deuoratis multi Aegyptiorum sopore capti, varia optata obiecta se uidere opinantur, atque ijs admodum delectantur, præstiterit an istud verum esse queat, nūc ex te in primis addiscere, quādo ipsorū alij affirment, si per os assium vel asis, vel bosa, uel bernaui, vel denique bers acceperint, se plurima pulcherrima viridaria, atq; formosissimas lasciuiētesq; puellas quasi somniātes uidere: Atque alij se illa tantum somniare ac videre, quæ ipsos valde delectant ita, vt viridariorum visione gaudentes, eadem in somnijs uideant, & amantes, desideratas puellas, & milites bella. Hęcq; opinio sic ipsos inuasit, atque ibi tandiu inualuit, ut nunc quamplurimos semper ibi spectare possis illis medicamentis indulgentes. Nec tantum hic usus in plebe, uerum etiam in primatibus, nobilibusque Aegyptijs retinetur, ibiq; antiqua consuetudine fit, ut aliquis ad rem aliquam uocatus, uolens eius laborem subterfugere,

fugere,neget se id posse,quod ea die,atque hora herbam comedere consueuerit. GVILAND. Cur tu de his loquens, qui ad mouendas illas visiones ijs medicamentis vtuntur, dixti herbam eos comedere,prouerbio dici, quãdo ex te quędam electuaria potius, quàm herbam illos deuorare, nuper audierim? ALPIN. Non me latent Aegyptios ad illas concitandas visiones,pluribus medicamentis compositis vti, vt est electuarium bernaui vocatum ex proximis Indijs delatum, Bers, Bosa: sed ad id simplex herba cannabis cæteris apud illos est familiarior, quam ea gens assis appellat,quo nomine nihil aliud quam herba significatur, quasi cannabem hinc herbam per excellentiam vocent. Quia vero (vt audiui) prima experientia eas mouendi visiones ex huius herbæ vsu prodita est,atque originem traxit, vel quòd ipsa promouendis his visionibus cæteris alijs medicamẽtis præstet, adagium illud herbam sumendi venit. Sed hæc missa faciamus,quando ex te nunc audire cupiam,an id verum esse queat, Aegyptios quippe ijs deuoratis medicamentis posse in insomnijs eas visiones cernere, an potius hæc ipsis falsa, læsaq; ferat imaginatio. Quamobrem tuum nunc erit,quæsita diluere. GVILAN. Quid? an non hanc esse satis iucundam speculationem, ipsamq; etiam vberiorem sermonem desiderare quàm præsens hoc tempus nobis concedat? verumtamen non sinam te omni responsione carentem abire, qui mihi tantopere confidens, facillime posse me hanc veritatem cognoscere, arbitraris,sed quicquid est,quod ego in hac re sentiam,nunc paucis ex me audies. Quod igitur ibi famosissimum sit,omnes,qui ea medicamenta assumunt,multa,ac varia, quibus delectantur,obiecta sopore captos videre, certissimamq; dictorum visionem quisq; speret,facile erit,vt sibijpsis omnia se visuros suadeant,quæ famose illo modo ab omnibus spectari affirmantur. Neque immeritò, cum à deuoratis medicamentis vapores multi concitati, & in caput delati, ipsum varijs modis feriant, eiusq; sensus valde perturbent,ex quibus,ijs præsertim,qui visui audituiq; deseruiunt, sic turbatis,varia,ac multa obiecta ex consuetis rebus, communi sensui, cuius munus est sibi oblata obiecta contemplari,distinguere,ac iudicare,offeruntur. Quæ non modo dormientibus,sed etiam vigilantibus apparere possunt. Hominibus itaque ab huiusmodi vsu medicamentorum varijs modis capite lęso, atq; eius sensibus exinde turbatis,illis certò multa obiecta offerri videntur, quæ vulgus

illorum

illorum medicamentorum vſu per inſomnia ſe videre arbitratur, qui tametſi nihil vere videant, tamen ea cernere imaginantur. Vel dicendum erit, (quod facilius fortaſsè nobis ſuadebitur) vſu illorum medicamẽtorum vitiatam eſſe ipſorum imaginationem, non ſecus quam accidit in melancholicis. Homines ſiquidem eo morbi genere correptos, melancholico humore, vel halitu cerebrum inuadente læſa imaginatione, uaria deliramenta opinari medicis notiſſimum eſt. Duo in melancholicis obſeruantur, quippè primo humor, uel halitus, qui cerebri partem, in qua reſidet imaginatio, obſidet, atque lædit, qua parte læſa, functiones imaginatricis facultatis continuò uitiantur, atque exinde homines haud rectè imaginantur. Secundo eſt illiuſce, uel humoris, uel vaporis ater color, quo, vt Gal. docet, (quanquam Auerrhoes aliter ſentiat) ſingula illa deliramenta cum timore, & mȩrore omnia fiunt. Quæ duo melancholicæ amentiæ, Hippocrate affirmante, verum caracterem explicant, quo ab alijs amentijs verè diſtinguitur. Hinc igitur à ratione non erit alienum, vapores, uel halitus ex deuoratis illis medicamentis in caput delatos, cerebri membranas ferientes ac lædentes, varia per id temporis obiecta, ac phantaſmata ad imaginationem deferre poſſe, ex qua vitiata imaginatione homines plura uariaq; deliramenta, ueluti melancholici faciunt, uidere opinantur. In dormientibus iſtud haud obſcurè licebit obſeruari: etenim quis ille erit medicus, qui plura uariaq; ſomnia ſeu uiſiones ferè ſingulis noctibus à uarijs eſitatis cibis, in quam pluribus hominibus fieri, non audiuerit? Braſſicam percoctam in cibo ſumptam, paſtinacam, prȩſertim carote, uocatam, porra, erucam, phaſeolos, multaq; alia ferè infinita, uaria turbulentaq; ſomnia facere noſtrum latet neminem. Dioſcoridesq; de hortenſi ſmilaci hȩc in
,, ſecundo lib. memoriæ prodidit, dicens: Siliqua cocta cum ſemine
,, in oleribus aſparagi modo eſtur, urinam ciet, & tumultuoſa ſom-
,, nia facit. Vnum uero ſupereſt intelligendum, ſcilicet, quod Aegyptij fabulantur, an fieri poſſit, ut ab ijs deuoratis medicamentis ea utique dormientes, quȩ ipſis ualde accepta exiſtunt, quȩq; ualde amant, & deſiderant, uidere queant; quando omnia uel folia, uel ſemina, uel radices, ſomnia mouentia, illa tumultuoſa ac melancholica plerumq; faciant, quòd ſingula hȩc ſuccum halitumq; gignant melancholicum. Quomodo itaque prȩdictorum uſus amata, atque deſiderata obiecta illis offerre poterit? ALPIN. Hinc

pro-

proficiſci putauerim, quia halituum commotione, uel agitatiõne in cerebrum facta, ea frequentius obiecta facultati imaginat repreſentantur, quæ aptiora ſunt, vt ad ipſam facilius moueantur, ac ferantur, qualia ſunt hominibus plus accepta, & cara, quęq; ab ipſis plus coluntur atque deſiderantur. Hæc ſiquidem frequentius memoriam ac imaginationem occupant, ex quo amantes frequenti ſomni amatas, ac deſideratas puellas videre, bellaq; milites videntur ſomniare, atque nautæ naues maria ac ventos, amata ſi quidem & multum deſiderata obiecta ferè continuo à memoria ad imaginationem mouentur, atque ab hac ad illam, & rationem. Ad imaginationem ea citius mouentur ex motu, quem amor, deſiderium, delectatio, ac appetitus hos ſequens concitant, hæcq; cæteris alijs obiectis citius, frequentius, & facilius interni ſenſus mouentur ac exercentur, ex quo alijs obiectis familiarius ac frequentius non tantum dormientium, verum quoque vigilantibus ipſa imaginationi offeruntur, hinc à quibuſuis ſumptis medicamentis ſomnia excitandi vim habentibus amata plusque deſiderata obiecta cæteris alijs facilius ad imaginationem mouentur. Quam ob cauſam ij illis deuoratis medicamentis plus amata ac deſiderata obiecta frequentius in ſomnijs, atque etiam leuiſſimo, perinde ac ipſi vigilarent, ſopore captis videre certò affirmant. GVILAND. Satis nos rationem illarum viſionum, ijs medicamentis mouendarum, nunc conſiderauimus, videmurque de ignotis loqui, quando ea medicamenta haud hactenus agnouerimus, proinde præſtat, vt nunc de his loquaris. ALPIN. Diximus tamen illa his nominibus apud eam gẽtem appellari, ſcilicet affion, aſſis, boſa, bernaui ac bers. De affion, quod eſt Gręcorum meconium, atque noſtrorum opium, ſeu ſuccus è nigri papaueris capitibus expreſſus, referunt homines, eo deuorato paulo poſt hilares admodum euadere, multaque ac uaria loqui, fortioreſque ad queque obeunda munera ſibi videri, præterea ſubdormientes, hortos etiam & viridaria multa arboribus, herbis, ac floribus varijs per belle ornata ſpectare. Horum uiſiones omnibus Mahometis aſſeclis ſunt acceptisſimę. Fiunt nihilominus, opium ſumentes comatoſi, ueternoſi, fereque ſtupidi, atque apud omnes incõſtantes habentur, modo etenim aiunt, modo negant, cum ipſisq; tractare omnes cauent. Ioan. Iacob. Manni medicus ſane in Aegypto multum uerſatus, quiq; ante me medicinam pro illuſtriſ. Veneta Na-

tione, magna cum laude ibi fecerat, tres casus de ijs, qui opio vti consueuere, mihi narrauit, dixitq; cuidam viro, opij vsui assueto, per Nilum flumen Alexandriam versus nauiganti, cum opium deesset, ille statim egressus naui, adeo celerem cursum Cayrum versus tenuisse, vt nunquam quisquam nostrum ipsum consequi potuisset, idque ne in hora solita sumendi opium præterita, in fastidiosa symptomata laberetur. Secundus fuit Nauta, qui dum sua naui multos Alexandriam veheret, in medio itineris opio carens in sæuissima incidit symptomata, præsertim in syncopim molestissimã, quibus à viatoribus opio oblato ilicò sanatus est. Iterq; illud incolumis prosecutus est. Demũ alius fuit, qui eodem modo opio deficiente, in exitiosissima symptomata lapsus, ferè mortuus est, vixq; reuixit, atq; non nisi longissimo tempore sanus euasit. Hunc succum, quo omnes vtuntur, ex locis Saieth, vbi olim Thebarum vrbs erat præclarissima, deferunt; ibi etenim nigra papauera copiosissime proueniunt, cæterisque omnibus facultate præstant, ex quorum capitibus succum exprimunt, quem sole siccant, atque ad vsum seruant. Asis nihil quidem aliud est, vt superius quoq; dictum est, quam puluis ex cannabis folijs paratus, quem cum aqua dulci mistum in massam redigunt, cuius bolos quinque castaneæ magnitudinis, vel plures deuorant, à quibus per horam post homines, qui eos sumpsere, quasi ebrij facti, suas amentias produnt, atque in ecstasi diu manentes, suis desideratis visionibus oblectantur: hocque medicamenti genus plebs frequentat, quia viliori pretio ibi venditur. Tibi mirum haud erit, ex cannabis vsu hoc fieri, quando is caput vaporibus replere, atque ferire multum valeat, Galeno in primo libro de alim. facul. docente. Qua mira eius facultate ista herba apud ipsos nomen vt iam dictum est, Asis assecuta est; quod per excellẽtiã herbã dicit. Bosa idẽ, & plus quàm asis præstare, dicunt, quam ex farina loliacea, & seminibus cannabis, & aqua componunt, nihilque aliud quam massa ex his confecta existit. Alij ex his cremorem parant, vt in potu absorbeant. Bernaui electuarium in proximæ Indię locis paratur, in Aegyptũque copiose defertur cuius Aegyptij compositionem planæ ignorant, eius tamen operationes videntur admirabiles, tuisque auribus non indignæ; siquidem ab assumpta vncia huius electuarij, homines primo hilares fieri incipiunt, multaque loquuntur, & canunt amatoria, multumque rident, aliaque deliramenta læta pro-

dunt,

dunt, quæ amentia ferè per horę spacium, in his perdurat; à qua ſtatim iracundi fiunt, in iramque pręcipitantur, effrenesque redduntur, in qua parum perſiſtunt; demum ijdem ſic triſtari incipiũt, tantoq; mœrore atque triſtitia, & timore angi, vt continue plorent, & lamententur, quę paulo poſt, ab his deliramentis multum feſſi ſomno correpti, digerũt, ac finiunt redeuntes ad priſtinam ſanitatem. Hęc in conuiuijs ab Hiſtrionibus, vt conuiuantibus ſolatio ſint, ſępiſsime fieri conſueuerunt. At mihi hac narranti, mulier quędam Aegyptia in memoriam venit, quę à potu largiori vini cretici ebria, omnia ferè pręnarrata varia deliramenta faciebat. Primo enim immodice hilaris fiebat, atque ſic tũc amore laſciuiebat, vt quemcumque virum ſibi obuium continuo complecteretur, ac oſcularetur, mox è riſu cantuque ad iram, & furias ſic tranſiliebat, vt cum omnibus rixam habere vellet, ſicque lites, & contétiones ſequebatur, vt omnes qui in eadem cum ipſa domo erant, ab ipſa non parum timentes pręcauerent. Demum ab his tota in mæſtitiam ferebatur, multumq; lamentabatur, ac omnes ſuos defunctos cantu illo męſtiſſimo, vt conſuetudo eſt, aſſidue deplorabat, quouſque ſomno caperetur, quo ebrietatem planè digerebat. GVILAND. Neque immerito illa ſymptomata in illa muliere ex largiore vini generoſi potione fiebant. Sanguine ſiquidem primo ex vino calfacto, & multum humectato, qui fortaſſe bilioſus, vel exuſtus eſſe debebat, nec non adaucto viuidioreque reddito, hilaris ſummopere mulier illa oſtendebatur, ex quo etiam vbi vini caliditas eximia immodicè in illiuſce ſanguinem egit, multumque ipſum calfaciẽs, bilioſum, atq; acutum, fecit, vapores ilico acuti mordentes membranas cerebri bilioſos illos effectus concitabant rixas ſcilicet, contentiones, atque furias. Sanguine vero eodem à vini calore fere exuſto, admodumque exſiccato non ab re in męſtitiam mulier, facta exinde melancholica labebatur. Quam hepar valde calidum ac exuſtum habuiſſe cogito, cuius quidem ſanguis exuſtus, quam primum à vino copioſo humidior fieret, ſtatim ea perinde ac ſanguinea euaſiſſet, hilaris reddebatur, quo poſtea à vini calore potente calidiori reddito, vt bilioſa, bilis accidentia ſentiebat, & denique intenſiori in ſanguinem facta aduſtione, melancholica fiebat. Sed cur hæc amplius repeto, teq; moror, quo minus reliqua iam abſoluas? ALPIN. Bers quoque eſt electuarium, quo Aegyptij ad illa deliramenta vtuntur, cuius compoſitio

hæc eſt. Accipiunt piperis albi, ſeminũ hyoſciami albi, an. dra. xx. opij, dra. x. ſpicæ Indæ euphorbij, piretri, an. mitchal. croci. ſcr. xv. Contundunt omnia in mortario marmoreo, & mox cum mellis partibus tribus miſcent, quo vtuntur tantum poſt ſex menſes. Bers vero nomenclatura ſanitatem vna hora tantum durantem, ſonat. Vtuntur illi etiam alijs compoſitionibus, veluti eſt diamuſcus, philoſopha, Theriaca Andromachi Senioris, & alijs. Nunc vero iјs auditis vtilius erit, vt ego ad decocta accedam, quæ parantur, tum ad corporum tuendam, tum perditam recuperandam ſanitatem, ab illis populis vſitata, à quibus deinceps de ſyrupis ſermo à nobis etiam erit habendus, vt demum de ipſorum Theriaca, quoque loqui poſſimus aliqua; quam illi ita egregiè ſe componere arbitrantur, vt ipſorum compoſitionem alijs omnibus præferendam putent. GVILAN. Rectè dicis, & ſpero etiam Solem non occiſurum priuſquam omnia, quæ ſuperſunt dicenda, planè abſolueris, proinde ne fruſtra tempus conteramus, nunc perge de propoſitis decoctis ſermonem habere.

De decoctis, quibus Aegyptij tum in ſanis, tum ægrotis corporibus vtuntur. Cap. III.

ALPINVS.

RAVCA ſunt decocta, quæ frequentare illos medicos noui, attamen qualiacunque ea ſint tibi etiam exponere minime grauabor. In frequentiſſimo vſu ibi eſt decoctum, chaoua appellatum, quod ex quibuſdam ſeminibus nigris, fabas imitantibus parare conſueuerunt. Duobuſque modis ab ipſis parari ſolet; eorum enim alij decoctum faciunt ex ſeminum nuper dictorum tunicis, ſeu folliculis, & alij ex eorundem ſeminum ſubſtantia, quod ex folliculis paratur, efficacius quàm ex ſeminum ſubſtantia elaboratum prædicant. Semen hoc bon vocant, arboremq; ipſum ferentem vidi in quodam Turcæ Bei viridario ex Arabia delatum, quæ euonomo maxime ſimilis erat. Illiuſce decocti facultas eſt frigida, & ſicco, quo ad primas qualitates temperata, cui etiam miſta eſt caliditas, quando illa ſemina ex duplici ſubſtantia conſtent, altera craſſa, & terrea, qua cogunt, & roborant, altera

calida

calida in tenui substantia fundata, frigidaque modice prævalenti, qua calfaciunt, abstergunt, obstructaq; aperiunt. Horum decoctum cichorei decocto gustu proximum est, quod tamen ipso valentius obstructa liberat. Cum ego animaduertissem mulieres, quibus cœperint fluere menses, ad eos adiuuandos de eo calidiori semper paulatim multum sorbilliare, apud illasq; omnes ad iuuandam eam vacuationem in vsu esse frequentissimo, cœpi, illa perdoctus experientia, in omnibus, illo vti, quibus aliquam ob causam eorum purgatio menstrua destitisset, quod quidem fęlicissime multis euenisse vidi, exindeq; didici hoc genus remedij pro euocandis menstruis ab vteri obstructis venis, esse præstantissimum: Post vniuersalem tamen corporis vacuationem, mane ieiuno stomacho istud decoctum assumptum efficacissime menses prouocat, temporeq; quo multis cum vehementibus doloribus minutæ difficulter exeunt, eis præsentaneo est auxilio. Parant autem illi hoc decoctum, sumentes nucleorum illorum seminum, à folliculis mundatorum libram vnam, & mediam, eaq; parum igne torrefaciunt, con tostaq; bulliunt in aquæ lib. viginti, alijs sinentibus nucleos prædictos torrefactos, ac minutim cõfractos per diem infusos in aquam manere, atque alij nulla præcedente infusione eos bulliũt ad consumptionem medietatis; percolatumq; decoctum ad vsum seruant in fictilibus vasis vndiq; clausis. Eodem itidem modo parant decoctum ex seminum folliculis, in minori tamen quantitate sumptis. Pro quo parando accipiunt alij prædictorum folliculorum sex vncias, atque alij nouem, in librisq; viginti aquæ fontis ad consumptionem medietatis ipsum coquentes. Hos decoctum stomacho summoperę conducit, id ij valde calidum, & efferuescens, ieiuno stomacho paulatim sorbentes, potant ad ciathi mensuram, & eo amplius. Vt autẽ vino in œnopolijs siue tabernis nostrorum multi ebrietatibus dediti indulgere obseruantur, sic illi caoua decocto delectantur, eiq; indulgent. Aliud decoctum apud illos vsitatum obseruatur, maglub, appellatum. Multę ibi medicæ officinæ existunt, quæ in ea vrbe nihil quidem aliud, quàm ipsum vendunt, eius quotidie mane ieiuno stomacho semilibram propinant, quod stomachum maxime iuuare aiunt, ipsum calefaciendo, concoctionem adiuuando, flatus dissipando, atque obstructa aperiendo. Ipsum parare volentes, accipiunt seminum fæniculorum, radicum glycirrhizæ contusarum, an. unc. ij. ß. cucumerum. s. altheæ,

an.dra.i.iuiubas nu.quatuor,aquæ fontis lib.iij.bulliuntq́; omnia simul ad cõsumptionem medietatis, & colatum cum saccharo exhibent. Habent quoque ij nonnullas sorbitiones, quæ refrigerant,nutriunt,obstructiones tollunt, ac roborant. Harumq́; omnium hæc est illis familiarissima,quã mastahaleb vocant, quæ quidem in febribus omnibus prçstantissimum est remedium,maxime verò ad sitim extinguendam,caloremq́; febrilem minuendam,atq́; non minus ad vrinam prouocandam. Hanc potionem in lateris inflammatorijs doloribus maxime frequentant, quam sic parant, sumentes seminum melonis, abdellaui vocati,vnc.iiij.hæc etenim cæteris omnibus plus refrigerare creduntur, semin. anguriarum, cucurbitarum,cathè cucumeris,an.vnc.i. liquiritiæ mundatæ radicis,sacchari candidi,an.unc.i.s semin.fœniculorum, vel anisorum,dra.iij.contundunt in mortaria minutissime omnia, quæ petia linea ligant,ex qua aqua rosacea irrorata lac exprimunt,quem ægrotis propinant. Hoc genus potionis sic communiter omnes parant,cuius facultatem variãt,varijs additis medicamentis,prout variorum morborum, & causarum vsus poscere videtur. Siquidem in ardentibus febribus,in quibus maior refrigeratio desideratur, prçdictis addunt semina endiuiç, lactucæ, psyllij, portulacæ, alborumq́; papauerum,atque vbi etiam simul flatus dissoluere cupiunt,addunt,coriandri, dauci, fçniculi, & anisi semina,atque alia etiam,quibus flatus dissoluere datum est. Itidemq́; dolores mitigare volentes,mastahaleb cum seminibus etiam altheç, maluarum meliloti,fænugrçci,lini,sesami, melochiç,bammiç,parant.Ad eosdem quoque dolores mitigandos decocto ex camomeli,meliloti, ban,cassiç fistulç,atque aliorum floribus parato vtuntur. Mastahaleb etiam faciunt sçpissime,priori addentes micam panis, vel lac amygdalarum dulcium ex Gaza aduectarum,quia eas quàm aliorum locorum amygdalas minus calfacere opinantur,vocantq́; ipsa lanz Gazaui, quam potionem in acutis morbis pro cibo multi frequentant. Aliam parant,quç nutrit,ac refrigerat sumentes furfuris tritici pug iij.quam ter aqua abluunt, eamq́; abijciũt,rursum in noua aqua ipsa eodem modo lota,aquam cum modico sacchari candidi,ac aqua rosacea parum bulliunt,quam sic paratam calidam febricitantibus bis in die pro prandio, & cçna exhibent, alij addunt lac variorum seminum refrigerantium,prout vsus expostulat. Alij eam in aurora modo serapiorum sumunt, hçc alit, refri-

gerat,

gerat, abstergit, aperit, sitimq; extinguit. Est alia Taluina ab ijs vocata, quam parant capientes fermenti optimi ex farina triticea semunciam, atq aquæ rosaceæ libram, quam addito saccharo candido, aut lacte amygdal. vel seminum frigidorum, parum ebullientes, parant. Est etiam sauich apud omnes familiarissima potio pro alendis febricitantibus, quam etiam hoc modo parant, accipientes modicam farinam hordei torrefacti, quam cum aqua rosacea dissolutam multum bulliunt, cui postea saccharum candidum permiscent. Non pauci in uictu vtuntur farina amygdal. dulcium cum aqua rosacea bullita. Superius quoque dictum est illos in febribus sequi berberorum decoctum, vel infusum, cui, interim addunt pulpam tamarindorum, aliaq; semina, prout varius in ijs medendi vsus expostulare videtur. Non minus etiam in ardentibus febribus seminum psyllij, atque citoniorum mucilagine vti solent. Pro potu vero non in ægrotis modo, verum multo magis in sanis corporibus hanc potionem frequentant, quæ sitientibus est iucundissima, quam sarbet, quasi potum per excellentiam vocant, illud etenim nomen, potum, simpliciter explicat, ipsam parant, in aqua multa saccharum dissoluentes, eiq; admiscentes tantum limonum succi recentis, quantum modice aquam acidam reddere queat. Hanc aquam in æstiuis caloribus omnes libentissime potant, tum ad sitim extinguendam, tum ad refrigerandum. Nobiles Aegyptij, & Turcæ addunt modicum moschi, vel ambræ. Pro ægrotis febricitantibus, in aqua interim rosacea, vbi febres non carent malignitate, interimq; in aqua endiuiæ febribus ardentibus obseruatis hunc potum parant. Antiqua consuetudine ibi nobiles Aegyptij, ac Turcæ suis in domibus aduenas honorare volentes, perinde ac nostri Lombardi vina optima, sic ipsi iam dictum potum propinant. Ibi etiam in vsu frequentissimo sunt anguriæ uel naui, vel batech elmuia vocatæ, quæ nihil præter aquam, & semina continent. Domini, vel primates magnam, ac optimam anguriam accipiunt, in ipsaq; foramen faciunt, per quod muschum, ambram, cum modico rosaceæ aquæ dissolutam intus inijciunt, aquæq; anguriæ permiscent. Hęc aqua mirę voluptatis est omnibus sitientibus, febricitantibusq; iucundissima, atque vtilissima, quia refrigerat, humectat, aperit, vrinamq; valenter mouet. Hac in renum, iecinorisq; caloribus omnes vtuntur. Hoc tamen mali ijs, qui eam frequentant, facere obseruatur, quippe aquosas maximas hernias

 parit.

parit. Decoctum quoque ex chinę radicibus paratum Aegyptios ſequi dictum eſt, tum ad luem gallicam, cuius non minus quàm Itali ac alij, Aegyptij diuites ſunt, pellendam, tum ad hepatis ſanguinisq; calores corrigendos, tum maximè in longis tertianis, atq; in corrigenda corporum gracilitate. Eſt etiam in vſu non minus ad firmandos quoſcunque fluxus ex vtero, alterata tamen acacia, licio, dactilis immaturis. Atque hęc fuere decocta à me ibi apud eam gentem obſeruata. Tranſeo iam ad ſyruporum vſum, atque ad medicamenta quibus purgandi gratia vtuntur.

De ſyrupis apud Aegyptios vſitatis. Cap. IIII.

ALPINVS.

SYRVPIS non ſecus quam noſtri, Aegyptij ſani, atque ęgroti vtuntur, diuites omnes varios ſyrupos domi paratos habent, quos aquę diſſolutos in ęſtiuis caloribus deuorant. Vſitatiores uero apud eos ſunt violatus, acetoſus, oxymel, roſatus ex ſimplici infuſione, vel ex decocto paratus, nenupharinus, de pomis, de citro, de limonibus, de omach, quod eſt medium inter citrum, & limonem, de moris acidis, de mirtho, de ſandalo, de ligno aloe, atque de dactilis immaturis. Quos omnes tum in ſolida forma, tum liquida parare ij ſolent. GVILAND. Memini aliàs ex te intellexiſſe, illos medicos ſyrupos ęgrotis exhibere, non ut noſtri faciunt in aurora, ſed ad ęgrotantium, aſſidentiumq; libitum omnibus, ſi libeat, horis, parum ſyrupi miſtum aquę exhibentes. Qui quidem vſus quantum ſit laudandus, vel non, aliàs aperuimus. Omnes ferè hos ſyrupos ſcio noſtros etiam medicos ſequi, pręter ſyrupum, de ſandalis, de ligno aloe, atque de dactilis, quibus nos planè caremus, proinde hos mihi tantum narrato. ALPIN. Parant ſyrupum ex ſandalis hoc modo, capientes ſandalorum alborum modice flauorum, drag. 10. contundunt craſſo modo, & duobus diebus, in unc. vj. aquę roſaceę, infundunt, poſteaque colant, & colatam aquam ſeruant. Deinceps idipſum ſandalum in tantundem aquę roſaceę bulliunt ad medietatis conſumptionem, miſtaque ſimul aqua infuſionis cum aqua decoctionis in ipſa diſſoluunt ſacchari optimi libram, atque coquunt, dum conſiſtentiam ſyrupi adipiſcatur. Parant uero ex ligno aloe,

acci-

accipientes illiusce ligni optimi, seminum balsami à folliculis mundatorum, an. dra. 2. spicæ Indæ, gariophyllorum, nucis muschatæ, mastiches, an. dra. 1. omnia crassiori modo contundunt in tenuissimoq; lineo panno albo obuoluunt, ligant, atque infundunt in libram aquæ rosaceæ, mox decoquunt vsque ad tertiæ partis consumptionem, atque in colatura dissoluũt sacchari optimi libram, rursumq; quod satis est coquentes, syrupum conficiunt, cui postea addunt muschi orientalis chirat. Hic syrupus calfacit omnia membra, præsertimq; stomachum, & cerebrum, eaq;, & cor valde roborat, stomachus ad concoquendum eo robustior fit, ex quo etiam haud immerito experiuntur, laxiori facto summopere conducere, atque non minus cordis palpitationi, resolutis, conuulsis, asthmaticis, atque alijs morbis itidem maxime subuenit. Ex dactilis vero faciunt sumentes succi dactilorum immaturorum lib. ij. s. succi granatorum acidorum lib. 1. sacchari optimi, lib. quinque, ex quibus secundum artem faciunt syrupum, quo frequentius vtuntur ad ventriculi intestinorumq; relaxationem, atq; ad sanguinis fluxum, maximeq; ad cruentas expuitiones. Hæcq; de Aegyptiorum syrupis erant dicenda, tempusq; est, vt de purgantibus medicamentis, quibus ij vti consuescunt, nunc etiam loquamur.

De purgantibus medicamentis à medicis Aegyptijs vsitatis. Cap. V.

GVILANDINVS.

LIBENTISSIME purgantium medicamentorum, quibus ibi ij medici vtuntur, vsum ex te audiam. Etenim illos plura ex his familiaria habere, nobis fortasse incognita, ac noua, quæ nostris quoque medicis valde accepta erunt, tuq;, atque alij multi in Occidentalibus Indijs nouerunt plura medicamenta, ex Aegypto quoque quodpiam nouum purgans medicamentum ex te cognitum nobis asportatum. ALPIN. Neq; multa ibi purgantia medicamenta noui, quæ ob aliquam singularem facultatem, atque præstantiam digna tuis auribus putem. Aegyptij siquidem medici, vt aliàs etiam à nobis dictum est, medicinæ haud perfectè incumbunt, quòd ea apud illam gentem in viliori

pretio

pretio est, proinde in ijs locis pleriq; medici empirici existunt, qui si quid boni in medendo habent, hęreditate potius à priscis medicis ipsis relictum, quàm scientia acquisitum possident, ex quo non miraberis in ijs locis medicamenta plura noua non fuisse inuenta. Dicam tamen, quæ ibi hisce annis eam gentem pro moliendis corporum purgationibus exercere ac affectare cognouerim. Medici vero ij, quo ad purgantium vsum, Cayri duplici secta interstincti sunt, siquidem plerique illorum, quique medicinam in nobiles exercent, sic in purgando se gerunt, vt ab omnibus soluentibus fortibus abstineant, timentes in regione summe calida, corpora à valide soluentibus nimis calfieri, vacuari, resolui, atque labefactari, quare abstinent ab vsu scamonij, turbith, ellebori vtriusque, cataputię, mezerei, esulę, cucumeris asinini, brionię, cyclaminis, colocynthidis, atque aliorum huiusmodi. Horum vsu certe ea corpora valde incalescerent, purgarentur, & resoluerentur, pręsertimque quod ex te audiui, ibi pleraque corpora esse temperata, habitusq; moderate carnosi, pinguis, & mollis, quę quam facilè, & multum resolui Gal. in lib. 10. atque etiam 11. meth. med. memorię prodidit, quod facilè humidum per latiores poros cutis diffluat, ac resoluatur. Addo plerosque illorum stomacho languidiori constare, tum ab vsu frigidorum ciborum, tum a potu aquæ, venerisque ab vsu immoderato. Itaque rectè faciunt medici illi abstinentes ab vsu valide soluentiũ, quia omnia valide soluentia calidissima sunt, multumq; caloris natiui resoluentia, vt Gal. in lib. de purg. med. facul. testatum reliquit. Sed quid clarius Hippocrate? qui scripsit:
„ Sub cane, & ante canem molesta sunt purgantia medicamenta. Aestatis vero ambientis caliditatem idem atque calidæ regionis calidam tẽperiem pollere, nemo ignorat. Non cõfirmauerim tamẽ vtique id verum esse, cum magis crediderim illos haud parum errare, in nobiles omnes vsum lenientium potius quàm purgantium medicamentorum exercentes. GVILAND. Quid inquies illos in regione summe calida abstinentes in purgandis corporibus à valide soluentibus medicamentis errare? vide ne tu quoque hac de re sis accusandus, atque in maiorem errorem labaris. ALPIN. Si potes parumper pati, vt quod sentio loquar, id forsitan haud ita certe affirmabis, atque nos eiusdem sententiæ esse cognosces. Itaque dico non in hoc stare medicorum Aegyptiorum errorem, quod ibi ābstineant ab his fortibus soluentibus, hoc enim nun-

quam

quam ausus essem affirmare, sed quòd ij nō modo à fortibus abstineant, sed ab omnibus soluentibus. GVILAND. Quid rursum affirmabis, an nōne solent illi ibi corpora aliquando purgare? qui si id faciunt an non medicamentis soluentibus id prestant? ALPIN. Purgantur quidem in Aegypto pleraque corpora medicamentis sic debilibus tum qualitate, tum quantitate, vt humores noxij à stomacho, vel primis venis debiliter moueri queant, quæ profectò lenientia magis quàm purgantia vocanda sunt. Ea verò huiusmodi esse solent, quippè cassia Aegyptia, quæ ibi copiosa prouenit, manna, Tamarindi, syrupus ex granatis dulcibus soluens, de manna, hæc sunt ijs in purgando maximè familiaria, atque in vsu frequentissimo. Rarissime soluentibus vtuntur, atque in modica, si ijs vtantur, quantitate, qualia sunt rhabarbarum, mirabolani, sena Mechina, Agaricus, & alia. His aliquando vtuntur, sed in exigua adeo quantitate, vt potius humores mouere, quā educere queant. Nemo, quidem rhabarbari dragmam vnam cum dimidia transcendit, vel dragmam agarici, quibus tamen rarissime vtuntur, quia tormina concitant, interim, quod rarissime contingit prædictorum, aut senæ, aut mirabolanorum dragmam cum vncia mannæ, miscent, vel cum tantundem syrupi ex manna parati, vel syrupi ex granatis dulcibus solutiui. His medicamentis loco valide purgantium vtuntur, putantq; sic se purgare posse humoris exuperantis copiam, quod tamen non assequuntur, quia plerique utuntur nuper dictis lenientibus absque vllo soluente, rarissimiq; sunt, qui vtrisque commistis, vti velint. Quibus quidem exuperantes humores plurimum mouent, parumq; vacuant, qui non vacuati tum in venas exiles ex motione inculcati, ipsas obstruere possunt, tum, quod peius est, ad nobilia viscera decurrere possunt. Sed hìc quoque plures medicos Aegyptios reperiri certo scio, qui hoc modo purgantes humores interim præualido pharmaco purgandos, lenitorio mouentes, modicumq; ex his ducentes sæpius in causa fuere, ut multi putridis febribus correpti obstructionibus ex humore vi medicamenti per venas attracto, & non vacuato, adauctis, aut alijs è nouo exinde concitatis, perierint. Aegyptij itaque, vt ad rem nostram nunc redeamus, quanquam corpus ipsis sit purgandum, quod vel articulorum doloribus vexetur, vel asthmate, vel vertigine, vel alio morbo, validiori purgatione indigente, vnciam mannæ, vel cassiæ cum saccharo, vel syrupi è manna, aut ex grana-

tis dul-

tis dulcibus, binas vel tres vncias exhibēt, qui tamē plurib. vicibus purgant, quotidie, alij, & alij alternis saltem diebus, alij vero horum vice, quod tamen rarissime faciunt, & multo cum timore, vel rhabarbari, vel agarici, vel senæ, vel mirabol. dragmam offerunt. Multos ego ibi noui febricitantes in eodem morbo pluribus vicibus mannæ, aut cassiæ, vel libras sumpsisse, minime tamen sanatos, qui mox semel tantum prævalido purganti medicamento plurimum purgati statim sani euasere. Sed his omissis, tempus est, vt sigillatim de prędictis medicamentis, quibus ad purgandū eo modo illi vtūtur, sermonem habeamus, eaq; primum narremus, quia multa ab his super sunt disputanda de illorum purgandi usu. GVILAND. Rectè putas, atque à Casṡiæ Aegyptiæ narratione exordire. ALPIN. Casṡia fructus est omnibus notiṡsimus, de quo copiosius in alio libro dicemus, ipsius duę obseruantur differentiæ, quarum altera ex loco, in quo nascitur, colligitur, quando casṡiæ alię Cayri, alię Damiatę, & alię Alexandrię proueniant, ex quibus locis uarijs aliquam etiam bonitatis differentiam pręseferunt. Quę Cayri proueniunt atque Alexandrię, omnium sunt optimę, dupliciq; differentia obseruantur, siquidem alię colore nigro rubescente, qualis in Abiṡsinis visitur, atque alię nigrę cernūtur, illę his meliores existunt, abiṡsinęque ex colore gentis, uocantur. Vtręque sunt in frequenti usu, corticeque constant tenuiore. Quę uero Pelusij, nunc Damiatę, colligūtur, omnium minime utiles creduntur, quia sunt corticis craṡsioris, modicumque pulpę habent, atq; etiam minus ad soluendum efficaces reperiuntur. Quare ex casṡijs Abiṡsina cęteris omnibus meritò magnitudine tenuiori cortice, multaque substantia, atque efficaciori soluendi ui pręfertur, hac nigra Cayrina inferior est bonitate, & omnium minime Damiatina, quę parua, craṡsiori cortice, nigriorique colore cernitur. E siliquis extracta pulpa ibi omnes libentiṡsime utuntur in omnibus morbis, ac symptomatis à flaua, atque exusta bile obortis. Etenim ipsam per os sumptam sanguinem, calidosque, ac exustos humores educendo atque obtundendo, refrigerare, purioremq; sanguinem facere opinantur; stomachum etiam a quibusuis excrementis ipsa exonerari multiplici experientia apud eos compertum est. In calidis distillationibus ad pulmones, uel thoracem prolabentibus summa cum utilitate eam frequētant, interim solam, interim mannę, ac saccharo candido, uel oleo amygdalarum dulcium mistam,

quam

quam ſic paratam, atque ſimplicem renes, & veſicam ſummopere iuuare experiuntur. Mannæ vero, qua illi vtuntur, quatuor ibi obſeruantur differentiæ, quarum prima eſt ſimilis grano maſtiches, quam noſtri maſtichinam appellant: Secunda eſt adulterata ex amido, ſaccharo, & modico mannæ maſtichinæ, eaq; exiſtit, quam noſtri vocant bombacinam. Has duas mannæ ſpecies Aegyptij, atque Arabes Siracoſt nũcupant. Tertia, (tereniabim ab ijs dicta) eſt rubra, granelloſa ex Armenia aſportata. Quarta eſt quidam liquor, vt mel, qui interdum condenſatur, colligiturque ſupra arbores montis Synai in Arabia deſerta à Reuerendis monachis Caloieribus, eum montem habitantibus eamq; conſulibus, Cayri degentibus illi offerunt, quid magnum ipſis donare opinantes. Hanc vocant terengibil. Vſus cuiuſuis dictarum ſpecierum non differt à noſtrorum medicorum vſu. Apud illos maximè commendatur maſtichina, quę ad purgandos omnes humores in vſu frequentiori habetur, præſertimq; in affectibus pectoris à calida cauſa concitatis, & in ſiticuloſis. Namq; ipſam inflammationes mitigare, febriumq; calorem, atque ſitim extinguere, atq; aluum mediocriter ſubducere, teſtantur: Eius uero quantitatem idoneam ſic metiuntur, vt pro ſingulo anno dragmam exhibeant aſcendunt vero in totum vſque ad binas, vel ad plus ad tres vncias in adultis. Tamarindi non minus apud ipſos in vſu exiſtunt, quàm ſit caſſia, & manna. Quorum duplex genus ibi obſeruatur, alterum, quod ex regione Sahit defertur, atque alterum ex India, hoc altero bonitate præfertur. Indosq; tamarindos bazzi appellant. His Aegyptij vtuntur frequētiſſime in morbis calidis, ſiccisq; à flaua bile ortum ducentibus. Siquidem hunc humorem commodè ac iucunde vacuant, ſitimq; omnium maximè extinguunt. Ipſis vero vtuntur infuſis, infundunt enim ipſos in aqua ſimplici fluminis Nili, vel ſtillaticia cichorei, vel endiuiæ, uel ſonci, vel alterius huiuſmodi qualitatis per ſeptem horarum ſpaciū, aquamq; percolatam cum ſaccharo, febricitantibus ſiticuloſis propinant. Non deſunt, qui ſubitò infuſis tamarindis exemptis, aquam cum ſaccharo epotant. Pauciſſimi ſunt, qui eos bulliunt, uerum non niſi binis, uel tribus ebullitionibus. ibi quoque tamarindi non ſecus quam nuces muſchatæ, aliaque aromata, condiuntur, ſaccharo conditos aſſumere conſueuerunt, qui ſunt etiā guſtui iucundiſſimi, commodeq; bilioſos humores purgant. Sic conditos plures ſecum in longis itineribus

ribus deferre solent, præsertimq; per desertæ Arabiæ loca iter facturi, quando iter facientium corpora ex longo itinere, solis calore inflammata, vsu tamarindorum iuuentur, quoniam ipsis nõ modo susceptum calorem contemperant, uerum etiam, quod non sic facile est iter facientes per ea loca arenosa, ac à Sole inflãmata homines a sitim non cruciari, sitim extinguunt. Sæpe etiam tamarindis fructus berberis addunt, ubi præsertim roborare, ac adstringere volunt, quæ duo seiunctim in aqua infundunt, moxq; vtriusque simul mistum infusum propinant ei sæpe addentes mannam mastichinam, uel terengibil, in petiam ligatum, hæcq; potio iucunde aluum subducit, a biliosisq; humoribus exonerat. Frequentant non minus syrupum solutiuum ex granatis dulcibus paratum, quorum succum ibi habent dulcissimum. Parant uero syrupum istum, capientes eius succi dulcissimi libram unam ac mediam, quem bulliunt ad consumptionem tertiæ partis, cui alij mannam, alij amidum, alij penidia, alijque iulep addentes, syrupum conficiunt. Vt plurimum uero parant accipientes succi illiusce ebulliti libram, mannæ mastichinæ libram semissem, iulep uiolati, unc. 4. Quæ miscentes syrupum conficiunt. Hunc dicunt aluum lenire, biliosos humores uacuare, atque sanguinem refrigerare. Vtuntur etiam syrupo soluente ex manna parato, quem parant ex mannæ dragmis centum, aquę dragmis quinquaginta, mellis despumati dragmis decem, parumq; simul bullientes, syrupum conficiunt. Prædictorum syruporum exhibent adultis usque ad tres uncias. Hęc igitur sunt medicamenta, quę ad purganda nobilium corpora in usu frequentissimo apud eos, qui se primates medici profitentur, atque uera purgandi methodo uti opinantur, existunt. Dicunt enim ijs se corpora blandissime purgare, adprimeq; hunc purgandi modum ijs corporibus conducere, nihilque noxæ inferre. Vbi uolunt insignem aliquam moliri purgationem, uncię mannę addunt binos scrupulos, uel ad plus dragmam rhabarbari, uel agarici, uel senę, uel mirabolanorum. Interim uero prędictorum purgantium medicamentorum dragmam cum saccharo rosaceo mistam exhibent. Hos medicos ijs blandioribus medicamentis corpora nobilium purgantes, ueram medendi artem callere ciues omnes, ac nobiles existimant, hosque prędicant, atque usque ad sydera ipsorum pręstantiam tollunt. GVILAND. In memoria habeo ieiuno, ut ita loquar, purgandi modo, priscos illos, doctissimosque

ſimoſque medicos cæpiſſe vti,non vt illũ ex arte optimum crederent,ſed vt multas contumelias uitarent,quibus rectè medentes ſæpe, vt vſus requirebat, illorũ corpora purgantes validioribus medicamentis,ab illa barbara gente afficiebãtur. Nã inſignes purgationes illi damnabant, quæ ſi aliquando quibuſdam torminibus ijs medicamentis operantur,veh miſeris illis medicis,quorum aliqui vel verbera etiam in mercedem accipiebant. Hincq; blandis illis vti medicamentis ipſi cæperunt. Hocq; non ex te tantum ſed ex pluribus alijs,dum Cayri olim moram facerem,audieram. A LPIN. Hic ieiunus purgandi corpora vſus, apud primates medicos, vt iam dictum etiam eſt, qui nobilibus tantum medentur, in vſu eſt frequentiſſimo, quem ij omnes libenter ſequuntur. Alij vero,& non pauci in vrbe Cayri exiſtunt, qui oppoſito modo corpora purgant,hi etenim corpora non niſi præualidiſſimis purgantibus vacuant,qualia ſunt ſcamonium,colocynthis, multaq; ſemina validiſſime purgantia,quæ apud eos in maximo ſunt vſu. Quæ medicamenta in magna etiam doſi audaciſſime plebeis, ruſticisq; concedunt. In vſu apud aliquos ſimiles empiricos,& audaces medicos quædam ſemina exiſtunt, quæ immodice per vomitum, & per ſeceſſum purgant,ſuntq; his omnibus vſitatiora, quædam minutiſſima caulium ſeminibus proxima, ex his enim vnciã, quę eſt communis adultorũ doſis,craſſo modo contũdunt,ex quibus cum aqua miſtis maſſam conficiunt,quam ęgrotis deuorandã offerunt, hoc enim inopum remedium eſt, quod non ſecus quàm antimonium valide purgat. Cuidam mulieri Turcę publice per eam vrbem pro mulieribus hyſtericis medicinam facienti, hęc ſunt familiariſsima, quibus dicitur multas diuitias ſibi ipſam parauiſſe, apud omneſq; creditur doctiſſima.Faceturq; ſe morbos mulierum omnes rectè ſanare poſſe,viroſq; minus illorum morborum cognitionem habere poſſe,quod non liceat ipſos oculatim pudẽdorum partes omnes mulierum ſedulo obſeruare, ex quo ignorant ſępiſſime multorum vterinorum affectuum cauſas. Hanc mulierem, medicam ipſe noui, mihiq; fuit ualde familiaris, pulchraq; atque perliberalis uiſa eſt, noſtriſq; ſatis perbenigna ac faceta. Aliqui ſemine utuntur abdelmeluth vocato,quod preſtantius quàm catapuria purgat,& aliqui ſeminibus abdelcherua appellatis, quę ſunt ricini Arabici ſemina, alij ſcammonium exhibent uſque ad dragmam,alij vtroque elleboro pręſertimq; nigro,coloquinthide, turbith,

bith,& alijs huiusmodi generis,quę ualidissime purgant. Sed iam hoc empiricorum vsu,pręualide purgantium, sermonem claudamus. Ex quo animus cupidus effectus est, dignoscendi ex te, an in curandis morbis longis,contumacibusq; laudabilior sit usus leniter ac benigne purgantium,quàm eorum,quę pręualide purgāt. Quando sapientiores medici leniter purgantium,quę medicamenta benedicta appellant,usum libentius sequātur,quàm ualide purgantium,dicantq; corpora nunc non sic, ut olim esse robasta, quę ualida medicamenta ferre queant: atque è contra antiquiores ac eruditiores,ut Hippoc. Gal. Auicenna, atque alij ualidorum medicamentorum usum semper secutos fuisse ipsorum monumentis planè constet,non minusque hoc tempore sępe ignara muliercula,quem nunquam plures doctissimi medici medicamentis benedictis sanare nequiuerunt, unica nuperdictorum pręualidorum medicamentorum medicamento, curarit. Qua in re ualde ancipiti tuę opinioni aquiescere uolo, quam nunc audire, & cognoscere ex te summopere expecto.

Vter nobilium, vel plebeorum Aegyptiorum purgandi vsus sit laudatior, siue an purgando medicamenta leniter vacuantia prævalidioribus præstent. Cap. VI.

GVILANDINVS.

Vtrvmqve purgandi vsum Aegyptiorum inutilem iudicandum censeo,quando neque lenientibus,benedictisque appellatis illis medicamentis corpora omnia rectè purgari possint,neq; minus imbecillium,mollium, pinguium, rariq; habitus corpora ualide purgantibus tuto uacuentur, facile siquidem ipsa ab his nimium resoluuntur. Exindeq; neuter illorum purgandi vsus mihi laudandus planè uidetur. Alpin. Hinc nobis data occasione,libenter ex te intelligerem, cum tu apud antiquos celeberrimos medicos medicamenta in usu fuisse ad morbos curandos ualidissime purgātia,cognoris, qualis fuit uterque elleborus,scamonium,colocynthis,peplium,atque alia huiusmodi, nunc

di, nunc uero non modo in Aegypto, sed in toto terrarum orbe plerique medici vsum leniter purgantium libenter frequentant, vtrum valide purgantium medicamentorum vsus, leniter purgantium vsui in morborum curatione pręstet. GVILAND. Mirabar ni mihi tam arduam inter medicos litem resoluendam nunc indicasses, quasi meos humeros, quid uis ponderis gestare posse arbitreris. Nolo tamen hunc laborem subterfugere, quo te tantopere meo iudicio delectari nunc sciam. Itaque mea hac de re hæc erit sententia, quam non audies, nisi prius aliqua clarioris cognitionis gratia tibi prædixero. ALPIN. Rectè sanè, nam sine aliqua distinctione non posse resolui quæsitum puto. GVILAN. Id ipsum arbitror prænoscendum, etenim iam nouimus pręualida medicamenta robustis corporibus conuenire, minimeq; imbecillioribus, quanquam eos ipsa morbi quoq; magnitudo postularit, eodem itidem modo leniter purgantia robusta corpora parum iuuare affirmãdum erit. vidi enim multos ab assumptis leniter purgantibus, nihil aut parum purgatos fuisse, & aliquos etiam ex purganti pharmaco non inualido parum deiecisse. Quamobrem non omnibus corporibus eadem purgantia conuenient, sed varijs vtique varia, vt Gal. in 4. de rat. vict. in morb. acut. testatum reliquit, quandoquidem corporum habitus, temperamentum, sexus, ętas, victus, cęlum, anni tempus, varia purgantia admittunt. Cui etenim dubium, corpora habitu pingui, ac carnoso, difficilius purgari, quam gracilia: & frigidi temperamenti existentia, quam calidi, & densi habitus, quàm rari, & duri quàm mollis, & rarioris mollioris que qualia sunt puerorum, valde à medicamentis resolui, & quæ frigido constant temperamento, quàm calido facilius ferre ea medicamenta, proinde ualidiora pharmaca requirere, & calida corpora pręter quam, quod citius resoluũtur, magis etiam ab his resoluuntur. Zarotus Zarotus medicus doctissimus, mihi olim affirmauit, cum in Transyluaniæ locis aliquot annis diuersaretur, quamplurimos non nisi à pręualidissimis medicamentis vacuatos obseruauisse, ex quo ipse non nisi pręualida purgantia ibi in omnibus eorum locorum accolis medendo exercuisse dixit. Eodem quoque modo mulieres molles, ac rari habitus, plusquam viri a purgantibus medicamentis labefactantur. Atque ex ętatibus pueritia, & senectus difficilius purgationes ferunt. Itidemque crapulis indulgentes, difficulter purgantur. In cœlo itidem calidiori omnibus cor-

poribus purgationes difficillime existunt. Hippocratesque hinc dixit, sub cane, & ante canem molestas esse purgationes. His itaq; præauditis, rem propositam facilius resoluemus. Omnibus igitur corporibus, ex quacunq; causa facile resolubilibus, præsertim in calido cœlo degentibus, medicamenta leniter, & non valide purgantia conducent, ex quo, illos Aegyptios, qui purgando nuperdictorum seminum, & aliorum validorum purgantium vsum frequentant, errare cognoscimus. ALPIN. Igitur vsus purgandi olim priscis medicis familiaris, vtebantur enim ij ad purgandum scammonio, colocynthide, elleboro, peplio, atque alijs validissimis purgantibus, illo, quem nostri nunc medicamentis benedictis appellatis exercent, minus vtilis censendus erit? GVILAND. Apud Hippocratem elleborum album fuisse purgans familiarissimum cuilibet nostrum notum est, quod in 2. lib. de fracturis, & quarto aphorism. manifestissime legitur. In lib. etiam 2. de rat. vict. in morb. acut. in pleuritide, vbi dolor aliquando ad hypochondria descenderit, vsum nigri ellebori, ac peplij commendauit, & Gal. in quartana febre album elleborum in lib. primo, ad Glau. vtilem esse docuit, etsi ipse in 6. lib. epidem. affirmauerit, ipsum esse violentissimum purgans. Familiaria Galeno medicamenta purgantia, vt potè quæ apud ipsum in vsu fuerant, sunt catapocia ex aloe, colocynthide, scammonio, ab ipso olim parata, quæ deuoranda dedit homini habenti linguam prætumidam, vt in lib. 14. meth. meden. legitur: atque etiam confecta ex aloe, colocynthide, scammonio, agarico, bdellio, & gummi Arabico. Quorum vsum in tussientibus à salsuginosi humoris distillatione ex capite ad pulmones, lib. 5. meth. summopere commendauit. Quæ quidem Catapocia, in libro de remedijs facile parabilibus, ad psydracia, atque alopeciam laudauit. hæcque composuit, vt in 3. lib. de remed. facile parabil. colligitur, ex aloes vntijs sex, mastiches, vntijs duabus, totidemq́, absinthij succi; colocynthidis vntijs quatuor, hocq; medicamentum appellat catapocia ex aloe, & paratum ex aloe, colocynthide, scammonio, agarico, atque alijs; vocat hyeram διὰ κολοκυνθίδος. Hæc enim medicamenta validissime purgantia in vsu fuerant apud Hippocratem, & Galenum medicorum omnium facile principe. Hinc à nobis sciri potest, apud ipsos non medicamenta leniter purgantia, sed valide purgantia ad vacuanda corpora in vsu fuisse. ALPIN. Vera loqueris, sed ij benedictis

tex. 27. aph. 13. 14 15. 16. tex. 2. cō. 3. tex. 89. — cap. 8. — cap. 14.

appel-

appellatis medicamentis a nobis cognitis carentes, cogebantur illis vti, quæ validissime purgant. GVILAND. Hoc uerum nunc concedatur, nihilominus in temperatis corporibus, quæ non ex multa copia, neque admodum ex tenacibus ac crassis humoribus ægrotant, validissime purgantia, simul cum humoribus carnem liquantia, bonæ humiditatis non parum educent, veluti in Cachochymis, malorumvè succorum, ubi multi impacti, infarctiq; sint, tenaces ac crassi succi in viscerum meatibus, leniter purgantia nunquam poterunt radicitus vniuersam purgare humorum copiam, Frustraque volentes multos in visceribus infarctos succos tenaces ac crassos educere, tentant illos leniter purgantibus vacuare, vel alijs à nostris medicis usitatis, quibus raro, uel nunquam morbum à multis, & tenacibus illis succis ortum, perfecte sanant: Quod uidere possumus in multis diuturnis febribus, quotidianis, tertianis, & quartanis. In istis sæpius obseruaui humores noxios ab assumpto leniter purganti, potius moueri, quam uacuari, pluresque sic ægrotantes his leniter purgantibus sæpe in eodem morbo deuoratis, potius fastiditos, quàm curatos uidi, quos sæpe quæpiam indocta muliercula unico pharmaco ualidissimo, non sine doctissimorum medicorum dedecore, perfectè sanauit. ALPIN. Non omittam hoc loco historiam plane tua dicta confirmantem. Cayri erat Helena Christiana Cophta, annos nata triginta, cui à suppressis menstruis purgationibus caput sęuissimis doloribus lędebatur, eoq; ipsa molestissime cruciabatur, uigilijsq; assiduis cum assidua tussi, atque orthopnęa misera etiam detenta, quę uix recta ceruice respirare poterat, perdoctaq; ab amica muliercula, ac planè suasa, antimonij pręparati grana quinque deuorauit, à quo medicamento in primis uomitu multa cruda pituitosa, crassa, ac uiscida excrementa reiecit, & mox biliosa, uiridia, & tandem ęruginosa, atque atra multa, eadē per aluum deiecit, ex qua uacuatione statim sic bene se habuit, ut nocte tota insecuta dormierit, atque quieuerit, a tussi, orthopnęa, capitisq; dolore plane sanata. Pluresq; alios uidi ibi huiusmodi ualentibus purgationibus à morbis fere incurabilibus fuisse sanatos. GVILAND. Atque his malis nos non sic ex arte medemur, ut antiqui faciebant, utentes pręualidissimis purgantibus, uolentes potius noxiorum humorum copiam uacuare, etsi non sine ęgrotorum molestia insignes hę uacuationes operarentur, quàm ab ea naturam deuinci, & non tentata ualida pur-

 gatione,

gatione, finere exitium fequi. Multi ex medicis reperiuntur, qui ęgrota corpora prę manibus habentes, à crafsis, tenacibusque multis fuccis in uifcerum meatus, cauitatefve infarctis, curanda, dubitantes poffe omnes illos humores uacuari, naturamq; ęgrotãtium, uel uires non rectè prȩualidum purgans perferre, prius finunt naturam copia humorum uinci, quàm purgationem tentare, uel experiri uelint, quod tamen poftea fępe uiribus morbo imparibus factis, non fine maximo ęgrotãtium detrimento facere coguntur. ALPIN. Fortaffe hinc non femper abhorrendas prȩualidas purgationes, colligitur, quinimo magis illas quandoq; ęgrotis multum conferre; Quod Hippoc. in primo lib. aphorifm. docuiffe ui-
aphor. 23. fus eft, cum dixerit: Deiectiones non multitudine funt exiftimanda, fed fi talia deijciuntur, qualia conueniunt, & ęgri facile tollerant, atq; ubi ufque ad animi defectionem expedit ducere, faciendum, fi ęger pofsit tollerare, & multo magis cum eiufdem omnino fententiæ Gal. in Commento fuerit cum dixerit, in maximis etiam inflammationibus, & uehementifsimis doloribus nullum maius noui remedium, quàm ufq; ad animi defectionem euacuare, adhibita diftinctione an mittere fanguinem, an purgare oporteat ufque ad animi defectionem. GVILAND. Multos iuuaffe infignes, ac etiam immoderatas ualidifsimis purgantibus prȩftitas uacuationes, non raro multis obferuatum eft. Plures inueniuntur, qui uel ftibium præparatum, uel ęris infufum fumpfere, ut ab antiquis hepatis, lienifque obftructionibus fanarentur, quibus per uomitum, & aluum copiofiori facta uacuatione, priftina fanitas reftituta fuit, qui nunquam potuere alijs vfi medicamentis leuiter purgantibus fanari. Ex quo forfitan fufpicandum eft, apud Hippocratem, aliofque eius temporis medicos doctifsimos, ueratrum album fuiffe in ufu familiarifsimo, quod morbos breui tempore, ac perfecte humorum noxiorum multitudinem, uifceribus, atque alijs internis partibus tenaciter adhȩrentium, prȩualida ui abftergendo, euellendo, atque purgando fanaret. At tu Hippocratis
aphor. 23. Galeniq; prȩceptum in primo lib. aphorifm. memorię proditum in medium quoque attulifti, qui ambo docuerunt, corpora aliqua interdum etiam ad animi vfque defectionem purgari poffe. Quorum fentẽtia fic omnes fere noftros medicos diftorfit, ac turbauit, ut plerique ipforum nunc contendant, illiufce aphorifmi prȩceptum Hippocrate dignum non effe, quoniam in ea non funt fen-

tentia

tentia, ut innoxię posſint corpora unquam ad animi defectionem purgari, neque id ex arte medicos facere vllo pacto debere affirmant, neque ſi fiat, tutum eſſe: Qui tamen, vt tantorum medicorum ſententiam ſeruarent, plurima commenti ſunt, alij ſiquidem dicẽtes, communi quadam ratione, & non proprie ab his dictum fuiſſe, vacuationem aliquando ad animi vſque defectionem moliri poſſe, & alij verborum ſeriem peruertentes, negant hæc verba, ad animi defectionem, in antiquis Codicibus reperiri, atque alij Hippocratis aphoriſmum corruptum fuiſſe affirmant. Quem ſic quoque Galenum interpretatum fuiſſe, cuius mos eſt, ſic vt iacent, Hippoc. textus ac verba commentari. Nonnulli etiam opinantur licere aliquando corpora purgari ad animi defectionem, at per defectionem, non exquiſitam ſyncopim, quæ reſolutis ſpiritibus fit, ſed leuem quidem animi defectionem, quæ ſæpiſſime aſſumptorum purgantium qualitate, vel ab humore acri, ore ſtomachi læſo, vel etiam in inteſtinis, dum mucoſi acreſque humores ab ipſis euelluntur, atque tranſeunt, torminibus quibuſdam concitatis, vel etiam à quapiam leui reſolutione vacuationem inſignem ſecuta, excitatur, qualem quiſque noſtrum in praxi in multis purgationibus aliquantulum maioribus, quàm par foret, vel à medicamenti, vel ab humorum qualitate infeſta, in ſtomacho, vel inteſtinis angorem, vel tormina concitante, ſæpiſſime obſeruauit. Plures ſiquidem ab his cauſis etiam à non præualido purgante in ſyncopim ſæpe labuntur. Hincq; fit, quod omne præualidum purgans aliquam defectionem pariat, aliqua ſpirituum reſolutione facta, aut ab eius infeſta qualitate; vti in elleboro, ſcammonio, ſtibio præparato, alijſque ſimilibus medicamentis obſeruatur. Vſum præualidi purgantis, vbi aiunt, ad animi vſque defectionem purgandum eſſe, Hippocratem atq; Galenum intellexiſſe, quale veratrum erat Hippocratis tempore, quo omnes ſemper cum vacuarentur, lipothymia aliqua corripiebantur. Omneſque medici ſtibium, æris infuſum, ſambucum, camelçam, ſcammonium, aut aliquod eiuſmodi validiſſimum purgans exhibentes, præmonent ægrotos purgandos, fore à medicamenti vi præualida, atque ab eius infeſta qualitate ſtomachi angoribus, torminibus, atque aliquando animi defectionibus medicamento cooperante, tentandos. Itaque per purgationem ad animi defectionem faciendam inſignem, ac copioſam, quæ fit prçualidiſsimo purganti, Hippoc. Galenumque

intellexisse multis hinc persuasum est. Quæ dum fit multi leui lipothimia corripiuntur. Neque alienum à ratione, & experientia esse puto, quosdam copiosis ac insignioribus his purgationibus iuuari posse, præsertim robustos, eas tolerātes, maximeq; à vehementissimis inflammationibus, vel doloribus ex copia humorum exortis cruciatos, quippè copia molestantis humoris prorsus vacuata, dolores tolluntur, atque inflammationes sanantur. Et quanquam non æquè facile, perinde ac sanguinis missio, purgatio sisti firmariuè possit, nihilominus, non est ex his, quę fieri nequeūt, etsi quandoq; valde difficile, fluentem aluum firmare, ac sistere. Quapropter, vt tandem quæsitum dubium resoluam, in omnibus antiquis morbis, qui à tenacibus multis succis, obstructionibusq; viscerum pertinacibus, oriuntur, in tumoribus, suspiriosis, asthmaticis, in antiquis doloribus, præsertimq; articulorum, in chronicisque febribus, atque in alijs similibus morbis contumacibus, dummodo robur corporum admittat, prævalidorum purgantium vsus, leniter purgantium vsui præferendus videtur. In debilioribus verò corporibus prævalidas vacuationes ferre nequeuntibus res ex opposito creditur, siquidem his leniter purgantia magis cōferent, etiam si morbi causæ validum purgans exposcerent, non secus quàm in mittendo sanguine nos sæpe obseruamus, in ijs, quibus morbi ratione plurimum sanguinis esset vacuandum, viribus, vel ætate, uel alio renuente, sanguinem mittimus in pauciori tamen quantitate, qui tantum commodi illis affert, quantum nuper dictis debilibus corporibus leniter purgantia, si enim maximam ferre potuissent vacuationem, maius quoque eis commodum accederet, proinde iuuant, quæ non inopportuna quantitate fiunt vacuationes, quantum iuuare possunt. ALPIN. Verum dicis, namque, vt aliàs tu quoque narrasti, ego etiam multos vidi à diuturnis ex capite in pulmones distillationibus languidos, ac penè tabidos effectos, ac redditos, vt vix eorum salus amplius sperari potuerit, nihil per lōgum tempus à benedictis illis vocatis purgantibus iuuatos, semel à deuorato scammonio, vel stibio, vel colocynthide largissime purgatos continuò sanos euasisse. Cæterum hæc medicamenta requirunt medicum non minus doctum, quam prudētem, vt quid opus sit, scite, ac prudenter videat. sed nunc satis de his locuti sumus, tempusque est, vt ad alia transeamus, sed quid de aquæ potu post deuoratum purgans, a quibusdam recepto, iudicabis? GVILAND.

De eo nunc etiam quæpiam à nobis dicenda erunt, sed clàrius antea hunc mihi vsum manifestes, ut rem apertius tractemus.

Apud nonnullos Aegyptios in vsu esse ab assumpto purganti medicamento, frigidam multam propinari. *Cap. VII.*

ALPINVS.

RIDICVLVS sanè his vsus ac valde barbarus tibi videbitur, quippè medicos illos non paucos ab assumpto statim purganti medicamento, ægrotis multam frigidam aquam bibendam propinare. Ego vnum hoc ex ea sæpius obseruaui, lenissimo medicamento, insignem per aluum vacuationem fieri. Multi illorum consuescunt ex omnibus medicamentis purgantibus, cassiam, mannam, terengibil, syrupum de granatis solutiuum, atque ex manna paratum cum aqua exhibere, in primis quidem cassiam, vel mannam, vel aliud nuperdictorum medicamentorum ægrotis offerunt, paulo post aquam propinantes frigidam, alij eius binas, vel tres libras, atque alij quantum ægroti bibere queunt, concedentes, ex qua sæpe ego, etsi ab ea aluus turbata multa deiecerit, tamen multos penè mortuos, toto corpore ea causa immodicè tumefacto, vehementissimisq; doloribus lacerato, conspexi. Multis quoque rursus post assumptam mannam aqua ad binas libras perhausta, aluum absque multa molestia subductam deiecisse, atque contulisse vidi. Quod fortasse accidebat, quia aqua Nili subdulcis, & tenuissima, perinde ac serum lactis, alui deiectionem adiuuabat. GVILAND. Barbarus, ac summe periculosus vsus mihi videtur, à nulloq; imitandus, quinimo ab omnibus abhorrendus, neque etsi aliquos commode, ac vtiliter eo purgatos fuisse dixeris, aliquid boni habere putauerim, quòd casu eos sic purgatos fuisse certus sim, aqua siquidem omnis quanquam optima sit, omniq; culpa vacet, vt Gal. in 3. de vict. rat. in morb. acut. docebat, tarde meat, difficile concoquitur atq; ęgrè descendit: quonam itaque modo aqua poterit vim purgantem medicamenti fouere, atque augere? atque si ex ipsa aliquando commo-

de quospiam purgatos compertum sit, in causa fuisse, vel ab ex cruditas concitata, vel natura ex multitudine aquæ excitata intempestiue ad expellendum. ALPIN. Nihilominus ego sum huius sententiæ, quod ipsa, quæ est omnium aquarum, vt aliàs demonstratum est, & tenuissima, & maxime concocta, modice sumpta possit commodam alui deiectionem adiuuare, multoq; magis, quod omnes aquæ Aegypti aliquid nitri sapiant, tota etenim Aegypti terra nitrosa, ac salsuginosa est, proinde aqua quoque illiusce fluminis supra terram nitrosam transiens, aliquantulum in se nitri naturæ retinere potuit, quamobrem aqua illa subducendi, vel abstergendi quapiam facultate prædita sit, cuius rei fortasse non spernendum hoc erit argumentum, quod omnes aduenæ, cum primum Cayrum accesserint, eaque aqua in potu vsi sint, per multos dies diarrhæam copiosam patiuntur; hincq; etiam ipsam fortasse, præterquam quod probè in tã longo itinere à Solis calore concocta est, etiam aliquantulum nitri habens, ventriculi calorem non sic labefactet, neque sit ita ipsi stomacho molesta, vt alibi, percipitur.

„ Auerrhoes etiam in lib. 7. collig. dixit: Et quantitas quam dare
„ debes ex rheubarbaro, est à duabus drachmis vsq; ad tres, miscen-
„ do ei syrupum iuleb, & squinzibim an. vncia vna, cum quinque partibus aquæ frigidæ. Atque hoc fortasse idem inuenietur apud Auicennam, Haly, atque Rhasim, & alios, qui interim aquam post purgans medicamentum frigidam dare præcipiunt. GVILAN. Posset quidem aquæ Nili fluminis inesse talis vis, sed tu hac non contẽtus, vsum aquæ etiam ab assumptis pharmacis ex Auerrhois aliorumq; Arabum præclarissimorum medicorum testimonio probare videris, quod si ita est, animaduertas uelim, Auerrhoem, atq; alios Arabes medicos, aquam frigidam dandam illis tantum consueuisse, quibus præ caliditate stomachi periculum est, ne vel vomant medicamentum, vel in syncopim ferantur, vt manifestissime cuique sedulo prædictorum scripta animaduertenti, & ipsorũ mentem percipienti, notum erit, sed de hoc vsu hæc dixisse nobis sufficiant, atque ad varia composita medicamenta, quibus ea gens vtitur, accedamus.

De theriaca, atque alijs compositis, medicamentis, quæ in vsu sunt apud Aegyptios. Cap. VIII.

GVILANDINVS.

NONNE etiam Aegyptij medici compositis aliquibus medicamentis vtuntur? quæso, si quæ sunt, ea mihi narres. ALPIN. Paucissima composita illos in medendo exercere obseruaui, nullaq; ad purgandum, neque catapotia, neque electuaria scitu digna. GVILAND. Ea tamen qualia sint narrare quoque non tepigeat. ALPIN. Quę ex medicamentis compositis apud eos in vsu fuisse tunc temporis ab ijs didiceram, hæc planè existunt, quippè theriaca, bernaui, bers phenoniè, philosepha, atque Diamesch. Hęc enim scitu digna eos in medendo frequentare animaduerti, sed omnium maxime theriacam Andromachi Senioris, quam iussu Turcarum Regis ipsi summa cum diligentia componunt; in alijs vero, quæ dixi, medicamentis non eandem adhibent illi diligētiam, cum pro arbitrio omnes domi componere possint, ea quisque enim medicinę etiam planè ignarus, vt lubet, ea pro vsu sibi parat, ac componit. De theriaca vero res aliter se habet, siquidem non licet alicui ipsam priuatim componere, sed publice corā omnibus medicis, in publico loco, quòd pro ipsorum rege componatur, cuius iussu omnis cura ac diligentia ab illis adhibetur, vt perfectissima ac absolutissima perficiatur. Atque hinc Aegyptij, apud quos nunc optima medicina obsoleuit, theriacam cæteris alijs medicamentis accuratius componunt, eiusque compositioni maxime incumbunt, qui sciant hac tione se suo regi obsequi, cui tale medicamentum gratissimum esse intelligant. Accedit etiam, quod id medicamentum apud omnes Aegyptios in frequentissimo est vsu, quando ferè ad omnes morbos ea gens theriaca vtatur. Locus, in quo eam componunt est templum, vrbis Cayri præclarissimum, Morestan vocatum. In eo omnes medici iussu pręfecti, cum archiatro medicorum, siue principe, quem Achim Bassi appellant, simul conueniunt,

niunt, mense Maio ferè semper, vt de hac præclarissima compositione paranda consilium apud ipsos habeatur: ibi tum is qui compositioni faciendæ designatur, qui est pharmacopola exercitatissimus in ea compositione, solamque theriacam componit; coram omnibus pastillos omnes conficit, cum quibus postea totam compositionem accuratissime absoluit. Is, autem qui eo tempore, quo Cayri ego medicinam faciebam, compositionem hanc moliebatur, fuit Mahemet ebne Haly, vir quidem quamuis Mahemetis assecla, morum tamen integritate non spernendus, quique aduenas plurimi facere præ se fert, fingit tamen ingenti spe lucri, ex multa theriaca, quam aduenis continue vendit. Nunquam tamen ego, & si mihi admodum domesticus, ac familiaris esset, theriacæ compositionem, quam illi seruant, ex eo discere potui, nunquam voluit me ipso etiam præsente legere; Timent enim, si nos ipsorum compositionem, quam cæteris absolutiorem ac præstantiorem esse opinantur, ab ipsis didiceremus, multi lucri, quod cum aduenis plurimis Italis Germanis, Polonis, Anglis, Gallis, Flandris, aliarumq; multarum nationum hominibus sæpissime in Aegyptum nauigantibus continuè faciunt, se non paruam iacturam ac damnum passuros. Vel etiam quia illis lege interdictum est Christianos homines eam compositionem posse docere. Hincque nemo aduena potest vllo pretio ab illis eam compositionem intelligere. GVILAND. Hoc iamdiu sciueram, sed tu qua nam arte vsus fuisti, vt eam ab illis intelligeres, auro fortasse pharmacopolæ illius, timorem, atque legis interdictum te expugnasse puto. ALPIN. Nullo meo consilio id accidit, sed casu atque ab alio Mahemete mihi valde familiari, rei herbariæ longe omnium Aegyptiorum doctissimo, cui quotidie ex Arabiæ, atque Aethiopiæ, Indiæq; locis aliqua noua medicamenta ab amicis mittebantur, theriacæ, quam Aegyptij componunt, integram ac veram habui descriptionem: paucis enim diebus antequam ab Aegypto discederem, Deo volente, mihi contigit, ne citra sic desideratam illorum theriacę compositionis cognitionem, exinde malo animo abirem, idque nec aurum, nec aliud munus, nisi multa eius viri erga me humanitas confecit. Apud ipsum enim cum discederem, vidi librum permagnum, & mirabilem, qui a doctissimo Aegyptio, olim Sultani cuiuspiam Aegypto Imperantis mandato, qui omnes Aegypti, Arabiæ, Aethiopiæq; locorum plantas diligentissime obseruauerat, de

omnium

omnium illorum locorum plantis conſcriptus fuerat. Quem ſi rectè latinitati donatum noſtri haberent, de multis medicamentis peregrinis lites omnes abſoluerentur. Fortè fortuna igitur, vt ad rem nunc redeam, diebus pauculis, antequam illinc diſcederem, cum quorundam ſimplicium medicamẽtorum occaſione, dictum Mahemetem herbariæ profeſſorem conueniſſem in eius apotheca ſe ligentem, parantemq; ſimplicia pro theriaca Aegyptiorum, ab omnibus medicis illo tempore indicta, vt illa in Moreſtan mitteret Mahemeti theriacæ compoſitori. Nam Mahemet ille, qui iam multos annos theriacam componebat, ſolitus erat omnia medicamenta, quibus theriaca paratur, ab eo accipere. is rogatus à me, quid tunc negotij haberet, cum reſpondiſſet herbas, ſuccos, gummata, radices, ſemina, atque alia medicamenta ſimplicia pro componenda theriaca ſe ligere, quæ in Moreſtan ad Mahemetem compoſitorem miſſurus erat, ſchedulam, in qua theriacæ compoſitio Archiatri medici Aegyptij litteris deſcripta legebatur, eiuſdem medici, quoque ſigillo ſubmunitam, rogatus, mihi ſe præſente legendam paululum conceſſit, atque poſtea etiam permiſit, vt totam eam diem illam commodius perlegere poſſem, ac contemplari. Cuius ſcripturæ principium cum Aegyptio medico Hebręo Italicam ęquè ac Arabicam linguam callente, cum legiſſem, theriacæ eſſe compoſitionem, quam per eum annum medici Aegyptij componere pro Turcarum Rege conſtituerant, quamprimum agnoui. In qua, vt iam dictum eſt, aderat Achim baſsì ſubſcriptio. Illam continuò domi cum dicto Hebręo medico, pręſente etiam Octauio Rouereto Tridentino medico excellenti, qui cum Franc. Delphino, ibi pro Sereniſ. Dominio Veneto Conſule Clariſſimo, in Aegyptum, medicinam exercendi cauſa venerat, ex Arabico idiomate in latinam linguam verti, quam quidem ne amplius tuum deſiderium remorer, hoc modo ſcriptis traditam nunc ex me audies. Verum nomina medicamentorum ſcribere primo Arabice, & mox latinè clarioris cognitionis gratia volui.

The-

Theriacæ compositio, quam singulis annis Aegyptij pro Turcarum Rege componunt, quam Tharachsaruc appellant. Cap. IX.

ALPINVS.

Vt Theriacam igitur componant, accipiunt.
Acras hausel, idest pastillorum Scyllinorum, dra. 864.
Acras Affà, idest pastillorum ex serpentum Tahir vocatorum carnibus paratorum, dra. 432.
Acras Alindaracoron. i. pastil. Hedicroũ, dra. 432.
Darfelfel idest piperis longi, dra. 432.
Affium Rumi, idest opij Thebaici, dra. 432.
Zarauerd. Idest florum rosarum, dra. 216.
Hasselesussan, idest radicis iridis, dra. 216
Scordium, idest scordij, dra. 216.
Garicum, idest agarici, dra. 216.
Dehenbalassan, idest opobalsami, dra. 116.
Darsini, idest, cinnamomi, dra. 216.
Rohobsus, idest succi Glycirizę, dra. 216.
Bezer Saglian idest seminum bunij, dra. 216.
Mur amàr, idest Myrrhę coloratę, dra. 108.
Zaffaran, idest croci, dra. 108.
Chest mur, idest costi amari, dra. 108.
Atcher, idest floris squinanthi, dra. 108.
Selica seuda, idest cassię nigrę, dra. 108.
Sombul endi, idest nardi Indici, dra. 108.
Condor Abiat, idest Thuris albi, dra. 108.
Felfel abiat, idest piperis albi, dra. 108.
Felfel assuet, idest piperis nigri, dra. 108.
Zenzibil idest, zimziberis, dra. 108.
Stecadùs idest sticados, dra. 108.
Elchelimbat, idest therebenti, dra. 108.
Faudeneg, idest calamenti montani, dra. 108.
Rhauend senì, idest rhabarbari, dra. 108.

Mascha-

Maſchatramaſſie,ideſt Dictami, dra. 108.
Fraſſium ideſt praſſij,dra. 108.
Pentaphilum,ideſt pentaphyli,dra. 108.
Petroſelium,ideſt petroſelini,dra. 108.
Chamefitos,ideſt chamepytheos,dra.72.
Giahade,ideſt polij,dra.72,
Phu,ideſt Valerianæ,dra.72.
Amama,ideſt amomi,dra.72.
Tinmactum,ideſt terræ ſigillatæ, dra.72.
Sombul Rumi,ideſt ſpicę Gręcę,dra.72.
Colochtar,ideſt vitrioli,dra,72.
Mea ſeile,ideſt ſtyracis liquidę,dra.72.
Abbalaſſan,ideſt carpobalſami,dra.72.
Hehud,ideſt acori,dra.72.
Raſianeg ſamar,ideſt ſeminum fęniculorum, dra.72.
Gentiana,ideſt gentiana,dra.72.
Sang Arabì,ideſt gummi Arabici,dra.72.
Gardemani,ideſt cardamomi,dra.72.
Rohob Chachia,ideſt ſucci Acatię,dra.72.
Nanachue Endi,ideſt ameos Indi,dra.72.
Bezer carafs,ideſt ſeminum apij,dra.72.
Aniſum helb,ideſt aniſorum dulcium,dra.72.
Chemadrios,ideſt chamedrios,dra.72.
Seſelios,ideſt ſeſelios, dra.72.
Mu,ideſt mei,dra.72.
Horf,ideſt naſturtij,dra.72.
Haſart leget,teteis,ideſt ſucci hypociſtidis,dra.72.
Secbines,ideſt ſerapini,dra.72.
Hyuſaricum,ideſt Hyperici,dra.72.
Gindubaleſtar,ideſt caſtorei,dra.72.
Zarauend tauil,ideſt Ariſtolochię longę,dra.72.
Daucum,ideſt Dauci,dra.72.

Vini granatorum, aut vini antiqui quantum ſufficit. Mellis optimi partes tres. GVILANDINVS. Theriacę huic deſcriptioni addenda quoque à te eſt paſtillorum in primis, qui ex ſcylla conficiuntur, mox etiam aliorum, compoſitio. ALPINVS. Paſtillos Scyllinos parantes, accipiunt ſcillam albam mediocris magnitudinis, quam triticea paſta contectam, ac con-

conclusam in ignem ponunt, vtriq; siunt, quousque pasta circa Scillam posita, perfectè assata videatur, ac crustam contostam contraxerit, quam continuò eximunt, atque extrahunt, quodq; intus cæpæ scillæ est molle accipientes, ei farina orobi permista, in ea portione, vt respondeat duabus scillæ partibus vna farinę, & plus etiam farinæ admiscent, si scilla multam habuerit acredinem. sicq; in miscenda farina scillæ se gerunt, vt ex multo, vel pauco scillæ acri sapore farinæ quantitatem expendant. scillis acriori sapore præditis farinæ plus, & minus his, qui obscuriorem habēt acrimoniam permiscentes. Vtrumq; quippè percoctam scillam, atque orobi farinam manibus conterunt, atq; postea simul mista in mortario contundentes, massam efficiunt, ex qua orbiculos paruos faciunt, digitis prius oleo rosaceo inunctis. hosq; permittunt per multos dies sub vmbra siccari. Viperinos vero eodem certè modo, vt Gal. in lib. primo, de antidotis docet, ipsi parant, vnō hoc excepto, quod ex viperarum carne, ex quibus nostri suos faciunt pastillos, eos non parant, sed ex quibusdam serpentibus, viperis tamen omnino corporis colore, magnitudine, figura, atque habitu proximis, capite excepto, quod in viperis nostris depressius est, cornibusq; caret, siquidem serpentum illorum capita, vna, vel duobus cornibus prędita sunt, duo fęminæ, vnum mares habent, quæ cornua sunt veluti acutissimi acus, quibus mulieres ad suendum vtuntur, atque in hoc nostræ viperæ ab Aegyptijs differre cernuntur. Sed de his posterius copiosius loquemur. Pastillos vero alindaracorum, quos nostri hedicroos vocant, parant, accipientes.

Darsisahan, idest corticis rad. aspalati, dra. 108.
Cassabelderira, idest calami aromatici, dra. 108.
Idam balassan, idest, xilobalsami, dra. 108.
Chest mur, idest costi amari, dra. 108.
Assarum, idest asari, dra. 108.
Mu, vel Meù, idest mei, dra. 108.
Achaouan, idest mari, dra. 108.
Mastichè, idest mastiches, dra. 108.
Fecahatcher, idest floris squinanthi, dra. 360.
Rauends, idest rhabarbari, dra. 360.
Selicá, idest cassię, dra. 360.
Darsini, idest Cinamomi, dra. 360.
Sambul endi, idest spicæ Indæ, dra. 288.

Sadeg

Sadeg endi, ideſt folij Indi, dra. 2 88.
Mur, ideſt myrrhæ, dra. 4 3 2.
Zaffaran, ideſt croci, dra. 2 1 6
Omnia hæc terunt tenuiſſime, atq; cum vino granatorum miſcentes, digitis opobalſamo inunctis ex ea maſſa orbes faciunt, quos in vmbra ſiccant.

In quo Aegyptiorum theriacæ deſcriptio differat ab ea, quæ ab Andromacho Seniore olim memoriæ fuit prodita. Cap. X.

GVILANDINVS.

HANC theriacæ deſcriptionem, quam Aegyptij ſequuntur, longè ab ea, quam Andromachus Senior docuit, differre patet: Primum quidem numero ingredientium medicamentorum ab ea differens eſt, quando in hac ingredientia medicamenta ſint nouem, & quinquaginta, in Andromachi vero vnum, & ſexaginta: Deeſt Aegyptiæ aſphaltus, ſiue bitumen Iudaicum, Centaurea, galbana, malabatrum, opoponax, neque in ea perfectus ingredientium ſimplicium numerus obſeruatur. Andromachi etenim theriacam ſimplicia omnia ingredientia ſex numeris comprehenduntur, quorum primus eſt quadragintaocto, ſecundus vigintiquatuor, tertius duodecim, quartus ſex, quintus, quatuor, atque vltimus duorum. Aegyptiorum theriacæ deſcriptioni deeſt ſextus numerus, quæ tamen cæteris alijs numeris ſimilis eſt, ſuoſque habet Andromachi deſcriptionis numeris planè reſpondentes, quanquam in maiori quantitate illi ipſam vna vice componant. Primum enim ingredientium ordinem faciunt octingentorum cum ſexagintaquatuor, qui ſanè magnus numerus ingredientium, deſcriptionis Andromachi primum numerum decies, & octo plus comprehendit, cum Aegyptij decies, & octo plus theriacæ vna vice componant, quàm ſit Andromachi deſcriptio. Primus igitur ordo ingredientium ſimplicium, & ſecundus, & tertius, & quartus, primo, & ſecundo, & tertio, & quarto Andromachi ordinibus rectè conuenit. In quinto vero partim conuenit, & partim differt, conuenit, quod ex quatuor cum viginti ſimplicibus

medi-

medicamentis,omnia,exceptis duobus,habet, quando ſolum malabatrum,atque thlaſpi ei deeſt. Differt etiam, quia alia habet, quæ in Andromachi deſcriptione non leguntur, qualia ſunt, acorus,apium, & naſturtius, habetq́ue reliqua, quibus ab Andromacho ſextus ordo datur,qualia ſunt, caſtoreum, ariſtolochia longa, atque daucus. Alia deſunt, non enim Aegyptij in ſua compoſitione ponunt,aſphaltum,opopanacem, & centaureum: ex his itaque nobis perſuaſum eſt,illorum deſcriptionem ſcatere multis erroribus. Sed cupio, vt de omnibus rurſum ingredientibus commodius loquamur,eaque altius ſpeculemur, à paſtillorum pręparatione facto principio. ALPIN. An non omnium paſtillorum in theriacam ingredientium compoſitionem ex dictis didicimus? GVILAN. Quępiam de ingredientibus in paſtillorum compoſitionem,fore à nobis clarius cognoſcenda exiſtimo; atque in primis,quia tu dixiſti, paſtillos ex viperarum carnibus parandos, ibi ex ſerpentibus thayr vocatis parari, velim, vt ſerpentem illum,ex quorum carnibus paſtillos,vel trochiſcos illos conficiunt, mihi ſedulo deſcriberes, vt clarius ipſum cognoſcere poſſim. ALPIN. Tahyr ſerpens eſt longitudine duorum ad ſummum cubitorũ,corporis magnitudine,colore,figura,vt nuper etiam dictum eſt, viperis à noſtris uocatis,proximis,hoc excepto,quod caput habent magis latum ac depreſſum, atq; in eo cornua alba geſtant,mas vnum, & fœmina duo, in ſincipite, non ſecus quam acus acutiſſimos,ex quibus aliqui iudicarunt, illum ſerpentem veram eſſe ceraſtem, quod ſi Arabum ceraſtis deſcriptioni acquieſcendum eſſet,ſine dubio ceraſtis ille ſerpens non erit putandus,quando in hac fera ſiue ſerpente, non reperiantur cartilagines ſpinarum loco, ſed eadem ſpina,quibus viperarum corpora prędita ſunt, neque,vt aiunt,plura quàm duo cornua geſtant,quę recta, minimeq; obliqua cernuntur;Neque dignoſcitur in his feris,quod Aetius in lib. 13. ſcriptum
,, reliquit,his profectò verbis dicens: Ceraſtes magnitudine cubi-
,, talis eſt,longiſſimus cubitorum eſt duorum, corpore vero areno-
,, ſus eſt,& iuxta caudam deſquammatus:eminentias habet in capi-
,, te duas,cornuum ſimilitudine. Audiui in commorſis ab his ſerpentibus thayr vocatis eadem planè ſymptomata obſeruari,quę à viperarum noſtrarum morſibus prodeunt,hocq; vnum certo ſcio, non eſſe illorum morſum vſqueadeo exitioſum,vt de ceraſtis morſu à multis proditum eſt. Teſtis erit Antonius Palmerius presbiter

ter

ter admodum reuerendus, qui multos annos Cayri, multis Venetis Consulibus sacra ministrauit, fuitque Cancellarius, is mecum vna vidit, Mahemetum theriacæ compositorem, duos thayr vocatos serpentes, dum vt nobis aliquando ostendere vellet, manibus contrectaret, ab altero ipsorum commorsum, sola theriaca foris intusq; adhibita sanatum fuisse, in quo cum omnia symptomata viperarum apparuerint, sine dubio affirmare poterimus, thayr viperam cornutam esse, cum solis cornibus à vipera nostrorum differat. Ex horum carnibus pastillos illi, vt iam etiam dictum est, non dissimili, quo nostri parant modo. Hedicroos verò, quos alij daracorum appellant diuersissime ab ijs, qui tum à magno, quos Gal. in lib. de theriaca ad Piso. docuit, tum ex Andromacho ab eodem Galeno, in lib. primo, de antid. litteris proditi fuere, componunt. Quod tibi ex ipsorum narrata descriptione manifestissimum esse puto. GVILAND. Admodum certè dissimilis est hedicroorum hæc pastillorum descriptio, ab ea, qua in illis componendis, vsus fuit Galenus ex Andromachi mente, attamen illos veris, ac legitimis plerisque ingredientibus vti existimo, quòd in his locis non sit difficile multa medicamenta simplicia haberi, cum Aegypto Arabia, Aethiopia, India, Græcia, sint contermina, in quibus præclara multa simplicia, quæ à nobis desiderantur, sponte nascantur, atque facillime illuc conuehantur. ALPIN. De his omnibus, dicam libere, quid ab his didicerim, atque quid sentiam. Et vt à Darsisahan, qui est aspalathus Dioscoridis, principium faciamus dico, illos in hanc hedicroorum compositionem veram radicem aspalathi conijcere, quam ex Creta, vel Rhodo ipsi se habere aiũt, quæ est valde crassa longa, dura, coloreque flauo rubescente, admodum odorata. Eam Dominicus à Rege, qui pharmacopolam Cayri agebat pro Georgio Hemo Consulatum tunc gerente, in Cretę loco propè portum Fraschia dictum meo iussu plures radices excerpsit, & Cayrum pro vsu secum tulit. Arbustus est aspalathus ramulis densis, spinis albis, durisque horridus, folijs rutæ proximis, atque floribus aureis, raris, sparthij florum æmulis, summe odoratis, ego eam plantam iucunditate eximia odoris, ex eius floribus, vbi Cretæ loca aliquando diuersarer, ad nares elata cognoui. Alij sunt, qui eo carentes, quandam herbam substituunt, quam falsò aliqui darsisahan vocant, hanc ego hyperici speciem ex eius figura, & seminibus nigris subrubescentibus, in paruis fol-

liculis, qui picis redolent odorem, iudico. De Cassab, elderira rectius, quàm nostri, cum vero ac legitimo mea sententia vtantur calamo aromatico, & non acori radicibus, quæ nunc apud multos herbarum materiæ ignaros medicos, pro calamo aromatico in vsu familiarissimo existunt, qui quam bene hoc intelligant, tu melius in herbarum materia exercitatior explicabis. GVILAND. Quid? non omnibus manifestissimum est, calamum aromaticum esse non radicem, sed cannam, vel calamum? quod ex Dioscoridis verbis
,, plane verum esse constat, dixit enim: Calamus odoratus in India
,, nascitur, melior est fuluus dense geniculatus, & qui assulose fran-
,, gitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, &
,, adstringens, ac cum aliquanta acrimonia amarus. Et Plinius quoque cannam esse calamum aromaticum affirmare videtur, cum di-
,, xit: Inest fistulæ araneum, quod vocant florem. Ac Serapio, &
,, Canna eius est plena cuiusdam rei similis texturæ araneæ cuius, color est albus, & est viscosa. Ex quo aperte cognoscitur, falsã esse eorum sententiam, qui acori radices verum calamum aromaticum esse affirmant, quando neque calamus acori radices existant, neq; concauitatem habeant plenam eius medullari substantia, quam florem ipsi appellant, neque assulose frangantur. Atque tu illum sæpe mihi ostendisti verum, ac legitimum, quem ex Aegypto tecum asportasti, qui quidem certissimus calamus aromaticus antiquorum est, calamus enim in primis est, colorcq; subfuluo spectatur, est fistulosus, concauus, odoratus, amarus cum aliqua acrimonia, assulosequc frangitur, idest in frustula multa inæqualia, inque fistularem meatum araneum florem vocatum habet. Hoc si Aegyptij in componenda non modo theriaca, sed in omnibus alijs medicamentis, vtantur, rectius certè quam nostri agunt. Cassab elderira Arabum verus proculdubio est calamus aromaticus. Hinc rogatos vellem omnes tum medicos, tum pharmacopeas, vt illum aspernari nolint tanta cum componendorum medicamentorum, iactura. Cuius copia, modo ipsum in usu recipere voluerunt, ex Aegypto, atque Syria eis non deerit. ALPIN. Gratulor te hanc veritatem cognouisse. Sed nunc age de xilobalsamo; de quo non minus etiam multi ex nostris hæsitant, quanquam nonnullos ramulos, tenues, rectos, subrubescentes, odorem ac saporem nõ obscure veri opobalsami redolentes, in suis officinis habeãt, quos eo nomine etiam appellant, qui certissime veri ramuli plantæ balsa-

mi

mi existunt, id quod ego sensibus verum esse cognoui: nã non mõdo Cayri asportatas ex Arabia recentes virgas vidi, verum etiam Venetijs in Arbusculo veri balsami, quem domi meæ viuẽtem plures viderunt, atque quod magis mirum multis videbitur, etiam ex illius paruuli balsami arbusti stipite, vbi ala quæpiam foliorum ab eo abscindebatur, verum opobalsamum stillasse multi spectarunt, quod ex gustu, atque odoratu omnes qui aliàs asportatum ex Aegypto verum opobalsamum viderũt, verum esse fassi sunt. Hoc vidit Iacobus Contarenus, Senator Clarissimus, plantarumq; materiæ doctissimus, atque studiosissimus, Nobilissimusque Ioannes Vuthus Anglus, simul cum nobilissimo Fererio Gallo, quamplures que alij tum Angli tum Germani, atque Marcus Phenarius Venetus pharmacopola præclarus simpliciumque medicamentorum cognitionis non ignarus, ac alij multi, quos, ne te virum doctissimum maiori tędio, quam liceat afficiam, omitto. Hanc vero balsami, carpobalsami, & xilobalsami veritatem in dialogo de balsamo olim Cayri conscripto fusius manifestaui, de qua etiam inferius non pauca erunt suis locis rursum memoriæ mandanda. Multas recentes virgas balsami ex Arabia Cayrum valde citò conuectas inspexi, quæ eximium odorem opobalsami spirabant, qui tamen adeo cito exoluebatur, vt paucos post dies obscurissime sentiretur. GVILAND. Atque hinc est, quod hæ virgæ, huc asportatæ, in tam longo itinere odore multum resoluto, obscurissimum tum saporem, tum odorem referunt. Quamobrem laudarem ego, vt pro illis interim carpobalsamum odoratum substituerent. Sed per Achaouam, quid intelligũt? ALPIN. Per Achaouam herbam aliqui accipiunt camomello valde similem, quam achaoen, vel vehouen, vel alachuan etiam appellant. Crescit hæc herba copiosissima in Aegypto, præsertimq; Cayri, in loco Sbechie vocato, altitudine paulo minore ipsius camomelli, floribusque ei maxime proxima, ac folijs matricariæ siue parthenio, similis; ipsamque ego sæpissime virentem decerpsi, quæ obscurissimũ tum saporem, tum odorẽ, atque etiam ingratum edebat. Aliqui vero sequentes fortasse Auicẽnam, dicentem achaouam esse acuti saporis, atque odoris, aliam herbam albam odoratam, atque cum acri sapore origani ferè æmulam intelligunt, ex quo non adeo errasse Auicẽnam constat, qui dixit, achaouam habere flores odore atque sapore maro proximos, iam dictam herbã acuti odoris, saporisq; intelligens;

an vero ipsa verum marum sit, adhuc ignoro. Per darsini optimam cannellam intelligunt, siue cinnamomum, quod nulla in re à cānella differt, quam gracilitate, odorisque, ac saporis præstantia; Fasces multos conspexi veri, vt arbitror, cinnamomi, qui cortices erant cannellæ colore, contorti, vel obuoluti, cannellis multo tenuiores, graciliores, & breuiores, crassitiem veri calami odorati, habentes. quo etiam tenuiores existunt, qui vetustate omni ferè, tum sapore, tum odore carebant. Etsi aliquibus odor aliquis, vel sapor aderat, satis obscurus, atque non nisi cannellæ proximus sentiebatur. Quam speciem cannellæ tenuem, breuem, obtortam, darsini Arabes appellant. Quæ maxima cum difficultate in Aegypto inuenitur. Quam nostri cannellam communiter dicunt, Arabes cherfè nuncupant, & casſiam ligneam selica. In qua multi etiam Cayri decipiuntur, non tamen in theriacę compositione ipsam ponūt, quando veram casſiam illi semper in ipsa adposuerint, opinantes selica non esse casſiam ligneam, sed corticem ex Barbariæ locis asportatum, crassum, ac subrubrum, qui cortex, me iudice, est verus ac legitimus macer Dioscoridis. hunc corticē selica seuda vocant. Ibi vero multæ selicæ circumferuntur, quarum in vna aureus est cortex, amarus, cum quadam adstrictione, cuius decoctum, & infusum in aqua simplici frequentant instar fomenti, ad oculorum lippitudines, quibus mirifice prodest, quem corticem vocant selica umrà. Alter est cortex subflauus, vel subruber, vel subniger, sapore subdulci, stipticoq;, ac omnis odoris expers, quem aliqui veræ casſiæ ignari, casſiam esse opinantur, hincque aliqui ipsum appellant, quod cassia nigra sit, selica seuda, quod idem est, ac si dixerint, corticem nigrum. Hunc corticem verum esse Dioscoridis macerem ego sine dubio ex notis à Dioscoride proditis, affirmarim. Est & tertius cortex, quem selica per eccellentiam appellant, quasi dixeris, cortex, omnium præstantissimus, qui sanè cassia est vera, quā nostri ad differentiam fistulæ solutiuæ, quam etiam cassiam vocāt, ligneam casſiam dicunt. Per rhauend seuì, rhabarbarū accipiunt, & per sadeg endì cinnamomi folia, lauri folijs proxima, sed multo maiora, quibus nostri pro vero folio vtuntur. Per chest, vtuntur quadam radice alba odorata, sapore modice amaro, cum multa acrimonia linguam feriente, quam ex Syria conuehunt, quæ radix si acutisſimum odorem, quo caput feriretur, haberet, sine dubio verus costus Arabicus esset. Neque opinor multum falli illos, qui

pro

pro vero Arabico costo ea vtuntur. GVILAN. Id ego quoque verum esse costum Arabicum, puto, recteq; idcirco facere Aegyptios medicos eo vtentes. Neque obstat, quòd caput odore acutiori non feriat, cum Dioscorides dixerit, Syriacum tantum caput odore ferire, non tamen Arabicum, quem potius suauioris, ac iucundi esse odoris scriptum reliquit, vnum est in eo præcipuum, scilicet sapor valde mordens, cum pauco amarore. Sed quæso quid per amomum ipsi intelligunt, de quo inter nostros hactenus maxima lis fuit? quoque pro eo in medicinæ vsu illi vtantur, audire cupio, atque num semina, an lignum ab ijs credatur. ALPIN. Ipsi non seminibus, sed ligno quodam odorato pro amomo vtuntur, quod amama appellant. Est itaque ipsorum amama ramulus breuis gracilis, multis obliquitatibus, atq; paruis densis obtortis ramis præditus, vereq; racemo vuarum figura similis. Est tamen lignosus, durus, frangibilis, colore corticis quidē nigro, subrubescente, ligni vero vel albo, vel flauo, præditus, valde iucundum atque aromaticum odorem respirans: nullius tamen est saporis: hocq; ligno pro amomo meritò vtuntur, cum mea quidem sententia Dioscorides, qui verius de eo scripsit, potius de ligno intellexerit, quàm de seminibus, non abreque dixeris amomum racemosum, quasi lignum vuarum racemis figura similem. GVILAN. Multi aiunt lignum hoc, quo pro amomo Aegyptij vtuntur, esse plantæ rosæ Hierici vocatæ, quod tamen falsum esse comprehenditur, ex hoc præsertim, quod huius stirpis caules, vel ramuli lignosi non existunt, neque frangibiles, neque odorati, quales sunt, quibus pro amomo ij vtuntur, qui duram lignosam substantiam habent, facillimeque digitis franguntur, odoremque suauissimum respirant, & quia flores paruos albos violarum floribus proximos habent, fortasse non immeritò eos pro vero amomo habent: Nam
" & ipse Dioscorides dixit: Amomum est arbustum, quod è ligno
" racemi modo in seipsum conuoluitur, florem habens paruum, al-
" bum, violis proximum, atque folia brioniæ. Melius ex Armenia
" portatur, aureo colore, cuius lignum subrubrum, atque odoratum existit. Ex quibus Aegyptios magis, quàm nostros probarem, qui ligno vtantur pro amomo, & non seminibus, vt nostri faciunt, prorsus sapore atque odore carentibus. Res tamen est perdifficilis, quippè vt hæc veritas antiquorum monumentis demonstretur eum apud varios scriptores, amomi historia planè varia inueniatur,

tur, ex qua nihil, vel parum certi elici poteſt. Sed de myrrha etiam loquamur, quam illi vocant Mur. ALPIN. Per mur myrrham omnes intelligunt, ſed tamen optima Trogloditica carent, cuius loco illa vtuntur, quam Dioſcorides ergaſimam appellat, quà & Venetos pharmacopæos vti quoque ſcio. Hæc enim colore, atque aſpectu gummi eſt proxima, odore graui, guſtu modice amaro. Alia ſimplicia medicamenta, quibus vtuntur ad dictorum paſtillorum compoſitionem, eadem exiſtunt, quæ apud noſtros quoque in vſu exiſtunt. Hæcque de huiuſce compoſitionis ratione à nobis dicta ſint. Nunc peropportunum erit, vt ex medicamentis in theriacæ compoſitionem ingredientibus, quæ cum apud noſtros vſitatis conueniant, & quæ differant, loquamur. GVILAND. Vt lubet; ſed non de omnibus, ſed tantum de neceſſarijs breuitatis cauſa ſermo habeatur, ac tantum de his, quorum vſus nõ omnibus adeo patet, & in quibus multi dubitare videntur.

De aliquibus ſimplicibus medicamentis in theriacæ compoſitionem ingredientibus, conſideratio. Cap. XI.

GVILANDINVS.

QVID itaque intelligunt per denbelaſſam, velim in primis mihi nares: atque mox de ſingulis alijs, quorũ vſus noſtris haud omnino clarus eſt, erit dicendum. ALPIN. Per denbalaſſam ſuccum balſami arboris, per idanbalaſſam, lignum, & abbolaſſan fructus, illi intelligunt, quæ omnia vera habent, atque recentiſſima, quibus ad componẽdam theriacam atque alia medicamenta, vtuntur. Noſtri hæc ex Græcis appellauere, opobalſamum, xilobalſamum, atque carpobalſamum. Omnia hęc apud me vera ex Aegypto comportata vidiſti, faſſusq; tunc fuiſti ſine dubio legitima ac vera eſſe. Quoniam autem de his poſterius, vbi de balſami planta loquemur, copioſius agemus, propterea alia de his in præſentia dicenda non ſunt. De cinnamomoq; & caſſia nihil aliud, quam quod de ipſis iam dictum eſt nos dicere oportet. GVILAN. Quoniam autem vbi de cinnamomo, & caſſia ſermonem habuiſti, non rectè percepi, ideo rurſum exploratius

ratius à te eadem audierim, tu enim dixisti, Aegyptios pro cinnamomo, & cassia, ijs tribus nominibus vti, quippè darsini, cherfè, & selica, quibus sanè nominibus intelligũt cinnamomum, cãnellam, atque cassiam, scilicet per darsini corticem cãnellæ similem, sed eo tenuiorem, longè breuiorem ac graciliorem, in seipsum inuersum, conuolutum. Per cherfè nostram vsitatum canellam, & per Selica, Cassiam, quam ligneam nostri appellant. ALPIN. Cayri vidi nonnullos fasces veri cinnamomi, præ antiquitate toto ferè odore ac sapore resoluto, idque apud Ioannem de Leonardis, Venetum, mercatorem integerrimũ. Erat enim illud cinnamomum, cortices tenuissimi in seipsos cãnellæ modo inuoluti, crassitie tamen communium arcuum cordas nõ excedebant, vel calamis aromaticis proximi, longeq; erant cãnellę breuiores, quæ palmi longitudinem non excedebant. Ipsorumq; odor, ac sapor, quanquam obscurissime ex vetustate sentiretur, nihil differebat, ab eo, quem communis cannella spirat, atque sapit. Cannella igitur, quam, vt iam dictum est, cherfè appellant, neque odore, neque sapore, neq; colore à vero cinnamomo differens est, & solum corticis crassitie, & longitudine interstinguitur. Verum cinnamomum, vt ex multis audiui, cannellæ sapore atque odore præfertur, quia cinnamomi odor suauior, atque validior, saporq; dulcior, atque mordacior sentitur. Hincq; puto Theophrastum scripsisse, cortices tenuiores è surculis, vel sarmentis tenuioribus eximi, cinnamomumq;, quod ex tenuibus fit præstantius, atque casiam ex crasioribus, minus efficacem, ex quo dicendum est, cinnamomum nihil aliud esse, quàm surculorum, vel ramulorum tenuisimorum cortices, & cannella, maiorum, atque crasiorum, atque adhuc crasiorum iuxta Theophrastum, casia. Qui an verum attigerit, valde dubius sum, quem tu, qui istęc omnia accuratius cognoris, facile illustrare poteris, atque huius veritatem mihi aperire. GVILAN. Quid? casiam à cinnamomo, & cannella differt crasitie, ac odoris, saporisq; præstantia? hoc planè falsum esse scio, siquidem has obseruari differentias in varijs cannellis, atq; cinnamomis puto, ex quo differunt cinnamoma atque cannellæ inter se corticũ magnitudine, ac odoris saporisq; præstantia. Namque cinnamomorum alia sunt tenuioris corticis, odorisq; ac saporis validioris, & alia crasioris, & odoris, saporisq; obscurioris, veluti etiam ex cannellis aliquæ sunt crasiores, maiores præstantioresq;, quoad odoris saporemq; atq;

aliæ minores, atque odoris saporisq́, humilioris. Ex his colligo cinnamomum, quòd darsini Arabes vocant, nihil aliud esse, quam corticem tenuissimorum surculorum, qui sunt odoratiores, ac validioris saporis, & cannellam, quam cherfè appellãt, esse corticem crassiorem, omniumq́; crassissimum, qui à crassioris ramis ac truncis aufertur, eamque cannellam quoque esse, minimeq; casiam, vt voluit Theophrastus, cum eundem odorem spiret, atque eundem planè seruet saporem, qui in cannellis obseruatur, etsi longe obscuriorem. Casiam vero, quam selica Aegyptij dicunt, alterius esse arboris corticem censeo, cum diuersissima tum odore, tum sapore à cannella clarissime cognoscatur. odores siquidem saporesque cannellæ ab odore, saporeq́; casiæ specie sanè differunt, sapor cannellæ est subdulcis, cum multa mordacitate, at casiæ aliquãtulum amarus. Igitur cum casia differentissimum à cinnamomo, cannellaq́;, qui sunt vnius eiusdemq́; arboris cortices, odorem saporemq́, edat, quid diuersum à cinnamomo, & cãnella necessario erit iudicandum, ex casiæ etenim corticis gracilitatis, tenuitatisq́;, & crassitici differentia, variæ eiusdem profectò casiæ præstantioris, & minus præstantis differentiæ exurgunt. Cayri plurimos cortices casiæ crassissimos vidi, vsui prorsus ferè inutiles, cum vix aliquid odoris, atque saporis haberent. Non immeritò igitur Aegyptios ego laudauerim, qui illis tribus nominibus cinnamomum cannellam, atque casiam comprehendunt. Quod autem cinnamomum nunc reperiatur, apud plures medicos eruditos dubium non est, nihilq́; à cannella differre, nisi, quod ipsa præstantius sit, si enim cannellę cortices tenuissimi, & gracillimi, ex surculis extracti recentes haberentur, veluti paulo crassiores, quos cannellas, & cinnamoma confusim nostri appellant, habentur, sine dubio essent ad vsum præstantiores, veraq́; cinnamoma dicerentur. Verum quia odor, saporq́; corticum tenuissimorum surculorum in humido facile resolubili fundantur, facile priusquam in Aegyptum, vel Syriam conuehantur, in tam longo itinere odor, saporq́; euanescit, ac minuitur, ea ratione fit, vt mercatores, quod sic citò cinnamoma sua præstantia deficiant, atque inutiliora reddantur, non conuehant ea, tum quia difficilius à surculis eximi possunt, tum quia odore saporeq́; in tam longo itinere destituta, viliori pretio, & difficilius à mercatoribus venduntur. Cannellã vero, quod certe crassior sit, non sic facile à quacũque causa patitur, odore saporeq; namq; non

non deficiat: ob id ex Arabia mercatores conuehunt, quia diutius odorem, atque saporem conseruat, facileq; ab omnibus coemitur. Sed hæc de his dicta sufficiant. Per Elchenlimbat, vt nuper etiam dictum est, in vsum habent resinam terebinthinam, siccam, duram, lucidam, foris albam, & intus flauam, odoratam, qua linguam aspero subdulci sapore ferit, dentibusque cõmansa in ore, ac cera mollescit, sicque in ore substantia mollitie, saporeque ceræ videtur proxima. Per tinmactum vero bolum orientalem ex terra, in Chia insula certa quadam die mãdato Turcæ maris præfecti singulo anno effossa, paratum. Iussu enim huiusce præfecti Battà vocati, cui Turcarum Rex eam terram dono dedit, singulo anno certa ac statuta die ista terra effossa Bizantiũ sub sigillo mittitur, ibique rectè purgata in varios orbes formatur, quę his coloribus spectatur, quippè cineritio, vel subrubro, vel subflauo, saporeque subdulci, adstringenti, lenta, viscosave, atque pingui substantia obseruatur. Hanc terram pro compositione theriacę habent prętantissimam, è Byzantio sub sigillo Cayrum conductam. Per sang Arabì gummam in compositione recipiũt, quam nostri Arabicam appellant, ex arboribus acatiæ in Arabia petrea nascẽtibus collectam. Magnam quidem huius gummi copiam eas arbores in Aegypto gignere te scire certò scio. ex quo illos planè errare cognoscitur, qui communem gummam ex Aegypto aduectam verã esse Arabicam negant, sed illam tantum Arabicam fatentur, falsò a Dioscoride perdocti, quę vermicularis cernitur atq; alba; Quod sanè falsissimum est, quando omnia gummata, non tantum alba lucida, vermicularia, sed etiam gummis nostratibus colore, & figura proxima, exinde asportata, verè Arabica sint, atque ex spinę Aegyptię, vel acatię arboribus colligantur. Nulli siquidem in Aegypto, vel Arabia deserta arbores, excepta acacia inueniuntur, uel ibi uiuunt, qui gummata gignant, omnia quęcunque illinc asportantur in arboribus prędictis, & non in alijs colliguntur, ea enim loca omnia, cerasis, prunis, pomis, pyris, atque alijs arboribus gummatum feracibus carẽt, sola acatia ibi est, quę gummata gignat, sed de his etiam, ubi de Acatia arbore loquemur. Per Rholo chachię, succum ab immaturis siliquis illiusce arboris expressum intelligunt, eoq; in hac compositione vtuntur. Miror quidem aliquos excellentissimos medicos, lachrymam ex Acatia arbore collectam, & nõ eius succum fore ad componendam theriacam in vsum recipiendum,

quan-

quando in Aegypto nemo viderit ab hac arbore ſtillantem lachrymam, colligi, vel illiuſce aliquem vnquam fuiſſe vſum, cum nulla ab ea ſtillet lachryma. Neque mirari nos debemus Galenum, atque poſt ipſum Aetium dixiſſe, liquidum ſuccum, qui talis ſemper eſt, vbi non multum coquitur, ex quo etiam peraſſatur, nam remanet liquidus modo ab his; (vt nunc omnes neſcio qua negligentia faciunt,) à nimio calore nõ peraſſetur, atq; ſiccetur. Ibi enim liquidus, mollis, acatiæ ſuccus, reperitur, atque ſiccus, & durus, ſicci verò maior eſt vſus apud Coriarios, pro tingendis corijs, ſiccus optimus eſt recens, nigro colore ſubrubeſcente, atque ſapore ſubdulci atque adſtringenti obſeruatus. Ameo; quem Nanachue endì vocant, vtuntur optimo, ac ſynceriſſimo ex India delato. Pro Gardemani vtuntur ijſdem ſeminibus aromaticis, à noſtris pro cardamomo receptis. Daucum ex Creta perquirunt optimum, quo vtuntur. pro Hehud, ideſt acoro vero vtuntur, ſcilicet illis radicibus, quibus noſtri pro calamo aromatico vtuntur, quæ verè radices acori exiſtunt. In vſu aliorum ingredientium à noſtris Aegyptij non differunt, ijſdem ac noſtri ſimplicibus medicamentis recipientes in vſum ad componendam theriacam. GVILAND. Video etiam Aegyptios multos errores committere in componẽda theriaca, proinde meritò ſuſpicandum à nobis videtur, tot laudes ei à multis datas fortaſſe non conuenire, vel neque ijs morbis, atq; venenis, quibus ſic præſtantiſſimè ſuccurrere dictum eſt, ita præſentaneum, atque tutum eſſe auxilium; eos ego tibi errores diſtinctius explicabo, tu vero quid ſentias expectabo.

Errores, quos Aegyptij committunt in componenda theriaca, atque de ipſorum theriacæ præſtantia. Cap. XII.

GVILANDINVS.

NVLLI dubium, quin Aegyptij in componenda theriaca multos errores committant, in primis ipſorum compoſitio ab ea, quam Andromachus docuit, multum differt numero ingredientium: cum ex Andromachi Senioris deſcriptione conſtet, ingredientia theriacam eſſe numero vnum ac ſexaginta, &

ta, & Aegyptiorum deſcriptio ſit tantum quinquaginta nouem, eiq; etiam deerit aſphaltum,ſiue bitumen,centaurea,Galbana,malabatrum, opopanax, & tlaſpſi, quæ omnia habet Andromachi deſcriptio. Aegyptia vero quædam habet,quibus illa caret,acorum,apium,atque naſturtium. Præterea Andromachi deſcriptio ingredientia medicamenta ſex numerorum ordines complexa eſt, quorum primus conſtat, quadragintaocto, ſecundus, vigintiquatuor,tertius duodecim,quartus ſex,quintus,quatuor,ſextusq; & vltimus duobus. In Aegyptiorum vero deſcriptione,quinque tantum ingredientium numerorum ordines leguntur. Melliſque etiam in compoſitione triplam addunt proportionem,cuius Andromachus nullam præſcripſit quantitatem, præterea trochiſchorum, vel paſtillorum alindara deſcriptio apud ipſos diuerſa plane eſt ab ea,quam Gal.laudauit. Paſtillos quoque ex carnibus cornutorum ſerpentium parant,quos omnes noſtri medici damnant, multo magis,quòd in arenoſis locis illi capiuntur, quos Gal.ſummopere in lib.de theriaca,ad Piſon.damnauit. Quid itaque dicemus de præſtantia theriacæ Aegyptiæ tot ſummis laudibus à multis celebratæ? ALPIN. Diuerſam ſanè eſſe compoſitionem ab ea, quam Andromachus ſcriptam reliquit, eaque cauſa etiam non nihil à ſua antiqua præſtantia ipſam defeciſſe, credendum profecto eſt. Quod peccatum commune etiam eſt noſtris theriacis,quę à noſtris pharmacopolis ita parantur,vt multa deſiderentur ingredientia,multaque male ſubſtituantur,non ſine artis dedecore, veluti eſt acorus verus,calamus aromaticus,amomum, terra lemnia, opobalſamum,xilobalſamum,& carpobalſamum,atque alia, quibus noſtra theriaca caret, quanquam illa ſimplicia leuiſſimo negotio haberi poſſent, ſi modo illi ipſa agnoſcere vellent. Aegyptiorum vero theriaca hæc omnia cum habeat, etſi alijs erroribus in compoſitione commiſſis, theriaca Andromachi Senioris nõ ſit dicenda,eſt tamen affirmandum,antidotum eſſe inſignem, multis viribus prędítam. Aliquos ab aſpidibus, cornutisq; Aegyptijs viperis,atq; à ſcorpionibus,qui ibi ſunt pernicioſiſſimi, quales Dioſcorides deſcripſit,demorſos,vel ſauciatos, illiuſce tantum theriacę vſu probè, ac fere continuò ſanatos vidi.omnes affirmant theriacam illam vim efficaciſſimam habere aduerſus omnia uenena, atque ferarum uirus, plurimos uero morbos hãc antidotum iuuare poſſe,non eſt longa oratione perſuadendum,cum ex ingredien-
tium

tium ſimplicium uiribus facile pateat,ego mulierem uiduam, multis annis ab vteri grauioribus doloribus vexatam, nec non ab aſſidua cruditate,ventriculum languidius adeptam, eam crudorum humorum gignere copiam, vt quotidie ingentem aquoſæ pituitæ molem vomere cogeretur,hęc inquam mulier vſu theriacæ Aegyptiæ probè ſanata fuit, ſileo breuitatis cauſa, alia commoda in paraliticis vertiginoſis,ſuſpirioſis,ac conſumptis, atque in alijs ferè innumeris malis ex theriacæ vſu obſeruata. Neque id iniuria, cum ea valde perficiatur vero calamo, acoro, amomo, opobalſamo,carpobalſamo,xilobalſamo,& multis alijs præclariſſimis medicamentis,quę humani generis ſaluti magnopere conducunt, quæ quidem in noſtra theriaca deſiderantur. Sunt qui affirment,illius theriacę præſtantiam, ex cornutorum ſerpentium carne augeri, ſi quidem aiunt,carnes tyrorum,quas aliqui ceraſtes dixere, eſſe noſtrarum viperarum carnibus calidiores, uenenoſioreſque. Quod non parum efficacię ipſorum theriacę addere colligunt; quando antidotum promptius ad cor deducatur ex ſerpentis facultate, cuius uenenoſam qualitatem cum homine inimicitię cauſa, ſubitò ad cor pręcipuum hominis propugnaculum ſuaptè natura duci ac inuadere omnes ſciant.Ex quo, vt dicunt, caro illorum ſerpentum longè multò noſtrarum uiperarum carne eſt uenenoſior. Igitur antidotum reddet promptius, ut cor ſubeat, illique opem ferat. Pręterea,ob animalis ſpeciem, & ob calidum ſub quo naſcitur,& alitur cęlum, & quòd in locis aſperis arenoſis uiuat, ratio ſuadet,ex ipſorum carne confectos paſtillos eſſe calidioris facultatis, idque antidoti motum ac operationem ſine dubio iuuare.

Quamobrem hęc non indignas laudes de Aegyptiorum theriaca prędicere uidentur. GVILAND. Hoc antidotum, etſi Andromachi theriaca non dici queat,cum adeo diuerſo modo componatur,tamen quod ex multis nobiliſſimis uenenis atque medicamentis ſit compoſitum, quę multis alijs morbis ualide occurrere poſſunt,nõ indignum ac inutile antidotum dicetur, affirmoq; & ego, ipſum poſſe multis malis pręſentaneum eſſe auxilium; uerum illius ſumma facultas,ab illius forma reſultans, & tum experiẽtia ab Andromacho,ut [illegible]ato inuenta,tum ab ingrediẽtium medicamentorum natura,& ab ipſorum ſic ordinato pondere probata, uitiato poſtea ingredientium pondere, atque multis deſideratis ingredientibus,alijſque peſſime admiſſis,interijt. Sed ne plus temporis

in

in hoc antidoto conteramus, cum aliqua præterea fuerint à te de illius vsu dicta, finem faciemus. Alpin. Vsus theriacæ apud Aegyptios est frequentissimus, præsertim in venenatis, atque ab omnibus serpentibus demorsis, à scorpionibusque ictis, qui ibi, vt dixi, exitiosissimi, quales Dioscorides prodidit, habentur, nostris etenim scorpionibus longe maiores existunt, colore viridi, claro, nulliq; nigri ibi existunt. Multi igitur theriacam diu frequentant ita, vt aliqui per totum annum, & aliqui per plures ea vtantur, putantes illum naturalem calorem fouere atq; augere, iuuentutemq; diu conseruare, & vitam longiorem reddere. Eius vero vtilitatem in ijs, qui stomachi languores patiuntur, & à diminuto calore con quoquere nequeũt, nemo est, qui ibi ignoret, ita familiaris est pro stomachi calore augendo, vel conseruando, neque immeritò, cum plerique debilem stomachum, ac languidum obtineant, quod om nes vescantur cibis refrigerantibus, aquamq; ebibant, & dulcibus balneis immoderatè ac inordinate, vtantur: veneriq; maxime indulgeant. Quisque etenim ibi vxores multas ducere potest, atq; non minus mãcipia, quot alere suis sumptibus potest, pro veneris delectatione, nec tamen his ipsorum turpissima libido vincitur, ex his itaque causis multi ventriculi debilitate laborantes, vsum theriacæ fęlicissime frequentant. Multos uidi fere tabe consumptos non concoquente ventriculo, vsu illiusce antidoti vitam redemisse. In antiquis ophtalmijs, surditatibus, vertiginosis, resolutis, epilepticis, conuulsis, atque alijs omnibus tum morbis tum symptomatis à frigiditate nascentibus, omnes theriaca vtuntur, non minusque in omnibus pestiferis febribus, & in peste nihil habent, in quo magis confidant, quàm theriaca. In puerulis etiam eius vsum exercentes, quid uerbis longius rem produco, ipsi fere ad omnes morbos, ac symptomata theriaca vtuntur, atque hæc de ipsa dicta sufficiant. Gviland. Composita alia, quibus illos vti nuper narrasti, te quoque subiungere æquum est, proinde expecto ea quoque ex te audire.

De quibusdam alijs compositis medicamentis, quibus etiam Aegyptij vtuntur. Cap. XIII.

ALPINVS.

HABENT illi aliam theriacam ad scorpionum ictus, qua frequentissime vtantur, quam tarach elacrap appellant, quam componunt accipientes, piperis nigri, dra.x. piperis longi, dra.v. cyperi, dra.ij. aristolochiæ longæ, radicum, pastinacæ, quam cariotæ nostri appellãt, ex quibus puluerizatis, & melli dulcium siliquarum cõmistis electuarium parant. Huius semunciam exhibent ictis à scorpionibus, quibus ualidissime etiam aduersari censent, pulueris aristolochiæ rotundæ, & corticum radicum capparorum semidragmam cũ uino aromatico datam. Aliud antidotum, quod el philosepha appellant, in usu apud ipsos est etiam frequentissimo, ad firmãdum catarrhum, quod spiritus corporis roborat, appetentium concitat, concoctionem iuuat, memoriam, bonosq; mores augere quoque aiunt, à frigore defendit, stillicidio urinæ confert, & doloribus uesicæ ex flatu cõcitatis, semen genitale auget, dolorem itidem à dorso leuat, membraq; principalia roborat, dentes in gingiuis firmat, hæq; dotes atque aliæ leguntur in libro ebnag el ducan uocato, in quo omnia composita, quibus illi utuntur, scripta sunt. Parant uero hoc electuarium, accipientes, piperis nigri, piperis longi, zinziberis, cinnamomi, mirabolanorum emblicorum, fumi terrę, aristolochię rotundę, florum calaminthæ, granorũ pinearũ, nucis Indæ, curcumæ, & alij etiam addunt, nasturtij, testium lupi, an. unciam, passularum à seminibus mundatarum, idest pulpę dragmas triginta, mellis partes tres: omniaque simul miscent, puluerizatisque puluerizandis electuarium faciunt. Alij hoc sic componunt, sumentes piperis nigri, piperis longi, zinziberis recentissimi, cinnamomi, mirabol. emblicorum, bellericorum, fumi terrę, aristoloch. rotũdæ, curcumæ, florum calaminthę, granorũ pinearum magnarum, nucis Indę partẽ unã, mellis despumati partes tres, singula separatim puluerizant, per cribrumq; densum deducunt, miscent, & faciunt electuarium secundum artem. Aliud etiam parant, estq; philonium persicum Auicennæ

cennæ quo vtũtur, cõponunt verò ipſum accipientes piperis albi, ſeminum hyoſciami albi, an. dra. xx. opij, terræ ſigillatæ, an. dra. x. croci, dra. v. euphorbij, ſpicæ nardi, piretri, an. dra. ij. caſtorij, camphoræ, an. ſcr. xv. contundantur omnia, quoad puluerizentur, per ſedaceumq́; traijciantur, quę ſimul miſce, & rurſum fac, vt per ſedaceum exeant, ex quibus cum mellis deſpumati idonea quantitate miſtis, fiat electuarium, quod per menſem in clauſo vitreato vaſe ad vſum ſeruetur. Cuius apud illos vſus eſt familiariſſimus ad immoderatum ſanguinis, vel alterius humoris fluxum, prǽſertimq́; ad menſtrua profluuia firmanda, atque ad gonorrhęã. Aliud etiam quod bers nominãt, penes omnes eſt vſitatiſſimum, ipſumq́; parant ex piperis albi, ſeminum hyoſciami albi, an, dra. xx. opij, dra. x. croci, dra. v. (Alij crocum ad quinque tantum chirat in hac compoſitione ponunt,) ſpicæ Indę, euphorbij, piretri, an. dra. j. Omniaq́; in tenuiſsimum puluerem redigunt, ex quo cum melle deſpumato electuarium conficiunt. Videturq́; hæc compoſitio parum diſsimilis, uel differens à Philonio Romano, ex Auicenna litteris prodito, ijſdem enim viribus eſſe Aegyptij experiuntur. Demum ij non minus Diamuſch, electuarium, quod Diameſch vocant, in vſu habẽt frequentiſſimo, ad hilaritatẽ animi conciliandã, & ad augendam venerem: cuiuſque gratia dicta ſunt medicamentorum, phenoniè, bers, atque diamuſch vſum maxime exercent. Hæcq́; illa exiſtunt medicamenta, quæ penes illas gentes tum componi, tum frequentari obſeruaui. Supereſt modo, vt nonnullos clyſteres etiam narremus, quibus ad varios morbos atque ſymptomata ij quoque familiariſſime vtuntur. GVILAND. Neque id nobis inutile erit. Quo auxilij genere eos populos maxime delectari olim intellexi. Itaq; ne te hos quoque mihi narrare pigeat.

De nonnullis clyſteribus apud Aegyptios vſitatis. Cap. V.

ALPINVS.

IN febribus, in inflammationibusq́; internis, & in alijs omnibus morbis à calida cauſa concitatis, clyſteres ij frequentare ſolent paratos ex decocto ſeminum endiuię, lactucę, maluę, altheę, bammię, melochię, ſenci, oxylapati, Abdellaui, me-

lonis,

lonis, chatè cucumeris, cucurbitæ, ac oleo ſeſamino (dehenſiris apud ipſos appellato) melleq; carnub, ex ſiliquis quippè dulcibus expreſſo, quo ij familiariſsime in clyſteribus ad ſubducendam aluum, vtuntur. Sunt aliqui, qui ad ſupradictum conficiendum decoctum pro clyſtere parando, addunt etiam pruna damaſcena, ſebeſtena, atque fructus paliuri, quos nabca nuncupant, caſſiam ſolutiuam, vel tamarindos. In ijs vero, quibus ex calore febrili atq; ſiccitate, vel à calidis, mordentibuſque halitibus vigiliæ, deliriaq; contingunt, clyſteres conficiunt, decocto ex ſeminibus pſyllij, papaueris albi, interdum etiam nigri, hyoſciami albi, aliquãdo etiam rubri, nenupharis, portulacæ, maluarum betæ, parato; atque oleo nenupharino, in quibus vbi etiam ab ijſdem cauſis ſitim concitatam lenire volunt, addunt ſubſtantiam tamarindorum, & acidarum ceraſarum, nec non berberis fructus, quando etiam adſtrictione aliqua aluus opus habet. Et in ſiccitatibus ventris, cum ipſum laxare ſolummodo ſtudent, clyſtere vtuntur, ex ſeminibus maluarum, melochiæ, bammiæ, betæ, pſyllij, hordei, fænugreci, meliloti, lini, altheæ, cytoniorum papauerum alborum, paſſulis à ſeminibus mundatis, prunis damaſcenis, ſebeſtenis, dactilis maturis, ficubus ſycomori, muſarum fructibus, atque iuiubis parato, cum melleq; carnub, vel caſſia ſolutiua, & oleo ſeſamino, quibus vbi etiam purgare aluum deſiderant, addunt aliquando ſcammonium vſque ad binos ſcriptulos, vel agarici binas drachmas, vel tantundem pulpę colocynthidis, vel ſeminum minimorum, validiſſime purgantium, contuſorum, (quæ dacioi el maratu vocant) drachmam, aut alterius medicamenti purgantis, ac nitri, vel ſalis modicum. Sic paratis his clyſteribus illi utuntur ad dolores dorſi, renum, vteri, coxarum, inteſtinorum, atque capitis, ad vertiginem, apoplexiam, paralyſim, ſurditatem à frigida cauſa concitatam. Prædicta vero decocta, quibus hos clyſteres parari diximus, parant etiam cum ſeminibus fęniculorum, aniſorum, ammeos, viſnagę, fęnu gręci, meliloti, dauci, ac alijs, facultate calfaciendi, ac flatus reſoluendi prędıtis. Ad firmandos uentris immodicę deijcientes, pręcipuè à cauſa calida, hunc clyſterem parare ſolent, accipientes, ſeminum coriandri, ſumach, berberis, an. dra. v. ſucci acatię, lycij, hypociſtidos, an. dra. iij. aquę calibeatę libras tres; bulliunt omnia ad conſumptionem tertię partis, ex quo decocto cum oleo myrtino clyſterem conficiunt. Plerique ad diarrhęam, ac dyſenteriam corpore prius probè

purgato

purgato clysteres adhibent, ex decocto siliquarum immaturarum foliorum atque florum acatię, in quo aliqui quoque duos uel tres, ouorum assatorum vitellos dissoluunt, vel eosdem in oleo rosaceo, vel myrthino dissolutos, cum decocto prædicto miscent. Verum quomodocunque clyster ex acatiæ siliquis recentibus immaturis, vel folijs, vel floribus paretur, semper quascunque sanguinis, vel aliorum humorum non naturales fluxiones citò ac valenter sistit. In vteri profluuijs firmandis nihil ibi mulieres habent præstantius, quo vtantur. Ioannes Mancinus nobilis Florentinus Cayri olim mercaturam fęliciter exercens, à febre continua, putrida, biliosa, assidua, contabescere inceperat, ex qua cum clystere ex acatiæ decocto parato bis tantum vsus esset, sanatus est. Cum quidem alui deiectio longo tempore copiosa, ac crebra perseuerasset, cumque ferè ad exitium duxisset, febre minime (quanquā satis mitis esset) neglecta probè illius corpore purgato, haud leuata alui diarrhæa, multis frustra tentatis remedijs, consului, vt clysterem ex decocto immaturarum acatiæ siliquarum, foliorum, ac florum recentium paratum, vteretur, ex quo bis adhibito, sic illius aluus cohibita, atque adstricta fuit, vt ne dum flatus posthac per anum exire potuerint. Qui quidem nocte sequenti intus retenti, in dextroq; hypochondrio collecti, septum transuersum valide comprimentes, hominem fere suffocarunt. Quo symptomate nonnullis admotis cum igne cucurbitulis, statim leuatus est. Quamplures etiam clysteres habent hystericæ mulieres, ex decocto seminum fęniculorū, anisorum, coriandrorum, ammeos, Cymini, lauri, balsamique, & nucis myricæ fructuum, absinthij, camomelli, anethi, rutæ, atque aliorum multorum vim resolutoriam ac excalfactoriam habētium, cum modico, vel agarici, vel turbit, vel colocynthidis, atque oleis calidis paratos, quibus familiarissime ad eos affectus vti solent: In quibus medicamentis purgantis loco libenter melle vtuntur ex dulcibus siliquis expresso, carnub appellato; vel Cassiā Aegyptiam, aut hyeræ ex melle paratum electuarium, quod & ipsi etiam componunt. Ad easdem vteri frigidas affectiones clysteriorum quoq; auxilio vtūtur, ex ammoniaco, serapino, opopanaco, in vrina pueri dissolutis, decoctoq, ex seminibus apij, fęniculi, anisi, ac aliorum hadictorum medicamentorū, vim calfactoriam, ac resolutoriam habentium. Sed de his nunc satis. GVILAND. Verum dicis, sed olim ex multis audiui, quam plura apud eas gentes selecta, vel se-

creta auxilia frequentari. Ea igitur si quæ habes, tuis sermonibus digna, ad ea quæ hic consequi dicta sunt, addas velim. ALPIN. Quibus illi ad curandas febres frequentius vtantur, tibi iam potero explanare, quando pleraque alia, quæ plurima existunt, mihi ex memoria maxime exciderint, vixque ea iam recordari amplius possem.

De secretis auxilijs, quibus Aegyptij ad febrium curationem vti solent. Cap. XV.

ALPINVS.

ALIQVI pro secreto habent, synochas, & ardentes febres, multam aquam anguriæ el naui vocatæ ægrotis propinantes, sanare, si modo febricitantes ea multis diebus in cibo, ac potu sola vtantur. Alij aquam stillatitiam ex anguria, chateq; cucumere, atque melone abdellaui, tempore vehementioris æstus largius, frigidamque potandam concedunt, qua epota ęgros multis pannis contegentes sudorem procurant, quo non paucos audio ibi sanatos fuisse. Alij pro secreto habent, multam itidem aquam ægrotis potandam offerre, in qua tamarindi, berberis pruniq; Damasceni fructus per diem cum paucis seminibus fęniculi infusi manserint. Quam tunc rectè percolatam cum mannæ mastichinæ vncijs duabus exhibent. Multi etiam curant has febres, singulis diebus, vel saltem alternis diebus vnciam solutiuæ cassiæ cum saccharo candido, vel cum aqua stillatitia melonis abdellaui, vel anguriæ el naui dissolutam exhibentes, & alij libentius manna, vel syrupo de granatis solutiuo in ijs vtuntur. Quæ soluentia medicamenta nonnullis tantum diebus decretorijs ægrotis danda censent, quo circa singulis ijs diebus illi talium medicamentorum vsum exercent, quippe die tertio, quarto, quinto, septimo, nono, vndecimo, decimoquarto, & alijs singulis, morbo minime curato. In quibus febricitantibus epithematis ex aquis multis stillatitijs refrigerantibus cum aceto supra thoracem, atq; præcordia, plerique pro tutissimo auxilio vtuntur. Vigilijs vero correptis, ac ipsis admodum vexatis, succurrunt, emulsione albi papaueris, ac psyllij in multa aqua lactucæ dissoluta, vel hac haud planè

satis-

satisfaciente,cum syrupo de papauere febricitantibus sæpe propnata,vel sanguinis vacuatione in pueris,mulieribusque à scarificatis cruribus pręstita, aut appositis cum incisione cucurbitulis in partibus post aures, prope nucam positis,aut in adultis secta vena frontis,vel temporum,arteriarum altera,vel quę post aures pulsat. Vtuntur etiam nō ad has modo, sed ad quascunque ex calidorum humorum putredine ortas,clysteribus paratis, vt nuper etiam dictum à nobis fuit,ex decoctis seminum maluarum, althęę,hordei, lactucę,endiuię,sonci,cucumeris,melonis,ac aliorum huiuscemodi refrigerandi,& humectandi facultate pręditorum, cum oleis refrigerantibus,qualia sunt quę ex floribus nenupharis, violisq; parantur,atque melle carnub. mirum in modum interna viscera hos clysteres refrigerare putant,tenuesque,ac calidos humores euacuare.Plures curant febres intermittentes à biliosis,ac pituitosis permistis succis concitatas, in potu dantes singulis diebus succum betę calidum cum saccharo candido, ad vncias octo in aurora,atque nonnulli drachmam agarici, cum calido decocto chamedrios,& alij absinthij decoctum, alijq; chamedrios in tenuissimum puluerem redacti drachmā in potu per horā ante accessionem cum aqua calaf. multis verò magis probatur infusio tamarindorum pulpę cum saccharo,in aqua buglossæ;vel binas vncias terēgibil in aqua multa endiuię,scilicet in duabus ac etiam tribus libris dissoluti aliqui exhibendas laudant. In puerisque (quorum terengibil proprium soluens medicamentum esse ij omne existimant,) vni tantū librę aquę dissolutum propinant. Et quibusdam magis probatur his febricitantibus drachmam rhabarbari singulis diebus ante accessionem exhiberi. Alij ante accessionem per horam prębent deuorandum bolum infrascripti electuarij,quod parant, accipientes rosarum cōmunium, dra. v. radicis glyzirhizę, cinnamomi, spicę Indę,rhabarbari,mastiches chię, sandalorum alborum, flauorum, fructuum berberis,croci,an.scr.xv.sacchari candidi, dra.x.singula conterunt, ex quibus cum syrupo uiolato permistis electuarium formant. Pro singulari ualde secreto apud quosdam celebratur potio quędam ante accessionem per binas horas ęgrotis oblata. Quam parant, ex mannę terengibil uocatę, pulpę cassię solutiuę, tamarindorum,an.dra.iiij.quę in endiuię stillatitię, uel communis aquę libra usque ad consumptionem duarum partium ebulliunt, colaturęq; miscent olei sesamini binas vncias.nōnulli eodem tem-

pore dant illis potionem ex aquæ betonicæ, & endiuiæ, dra. ij. sacchari candidi semuntia paratam, & aliqui tribus diebus exhibent in aurora decoctum pentaphylli, agrimonij, ac altææ, cum syrupo violato, aut sex vncias decocti pulegij cum saccharo per horam ante accessionem. Non pauci etiam eodem modo potionem sequuntur, quam parant decoquentes in tribus libris aquæ, seminum meloch iæ, sonci, apij, endiuiæ, melonis abdellaui, cucumeris chatè, fænu græci, meliloti, an. dra. iij. ad consumptionem duarum partium. In cuius decocti vntijs quatuor, veri opobalsami drachmam dissoluunt. Cuius opobalsami vsus est apud multos ad has febres frequentissimus, sumunt enim drachmam, & plus etiam veri opobalsami in decocto chinæ radicis, & spicæ Indæ, vel in iure pulli, cum radice petroselini vulgaris ebullito. quo assumpto statim pannis multis cooperti plurimum exudare conantur. terq; hoc remedio ij vti solent. Multi curant has febres epithematis lineis pannis exceptis, hypochondrijs, atq; vniuerso thoraci admotis, siquidem aiunt noxios humores febres fouentes vi epithematis resolui. Non minus vero quàm alia epithemata hoc ipsi exercent, quod parant sumentes, rosarum communium, florum camomillę, calaf, el hanne siue ligustri Aegyptij, cassiæ solutiuæ, violarum, boraginis, an. m i. seminum sunci, endiuiæ, maluarum, melochię, bammiæ, meliloti, feniculorum, fenugręci, sesami, altheæ, hordei, psyllij, papaueris albi, abdellaui, chatè, an. dra. iiij. Quæ omnia modice contusa bulliunt in tribus libris aquæ ad consumptionem medietatis, atque colaturæ addunt ligni aloes, rosarum communium, sandal. rub. puluerizatorum, an. dra. j. croci, gr. v. aceti albi, vnc. i. s. simulq; miscent. Vtuntur hoc epithemate tepefacto, à cuius vsu se cauent priusquam vniuersum corpus aliquo medicamento, vel sanguine multo per venā sectam, aut per crurum scarificationem, vacuatum sit. Aliqui hæc epithemata solummodo ex aqua hordei, calaf, endiuiæ, aceto, & croco parant. Quamplures more antiquorum pro secreto vtuntur ad omnes corporis partes, quibusdam linitionibus cum leuibus perfrictionibus administratis: quas aliqui præstant cum oleo rutæ, aut amygdal. amararum, aut camomelino, aut iuniperino, & nitro rubeo. Qua frictione cum linitione hac in multis ad sudorem aptis largum sudorem concitant, atque sic morbum finiunt. Hoc auxilium in pestilentibus febris, in quibus exhanthemata apparere incipiunt, vel exituras sperant,

plurima

plurima cum vtilitate exercent semel ad minus in die probè calidam moliẽtes linitionem, à qua statim febricitantes multis pannis cooperientes sudorem promouere, venenosumque humorem à visceribus ad cutim trahere student. In pueris vero, atque infantibus variolis suspectis, vel malignis ex hanthematibus, nullum præstantius, neque ipsis familiarius habent auxilium. Sunt qui inungunt per horam ante accessionem totam spinam dorsi à nuca ad lumbos vsque oleo antiquo, sampsuco, ruta, artemisia, absinthio, spica Inda, mastiche, ac thure ebullito, ipsoque calido inungentes, præmissa parua ac leui frictione. Nonnullis ex multis linitionibus hęc magis probatur, qua ad eandem spinam libentius vtuntur. quam parant ex olei antiqui, succi rutę, vini aromatici albi, an. dr. vj. theriacæ Androm. Senioris, dra. iiij. bullientes in phiala vitrea ad consumpt. medietatis. Sunt etiam alij multi, qui ad has febres tertianas varia medicamenta pulsibus brachiorum, ac crurum admota frequentant, ex quibus vnum pręstant, multis ex araneis, vna cum suis telis contusis ad modum linimenti cum oleo rosaceo mistis, vel araneas ipsas in oleo prędicto incoquũt, quo calido carpũ ambarum manuum inungunt. Alij vrticam cum sale, vel nitro tritam eodem modo admouent per horam ante accessionem. Hęc atque plura alia in curatione febrium tertianarum curatu difficilium illi prosequuntur. Ad eas vero, quę ad pituitosarum magis naturam accedunt, quas nostri spurias ac notas tertianas nuncupant, longeq; magis ad quotidianas, vel amphimerinas, multi pro secreto habent ante accessionem, chamedrios pulverizati drachmã in iure pulli exhibere, vel ex ea herba paratum decoctum cum saccharo multis diebus. Alij ad easdem calidum decoctum eodem modo propinant, quod parant in aqua bulliẽtes florum violarum, buglossi, boraginis cassię calaf, rosarum communium, an. dra. ij. seminum maluę, fęnu gręci, fęniculi, mei, endiuię, abdellaui, chatè, an. drach. iiij. liquiritię rasę, passullarum, pulpę tamarindorum, an. dra. j. zinziberis, spicę, carpobalsami, cannellę, chamedrios, turbit, mirabol. chebul. an. dra. ij. foliorum senę, dra. xv. agarici optimi, dra. iij. rhabarbari electi, dra. ij. hęc omnia minutim incisa infundunt in aquę endiuię libra, quam postea parum bulliunt, valideq; exprimunt, & expressioni addunt oxymellis simp. dra. iij. diuidunt verò hanc potionem in tres partes, quam tribus diebus in aurora summè calidam exhibent. Sunt aliqui, qui prędicta omnia infun-

dunt in tres aquę libras,& poſtea percoquunt ad duarum partium conſumptionem; cuius ſingulo mane exhibent vncias quatuor cum ſaccharo. Quibus vero per hoc medicamentum febris non tollitur,ij exhibent etiam ſingula die ante acceſſionem ſemidrachmam theriacę Androm.Sen.cum modico ſacchari roſati.GVILAN. Videntur hæc ex te narrata medicamenta ex eorum eſſe numero, quæ rationi non omnino aduerſantur, propterea ipſorum vſum minime ſpernendum à noſtris medicis,exiſtimo. Sed perge,quod ſupereſt ipſorum narrationi, dicere. ALPIN. Ex ſecretis experimentis, quæ ad quartanas febres Aegyptijs familiaria exiſtunt, hæc quoque in memoriam ſeruo, quam plures enim ad id morbi genus pro ſelectiſſimo remedio habent, ægrotis decoctum ex menta paratum ad ſemilibram calidum,cum ſpolij ſerpentis puluerizati binis drachmis,ante acceſsionem per horam propinare:Alijq́ue maiorem efficatiam tribuunt, vomitioni à decocto aſari per os ſumpto tempore acceſsionis concitatę. Nonnullis etiam probatur drachma catapociorum ante acceſsionem, exhibita; quę parãt ex agarici,gentianæ,caſtorei,myrrhæ,rutę,an.dra.ij.piperis longi, calami aromatici croci,an ſcr.iiij.theriacæ antiquæ,dra.iij.cum ſyrupo de granatis dulcibus,& aliqui aliud genus catapociorum parant,quo eodem quoque modo vtuntur,ex diagridij,ſaliſgemmę, an.dra.s.aloes epatici,dra.iij.cum melle:Alijs vſitatius eſt,quartana correptis exhibere drachmã agarici,cum myrrhæ ſcrupulo diſſolutam in decocto pulegij. Non paucos etiam ſanatos audiui clyſtere ex decocto amaraci, oleo laurino, cum duobus ouorum vitellis parato,ſæpius adhibito.Nonnulli ad hãc febrem extollunt puluerem quendam ex maſtiches,dra. iiij. ſpicę nardi, dra. i.s. euphorbij,dra.ij.paratum;cuius drachmam in iure calido per horam ante acceſſionem aſſumunt. Sed quę febribus peſtilentibus pręſentanea eſſe auxilia ij putant, nunc etiam ſubiungam,priuſquam è memoria mihi excidant. Qui tuto magis has curare opinantur, premiſſo clyſtere leniente eadem die, modo ęgroti ieiuni ſint, ſanguinem ſurarum ſcarificatione copioſe vacuant. ſecunda die alij tamarindorum accidam pulpam,alij ſyrupi de ſucco granatorum dulcium ſolutiui,ac alij terengibil vncias tres in aqua calaf,vel ſonci diſſolutum in aurora concedunt. Hos ægrotos à principio ad finem vſque perpetuo hunc potum ſequi pręcipiẽtes, qui paratur exempli gratia,ex aquę endiuię, roſarum,bugloſſi, calaf, ex acido

citri,vel limonis ſtillatę,an.libra media,in qua per noctem, vel diē infundunt fructus Paliuri Athenei, nabea vocatos, berberorum, pulpę tamarindorū,an.dra.ij.ſem. çitri ℥. i.factaq; diligēti expreſſione addunt vini granatorum acidorum,ſucci citri, vel limonum, lactis ſeminū abdellaui aqua roſacea extracti, an.dra.ij.lactis ſem. citri,dra.j miſcentq; omnia ſimul pro potu. Pauperes, qui multum ſumptum ferre nequeunt,tamarindorū pulpam atque berberorum fructus, cum ſeminibus fęniculorum, vel citri in plurima aqua communi eodem modo infundunt, quam ęgrotis pro potu toto morbi tempore concedunt. plurimumq; in huius potus vſu ſperant,neque immeritò, cum tum tamarindos, tum berberos illarum febrium putredini maximè obſiſtere penes illos pluries expertum, ac cognitum ſit. Primis harum febrium ita peractis diebus ad inuntionem totius corporis accedunt, cutè quippè leniter perfricata, atque poſtea calida inunctione inuncta, naturę ad cutim expulſionem eo auxilio maximè adiuuantes, innunctionem vero ex oleo amygdalarum amararum cum nitro rubro, quod natron appellant, parant. In pueris, vt etiam nuper dictum eſt,varioliſ,vel puncticulis infectis hac linitione nullum remedium ſecurius, vel prętantius habent. Aliqui huius loco ſudorem prouocare ſtudent,calidis medicamentis in potu ſumptis. Quorum hoc ipſis familiarius obſeruatur, quod parant ex theriacę Androm. Senioris, ſcr. ij. puluerisque infra dicendę drachma in aqua calaf, vel citri. Puluerem uero conficiunt ex ſcordij,chamedrios,ſeminum citri,an.dra.j. ariſtolochię longę Zedoarię,dictami cretenſis,cornu cerui vſti,boli armeni, terrę ſigillatę,roſarum,calaf,ſpicę,margaritarum pręparatarum, an.ſcr.ij.camphorę,ſcr.j.s.corallorum amborum,ſcr. j. ſacchari candidi, dra. ij.omniaq; tenuiſſimum in puluerem redigunt. Quam potionem mane ante cibum, & à cibo ſpacio ad minus ſex horarum calidam bibunt,à qua ſtatim ęgroti in lectulo pannis multis cooperiuntur,vt ſudent, & poſtea toto corpore lineis calfactis pannis molliter fricantur,& à frictione rurſum continuo pannis conteguntur, atque ſudorem omni conatu procurant, repetuntq; hoc ter ad minus in die. Alijs ad idem magis probatur potus ex aquę roſatę, calaf,florum citri, ſucci limonum, an. dra.j.theriacę ſupradictę, ſcr.ij.croci,ſcr.s.paratus. Nonnulli vſque adeo audaces exiſtunt, vt quatuor cantaridarū capita, & alas in puluerem reddactas cum tribus

vncijs

vncijs aquę endiuię ęgrotis propinare audeant, quo medicamento, vel per sudorem copiosissimum, vel per vrinam pestiferum venenum vacuari, affirmant. Multi singulo mane libram decocti calidi assumunt, ex chinę radice, seminibus citri, vel limonis, abdellaui in aqua boraginis, vel calaf, vel etiam rosacea, atque modico succi citri, parati. alij hũc potum parant: chinam tantum radicem, atque modicum pulpæ tamarindorum in aquam, ex limonibus distillatam bullientes ad consumptionem medietatis, cuius decocti calidi libram bibunt, & statim sudare plurimum student. Alij alium puluerem eodem hoc modo vtendum cum aqua rosacea, vel calaf, pro secreto ad has febres habent, quem parant accipientes dictami Cretensis, albi, rutæ, mari Cretensis, an. dra. ij. bacarum iuniperi, lauri, seminum peoniæ, an. dra. j. s. calami aromatici, carpobalsami, cinnamomi, aristolochiæ rotundæ, zedoariæ, gentianæ, an. scr. j. florum calaf, rosarum rub. citri, an. scr. j. gariophyllorum, camphoræ, boli armeni, terrę sigillatę, lapidis bezaar, margaritarum, an. scr. s. In peste quoque habent in vsu nonulla electuaria frequentissimo ad pręcauenda corpora, ne inficiãtur. Quorum vnum, cui omnes maxime confidunt, componunt, sumentes, terræ sigillatæ, dra. ij. sem. citri, acetosę, an. dra. j. s. boli armeni, aristolochię rotundę, scordij, zedoarię, dictami albi Cretensis, an. dra. j. theriacę antiquę, cornu cerui vsti, dra. j. s. margaritarum, smaragdi, Hiacinthi, camphorę croci, an. scr. ij. sandalorum omnium, coralorum rubeorum, alborum, serici combusti, an. scr. i. s. Quæ omnia in puluerem redacta, cum syrupo de acido citri miscent. Cuius dosis est à semuncia ad unciam. Ad idem hoc aliud sic componunt, sumentes zedoarię, galangę, scordij, chamedrios, calaf, florum, corticum atque seminum citri, acetosę, terrę sigillatę, boli armeni, calami aromatici, cinnamomi, carpobalsami, xilobalsami, coralorum rub. an. dra. j. dictami Cretẽsis, sandal. rub. an. scr. j. cornu cerui vsti, cãphorę, an. scr. ij. croci, piperis nigri, ligni aloes, moschi, fragmentorum smaragdi, an. scr. i. s. margaritarum, dra. i. s. aloes succotrini, myrrhę, an. dra. iiij. theriacę antiquę, dra. ij. misce puluerizata cum syrupo de acido citri, & fiat electuarium, dosis est semuncia. Aliud ad idem, quod parant ex seminum citri, abdellaui, chatè, acetosę ocymi Aegyptij, quem rihan appellant, carpobalsami, an. dra. iij. dictami, bedeguar, scordij, zedoarię, an. dra. ij. cornu cerui vsti terrę sigillatę coriandrorũ pręparatorum, lapidis bezaar, an. dra. j. Margaritarum

garitarum,hyacinthi,smaragdi,topacij,an.dra.i.s.sandalorum omnium,camphoræ,an. scr. ij. boli armeni, dra.j. sacchari rosati antiqui,dra.viij.theriacæ antiquæ,dra.iiij.mitradatij, dra. ij. cum succo de acido citri puluerizatis pulcerizandis miscent, & faciunt electuarium:cuius dosis est à drachma vna ad duas. Apud omnes Turcas atque alios nobiles Aegyptios, opobalsami vsus est frequentissimus, neque immeritò, cum ille succus tantopere aduersus omnem humorum putredinem præstet,eo enim inuncta cadauerorum corpora diu imputria seruari multorum testimonio constat. Temperamento hominis naturalem calorem valde fouet, & auget, plurimumque nobilia membra roborat, atque citissime corporis partes permeat. Multos illius vsu à pluribus pestilentijs superstitisse incolæ testantur. Omnes ferè, vt seipsos à pestis contagio deffendant, huius liquoris vsui plus fidunt, quàm cæteris alijs auxilijs, id in aqua ex acido citri, stillaticia, vel ex florum citri, vel in vino albo, aut iure pulli liquatum bibunt, aut (quod sanè valde celebre secretum ad pestem habetur) cum binis ipsius succi vncijs,miscentes myrrhæ,carpobalsami,ligni aloes,terre sigillate,boli armeni,margaritarum,lapidis bezaar,croci,an.scr. j.sumuntq; huius compositi singulo mane drachmam. Aliqui peste infestis sic medentur,continuo cruribus,brachijs,& inguinibus ea medicamenta,quæ nostri vesicantia vocant, applicant, ex quibus vlcera multa in ijs partibus,per quæ humores summe putridi à natura extra mittantur, expurgentur. Cruribusque non vnum, vel duo,at decem,& plura etiam vlcera infligunt,atque non minus brachijs:atq; hoc auxilium penes omnes Arabes,qui cum per deserta loca continue equitantes,secum multa medicamenta habere nequeant, quibus utantur, hoc remedio vtuntur,raròq; eius opera frustrantur. Repeto aliud,cuius quidem superius quoque meminimus,ad curandos sanè peste infestos non minus apud Arabes celebre,& usitatum,quàm nuper dictum sit. Quod illi moliuntur, tres scarificationes longas, & profundas, quę non scarificationes, sed permagna vulnera apparent, vtrique cruris sure per longum infligentes,quę non sanant,priusquam ęgroti perfectè à peste sani euaserint. GVILAN. Hec genus auxilij, quamuis barbarũ pręmulto dolore uideatur, tamen adprime vtile peste infectis iudicandum puto,quòd corpora non solum euacuentur, sed noxij humores non minus à nobilibus partibus ad ignobiles reuellentur,continuaq;

tinuaq; putridorum humorum in toto morbi tempore per illa vlcera fiat euacuatio, ex qua ægrotos maxime iuuari non est hæsitandum. Hinc ego hac perdoctus experientia in omnibus pestiferis febribus in remotis partibus corporis, vlcera omnia, profunda, & lata, vel à natura protrudēte venenosos humores, vel igne, vel exulcerante quopiam medicamento facta, planè laudanda censeo, præcipueq; læso iecore in inguine, corde in brachijs, atque cerebro in occipite, vel in collo. His quidem vlceribus illa viscera facile vtuntur ad extra mittendos siue vacuandos veneficos succos à quibus ipsa in pestilentibus ijs febribus, læduntur. Sed iam iam cesso adloqui, ne amplius tuum cæptum sermonem aliquo modo intertur bem: sequere itaque reliqua; ALPIN. Quid amplius dicam? nulla videntur mihi superfuisse dicenda, nisi de hecticarum febrium curatione hæc quoque pauca tibi subiungam. Curant enim ij hecticas febres, nullis putridis coniunctas, quæ exquisitæ hecticæ vocantur, victu præcipuè frigido atque humido ex cucumere, cucurbita, hordeo, lactuca, endiuia, beta, ac aliis huiuscemodi in iure coctis, aliis magis probatur in victu vsus anguriæ el naui, nam maxime refrigerat, & humectat. Aliisq; iuscula cum iisdem alterata. Omnibus vero sorbitiones maglub atque mastahaleb vocatæ sunt familiarissimæ, quę ex variorum seminum vim refrigeratoriam, & humectatoriam habentium, parãtur, quale à plerisque sic paratur, ex seminum lactucæ, endiuiæ, sonci, maluarum, psyllii, papaueris albi, melonis abdellaui, chatè, çucurbitæ, anguriæ, hordei, pistachiorum, amygdalarum dulcium ex gaza aduectarum, (quas minus aliis calfacere ij putant) singulorum æqualibus partibus, quibus aliqui miscent semina fęniculorum, aut citri correctionis causa, quę omnia in marmoreo vase contundunt, ac postea lac cum aqua endiuię, vel hordei exprimunt atque colligunt, cui addentes modicum aquę rosaceę, & sacchari candidi violati, sorbitionem parant, quam hecticis aliorum ciborum loco offerunt. Sunt qui hoc tantum victu pluribus diebus vso à febre illa euaserant. Alii hecticos curant lacte camelino, vel asinino, vel humano, maximeque consumptos. Vtuntur etiam balneis ex lacte tepido paratis, corpora etiam illorum pręter quod lacte irrorant, oleis quoq; nenupharino, violaceo frigidis, vel tepidis inungunt. Non minusq; illis in vsu familiarissimo dulcia balnea tepida, atque frigida existunt. Multi enim post balneum calidum frigidam in aquam, quę

tamen

tamen non multum ſit frigida; ſe immergunt pleriq; libentius tepida, quàm frigida ad hecticos curandos vtuntur. Diuites, vt iam dixi familiaria habent balnea, ex lacte camelino, vel aſinino, vel caprino parata. Hęcq; obiter memini, me, partim apud Aegyptios medicos ad vſum febrium curandarum, praxim cum ipſis exercendo obſeruauiſſe, partimq; à quodam medico Aegyptio doctiſſimo accepiſſe, quę qualiacunque ſint, tibi libentiſſime nunc communicare volui. GVILAN. Perpulchra ſane videntur, minimeque inutilia, quę dixit, modo, pro quib. non paruas gratias tibi habeo. Sed tempus nunc nobis ſuadet, vt paululum quietis nunc capiamus, reliqua in altera die dicenda remittentes, quando parum diei nunc ſupererit, nam video, Solem penè ad occaſum iam acceſſiſſe, ex quo etiam in hac die illa abſolui à nobis non potuiſſent.

FINIS LIBRI QVARTI.

INDEX
EORVM OMNIVM,
QVAE IN OPERE
CONTINENTVR.

A

ABBALASSAN, *Carpobalsamum.* *fol.* 139.*b*
Abdere uirgo multiplici uacuatione indicata. *fol.*111.*a*
Acatiæ uires ad sistendam quamcunq; sanguinis uacuationem. 145.*a*
Acatiæ succus duplex, quippe liquidus, & siccus. 111.*b*
Acatiæ succi sicci usum in Aegypto esse ad coriarios pro tingendis corijs. 141.*b*
Acatiam arborem, cuius Aegyptus est ferax, non edere lachrymas, siue ab ipsa arbore non destillare lachrymas, quarum sit usus. 241.*b*
Acori radices non esse calamum aromaticum. 137.*b*
Acoro uero Aegyptij utuntur, quem Hebud uocant. 141.*b*
Achouan quid. 138.*a*
Achaoen, Vehouen, & Alachuan idem. ibidem.
Achaouā herba crescit in Aegypto. 138.*a*
Achaouam descriptio. 138.*a*
Achaouam an sit marum. 138.*a*
Achimbassì medicus omnium primus. 2.*b*
Achimbassì medicus mederi uolentibus authoritatem soluto pretio concedit. 2.*b*
Achimbassi officium quale sit. 2.*b*
Achimbassi à Bessà Cayri procreari soluto pretio 2.*b*
Achimbassì Bessà excellentiorem in medicina uirum, sed quem, ei multos aureos soluerit, procreare. 26.*b*
Achimbassì omnes, qui pretium soluerint, etsi medicinæ artis prorsus ignari sint, mederi per urbem sinit. 3.*a*
Ad bubones, tumores, & parotides pestilentes cucurbitulę utiles. 76.*a*
Ad febres synochas secretum auxilium. 145.*a*
Ad febres pestilētes potus singulares. 148.*a*
Ad Hydrope Aegyptios uti ustione. 98.*a*
Ad scorpionis morsum scarificatio partis affectæ. 96.*b*
Aduenę omnes, cum Cayrum statim uenerint ex potu aquæ Nili diarrhęam pati solent. 21.*b*
Adulterę mulieres cur maritis filios similes pariant. 39.*b*
Ad uteri frigidas affectiones clysteres. 145.*a*
Aedes balneorum gratia constructæ. 106.*a*
Aedes balneorum in Aegypto quomodo factæ sint. 106.*a*
Aedium pro balneis constructarum descriptio. 106.*a*
Aegrotos filios gignere ægrotos. 40.*a*
Aegrotis, quibus ante sanguinis missionem aliquid cibi sit concedendum. 56.*a*
Aegrotis, antequam ipsis sanguis mittatur, aliquem frigidum potum cum aliquo syrupo os uentriculi roborante esse exhibendum. 56.*a*
Aegrotis quibus sit mittendus sanguis, tutius potum, quam cibum dari posse. 56.*a*
Aegypti regionis descriptio. 8.*b*

V *Aegy-*

Aegypti situs. fol.8.b
Aegyptus est inter Aethiopiam, Arabiam, & Marmaricam. 8.b
Aegypti aerem summe calidum esse, quæ ostendant. 9.a
Aegypti incolarum triplex genus esse. 14.b
Aegypto uenundari. 42.a
Aegyptum nunc ueris Aegyptijs hominibus carere. 42.a
Aegyptus habet ab ortu Arabiam, ab occasu Marmaricam, à Septentrione mare Mediteraneum & à Meridie Aethiopiã. 8.b
Aegyptum carere balneis naturalibus. 106.a
Aegyptum habere homines pingues, ac crassos. 14.b
Aegypti incolæ omnes Vigiles existũt. 17.a
Aegyptum uiris olim, tum in medicina, tum in alijs scientijs illustribus floruit. 1.a
Aegyptus priscis sæculis pluribus doctissimis medicis floruit. 1.b
Aegyptum totam peste infectam accedente tropico cancri, ab omni peste, pestisq; contagio sanari. 32.a
Aegypto regiones conterminæ. 137.a
Aegyptus à quibus uentis libere euentatur. 12.a
Aegyptus Septentrionalibus uentis magis quàm alijs est expositus. 12.a
Aegyptum magis expositum Septemtrionalibus uentis, quàm alijs, uoluit Deus, ut refrigeraretur. 12.a
Aegyptus miraculo fœcunda uidetur, cum solum totum arenosum habeat. 12.a
Aegyptus totam fœcunditatem a Nilo flumine accipit. 12.a
Aegyptum hominibus abundare, sic pinguibus, qui mamas longè maximis feminarum mamis, maiores habent. 14.b
Aegyptij cur multo sanguine abundent. 15.a
Aegypti habent stomachum frigidum multa pituita scatente. 15.a
Aegyptij a quibus stomachum frigidum contrahant. 15.a
Aegyptiorum corporum habitus. 15.a
Aegyptij uictu tenui ac admodum sobrio utuntur. 15.a
Aegyptij pluries in die quàm nostri comedunt, sed parum. 15.a
Aegyptij morbi sparsim qui per urbem Cayri semper obseruantur. 25.b
Aegyptij medici medendo utuntur illa uniuersali propositione quippe contrarijs cõtraria curari. 7.a
Aegyptus non recte intelligere propositionem, quæ est contraria contrarijs curari. 7.a
Aegyptij errant in cognoscendis morbo contrarijs remedijs. 7.b
Aegyptij medici in quibus morbis recte utantur medentes propositione, contrarijs contraria curari. 7.b
Aegyptij in curandis morbis semper morbo contrarijs utuntur. 7.b
Aegyptij omnes cur ad usum refrigerantiũ maxime præcipitentur. 8.a
Aegyptij quot modis mittant sanguinem. fol. 2.b
Aegyptij mittunt sanguinem ab auribus scarificatis. 2.b
Aegyptij mittunt sanguinem à cruribus scarificatis. 2.b
Aegyptios nunquam cucurbitulis uti pro molesta totius corporis uacuatione. 57.a
Aegyptij cucurbitulis occipiti, atque eius proximis partibus utuntur. 57.a
Aegyptij cucurbitulas, neque igne, neque aqua, sed spiritus attractione admouent. 57.a
Aegyptij medici cui medicinæ sectę adhęreant. 3.a
Aegyptios medicos sectam methodicam, atque empiricam sequi. 3.a
Aegyptios ad morborum curationem, neq; par-

partium læsarum, neque causarum, neq; naturæ, neque ætatis, habere rationem. fol. 3.a

Aegyptij putant omnia morborum genera fieri uel à caliditate, uel a frigiditate. 3.a

Aegyptij putant omnes morbos in Aegypto, oriri a caliditate. 3.b

Aegyptij ob cęli Aegypti summe calidi putant a calore omnes morbos fieri. 3.b

Aegyptios refrigerantium medicamentorũ usum cur frequentent. 3.b

Aegyptij, quibus dent operam. 1.b

Aegyptij publicas scholas habent, in quibus uaria scientiarum genera docentur. 1.b

Aegyptij plurima secreta auxilia præstantissima hęreditarie a priscis doctissimis medicis accepisse. 2.a

Aegyptij, quæ ad medendum in usu habeãt. fol. 2.b

Aegyptij quomodo ab oculorum lippitudinibus præseruentur. 24.a

Aegyptij ob parcam uictum longiorem uitam ducere 18.a

Aegyptios ab usu aquę Nili fluminis longęuos fieri. 18.a

Aegyptios non ab aere, sed a uictu longęuos fieri. 18.b

Aegyptij quomodo pręsciant futurum fluminis incrementum. 14.a

Aegyptij, quid faciant, ut pręsciant futurũ fluminis incrementum. 14.a

Aegyptios mittere sanguinem a sectis arterijs, atque a multis uenis, nostris medicis non usitatis. 2.b

Aegyptij hirundinum usum ignorant. 2.b

Aegyptij in carnium esu sunt parcissimi. 15.b

Aegyptij humido cibo delectantur, eumque sequuntur. 15.b

Aegyptij arietum castratorum carnibus uescuntur. 15.a

Aegyptijs ab Hippopotamo sanguinis missionem acceptam referant. 1.b

Aegyptij quot modis mittant sanguinẽ. 2.b

Aegyptios pro uacuando sanguine uenas secare, nostris inusitatis. 2.b

Aegyptij mittunt sanguine ab arterijs sectis. 2.b

Aegyptij ęstate loca terrena habitant, propè fontes dormientes. 9.a

Aegyptij fistulas intra omnes domos faciũt, ad refrigerandum aerem. 9.a

Aegyptij omnes ueneri admodum indulgẽt. 17.a

Aegyptijs conceditur plures uxores posse ducere. 17.a

Aegyptij ociosam uitam ducunt. Exceptis Arabibus, & rusticis. 17.a

Aegyptij cur sit frequenter missione sanguinis indulgeant. 37.b

Aegyptios errare, qui largius ac sępius quã opus esset mittere sanguinem soleant. fol. 38.a

Aegyptij ægroti nimium sanguinis missioni fidant. 38.a

Aegyptios tribus modis sanguinem mittere. 57.a

Aegyptios per uenarum, arteriarumq; sectionem, atque per uariarum partium scarificationem mittere sanguinem. 57.a

Aegyptij nedum utuntur partes inflammentur, quid præstent. 97.b

Aegyptios ferro frigido sæpe partes ijs, quę inuruntur, proximas, tangere ne accriatur inflammatio. 97.b

Aegyptij quid post inustionem præstant. fol. 97.b

Aegyptij quas partes corporis inurãt 97.a

Aegyptij ustione articulorum laxitatem ac debilitatem corrigunt. 97.b

Aegyptij inustione articulis robur conciliant, ut ab humorum fluxionibus defendantur. 97.a

Aegyptios quam plures exustis temporibus spectari. 61.b

Aegyptios ad urendas partes rectius quam

 nostres

nostros se gerere. 98.b
Aegyptij ad ustionem moliendam cur nullo metallo utantur. 98.b
Aegyptij ad inustionem, cur gossypio ignito utantur. 98.b
Aegyptij quem modum seruent in scarificandis cruribus. 90.a
Aegyptios recte se gerere pro crurum scarificatione sanguinem mittentes in pueris Eunuchis, atque alijs corporibus laxis, pinguibus, albis. 50.b
Aegyptij sanguine mittere cutis scarificationibus. 2.b
Aegyptios sanguinis missione gaudere. 37.a
Aegyptij mittunt sanguinem in omnibus aetatibus, anni temporibus & ad omnes ferè morbos. 37.a
Aegyptij libentius sanguinis missione, quàm medicamentis utuntur. 37.a
Aegyptios mirabili dexteritate multas partes corporis pro mittendo sanguine scarificare. 2.b
Aegyptios mirabili dexteritate arterias, atque uenas secare. 21.b
Aegyptij in quibus corporibus consuescant scarificatis cruribus mittere sanguinem. 50.b
Aegyptiorum modus aures scarificandi. 78.a
Aegyptij ciborum multiplicitate non gaudent. 15.b
Aegyptij simplici cibo sunt contenti. 15.b
Aegyptij ciborum uarietatem abhorrent. 15.b
Aegyptij carnium esu non admodum delectantur. 15.b
Aegyptij Mahometis asseclę uino non utuntur lege eis interdicto. 15.b
Aegyptiorum multi uino non secus quam Germani indulgent. 15.b
Aegyptios medicos per sectas arterias mittare sanguinem non secus quàm a uenis. 60.b
Aegyptij mittunt multum sanguinem. 5.b
Aegyptij medici an errent non utentes cucurbitulis pro adiuuanda exanthematum eruptione. 74.a
Aegyptij medici in nobilibus uti blādissimis medicamentis purgantibus. 5.b
Aegyptij inurunt partes gossypio atq; panno lineo ignito. 97.a
Aegyptij quo pacto partes corporis inurere soleant. 97.a
Aegyptij coxendicum dolorem inustione sanare. 97.b
Aegyptios in peste infectis multa ulcera cruribus infligere. 149.b
Aegyptij curant febres exanthematum pestiferas linitione ex oleo amygdalino amararum nitro parata cum frictione ad uniuersas corporis partes. 148.a
Aegyptij in febribus pestilentibus sudorem prouocant. 148.a
Aegyptios diuidi in urbanos, Arabes, & Rusticos. 14.b
Aegyptij incolarum temperamenta. 14.b
Aegyptiorum urbem habitantium corporū habitus & temperies. 41.b
Aegyptij fato quodam Tyrannis semper fuere subiecti. 6.a
Aegyptij usum inurendi habent familiarem. 97.a
Aegyptiorum plerique hepar calidum, & humidum habent, ex quo multo sanguine exuperant. 15.a
Aegyptiorum multos maiores mulierum maximis mamis, mamas habentes habere. 14.b
Aegyptiorum temperies à quibus mutata. 42.a
Aegyptij quamobrem omnes fere stomachum frigidum obtineant. 143.a
Aegyptij omne genus morbi ex capitis distillatione obortum, patiuntur. 9.b
Aegyptios medicamentis refrigerantibus indulgere. 117.a

Aegy-

Aegyptijs pulueres esse familiares ex uentorum atque terræ siccitate.fol. 107.a
Aegyptij cur timeant usum cucurbitularũ in febribus pestilentibus. 74.b
Aegyptij, herbam comedentes. 119.b
Aegyptij an a commansa herba, atque alijs medicamentis uere optata uidere queant. 120.b
Aegyptijs lactis acetosi usum sequuntur. 117.a
Aegyptij plurima habent in meditina priscorum doctissimorum medicorum antiquitatem redolentia. 6.b
Aegyptij cur morbis frigidis potius quam calidis infestentur. 117.a
Aegyptijs uictus atque medicamenta familiaria. 117.a
Aegyptios multos annos plus centum uiuere. 17.b
Aegyptij à quibus causis fiant lõgeuei 19.b
Aegyptiæ mulieres, quid in balneis factitent. 107.a
Aegyptias in balneis pinguedinem procurare. 107.b
Aegyptias uti balneis ad pinguescendum. 107.b
Aegyptias ad coitus conciliandam uoluptatem uarijs unguẽtis recte olentibus uti. 107.a
Aegyptios errare molientes purgationes quibusdam feminibus ualidissime purgantibus. 129.b
Aegyptiorum aliquos post aßumptum purgans medicamentum ægrotis multum aquæ frigidæ potandæ propinare. 132.a
Aegyptios diuites multos syrupos, quos cũ aqua per æstatem potant, domi parare. 124.b
Aegyptios lapides è uesica extrahendi sine incisione modum callere. 104.a
Aegyptios componunt Theriacam pro Turcarum Rege. 133.a
Aegyptios iussu Turcarum Regis theriacã componere. 133.a
Aegyptios theriaca cum aduenis multum lucri facere. 133.b
Aegyptios errare in componenda theriaca. 141.b
Aegyptios tribus nominibus his, quippe Darsini, Cherfè & Selica, intelligere cinnamomum, canellam, & cassiam. 140.a
Aer Aegypti qualis sit. 9.b
aeris Aegypti temperies. 9.b
aer Aegypti est calidus & siccus, inæqualis, tenuissimus. 9.b
aer Aegypti cur hyeme aliquando insigniter frigidus sentiatur. 9.b
aer Aegypti caput maxime offendit. 9.b
aer Aegypti quando est temperatissimus æqualissimus, morbisque carent. 11.b
aer locorum Aegypti mari adiacẽtium qualis. 41.b
aer locorum Aegypti, a mare elongatorum qualis. 41.b
aer nocturnus & diurnus per hyemem in Aegypto qualis. 9.b
aeris Aegypti diurna & nocturna alteratio. 9.b
aerem summe calidum continue marcescere, ac fieri pessimum. 31.a
aer in Aegypto non uniformis. 41.b
aer locorum Aegypti mari adiacentium est frigidior atque humidior. 11.b
aer secundæ æstatis, æqualis, continuus, calidus. 32.b
aeris mutationem ab æstuante calore, inæquali, in minus calidum, æqualem continuum pestem dirimere. 33.a
aerem Ianuario & Februario mensibus esse quo ad primas qualitates temperatum. 10.a
aer in Aegypto Iunio mense ex morboso statu, in salubrem mutatur. 34.b
aer secundæ æstatis in Aegypto mutationes non confertim, sed sensim recipit. 34.b
aeris refrigerandi causa multis Aegyptij utuntur.

utuntur. fol.9.a

Aer Aegypti multum à Septentrionalibus, ac Meridionalibus uentis alteratur, & parum ab orientalibus, atque occidentalibus. 9.a

Aer ab Aegyptijs, frigidæ aquæ multis fontibus refrigeratur. 9.a

Aerem Aegyptij refrigerant quibusdam uastissimis fistulis in singulis domibus ea causa constructis. 9.a

Aer Aegypti adueniente æstiuo solstitio quomodo omne contagium pestilens consumat. 35.a

Aer ante æstiuum solstitium tribus mẽsibus in Aegypto, est interrupte calidissimus ac fere animalia suffocans. 32.b

Aeris camerarum balnei temperies. 106.a

Aerem quo ad calorem uarium in balneorũ ædibus esse. 106.b

Aeris infusum sanare hepatis lienisque obstructiones difficiles. 130.b

Aestatis tempus penes Aegyptios. 10.a

Aestas in Aegypto quando incipiat, & desinat. 10.a

Aestatem in Aegypto duplicem esse. 10.a

Aestas prima in Aegypto est inæqualissima, inconstantissima, & summe calida. 10.a

Aestas prima plurimum corpora lædit. 10.a

Aestas secunda est æqualior, minusq; æstuosa, & minus corporibus noxia. 10.a

Aestas prima est mensibus Martio, Aprile, Maio.

Aestas secunda, incipit Iunio mense & usque ad finem Augusti protenditur. 10.a

Aestatis primæ aeris constitutio. 32.b

Aestatis prima pars unde inconstantissima, æstuosissima, atq; inæqualissima sit. 10.b

Aestatis secundæ temperies 11.a

Aestatem secundam morbis carere. 11.b

Aestatis primæ calidissimæ & inæqualissimæ causæ 10.b

Aestatis calor facile a quoque fertur. 9.a

Aestatis aerem summe calidum temperari à Nili fluminis incremento, atque à Septentrionalibus uentis. 9.a

Aestatis aer nisi à Nili incremento, & à Septentrionalibus uentis refrigeraretur, homines ibi uiuere non possent. 9.a

Aestatem Etesijs carentem admodum morbosam. 34.b

Aetius secandi modum in hydrope docuit. 102.b

Aetius ustionem in articulorum, atque alijs morbis laudat. 100.a

Aetates purgationes non recte quæ ferant. 129.a

Agatarchidis de Nili augmento opinio. 13.a

Agarici utilitas ad quartanas febres. 147.b

Agens proximum in generatione magis potest quam remotum. 40.a

Agricolæ Aegypti secunda æstate uitã ociosam ducunt. 11.b

Agricolæ quando semina terræ comittant. 12.b

Alcanna, siue elhanne, quod est ligustrum Aegyptium, florum usus. 118.b

Alexandrini hyeme oculorum lippitudinibus uexantur. 24.a

Alexandriæ atque alijs locis mari adiacentibus largissime pluit. 11.b

Alexandria singulis annis autumno multis pestilentibus febribus uexatur. 23.b

Alexãdria ciuitas totã super columnas marmoreas numero fermè infinitas posita ac fundata est. 23.b

Alexandriæ omnia loca subterranea, inania, ac peruia existunt. 23.b

Alexandria ciuitas cur per uijs ac inanibus subterraneis locis constructa sit. 24.a

Alexãdriæ loca subterranea per uia ac inania facta fuisse ne urbs terremotibus obnoxia foret. fol.24.a

Alexandriæ loca subterranea per uia facta

fuisse,

fuisse, ut in iis sufficiens aquæ Nili copia ad usum incolarum per annum seruaretur, aliqui Aegyptiorū existimarūt. 24.a
Alexander Trallianus sentit in dysenteria mittendum esse sanguinem. 53.a
Alintaracoron throciscorum compositio, Aegyptio, diuersa est ab ea, qua usus fuit Gal. 142.a
Alimentum immodicum refrigerare. 19.a
Alui profluuij causæ. 53.b
Amatus Lusitanus in dysenteria mittebat sanguinem, multosque hoc auxilio curauit. 53.b
Amatus Lusitanus quomodo a naribus sanguinem mittebat. 79.a
Amatum medicum Lusitanum multos puerulos sanguinis missione curauisse. 48.a
Amentes inustione sanant Aegyptij. 98.a
Ammeum Aegyptij Indicum habeat, omnium optimum, quem Nanacuendi appellant. 141.b
amomum amama uocant Aegyptij. 139.a
amomum uerum habere Aegyptios. 139.a
amomum lignum & non semina uel fructus esse Aegyptij affirmant. 139.a
amomi descriptio. 139.a
amomum quo Aegyptij utuntur, non esse Rosam Hierici, ut falso aliqui crediderūt. 139.a
amomi historia apud multos antiquos scriptores uaria. 139.a
amygdalas ex Gaza aduectas minus alijs calfacere. 123.b
anaxagoras de Nili fluminis augmento opinio. 13.a
an crurum scarificatio in sura, ut Aegyptij faciant, uel potius in malleolo, ut Gal. docuit, sit facienda. 94.a
an crurum scarificatio uicaria sit uenæ sectionis. 87.a
animalia in Aegypto reperiri, quibus ars curandi morbos insita a natura existimetur. 1.b
anguriæ, quæ intus nullam pulpam, sed huius loco aquam dulcissimam continent. 26.a
anguriarum aquam hernias concitare. 26.a
anguriæ el naui. 124.a
anguriæ aquæ facultas. 124.a
antimonium difficiles ac antiquatos morbos sanare. 130.a
antimonio multos ab incurabilibus ferè morbis sanatos. 130.b
antiqui ad quos morbos sectione usi sint. 102.b
antiqui medici cur preualidis purgantibus usi fuerint. 130.a
Antonius Palmerius Presbyter Cayri sacra multos annos ministrauit. 137.a
Antyllus cucurbitularum usum scarificatione præstitum cognouisse. 71.b
Antyllus scarificandi docuit modum. 91.a
Annus ab Aegyptijs in quot partes diuidatur. 18.a
Annum penes Aegyptios in quatuor tempora, sed tamen secus quam a nostis fiat, diuidi. 10.a
Anum Atheniensem cicutæ esui assuetam. 119.a
Aoim Christianum Cophtum uacuato plurimo sanguine à uenis retro aures somno longissimo correptum fuisse, non tamen sterilem euasisse. 60.a
Apoplecticos inustione curari. 98.a
Apodyterium seu spoliarium quid. 106.a
Aqua optima neq; concoctionem, neq; concocti distributionem, neq; sanguinis generationem, neq; nutritionem, neque urinarum, sudorumq; excretionem, neque corporum diflationem, iuuat. 20.b
Aquam non iuuare concoctionem. 20.a
Aquam hypochondrijs nō esse utilem. 20.a
Aquas optimas reperiri, quæ neque insigniter frigidæ, neq; crassæ, sed dulces existūt, ac tenuissimæ. 21.a
Aquas cœlestes esse læuissimas dulcissimas, atque tenuissimas. 21.a

Aquæ, quæ ex Galeno optima sit. 16.a
aqua optima est quæ clara syncera, sine odore. 16.a
aquæ optimæ notæ. 16.b
aquæ crudę & malæ notæ. 16.b
aquæ usum ad uitam producendam, magis quàm uini, conducere. 20.a
aquæ usum Aegyptijs magis quam uini, cõducere. 20.a
aquæ potus, quæ nostris corporibus afferat incommoda. 20.a
aquam stomacho, hypochondrijs, hepatique uel lieni obstructis, uel in tumorem elatis plurimum nocere. 20.a
aquam ab Aegyptijs ad sanitatem conseruandam, uino præponi. 20.a
aqua dulcis tepida cutem laxat, sanguinem attenuat, atque attrahit. 87.b
aquæ potu summe calida corpora iuuari. 21.a
aquam Pueris, atque calidis & humidis corporibus conferre. 20.b
aqua Nili fluminis clarefacta omnium est, limpidissima, purissima, leuissima, cuiusuis odoris expers, atque subdulcis. 16.b
aqua Nili ex quibus omnium hominibus utilissima, ac optima sit iudicanda. 16.a
aquam Nili fluminis corpora ex calore gracillima refrigerare, incrassare, atque impingue facere. 4.a
aquam Nili fluminis hepar calidum refrigerare. 4.a
aquam Nili totam in sanguinem uerti, ex quo Moses Dei pręcepto aquas in sanguinem mutauit, Aegyptijs persuasum est. 37.a
aquę Nili facultas. 17.a
aquam Nili Ioan. Iacob. Manne medicus pro Turca qui renũ calida intẽperie laborauit, plurimum comendauit. 17.a
aquam Nili fluminis clarefactam, tenuem, leuem subdulcem esse. 21.a
aquam Nili epotam aliquibus sudorem, aliquibus urinã, atque multis uentrẽ mouere. 21.a
aquam Nili fluminis copiose epotam hepatis calorem optime contemperare. 4.a
aqua Nili a longissimo itineris tractu ferè à Sole coquitur. 16.b
aquam Nili omnium esse minime frigidam. 16.b
aquam Nili fluminis Auicennas multis laudibus celebrauit. 16.b
aquam Nili, quæ est turbida, Galeni temporibus Alexandriæ per fictilia uasa Aegyptij percolabant. 16.b
aquam Nili cœnosam ac turbidam quomodo cito clarefaciant. 16.b
aquam turbidam amygdalis dulcibus contusis, Aegyptij clarefaciunt. 17.a
aquam turbidam ex Nilo asportatam dulcibus amygdalis trium tantum horarum spacio clarefaciunt. 17.a
aqua Nili clarefacta epota sudorem mouet, aliquibus, urinam, & quamplurimis uentrem. 17.a
aquam Nili die, noctuq; epotam corpora nõ lędere. 17.a
aqua Nili calida corpora plurimum iuuantur. 17.a
aqua Nili epota uiscerum incendium contemperat. 17.a
aquam Nili uicem gerere seri lactis. 17.a
aquam Nili Aegyptij mutari in sanguinem putarunt. 17.a
aqua Nili unde habuerit, quod intra corpora suscepta, in sanguinem mutetur. 17.a
aquæ Nili Deum dedisse, ut in sanguinem conuerteretur, Aegyptij existimant. 17.a
aqua Nili fluminis pro potu est iucundissima. 16.a
àqua Nili cęteris bonitate uidetur præferenda. 16.a
aquam Nili fluminis in potu Aegyptios sectari. 117.b
aqua Nili à dolore renum a calculis concita-

tum sanare. fol. 21.b

Aqua Nili quo pacto possit concoctionem iuuare. 22.a

Aquam Nili clarefactam hypochondrijs, iecori, lienique inflammatis auxilio esse. 22.a

Aqua Nili an corpora nutriat. 22.b

Aquam Nili, ex Aegyptiorum sententia nutrire. 22.a

Aqua Nili quando est paucissima, & fere stagnans. 12.b

Aqua Nili fluminis quomodo in Vrbem Alexandriam ueniat. 24.a

Aqua Alexandriæ autumno euadit cœnosa, palustris, corrupta atque pessima. 24.a

Aqua corrupta quomodo sit causa pestilentium febrium, quæ autumno Alexandriæ uagantur. 26.b

Aquam rami Nili fluminis per mediũ Cayri ciuitatis transeuntis putrefactã uarios in pueris morbos concitare. 25.b

Aquam plurimam gelidam ijs propinari, quibus est sanguis mittendus, officere. 56.b

Aquam ante missionem sanguinis multam epotam hydropem facere. 56.b

Aquam Nili fluminis modice sumptam posse purgantis assumpti uim fouere, & augere. 132.b

Aquam Nili callere facultate aliqua subducendi aluum. 132.b

Aquam cum purganti medicamento frigidã dandam Auerrhoes noluit. 132.b

Aquam post purgans medicamentum, haly & Rhasim concessisse. 132.b

Aquam frigidam multam ab assumpto purganti, aliquos Aegyptiorum bibere, à qua aluum sæpe multum turbari. 132.a

Aquæ potu ab aßumpto purganti cur aliqui commode sint purgati. 132.a

Aquam nullo pacto purganti assumpto auxilio esse posse. 132.a

Aquam Anguriæ elnaui sanare febrem synocham. 145.b

Aqua stillatitia, qua synocha febris, atque ardens curatur. 145.b

Arabum corporum habitus, atque temperamenta. 41.b

Arabes multos morbos inustione sanare. 97.b

Arabes cur utantur inustione. 97.b

Arabes quomodo lapides è uesica sine incisione extrahant. 104.b

Arabes priscos medicos non cognouisse scarificationem crurum, uel ea non fuere usi. 83.b

Archenda quid, & eius facultas. 112.b

Archenda est puluis ligustri Aegyptij foliorum. 112.b

Archigenes sectionem ad hydropem meminit. 112.b

Ardentes febres quibusdam secretis auxilijs ab Aegyptijs curari. 145.b

Arterias pro mittendo sanguine Aegyptios secare. 2.b

Arteriarum sectarum ad mittendum sanguinem usum, non secus quàm uenarum in Aegypto frequentari. 57.a

Arteriæ pro quibus morbis ab Aegyptijs secentur. 57.a

Arteriarum sectionem pro mittendo sanguine hoc tempore propriam esse Aegyptiorum. 57.a

Arterias solos Arabes & Aegyptios pro mittendo sanguine audere secare. 57.a

Arteriæ sectio pro mittendo sanguine Aegyptijs est familiarissima. 60.b

Arteriæ sectione ad quæ mala Aegyptij utantur. 60.b

Arteriæ sectionem pro diuino secreto in Aegypto ad diuturnas oculorũ ophtalmias, inueteratas, atque ad capitis uiscerumq; antiquos diuturnosque dolores haberi. 60.b

Arteriarum sectione multos interijsse. 60.b
Arterias sectas ex quorundā sententia coalescere non posse. 61.a
Arterias sectas magna cum difficultate coalescere. 57.a
Arterias sectas posse coalescere, maxime in pueris, corporibusque mollioribus. 61.a
Arterias sectas tutò coalescere experientia esse cognitum. 61.a
Arteriam per somnium monitum Gal. secuisse, & bene successisse. 61.a
Arteria cubiti secta quendam Magistrum à lateris dolore sine ullo aneurismate sanatum Gal. memoriæ prodidit. 61.b
Arterias quo pacto Aegyptij coalescere faciant. 63.a
Arteriarum sectio, ut coalescat, quæ præstent. 63.a
Arteriarum prævalido motui, postquam eas secuerunt, atque sanguinem eduxerunt obsistunt, frusto æris sectioni arteriæ superposito. 61.b
Arterias tutò secari ab Aegyptijs. 2.b
Arteriarum sectione aliquos quasi miraculo sanatos fuisse. 2.b
Arteriam inter pollicem & indicem sectam hepatis dolorem iuuare. 62.b
Arterias in summis artubus, atq; in capite fore secandas in omnibus doloribus, a calida, spirituosaq; substantia, obortis. Gal. docuit. 61.b
Arteriam frontis ad quæ mala Aegyptij secant. 62.a
Arteriæ frontis sectio quibus malis conueniat. 62.a
Arterias sectas misso sanguine Aegyptios, neque extrahere, neque inurere. 62.a
Arteriarum retro aures sectio quibus morbis conueniat. 62.b
Arterias temporum ad prohibendos catarrhales fluxus in oculos Aegyptij inurunt. 62.b
Arterias retro aures Hippocrates in quibus inurendas uoluerit. 99.a
Arthritides uagari in Aegypto. 23.a
Articulos a quibus causis plerique Aegyptiorum imbecillos habeant. 26.b
Articulos inurunt Aegyptij ad podagram. 97.b
Articulos inurentes Aegyptios sanant articulorum dolores. 97.b
Arundinibus saccharinis Aegyptios uesci. 117.b
Asari decocti uis ad curandas quartanas. 147.b
Ascanium Caracciolum a dysenteria sanguinis missione curatus. 53.b
Asclepiades Aethiopes trigesimo ætatis anno senescere, & Britanorum quamplures ad centesimum, usque & uigesimum annum peruenire memoriæ prodidit. 16.b
Aspalathus ubi reperiatur. 137.a
Aspalathi arbusti descriptio. 137.a
Aspalathum flores edere suauissimi odoris. 137.a
Assis quid sit. 120.a. 121.b
Asthma pectoris inustione sanari. 98.a
Astronomi a quibus corporum naturas cognoscant, ac speculentur. 39.a
Astronomi ad indagandam corporis naturam, quæ considerent. 39.a
Astronomi hominis naturam ex signi natura, atque stellarum in prima cœli domo inuentarum, uel eam respicientium. 39.a
Auenzoarem medicum filium suum puerum sanguinis missione ab acuto morbo sanauisse. 47.b
Auerrhoes damnat frictiones in corporibus cruditatibus repletis. 113.a
Auerrhoes cur aquam frigidam post assumptum purgans concesserit. 132.b
Auicenna de Achaouan 138.a
Auicennam sensisse medicos posse in pueris binos annos tantum agentibus mittere sanguinem. 47.b
Auicennas non cognouit scarificationis usum.

sum.fol.85.a.imo confundit scarificationes cum cucurbitulis.ibid.

Auicennam ante sanguinis missionem ęgrotis aliquibus aliquid cibi esse offerendum precepisse. 55.a

Auicennam aquam post purgans concessisse. 132.b

Aures pro mittendo sanguine Aegyptij scarificant. 58.a

Aures infantibus scarificantur ab Aegyptijs. 77.a

Aurium scarificationem puerorum esse propriam. 58.a

Aures quo modo, ac ordine scarificentur. 78.a. nec talem scarificationem cognouisse Gal. ibid.b

Austri temperies. 30.a

Auster cum imbribus coniunctus quid faciat. 30.a

Austrini flatus caput grauant, sensusq; hebetant. 25.a

Austrum facere putridinem. 20.a

Auster corpora dissoluit, humores fundit, putrefacitq; ubi coniunctus sit cum largioribus imbribus. 30.a

Autumnus constat duobus mensibus, quippe Septembri, Octobre. 10.a

B

BALNEORVM usus qualis sit apud Aegyptios. 106.b

Balneis naturalibus Aegyptum carere. 106.a

Balneis tepidis cur Aegyptij utãtur. 106.b

Balneorum usum penes Aegyptios pro corporum abstersione esse frequentem. 107.a

Balneorum usu quæ accedat corporibus utilitas. 112.b

Balnea ex dulci aqua parata apud Aegyptios eße in usu frequentissimo. 106.a

Balneorum dulcium apud Aegyptios quis sit usus. 106.a

Balneorum dulcium facultas. 4.a

Balneorum dulcium usu corpora refrigerari & impinguescere. 4.a, 15.a

Balnea apud Aegyptios qualia frequententur. 106.a

Balneorum gratia ædes in Aegypto constructæ. 106.a

Balnea dulcia in Aegypto omnes ornatus gratia frequentant. 17.b

Balneis dulcibus utuntur Aegyptij, tum corporum ab itineribus inflammatorum refrigerandorum gratia, tum pro demenda sanguinis plenitudine. 11.b

Balneorum loca quomodo Aegyptij calfaciunt. 106.b

Balnea hecticorum qualia esse debeãt. 106.b

Balneorum dulcium usum esse in Aegypto ad corpora ex itinere inflammata. 110 a

Balnea tepida refrigerare, & humectare. 110.a

Balnea dulcia quibus conducant. 110.a

Balnea dulcia calida cutis stipationem delere. 110.a

Balneis utuntur nonnulli uacuationis gratia. 110.a

Balnea pro pinguefaciendis corporibus qualia. 107.b

Balnea calida in triplici esse differẽtia. 107.b

Balneorum calidorum uires. 107.b

Balneo tepido uti uolentes pinguefieri. 107.b

Balnea dulcia quos morbos sanent. 113.b

Balneis uti Aegyptios ad ephimeras febres. 114.a

Balneorum usus ad febres, ephimeras, putridas, hecticas, & inflammationes. 114.a

Balneis ad quos morbos Aegyptij utantur. 114.a

Balneis dulcibus usus fuisse antiquos in febribus. 114.a

Balneorum dulcium differentiæ, ac uires. 214.a

Balnea dulcia, quibus febribus, & inflammationibus conueniant. 114.a

Balnea dulcia quo tempore febricitantibus conducunt. 114.a

Balneis dulcibus quæ febres ex ephimeris iuuentur. 114.a

Balnea hecticis quę conducant. 124.a

Balneorũ usus pro hecticis non unus, at multiplex. 114.b

Balnea corporibus cruditatibus scatentibus non conuenire. 114.b

Balnea cur neque in febrium principio, neque in augmento conueniant. 115.a

Balnea dulcia corporibus calidioribus, & exustis maxime conuenire. 115.a

Balneorum dulcium utilitates. 115.a

Balneorum dulcium usus uarius quoad uarias febres. 115.b

Balnea in principijs morborum inutilia, & noxia. 72.a

Balnea à cibo pinguefacere. 107.b

Balnea à cibo quamobrem impinguefaciant. 107.b

Balneaturi, neque horrere in balneo, neque imbecillum uiscus habere debent, neque cruditatibus abundare debent. 114.b

Balneis calidis gallica lue correptos posse sanari nonnullis suasum. 115.b

Balnea, quibus Ægyptij ad hecticos uti solent. 149.a

Balneorum ex lacte paratorum usum diuites Aegyptios sequi. 150.a

Balsami authorem plantam uiuentem Venetijs habuisse, ex qua opobalsamum uerum distillasse multi obseruarunt. 138.a

Balsami fructus Aegyptios habere recentissimos, quibus ad componendam theriacam utuntur. 139.b

Ban quid, atque eius usus. 118.a

Barbaricarum corporum temperies habitusque qualis. 30.b

Barbarorum corpora quamobrem excellentissimis putrefactionib. sint obnoxia. 31.a

Barbaros urere lineis petijs accensis. 100.b

Basiauum. 82.a

Berberorũ usus pro alui subductione. 117.b

Berberis fructibus ad medicamenta Aegyptios uti frequentissime. 117.b

Berberis fructuum usus ad quæ. 117.b

Berberis fructuum usum in febribus & pestilentibus Aegyptios sectari. 117.b

Berberorum uis aduersus putredinẽ. 148.a

Bernaui electuarium. 121.b

Bernaui operationes. 121.b

Bernaui assumentes, quæ deliramenta prodant. 121.b

Bers electuarij compositio, & uires. 122.a

Bers electuarij usus. 122.a

Bers electuarium. 144.a

Bessa uocari præfectum. 2.b

Bessà Achimbassim creare, non medicum excellentiorem, sed etiam medicinæ ignarum, si modo plures aureos numos ei persoluerit. 2.b

Betæ succus, ad curandas febres intermittentes. 146.a

Bon seminis usus apud Aegyptios. 118.a

Bon arbor. 122.b

Boream putredini obsistere. 30.a

Borea spirante omnia quam diutissime imputria durare. 30.a

Bosa quid, & ipsius compositio, & facultas. 121.b

C

Cadi esse Mahometis legis doctores. 2.a

Cadi suos iudices pręfectus creat. 2.a

Cadi non tantum religionis legibus præesse, sed lites in iure ciuili, ac pontificio iudicare. 2.a

Calaf quid atque eius usus. 118.a

Calamo aromatico uero Aegypij utuntur. 137.b

Calamum aromaticum non eße radicem, sed cannam, uel calamum 137.b

Calami aromatici notæ ex Dioscoride. 137.b

Calami aromatici multam copiã ab Aegyptijs

ptijs haberi poßet. 137.b
Calculis Aegyptiorum multi cur uexantur. 26.b
Calidißimas regiones habitantibus difficillimas eße purgationes. 129.b
Caliditatem uel per se solam esse Aegyptiorum morborum causam, uel saltem cum alijs causis ipsam concurrere Aegypti medici autumant. 3.b
Calida corpora ab usu ciborum refrigerantium, dulcium, balneorum atque ab immodica uenere frigida euadere. 4.a
Calor uehementissimus aeris ambientis remedijs quibus contemperetur omnino uacat. 41.a
Calorem stomachi ab ambientis caliditate resolui. 110.b
Campsim uocatos uentos facere cerebri inflammationes exitiosissimas. 25.a
Campsinis uentis spirantibus aduenæ ac plures incolarum ad subterranea loca confugiunt, in quibus morantur, quousque ille uentorum ardor cessauerit. 11.a
Campsini uenti si diu perseuerarent, nemo ibi uiuere posset. 11.a
Campsim cur uentos Euros, Austrosq; Aegyptij uocauerint. 11.a
Campsim uocatos fuiße Euros Austrosque uentos, Campsim uocato Alexandri Magni, multarum copiarum duce ab his uentis cum omnibus copijs suffocato. 11.a
Canella in quo à Cinamomo differat. 140.a
Canellæ sapor dulcis & acris. 140.b
Canella in longo itinere odore, & sapore non deficit. 141.a
Cannabis foliorum usum esse apud Aegyptios. 121.b
Cannabis facultates. 121.b
Cannabis per excellentiam herba ab Aegyptijs cur uocata. 121.b
Cantaridarum usus in potu apud quosdam Aegyptios, ut uenenum uel per sudorem uel urinam euacuent. 148.b
Capitis dolori intra nares scarificatio conuenit. 77.b
Capitis partes Aegyptios urere. 98.a
Capitis quas partes Aegypij urant. 98.a
Capitis partes ad quos morbos uri debeant. 98.a
Cardamomum. 141.b
Carnes, aceto, atque sale iamdiu imputres seruari. 30.a
Carnes, quibus Aegyptij uescuntur. 15.b
Carnium usus apud Aegyptios est temperatissimus. 15.b
Carnium usus apud Aegyptios est simplicissimus. 15.b
Carnes arietum castratorum Aegyptijs eße multum familiares. 15.b
Carnibus multis, qui in uictu utuntur breuius uiuunt. 18.a
Carnis atque uini immoderatum usum hominibus breuioris uitæ esse causam. 18.a
Carnium optimarum usum augere calorem naturalem. 18.a
Carpobalsamū habēt Aegyptij ex Arabia recentissimum. 139.b
Caseus Gibnebalon. 25.b
Caßabel derira quid. 137.b
Caßabel derira Aegyptiorum est uerus calamus aromaticus. 137.b
Cassiæ Aegyptiæ usus. 145.a
Caßiæ fructuum cognitio, & utilitas. 126.b
Cassiæ differentiæ, ibidem.
Cassiam Damiatinā eium minime utilē. ibid.
Cassia Abissina cæteris præfertur. ibid.
Cassiæ Abissinæ usus. ibid.
Cassiæ Abissinæ usum ad acres distillationes ex capite in pulmones esse apud Aegyptios frequentißimum. ibid.
Cassiæ florum usus. 118.b
Cassiam esse alterius arboris corticem, minimeque canellæ. 140.b
Cassiam planè a cinnamomo & canella differre. 140.a
Cassiæ sapor amarus. 140.b

Cata-

Catapocijs quibus ad psydracia, & alopeciã Gal. utebatur. fol. 129.b
Catapocia ex aloe appellata apud Gal. quæ. 129.b
Catapocia διὰ κολοκυνθίδος. 129.b
Catapocia ad quartanas febres. 147.b
Catapocijs ex aloe, scamonio colocynthide paratis utebatur Gal. 129.b
Catapocijs ex aloe, colocynthide, scammonio, agarico, bdellio, gummi Arabico paratis ad distillationem ex capite in pulmones salsuginosa Gal. utebatur. 129.b
Causæ, quæ aerem in æstate refrigerant. 12.a
Causæ pinguedinis. 108.a
Causticorum medicamentorum facultas. fol. 99.a
Causticum quid. 99.a
Cayrus Aegypti metropolis. 8.b
Cayrus olim Babylon, uel Babulis. 8.b
Cayri ciuitas quantum distet ab Aequinoctio. 8.b
Cayri diei maior longitudo. 8.b
Cayri diei breuitas. 8.b
Cayri situs. 8.b
Cayri ciuitas uentis Septentrionalibus exposita. 8.b
Cayri ciuitatis aer à Septentrionalibus, atq; Meridionalibus uentis maxime alteratur, ab Orientalibus, Occidentalibusque parum. 8.b
Cayri ciuitas est prope tropicum Cancri. 9.a
Cayri ciuitas altissimis est fabricata ędibus. fol. 9.a
Cayri locus in quo Aegyptij theriacam cõponunt. 133.a
Cayri multos tum uiros, tum mulieres reperiri, qui medicinam profitentur. 1.b
Cayri nullos reperiri qui medicina ratione faciant. 1.b
Cayrini toto anno oculorum lippitudinibus molestantur, sed pręsertim in prima æstate. 24.a
Cayri habitatores esse plurimarum nationum. 14.b
Cayri quot hominum nationes existant. 14.b
Cedmata curari scarificatis uenis quæ intra aures sunt. 58.a
Celsus in hydrope supra talum incidi docuit. 102.b
Cerastis quid. 136.b
Cerastis serpentis ex Aetio descriptio. 136.b
Cerebri inflammationes lethalissimas in prima æstatis parte fieri. 25.a
Chaoua decoctum. 122.b
Chaoua decoctum quomodo paratur. 122.b, & 123.a
Chaoua decocti ex semine Bon parati usus apud Aegyptios. 118.a
Chaoua decoctum ad euocandos menses multum mulieribus conducere. 118.a
Chaouæ decocti usus ad mẽses ciendos. 118.a
Chaoua decocti facultas. 123.a
Chaouæ suppressos menses reuocare. 123.a
Chamedrios uis ad curandas febres. 146.a
Cherfe cannellam communem Aegyptij intelligunt. 138.b
Chest, est costus Arabicus quo nostri etiam utuntur. 138.b
Chest an sit uerus costus. 138.b
Chia mulier dysenteria sanguinis missione sanata. 53.b
Chinæ radicis usus in Aegypto. 117.b, & 120.a
Chinæ radicibus ad quos morbos Aegyptij utuntur. 118.a
Chinæ decocto emaciata corpora pinguefieri. 118.a
Chinæ decoctum faciem pulchram reddit. 118.a
Chinæ decoctum pro pinguefaciendo quomodo ab Aegyptijs mulieribus paretur. 118.a
Chinæ radicis decocti usus in febribus pestilentibus apud Aegyptios. 148.
Chinæ radicis usus ad pinguefaciendum. 109.b.

Chinæ

Chinæ radicis decocto multas emaciatas mulieres pingues euasisse. 109.b
Chyrurgos Aegyptios partes uenis minimis refertas, scarificare. 58.b
Chyrurgi Aegyptij in scindendis uenis longe nostris dexteriores obseruantur. 57.b
Cibi optimi supra modum assumpti morbos frigidos generant. 19.a
Cibus immoderatus & potus calorem naturalem sæpe soffocat. 18.b
Cibum non eße omnibus concedendū priusquam sanguis mittatur. 55.a
Cibi Aegyptijs familiares. 15.a
Cibus pauperibus Aegyptijs familiaris. 15.b
Cicatrices in multis partis corporis Aegyptiorum frequentis inustionis usus eße iudicium. 97.a
Cinesiam Euagoræ filium corpore inusto in concionem prodijsse. 99.a
Cinnamomum quid. 140.a
Cinnamomum esse surculorum uel ramulorum tenuissimorum arboris cannellæ cortices, & cannellam crassiorum. 140.a idem b
Cinnamomum in quo à cannella differat. 138.b
Cinnamomum eße ramulos tenuiores, qui cito, tum sapore, tum odore exoluuntur. 138.b
Cinnamoma cur a mercatoribus in Aegyptum uel Syriam nō conuehantur. 140.b
Clysteriorum usum ab ibi uolunt prodijsse. 1.b
Clysteriorum usum Aegyptijs eße familiarissimum. 5.b
Clysteriorū aliquorū penes Aegyptios usus. 144.a
Clysteres ad Vigilias qui ab Aegyptijs parentur. 144.a
Clysteres laxatiui apud Aegyptios. 144.b
Clysteres Aegyptijs mulieribus ad pinguefaciendum familiares. 109.a
Clysteres Hystericarum mulierum. 145.a
Clysteres ad uteri frigidas affectiones. 145.a
Clysteres ad cohibendam aluum. 145.a
Clysteres ad fluxum sanguinis. 145.a
Clysteris ex Acatię siliquarum inmaturarum parati facultas. 145.a
Clysteres ad febres putridas ab Aegyptijs usitati. 146.a
Clysteres qui refrigerent & tenues succos subducant. 146.a
Colis meatus quantum dilatari queat. 104.a
Collum, ac mentum, ad quæ scarificent. 58.b
Contagium à uehementi aeris caliditate consumi. 35.a
Contenta urinarum crassa quid significent. 73.b
Comam inustione tolli. 98.a
Composita medicamenta, quæ ab Aegyptijs parantur. 133.a
Compositum ex opobalsamo & alijs ad pestem utile. 149.a
Coriandrum uiride, idest folia Aegyptios inoxie comedere: eßequā eius usum apud ipsos in ferculis familiarissimum. 117.b
Cornelium Celsum usum Aegyptiarum cucurbitularum nouiße. 64.b
Cornelius Celsus ait ad mittendum sanguinem non ætatem, sed uires considerandas forè. 48.a
Cornelius Celsus usum cucurbitularum in febribus quouis tempore utilissimum censuit. 65.b
Cornelium Celsum ustionem in coxendico dolore laudaße. 100.a
Cor atque hepar calidum & humidum uniuersum corpus tale efficere. 38.b
Cordis atque hepatis à totius inspectione temperiem cognosci. 26.b
Corpora unico tantum temperamento prædita nusquam reperiuntur. 38.b
Corpora ubique multa reperiri uarijs conflata temperamentis. 38.b

Corpora

Corpora statim enixa ab aeris temperamento multum alterari. 40.b

Corpus temperatam naturam obtinebit, quoties cor & hepar æque apposita temperamenta habebunt. 39.a

Corpora à quibus necessario alterantur, & à quibus non necessario. 17.b

Corpora quo humidiora eo, crassiora esse. 108.a

Corpora crapulis pinguefieri. 108.a

Corpora facile pinguescentia, & quæ difficilius. 108.a

Corpora latioribus uenis prædita difficilius pinguefieri. 108.a

Corpora frigido temperamento, facilius pinguefieri. 108.a

Corpora omnia a uarijs diuersorum anni temporum aeris constitutionibus alterari ac mutari. 41.b

Corpus authoris ex immodico hepatis calore gracillimum effectum, largiori potu aquæ Nili fluminis, carnosum & pingue euasisse. 4.a

Corpora in aere ualde calido, cõtinuo, æquali, difflantur, aperiuntur, euacuantur, atq; siccantur. 33.a

Corpora sanguinea, quod alijs temperatiora sint, facilius putrescunt. 28.b

Corpora extenuata dulcibus balneis a cibo iuuari. 107.b

Corpora balneis quæ apta, & quæ ab his sint arcenda. 215.a

Corporum Aegyptiorum habitus & temperamentum. 15.a

Corpora uenerem immoderatam refrigerare. 4.a

Corpora cur in Aegypto ualde crassa & pinguia reperiantur. 4.a

Corpora pleraq; Aegyptiorum frigidiorem uentriculum habere. 4.a

Corpora gracillima ex calore effecta in Aegypto crassescere, ac impinguescere. 4.a

Corpora gracilia ex calore effecta usu largioris aquæ fluminis Nili pinguefieri. 4.a

Corpora Aegyptiorum non esse cacochyma, siue mali succi. 37.b

Corporum Aegyptiorum temperiem terminatam cognosci non posse. 14.a

Corporum Aegyptiorum temperamẽta. 4.a

Corpora cur habeant Aegyptiorum multi pituitosa. 4.a

Corpora Aegyptiorum cruditatibus sæpe molestari. 4.b

Corpora Arabum urbanis sunt graciliora, & calidiora. 15.a

Corpora rusticorum esse omniũ gracillima, hirsuta, squalida, ac fere combusta à Sole. 15.a

Corpora Aegyptiorum pleraq; illuuie, ac pediculis abundant. 107.a

Corpora Aegyptiorum sudoribus abundare. 107.a

Corpora Aegyptij putãt omnia ab usu aquæ Nili fluminis, uerti in sanguinem, siue sanguinem generare quisque putat, plurimo sanguine semper abundare. 37.a

Corpora quomodo in prima æstate se habeant. 10.b

Corpora in prima æstate esse languidissima, & abhorrere cibum. 10.b

Corpora ab aere secundæ æstatis summe calido æquali cum Etesijs siccari, tum per sensibilem transpirationem, tum assiduis sudoribus, atque difflari. 35.a

Corpora Aegyptiorum pleraque multo sanguine abundare uerum esse. 37.b

Corpora Aegyptiorum pleraque, aut sanguineo, aut pituitoso temperamento spectari. 15.a

Corpora Aegyptiorum pleraq; pinguia cur ibi fiant. 107.b

Corpora in Aegypto usu dulcium balneorũ maxime refrigerari. 14.b

Corpora Aegyptiorum quoad uarias partes inusta in Aegypto multa spectãtur. 97.a

Corpora frigida, et humida, qualia sunt mu-

lierum multarum, eunuchorum, & senū multam euacuationem non admittant. fol. 94.a
Corpora non ab omni sanguinis missione debilitari. 54.b
Corporum largam sanguinis uacuationem ferentium, notæ. 50.a
Corpori laxo, molli, pingui, albo, gracilis uenis non esse aut mittendum sanguinem, aut parum. 50.a
Corpora cucurbitulis uacuanda prius per horam in balneo morari debere. 72.a
Corpora habitu pingui ac carnoso difficilius quàm gracilia purgari. 129.a
Corpora frigidi temperamenti, habitus densi, duri, difficilius purgari. 129.a
Corpora puerorum cur euacuationi incepta sint. 110.b
Corpora puerorum habent ex seipsis unde uacuentur. 45.a
Corpora mollia, humida, & calida ex quacunque euacuatione resoluuntur. fol. 93.b
Corpora sub calido cœlo degentia continuis uacuationibus esse subiecta. 110.b
Corpora imbecilla, rara, mollia, pinguia ualide purgantia non rectè ferunt. 128.b
Corpora ex quacunque causa resolubilia, si purgari debeant, uti debent leniter purgantibus, atque à præualide purgantibus abstinere. 129.b
Corporibus omnibus non eadem purgantia conuenire. 129.a
Corpora robusta ualida exposcere medicamenta purgantia. 129.a
Corpora imbecilla, leniter purgantibus esse tractanda. 229.a
Corpora temperata ualide purgantibus non purganda. 130.a
Corpora cachochyma quibus purgantibus purganda. 130.a
Corpora aliquando etiam ad animi deliquiū purganda. 130.b
Corpora non debere purgari ad animi usque defectum. 131.a
Costum Syriacum tantum odore caput ferire. 139.a
Costus uerus qui. 138.b
Coxendicum dolore Aegyptij curant multis inustionibus. 97.b
Coxendicus dolor quo pacto inustione ab Aegyptijs curetur. 97.b
Crapulas & ebrietates esse causas ex quibus homines, uel pauco tempore uiuant, uel miserrimam à quamplurimis morbis afflicti, uitam ducant. 19.b
Crapulis indulgentes difficulter purgantur. 129.a
Criticas omnes uacuationes bonas esse. 46.b
Cruris quænam partes. 94.b
Crus diuiditur in tres partes, & exemplum pictum. 95.b
Crurum scarificationis, quomodo Aegyptij exerceant. 90.a
Crurum scarificandi ordo. fol. 84. a. & discrimen inter eam, ac cucurbitulas. ibidem.
Crurum scarificationem non eam esse, quam nostri applicatis cucurbitulis frequentant. 83.b
Cruribus scarificatis sanguis copiosus, non secus quam à uenæ sectione egreditur. 84.a
Crurum scarificatio quibus conducat, & quo pacto. 79.b
Crurum scarificationis usus in quibus morbis apud Aegyptios frequentatur, & in quibus corporibus. 92.b. 93.b
Crurum scarificatione pro secreto curant Aegyptij febres pestilentes. 147.b
Crurum uenas, quæ scarificantur, dorsi uenis grandiores esse. 68.b
Cucurbitularum utilitas. 65.b
Cucurbitulas, dolores soluere, & inflammationes minuere, atque flatus discutere. 65.b

Cucurbitularum utilitates omnes ex Oribasio. 65.b
Cucurbitulis præstitam sanguinis uacuationem minorem quàm per uenam sectam, facere spirituum resolutionem. 50.a
Cucurbitulæ sunt auxilia partis minimeque totius. 73.a
Cucurbitularum usus damnatur a Gal. ante totius euacuationem. 80.b
Cucurbitularum operatio ex uarijs scarificationibus. 69.b
Cucurbitulæ non sunt utendæ, nisi prius totum corpus uacuatum fuerit. 67.a
Cucurbitulæ impetu foras humorem in alto latentem euocant. 84.b
Cucurbitulæ sanguinem subtiliorem, puriorem, & tenuiorem euacuant, minime crassum. 73.b
Cucurbitulis non euacuatur magna sanguinis copia. 84.b
Cucurbitulas non esse uicarias uenæ sectionis. 89.b
Cucurbitulæ nec sanguinem attenuant, nec cutim relaxant. 88.a
Cucurbitulas etiam crassum sanguinem educere posse præcedentibus frictionibus, & calidis fomentis sanguinem attenuantibus. 71.b
Cucurbitulas non posse educere sanguinem crassiorem, etsi frictionibus, uel balneis sanguis attenuetur. 72.a
Cucurbitulis sanguinem tenuiorem, uacuari, minimeq; crassum. 68.b
Cucurbitulas plus sanguinis tenuioris, quã crassi uacuare Auicennas docuit. 69.a
Cucurbitulas corporibus crassiori sanguine præditis non conuenire. 69.a
Cucurbitulas cutaneum tantum sanguinem educere. 69.a
Cucurbitulas obstructiones concitare. 69.a
Cucurbitulæ in quibus obstructiones concitare possint. 72.a
Cucurbitulas, sanguinem tenuiorem, educere, obstructiones concitare, scarificatam cutem labefactare, refrigerare, densare, atque obstruere. 69.b
Cucurbitulæ sanguinem uacuantes quo pacto obstruent. 69.b
Cucurbitulæ sanguine multo non abundanti, neque crasso, pro moderata sanguinis uacuatione interdum sunt applicandæ, sed præsertim cruribus. 73.b
Cucurbitularum usum sæpe lethalem in febricitantibus pulsus intermissionem consecutam. 73.b
Cucurbitulæ obstruunt ad internas corporis partes etiam trahentes. 73.a
Cucurbitulas à centro ad circumferentiam trahere, atque a circumferentia ad centrum. 70.a
Cucurbitulę quo pacto trahant à circumferentia ad centrum. 70.a
Cucurbitulas purgatis prius corporibus utiles. 70.b
Cucurbitulas in plethoricis corporibus non esse exercendas Gal. prodidit. 70.b
Cucurbitulæ quo tempore in parte inflammata sint, utendę. 70.b
Cucurbitularum usum in febribus pestilentibus à Ioan. Baptista Montano damnari. 71.a
Cucurbitularum incõmoda in febribus pestilentibus. 71.a
Cucurbitulas cruribus cum scarificatione applicatas esse proximas uenæ sectioni statuit Auicennas. 71.a
Cucurbitula maximæ est utilitatis ad auellendo uenenosas humores a membris pręcipuis, & ad adiuuandas omnes naturæ excretiones, siue symptomaticas, siue criticas. 76.a
Cucurbitulas atque crurum scarificationem idem esse, multi arbitrantur. 73.a
Cucurbitulæ an sint utendæ in plethoricis corporibus. 73.a
Cucurbitulis non tolli plenitudinem, sed uenę sectione,

sectione, aut malleolorum scarificatione. 73.a

Cucurbitulæ siue cum scarificatione, siue sine, non sunt admouendæ, nisi euacuato toto corpore. 73.a

Cucurbitulæ statim ad partem cui affixæ, attrahunt, & crudum & coctum humorem. 74.b

Cucurbitulas aliquãdo esse auxilio febribus pestilentibus. 75.a

Cucurbitulas, Aegyptij quibus partibus ad moueant, & quibus non. 66.b

Cucurbitulis sine scarificatione Aegyptios non uti. 65.b

Cucurbitulis pro partis euacuatione, Aegyptios uti. 65.b

Cucurbitulis Aegyptios totius corporis uacuationem non præstare. 65.b

Cucurbitulis non utuntur Aegyptij, nisi prius totum corpus uacuarint. 65.b

Cucurbitulis cum scarificatione nunquam Aegyptios uti pro uniuersali molienda corporis euacuatione. 57.a

Cucurbitulis cum scarificatione Aegyptios uti pro alicuius partis uacuatione. 57.a

Cucurbitulas quibus partibus Aegyptij admoueant. 57.a

Cucurbitulis sæpe occipiti affixis Aegyptij utuntur, atq; collo. 57.b

Cucurbitulæ Aegyptiorum à nostris planè differentes existunt. 57.b

Cucurbitulas usum diuerso modo, quo Itali faciant, Aegyptios exercere. 57.b

Cucurbitulis Aegyptij non igne, uel aqua calida admouent, sed spiritus attractione cuti affigunt. 57.b

Cucurbitulis cur tolli non posse plenitudinẽ Aegyptij putent. 68.a

Cucurbitulis fieri particularem euacuationem. 68.b

Cucurbitulis non uti Aegyptios in principijs morborum nisi totum corpus in primis fuerit uacuatum. 68.a

Cucurbitulam usum per sanguinis uacuatione facienda Aegyptios non cognoscere. 51.a

Cucurbitulas, neq; in dorso, neq; in lumbis, neq; in natibus, neq; in cruribus, neq; in alijs partibus (occipite, collo, & auersa capitis parte exceptis, quibus tantum utuntur cucurbitulis) Aegyptios exercent. 66.b

Cucurbitulis non uti Aegyptios ad iuuanda exanthemata. 66.b

Cucurbitulas, Aegyptijs in febribus pestilentibus cum puncticulis, neq; in uariolis, neq; in morbilis, utendas, non placet. 67.a

Cucurbitulis, nisi probè uacuato corpore, Aegyptij uti non solent. 67.a

Cucurbitulis Aegyptij quantum uolunt sanguinis uacuare. 66.a

Cucurbitularum duo genera Aegyptios in usum habere. 63.b

Cucurbitulis corneis, atq; uitreis uti Aegyptios. 63.b

Cucurbitulas spiritus attractione Aegyptios admouere, atq; sanguine extrahere. 63.b

Cucurbitulis igne uel aqua admotis nõ utuntur Aegyptij. 63.b

Cucurbitulas corneas quomodo Aegyptij parent. 63.b

Cucurbitularum cornearum descriptio. 64.a

Cucurbitulas corneas quomodo Aegyptij cuti admoueant. 64.a

Cucurbitulis corneis cur Aegyptij utantur. 64.a

Cucurbitulas quomodo Aegyptij exerceãt. 66.a

Cucurbitularum in occipite usus frequentissimus apud Aegyptios. 66.a

Cucurbitulas quibus partibus admouere Aegyptij consuescant. 66.a

Cucurbitulæ dorsi partibus admotæ in uenas proximas cordi trahunt noxios succos, & euacuato sanguine, cutem refrigerant,

densant, ac eius meatus obstruunt. 74.b
Cucurbitulæ in febribus pestilentibus, quo loco affigendæ euacuationis gratia. 75.b
Cucurbitula foras ad trahendum uenenum cæteris auxilijs præstat. 75.b
Cucurbitulas in plethoricis corporibus dorso appositas ex toto corpore in uiscera trahere. 72.b
Cucurbitulam appositam occipiti lippientes iuuare. 67.b
Cucurbitulæ propè aurem appositæ meminit Hippocrates. 65.b
Cucurbitulæ in coxendice usus. 67.b
Cucurbitulę in mammis apponendæ utilitas. 67.b
Cucurbitulæ usus ad firmandum sanguinis profluuium. 67.b
Cucurbitulæ ad dolorem uentris. 67.b
Cucurbitula ad lapides renum. 67.b
Cucurbitularum siccarum usum Aegyptij ignorant. 67.b
Cucurbitulis solis plena corpora uacuari posse Aegyptij negant. 67.b
Cucurbitularum occipiti affixarum usum antiquis fuisse cognitum. 67.a
Cucurbitulas cum scarificatione collo ac mēto affixas, gutturis maximas inflammationes plurimum iuuare. 58.b
Cucurbitulas occipiti affixas iuuare capitis grauitates, dolores, inflammationes, ophtalmias atque alios omnes ex plenitudine in capite obortos malos. 66.a
Cucurbitulæ in interna alicuius uisceris inflammatione dorsi partibus applicatæ summe sunt perniciosæ, nec febribus conueniunt. 73.b
Cucurbitulas partibus inflammatione tentatis Gal. admouendas probat. 96.b
Cucurbitulas Aegyptij nunque dorso, lumbis, uel cruribus admouere. 51.a
Cucurbitulas cum scarificatione collo, & occipiti appositas gutturis inflammationes iuuare. 66.b
Cucurbitula in pulmonis inflammatione pectori admouenda. 75.a
Culcassiæ radicum usum in cibo Aegyptijs esse familiarissimum. 117.b
Curatio febrium pestilentium quomodo à quibusdam moliatur. 147.b
Curatio febrium intermittentium, quibusdam secretis auxilijs. 146.a
Cur literarum ac scientiarum cultores in Aegypto defecerint. 6.b
Cute scarificata Aegyptios familiarissime, in pueris, mulieribus, eunuchis, mittere sanguinem. 57.a
Cutis scarificata quo pacto à cucurbitulis refrigeretur, & stupetur. 72.b

D

DARSINI est optima canella siue cinnamomum. 138.b
Darsisachan est aspalathus, & eius substitutum. 137.b
Daucum ex Creta Aegyptij habent. 141.b
Decoctum, quo ad uomendū Aegyptij utuntur. 111.b
Decoctum ad febres pituitosas ab Aegyptijs usitatum. 147.a
Dei summa prouidentia fit, ut loca calidissima aliquid habeant, quo refrigerentur, et frigidissima, quo calfiant. 9.b
Deiectiones bonæ quomodo cognoscendæ. 130.b
Denbalassam, opobalsamum. 139.b
Dentes corruptos Aegyptij inurunt. 98.a
Democriti Abderitæ opinio de Nili fluminis augmento. 13.a
De scarificatione diuersarum partium, quæ inflammatione, tumore, pustula, colore præter naturali, uel insigni dolore torquentur, apud Aegyptios celebrata. 96.a

De scarificationibus aurium, narium, labiorum, gingiuarum, quas Aegyptij pro euacuatione frequentant. 78.a
Diamusch electuarium. 122.b
Diamesch electuarij compositio, & facultas. 144.a
Diodori Siculi de Nili fluminis augmento, opinio. 13.a
Doctores Mahometis legũ, Cadi uocari. 2.a
Dolores articulorum morbum esse Aegyptijs familiarem. 4.b
Dolores articulares cur multos Aegyptiorum continue inuadant. 4.b
Dolores capitis, atque inflammationes quomodo sanguinis uacuatione Aegyptij curent. 66.a
Dolores capitis incipientes curat cucurbita occipiti apposita uel cum scarificatione, uel sine. 58.b
Dolores capitis inueteratos ex plenitudine & grauitates, tolli uena frõtis tusa. 58.b
Dolorem sanguinis uacuatione mitigari. 52.a
Dolores capitis curari secta uena frontis. 58.b
Dolores graues, & immunes scarificatio leit, & mitigat. 96.a
Dolores antiquos inustione tolli. 97.b
Dolorem articulorum ustione tolli. 97.b
Dominicũ à Rege in insulæ Cretæ, loco phrasibia appellato multas ueri aspalathi radices excerpsisse. 137.a
Dominicus à Rege asthmaticus, quomodo pectoris ustionem, ut sanaretur, præstiterit. 98.a
Donatus Antonius ab Altomare de mittendo sanguine in dysenteria. 53.a
Dysenteria quid sit. 52.b
Dysentericos curantes, si neglecto iocinore ulceribus tantum medeant ægrotos precipitare. 54.a
Dysenteria quę sanguinis uacuationem exposcat & quæ non. 52.a
Dysenteriam à cachochymia sanguinis missione non indigere. 42.a
Dysenteriam optimos medicos sanguinis missione curare. 52.a
Dysenteriam, cum qua magna fuerit humorum copia, aut sanguinis impetus ualde urgeat, uel maxima inflammatio, aut dolor uehemens obseruetur, uel iecur male affectum fuerit, sanguinis missione esse curandam. 52.b
Dysenteriam curantes medicos recte se gerere si incipiant à sanguinis missione, tanquam à causarum ablatione. 52.b
Dysenteriæ empyrica curatio apud Aegyptios usitata. 105.a
Dysentericos fluxus quomodo aliqui curent. 105.a

E

EBRIAE *cuiusdam Aegyptię deliramentorum obseruatio.* 122.a
Effectus communes à communibus causis fiunt. 17.b
Elchelimbat quid. 141.a
Electuarij Tarach el acrap compositio. 143.b
Electuarij elphylosepha uocati alia compositio. 143.b
Electuarium phylonium persicum ab Auicenna uocatum. atque eius compositio. 143.b
Electuarij diamesch apud Aegyptios compositio. 144.a
Electuarij Bers dicti, compositio, & uires. 144.a
Electuarium, quo febres intermittentes sanantur. 146.a
Electuarium ad pestem probatum. 148.b
Electuarium aliud, quo utuntur Aegyptij ne à peste inficiantur. 148.b
Electuarium aliud ad idem. ibid.

Ele-

Elephantiasis Arabum quid. 25.b
Elephantiasis causæ. 26.a
Elephantes quamplures homines Cayri semper existunt. 25.b
Elleborum album olim apud Hippocratem in usum fuisse. 129.b
Elleboro nigro ad purgandum Hippocratem usum fuisse, uera & peplio. 129.b
Elleborum album esse purgans preualidissimum. 129.b
Elleborum nigrum ad quartanam febrem esse utile. 129.b
Empij, qui ex pleuritide, ac peripneumonia, euadant. 103.a
Empijs pus sensim, ac sensim educendus. 100.b
Empij, in ustione sanantur. 100.b
Empios tutius in ustione, quam sectione curari. 103.b
Ephori opinio si Nili fluminis incremento. 13.a
Epithemata, quibus Aegyptij febres ardentes & synochas curent. 145.b
Epithemata ad febres intermittentes. 146.b
Epylepticos quomodo Aegyptij in ustione curant. 98.a
Etesiæ quando spirare incipiant. 33.b
Etesias in æstate spirantes multa mala prohibere. 34.b
Etesię quando in Aegypto spirent. 32.b
Etesias in Aegypto esse uentos Septentrionales Iunio mēse spirare incipientes. 33.b
Etesias non fieri à liquatis niuibus in montibus Septentrionalibus à calore Solis, à Cancri solstitio reuertentis. 34.a
Etesiarum generationis in Aegypto celeriori tempore præstitæ, uera ratio. 34.a
Etesias constanter toto Iunio mense, Iulio, Augustoq; placidissime spirare. 32.b
Etesiæ in quo differant à prodromis uocatis uentis. 33.a
Pestis Iunio mense à qua causa perpetuo finiatur. 33.a
Etesias quotidie in secunda æstate plurimas nubes nigras in altissimos Lybiæ, atque Aethiopiæ montes propellere. 13.b
Eupolemum coxendico morbo uexatum ex multis inustionibus interijsse. 100.b
Euripidis de Nili fluminis augmento opinio. 13.a
Eurorum, atque Australium Ventorum flatum aeris esse morbosum. 34.a
Europei propter crapulas, & uinorū ebrietates breuem uitam ducunt. 18.a
Exanthemata humoris coniuncti sunt notæ. 74.b
Exanthemathum eruptiones sunt uiuandæ, & quæ rationes id suadeant. 74.b
Excretiones bonæ. 47.b
Exempla aliquorum, qui ab usis cucurbitulis in pulsum intermittentem, atque in febrem continuas inciderant. 73.b
Extenuata corpora à cibo dulcibus balneis iuuari. 107.b

F

FASCICVLO ex gossypio & linea petia parato Aegyptij ad inurendum utuntur. 97.b
Febres à putredine biliosorum, exustorumq; humorem sæuissima habere symptomata. 31.b
Febribus putridis scarificatio præsentaneum auxilium. 92.b
Capitis passiones, & offensas arce, & curat scarificatio. 92.b
Febricitantes quomodo balneis dulcibus uti debeant. 115.b
Febribus intermittentibus correpti quomodo balneis utantur. 115.b
Febribus putridis non conducant cucurbitulæ scarificata cute. 73.a
Febribus malignis scarificationes crurum euacuant, & uenenum ad ignobiles partes attrahunt. 89.b

Febri-

Febribus omnibus acutis nares scarificatæ opem ferunt. 77.b

Febrium, quæ pituitosarum ad naturam magis accedunt, curatio. 147.a

Febrium pestilentium curatio peculiaris. 147.b

Febribus pestilentibus cucurbitulæ opem ferunt. 75.a

Febrium intermittentium curatio quibusdã secretis auxilijs. 146.a

Febri quartanæ elleborum album conducere. 129.b

Febres pestilentes, quæ Alexandriæ uagantur, quibus signis manifestantur. 23.b

Febrium pestilentium, quæ fiunt Alexandriæ, symptomata. 23.b

Febrium pestilentium Alexandriæ uagantium causæ. 23.b

Febrium pestilentium causas Alexandrini putant, esse uentos à lacu Mareoti spirantes.

Febrium pestilentius nonnullĩ Alexandrinorum putant, esse putridos habitus à subterraneis locis ciuitates exeũtes. 23 b

Febrium pestilentium, Alexandriæ incolarum non pauci, aquam tunc temporis ex defectu aquæ Nili, palustrem, ac corruptam, quam bibunt, causam esse putant. 23. b

Febres multas pestilentes lethalissimas Alexandriæ autumno grassari. 23.b

Febres rarissimas Cayri à calidis tenuibusque humoribus ortas obseruari. 4.b

Febres putridas plerum ab humoribus crassis frigidis oriri. 4.b

Febrium synocharum, atq; ardentium quibusdã secretis auxilijs curatio apud Aegyptios usitata. 145.b

Febres curati ab Aegyptijs quibusdam linitionibus more antiquorrm. 146.b

Febres quartanas quibus remedijs curent Aegyptij. 147.b

Febrium hecticarum curatio apud Aegyptios frequentata. 147.b

Fellis uaccini ad pinguefaciendum usus. 109.a

Fernelium sanguinis missionem in pueris nõ abhorruit. 48.b

Ficus Sicomori quales. 117 b

Figuræ, quanto facilius in humida materia recipiuntur, tanto minus durant. 31.b

Figuræ quanto in materia ficciora, difficilius imprimantur, tanto difficilius delentur, atq; corrumpuntur. 31.b

Filios multos parentibus dissimiles spectari. 39.b

Fistulę, quas faciunt Aegyptij pro refrigerando aere. 9.a

Fistularum, per quas ædium aer refrigeratur, descriptio. 9.a

Fistulæ Aegyptiarum ædium uentum Septentrionalem excipiunt, atq; ad terrena ædium loca demittunt. 9.a

Flamam paruam multo oleo suffocari. 18.b

Fluxus quæ ualenter firment. 145.a

Fœcunditas terræ Aegypti miraculo accessisse uidetur. 12.a

Fœcunditatem Aegypti à Nilo flumine fieri. 12.a

Francifcus Valesius de aurium scarificatione. 78.b

Franciscus Fererius Gallus. 138.a

Franciscum Rigonum per sectum magni anguli oculi uenam plurimo sanguine uacuato à difficili ac magna oculorum lippitudine sanatum. 59.b

Frictiones Aegyptios frequentare. 111.b

Frictionum usum in balneis omnibus Aegyptijs esse familiarissimum. 112.a

Frictiones quomodo exerceant. 112.b

Fricandi apud Aegyptios usitatus modus. 112.a

Fricandi exercitatio, quam Aegyptij pręstant. 112.a

Frictionum differentię. 112.b

Fricandi prima differentia. 112.b

Fricandi secunda differentia. 112.b
Fricandi tertia differentia. 112.b
Frictionis primæ differentiæ utilitas. 113.a
Frictio conferens emaciatis corporibus, ut carnem accipiant. 113.b
Frictionum omnium differētiarum utilitas. 112.b & 113.a
Frictiones tenuibus humoribus, & calidis conuenire, nequaquam uero frigidis, & crassis exuperantibus. 113.a
Frictiones quibus concitare obstructiones et febres possint. 113.a
Frictionibus plures Aegyptiorum cur lædi possint. 113.a
Frigiditas aeris multis remedijs non eget, quibus emendetur. 41.a
Frigiditate obstructiones foueri, humoresq; incrudescere. 3.b
Fructus Aegyptijs familiares. 15.b
Fructus quamobrem Aegyptus gignat insipidos. 16.a
Fructus therebynti pinguefacere. 108.b

G

GALENVS ait se nullum uidisse ex febre acuta laborantibus mortuum, in quo recte sanguis è naribus eruperit. fol. 47.a
Gal. uoluit, non annorum numerum, sed habitum corporis ad mittendum sanguinem esse spectandum. 49.b
Gal. distinxiße, non esse mittendum sanguinem in puero admodum paruo. 49.b
Galeno fuisse familiaria prævalide purgantia. 129.b
Gal. cuidam habenti linguam prætumidam catapocia ex aloe, scamonio colocynthide parata dedit deuoranda. 129.b
Galenum in quartana febre album elleborū commendare. 129.b
Galenum reprehendere Hippocratem qui dixit, scarificatis uenis in aures. 59.b
Gallinæ Maluph ceteris pinguiores in Aegypto esse. 108.b
Gallinis aliquibus Aegyptias uti, ut pinguefiant. 108.b
Gallinas arte factas comedunt Aegyptiæ ad pinguefaciendum. 108.b
Geniti hominis similitudo quæ sequatur. 40.b
Generantis similitudo in generato, quomodo sit intelligenda. 40.a
Generatum generanti esse simile. 39.b
Genuenses cur sic usui refrigerantium medicamentorum indulgeant. 8.a
Georgius Selaceus de usu cucurbitularum. 76.a
Georgius Hemus Consul in Aegypto. 137.a
Gion flumen. 12.b
Gingiuas atque dentes ad quos morbos Aegyptij inurant. 98.a
Glacies in Aegypto nunquam uel rarißime fit. 11.b
Gossypiū accensum leuem dolorem concitare. 98.b
Gossypio ignito Aegyptij ad inurendas partes utuntur. 97.a
Gossypium ad inurendas partes quomodo paretur. 97.a
Grando nunquam in Aegypto fit. 11.b
Gumma Arabica quid sit, & an gumma cōmunis ex Alexandria conuecta sit Arabica. 141.a
Gummata Acatiæ arbores multa, ac inter se uaria, minimeq;, ut dicebat Dioscorides, alba & uermicularis. 141.a
Gutam rosaceā sanari sectis uenis nasi. 58.b

H

HABITVS corporum Aegyptiorum qualis. 15.a
Habitum Cayri habitatorum esse moderate carnosum, pinguem,

guem, aut ualde pinguem. 15.a
Haly Abas, non negat pueris quandoq; acuto alique morbo uexatis uenæ sectionem conducere posse. 47.b
Haly Abb. cognouisse inustionis usum. 100 a
Hebreæ Ægyptiæ, quæ in balneis factitent, ut impinguescant. 107.a
Hebreas Aegyptias præter cæteras studiũ, ut impinguescant, adhibere. 107.a
Hecticorum curatio apud Aegyptios. 149 b
Hecticis sorbitiones Maglub, & Mastabaleb uocatæ commodæ. 149.b
Hedicroos pastillos quomodo Aegyptij parent. 137.a
Hedicroos diuerso modo, quo Magnus, & Andromachus docuerunt.
Helenæ Aegyptiæ antimonio curatæ historia. 13.a
Herbam, quam Assis Aegyptij uocant, assumendi adagium unde uenerit. 120.a
Herbam comedentes Aegyptios multa somniare. 119.b
Herbam comedere apud Aegyptios prouerbio dici. 120.a
Herba canabis uti Aegyptios animi gratia optata ad uisendum. 120.a
Heremitas multos in Aegypti solitudinibus, reperiri, Christo seruiẽtes, uitamq; asperrimam ducentes. 26.b
Heremitarum corpora qualia spectentur, & mores. 26.b
Hero docuit cucurbitulis posse homines uti spiritus attractione. 63.b
Herodotus de cucurbitulis. 65.b
Hermodactylos Aegyptios, ut pinguefiant, non secus quàm castaneas, multos comedere, idque innoxiæ, & sine uentris deiectione. 118.a
Hermodactylos Aegyptios comedere, ut impinguescant. 109.a
Hermodactylos uulgares non soluere, neque mouere aluum. 109.a
Hermodactylis falsis nostros uti pharmacopolas. 109.a
Hermodactylos uulgares, non esse cholchicũ Dioscoridis. 109.a
Hernias carnosas multas uictum ciborum crassum, lentum, pituitosumq; sanguinem generantium, quo utuntur Aegyptij, facere. 26.a
Herniæ omnes species Cayri in multis obseruantur. 26.a
Hernias aquosas tutò sectione curari. 102.b
Hernias inustione curari. 101.a
Hepar pleriq; Aegyptijs esse calidum, & humidum temperatum, ex quo ij multo sanguine abundant. 15.a
Hepar induratum, atque refrigeratum Aegyptij inurunt. 98.a
Hieronymus Cardanus malè interpretatur, & declarat Galeni mentem de crurum scarificatione. 83.b
Hieronymi Fracastorij opinio de Nili augmento. 13.a
Hippoc. cur dixerit, sub canem & ante canẽ molestas esse purgationes. 129.b
Hippocrates meminit capitis ustiones. 99.a
Hippocratem usum semper fuisse præualidis purgantibus. 129.b
Hippocratem ad purgandum familiaria habuisse elleborum album & nigrum, & peplum. 129.b
Hippopotamus equus marinus. 1.b
Hippopotamum sibi aliquando secare uenã, pro sanguinis uacuatione. 1.b
Hippopotamus, quo medicamento, curet uenam sectam. 1.b
Hippopotamum sanguinis missionem per uenas sectas docuisse aliquibus suasum est. 1.b
Hirudinum usum ad mittendum sanguinem, Aegyptij ignorant. 57.b
Hirudinibus multi sanguinem mittunt, & præsertim in pueris. 87.a

Histriones, quæ in cõuiuijs apud Aegyptios facere solent. 122.a

Homo si ex uno constaret elemento non doleret Hippoc. 37.b

Hominis agens proximum; atque remotum. 39.b

Homines frigidarum regionum cur paucis annis uiuant. 19.b

Homines calidarum regionum citius, quàm frigidarum incolæ mori. 18.b

Homines in Aegypto ita pingues esse, qui mamas, longe maximis fœminarum mamis, maiores habeant. 14.b

Homines aliquod uiscus debile habentes à balneis arcendi sunt. 115.a

Homines cruditatibus exuperantes a balneo arcendi sunt. 115.a

Hominem simul eodem tempore multiplicem uacuationem ferre posse, & ab ea iuuari. 111.a

HoramBei Turcæ Sangiaco lapides è uesica sine incisione extractos fuisse. 104.b

Horror quid balneantibus efficiat. 115.a

Humiditatem in sanguine pinguem, leuem, tenuem existentem pinguedinem corporibus conciliare. 108.a

Humida tantum putrescere. 30.a

Humores proprio calore destituto ab alieno facile putrescere. 31.a

Humores proprio calore destituti nequeant imputres manere. 29.a

Humorum acrimonia à quibus causis fiat. 52.b

Humores calidos, & tenues per cutim facile uacuari. 113.a

Humores biliosos, ac atram bilem, putrescentes, symptomata uehementissima concitare. 31.b

Humorum crassorum abundantiam urinæ significantes. 73.b

Humores siue crassitię, siue copia obstruentes aliquo tempore necessario putrescunt. 29.b

Humores frigidos crassosq; per cutim non euacuari, sed per sympepsim, idest concoctionem. 113.a

Hydropi, & suppuratis præcipuum auxiliũ est scarificatio. 77.b

Hydropicos sectione sanari. 102.a

Hydropem sanari ustione. 98.a

Hydropis qua inustione curetur. 100.b

Hydropicos tutius sectione quam ustione uti. 103.b

Hydropicis aqua sensim est educenda. 100.b

Hyens habet Nouembrem, Decembrem. 10.a

Hypochondrio flatibus distento ferè ęgrotũ suffocatum, admotis cum igne multis cucurbitulis continuo, sanatum. 145.a

Hispanos in pueris sanguinem mittere. 48.b

Hispanos in pueris mittere sanguinem scarificatis cruribus. 48.b

Hystericarum mulierum clysteres. 145.a

I

IACOB Contarenus Senator Venetus Clarissimus opobalsamum uerum ex planta uiuente Venetijs distillasse obseruauit. 138.a

Ibim uoluerem usum clysteriorum ostendisse. 1.b

Ibis quo pacto aluum sibi exoneret. 1.b

Idan balaßam xilobalsamum. 139.b

Iecori inflammato dexterum hypochondriũ scarificandum. 96.a

In Aegypto olim medicinam primas habuisse radices. 1.a

In Aegypto bruta animalia medicinã exerceri. 1.a

In balneis multi sæpe sudare, uomere uel fricari consuescunt. 110.a

In balneis quæ ex Galeno sint obseruanda. 114.b

Imbres in montibus Aethiopiæ largissimos sin-

singulis annis in prima ęstate fieri multorum mercatorum relatione cōstat. 13.b

Incolæ frigidarum regionum qualia medicamenta sequantur. 116.b

Incolis calidorum locorum frigida medicamenta eße familiari. 116.b

Incolæ frigidarum regionum quantum aromatum usui indulgeant. 116.b

In puerorum euacuandis corporibus scarificationes aurium, aut crurum. 77.b

In componenda theriaca Aegyptios omnem adhibere diligentiam, quando eam pro Turcarum Rege, atque eius lußu componunt. 133.a

In coxendico dolore ac podagra ustionem lino crudo moliendā uoluit, Polybus. 98.b

Indicatio pręcipua curandarum febrium. 76.b

In eruptione exanthematum adiuuanda non sunt utendæ cucurbitulæ. 74.b

Infantibus scarificatis uel cruribus, uel auribus Aegyptius mittere sanguinē. 50.b

In febribus pestilentibus præsertim in apparitione exanthematum, an conueniant cucurbitulæ. 76.a

In febribus pestilentibus sudores frigidi, multi, uomitus crassi & uiscidi, urinæ craßæ, ac multæ apparent, ob maximam colluuiem crudorum craßorumque humorum. 74.a

Inflammatio gutturis tollitur, misso sanguine primo & secta uena cubiti, & poste uenis sub lingua positis ambobus. 58.b

Inflammationibus internis succurrit scarificatio. 93.a

Infusum ad febres pestilentes. 148.a

Infuso Tamarindorum, berberorum atque prunorum synochas febres multi Aegyptiorum curant. 145.b

In maximis inflammationibus & doloribus purgandum usque ad animi defectum aliquando. 130.b

Inustio quibus populis sint familiaris. fol. 97.b

Inustio quid præstet. 97.b

Inustiones antiquis cognitas fuisse. 99.a

Inustionis ad quos morbos utilis. 97.b

Inustionis usus apud Aegyptios. 97.a

Inurendi modus apud Aegyptios frequentatus. 98.b

Inustio apud Aegyptios non ferro neque alio metallo fieri. 97.a

Inustiones quo instrumento fiant. 97.a

Inustionem fieri apud Aegyptios goßypio, atque panno lineo agnito. 97.a

Inustionem modo Aegyptiorum præstitam ægroti, quòd leuem dolorem concitet, non abhorrebunt. 99.a

Inustio medicamentis causticis pręstita, an ustioni Aegyptiorum sit præferenda. 99.a

Inustio Aegyptiorum fit inuolucro ex goßypio & linea petia parato ignito, parti inurendæ apposito. 98.b

Inustio goßypio accenso præstita non est horribilis. 98.b

Inurendi Aegyptiorum modum neminem uel ex antiquis, uel recentioribus probè nouisse. 100.b

Inurendi modus apud Aegyptios frequentatus laudatur. 98.b

Inurendi modus, quo utuntur Aegyptij, rationalis est. 98.b

Inustio in quibus corporis partibus ab Aegyptijs exerceatur. 97.a

Inustio pro inflāmatis pulmonibus ex Hyppocrate. 99.b

Inustio ad sputum sanguinis ex Hippo. 99.b

Inustio ad suppuratos ex Hippoc. 99.b

Inustio ad hepar induratum. 99 b

Inustio per buxeos fusos. 99.b

Inustio per fungos operanda. 99.b

Inustio ad lienem tumefactum & inflammatum. 99.b

Inustio articulos, luxatos, dolentes, iuuat. 99.b

Inustionis articulorum utilitas. 99.b
Inustionis utilitas ad coxendicum dolorem. 99.b
Inustione Aegyptij utuntur ad Empyos, hydropicos, herniosos. 100.b
Inustio pro capitis dolore ex Hippoc. 99.a
Inustis usus pro morbo laterali ex Galeno. In 99.a
Inustio sanat articulorum dolores antiquos, atq; aliarum partium. 97.b
Inustionem articulos roborare, humores in ijs contentos resoluere, calfacere & siccare. 97.b
Inustionem ex capitis in pulmones frigidorum, crassorumq; humorum distilatione effectis suspiriosis, conducere. 98.a
Inustio sanat tumores frigidos. 98.a
Inustionem inopem esse remedium. 98.a
Inustarum pectoris partium ad asthma sanandum ulcera diu aperta sunt seruanda. 98.a
Inuruntur, articuli, uenæq; superpositæ in podagra. 97.b
Inurendi uarij modo ad hydropicos, & suppuratos. 101.a
Inustione sanari hydropicos. 100.b
Inustio quos capitis morbos iuuet. 98.a
Inustio, iuuat dolores dorsi, lumborum, colli, articulorum. 98.a
Inustio, iuuat dolores dorsi, lumborum, colli, articulorum. 98.a
Inustio ad podagras quomodo facienda. 100.a
Inopes à frigido ambiente alterari ac pati diuitesq; à calido. 41.a
Inopes plures morbos sola inustione sanant. 98.a
In omnibus inflammationibus, uel fluxionibus duplex oritur succurrendi indicatio. 96.b
In partes inustas non facile humorum fieri decubitum. 97.b
In phtysicis, atq; empijs pectoris ustionem apud Aegyptios frequentari. 98.a
In pulmonis inflammatione cucurbitula pectori admouenda. 75.a
In purgandis corporibus Aegyptios non simul omnes conuenire. 125.b
In purgandis nobilibus Aegyptijs medici quomodo se gerant. 125.b
In quibus ualide, & leniter purgantia conferant. 130.a
In quibus lenientia purgantia non conueniant. 130.a
In sanguinis missione quæ sint obseruanda. 43.b
Insanientes, uarices, & hæmorrhoides superuenientes sanare. 47.a
Instrumentum ad inurendas partes. 97.a
Inter crurum scarificationem, & uenæ sectionem maximam esse conuenientiam, ac similitudinem. 85.b
Ioan. Iacob. Manne narrat tres casus, qui ijs, qui cõsueuerãt opio uti euenere. 121.b
Ioan. Iacob. Manne Medicus pro sananda calida renum intemperie aquam Nili clarefactã bonitate lactis sero prætulit. 17.a
Ioannem de Lunardis Cayri mercatorem olim nonnullos fasces cinnamomi habuisse, odore tum, præ antiquitate atq; sapore fere omnino destituti. 140.a
Ioan. Ferdinandi Rochi filium dysentericum sanguinis missione curatum. 53.b
Ioannes Mancinus diarrhœa acatiæ decocto sanatus. 145.a
Ioannes VVtus Nobilis Anglus. 138.a
Italas Mulieres ad faciei, totiusq; capitis ornatum omnem curam adhibere. 107.a
Iura quibus Aegyptiæ, ut pinguefiant utuntur. 108.b

L

LACTE acetoso uti omnes Aegyptios. 117.a
Lac est familiarissimus cibus Aegyptijs. 15.b

Lacti-

Lacticiniorum omnia genera Aegyptij in uictu sequuntur. 15.b
Lactis usus ad hecticos apud Aegyptios qualis. 149.b
Lacte camelino, ac asinino Aegyptios hecticos curare. 149.b
Lapides quomodo Aegyptij e uesica sine incisione extrahant. 104.a,b
Lapides è uesica uento extrahi ab Aegyptijs. 104.b
Lapidis extractio sine incisione quomodo operetur. 104.b
Lapidem sine incisione extrahendi modus alius. 105.a
Larissa uirgo multiplici uacuatione sanata. 111.a
Librum de omnibus Aegyptijs, Arabicis, & Aethiopicis plantis Arabice conscriptum apud Mahemetem pharmacopolā extare. 133.b
Liber ebnagelducam uocatus. 143.b
Lepræ, atque elephantiasis causæ. 25.b
Lien induratum & refrigeratum ustione sanari. 98.a
Ligno Indo Aegyptij raro utuntur. 118.a
Ligustri Aegyptij usus. 118.b
Linitiones ad febres curandas ex quibus parent Aegyptij. 146.b
Linitionum usum ad febres pestilentes in Aegypto esse frequentissimum. 146.b
Linitionibus uti Aegyptos ad adiuuandas exanthematum eruptiones. 147.a
Linitionum moliendi modus Aegyptijs familiaris. 147.a
Linitionibus Aegyptios sanare pueros uariolis, atque morbillis infestos. 147.a
Linitiones spinæ dorsi ad febres putridas ab Aegyptijs usitatę. 147.a
Linitio alia ad easdem febres. 147.a
Lippitudines seu ophtalmię oculorum multę hyeme Alexandrinos inuadunt. 24.a
Lippitudinum Aegyptios inuadentium causę. 24.a
Lippitudines oculorum Cayri in prima ęstate plurimas epidemicas uagari, & sparsim toto anno. 24.a
Lippitudines oculorum tolli inustis partibus post aures positis. 98.a
Lippientē alui profluuio corripi bonū. 46.b
Locorum naturas quodamodo usum familiarium medicamentorū detegere. 116.b
Lyguri longęui sunt ob parcum uictum, quo utuntur. 18.a
Lygurorum Genuensim multos centum annos uiuere. 18.a

M

M*ACER uere Dioscoridis qui.* 138.b
Maglub ad hecticos, quomodo parent Aegyptij. 119.b
Maglub decoctum, quomodo paretur, & eius usus. 123.a
Mahemet Theriacę compositor. 133.b
Mahemetem theriacę cōpositorem à thyar commorsum sola theriaca intus sumpta, exteriusque uulneri adhibita, sanatum. 137.a
Mahemetis pharmacola. 133.b
Mahemetis legum doctores in Aegypto summo esse pretio. 2.a
Malleolus quid. 94.b.95.a.& b
Malleolorum scarificationes mulieribus, carnosis, & albis prodesse. 81.a
Malleolorum, siue crurum scarificationem ad molliendam euacuationem auxilium esse antiquissimum, ac à Gręcis sępè, ac sępè usitatum. fol. 80.a. modus. ibid.
Mancipię mulieres multæ in Aegypto ex Abissia, atq; Aethiopia. 43.a
Manna, tamarindi, cassia, syrupus de granatis dulcibus solutiuus pro purgandis Aegyptijs, apud ipsos in usu existunt. 5.a
Mannę differentię, atq; usus apud Aegyptios. 127.a

Manna

Manna mastichina. 127.a

Manna bombacina ex saccharo, & manna adulterata. 127.a

Manna Siracost. 127.a

Manna terengibil. 127.a

Marcus Phenarius Venetus pharmacopola. 138.a

Mastabaleb sorbitio quid. 123.b

Masthaleb in febribus usus. 123.b

Masthaleb uarijs modis paratur ab Aegyptijs. 123.b

Medendi modus à priscis doctissimis medicis inuentus, ut suorum dominorum tyrannidem effugerent. 6.a

Medendi malus modus penes Aegyptios à quo principium habuerit. 6.b

Medicinam in Aegypto primas habuisse radices. 1.a

Medicinę scientiæ paucos operam dare. 2.a

Medicinam apud Aegyptios eſse in uiliori pretio. 2.a

Medicinam à medicis consulum in Aegyptum conductis apud illos populos honorabilius exerceri. 2.a

Medicinam penes Aegyptios usitatam mendosam esse & Empyricam. 4.b

Medicina Aegyptiorum cur mendosa euaserit. 5.a

Medicinam curatricem in tres diuidi partes. 36.b

Medicinæ curatricis partes. 36.b

Medicum esse naturæ imitatorem. 46. & 111.a

Medici unde sanguinis uacuationem, atque purgationem exercere cœperint. 46.b

Medicos consulum Cayri in multa esse existimatione. 2.a

Medicos Aegyptios parū lucri facere. 2.a

Medicus Achimbasſì qui sit. 2.b

Medici Achimbasſì officium. 2.b

Medicus Achimbasſì est omnium primus, sine cuius licentia nemo in Aegypto mederi potest. 2.b

Medicos priscos doctissimos à barbara Aegypto imperantium tyrannide male mederi cœpisse. 5.b

Medici recte olim barbaris hominibus medentes, non raro ab ipsis male tractabantur. 5.b

Medicos Aegyptios adulatores esse. 4.b

Medici Aegyptij ægrotorum delicijs inseruiunt. 5.a

Medici Aegyptij febricitantibus concedunt angurias cucumeres, melones & alios fructus refrigerantes. 5.a

Medici Aegyptij febricitantibus quantumlibet aquę crudę concedunt. 5.a

Medicorum Aegyptiorum finem non eſse morborum curationem, sed ægrotorum obsequium. 5.a

Medici adulatores ex Galeno qui sint. 5.a

Medici Aegyptij obtemperant ægrotorum uoluptatibus. 5.a

Medicij Aegypti affirmat nihil à natura expetitum poſse lędere ęgrotos. 5.a

Medicos adulatores multa etiam Italiæ loca præter Aegyptum habere. 5.b

Medicos ad mettendum sanguinem non debere annorum numerum considerare, sed cutem corporis atque necessitatem, Rasis prodidit. 48.a

Medicos Aegyptios in exercenda sanguinis missione plurimum errare. 44.a

Medici Arabes uolunt tenues humores esse crassę faciendos. 4.b

Medicorum Aegyptiorum quo ad usum purgantium, secta. 125.b

Medicorum quorundam purgandi malus usus. 130.b

Medicum Aegyptij quibus ad rusticos purgandus, utantur medicamentis. 5.a

Medicis antiquis medicamenta ualide purgantia fuisse familiaria. 128.b

Medicorum aliquos prius deuicta natura, à multis crassis uiscidis succis in aliquo uiscere sufarctis, mori sinere quàm ualidum

lidum purgans experiri uelint. 130.b
Medici Aegypti pesti mederi non timent. 27.b
Medici Aegyptij peste infestos uisitare, atq; curare non timent. 27.b
Medicamenta Aegyptijs familiaria. 117.b
Medicamenta refrigerantia cur Aegyptijs familiaria. 3.b
Medicamentis refrigerantibus cur in putridis febribus Aegyptij utantur. 4.a
Medicamenta refrigerantia cur apud Aegyptios sint in frequenti usu. 3.b
Medicamentorum ualde refrigerantiũ usum in febribus putridis esse apud Aegyptios frequentissimum. 3.b
Medicamentorum ualde refrigerãtium usus humores crudos incrudescere, & crassiores fieri. 3.b
Medicamenta putridis febribus conuenire, quæ de=bstruendi uim habent, sed tamen sine multo calore, ut oxymel. 3.b
Medicamentorum refrigerantium usum putridis Aegyptiorum febribus, neque utilem, & noxium esse. 4.b
Medicamentorum refrigerantium usus ueluti ad causas febrium inutilis est, sic febres iuuare potest. 4.b
Medicamentorum refrigerantium usum uehementibus febribus, atque hecticis maxime conuenire. 41.b
Medicamentorum refrigerantium usum omnibus febribus non conducere, neque esse in ijs tutum. 3.b
Medicamentorum refrigerantium usum uenarum obstructiones fouere. 3.b
Medicamenta, quibus Aegyptiæ ad pinguefaciendum, utuntur. 109.a
Medicamẽta, quorum usus apud Aegyptios est ad spectanda multa per somnium animi gratia. 119.b
Medicamẽta, quorum usus apud Aegyptios est ad prouocandum sudorem in febribus pestilentibus. 148.a
Medicamenta lenientia, quæ in usu ad purgandũ, penes Aegyptios existunt. 126.a
Medicamenta purgantia prꝑualida in purgandis corporibus, aliquos Aegyptios merito timere. 126.a
Medicamenta leniter purgantia benedicta à nostris dici. 128.b
Medicamentorum, leniter, & ualide purgantium uter usus præstet. 128.b
Medicamentis leniter purgantibus plerosq; medicorum ubique nunc sequi. 129.a
Medicamenta purgantia præualida non nisi corporibus robustioribus conuenire, ueluti imbecillioribus leniter quæ purgent. 129.a
Medicamenta leniter purgantia robustioribus corporibus non conuenire. 129.a
Medicamentis leniter purgantibus nihil aut parum multos fuisse purgatos. 129.a
Medicamentis ualide purgantibus aliquos parum fuisse purgatos. 129.a
Medicamenta purgantia, qualia olim apud antiquos medicos fuerunt in usu. 128.b
Medicamenta, quibus purgationis causa antiqui uti solebant, quæ. 128.b
Medicamenta purgantia, quæ apud Aegyptios in usu existunt. 5.a
Medicamenta purgantia singulis, aut alternis diebus Aegyptij exibent, sed in modica quantitate. 5.a
Medicamenta ex purgantibus, apud Aegyptios usitata. 5.a
Medicamenta scammoneata Aegyptij effugiunt. 5.a
Melãcholiam fieri læsa imaginatione. 120.b
Melãcholiam atrum colorem cerebrum obsidentem facere uoluit Gal. 120.b
Melancholiam fieri ab atro nigroq; colore, negat Auerrhoes. 120.b
Melancholicæ dementiæ signa. 120.b
Melancholicis multis, qui ab Aegyptijs sancti existimantur, Aegyptum abundare. 26.b

Mel carnub usus. fol. 145.a, fit expressis siliquis dulcibus. ibid.
Meliceridas steatomata, atheromataq; uocata Aegyptij quomodo curent. 105.b
Menses prouocare scarificationes crurum. 88.b, 89.a
Meto multiplici uacuatione iudicatus. 111.a
Modus pinguefaciendi, quo utitur quædam medica Aegyptia. 109.a
Modus extrahendi lapidem è uesica sine incisione. 104.b
Morestan est locus, in quo theriacam componunt. 133.a
Morbi Aegyptiorum patrij qui sint. 23.a
Morbi, qui Alexandriæ autumno grassantur. 23.b
Morbi plurimi ab inæqualitate aeris in Aegypto fiunt. 9.b
Morborum omnium causæ secundum Aegyptios. 3.a
Morbos omnes in Aegypto calorem pro causa habere Aegyptij putant. 3.a
Morbos omnes à caliditate in Aegypto oriri, falsum esse. 37.b
Morbos plures in Aegypto singulis annis in prima parte æstatis uagari epidemicos, atque lethales. 10.b
Morbus dem el muia acutissimus Cayri in prima æstate uagatur. 11.a, & 24.a
Morbi dem el muia uocati signa. 24.b
Morbi dem el muia causæ. 24.b
Morsum thyr serpentis non esse sic exitiosum, ut qui à ceraste infligitur. 136.b
Morsum thayr serpentis eadem concitare symptomata, quæ à uiperarum morbis concitari solent. 136.b
Mucilaginis psylli, atque cytonijs usus. 124.a
Mulieres quam uiri medicamentis purgantibus accommodatæ. 129.a
Mulieribus albidioribus, tenuiori sanguine exuperantibus malleolorum scarificatione sanguinis uacuationem magis quam uenæ sectione præstare. 50.b
Mulieribus nigrioribus, gracilioribus, ac uenis magnis magis præstare uenæ sectionē. 51.a
Mulier hydrope sectione sanata. 102.a
Mulier uidua ab imbecillitate uentriculi theriaca sanata. 142.b
Mulier trimestri fœtu grauida multiplici uacuatione indicata. 111.a
Mulierem nigrum fœtum, ex crebra imaginatione nigri hominis picti edidisse. 39.b
Mulieres Italas ad faciei totiusque capitis cultum curam adhibere. 107.a
Mulieres Aegyptias omnem curam adhibere ad cultum abditarum partium maximeq; pudendorum. 107.a
Mulieres Aegyptias pudendis maximam curam adhibere in balneis, ipsaq; uarijs unguentis odoratis exornare. 107.a
Mulieres dulcia balnea in Aegypto omnes maxime frequentare. 10.b
Mulieres Aegyptiæ cur balneis indulgeāt. 107.a
Mulieres Aegyptiæ quid in balneis factitent. 107.a
Mulieres Aegyptiæ in balneis quæ factitēt, ut pinguefiant. 108.b
Mulier Aegyptia publice artem pinguefaciendi Cayri profitens. 109.a
Mulier Turca Medica quibus medicamentis histericas mulieres sanet. 128.a
Mulieres pinguissimas Aegyptus cur habeat multas. 107.b
Multiplex uacuatio in quibus ægrotis criticæ apparuerit. 111.a
Multos ab antiquis lienis, hepatisq; obstructionibus stibio, uel æris infuso uel alio præualidissimo purganti sanatos. 130.b
Multos à plurimo aquæ potu post assumptū purgans uentre plurimum tumefacto, & uehementissimis doloribus conflictato, quasi mortuos. 132.a
Mur, Myrrha, sed & Aegyptij Troglodi-

tica

tica carent. 139.b
Musæ fructus. 117.b
Myrrha, qua utuntur Aegyptij. 139.b
Myrrha Ergasima quæ. 139.b

N

NARIVM scarificatio multos, ac uarios morbos sanat. 79.a. & hoc in diebus uiticis, ibid. & modus, quo scarificantur. ibid. b
Narium scarificandi modus, & ordo. 79.b
Naturam subitaneas mutationes non ferre. 98.b
Natura humores tantum præparatos expellit. 74.b
Natura simul multas uacuationes in corpore utiliter prodere. 111.a
Naturam Medicus immitari debet. 111.a
Natura interdum propulsat humores morbosos è nobilioribus partibus ad ignobiliores. 91.b
Natura quomodo exanthemata expellat, siue quomodo excernat. 74.b
Natura prius concoquit & mox expellit. 74.b
Natron quid. 148.a
Nitri usus ad pestiferas febres. 148.a
Nautam opij defectum infastidiosissimam syncopis lapsum, opio sibi oblato subito ab ea leuatum fuisse. 121.b
Niger flumen. 12.b
Niger flumea riuum esse Nili fluminis. 13.b
Nigrum flumen, ut Nilus eodem modo, atque tempore crescere. 13.b
Nilus ubi nascatur. 16.b
Nilus transit totam Zonam torridam. 16.b
Nilus longo itinere fere suam aquam concoquit. 16.b
Nilus flumen omnium longissimum. 12.a
Nilus in Africa à Deo cur factus. 12.a
Nilus in Aegypto arenosa loca irrigando fœcundat. 12.b
Nilus ubi nascitur. 12.b
Nili cursus. 12.b
Nilus terram limo obtegit. 12.b
Nilum flumen Deus Aegyptijs concessit ad arcendam sitis incendium, ex campsinis uentis concitatum. 11.a
Nili fluminis aqua omnibus est præcellentissima. 11.a
Nilus singulis annis una die atque hora perpetuo augeri incipit. 12.b
Nili incrementi principium nunquam à consueta hora & die deflexisse. 12.b
Nilus quantum singulis diebus augeatur. 12.b
Nili quantum fiat augmentum. 12.b
Nilus sex & uiginti cubitorum altitudine auctus aliquando obseruatus est. 12.b
Nilus intra ripas usque ad mensem maium decrescit. 12.a
Nili aqua quando paucissima. 12.b
Nili augmenti principij rationem ab occulta causa pendere. 33.b
Nili fluminis augmenti principij ueram causam non posse principijs naturalibus indagari. 33.b
Nili fluminis incrementum à qua causa fiat. 33.b
Nilus flumen constantissime perpetuo tempore singulis annis mense Iunio die decima septima incipere augeri. 13.b
Nilus cur semper singulis annis eadem die augeri incipiat ab Aegyptijs ignoratur. 14.a
Nilus octodecim cubitorum altitudine auctus sat est ad agrorum inundationem faciendam. 12.b
Nili augmentum incipit mense Iunio, & plerumque usque ad medium Septembrem terminatur. 12.b
Nilum crescere à pluuijs Aethiopiæ. 13.a
Nilum non à niuibus crescere. 13.a

Nilus, fundum habet cœnosum, & aquam turbidam, neque admodum ad motum celerem. 16.a
Nili incrementum non esse in causa, ut pestis Aegypti finiatur. 33.a
Niues intra tropicos non fieri. 15.a
Nomades olim inustionem familiarem habebant. 99.b
Nomades, quas partes urere consueuerint. 99.b
Nubes multas craßas cum Aegyptij ab Etesijs ad meridiem pelli obseruant, Nilum flumen plurimum auctum iri sperāt. 13.b
Nubes multas craßas tota secunda æstate ab Etesijs in montes lybię, atq; Aethiopię singulis diebus aduectas concrescere, atque in pluuiam mutari. 13.b
Nucem Indicam pinguefacere. 108.b
Nutrimentum, quod in stomacho à calore uincitur, calefacit, & quod uincitur, refrigerat. 19.a
Nutrimentum immodicum refrigerare, caloremque suffocare. 19.a
Nix in Aegypto nunquam fit. 11.b

O

OBæsitalem Aegyptias libidinis causa procurare in balneis. 107.a
Obseruatio Aegyptiorum, qui ad unguem ad quotos cubitus Nilus sit, peruenturus uere prænoscunt. 13.b
Obstructiones uenarum in febribus, uel à multis succis, uel crassis, uel lentis fieri. 3.b.
Obstructiones commodius auferre oxymel docuit Galenus. 3.b
Obstructiones uenarum ab usu medicamentorum ualde refrigerantium augentur. 3.b
Obstructiones cucurbitulis concitari posse. 73.a
Obstructionem cucurbitulæ non concitant euacuato toto corpore. 75.a
Occiput cur urant Aegyptij. 98.a
Octauius Roueretus. 105.a
Octauius Roueretus alium extrahendi lapidem modū ab Aegyptijs didicisse. 105.a
Octauius Roueretus medicus Nationis Venetæ in Aegypto. 105.a
Oculorum inflammationes antiquatas sanari sanguinis uacuatione, sectis uenis magnorum angulorum oculorum. 58.b
Olera, quorum usum in cibo Aegyptij sectantur. 117.b
Olera Aegyptia omnia esse nostris humidiora, & magis insipida. 16.a
Olera in Aegypto cur insipida, neque gustui grata existant. 16.a
Oleum pinguefaciens corpora. 109.a
Olea, quibus utuntur Aegyptiæ ad pinguefaciendum. 108.b
Omnem putrefactionem pro causa in qua fit, habere humiditatem. 35.b
Omne nutrimentum quatenus nutrimētum animalis calorem augere. 19.a
Ossa fracta non cohęrent per unionem, sed per callum, porum à Græcis uocatū. 61.a
Opium, affion ab Aegyptijs nuncupatum. 117.b
Opium ubi paretur, quidq; fit. 121.b
Opium Aegyptij unde aduehant. 121.b
Opium, meconium Græcorum sumētes quid faciant. 121.a
Opium sumentes esse inconstantes. 121.a
Opij, affion uocati, usus apud Aegyptios. 118.b
Opium inoxie aliquis Aegyptiorum ad triū usq; dragmarum pondus sumere. 118.b
Opij symptomata, in his, qui cum edere consuescunt. 118.b
Opio cur Aegyptij utantur. 118.b
Opium sumere soliti nisi solita hora eius usitatam copiam sumant, in fastidiosissima sym-

symptomata labantur. 121.b
Opium sumentes an optata multa somniare possint. 119.a
Opium solita hora Aegyptios non sumentes in grauissima symptomata incidere. 119.a
Opium assumere quotidie soliti, quomodo liberentur ab eius usu. 119.a
Opobalsamum ab arbusto Venetijs uiuente, uerum distillasse. 138.a
Opobalsami usus ad febres curandas. 146.b
Opobalsami usus qualis apud Aegyptios, ad febres. 146.b
Opobalsamum syncerum ac uerum in Aegypto reperiri. 118.b
Opobalsami usus. 118.a
Opobalsamo steriles mulieres fœcundas redi. 118.b
Opobalsami usum ad pestem apud Turcas nobiles, atque Aegyptios esse frequentissimum. 149.a
Opobalsamum uim aduersus putredinem habere præexcellentem. 149.a
Opobalsamum defendere cadauera a putredine. 149.a
Opobalsami facultas. ibid.
Opobalsamum calorem naturalem fouere, & augere. ibid.
Opobalsamo quomodo ad pestem Aegyptij utantnr. ibid.
Ophthalmias fieri a pulueribus, & arenis uentis illuc asportatis. 10.b
Ophthalmiæ quo anni tempore epidemice uagantur. 10.b
Oribasius altero crure scarificato binas ferè sanguinis libras extraxisse testatus est. 84.a
Oryza est cibus omnibus Aegyptijs familiarissimus. 15.a

P

PANIS Aegyptiorum qualis, fol. 15.b
Panem Aegypij omnes ex solo tritico paratum mandunt, neque alium cognoscunt. 16.b
Paracenteses magis quàm ustiones ad hydropes consuetę. 102.b
Paraleticos inustione sanari. 98.a
Paris christianus morbo dem el muia uocato mortuus. 14.b
Pasta ex archenda humidos pedes & laxos iuuans. 112.b
Pastillorum scillinorum compositio apud Aegyptios usitata. 135.b
Partes scarificatæ quæ multum sanguinem edant, & quæ paucum. 58.a
Partes imbecillę ustione roborari. 97.b
Partes ustione robustiores redduntur, quæ non facile fluxionibus uexentur. 97.b
Partes fluxione tētatas ustione sanari. 97.b
Partes dolore uexatas ustione sanari. 97.b
Partes humores gignentes, atque mandantes, Aegyptios inurere. 98.a
Partes post aures ad quos morbos urantur. 98.a
Partes, quæ Aegyptiorum more uruntur, neq; dolorem neq; calorem cur non sentiant. 98.b
Partes modo Aegyptiorum quæ uruntur, neq; uehementem calorem, neque uehementem dolorem sentire. 99.a
Partem inurendam in primis obstupescere. 99.a
Paulum Aeginetam inustione ad ueteres affectus usum fuisse. 100.a
Pauperes correpti pestiferis febribus quo potu in Aegypto utantur. 148.a
Pauperculæ Aegyptiæ quæ factitent, ut pinguefiant. 108.b
Pectus ad suspiriosos ab Aegyptijs uri. fol. 98.a

Pectus à capitis distillatione conflictatum Aegyptij urunt. 98.a
Pectus in phtysius ac suppuratis utendum. 98.a
Pediculis cur Aegyptijs abundent. 107.a
Pelles preciosissimæ cur sub cœlo frigidissimo reperiantur. 9.b
Peplio ad purgandum utebatur Hippocr. 129.b
Per animi defectionem in ijs, qui aliquo medicamento purgentur, quid sit intelligendum. 131.a
Peripneumoniacis pectus scarificandū. 96.a
Per purgationem usque ad animis defectum faciendum, quid sit intelligendum. 131.b
Pestilentes febres quo tempore Cayri uagentur epidemicæ. 24.a
Pestilentium febrium Cayri uagantium causæ. 24.a
Pestis, siue pestilentia quid sit. 29.a
Pestem duplicem habere causam. 29.a
Pestis causa efficiens. 29.a
Pestem Turcæ non timent, neque ab ea fugiunt. 27.a
Peste Aegypti loca sæpe deuastari. 27.a
Pestis, quæ in Aegypto concitatur, cur latius, sæuiusq; quàm alibi serpat. 27.a
Pestem Turcæ omnes non timent, neq; ab ea se præcauent. 27.a
Pestem Turcarum credulitate cito excrescere. 23.a
Pestem Turcæ non fugiunt.
Pestis cur penes Aegyptios in immensum crescat. 27.a
Pestis, quæ anno 1580. Cayrum deuastauit, quot interemerit. 27.a
Pestem plerumq; Cayrum contagium accedere. 27.b
Pestem in Aegypto rarissime ab aere fieri. 27.b
Pestis Aegyptum inuadentis causæ. 28.a
Pestem insigni aeris caliditate absumi. fol. 28.a
Pestem singulo septenio in Aegypto nasci, falsum esse. 28.a
Pestis in Aegyptum uel ex Græcia, uel Syria, uel Barbaria uenit. 28.a
Pestis omnium sæuissima, quæ ex locis Barbariæ in Aegyptum proficiscitur. 28.a
Pestis, quæ ex Barbaria in Aegyptum asportatur, cur omnium sit sæuissima. 28.a
Pestis contagium à Barbaricis locis aduectum uehementius Aegypti incolas peruadere, ipsoq; atrocius depascere, diutiusque uigere. 31.b
Pestis, quæ Cayrum uel ex Græciæ, uel Syriæ locis uenit, minus quàm è Barbariæ locis profecta, serpit, atq; deuastat. 28.b
Pestileus contagium ex Barbaria profectū, cur ex alijs omnibus locis aducto sæuius exitiosius, diuturniusq; sit. 28.b
Pestis quo tempore Aegyptum inuadere soleat. 32.a
Pestis in Aegypto, quæ sit omnium sæuissima. 32.a
Pestis in Aegypto minus sæua. 32.a
Pestis quo tempore in Aegypto desinat. 32.a
Pestis qualiscumq; sit magna, ac uehemens, perpetuo Sole primam partem Cancri Iunio mense ingrediente, omnino tollitur. 32.a
Pestem nunquam Iunio, Iulio, & Augusto mensibus in Aegyptum asportatam, uixisse Aegyptij affirmant. 32.a
Pestis, quæ Cayrum inficit, an ex Nili fluminis augmento tollatur. 33.a
Pestis Aegyptię extinctio coincidit cum Nili augmenti principio. 33.a
Pestem in Aegypto ex aeris mutatione, quę fit mense Iunio, finiri. 34.b
Pestis extinctio in Aegypto Iunio mense obseruata, an in Etesiarum spiratione referri possit. 33.b
Pestis extinctionē in Aegypto causam habere

bere ab aere illiusce temporis summe calido, æquali, corpora difflante, siccante, atque ab Etesijs eodem tempore spirantibus, quibus uitalis spiritus restaurantur, ac fouentur. 35.b
Pestis extinctionem fieri ab Etesiarum seu Septentrionalium tunc spirantium uentorum, multi Aegyptiorum affirmãt. 34.a
Pestilenti morbo optimum præsidium scarificatio crurum. 81.a
Peste uexatis scarificatio tanquam diuinum auxilium. 93.a
Philosopha electuarium. 122.b
Phlebotomi Aegyptiorum lõge nostris sunt acutiores. 62.b
Phlegmones oculorum tolli, primo sectis uenis magnorum angulorum oculorũ. 58.b
Phrenitides exitiosissimę, quę aliquando in Aegypto uagantur. 23.a
Phrenitides quę tribus quatuor uel horis homines interimunt. 23.a
Phylonium persicum Auicennę. 143.b
Pinguedo in corporibus quomodo generetur. 110.a
Pinguenis quę sit causa pręcipua. 108.a
Pinguedinis causa materialis quę sit. 108.a
Pinguedinem a diminuto calore, atq; à multo pingui alimento fieri. 208.a
Pinguedinis causa est frigiditas. 108.a
Pinguedinis causæ. 108.a
Pisces, quos comedunt Aegyptij. 15.b
Pisces saliti sunt apud Aegyptios in usu frequentiori. 15.b
Pisces in Nilo flumine capti & si gustui admodum sint suaues, tamen pessimi ad sanitatem existunt. 16.a
Pisces Nili fluminis cur insalubres. 16.a
Plenitudinem corporum non tolli scarificatis cucurbitulis. 68.a
Plenitudinem corporum tollunt Aegyptij uel uena secta, uel scarificatis crurib. 68.a
Plenitudo auferenda aut uenę sectione, aut cruribus scarificatis. 81.b
Pleuriticis latus dolens scarificatum iuuat. fol. 96.a
Pleuriticis dolore ad hypochondria declinante nigrum elleborum & peplium conuenire. 129.b
Plinij opinio de Nili fluminis augmento. 13.a
Pluuit rarissime in Aegypto, maximeque in locis à mare remotis. 11.b
Pluit Cayri Nouembri mẽse facilius quam alijs mensibus. 11.b
Pluuias largiores fieri oportere in prima Aegypti ęstate in locis propè Nili principium positis, quòd Lybię montibus sint frigidiores, ratio, suadet. 13.b
Pluuias largissimas in Aethiopia singulis annis fieri. 13.a
Pluuias copiosiores, & largiores fieri in mõtibus, à quorum radicibus Nilum nasci multorum est opinio, multorum relatione constat. 13.b
Podagrę duplex causa. 97.b
Podagra fit ab imbecillitate articulorum, atq; ab humorum fluxu. 97.b
Podagram non fieri nisi ambæ causę concurrant. 97.b
Podagra quomodo ustione sanetur. 100.a
Podagrã curãtes quas uenas inurãt. 100.a
Podagericos dolores euacuato toto corpore scarificatio loci læsi sedat. 96.a
Polybus cognouit materiam inustionis qua Aegyptij utuntur. 98.b
Populares mulieres sibijpsis ungues manuũ ac pedum archenda tangere. 112.b
Populi Turcarum, Imperio subiecti, quibus delectantur. 1.b
Populos Aegyptios multa optima remedia empyrice exercere. 2.a
Populi Turcarum Imperio subiecti scictijs nunc non delectari. 1.b
Populi frigidarum regionum cur refrigerantia medicamenta, sic uti timeant, calfacientiumq. usum complectantur. 117.a

Populi frigidorum locorum, quibus malis ex uictu sint obnoxij. 117.a
Populi frigidarum regionum cur breuius uiuant. 117.a
Populos frigidarum regionum, ut recte purgentur, egere præualidissimis purgantibus. 129.a
Potus Turcis & Aegyptijs familiaris. 124.a
Potuum uaria genera, quæ ægrotis ante sanguinis missionem concedunt. 56.a
Potum frigidum ijs, quibus sanguis est mittendus, summe conducere. 56.b
Potu frigidæ aquæ ægrotos à syncope defendi. 56.b
Potus quem ante missionem sanguinis Aegyptij ægrotis exhibent. 56.a
Potio singularis ad febres amphymerinas. 147.a
Potio singularis ab Aegyptijs ad febres intermittentes celebrata. 146.b
Potio alia ad idem. 146.b
Potio alia ad idem. 146.b
Potus singularis uirtutis ad eos, qui febribus pestilentibus, ægrotant. 148.a
Potus ad sudorem mouendum, qui ab Aegyptijs parentur. 148.a
Potus ex berberis fructibus paratus quomodo ab Aegyptij ad febrium ardentiũ, pestiferarumq; usum paretur. 117.b
Potus ex berberis fructibus parati uires. 117.b
Præfectus Beßà appellatus Cadi suos indices creat. 2.a
Præcipuum agens in nostra corpora quod sit. 40.a
Profluuio alui cum febre existente non esse aliam moliendam euacuationem. 52.a
Profluuio alui in febribus existente, qui aut sanguinem mittere, aut uentre mouere tentarunt ægrotos in grauiora pericula duxisse ipsos Gal. docuit. 52.a
Prosperi Alpini natura ex cœli schemate. fol. 39.a
Pudendis in balneis Aegyptias mulieres studium adhibere. 107.a
Pudendos, ut ornent, in balneo, quid Aegyptię moliantur. 107.a
Pudenda Aegyptię unguẽtis odoratis exornant. 107.a
Pudenda nobiliũ Turcarum in balneis musco, ambra ac zebet exornari. 107.a
Puellam annos septem natam sanguinis misfione secta uena dextri cubiti à febre curatam. 48.a
Puerulum octo annorum per sectam uenam uacuato sanguine sanatum. 48.a
Puerum annos quinque natum pleuriticum sanguinis missione sanatum. 48.a
Puellam à febre maligna sanguinis missione fuiße liberatam. 48.a
Puellam post missum sanguinem à secta uena è naribus sanguinis fluxum, atq; uentris deiectionem superuenisse, & statim pristinam sanitatem conceßam. 48.b
Pueri habent plurimũ innati caloris. 49.a
Pueros multo sanguine abundare. 49.a
Pueros non recte ferre purgantia. 129.a
Pueris etiam sanguinis uacuationem conducere posse. 47.b
Pueros multos naturam sanguinis uacuatione sanauiße. 47.b
Pueros multos critica sanguinis è naribus eruptione fuisse integre iudicatos. 48.a
Pueri quamquam uitali facultate ualeant, tamen neque hi sanguinis sustinent misfionem. 45.a
Puero uel etiam synocho correpto ante annum decimum quartum uenam non esse secandam. 45.a
Pueris Aegyptios secare uenam pro sanguinis uacuatione. 45.b
Pueris scarificationes commodæ. fol. 93.b.
facilè hi resoluuntur. ibid.
Pueris sæpissime sine ulla noxia multum sanguinem sponte uacuari. 49.a

Pueri-

Pueritiæ profluuium sanguinis per nares est familiarissimum. 49.a
Pueros uel etiam lactētes interdum inedi m multis diebus sine noxa perferre. 49.a
Pueris ex modica sanguinis missione non fieri tantam uirium iacturam, ut aliqui putarunt. 49.a
Pueros interim copiosos alui fluxus, atque sudores perferre sine noxa. 49.a
Puerorum corpora non multum extenuantur in morbis. 49.a
Pulmonum ulcera sanari non posse ob continuam ipsorum motionem. 61.b
Pulueribus Aegyptum esse obnoxium, à quibus incolarum oculi infestātur. 107.a
Puluere lentium nigrarum uti Aegyptios ad sanandum arteriæ uulnus. 63.a
Puluis ad quartanam febrem. 147.b
Puluis, quo pro secreto utuntur Aegyptij ad febres pestilentes. 148.b
Puluis singularis uirtutis ad prouocandum sudorem cum aqua dissolutus in feb. pestilentibus. 148.a
Pulsus tangendi à medicis in uia consuetudo. 26.a
Pulsuum sola obseruatione putant Aegyptij medicos posse, uel policem etiam digiti articulum dolentem cognoscere. 26.a
Pulsum intermittentem aliquando ab admotis cucurbitulis apparuisse. 74.a
Purgationes illæ optimæ dicuntur, quæ naturæ optimas excretiones imitantes, nulla uiolentia humoris noxij copiam extrudunt. 86.a
Purgantia pręualida olim apud Hippocratē atque Galenum in usu fuisse. 129.b
Purgantia Galeno olim familiaria quæ. 129.b
Purgari posse corpora interdum usque ad animi defectionem. 130.b
Purgantem aluum non esse impossibile sisti. 131.b
Purgantium pręualidorum usus in quibus usui leniter purgantium sit prętferendus. 131.b
Purgantibus uiolentissimis multos fere deploratos sanatos. 130.a
Purgantia ualida quibus conueniant. 139.a
Purgantia leniter quibus conueniant. 139.a
Purgantia leniter quando conueniant, & quando non. 130.a
Purgationibus pręualidissimis multos iuuatos. 130.b
Purgantia pręualida, non nisi robustioribus corporibus conueniunt. 129.a
Purgantibus leniētibus qui purgandi. 129.a
Purgantia eadem non omnibus conuenire. 129.a
Purgantia medicamenta in corporibus exercenda, quæ euarient. 129.a
Purgantia pręualida fuisse in usu apud antiquos. 128.b
Purgantia pręualida Aegyptijs non conuenire. 125.b
Purgantia medicamenta pręualidissima, quibus ad rusticos & plebem Aegyptij, utuntur. 128.a
Putredo fit à quocumq; calore immodico naturalem dissipante, atq; corrumpente. 29.b
Putrescunt humores, atq; partes corporis calore naturali ab extraneo corrupto, & dissipato. 29.b
Putredinis causę materiales. 29.b
Putrefactio quotuplex. 29.b
Putrescere tantum humida, & non sicca. 30.a
Putredines fieri ab aliena caliditate sentit Aristoteles. 29.a
Putrefacientia naturam corporum potestate calida esse. 29.a
Putredo omnis ex materia gignitur humida, ex causa efficiēte extranea & pręter naturam calore. 30.a

Putre-

Putredines fieri humidis ac pluuiosis temporibus. 28.b
Putrescere promptissime quæcunq; sunt calida & humida. 30.a
Putredinem in sicca corpora accensam esse præexcellentem. 30.b
Psyllij seminum usus. 118.b
Psyllium uenenum non esse. 118.b
Psyllium & coriandrum uiridia in ferculis esse apud Aegyptios in usu frequentissimo. 117.b

Q

Qualia sint Aegyptiorum corporum temperamēta, atq; habitus. 38.a
Quas partes corporis Aegyptij inurant. 97.b
Quæ pinguefaciant. 108.b
Quæ euariant medicamenta purgantia. 129.a
Quibus morbis scarificatio conueniat. fol. 92.b.93.a
Quomodo intelligenda sic Hippoc. atq; Gal. dicentium, corpora ad animi usque defectum purgari licere. 131.a
Quot nationes Cayrum accesserint. 41.a

R

Rasim in pueris sanguinis uacuationem interdum mouēdam laudare. 48.a
Rasim ægrotis antiquum sanguis mittatur, cibum dandum concessisse. 55.a
Rationes ex Galeno ad reprobandam sanguinis missionem desumptas non concludere. 54.a
Regionum frigidarum incolæ minus sæuam, quam calidarum, pati pestilentiam. 31.a
Remedium nullum maius inuenit Gal. in maximis doloribus missione sanguinis, & purgationes. 52.a
Renes Aegyptiorum non paucor, cum debiles. fol. 26.b
Rhabarbarum. 138.b
Rhauend Seni, est Rhabarbarum. 138.b
Rhob Cathiæ, succus est acatiæ. fol. 141. & *quomodo ab Aegyptijs paretur.* ibidem.
Rusticorum corporum Aegyptiorum temperies, atque habitus. 41.b

S

Sanguis in uenis cutaneis contentus, purior, ac tenuior existit. 69.b
Sanguinis missionem ab Hippopotamo hominibus monstratum fuisse. 1.b
Sanguinis apud Aegyptios qualis sit usus. 2.a
Sanguinem quot modis mittant Aegyptij. 2.b
Sanguinem à multis uenis nostris medicis inusitatis Aegyptios mittere. 2.b
Sanguinem Aegyptios à sectis arterijs mittere. 2.b
Sanguinem Aegyptios mittere multis scarificationibus. 2.b
Sanguinis missionem apud Aegyptios esse usitatissimam. 37.b
Sanguinem mittunt Aegyptij in omnibus ætatibus, anni temporibus, & ad omnes ferè morbos. 37.a
Sanguinis uacuatione libentius quàm medicamentis Aegyptij utantur. 37.a
Sanguinis missionem cur Aegyptij sic frequentent. 37.a
Sanguinis crebram missionem uitalem spiritum consumere atque actiones animales lædi. 44.a
Sanguinis uacuatio corpora apta. 44.b
Sanguinem Aegyptijs uel etiam in infantibus mittere. 45.a

Sanguinis missionem in pueris Aegyptios, Aethiopes, Abissinos exercere. 45.b
Sanguinis missionem in pueris faciendam plures Arabum uoluerunt. 46.b
Sanguinē facilius Aegyptij in pueris mittunt scarificatis cruribus. 49.b
Sanguinis missionem non conuenire corporibus mollibus, albis atque ualde humidis. 50.a
Sanguinis uacuationem copiosam, qui recte ferant. 50.a
Sanguinem detrahunt, à scarificatis auribus, collo, labijs, gingiuis, cruribus, & naribus. 58.a
Sanguinis uacuatio per scarificationem malleolorum cur albis, mollibusque magis commoda atque utilis fit. 51.a
Sanguinis missionem cur Aegyptij ferè in omnibus morbis moliantur. 43.a
Sanguinem in quibus speciatim morbis Aegyptij mittant. 43.a
Sanguinem mittere Aegyptios in omnibus ferè morbis. 42.b
Sanguinis missionem cur Aegyptij putent omnibus conducere. 37.a
Sanguis quot modis ab Aegyptijs mittatur. 57.a
Sanguis crassus cucurbitulis non potest uacuari. 73.a
Sanguinis missionem per hirudinum usum Aegyptij prorsus ignorant. 57.b
Sanguinem mittentes in dysenteria quid mali efficient. 52.a
Sanguinis missionem Aegyptios exercere etiam in dysenteria, diarrhœa biliosa, in exanthematibus erumpentibus, puncticulis uocatis inque pestiferis tumoribus. 51.b
Sanguinis uacuationem ab intestinis fluentē humorem reuellit. 52.a
Sanguinis uacuatio prohibet, ad partē exulceratam humores ne amplius confluant. 53.a
Sanguine non uacuato in dysenteriæ principio sanguinis profluuio non firmato plurimus sanguis per intestina euacuabitur, qui uires maxime diminuet. 53.a
Sanguinis uacuatione dysenteriam curandā multi priscorum, atque recentiorum etiā medicorum senserunt. 53.a
Sanguinis missionem esse exercendam in dysenteria. 52.b
Sanguinis missionem ad dysenteriam maximum esse auxilium, sine quo difficillime curatur. 53.b
Sanguinis missionem in dysenteria quamplures medicos damnare. 51.b
Sanguinem fluente aluo non esse mittēdum. 51.b
Sanguinem Aegyptios mittere in principio omnium pestiferarum exanthematum, atque tumorum. 54.a
Sanguinem à cibo Aegyptiorū uulgus mittere. 54.a
Sanguinem in Aegypto ieiuno stomacho mittentes à uulgo medicorū damnātur. 54.b
Sanguinem quibus de causis plures Aegyptiorum à cibo minimeq; stomacho ieiuno mittendum censeant. 54.b
Sanguinem a cibo mittendum Græci abhorruere. 55.a
Sanguinem non esse mittendum existente in stomacho cruditate, neque priusquam excrementa descenderint. 55.a
Sanguinis missio cibo crudo existente in stomacho, quid mali faciat. 55.b
Sanguinis missionem prohibere os uentriculi nimium sensibile, aut imbecillum, uel amara bile redundans. 55.b
Sanguinis Aegyptiorum à cibo mittendi usum esse pessimum. 55.a
Sanguinis à cibo mittendi usum Arabes laudasse. 55.a
Sanguinis cur facta copiosa uacuatio è uenis retro aures sectis somnum profundissimum & longissimum inducat. 60.a

Sanguinis larga profusione ex uenis post aures sectis somnum profundum excitari, neque sterilitatem induci. 59.b

Sanguinis uacuationem affectæ partis, à proximis uenis faciendum. 57.b

Sanguinis uacuationem partibus post aures scarificatis somnum conciliare. folio 66.a

Sanguinis missionis ab occipite, atque à partibus retro aures præstitæ utilitas. fol. 66.a

Sanguinis quantum uolunt, cucurbitulis occipiti, atque circum ipsum positis particulis admotis cum scarificatione, euacuãt. 66.b

Sanguinis missio in capitis auersa parte scarificatione præstita, quibus noxia. fol. 66.b

Sanguinis missio a naribus procurata pro arcano à multis Aegyptijs celebratur. 79.a

Sanguinis è naribus missionem soluere ægritudinem. 47.a

Sanguinis missionem dolorem uehementem tollere. 52.a

Sanguinem expuentibus caput, & pectus Aegyptios inurere. 98.a

Sanguinis fluxum sistere decoctum ex siliquarum florum, ac foliorum acatiæ paratum. 145.a

Sanguinis Aegyptij mutatio à quibus. fol. 42.a

Sang Arabi gumma Arabica, quam ex arboribus acatiæ colligunt. 141.a

Sarbet potus. 56.a

Sarbet potus pro omnibus febricitantibus. 124.a

Sadegendi est folium. 138.b

Sapor cassiæ est amarus. 140.b

Sapor canellæ. 140.b

Salsaparilla rarò Aegyptij utuntur. fol. 118.a

Saraceni cur utuntur aurium scarificatione. fol. 78.b

Sauich. 124.a

Scarificationum uarij apud Aegyptios usus. 77.a

Scarificandi modus, figura, siue exemplar. 92.a

Scarificatio malleolorum siue crurum uicaria est uenæ sectionis. 68.a

Scarificatio malleolorum sectioni uenæ proxima, & uicaria. 81.b

Scarificatio uires non destruit, siue labefactat. 92.b

Scarificationes sensim, ac lentè sanguinem educunt. 84.b

Scarificatio malleolorum plenitudinem tollit. 80,b

Scarificatio corpore non euacuato molienda. 88.a

Scarificationis usum uariant corpora, ætas, sexus, habitus, & temperies. 93.a

Scarificationes non tantum uitalis facultatis euacuant, quantum uenæ sectio. fol. 81.a

Scarificationem crurum Arabibus medicis antiquis haud cognitam fuisse. 83.b

Scarificatio non uehementes infert partibus dolores. 91.b

Scarificatio à Gal. quot in locis celebrata. 86.b

Scarificatio crurum ab Amato Lusitano mirum in modum celebratur. 83.a

Scarificatio crurum, & cucurbitulæ admotæ incisa cute maximè differunt. fol. 85.a

Scarificatione crurum, quibus in Italiæ locis sit eductus sanguis. 82.a. & *cum fælici successu. ibid. & quo ęgrotantibus morbo, & pueris.* ibid.

Scarificationem crurum interdum esse pręferendam uenę sectioni. 73.a

Scarificationes, quas Aegyptij pro usu cucurbitularum, moliuntur. 66.a

Scarificatas partes debilitari, 69.a

Scarificationes pro moliendis cucurbitulis, quotæ, & quales ab Aegyptijs fiant. fol. 67.a
Scarificant Aegyptij non epidermidem modo, sed secundam cutim, non minusq; carnem. 67.a
Scarificationes quales ab Aegyptijs cucurbitularum usu, & quotæ infligantur. fol. 66.a
Scarificationum numerus est uarius, nec non plagarum magnitudo. fol. 90.b. & uarij effectus. 91.a
Scarificationes longas, & profundas esse, consonum est rationi cum euacuare tentamus. 91.b
Scarificatione rami uenarum crassiores secantur. 89.a
Scarificatione non omnis sanguis euacuatur, sed subtilis, imprimis autem crassus. fol. 87.b
Scarificatione sanguis crassus euacuatur, & quomodo intelligendæ uariæ Galeni sententiæ. 88.b
Scarificare debemus non malleolum, sed cruris uentrem. 95.a
Scarificatio malleolorum quibus conueniat. fol. 80.a. modus qui recitatur. 80.a
Scarificatio in siccis uituperatur. 93.b
Scarificatione cutis sæpissime Aegyptij mittunt sanguinem. 57.a
Scarificatio narium in omnibus febribus acutis est præsentaneum auxilium. fol. 77.b
Scarificatio Eunuchis, mulieribus, & omnibus molli carne præditis, creditur uicaria esse uenæ sectionis, & quibus corporis partibus. 77.b
Scarificatione crurum Aegyptios curare febres pestilentes. 147.b
Scarificare solent Aegyptij aures, nares, labia, gingiuas, ac quoscunq; partes corporis extrinsecas. 77.b
Scarificatio inflammatam partem, uel uexatam cancrena, uel tumore, uel pustula sanat. 77.b
Scarificatio auriū apud Aegyptios in puerulis lactentibus exercetur. 58.a
Scarificatio narium ad quę sit utilis. fol. 79.a
Scarificatio malleoli ad hydropicos tutior. 102.b
Scarificatis talis hydropicos sanari Archigenes uoluit. 102.b
Scarificatione malleolorum Aegyptios mittere sanguinem. 2.b
Scarificatis auribus Aegyptios moliri uacuationem sanguinis. 2.b
Scarificatio crurum apud quosdam Aegyptios in peste infectis usitata. 149.a
Scarificationis crurū in peste infectis laus. 149.b
Scientiæ cur fere omnes ab Aegypto in alia loca commigrauerint. 6.a
Scientia, Mahometis instituta apud Aegyptios in summo pretio esse. fol. 2.a
Scirrhos inustione sanari. 101.a
Scythæ ustione utebantur. 99.b
Scythas à sanguine plurimo à uenis retro aures uacuato in profundum somnum labi, atque steriles euasisse. 66.a
Scopus pręcipuus ad præseruanda corpora à peste. 35.b
Scopos duos ad pręseruanda corpora à pestilentia Gal. docuit, quippe corpora siccati, atque difflari. 35.a
Scorpiones Aegyptios esse lethalissimos, quales Dioscorid. descripsit. 143.a
Scorpionum Aegyptiorum descriptio. fol. 143.a
Sectionem ad hydropicos, antiquis medicis cognitam fuiße. 102.a
Sectione hydropicos sanari. 102.a
Sectio hydropicis quo tempore conueniat. 103.a
Sectio non est in hydropicis uiribus langui-

dioribus administrandæ. 103.a
Sectiones hydropicorum calfactorio medicamento esse fouendas. 103.a
Secandi hydropicos uarij modi. 102.a
Sectionem pro Empijs inter secundam ac tertiam costam plerique Aegyptiorum faciunt. 103.a
Sectio in suppuratis quomodo administretur. 103.b
Sectionem ad suppuratos inter tertiam & quartam costam fieri debere quibusdam uidetur. 103.b
Sectionis usus ad suppuratos ex Hippocrate. 103.b
Selica est uera cassia lignea. 138.b
Selicas multas habent Aegyptij & quæ. 138.b
Selica ambra. 138.
Selica scuda ibidem. & est macer Dioscorides. ibid.
Selica per excellentiam cassia uocatur. ibid.
Secreta ad febres quartanas ab Aegyptijs quibusdam usitata. 147.b
Secretum ad febres synochas. 145.b
Senectutem purgationes non recte ferre. 129.a
Senes difficiles ad purgantia esse. 129.a
Semina, quæ apud Aegyptios sunt in usu. 118.a
Septentrionales uenti, & Nili fluminis incrementum aerem Aegypti refrigerant. 12.a
Septentrionalium uentorum salubrem esse aeris constitutionem. 34.a
Sepentrionales uentos pestilentibus constitutionibus aduersari. 34.a
Septentrionales uenti in Aegypto plus alijs perflant. 12.a
Septentrionalibus uentis Aegyptum expositam esse uoluit Deus. 12.a
Serapio de calamo aromatico. 137.b
Sicca non putrescere. 30.a
Sicca quæ putrescant. 30.a
Sicca, dum putrescunt, quàm humida excellentiorem suscipere putredinem. fol. 31.b
Sicomori quales fructus. 117.b
Solem atque hominem, hominem generare. 39 b
Sol semper agit calfaciendo. 40.a
Somnos immoderatos inustione Aegyptij curant. 98.a
Somnia turbulenta, quæ esitata faciant. fol. 126.a
Sorbitiones quæ ad hecticos ab Aegyptijs parentur. 149.b
Smilacem hortensem editã tumultuosa somnia facere. 120.b
Spectacula & ludi in Aegypto augescente flumine Nilo celebrantur. 11.b
Stomachum habent Aegyptij frigidum, pituitosum. 15.a
Stomachus durus, quid mali à uomitu recipiat. 111.b
Stomachum Aegyptijs cruditatibus uexari familiarissimum esse. 26.a
Stomachus Aegypti incolarum à quibus causis frigidior fiat. 26.a
Stomachum balnea efficere frigidiorem, ac languidiorem. 110.b
Stomachum languidiorem Aegyptij à quibus obtineant. 111.a
Stomachus ad quos morbos sit inurendus. 98.a
Stomachus frigidus, humidus, à distillatione uexatus, flatulentus ustione iuuatur. fol. 98.a
Stomachum opobalsamo iuuari. 118.b
Stibium preparatum curare antiquas uiscerum obstructiones. 130.b
Stoliditatem inustione tollunt. 98.a
Strumas quomodo Aegyptij curent. 105.b
Strumæ curantur sectione. 105.b
Studium Gemelbazar Cayri. 1.b
Stuporem inustione tolli. 98.a
Succus Acatiæ. 141.b

Succus acatiæ duplex, liquidus, & siccus. 141.b
Sudores quomodo Aegyptij tuendæ sanitatis gratia, sequentur. 111.b
Sudandi usum Aegyptios sequi. 111.b
Sudores criticos in omnibus acutis morbis esse bonos. 47.a
Sudant plurimum Aegyptiorum corpora. 107.a
Sudorem in febribus pestilentibus, quo medicamento Aegyptij mouere soleant. 148.a
Sudores nonnullos Aegyptios in feb. pestilentibus, cantaridibus etiam uel in potu sumptis, mouere. 148.b
Supellectilia omnia Cayri pestifero quacunque contagio infecta, mense Iunio, omne contagium, amittere, ut omnes ijs tutò uti queant. 32.a
Suppurati, qui ex pleuritide fiant. 103.a
Suppuratorum notæ. 103.a
Suppuratos qua sectione curent. 103.a
Suppuratis inustione sanari. 100.b
Suppuratis quomodo inustio facienda sit. 100.b
Suppurati quando magis ustione, & quando sectione curari debeant. 104.a
Suppuratos sanari inustione. 100.b
Sura quid, & quo differt à malleolo. 94.b. 95.a
Syncopis exquisita quid. 131.a
Sinciput cur inurant Aegyptij. 98.a
Syrorum atque Græcorum corporum habitus ac temperies. 30.b
Syrupi Aegyptijs usitatiores qui. 124.b
Syrupi ex sandalis præparatio. 124.b
Syrupi ex ligno aloe præparatio. 125.a
Syrupi ex ligno aloe, uires. 125.a
Syrupis ex dactilis quomodo ab Aegyptijs paretur. 125.a
Syrupus solutiuus qui ex granatis dulcibus paratur. 127.b
Syrupus ex manna soluens. 127.b

T

TABESCENTES statim uti oportere. 104.a
Taluina. 124.a
Tamarindorum differentiæ, atq; usus. 127.a
Tamarindorum duplex genus. 127.a
Tamarindi Bazzi, quid. 127.a
Tamarindorum infusionis per potu ad febricitantes usus. 127.a
Tamarindi recentes in India saccharo condiuntur, ad usum illorum qui deserta Arabiæ loca peragrunt. 127.b
Tamarindorum uis aduersus putredinem. 148.a
Tarach elacrap, idest theriacæ ad scorpionũ ictus compositio. 143.b
Tectum balneorum Aegyptiorum quale. 106.b
Temperamentorum uariorum corporum nascentium ratio. 49.b
Temperamentum totius à cordis hepatisq; temperie prodire. 38.b
Temperamentum natiuum Aegyptij à uictu permutant. 42.b
Temperamenta atque habitus purgationibus apta. 129.
Temperamenta, atque habitus purgationes non recte admittentia. 129.
Tempora pro quibus morbis Aegyptij inurant. 98.a
Tempora inurũt Aegyptij ad oculorum ex capitis distillatione, aurium, atque dentiũ dolores. 98.a
Terengibil prouenit in montibus Synai. 127.a
Terengibil puerorum medicamentum proprium. 146.a
Terengibil usus ad curandas febres. 146.a
Terra Aegypti quando fit apta cultui. 11.b
Terræ sigillatæ descriptio. 141.a

Trecenta millia aureorum pro studio Gemelhazar quolibet anno dissipari . fol. 1.b

Tertianas febres balneis dulcibus iuuari. 115.b

Tertianis febribus correptos calida balnea quomodo iuuent. 115.b

Thaime quid. 108.a

Thaletis opinio de Nili fluminis augmento. 13.a

Thayr serpentis descriptio . fol. 136.b. ex quorum carnibus parantur ab Aegyptijs pastilli. ibid.

Thayr serpentem esse uiperam cornutam. 136.b

Thayr serpentem non esse cerastem. 136.b

Thebarum loco papauera nigra multa gignere. 121.b

Theologicæ scientiæ, quæ pseudoprophetæ Mahometis leges tractat multos Aegyptiorum operam dare. 2.a

Theologicæ scientiæ, doctores quę pseudopropheta Mahometis, tractat, apud Aegyptios in summo honore haberi, multasq; opes lucrari. 2.a

Theophrastum deceptum fuiße in cassiæ cognitione. 140.b

Theophrastum recte sensisse de cinnamomo. 140.a

Terebenthina qua ad componendam theriacam Aegyptij utuntur, quid. 141.a

Theriacæ compositio apud Aegyptios . fol. 122.b

Theriacam pro Turcarum Rege ab Aegyptij annis singulis componi. 133.a

Theriacæ apud Aegyptios usitata descriptio, in quo ab ea, quam Andromachus Senior tradidit, differat. 136.a

Theriacæ Aegyptiorum descriptioni deest asphaltus, cētaureum, Gal.bana, thlaspi, malabatrum, opoponax. 136.a

Theriacam non sine errore componi ab Aegyptijs. 141.b

Theriacæ compositionem ingredientium secundum Aegyptios numerus. 142.a

Theriacam numerum ingredientium, numero ab Andromacho perdocto non conuenire. 136.a

Theriacæ Aegyptiorum descriptio quę medicamenta habeat, in Andromachi descriptione non inuenta. 136.a

Theriacæ quam Aegyptij fuerant anno 1574. compositurі, compositionis descriptio. 134.b

Theriacam ubi Aegyptij componunt . fol. 133.a

Theriaca quo anni tempore ab Aegyptijs paretur. 133.b

Theriacam apud Aegytios esse in frequentissimo usu. 133.a

Theriacæ compositionem ingredientium ex Andromacho numerus. 141 b

Theriacam à nostris parari sine multis ingredientibus, quæ leuissimo labore ab ipsis haberi possent. 142.a

Theriacæ usus apud Aegyptios. 143.a

Theriacę Aegyptię uires à carnibus cornutarū, earum ferarum augeri. 142.b

Theriaca quibus morbis conueniat. fol. 143.a

Theriacę usus ad pestem, apud Aegyptios est pręcipuus. 143.a

Theriacam pueris quoque exhibere. 143.a

Theriacam calorem naturalem fouere, augere, & eos, qui ipsam frequentant longęuos facere. 143.a

Theriacam Aegyptiorum eße antidotum insignem multis uiribus pręditum . fol. 142.a

Theriacę Aegyptię uires . 142.a

Theriacam Aegypt. cruditatibus uentriculi succurrere. 142.b

Theriacę usus ad febres. 147.b

Theriaca ad scorpionum ictus quam componunt Aegyptij. 143.b

Tinmactum esse terram Chiam, quam sigillatam

latam uocant. 141.a
Tiphomania quid sit. 24.b
Tria principia concurrere ad corporum generationem. 39.b
Triticum quãdo in Aegypto seritur, & maturescit. 11.b
Tumorem in angina, in collo conspectum esse, bonum. 66.b
Tumor colli in angina apparens cur bonus. 66.b
Tumores omnes, & inflammationes arcet, & minuit scarificatio loco læso inflicta. 96.a
Tumores ac dematosos, & scirrhosos inustione curatos. 101.a
Tumores à pituitosis humoris ustione sanari. 98.a
Turca mulier, quæ histericas mulieres quibusdam seminibus minutissimis purgat. 128.a
Turcarum Imperio populi subiecti, scientijs non delectari. 1.b
Turcæ à peste fugam non arripiunt. 27.a
Turcas sibi quali morte sint moriendi, esse prædestinarunt putant. 27.b
Turcas milites uini potationibus indulgere. 22.b

V

VACVATIONES *sub canẽ & ante canem esse fugiendas.* 110.b
Vacuationes multas in balneo eodem tempore ferre aliquem posse. fol. 111.a
Variolæ pestilentes singulis annis in Aegypto uagari. 23.a
Variolarum annis singulis Cayrum inuadentium causæ. 25.b
Variolæ pestiferæ in pueris singulis annis Cayri nugari. 25.a
Variolis pestiferis cur Cayri pueri semel in anno infestentur. 25.a
Venæ sectio cur uniuersalem uacuationem præstet. 68.b
Venæ dorsi ac lumborum in cute scarificatę cur totum corpus non sic euacuent, ut facit crurum scarificatio. 68.b
Venæ sectione præstita sanguinis uacuatio cur non concitet obstructiones. 69.b
Venæ, quæ apud Aegyptios in usu sunt, ad mittendum sanguinem. 57.b
Venas, quas secant pro sanguinis molienda uacuatione ad oculorũ lippitudines. 57.b
Venam frontis scindere Aegyptios ad oculorum lippitudines. 57.b
Venas in quibus morbis secent. 57.a
Venarum multarum à nostris non usitatarum sectione Aegyptios sanguinem mittere. 57.a
Venæ a nostris non usitatę, quæ apud Aegyptios sunt in usu. 57.a
Venæ frontis sectionis, quos morbos iuuet. 58.a
Venam frontis maximos capitis dolores, ac inflammationes iuuare. 58.a
Venæ temporum, atque magnorum angulorum oculorum, sectæ quos morbos iuuẽt. 58.a
Venarum intra ac post aures sectarum utilitas. 58.a
Venas nasi, nariumq; in quibus morbis Aegyptij secent. 58.b
Venarum nasi, frontis sectionem dolorem capitis iuuare. 58.b
Venas labiorum, gingiuarumque in quibus secent malis. 58.b
Venarum sub lingua positarum sectione ad quæ Aegyptij utuntur. 58.b
Venæ pro mittendo sanguine usitatæ apud Aegyptios. 2.b
Venas iugulares ab Aegyptijs secari. 2.b
Venas poplitis ab Aegyptijs secari. 2.b
Venas narium ab Aegyptijs secari. 2.b
Venas angulorum oculorum Aegyptios secare. 2.b
Venas frontis Aegyptios secare. 2.b

Venas

Venas capitis, ut commode secent, quomodo Aegyptij recte apparere faciant. fol. 60.a

Venam iugularium quomodo Aegyptij secent. 60.a

Venam poplitis quomodo Aegyptij secent. 60.a

Venarum iugularium sectionis uel etiam usum Aegyptios sequi. 59.a

Venis iugularibus sectis, qui morbo tollantur. 59.a

Vena altera iugularium secta, atque plurimo ex ipsa uacuato sanguine multos fere plane suffocatos ad uitam rediisse. 59.a

Venarum iugularium sectio, quos morbos curet. 59.a

Venas magnorum angulorum oculorum difficulter secari, & cum periculo futuræ fistulæ, à quibus etiam paucus sanguis exit. 59.a

Venas magnorum angulorum sectas non efficere fistulam. 59.b

Venas post aures sectas sterilitatem inducere Hippocratem præcepiße. 59.b

Venas magnorum angulorum oculorum sectas plurimum sanguinem concedere. 59.b

Venam magni anguli oculi sectam in Francisco Rigono plurimum sanguine profusiße. 59.b

Veneri Aegyptios nimium libere indulgere. 107.a

Venena calore præstantiora, ac auctiora fieri. 31.a

Venenum petere cor quæ nam signa explicent. 75.b

Venenorum esui homines assuefieri posse. 119.a

Ventriculum opobalsamo maxime iuuari. 118.b

Ventres hyeme cur sint calidissimi, & estate frigidissimi. 15.a

Vertiginosos inustione sanari. 98.a

Venti, quibus Aegyptus euentatur. fol. 12.a

Ventis Septentrionalibus Aegyptum plusquam aliis esse expositam. 12.a

Venti Septentrionales quo tempore in Aegypto spirent. 12.a

Venti Septentrionales cur aerem Aegypti refrigerent. 12.a

Ventos Septentrionales Etesias uocatos tota secunda æstate abortu solis usque ad occasum in Aegypto perflare. fol. 13.b

Ventos campsim ab Aegyptijs uocatos facere primam æstatem. 10.b

Ventos Euros, Austrosq; facere primam æstatem in Aegypto. 10.b

Venti Euri, Austrique plurimas inflammatas arenas in Aegyptum asportant. 10.b

Ventorum campsim uocatorum uariæ opiniones. 11.a

Ventos Euros, Austrosque interrupte in Aegypto spirare. 10.b

Ventos Euros, atq; Austros multas ophtalmias gignere. 10.b

Venti Charonij in Aegypti qui. 10.b

Ventis Euris, Austrinisque in prima estate flantibus fieri plures pestiferas febres, atq; inflammationes. 10.b

Ventorum austrinorum proprium esse humores ad caput subuehere. 25.a

Ver apud Aegyptios quot mensibus constet. 10.a

Ver quando in Aegypto incipit, & quando desinit. 10.a

Vesicæ os sic dilatari, ut per ipsum lapides satis magni exire queant. 104.b

Vesicantium usus in peste infectis. 149.a

Vesicantium usus ad brachiorum, & crurum pulsus pro febribus intermittentibus ab Aegyptijs frequentatus. fol. 147.a

Victus

Victus, quo Aegyptij utuntur. 15.a
Victus Aegyptiorum qualis. 9.a
Victum frigidum frequentant Aegyptij. fol. 9.a
Vigilijs, ac delirijs scarificatio intra nares commoda. 79.a
Vigilijs, quibus medicamentis Aegyptij occurrant. 145.b
Vigilias quibus auxilijs Aegyptij curent. 146.a
Vinum quibus sit utilissimum. fol.20.b
Vinum modice sumptum natiuum calorem auget, & immodice refrigerat. 19.a
Vinum immodice sumptum morbos frigidos facere. 19.a
Vinum aqua præstat ad corporum sanitatẽ. 20.a
Vini facultates. 20.a
Vinum in pueris Gal. damnat. 20.b
Vinum in calidis & humidis damnandum. 20.b
Virgas balsami odorem ac saporem quamdiu non retinere. 138.a
Vires in dysenteria plurimum ex crebra deiectione, dolore, uigilia resolui. 52.a
Virium robur plurimam habere partem ad indicandam sanguinis missionem. fol. 49.a
Viridariorum atque hortorum terram quotidie aqua nedum irrigari, sed multum inundari. 16.a
Vitam hominis quæ conseruent & corrumpant. 17.b
Vitam longiorem ex quibus Aegyptij habeant. 17.b
Vitam longiorem Aegyptios ducere ob parcum & sobrium uictum. 18.a
Vlcerum ad peste infectos usus. 149.b
Vlcera intestinorum non sanari nisi tollantur ipsorum causæ sanguinis missione. 52.b
Vlcera quamcumque partem corporis obsidentia essatu digna non curari nisi præcedant uacuatio, atque purgatio. 53.a
Vlceribus ad cicatricem non deuenientibus scarificatio non inutilis. 96.b
Vlcera orta ex ustione articulorum submucidorum esse sanabilia. 100.a
Vmbilici circumuolutio, qua ad dysentericos Aegyptij utuntur, quomodo possit fluxui dysenterico esse auxilio. 105.b
Vnguentis recte olentibus Aegyptij abundant. 107.a
Vnguentorum recte olentium copiam incredibilem mulieres Aegyptias ad uuluæ ornatum. i. ad corrigendum fœtorem dissipare. 102.a
Vomere quos iuuet, & quibus officiat. fol. 111.b
Vomituum aliquando usitatorum utilitas. 110.a
Vomituum usu multos a podagra & alijs morbis se tueri. 116.a
Vomitationes, quo medicamento prouocant Aegyptij. 111.b
Vomere in balneo facilius homines posse. 111.a
Vomituum usu frequentiore uentriculum debilitari. 111.a
Vrinę, quę crassos humores abundare significant. 73.b
Vrinę crassę cum crassis contentis, quid. 73.b
Vrinę crassę, uel cum crassis contentis albis pituitosis in pestiferis febribus conspiciuntur. 73.b
Vsus dulcium balneorum cur apud Aegyptios sit frequentissimus. 106.a
Vsus balneorum pręcipuus qualis. 106.b
Vsum refrigerantium medicamentorum cur Aegyptij frequentent. 3.b
Vsum leniter purgantium ubique plerique sequuntur. 129.a
Vsus frequentissimus purgantium in quibus-

quibusdam morbis laudatur. fol.130.a
Vsus inurendi partes corporis antiquis fuisse familiarem. 97.b
Vsus inurendi partes cur Arabes frequentent. 97.b
Vsus inurendi partes ad quos morbos utilis. 97.b
Vsus uel leniter purgantium, uel ualide purgantium in purgãdis corporibus uter sit melior. 129.a
Vterum opobalsamo iuuari. 118.b

X

XILOBALSAMVM uerum Aegyptios habere. 138.a
Xilobalsami loco carpobalsamum esse utendum. 138.a

Z

ZAROTVS Zarotus Medicus.

FINIS TABVLAE.

CVM PRIVILEGIIS.